

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARTIM iamolim diuersis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, quæcunque reliqua fuere, translata.

Cum Argumentis & annotationibus eiusdem, passim adiectis.

PIETAS AD OMNIA VTILIS.

LVCIANVS in suumipsius Librum.

Lucianus scripsi hæc, antiquaq; stultaq; doctus.
Id quoque enim stultum est, quod tibi ualdè sapit.
Nil homini certum est, nec uoto uiuitur uno,
Sed ridens, eadem, hic eleuat, ille probat.

Cum Cæsareæ Maiest. gratia & priuilegio.

FRANCOFORTI, apud Christianum Egenolphum.

Por comission delos s.res Inquisidores de Sevilla se corrigio este libro conforme al expurgatorio del año passado de 1584.

Mo. de s. Ju.

AVTORES, QVI IN HOC OPERE uertendo elaborarunt.

Erasmus Roterodamus. *auctor damnatus*

[illegible]

Thomas Morus.

Petrus Mosellanus.

Bilibaldus Birckheimerus. *autor damnatus*

Anastasius.

[illegible]

Ioannes Sinapius.

Martinus Bolerus.

Ottomarus Luscinius.

Ponticus Virunius.

Iacobus Micyllus. *auctor damnatus*

Christianus Egenolphus.

IACOBI

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem, b. alteram chartæ faciem notat.

Ars gnid. 228. a.

[illegible] * 229.

Mesori

So-

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Neptuni

MORTVORVM DIAL.

DIAL.

τέλος.

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samosatensis, cognomento blasphemus, siue maledicus, aut atheos potius appellatus, eo quòd in Dialogis suis ridicula etiam illa esse proponit, quæ de rebus diuinis & sacris prodita sunt. Dicitur autem uixisse temporibus Traiani Cæsaris, & deinceps. Cæterum fuit ab initio causidicus Antiochiæ, quæ in Syria est, sed cùm ea res illi non satis ex sententia succederet, ad scribendum sese conuertit, scripsitq; adeo infinita. Obijsse autẽ ipsum fama est, à canibus laceratum, quoniam & contra ueritatem ueluti rabiem exercuisset. Nam in uita Peregrini Christianismum quoque insectatur, & ipsum Christum contumeliosẽ incessit, scelestus ille. Quare & rabiei istius pœnas sufficientes in præsenti uita dedit, & in futurum, hæres æterni ignis, unà cum satana erit. Hæc ille. Addit autem Volateranus, nescio quo autore, cum ab initio Christianus fuisset, postea eiusdem religionis desertorem factum esse, dictitantem se nihil ex ea consecutum, quàm quòd nomen ipsius corruptum esset, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samosata, ut hoc quoque addamus, urbs non longẽ ab Euphrate sita, Comagenes metropolis, ut Plinius & Stephanus.

LVCIA.

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI, IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

~~O[illegible] sumpsisse ex 2. Xenophontis de dictis Socratis, ubi Prodicus sophi[illegible] de Herculis [illegible] narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse, & utramq; illum [illegible] contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescen[illegible] deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret, [illegible] sermonem hunc [illegible] institutum esse.~~

DESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater unà cũ amicis cõsilium capiebat, quam nam artem potissimum discendam mihi proponeret. Plerisque igitur uidebatur humanitas seu literarum studium, & labore multo, & tempore longo, & sumptu nõ exiguo, denique & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tum uero celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicam didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, deq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturum esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat, Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq;, statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est, aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis, prædi tus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera cõfictis. Quando enim à præceptoribus domum dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoq; in parte laudis ducebantur. Atque adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeò artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum fiebat. Celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabulã rumpitur. Auunculus autem indignatus, & scuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam mansuetè, aut uti docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas prooemium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continueq; ululando, & lachrymis oculos opplendo, commemorabam scuticam, demonstrabam uibices, nimiamq; illius crudelitatem accusabam. Hoc quoque addens, quòd inuidia quadam ista fecisset auunculus, uidelicet metuens, ne se in arte superarem. Irascente itaq; matre, & multa fratri conuicia faciẽte, posteaquam nox superuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; sunt: quæ uero deinceps audietis, nequaquam contemnenda sunt, ò uiri, sed quæ admodum auscultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venere mihi diuino somnia nutu Almam per noctẽ. ita clara & manifesta, ut nihil ab ipsa ueritate distarent. Adhuc igitur etiam post tantum temporis interuallum, & habitus eorũ, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent; & ipsa uox auribus quasi insonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuersum, utraque ad se uidelicet, uiolentè admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me discerperent, dũ inter se ambitiose adeò contendunt. Nam modo hæc superabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad se retrahebat. Clamabant autem ambæ, accusabantq; mutuo sese: Hæc, quòd me suum uidelicet, illa possidere uellet: illa uero, quòd hæc frustrà aliena sibi usurparet. Erat autem altera quidem operaria & uirili aspectu, squalida coma, manus callo passim obductas habens, succincta ueste, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipse auunculus esse solebat, tunc cum lapides poliebat. Altera uero facie admodum honesta, habitum decentem præ se ferens, & uestes ornatas ac mundas induta. Postremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuersandum mihi putem, sententiam ipse feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa sic coepit: Ego, chare puer, statuaria sum, eaquam tu heri discere coepisti, familiaris adeo tibi & cognata à parẽtibus. Nam & auus tuus (addens nomen aui materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, & per nos inter præcipuos celebrati sunt. Quòd si igitur uoles, delirijs ac nugis, circa quas ista uersatur (indicans alteram) abstinere, ac mecum degere, principio generose educaberis, humerosq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domesticis tuis. neq; etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Neq; uero auerseris corporis hãc fragilitatem, aut uestium sorditiem. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem spectãdum exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus est, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipsis illis Dijs, quos sculpsere. Quòd si igitur horum unus tu quoque fores, quomodo nõ celebris & ipse apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus spectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraque barbarè pronuntiando, dixit Statuaria, ualde sane studiose, omnia connectens, & me in suam sententiam adducere cupiens. sed non ultrà memini, plurima enim memoriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ò fili, Humanitas sum, iam nunc cõsueta ac nota tibi, tametsi ad finem aut plenum nõdum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria ista tibi præstatura sit, si eam artem didiceris, ipsa modo enumerauit. Nihil enim aliud nisi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam spem uitæ positam habens, obscurus ipse degens, modicum & minimè

minimē generosum quæstum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper reditibus. Deniq; neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam inter ciues beatus habitus: sed hoc solum, opifex uidelicet quispiam, & ex multa atq; promiscua plebe unus, præstantiorem te semper formidans, & dicendo ualentem præ oculis habens ac palpans. Et in summa, leporis quandam uitam agens, potentiorisq; lucrum existēs. Quòd si etiam Phidias uel Polycletus fias, pręclaraq; & admiratione digna multa opere præstiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aspicientibus tibi similis esse optarit, nemo erit, qui modo mētem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil nisi rudis quispiam opifex, manibus laborans, & ijsdem uictum quęritans, censeberis. Contrà autem si mihi obsequeris, principio tibi ostendam multa ueterum uirorum præclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut sic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuū in te est) exornabo tibi multis ac præclaris ornamētis: Modestia scilicet, Iusticia, Pietate, Mansuetudine, æquitate, Prudentia, Fortitudine, amore honesti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum desiderio. Hæc enim animi ornamenta sunt uere syncera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterum quicquam, neq; eorum quæ in præsens geri debent. Sed ea, quæ agi conueniet, quæq; decent, me duce longè antè prospicies. Et in summa, omnia quæcunq; seu diuina seu humana sunt, paruo tempore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es, istius nescio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, nescio quid consultas, haud ita multò post, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus efferēris, & pulcherrimarū quarumcunq; rerum gloria celebraberis: illis etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antistant, in te animis atq; oculis conuersis. Ac uestitum quidē talem geres (demonstrans suū, gerebat autem admodum splendidum) magistratibus uero, & primo in consessu honore ante alios dignus existimaberis. Et siquādo aliquò peregre abiens proficisceris, etiam in aliena terra non ignotus aut obscurus eris. Talibus scilicet ornamētis ego te insignem atq; conspicuū reddam. Vt eorum quoq; qui te aspicient, quisq; proximè astantem leniter impellens & commonens, digito te demonstret, atq; hic est ille, dicat. Iam siquid studio dignum accidet, quod uel ad amicos, uel etiam ad ipsam ciuitatē pertinebit, omnes in te oculos atq; ora conuertent. Atq; si tū aliquid fortè dixeris, plerią; hiantes auscultabunt, admirātes & prædicantes tū te ob dicendi uim, & orationis potestatē, tum etiam patrē tuum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo solet, quòd ex hominibus quidā immortales redduntur, id quoq; tibi dabo. Nam postquam ipse ex hac uita decesseris, nunquam desines conuersari doctis, & consuetudinem habere cum optimis. Demosthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeschinem, qui Tympanistriæ cuiusdā filius erat, & tamē propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates aūt, qui & ipse inter statuariā hāc artem enutritus fuit, simulatq; primū intelligere cœpit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirū audis, ut nunc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hosce uiros, res adeo splēdidas, orationes tā graues ac illustres, uestiū ornamenta, honorem, famam, laudem, primos assessus, potentiā, imperia: deniq; & illam, quam ex dicendo consequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiā prædicabunt, felicitatē, tuniculam aliquam indues sordidā, habitumq; assumes seruilem, uectes præterea & celtes & id genus cætera sculpendi cedendiq; instrumēta in manibus habebis, deorsum inclinatus in opus, humi repēs, demissus, deniq; modis omnibus abiectus & cōtemptus, nunq; autem neq; expergiscens, neq; uirile aut libero homine dignum quicq; cogitans: sed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus suis consona, & benē formata tibi reddatur, De te ipso autē ut & concinnus & ornatus

incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens? Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine, surgens sententiã tuli, & relicta deformi & operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue postquã mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dẽtibus infremebat, postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hæc quoq; diriguit, & in saxum mutata est. Quòd si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne miremini, Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solẽt. Altera autem ad me respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iusticiam rependam, quoniam causam hanc benè & rectè iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (commonstrato quodam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uehebatur) ut uideas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me nõ secutus esses. Cæterum postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit, Ego uero ubi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriẽte incipiens, usq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, spargens quiddam in terram, quanquã non amplius memini, quidnam illud fuerit, quod tum spargebam, nisi hoc solum, quòd sursum aspicientes homines laudabant me, & ad quoscunq; uolando perueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demõstrasset, reduxit rursum, non amplius eadem ueste illa indutum, quam habueram ab initio auolãs, sed uidebar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem atq; expectantem me. Commonstrauit ei uestem illam & me ipsum qualis redirem, submonuitq; eum, quàm parum abfuerit, quin minimè digna de me ille cum amicis suis statuisset. Atq; hæc quidem memini uidere me, cum primum è puericia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uideor, tùm exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ò Hercules, inquit quispiam, quàm longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidã hoc eludens: Hiemale, dixit, somnium est, quando noctes sunt longissimæ. Aut fortassis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiscum, mẽtionemq; facere puerilis istius noctis, somniorũq; ueterum, & ætate iam obsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam, ò bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, & deinceps: nostis enim ut coniectationem quandam proponẽs, uisionem suam, aut quòd ita nugari statuisset, narrauit: presertim in bello & summa rerum desperatione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quòd utilitatem quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis exposui ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterentur, & humanitatem amplecterentur, & maximè siquis eorum præ inopia & paupertate peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, & quasi conualescet, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens exemplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existẽs ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè deiectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tũc fui. Deinde qualis & huc ad uos ascenderim, qui certè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

~~Apologus quod inest contra eum, à quo Prometheus in uerbis appellatus fuerat, qui quantum hanc collationem in se admittat, & quatenus non, cum acerba quadam regestione, respondet. Vt autem in superiore narratione somnii generis, educationis, ac studiorum suorum rationes exposuit, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus suum, quale, & ad quod exemplum comparatum esset, indicare uoluisse. Nempe, quod ad materiam & res attinet, Comoediam: quod autem ad compositionem & ipsam orationis figuram spectat, Dialogos, quales scilicet Platonis sunt, sese imitari.~~

PROMETHEVM igitur me esse ais? Siquidem ea ratione, ô optime, quasi & mea opera lutea sint, agnosco collationẽ, ac fateor me similem illi esse, neq; recuso, lutifigulus etiam ipse dici: tametsi lutum mihi uilius sit, quale scilicet ex triuijs colligitur, scœnũ propemodum ac fœtulentum quoddam. Quòd si uero adeo extollens orationẽ meam, perinde ut artificiosam & fabrefactã, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas & laudas. Vide ne quis Ironiã dixerit, & quasi quandã Atticam subsannationẽ subesse huic laudi. Aut unde enim adeo fabrefactum est, quod ego facio? Quæ uero ista nimia & Promethea sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si nõ omnino terrena atq; fictilia tibi uideãtur, aut digna adeo Caucaso. At uero quãto iustius uos comparari Prometheo poteratis, quicũq; in iudicijs & caussis agendis celebres estis, cum ueritate certamen instituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera sunt. Et per Iouem etiã calor illorũ ignitus est. Quod ipsum quoq; ex Promethei rebus sumptum uideri possit, nisi si sic decidatis hic, quod minimè ex luto fingatis uos, sed quod aurea uobis plerisq; figmẽta sua sint. Nos autem qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes iactamus, nihil aliud quã simulachra quædam rerũ spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum quidẽ, quemadmodũ paulo ante dixi, ipsa hæc figulina uersatur, perinde ut & aliorũ figulorũ, preterea aũt neq; motus similis inest, neq; animæ seu uitæ aliqua significatio, sed delectatio quædã inanis, & quasi quidã lusus, totũ illud negociũ est. Vt interim etiam cogitare incipiã, num ita me Prometheũ dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, nosti siquidẽ: Cleon, inquit, Prometheus ille, post negocia est. Cæterũ etiam ipsi Athenienses figulos ollarũ, & furnorũ constructores, & quicũq; circa lutũ uersantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutũ, opinor, & ad illã, quæ fit in igne, uasorũ assaturam. Quod si etiã hoc sibi uult Prometheus iste tuus, admodũ directè ac certò iaculatus es, & omnino secundũ atticam illã mordendi acerbitatẽ, dixisti. Quoniam & nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorũ ollulæ, & modicũ quispiam lapillũ inijciens facile contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, cõsolando nos: nequaq; ista assimilasse Prometheo, sed nouitatẽ hanc, & ea quæ nullo alio exemplo facta, aut ad mutationẽ cõparata sunt, laudare uoluisse te. Quemadmodũ & ille, nõdum existentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tũ finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quæ & mouerent̃ facile, & aspectu gratiosa forẽt. Et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabat̃ tamẽ etiã Minerua illi, quæ & lutũ inspirabat, & figmẽta illa animata reddebat. Talia quidẽ ille aliquis dicere posset, atq; ita in meliorẽ partem dictũ istud exponere. Et fortassis hæc sententia etiã dicti fuit: Sed mihi nõ ita satis est, si uidear noua fingere. Quoniam neq; uetustius aliquid dicere quisquã poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac formam hoc deductum & quasi progenitum est. Sed tamē nisi & gratiā quandā atq; uenustatem præ se ferat, puderet me sanè, sat scias, illius, & conculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hæc, quo minus conteratur, si deforme existat. Et si quidem non ita sentiam, dignus mihi uideor, qui à sedecim uulturibus attondear, ut qui non intelligā, q multò deformiora ea sunt, quæ hoc ipsum quod sunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomeus igitur Lagi filius, cū aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxisset, Camelum uidelicet Bactrianā totam nigram, & hominem bicolorē, cuius altera pars planè nigra, altera aūt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter distincta atq; diuisa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cū alia multa spectacula, tū inter postrema hæc quoq;, camelum uidelicet, & semialbum hominem, putauitq; se magnā admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, & parum abfuit quin exilientes profugissent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum autem etiam gemmis cōpactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambysis, aut etiā ipsius Cyri thesauris deprom ptum. Ad hominis autem intutum, pleriq; ridebant, alij autem etiam ut monstrum aliquod ipsum auersabantur. Quare Ptolomæus intelligens se illis non adeo laudem conciliasse sibi, neq; nouitatē apud Aegyptios in admiratione esse, sed præ ipsa quod concinnum atq; compositū, iustaq; forma præditum foret probari, transtulit illos inde, hominemq; nō amplius eodē honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua est. Hominem autem illum duplicem, Thespidi cuidam tibicini, cum ad pocula benè cecinisset, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, sint, homines autē adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniā neq; illud, ex duobus optimis compositum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per se ipsum satis ualet, ad formam & elegantiā, nisi & compositio inter se consentiens, iustaq; proportione temperata, fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compositionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatissimum est, Hippocentauri. Non enim facile dixeris, amabile aliquod animal esse hoc, sed potius contumeliosissimum, si modo conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiā & cædes illorum. Quid ergo? an nō rursum quoq; benè formatum ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compositum fieri potest? Vt ex uino & melle commistū & temperatum, suauissimum equidem aio esse. Quanq; de meis compositionibus hoc contendere nō ausim, quòd ipsæ quoq; tales sint: sed metuo, ne utriusq; pulchritudinem, ipsa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cōsueta inter se atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi & secū ipse, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibusdā, disputationes suas habebat. Comœdia aūt tradens se totā Dionysio, in theatro conuersabatur, simulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat salibus & dicacitate, & cū numerositate quadam ad certamen & palmā ueniebat. Interdum etiā anapæsticis uersibus prorsum in sublime euecta, Dialogi sectatores ac socios, ut plurimum, irridebat ac subsannabat, curarū exercitores, ac uanos sublimium rerum disceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, sugillando illos, & Dionysiacam istā libertatem in ipsos effundendo. nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus congredientes illos exhibens, nunc pulicum saltus metientes fingens, ut qui scilicet de aëreis & sublimibus istis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrà maximè graues ac uenerabiles disputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philosophorū, ita ut Musicorum illud: Δὶς διὰ πασῶν, hoc est, bis per omnes chordas siue distātias tonorū, nempe à summo atq; acutissimo ad imum atq; grauissimū usq; inter eos disconueniret. Et tamē ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia, inter sese coniungere &

qua

homo niger et albus

quasi conciliare, eaq; mutuo coaptare, quæ neq; omnino obsequuntur, neq; facile communionem & societatem aliquam sustinent. Vereor itaq;, ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse uidear, ut qui fœmininum cum masculino commiscuerim, & ob idipsum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepisse fortasse auditores, atq; ossa apposuisse ipsis, pinguedine obducta ac tecta, risum scilicet comicum, sub philosophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Absit hoc unum modo, ut ne in nostris inesse, dici possit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, nisi uero quispiam nos latet, qui eiusmodi pinuũ incuruatores, & Hircoceruos & ipse composuerit. Veruntamen quid facerem? Persistendũ enim est in ijs, quæ semel cœperis, quandoquidem mutare consilium, Epimethei opus, non Promethei est.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

H[illegible] Philosophorum describit, [illegible] Philosophos [illegible] qui serio philosophari cupiunt, urbis Romæ [illegible] Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philosophum, [illegible] Quanquam haud scias, an etiam ueræ Philosophiæ [illegible] Valde autem [illegible] Dialogus [illegible]

EPISTOLA AD NIGRINVM.

LVcianus Nigrino Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quasi ridiculum sit, si quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, si quidem potestatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigrino scribens, librum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridiculo forem. Nunc autem quando solum sententiã meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nũc animatus sum, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atque affectus fui, effugero sanè meritò etiam Thucididis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; considerata, timidos efficere. Manifestum enim est quòd non imperitia solum, uerum etiam amor ac studium orationis, huiusmodi audaciæ caussa est. Vale.

Noctuas Athenas

VT uero grauis nobis admodũ & sublimis redijsti? Non igitur neq; aspicere nos amplius dignaris, neq; cõuersationem aliquam nobiscum habere, neq; etiam similibus, atq; ijsdem uerbis nobiscũ uti, sed repente immutatus es, & omnino eiusmodi quispiã uideris, qui cæteros omnes præ se contemnat. Lubẽs igitur audierim ex te, unde ad hoc insolentię perueneris, & quæ eius rei caussa sit. PHIL. Quid enim aliud, ô amice, q̃ felicitas? LV. Quid ais? PHI. Nam præter consiliũ atq; propositũ meũ, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in scena usurpari solet, ter beatus. LV. Papæ, adeo breui? PHI. Atq; admodum. LV. Quid aũt ultrà hic est, propter quod etiã superbis, ut non summatim modo lætemur, sed & accuratè scire possimus, audito toto negocio? PHI. An non admiratione dignũ tibi uidetur, per Iouem, pro seruo liberum, pro paupere diuitẽ, idq; adeo uerẽ, pro stulto aũt & insano redire modestũ. LV. Maximè igit. Sed nondũ tamen planè intelligo, quid nã illud sit, quod dicis. PHI. Profectus in urbẽ rectà fui, ut ibi oculorũ aliquẽ medicũ circumspicerẽ. Nã malũ illud, quo ex

oculis laborabam, magis ac magis ingrauescebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ singula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uisum mihi esset, Nigrinum quoq; illũ, Platonicum philosophũ, ut quem longo ipsis interuallo non uideram, cõpellare, mane surgens, ad ipsum abeo, et pulsata ianua, cũ puer intrò de me renunciasset, accersitus sum. Atq; ita ingressus in ædes, deprehendo, ipsum quidẽ, manibus librum tenentẽ, circum aũt undiq; multas ueterũ atq; doctorũ hominum imagines iacentes. Posita aũt in medio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædã figuræ descriptæ erant. Ac sphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuersi, ut uidebatur, cõposita. Admodũ igitur benignè & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnibus illi expositis, & ego quoq; per uices ex eo scire postulabã, & quid ipse ageret, & nũquid apud se statuisset, in Græciã denuo nauigare. Ibi uero ille, ò amice, posteaq; cœpisset de hisce rebus mecũ colloqui, suamq; sententiã explicare, tantam quãdam uerborũ ambrosiam mihi affudit, ut mihi planè uideretur Sirenes illas, siquæ unq; fuerunt, & Aëdonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo diuina quædam loquebatur. Eò enim uerbis euasit, ut & philosophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiscitur libertatẽ & contrà ista, quæ uulgo pro bonis habent, irrideret, utpote diuitias, gloriã, regna, honores: præterea aurũ quoq; & purpurã, & cętera quæ admodum spectabilia plerisq;, antea uero etiã mihi uidebantur. Quæ quidẽ animo ipse intento atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acciderat, comparare possem, nõ haberẽ. sed omnino uarius reddebar, atq; in omes partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, q̃ confutari atq; refelli uidebam, ea quæ mihi carissima fuerant, diuitias uidelicet, argentum & gloriã, ac tantũ non lachrymabar damnatis atq; reiectis illis. Nũc uero eadẽ ipsi mihi uidebant uilia atq; ridicula esse, gaudebamq; rursum tanq; ex tenebroso quodã aëre prioris uitæ, ad serenitatẽ & magnam aliquã lucem respiciẽs. Quare sanè & oculorum, (quod tum absurdissimũ erat) & eorũ infirmitatis obliuiscebar, animo aũt acutus & perspicax paulatim magis magisq; fiebã. Nam ad id tempus minimè animaduertens, cæcutientem atq; obtusam illã circumtulerã: progressus aũt inde, ad id tãdem adductus sum, cuius nomine tu paulo ante me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in sublime euectus sum, & omnino paruũ atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur eñ simile quiddã mihi accidisse circa philosophiam quale Indis circa uinũ accidisse fertur. Nã cum primũ illi uinum bibissent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, continuo admodũ in furorẽ uersi sunt, ac duplo q̃ cæteri magis ex mero insanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipse tibi, quasi quodã furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quanq; hoc quidẽ non est ebriũ, sed sobrium atq; temperantẽ esse. LV. Ego uero optarim, si fieri possit, ipsam illã audire orationẽ. Neq; eñ contemnere ipsum, opinor, fas est, pręsertim si ille qui audire cupit, & amicus est, & circa similia studiũ atq; operã aliquando posuit. PHI. Confide ò bone. nã iuxta Homericũ illud, festinantem per se ipsum hortaris. Ac nisi præuortisses, iã ultrò rogassem, ut me narrantem audires. Testẽ enim te relinquere apud plerosq; uolo, q̃ non præter rẽ insanio. Percipue cũ & ipsum illius crebro meminisse, uolupe mihi sit, & hãc iam quasi quandã exercitationẽ apud me instituo. Nã etiamsi nemo mihi adsit, tamen sic quoq; bis uel ter per diẽ reuoluo mecũ ipse dicta illa. Et quemadmodum amatores puerorũ, absentibus illis opera aliqua & sermones ab ipsis habitos, memoria repetunt, in ijsq; immorando morbũ fallunt, perinde ac si illi ipsi amati adsint. Quidam rero etiam colloqui secum illos putant, atq; ijs, quæ tum sibi audire uidentur, quasi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memoriæ præteritorum applicantes, neque quiescere possunt, ob ea quæ pro pedibus & in mora sunt, sese angendo. Eodem igitur pacto etiam ipse, philosophia non

non præsente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipse crebro repetens, non paruum capio solatiũ. Et in summa perinde ac si in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quasi quãdam facẽ aspicio, omnibus illis rebus quæ à me geruntur, uirum illum coram adesse existimans, semper aũt uelut audiens ipsum eadẽ illa sua ad me dicentem. Interdum uero & maximè quando animũ erigo, & in illũ quasi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipsius sonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quendam in auditoribus reliquit. LVC. Desine, ò admirande parumper præludere ac dic ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expectatione ista excrucias, dũ uerbis ita suspendis & circũducis. PHI. Rectè dicis, atq; ita facto opus est. sed illud quæso, uidisti ne aliquãdo siue Tragicos, siue etiam, per Iouẽ, Comicos histriones malos, istos dico, qui sibilo excipiũt, quiq; poemata agendo corrũpunt, ac postremo theatris eijciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero benè se habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui tales; sed quorsum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipse illos imitari uidear, alia quidẽ inordinatè connectens, interdum aũt etiam ipsam sententiã præ imbecillitate ingenij corrũpens, atq; ita progressus, paulatim etiã ipsam damnem fabulam. Ac quantũ quidem ad me ipsum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæterum argumentũ illud non mediocri dolore me affecturũ esse uidetur, si mecum unà reijciat, measq; partes dehonestet. Proinde hoc per totã memineris mihi orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipse talium peccatorũ uobis innocens sit, ac procul à scena seiunctus alicubi sedeat, neq; quicq; ea curet, quæ in theatro aguntur. Ego uero mei ipsius periculũ tibi faciam, qualis scilicet histrio sim, quantũq; memoria ualeã, quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico distans. Quare si quid etiam minus aut parcius iusto uidebor dicere: Vulgare illud tibi, & quod ubiq; in promptu est, occurrat, q scilicet melius hoc fuerat, & quòd ipse poëta aliter fortassis idem dixerat. Me uero si exibilaueris etiã, non admodum quicq; molestè feram. LVC. Vt benè sanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rhetorum leges exordium hoc tibi peractũ est. Videris igitur etiã illa additurus fuisse, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuersati estis, & quòd neq; ipse uenis ad dicendum paratus, & quòd satius fuerit ipsum illum dicentem audire. Te enim pauca quædam, & quantũ possibile tum erat, memoria collecta & quasi cõporata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius tibi est apud me. Existimes autẽ huius rei gratia, quod ad proœmiũ atque præfationem attinet, omnia te uerbis complexũ, atq; consecutum esse. Quoniam ego iam & uociferari & applaudere paratus sum. Quod si uero longius etiã differes, malignitatis eius inter ipsum certamen meminero, ac tũ acutissimè sibilabo. PHI. Equidẽ & hæc quæ tu modo commemorasti, dicta mihi uelim, & illa quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iusta quadã & continua oratione de omnibus dicturus sum. Omnino em̃ hoc nobis impossibile est, neq; rursum illius personæ attribuendo sermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac uestibus auro contextis induti, & graue quiddam tuentes, mox ore in immensum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquũtur, ipsa etiam Hecuba aut Polyxena multò demissius. Ne igitur & ipse eodem modo cõuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo, personam induisse, ipsumq; ornatum dehonestare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria persona colloqui, ne cadẽs alicubi, ipsum illum Heroẽm, quem ago, mecum unà conuellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquã cessabit hodie contra me crebra illa scena atq; tragœdia uti. PHI. At uero cesso quidẽ, Ad illa aũt, de quibus cœperã me nunc conuertã. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit Græciæ, & eorũ hominum, qui Athenis cõmorantur, q cum philosophia scilicet

licet, & paupertate unã educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quen-
quam oblectarentur, aspicientes, qui uoluptatem importãdo ad illos, antiquã
illorum honestatẽ uiolaret. Sed si quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paula
tim & transformarent ipsum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad
puritatẽ sobrietatemq; uitæ transferrent. Memorabat itaq; quendã ex purpura
tis istis, & multo auro fulgẽtibus, qui cũ uenisset Athenas, admodum insignis
& conspicuus, magna comitantiũ turba stipatus, auro, uariaq; ueste exornatus,
ipse quidẽ Atheniẽsibus omnibus existimabatur ualde beatus esse, & perinde
ac deus quispiam suspiciendus: istis aũt miser atq; infelix quispiã uidebatur ho
muncio ille, statimq; erudire illũ aggrediebantur, nõ acerbè, neq; etiã apertè in
terdicentes, ne in libera ciuitate, quocunq; ipse pacto uiuere uellet, sed postq; &
in gymnasijs, & in balneis quoq; molestus erat, obterens seruis suis, & in angu
stum cogẽs, obuios, ex occulto quidã submissa uoce, quasi lateret, neq; tamen il
lum perstringere uellet, subiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandũ periret.
Atqui pax certè longa balneũ iam tenet, proinde nihil opus erat isto exercitu.
Ille aũt audiens, quę res erat, interea erudiebatur. Rursum aũt ubi uestem illam
uariam atq; purpureã exuebat sese, urbanè admodum floriditatẽ atq; nitorem
istum colorũ irridentes, iam uer adest, dicebant, &, unde nobis pauo hic, &, for
tassis matris ipsius hæc est, & id genus similia. Atq; eodẽ pacto etiã cætera illius
cum risu carpebant, nunc annulorũ multitudinẽ, nunc comæ superuacaneã cu
ram, nunc uictus intemperantiã atq; luxuriã notantes. Quare paulatim ad so-
brietatem atq; modestiã reuocatus est, & longè melior, publicè ita emendatus
ac doctus inde abijt. Quòd aũt non puderet eos etiam paupertatẽ confiteri, re
ferebat mihi uocem quandam, quã aiebat publicè ab omnibus emissam, audisse
se in ludis Panathenaicis. Deprehensum em̃ quendã ex ciuibus fuisse, & ad præ
sidem ludorũ abductum, eo q; in ueste tincta ad spectaculum uenerat. Cæteros
aũt, qui hominem uidebant, misertos illius, ac ueniã precatos esse. Atq; ubi præ
co iam proclamaret, quòd in leges cõmisisset, quia tali cũ ueste ludos spectaret,
om̃es una uoce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare cœpisse, ut uenia
daretur talibus induto. Neq; enim aliam uestẽ habere illũ. Hæc igitur prædica
bat ille mihi, & præterea libertatẽ quoq; eam, quæ illic esset, ac uictus frugalita
tem, necnon & ociũ, & quòd homines minimè curiosi atq; auidi rerũ essent, cu-
ius generis uirtutes infinitę apud illos sunt. Ac pro certo indicabat mihi, cõuer
sationem eorũ hominũ philosophiæ ipsi consonã esse, moresq; puros ac sobrios
cõseruare posse, studioso uidelicet homini, & qui diuitias cõtemnere didicisset,
Et qui secũdum ea, quæ natura honesta sunt, uiuere secũ ipse statuisset. ei illorũ
hominũ uitam q; maximè aptam atq; accommodã esse. At qui diuitias amaret,
auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potentia felicitatẽ metiretũ, qui & li
bertatem nunq; gustasset, & cũ seruitute enutritus esset, aut qui uoluptati toto
animo incumbens, huic uni inseruire atq; obsequi statuisset, amans epularũ ac
mensæ opiparè instructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præstigia
rum, deceptionis atq; mendacij. Aut rursum qui delectaretũ audiendo cytharatũ
sonitus, aliorũq; instrumentorũ lasciuos crepitus, gauderetq; cantilenis perditis
& eneruatis; talibus uidelicet hominibus cõuenire, loci huius consuetudinem.
Ibi enim rerum charissimarum ipsis, omnes plateas, omniaq; fora referta esse.
Ac licere ipsis omnibus quasi portis uoluptatem recipere, partim quidem per
oculos, partim autem per aures & nasum, partim etiam per gulam, & per uene
rea. Qua præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, in-
quit, uiæ complanantur. Siquidem in unũ conueniunt & adulteriũ & auaricia,
& periurium, & id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur aũt atq; auertitur,
animo submerso atq; obruto undiq;, omnis uerecũdia, & uirtus, & iusticia, qui-
bus locus ille desertus & uacuus redditus, siti aũt semper impletus, suppullulat
multis ac feris cupiditatibus. Ac talẽ quidem describebat mihi urbẽ, taliumq;

magi-

magistram bonorum. Ego itaq;, inquit, quando primum ex Græcia reuersus fueram, atque ista iam propius aspiciebam, reuocans me ipsum, & quasi uerbis compellans, rationem poscebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipse dictitans: Cur autem infelix, deserto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atq; etiam libertate,) Venisti, ut uideas, loci huius tumultus, sycophantas uidelicet, salutationes superbas, cœnas, adulatores, homicidia, testamẽtorum expectationes & amicitias simulatas? Aut quid tandem facere decreuisti, cum neq; discedere hinc, neq; cõsuetis & inueteratis hisce uti possis? Hoc igitur pacto mecum ipse consultans, & quemadmodum Iuppiter Hectorem illum, ita meipsum ẽ telis, ut dicitur, subducens,

Eq; hominum cæde atq; tumultibus, eq; cruore, de cetero domi continere me statui, atq; hanc muliebrem quandam uitam & timidam plerisq; uisam, proponẽs mihi, cum ipsa philosophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipsum quasi in quodã amplo ac populoso theatro collocans, ex sublimi admodũ inspicio atq; contẽplor ea quæ geruntur, quæ partim eiusmodi sunt, ut multũ delectationis ac risum exhibere possint: partim etiã, ut uirum uerẽ cõstantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam si malorum quoq; encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis palæstram esse, aut ueriora usq; animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur consuetudine. Neq; enim parũ est resistere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ spectaculis atq; auriũ illecebris undiq; attrahẽtibus ac detinentibus, sed oportet omnino Vlyssis exemplo, prænauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidulosum foret: neq; etiã auribus cera obturatis, sed audientẽ atq; liberum, & uerẽ animũ supra hæc elatum habentem. Licet autem & Philosophiam mirari, conferendo cũ illa tantam hominũ amentiã atq; stultitiã: Bonaq; ista fortunæ contemnere, ubi aspexeris, uelut in quadã scena, ac multiplici, pro personarũ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex seruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrà aliũ ex paupere satrapam aut regẽ. rursus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulẽ esse. Nam hoc certè uel grauissimũ est, quòd, licet fortuna ipsa testetur sese in humanis rebus ludere, fateaturq; nihil illarũ certum ac stabile esse, nihilominus tamen, quotidie ista aspicientes, & diuitias expetũt & potentiã: ac pleni obambulant omnes earum rerũ spe, quarum euentus nunq; sequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq; animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi sint diuites ipsi, qui & purpuras suas spectandas exhibent, & digitorũ annulos ostentant, & omnino multas præ se ferunt ineptias. Quod autẽ omnium absurdissimũ est, etiam obuios aliena uoce salutant, & hoc quasi magno aliquo, cõtentos esse uolunt, si solum ipsos aspexerint. Quidã uero fastuosiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq; ut Persis mos est, sed necesse est, propius accedentem, & sese incuruantem, animo à longe demisso & humiliato, illiusq; affectu etiã corporis similitudine declarato, pectus aut dextrã deosculari, quod sanè beatũ atq; spectabile uidetur, etiã ijs qui honorẽ hunc nunq; assequũtur. Ille uero stàt in longũ tempus seipsum præbens decipiendũ. Vbi & hanc illorũ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Ceterũ his multò ridiculi magis sunt, ipsi sectantes atq; obseruãtes, qui de media nocte surgẽtes circũcursant totã ciuitatem, & à seruis exclusi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire sustinent. Premiũ uero huius tã acerbæ circuitionis, ipsis onerosa illa atq; multorũ malorũ caussa cœna est. In qua quidem illi, quàm multa ingurgitantes: q; multa autem potantes, q; multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendentes postremo, aut ægreferentes discedũt: & uel ipsam criminantur cœnã, uel contumeliã aut sorditiẽ accusant. Pleni autẽ & angiportus sunt uomentibus ipsis, &

I.

II.

circa uilissima quæque prostibula depugnantibus. Et complures ipsorum in multum diem decumbentes, circumeundi caussam medicis præbẽt. Quidam enim id quod absurdissimum est, neque egrotando quiescunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipsos magis perditos esse, quàm quibus adulantur, existimo, & propemodum authores illis existere superbię ac fastus istius. Nam cũ illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, uestibula mane complent, & accedentes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso etiam cogitare illos consentaneum est? Quòd si uero cõmuni decreto uel paululum modo abstinerent ab hac uoluntaria seruitute, an non putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos esse, ultro rogantes ne ignobilem atque obscuram, & quasi absque teste latentem ipsorum felicitatem relinquerẽt, neue paterentur ut inutilem, & ab omni usu remotam, & mẽsarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim sic ipsas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atque felices sese existimari. Atque ita sane res habet, ut nulla sit utilitas possidenti, neque pulchrarum ædium, neque auri, neque eboris, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua uia diminuere ipsorum existimationem, & extenuare potentiam, obijciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, despicientiam istam atque contemptum. nunc uero colendo contrà & obseruando ad stultitiam atque amentiam illos adducunt. Atque homines quidem indoctos, & ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilius meritò existimetur. At uero eos, qui philosophari quoque se simulant, multò etiam ineptiora his, magisque ridicula facere. illud tandem omnium grauissimum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties uideo istorum aliquẽ, maximè eorum qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immisceri, & illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atque sectari. deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare solent, colloquia serere, insigniorem autem, magisque conspicuum cæteris, ob ornatum & habitum esse. Quod uel maximè indignari soleo, quòd nõ itidem personam ac habitum mutãt, cum utique quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæso adulatorum illa cõparabimus? an nõ replentur cibo, multò quàm cæteri minore molestia? an non inebriantur magis quàm alij manifestè: à conuiuio autem surgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre secum uolunt: si qui uero ipsorum urbaniores paulò sunt, sæpenumero etiam cãtare incipiunt. Atque hæc quidem pro ridiculis ille censebat. Præcipue uero etiam eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophãtur, uirtutemque ipsam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas illorum scholas uocabat. Censebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principiò se ipsum lucris & quęstu superiorem gerere debere. Quoniam & ipse reuera talia agebat, non solum gratis conuersando ac disserendo cum uolentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnemque omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipsum nihil spectabant, ut ne suarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quẽ non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidẽ dignatus fuerit. Quin & principio neque suum esse illum constituebat. illud, opinor, distinguens ac disputans, quòd natura quidem istarum rerum nullius domini sumus, lege autem & per successionem usum earum in tempus incertum acquirẽtes, temporanei seu momentanei possessores habemur. Ac, posteaquam terminus ille constitutus præterierit, tunc rursum alius easdem à nobis accipiens, nomine illo fruitur. Non parua autem etiam illa præbẽt imitari uolentibus exempla, uictus scilicet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius uenerabilitas, et ue-

stitus

stitus mediocritas, & super omnia hæc aptum ad omnia mentis attēperamentum, morumq; facilitas. Monebat autem eos, qui cum eo uersabantur, ne cunctarentur, aut in certos dies extraherēt, benē aliquid facere, id quod multi solerent, prçfinientes sibi, uelut diem aliquam constitutam, aut festiuitates sacrorū, aut solemnes conuentus, tanquā ab illis auspicaturi, mendacia uitare, & conuenientia facere. Volebat enim liberum, & ab omni cunctatione remotum esse illum ad honesta impulsum ac mentis impetum. Manifestò autem apparebat, quòd & tales philosophos damnarat, qui uirtutis meditationē eam putabant, si multis necessitatibus atq; laboribus adolescētes resistere, exercitatione ac usu assuefecissent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire se iubebant, alij autem flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulò erant, etiam ferro superficiē corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem istam, & firmitatem contra dolores ac perturbationes, parandam esse. Et qui optimè instituere atq; erudire homines uellet, partim animi, partim corporis, partim etiam ætatis, & prioris educationis rationē atq; obseruationem quandam habere debere, ut ne, ea quæ uires excederent, imponendo, reprehensionem incurreret. Multos itaq; & mortuos ex eo esse dicebat, dum præter rationē ita supra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipse uidi, qui cum iam ea apud illos mala degustasset, quamprimū ueros sermones, ueramq; doctrinam audiuit, irreuocabili cursu aufugiens inde, ad ipsum peruenit, uidebaturq; multò quàm antea quietiore animo esse. Iam uero digrediens ab istis, aliorum rursus hominum mentionem faciebat, persequendo uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus, & quo pacto alij ub alijs impellūtur. Præterea & theatra, & Circum, & equestres statuas, & equorum ipsorū nomina, deq; ijs ipsis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum passim ibi insania est. Iam & multos eorum, qui pro studiosis ac grauibus habentur, reprehendebat. Post hæc autem quasi alterā fabulæ partem attingebat, notando ea, quæ circa funera mortuorum & testamenta agitantur, hoc addēs, quòd unam hanc uocem, Romanorum pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in testamentis usurpatur, qua petūt, ne à sua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur, risu prosequi coactus sum, quòd & secum sepeliri ignorantiam suā uelle eos aiebat, & stultitiam suam apertē scripto etiam testari, dum alij uestes, quibus in uita preciosioribus usi sunt, comburere eodem rogo secum mandāt: alij autem & seruos certos ad sepulchra adstare. Rursum alij cippos siue columnas quoq; coronari sertis præcipiunt, stolidi uidelicet etiā in ipsa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri, uolebant, inquit, quid in uita ab illis actum sit, quando talia de ijs quæ post mortē secutura sint, testamentis mandant. Hos enim illos esse, qui preciosa ac chara obsonia emere solent, uinumq; in cōuiuijs cum plausu & odoribus effundunt, qui media etiam hyeme opplentur rosis, raritatemq; illarum & intempestiuum amant. Illud autem quod suo tempore & secundum naturam fit, pro uili & abiecto fastidiunt. Hos illos esse, qui & unguenta bibunt, quo nomine uel maximè eos carpebat, quòd ne uti quidem cupiditatibus scirent, sed & in hisce peccarent, finesq; earum confunderent. Vndiq; permittentes uoluptatibus animum proterēdum & conculcandū. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Comœdijs dicitur, Iam & præter casam incitati. Solœcismum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem sententia etiam illa dicebat, prorsus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehēdebat tauri artificem deum, qui non præposuisset oculis cornua: ita scilicet & ipse accusabat eos, qui coronas gestabant, quòd locū, ubi eas adhibere deberent, ne scirent. Nam si afflatu atq; odore, inquit, uiolarū rosarumq; delectantur, sub nasum eos potissimū coronari oportebat, iuxta ipsam, quā proximè fieri potest, respirationē, ut quàm plurimum inde uoluptatis attraherēt. Eodem modo &

illos irridebat, qui miram quandam diligentiã in apparandis cœnis adhibent, dum liquamentorũ uarietaten, & bellariorum curiosam atq; immodicam cõpositionem sectantur. Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia sustinere. Indicabat autẽ, quatuor illos digitorum caussa, totum hunc suscipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neq; antea, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicq; ederunt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursum postea quàm illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorem cęteris, illam, quæ fit ex tam præciosis & charis istis, repletionẽ reddi. Restare igitur ut illam, quæ uelut in transcursu percipitur, uoluptatẽ, tam grandi pecunia mercentur. Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiã atq; imperitiam istam, quòd ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi sub ministrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterum de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanẽ cõmemorabat, & de multitudine prosequentiũ, et de cõtumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum autẽ maximè ac præter cętera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac patriũ. Prætereuntes enim quosdã ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauũ subituri sint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atq; intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore non indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, aliorũ auribus uterentur, oculis autẽ aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excœcatis cõuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipsis uelut humeris suis sustinẽtibus. Hæc atq; huiusmodi multa alia uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusq; cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne cõticesceret. Vbi uero hic loqui desijt: illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tẽpore ad ipsum aspiciens quasi delinitus atq; permulsus, deinde multa cõfusione atq; uertigine correptus, partim sudore manabam, partim loqui uolens, destituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipsaq; uox deficiebat me, neq; lingua iam amplius officio seruiebat suo, postremo præ dubio atq; inopia agendi lachrimabar. Neq; enim summam dũtaxat cutem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usq; plaga hæc peruenerat. Ac certo admodum, sciteq; librato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animũ intercidit. Si enim decet, nonnihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidẽ de hisce existimo. Videtur mihi animus hominis sollertis & ingeniosi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cęterum non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsorũ, neruo nimium intento, uehementiori impetu q̃ satis est, telum emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autẽ ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus penetrantes ac transuolantes, pertusum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huic pacto euenit. Nã præ imbecillitate uiriũ, & quòd laxior e neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopum usq; non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si uero interdũ etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficie tantũ perstringunt, altiorem autem plagã nequaq; infligunt, neq; enim ualido impulsu atq; impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atq; huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis mollis, neue nimis solidus, & transmittẽdo telo durior sit.

sit. Sunt enim & scopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem possunt. Vbi aũt hęc omnia perspecta habet, tum demum tincta atq; infecta sagitta, nõ ueneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neq; resina, perinde ut Curetum, sed sensim mordicante pariter & dulci pharmaco inuncta, uerè iaculari solet. Illud autem quod iactum est, benè adeo & pro modo suo satis fortiter impulsum, eoq; penetrans ut iam transiturum esse uideatur, citrà tamen desinat, et manet pariter, & multũ medicamenti illius de se emittit, quod uidelicet dispersum, totum circumquaq; animum ambit & complectitur, atq; hoc illud est, quo & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipsum dicere:

Sic iace, siqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiũt, non omnes insaniũt, sed quotquot ipsorũ à Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiscuntur. Ita & qui philosophos audiunt, non omnes attoniti ac saucij abeunt: sed illi solum, quibus quasi fomes aliquis, philosophiæ cognatus, iam antea, natura insitus atq; innatus fuit. LVC. Quàm grauia & admiratione digna, atq; adeo diuina, ô amice, uerbis commemorasti. Multaq;, reuera, ambrosia & loto saturatus, me non aduertente, fuisti. Quare & interim dum tu ista dicis, nescio quid animo meo accidit, & nunc desinente atq; tacente te, mœrore afficior. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, saucius sum. Neq; uero mireris, nosti enim quòd & illi, qui à canibus rabiosis mordentur, non ipsi solũ rabie corripiuntur, sed & siquos alios ipsi in ea insania, eodem illo modo afficiunt ac lędunt, etiam illos mente deijci, atq; in furorem uerti solere. Nam simul cum morsu etiam affectionis istius quiddam in alium transfertur, ac morbus ille fœcunditate quadam subinde alios atq; alios de se procreat, fitq; insaniæ istius omnino multiplex successio. PHIL. Itaq; etiam ipse nobis iam amare confiteris? LVC. Prorsus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinã nobis excogites atq; inuenias. PHI. Ergo Telephi illud necesse erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHI. Vt ad eum, à quo uulnerati sumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus.

IVDICIVM VOCALIVM.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

EST (autem) lusus ualde festiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compositus. Queritur enim σῖγμα de ui & iniuria τοῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus spolietur, & quasi de sua possessione deijciatur. Exordio beneuolentiam captat simulatione modestiæ, & excusando necessitatẽ suam. Deinde per translationem ad θέσιν uenit. Nullam literarum suo loco et ordine mouendam esse. Hinc Iudicibus admonitis ut pro officio suo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem cuiusq; conseruent. Narratiunculam subiungit, quæ confirmationem caussæ continet. Hanc postea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem sibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modestiæ suæ, & illius petulantiæ tum erga se, tum erga cæteros etiã homines, & quàm idem etiam hominibus inuisum ac detestabile sit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA Octobris, actionem instituit σῖγμα aduersus τοῦ.

Constitutis iudicibus septem uocalibus, de ui & rapina, spoliari se dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici τοῦ proferri solent.

HACTENVS quidem ô iudices Vocales, nō admodum graui iniuria adfectus ab hoc τοῦ, quod meis rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuiſſe me diſſimulabam, propter modeſtiam, quam uos ipſi noſtis me ſeruare, cum erga uos, tum erga alias ſyllabas: poſtquam uero ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modo non ſit contentū ijs quę ego ſæpe diſſimulaui, uerum iam maiorem uim inferat, ipſa me neceſſitas cogit ut accuſem ipſum apud uos, qui utrunqȝ noſtrūm nouiſtis. Non autem exiguus metus propter iſtam miſeriam me inuaſit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores ſemper addat, prorſus me è domeſtica ſede expellet, ita ut parum iam abſit, dum ego iſta diſſimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in ſimili quodam uerſer metu. Eſt itaqȝ æquum, non modo uos iudices, ſed omnes etiam reliquas literas huius ſtoli curam gerere. Nam ſi, ut libet unicuiqȝ licebit è ſuo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idqȝ uos, ſine quibus nihil omnino ſcribitur, permiſeritis, nō uideo quomodo, ſua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio conſtituti ſunt, tuebuntur. Sed non exiſtimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant. Et ut uos certamen omiſeritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus ſum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio ſtatim, cum cœperunt contra leges delinquere, eſſet repreſſa, neque enim litigaret ad hunc uſque diem λάμβδα cum ῥῶ, diſceptans de uoce κίσηρις & κεφαλαλγία. Neque etiam τῷ γάμμα eſſet cum κάππα certamen, neque tam ſæpe ad manus propè ueniſſent in fullonia, de dictionibus γναφεῖον & γνάφος diſceptātes. Quin ceſſaſſet etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi ſurripiens, imò ſuffurans. Adeoqȝ reliquæ autem literæ, quieuiſſent ſeditiones mouere contra leges. Eſt enim pulchrum unamquamqȝ literam in eo ordine, quem primum ſortita eſt, manere, tranſcendere uero eò quo non oportet, eius eſt, qui ius & æquum ſoluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, ſiue Cadmus fuerit ille inſularis, ſiue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quē ſua quibusqȝ literis, præſidentiæ dignitas, firmiter permanet, definierunt uidelicet quæ debeat eſſe prima, quæ ſecunda, ſed qualitates etiam & uirtutes, quas habent ſingulæ noſtrū conſtituerunt. Et uos quidem, ô iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd ueſtro Marte, poteſtis ſonum efficere. Semiuocales uero ſecundo loco dignati ſunt, eo quòd ſine ueſtro acceſſu exaudiri nequeunt. Ex omnibus etiam literis, quibuſdam, omnium poſtremum locum, decreuerunt, mutis ſcilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conſeruari decet. Hoc uero τοῦ, neque enim poſſum ipſum turpiori nomine adpellare, quàm quo nominari ſolet, per Deos, niſi duæ quædam bonæ ex uobis & aſpectu decenti, ἄλφα ſcilicet & ὔψιλον ſe illi coniunxiſſent, ne audiretur quidem ſolum. Hoc inquā mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, inferre auſum eſt. Nā nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipſis etiam coniunctionibus & præpoſitionibus expellere tentat, adeo ut iſtam immodicam auariciam porrò ferre nequeam. Verum iam tempus eſt dicere unde & à quibus res initium ſumpſerit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppidulum eſt non iniucundum, colonia, ſicuti fertur, Athenienſium, adducebā uero mecum fortiſſimum ῥῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poëtam, huic nomen erat Lyſimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, ſed tamen, de ſe dici uolebat, quòd in media Attica natus eſſet. Apud hunc hoſpitem ego huius τοῦ auariciam [illegible]

prehendi. Equidem cum hactenus paucis quibusdam manus intulisset, dicendo τετ?αράκοντα, priuans me meis cognatis, existimabam eam esse consuetudinem literarum, quæ unà mecum essent educatæ. Præterea cum τήμερον & similes quasdam uoces mihi detraxisset, diceretque eas esse suas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat. uerum cum ab eis initium sumpsisset, atque postea ausum esset etiam dicere κατ?ίτερον & κάτ?υμα & πίτ?αν, deinceps abiecto omni pudore, βασίλιτ?αν quoque nominare, haud leuiter sum commotus, & ira accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα adpellet, oro autem uos per Iouem, ut mihi indignanti, & iusta ira commoto, prędterea omni ope & auxilio destituto, ignoscatis. Neque enim paruum hoc, aut leue est periculum in quo uersor, cum præter quàm quòd assuetis & familiaribus literis me spoliauit, etiam κίσσαν, id est, picam auem meam loquacissimam, ex medio sinu, ut dici solet, abreptam κίτ?αν appellauit. Quin & φάσσαν, id est, palumbum, unà cum νήσσαις, id est, anatibus, & κοσσύφοις, id est, merulis, abstulerat, interdicente Aristarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam ueco ueniens ex media illa regione ὑμιτ?όν præter ius rapuit, idque uobis ipsis & aliis quibusdam syllabis uidentibus. Verum quid ego ista commemoro, cum me tota Thessalia expulerit, uelitque eam Thettalian dicere: toto insuper mari sum exclusum. Neque à betis hortensibus sibi temperat, ut iam, quod dici solet, ne paxillus quidem mihi reliquus sit. Quod uero litera sim, quæ nulli nocere studeam, uos ipsi mihi testes estis, neque enim unquam accusaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδον abstulit, & totam σμύρναν surripuit. Nec ipso etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipso etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo ρῶ uenia danda quòd morbo adfectum sit, & meas apud se μυῤῥίνας, id est, myrtus, plantarit, & quòd melancholiæ malo laborans me in faciem percusserit. Et talis quidem litera sum ego. Hoc uero ταῦ quàm sit natura uiolentum aduersus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino abstinuerit, cōsideremus, sed & δέλτα & θῆτα & ζῆτα & propè omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accerse mihi læsas literas. Auditis uocales iudices, ipsum δέλτα, dicere: surripuit mihi meam ἐνδελέχειαν, pro qua uult ut dicatur ἐντελέχ?α, quod sanè contrarium est omnibus legibus. Auditis uociferari θῆτα, & capiti capillos euellere, eo quòd priuatum est cucurbita. Auditis ipsum etiam ζῆτα suis uocibus συρίζειν & σαλπίζειν spoliatum esse, adeo ut ne γρύζειν quidem, id est, mutire, illi porrò liceat, quis ista quæso ferat? aut quæ pœna satis magna erit tam scelesto? Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorū genus lædit, sed iam ad homines etiam, ijsdem moribus se contulit. Neque enim permittit ut rectà ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanæ rursus me admonuerunt γλώσσης, id est, linguæ, Nam expulsum me hac quoque parte, γλῶσσαν facit γλῶτ?αν. ò reuera linguæ perniciosus morbus ταῦ. Verum rursum me conferam ad illud, quod cœperam, atque homines defendam in ijs, in quibus aduersus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibusdam uinculis constringere & discerpere, ita ut si quis pulchrum quidpiam uidens, idque καλόν adpellare uelit, hoc ταῦ statim irruens ταλόν ipsum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præsidentiam obtinere. Rursum alius quispiam dicit, περὶ κλήματος, id est, de palmite, hoc uero, est enim reuera τλῆμον, id est, miserum, τλῆμα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, sed iam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terram & mare cessisse, atque naturas suas reliquisse, insidias tendit, & ex ipso cum κῦρος sit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipsa & opere, eosdem lædat audite, plorant homines, atque suæ fortunæ uices deflent, atque ipsum sæpe Cadmum execrantur, quòd ταῦ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus secutos, at-

que figuram imitatos, postea simili figura ligna fabricasse, in quibus homines suspendant. Atque ex hoc, huic tam perniciosæ fabricæ, pessimum nomen obuenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum τῶ dignum esse iudicatis? Ego quidem existimo meritò hoc solum ad supplicium ipsius τῶ relinqui, ut pœnam in sua illa figura sustineat, propterea quòd crux ab ipso fabricata est, & ab eo nomen illi homines imposuerunt.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

[illegible] Ruthallo Secretario regio, pòst episcopo Dunelmensi, Erasmus Roterodamus, S. P. D.

V[illegible] suppeditet singularis quædam ingenij tui [illegible] Ruthalle, qui cum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuum esse [illegible] nugas rudes adhuc, uixque è prima schola [illegible] ad tam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos [illegible] [illegible] nihil mei apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id quod tum fortè erat in manibus, Misanthropum misi, minimum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani dialogus [illegible] uel utilior, uel iucundior [illegible] sed ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluisse uideatur, sese neque Græcè scire, neque Latinè [illegible] eum interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano malè uolunt. Tu nostrum hunc [illegible] Erasmum in eorum numero pones, qui tui [illegible]. Vale, Londini [illegible] IIII.

ARGVMENTVM.

H[illegible]

[illegible]

[illegible]

O IVPITER Philie, hospitalis, sodalitie, domestice, fulgurator, iusiurandice, nubicoge, grandistrepe: & si quod aliud tibi cognomen attoniti Poetę tribuunt, maximè quum hærent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metricq; exples hiatum. Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palàm apparet nugas esse, fumumq; poëticum, nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia exprompta q;, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentq; adeo, ut ne mininam quidem scintillulam iracundiæ aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum elichnium metuerit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque adeo titionem quempiā in sese uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est, ut iā Salmoneus tibi sit ausus etiam obtonare: neque id admodum ab re: quippe aduersus Iouem usqueadeò ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iam tibi obsurduerunt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; animo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis erant induciæ. Sed perpetuò fulmen erat in negocio: perpetuò obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, densissimè ex ædito loco deuolantium torquebatur. Terræ quassationes, cribri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neque non grando saxorum in morem: atque ut tecum grandius loquar imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam seruans, unde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimirum igitur dignum secordia præmium ab illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ò deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum sacrilegio compilarint: quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantûmque extinctor, & Titanum uictor sedebas: quum tibi cæsaries ab illis circuntonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ò præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo securè despicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas sumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus sileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam

quem tam multos Athenienses in sublime euexerim? ex pauperrimis [illegible] reddiderim? cunctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignãtur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoq; de nutu pendebãt. Quòd si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidem. Porrò alij procul conspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem & adiutorem suum esse prædicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis: atque hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd posthac non intuebor plerosque præter meritum secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma, irã aliquam strennui illius ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur. IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendidè Iouialia festa consueuimus agitare. IVP. Hem quæ nam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quẽ tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atq; humanitas, & in omnes quicunque egerent misericordia. At re uera uecordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit, sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quũ à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circunrosissentq;, deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum diligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum & radicitus defectum destituẽtes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuosò nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atq; profecto uir neutiquam fastidiendus, neq; negligendus, et iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguissimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximãq; turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, præterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conniuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maximè posteaquã philosophia & de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt

crebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficiq;, qui uirtutem quandam, & incorporea quædam, merasq; nugas ingenti uociferatione connectunt; hęc in caussa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas. Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeo facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterũ cõsultabo: pœnasq; daturi sunt, simul atq; fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore non feriebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERC. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui caussas agũt, uerum etiam qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus: etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optimè Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit ejciens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi paternus essem amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter q̃ ij, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ô Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeãt, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includes, neq; zelotypus in te. Porrò aliàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum oblectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligẽdi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq;: quòd si quando daretur opportunitas, aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreóue thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent; neq; (quum liceret) frui auderent, neq; quũ ipsis esset in manu, amore suo securè uterent: sed uigiles obseruarent, ad signũ ac seram oculis nunq; conniuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes: non quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed q̃ nemini fruendi copiam facerẽt, non aliter quàm in presepi canis: nec ipsa uescẽs hordeis, nec equum famelicum id facere sinẽs. Quinetiam ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi

quidem

quidem sibi subtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fo re, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorum pædagogus furtim subiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucernulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quum hæc quondam incusaueris nunc in Timone diuersa his criminari? PLV. Atqui si rem uerè perpenderis, utrunq; me iure facere iudicabis. Nam et Timonis ista nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, studiumq;, quod ad me pertinet, meritò uideatur. At è diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabant, id agentes, quo scilicet crassior, saginatiorq;, ac uehementer corpulentia onustus euaderem: quum interim neq; ipsi contingerent, neq; in lucem producerēt, ne uel aspicerer à quopiam, hos dementes & cōtumeliosos in me iudicabam, quippe qui me nihil cōmeritum tot in uinculis cogerent situ carieq; putrescere, haud intelligētes, quo mox demigrent, me alij cupiā, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, sed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouēt. Sed qui (quod est optimum) mediocritate utantur, uti nec prorsus abstineāt, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formosam lege duxisset uxorem, postea neq; obseruet, nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet sinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum sit ire, & quicunq; uoluissent cū his habere rem, uel producat potius ultrò ut adulteretur, fores aperiens, prostiturusq;, et quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui sæpenumero amorem senseris. Rursum si ingenuam lege domum deducat, uti liberos legitimos progeneret, cæterum nec ipse contingat florentem ætate, decoramq; uirginem, nec alium sinat aspicere: sed inclusam, orbam, sterilemq; in perpetua uirginitate contineat, idq; præ amore se facere prædicet, & hunc quidem præferat, pallore, corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est, ut huiusmodi non desipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo formosam atq; amabilem sinat emarcescere, per omnem uitam, tanquam Cereri sacerdotem alens. Huiusmodi & ipse indignè fero: quum à nonnullis ignominiose cædor calcibus, laniorq;, atque exhaurior: à nonnullis contrà perinde ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. IVP. Quid est autem quod aduersus illos indigneris, quandoquidem utriq; pœnas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere sinuntur, neque edere: sed ore sicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo cibos Harpyiæ ipsis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò posthac usurus cordatiore. PLV. An ille aliquando desinet me ceu foraminoso cophino, priusquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit, ut in Danaidum doliū aquam mihi uidear allaturus, frustraq; infusurus, uase non continente liquorē: imò prius propemodum effuso quod influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effusionē ac liber exitus. IVP. Proinde ni hiatum istum obturauerit, perpetuamq; perstillationē sistere studuerit, te propediem effuso, facile rursum sagum, & ligonem in dolij fece reperiet: sed interim abite, atq; illū diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmen cuspide restituta resarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Nū claudicas? Equidem ignorabam ò præclare: te non cæcū modo, uerumetiam claudū esse. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuū Mercuri: uerum si quando proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utroque claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: sene nonnunquā interim facto, qui me operiebatur. Porrò quū discedendū est, alatum uidebis mul

Danai dolium

Plutus claudus

tò

to auibus celeriorem. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati aurumque manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaque quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas iniiciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrò qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinē aduolantem stridētes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæque tabellæ, iamque nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subraso, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunque me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, secum mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui nō parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atque elegantioris rudis, pingui, illotaque cute, qui compedes etiamdū horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quique pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoque similia liceant, donec aut scortulo cuipiā irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorem esse, Cecrope Codróue generosiorem, callidiorē Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quū sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundent? PLV. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atque adorans. MERC. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ô bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usque adeo repertu difficilē, & iam olim ē uita sublatā, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirū adeo obscura sit, ac minuta. Itaque quū rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. At qui fit, ut quoties eos deseris,

ſeris,celeriter aufugias,quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cerno,pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi reſponde,qui fit,ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt) præterea pallidus,poſtremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & ſi potiantur,felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perdite te amarint, ut ſe aëreo è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta,pręcipites abiecerint,rati faſtidiri ſeſe abs te,propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio,tu quoque fateberis, ſi quo modo tibiipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt dementati. PLV. At enim credis me,qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ò Plute? niſi forte & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inſcitia errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundũt tenebras: ad hæc ipſe quoque ne per omnia deformis ſim, perſona uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq; picturata,ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui uultus uenuſtatẽ aſpicere,amore capiuntur,diſpereuntq; niſi potiantur. Quòd ſi quis me toto corpore renudatum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit, ut ſe ipſi damnent,qui tantopere cæcutierint,adamantes res neutiquam amandas ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt,ut iam diuites euaſerint,iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint,rurſum falluntur? Adeo ut ſi quis illis detrahere conetur,penè caput potius,quàm perſonam abijciant? Neque enim uerisimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formã, quum intus cuncta inſpexerint. PLV. Ad id non parum multæ res, ò Mercuri,mihi ſunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; qui me primum nactus eſt,apertis foribus exceperit,clanculum unà mecum introit elatio,uecordia,iactantia,mollities,uiolentia,dolus,atq; alia item innumerabilia: à quibus omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam ſunt admirãda, & appetit ea quæ ſunt fugienda,neq; cunctorum illorum quæ introierant,malorum patrem ſtupet,illorum ſatellitio uallatum,quiduis potius paſſurus, quàm uti me compellatur reijcere. MERC. Vt leuis ac lubricus es Plute,retentu difficilis,ac fugax,neq; ullam præbens anſam certam quo prenſus teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos,ut qui tetigerint,illico hæreant,nec facilè queat auelli. Verum interea dum nugamur,rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam? MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Iſthac quidem exparte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis,neq; cuiquam aperire,niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me conſequitor chlamydi adhærens,donec extremam uiam attigerimus. PLVT. Rectè facis Mercuri,quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu ferri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt,qui proximẽ montanum & petricoſum fodit ſolum? Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit,longè præſtantius quàm tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſime diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæprecium fecerimus cum homine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui? quare ne metu deterreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad hunc Timonem,ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malẽ corruptum ſuſcepi: commendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuũ, multiq; precij uirum reddidi? Adeo

ne

ne despicienda, iniuriæque idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiatis, iam exactissima cura ad uirtutẽ excultum? ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordẽ: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reijculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum est. PAV. Equidẽ abeo. At uos Labor & Sapientia, reliquique consequimini me. Porrò hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nũc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cõmercium, sano corpore, ualentique animo perseuerauit: uirilem exigẽs uitam, & ad sese respiciens: superuacua autẽ & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. MER. Discedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam estis ò scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mercenarioque negociũ exhibituri? uerum haud quaquã læti abibitis, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cõminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne ferito, neque enim feries mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod benè uertat, opes accipe, desistẽs à laboribus. TIM. Atqui uos iam ploraueritis, etiam si dij sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quisquis hic fuerit, mihi certum est ligone impacto cõminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiam accepto discedam. MER. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemque, ac manibus obuijs excipe bonam fortunã: rursum diues esto: rursum Atheniensium princeps, & ingratos illos despicito, quũ solus florebis. TIM. Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit. MER. Adeóne quæso inhumaniter?

Hæc ego sæua Ioui refero atque immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commisissent: deos odio te prosequi nequaquam erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouique, quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaquam recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniam pridem innumerabilium malorũ hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiũ redderet: deniquè quũ me adeo perfidè ac proditoriè destituerit. Contrà, paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumque uerè & liberè cõuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria ista docuit cõtemnere, effecitque ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uerè meæ: nempe quas neque adulator assentans, neque sycophanta minitans, neque plebes irritata, neque cõcionator suffragiorũ autor, neque tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaque iam ualidus effectus ob laborẽ, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicquam eorũ quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam uenisti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducẽs ad Iouem. Illud mihi sat fuerit, si effecerit, ut omnes mortales per omnẽ ætatem eiulent. MER. Nequaquam ò bone, neque enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda puerilia que ista missa face, ac Plutũ excipe: non sunt reijcienda munera, quæ à Ioue proficiscuntur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauiter feres, si quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, neque cum procemijs, quemadmodum perditissimi isti solent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamen uide, num qua in re te quemadmodum ais, læserim:

perditissimi oratores

feris, celeriter aufugias, quum uiæ sis ignarus? PLV. Tum demum acutum cer no, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi responde, qui fit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea palli dus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defi gant oculos? & si potiantur, felices uideantur: sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perdite te amarint, ut se aë reo è scopulo piscosi in æquoris alta, pręcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quòd illos nullo pacto respexisses. Quanquam sat scio, tu quoque fateberis, si quo modo tibiipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. PLV. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe clau dum, aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi uitij. MER. Quid ni ô Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt. PLV. Haud cæci quidem, ô optime, uerum insci tia errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundũt tenebras: ad hæc ipse quo que ne per omnia deformis sim, persona uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq; picturata, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese natiui uultus uenustatẽ aspicere, amore capiuntur, dispereuntq; nisi potiantur. Quòd si quis me toto corpore renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit, ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint, adamantes res neutiquam aman das ac fœdas. MERC. Quid ergo posteaquam eò peruentum est, ut iam diuites euaserint, iamq; personam sibi circumposuerint, rursum falluntur? Adeo ut si quis illis detrahere conetur, penè caput potius, quàm personam abijciant? Ne que enim uerisimile est etiam tum illos ignorare, auro bracteatam esse formã, quum intus cuncta inspexerint. PLV. Ad id non parum multæ res, ô Mercu ri, mihi sunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; qui me primum na ctus est, apertis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit elatio, uecor dia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atq; alia item innumerabilia: à quibus omnibus posteaquam est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam sunt admirãda, & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cunctorum illorum quæ introierant, malorum patrem stupet, illorum satellitio uallatum, quiduis poti us passurus, quàm uti me compellatur reijcere. MERC. Vt leuis ac lubricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullam præbens ansam certam quo pren sus teneare: sed nescio quomodo anguillarum ac serpentum in morem inter di gitos elaberis. At è diuerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec facilè queat auel li. Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omisimus. PLV. Quam? MER. Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Isthac quidem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra relicto illo ad uos ascendere soleo: iussoq; intus manere foribus occlusis, neq; cuiquam ape rire, nisi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adhærens, donec extremam uiam attigerimus. PLVT. Rectè facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me desereres, forsan oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu fer ri saxo impacti? MER. Timon hic est, qui proximè montanum & petricosum fodit solum? Papæ: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames co git, longè præstantius quàm tui sint satellites. PLV. Quin igitur quàm ocyssi me discedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæprecium fecerimus cum ho mine eiusmodi uallato exercitu. MER. Secus uisum est Ioui: quare ne metu de terreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. PAV. Ita ne rursum Plutus ad Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs malè corruptum suscepi: com mendansq; Sapientiæ & Labori, strenuũ, multiq; precij uirum reddidi? Adeo

ne

ne despicienda, iniuriæque idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiatis, iam exactissima cura ad uirtutē excultum? ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliam & arrogantiam illi manū iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordē: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reiiculus? MER. Sic ô Paupertas Ioui placitum est. PAV. Equidē abeo. At uos Labor & Sapientia, reliquique consequimini me. Porrò hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nūc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cōmercium, sano corpore, ualentique animo perseuerauit: uirilem exigēs uitam, & ad sese respiciens: superuacua autē & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. MER. Discedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam estis ô scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mercenarioque negociū exhibituri? uerum haud quaquā læti abibitis, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cōminuam. MER. Nequaquam ô Timon, ne ferito, neque enim feries mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, desistēs à laboribus. TIM. Atqui uos iam ploraueritis, etiam si dii sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quisquis hic fuerit, mihi certum est ligone impacto cōminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiam accepto discedam. MER. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemque, ac manibus obuiis excipe bonam fortunā: rursum diues esto: rursum Atheniensium princeps, & ingratos illos despicito, quū solus florebis. TIM. Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit. MER. Adeóne quæso inhumaniter?

Hæc ego sæua Ioui refero atque immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commisissent: deos odio te prosequi nequaque erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouique, quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaque recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiū redderet: denique quū me adeo perfidè ac proditoriè destituerit. Contrà, paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumque uerè & liberè cōuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria ista docuit cōtemnere, effecitque ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uerè meæ: nempe quas neque adulator assentans, neque sycophanta minitans, neque plebes irritata, neque cōcionator suffragiorum autor, neque tyrannus intentus insidiis queat eripere. Itaque iam ualidus effectus ob laborē, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam uenisti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducēs ad Iouem. Illud mihi sat fuerit, si effecerit, ut omnes mortales per omnē ætatem eiulent. MER. Nequaque ô bone, neque enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda puerilia que ista missa face, ac Plutū excipe: non sunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiscuntur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauiter feres, si quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, neque cum procemiis, quemadmodum perditissimi isti solent Oratores. Nam huius Mercurii gratia te feram paucis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamen uide, num qua in re te quemadmodum ais, læserim:

perditissimi oratores

qui quidem dulcissimarum quarumque rerum tibi extiterim autor, opifexque, au-
toritatis, præsidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera con-
spicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatori-
bus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abs te sum affectus con-
tumelia, propterea quòd me tam ignominiose uiris illis execratis suppeditaris:
qui te mirabantur, ac præstigijs dementabant, mihique modis omnibus insidias
struebant. Porrò quòd extremo loco dixisti, te à me proditum, desertumque fuis-
se: istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis omnibus à te re-
iectus, præcepsque exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud
charissima tibi paupertas circumposuit. Itaque testis est mihi hic Mercurius,
quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me de-
bacchatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commuta-
tus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis.
Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si tu accersiueris.
TIM. Parendum est Mercuri, rursusque ditescendum. Quid enim facias quum dij
compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quum
ad hunc usque diem felicissimè uixerim, tantum auri repente sum accepturus, ni-
hil commeritus mali, tantumque curarum suscepturus. MER. Sustine Timon
mea gratia, tametsi graue est isthuc, atque intolerandum: quo uidelicet palpones
illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò superata Aetna im cœlum reuolauero.
PLV. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniectu-
ram. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam,
sed feri fortius: tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, offerque te
met eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredi-
or. TIM. Age iam ò ligo, nunc mihi tuas uires explica, neque defatigere, dum ex
abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, a-
mici Corybantes, ac lucrifer Mercuri, undénam auri tantum? Num somnium
hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profe-
cto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Notta quae sequuntur aurum

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus. Quippe quod ignis
in morem ardes, noctesque & dies renides. Ades ò mihi charissimum desidera-
tissimumque, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Ete-
nim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem
excipiat, per tegulas illapsum? ò Mida Crœseque, ac munera Delphico in tem-
plo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumque Timonis opibus conferamini:
cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Pa-
ni suspendi commodum est. At ego quàm maximè semotum mercatus agrum,
turriculaque seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrum
item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunto, placi-
taque in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis.
Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commi-
serari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at
uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: cæteri omnes hostes, &
insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut
si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis
habentur loco, quàm signa saxea, æreáue: neque fœcialem ab illis missum recipi-
amus, neque fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cogna-
ti, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stulto-
rumque mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ip-
se secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus Dijs sacra
faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac
semel decretum esto; ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut

vnus sibi amicus Timo

necesse

necesse habeat sibi ipsi coronam ad mouere. Nullumq; nomẽ sit dulcius, quàm Misanthropi, id est, hominum osoris. Morum autem notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem conspexero incendio conflagrantem, obtestantem quo restinguam, pice oleoq; restinguere: rursum si quẽ flumen undis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc ad modũ par pari relaturus est. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttensis: & concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunto: hæc fortiter tueamur. Cęterum magno emerim ut id omnibus innotescat, quòd opibus abũdo: nam illa res illos præfocauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, puluerulenti atq; anheli, haud scio unde aurũ odorati. Vtrum igitur hoc conscenso colle saxis eos abigo, è sublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congrediamur: ut magis angantur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaq; restemus quo illos excipiamus. Age prospiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me sæpenumero solida dolia uomuerit. Sed benè est quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, conuiuator bellissime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edacissime atq; hominum perditissime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes admodum miserabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid istuc? Feris ò Timon? Attestor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui si cunctere paulisper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præsentaneum id est remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malè sit, qui quidem ex uiro commodo tam sæuus factus sis. TIM. Quis hic est qui accedit recaluaster ille? Philiades, assentatorũ omnium execratissimus. Hic quum à me solidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis premium, quum me canentem reliquis silentibus omnibus solus maiorem in modum extulisset, deierans me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem ægrotum cõspexisset: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & cõuiua: enimuero habet ille digna se, quandoquidem immemor est atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus, æquales ac populares: tamen modestè agimus, ne insilire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacrilegos obserues, qui nusquam adsunt nisi in mensa: præterea à coruis nihil differunt. Neque post hac huius ætatis mortalium ulli fidendum est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactum. Proinde accessi his de rebus admoniturus te, quãquam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHIL. Viri, caput mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quòd eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo sedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum soluendo non esset, ego misertus illum redemi. Porrò quum illi sorte obuenisset, ut Erechtheidi tribui distribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEM. Salue Timon: præcipuũ

generis tui præsidium, fulcimentum Atheniensium, defensaculum Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia operitur. Sed prius decretum audi, quod de te conscripsi: Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttensis, uir non modo probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta cursuq; die eodem, ad hæc solemni quadriga, equestriq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquam in olympicis sedi. DEM. Quid tum? spectabis posthac, sed ista communia addi satius est. Tum anno superiore apud Acharnẽses pro Rep. fortissimè se gessit, & Peloponensium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modestè tu quidem de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de caussis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem aureis coronis coronetur, hæcq; coronæ hodie in Dionysijs per Tragœdos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragiũ Demeas orator, propterea quòd cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEME. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occeptas? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quũ alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx scelestè. Proinde palàm est, te calumniatorem agere. DEM. Verum effosso ærario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorũ acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuero. Tum frustra uicerim in olimpijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est? profectò ipsus est, promissa barba, subductisq; superciliis, & magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæsariem per scapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeusis depinxit. Hic habitu fragilis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute differit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans, at ubi lotus ad cœnam uenit, ~~puerq;~~ ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dũ milui instar præripit obsonia, & proximum cubito opposito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canũ ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuẽturum sese speret, dumq; usqueadeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhærere, nunquam non querulus, tanquã deteriorem partem acceperit, uel si totam placentam, aut suem solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

&

& insatiabilitatis est frue[illegible] tantummo do, saltationemq[illegible] [illegible] hæc multus in ter pocula sermo (tum enim uel maximè) de temperantia, sobrietateq; atq; ita quidem loquitur, quum iam à mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, am babus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissimè, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa prorsus admirãdum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uarieq; absolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet, quum sit modestus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thrasycles? THR. Nõ hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorũ conuiuiorum adducti spe concurrũt, multaq; assentatione deliniũt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientẽ id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opsonium suauissimum cæpe aut nasturciũ, aut siquando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porrò potum fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio est, quàm calculi, qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia: quippe quæ multis sæpe numero immedicabilium malorũ extiterit caussa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in altũ ò bone, sed fermè ad pubem usq; ingressus, paulò ultra solum fluctibus opertũ, me quidẽ uno spectante. Quòd si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minã, alij talentũ. Porrò si qui erit philosophus hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionẽ: quanquam hoc quidẽ mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est, si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquã peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaq; ligone sum mensus. THR. O libertas, ò leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TI. Quid stomacharis ò bone Thrasycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensurã Chœnices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniunt. Blepsias ille, & Laches, & Gniphon, breuiter agmen eorũ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem quidem iamdudum fatigatũ, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis cõgestis saxis, procul eos lapidũ grandine peto. BLEP. Ne iace Timon, abimus eñ. TI. At uos quidẽ nec citra sanguinẽ, nec absq; uulneribus.

HALCYON SIVE DE TRANSFORMATIONE.

ARGVMENTVM.

I[illegible]

CHAEREPHON.

CViusmodi uox aures nostras accessit ô Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio? quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse consueuerũt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quædam auicula est, ô Chęrephon, multum lugẽs atq; lachrymans, qua de iam olim homines istã commenti sunt fabulam: fuisse hanc, aiunt, quondam desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac mœrore prosequi iugalis amiciciæ desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori Astere nati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam consilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, postea quam per omnes terras oberrando, inuenire non potuit. CHAERE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita est, sed profecta ut peregrina quæpiam, auribus meis allapsa est. Proinde & lugubrem & querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam esse credibile est ô Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa est, à superis honorem cõsecuta est. Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate ab alijs serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximẽ unus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedatẽ & tranquillẽ stet, stratum & placidũ, speculo, ut ita loquar, non absimile. CHAE. Rectẽ dicis, omnino enim adparet hodiernus dies esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ô Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, pro certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas esse, aut contrà aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quippe rerum caussas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nbis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & inuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ô bone, Deorum ac dæmoniorum uim atq; potentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempestas sæuierit? adeo ut eam animo saltem repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti pręterea horrenda illa fulgura & ton[illegible] atq; turbines? Suspicatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulò uero postea admiranda subitò obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in h[illegible]cusque tempus perdurat. [illegible] ducere serenitatem, quam mulierculæ formam transmutatam in auicula[illegible] [illegible] nostrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non [illegible] imperiti, ex eadem materie [illegible] manus sumpta sine negocio multas specierum [illegible]turas

halcyon

dies Halcyonij

omnis homo puer

turas transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præstantia præpollenti ad nostras uires comparato, promptum ac facile est omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipsum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAE. Et cuius hominis intelligentia tanta est, ô Socrates, qui talium rerum aliquid perspicere, aut explicare possit? Neq; enim ista humana uoce explicari possunt. SO. Proinde, maximas quaspiam hominum uires inter se compositas contemplemur in potẽtia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à natiuitate quinq; aut decem annos nõdum egressos immane quantum & quàm admirandum discrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omnibus ferme quæ sunt in uita actionibus. cum in his quæcunque per artes illas celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obstante, ne capere quidem potest. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæstimabile quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum multa millia unus uir haud difficulter subigeret. Etenim puericia in totum omniũ expers est, ac sub initium ipso naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines consequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuersum cœlum nostris uiribus collatum adparitur ũ ijs, qui hæc contemplando assequuntur. Itaq; multis persuasum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit speciem, tanto & ipsum potẽtia, sapientia & cogitatione similiter anteire, & nostras actiones. Proinde, & tibi & mihi, alijsq; quàm plurimis nostri ordinis hominibus, multa facta sunt impossibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut legere, aut scribere illiteratis interea impossibilius est, dum imperiti fuerint faciendi mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæterũ, ipsa natura propemodum assimilans animantem sine pedibus, nec alatam, suppositis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem solertem & industriã absoluit, diuini mellis opificem & constructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedestrium, & animalium extra aquas degẽtium, ad quæ diuinis quibusdam, ut sermo est, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uirtutes, quæ magnæ sunt & incomprehensibiles, nos mortales & modici existentes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum excedentes: sed ne paruas quidem perspicere possumus, in pluribus hæsitantes. Et cum nihil firmiter aut constanter de ijs, quæ nobis accidunt, passionibus referre possumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis concessum est. Præclaram uero hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ô auicula lamentationum modulatrix traditurus sum super hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritũ uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cũ alia multa, tum in primis, quem à Dijs immortalibus honorem præcipue consecuta sis commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari studio eiusmodi quiddã mecum facturus es? CHAE. Neque uero aliter facere conuenit, ô Socrates. Et quæ iam à te sapientissimè disputata sunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuersationem uiros atque mulieres uidentur impellere. SOC. Proinde, consalutata Halcyone, tempus est, ut è Phalarico ad urbem nos recipiamus.

CHAE. Istud ergo ipsum in præsens faciamus.

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, id quod & in sequentibus facit, Deorum gentilium uanitatem, & inepta de illis persuasionem hominum reprehendere atq; irridere uoluisse. Occasionem autem sumpsit ex fabu la Promethei, quem poëtæ fingunt, eo quòd Iouem in distributione carnium decepisset, deinde & homines for masset: postremo autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucaso alligatum, aquilamq; immis sam, quæ epar illius carpendo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, caussam dicere, & a pud Mercurium & Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per exte nuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in uniuersum finxisse, Dijs damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem homi nis attulisse Dijs, uerumetiam utilem & propè necessariam fuisse. Deinde & hac forma, ita ut Deos referrent fa cie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quic quam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cum ea re ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologiæ sumitur ex eo, quòd, cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà meritò e um pati hæc dixerat.

MERCVRIVS.

IN tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan affigen dus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicu us. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercuri nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plas matis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rur sus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uer santur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc è regione manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proin de angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic in sistas pedibus. Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbe te monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Miserescite ais, Pro methee? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iu piter eidē pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu por rige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso, Præbe læuam, quo & illa ritè implicetur. Benè actum, iam nunc deuolutura tibi aqui la iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu tellus parens, Infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admi serim. MERC. Nullum facinus ais Promethee? qui primo quidem distribu endarum carnium obiens munus, mirum quàm uafrè egeris atq; improbè, opi mam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelatis, imposui sti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba fa cit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutū magis ac callidum, & quidem maximè omniū mulier. Super omnia autē ignē thesaurum deorū multò omnium prestantissimū furtim surripuisti, hominibus

Accusatio Promethei.
I.
II.
III.

eiusce

eiusce usum tradens. At uero quum tanta admiseris flagitia, mirum quomodo dicere ausis te quasi insontem, & nemini prorsus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incusare innocuum, quando talia mihi obijcis, quæ ego iure optimo me fecisse contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, si pro merito mecum ageretur, censuissem. Verum si uacat tibi audire ex me defensionem minimè iniucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, Simul atq; perspicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduersum me Iupiter pronunciauerit. Tu uero quandoquidem tam eloquio polles, quàm iuris scientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria prope portas Caspias Caucaso isti affigendum iudicarit, quo miserrimum Scythis omnibus fiam spectaculum. MERCV. Inanem insumis operam Promethee, si prouocare uelis à Iouis in te lata sententia, tentare enim isthuc, prorsus existimo inutile. Verum quando alioqui tantisper mihi hic manendum est, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occasionem nimirum hæc nobis mora ministrabit te auscultandi declamantem, qui præter astũ quo cunctos mortales superas, rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primum igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expostulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauissimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermissum tibi aliquid excidat. Cæterum tu Vulcane censor esto, ac de caussa cognoscas uelim. VVLCAN. Ita me amet Iupiter, pro iudice accusator tibi futurus sum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; distributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo sitis egregij artifices, & ad composite dicendum impendio instructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ sunt, utpote rhetori. Nam ego quum haud quaquam in iudicialibus dissertationibus uersor, sed magis circa focum, ibiq; nõnihil est quod meæ possunt uires, quo pacto oratorem agã non uideo. PRO. Nihil est quòd Mercurium de furto dicturum suspicer. Quomodo enim furti me suggillauerit, cuius ipse autor est? Vnde necessitudo quædam mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ô Maiæ soboles, si me culpæ cuiuspiam arguere uelis, ut modo proponas accusationem. MERC. Si mihi propositum sit malefacta tua insectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quasi compendio quodam recensere crimina satis est. Quo pacto uidelicet commisso tibi distribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te seruaris. Quodq; homines, quos esse minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque à nobis sustuleris, ad illos eum perferens. Qua in re abusus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uisus es mihi eam parum intellexisse. At uero si hæc inficiaberis te admisisse flagitia, longiore tecum utemur sermone, quo simul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perspicua, laboremus. Cæterum si ea concesseris, quæ de carnium diuisione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abundè iam mihi in hac accusatione satisfactum est. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè sit nugari. PRO. Siquidẽ isthuc an sit nugari posthac uiderimus. Nunc uero quoniam absoluta tibi est aduersum me (ut ais) accusatio, Ego prepotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero: Et primo quidem audi obsecro quę dicam de carnibus: Cœlũ testor, si me non Iouis loco nũc pudet, ut recenseã q̃ ille sit pusillanimus & querulus, non tam aliam ob causam q̃ quia minutula quædam ossa in portione, quæ sibi forte obtigerat, offendit, &

in Pritaneo publicè alendus.

II.

III.

& huius rei gratia me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis huc affigendum misit: Immemor sanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis probè perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia. Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniquo feras animo, quia maiorem partem non acceperis? Verũ quanto foret æquius Mercuri conuiualium huiuscemodi fraudum deinceps ne recordari quidem? Et dimissa ira, symposij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum in crastinum continere odium, & meminisse iniuriæ ueteris, haudquaquam reges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sales, risum & subdolas captiones, Quid, or o, præter temulentiam, edacitatem, & silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda, decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. Nam Iouem in posterum diem recordaturum, quis oro, putaret huiusce distributionis carnium? in qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nõ nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi. Nil enim aliud explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorẽ num Iupiter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus, minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd horrendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionẽ sustulisse, Quid tum? Nunquid ideò decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ miscere tur, uincula excogitarentur, & cruces, totusq; caucasus, aquilæ dehinc demitterentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis indicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas carnes, quid oro fecisset, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet homines in pari negocio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortalibus natura sint inferiores, acrius illos excãdescere par erat quàm deos. At qui nemo hactenus fuit, qui coquum cruci adiudicarit, eam ob caussam, quòd carnes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex ueru nõ nihil tostarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt, nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerberant genas: uerum qui in crucem ullum sustulerit, inuenias neminem. Et hæc de carnibus, uilis sanè defensio: sed unde multò uilior planẽ ac turpior in Iouẽ redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me formatis, disseratur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Neque satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas: Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui mouerentur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse ociosam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum, sed lõgè aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. Ego ad utrumq; facile responderim, simul atq; ostendere tentauero, quòd nõ modo nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam sunt adducti, uerũ etiam quòd in rem eorum isthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam colerẽt, destituta maneret. Sic enim nullo negocio palàm fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renouatione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiã gentium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiusce modi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata, non sine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propensus sum ad prouidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, decus, ac uenustatem pertineat, Tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fieri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis dijs

dijs,forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicũ,in quo mihi natura diuina deficere uidebatur,quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior,ueluti modo si eam cum homine conferas,prudentia,ingenio, ac rerum optimarum captu intellectúue præstante,sed mortali tamẽ. Cæterum iuxta Poëtæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida mollicq; effinxi homines, Mineruam interea adhortatus,ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua,quibus nos deos offendimus, totiusq; mali ut uides,hæc summa est,ex luto perfecta nobis sunt animantia,& quod ante hac immotum erat,nos ad mobilitatem perduximus.Iam uero mirum quàm indignetur Iupiter,ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam,& procreatis hominibus, iam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq̃ tam demens extiterit,ut solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando uerisimiliter futuram formidare queat? Nisi forte id ueretur,ne defectionem moliantur homines,& armis deos lacessant,id quod olim fecerunt gigantes. Itaq; neminem fugit, qua ego sim modestia , ut iam inique de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absolutis,quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer,et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere,quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram,quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas,undique aras & delubra,sacrificia & festiuitates,adeo ut iam passim uiæ & fora,deniq; quocũq; te uertas,prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego rei priuatæ intentus, solũ mihi homines rem adeo præclarã effinxissem, profecto quantũ ex fructu conijcere licet,qui ad me inde rediret,uos dij immortales opibus & ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verum ego in cõmuni deorũ utilitati consulens,ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimũ produxi.Nam si quæ ad Remp. attinent,ego attenuare molior, quo res meas promoueã. Velim mihi cõmonstres templum Promethei,queãdmodum Iouis & Apollinis,nusq̃ non uideas.deniq; & tibi Mercuri quædã delubra sunt sacra.Cęterũ isthuc interea tecum expendas uelim,num tibi bonum aliquid appareat,sine omni penitus teste,& nũ oblectare queat habentẽ, possessio,aut opus quod nemo uideat,nemo laudet,nemo admiretur? Quod ideo dixerim,quia nisi fierent homines,iam futurũ erat, ut omnis cunctarũ rerum decor esset sine teste,& opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit,qui harũ admiratione caperetur. Adde,quòd nemo ex nobis felicitatem suã sit intellecturus, si non liceat se cõferre cum illis,qui respectu quodam sunt inferiores,quippe bonorũ nostrorũ expertes. Nam quis unquam rem quandã ceu magnam ęstimarit,si non cũ exigua illam dimetiatur? Verum enimuero,quũ optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. sperare debuerim,in crucem à uobis leuatus,mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais. flagitiosi quidam sunt inter homines,puta mœchi,bellatores,sororum mariti,& parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos non æquẽ liceat reperire hanc scelerũ multitudinem,& huius rei gratia in cœlum culpam reijcias,ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est,quòd dicas hominũ formationem dijs immortalibus facessere negociũ,& augere curã,alioqui ociosis. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit,quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura ille propter coniunctã exercitationẽ,nõn admodũ appareat esse iniucunda. Sed adime obsecro,dijs omnẽ sollicitudinẽ,ut iam nihil sit cui prouideant,quid iam aliud agant,q̃ q; torpeant ocio,nectar imbibãt,& uentrẽ distendant ambrosia? Cęterũ malè me habet,q; inuehendo in opus à nobis elaboratũ,fœminas potissimũ

repre-

reprehenderitis,quas tamen impendio adamatis, & modo tauri, modo satyri, & cygni effecti,ad illas uos demittitis,ut ne interim dicam,quòd in cœlum admissas,diuinitatis consortes redditis. Atqui non erat,ais,absurdum ut fierent homines,si modo ad nostram hanc formam similitudine quapiam non accederent. Ego si exemplar aliud nouissem,quod forma præcelleret, ad illius instar homines effigiassem,nisi beluinum magis deceret esse,& prorsus agreste istud animantis genus: sed si hoc dixeris, nō uideo quomodo uos diuino honore afficerent,aut accumularent sacrificijs. Quæ quàm grata sint uobis,conijcere licet ex eo maximè, quòd non grauamini uel ultra oceanū summa celeritate proficisci,post inculpatos Aethiopas,siquando senseritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerum me qui honorū huiuscemodi ac sacrificiorū autor sum atq; origo,nescio quo iure in crucem sustuleritis. Hæc sunt quæ de hominum plasmate sat fuerit commemorasse, Ad ignem transeamus direptum (si placet) fœdā nimirū & inexpiabilem rapinā.Per Deos autem imprimis te orauerim,ne cuncteris,sed mox mihi respondeas, nunquid ex igne Dij quippiā perdiderint, ex quo ille fuit apud homines? quod quidem uix unq; dixeris: quando sic natura cōparatum est,ut ignis nihilo fiat minor,si quis etiam cum alio cōmunicet,deniq; non extinguitur ideo,quia alius inde flammā transtulerit. Itaq; euidentissimum hinc colligo argumentū inuidiæ,q; quum citra ullam iacturam,igne carere potueritis,ab eius tamen usu arcere in animū induxeritis eos, qui hoc potissimum egere uidentur. Quo contra oportebat Deos omnes esse bonos, bonarū rerum largitores,& ab inuidia longè abesse. Sed quid si omnem prorsus ignē suffuratus,detulissem in terrā,adeo ut nihil uobis fecissem reliqui,qua nā, oro, iniuria uos affecissem? quibus ignis haud quaquam potest esse usui,quum neq; coquere uobis necessum sit,neq; frigidare ambrosiam, Ad hæc non egetis artificioso lumine:uerum hominibus quum ad alia necessaria ignis habendus est, tum maximè ad sacrificia,quo uidelicet in biuio nidorem uobis parēt,thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris,uerum quum (ut uideo) ingētem uobis lætitiam pariat fumus ille,nihil proinde tam gratum, quòd in epularum uicem uos reficiat,quàm ubi nidor simul cum fumo uolutatus ad cœlū usq; permeat. Itaq; parum appositè profectò,& nimium absurdè uidemini uaporē huiuscemodi nunc incusare. Miror autem cur soli potestatem facitis lucendi hominibus,neq; illi uitio uertitis,quòd in administrando deorum bono tam prodigus sit,atq; intemperans, quum ignis illi sit multò quàm hic noster diuinior & candens magis. Dixi. Vestrum erit Mercuri ac Vulcane,ea quę perperam à me proposita sunt,ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur. MERC. Haud facilè est Promethee cum tam generoso oratore certare: uerum uehemēter ex re tua fuit,quòd hæc abs te non audiuit Iupiter.Id enim certè scio, sedecim uulturibus negotium dedisset,qui posthac uisceribus tuis pascerētur,adeo grauiter ipsum criminatus es,aliud fermè agens,nam defensionem pro te dicere institueras. Mirum autem profectò quum uates sis, quomodo præsagire nequieris,has te modo daturum pœnas. PRO. Præsciui hęc Mercuri,neq; me prę terit,quòd rursus liberabor. Et nūc Thebanus quidam ueniet tibi amicus, qui eminus iaculetur aquilā,quā supernè polliceris deuolaturam. MER. Vtinā hęc eueniant,solutum te à uinculis uidero,nobis conuiuā additū,at non carnes partientem. PRO. Bono sis animo,epulabor uobiscū,& Iupiter me liberabit,nō exiguæ felicitatis gratia. MER. Ne,oro,graueris dicere,quæ sit illa felicitas. PRO. Nostin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? prestat eñ cælare arcanū,quo me maneat prēmiū post solutā pœnam. MER. Quandoquidē id præstat, tecum recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus,iam eñ non longè abest aquila,at tu Titan prestolare tantisper,dū tibi Thebanus (ut ais) sagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat ac liberum.

DEO-

DEORVM DIALOGI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

D[illegible]

PROMETHEI ET IOVIS.

JACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam passus sum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodi epar, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carnium, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partiũ tibijpsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam, nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non sine mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus ubi Caucasus est? neq; indigebis uinculis, si quo modo uersutias agẽs deprehendar. IVP. Dic prius, quamnam mercedem persolues necessariam nobis existentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipsa. IVP. Hoc quidẽ nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quiddam dicere. PRO. Nihil ô Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida reddetur ex te, fœtus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno. IVP. Hoc ais, expulsurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ô Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipsius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc soluat.

CVPIDINIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.

AT siquid etiam peccaui, Iupiter, ignosce mihi, puer enim admodum sum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxisti, propterea etiam infans putari cupis? senex & uersutus adeo cum sis? CVP. Qua uero iniuria affecit te, ego senex ille, ut tu ais: cur me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ô scelleste, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaq; iam nihil est, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam. omnia hæc fecisti me. At quæ me uicissim amaret, nullam plane unquam fecisti: neq; intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuisse. Sed oportet me præstigijs uti ad illas, & meipsum abscondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exosculantur: me uero si aspiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Merito: neq; enim ferunt, ô Iuppiter, ut quæ mortales sint, aspectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis comatum & imberbem. Quod si autem uoles amabilis esse, neq; concutias Aegidem, neq; fulmen geras: sed quàm suauissimum te ipsum perhibe, utrinq; demisso capillo, eoq; mitra reuincto: uestem sume purpuream, crepidas subliga auratas, ad tibiam & ad tympana composito gressu incede, & uidebis quod plures te sequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage. Equidem nolim amabilis esse istoc pacto, ut talem meipsum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facile est. IVP. Quin amare quidem uolo, minore autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

antiquior Iapeto.

IOVIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

ILLAM Inachi puellam pulchram nosti Mercuri. MER. Etiã, Iò dicis. IVP. Non amplius puella illa est, sed iuuenca. MER. Monstrosum hoc. Quomodo mutata est? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipsam. Sed & nouũ aliud quoddam malum insuper excogitauit. Infelici illi bubulcũ quendam multioculum, Argum nomine, custodẽ addidit, qui iuuencam pascit, insomnis ac peruigil ipse existens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam syluam, illic alicubi Argus pascit, illum quidem interficito: ipsam uero Iò per pelagus in Aegyptum abducens, Isim facito, & decætero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uentos immittat, & præterea nauigantes seruet.

Io.

Argus.

Io, in Isim

IOVIS ET GANYMEDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

AGE ô Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, osculare me iam: ut uideas non amplius rostrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neque alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris esse apparebam. GA. Mi homo, an non aquila modo fuisti? ac deuolans rapuisti me à medio

ouili

ouili? Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares? IVP. Sed neq; homo quem uides adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum egoipse sum: qui meipsum ad tempus ita transformaui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neq; hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atq; adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiã uideris mihi esse. IVP. Dic mihi: Iouis uero nomen non audisti? neq; etiã aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui pauloantè effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos diceris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Deniq; quidnam improbè tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuerunt, desertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non deduces me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam, quoniã frustra aquila fuissem pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capiam relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso imolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnũ, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quàm simplex hic puer est & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa benè facies hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecũ? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic collusorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GA. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulopost ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & homibus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodũ dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cũ gustaueris, nõ amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IV. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IV. Profectò, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GANY. Quid enim te ad somnum iuuabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suaue, & facilius inducit ipsum. GA. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnũ uolutatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: quapropter ad matrem remittebat me dormiturum sæpiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, duc ut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

Ex quo adulescentulum hunc Iupiter, Phrygium istum di
co, ab Ida raptum huc adduxisti, minus aduertis mihi ani-
mum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa iam es, simpli
cem adeo, & minimè molestum? Ego uero putabam muli
eribus solis difficilem te esse quæcunque conuersantur mecum?
IV. Neque illa quidem rectè facis, nec conuenientia tibi ipsi,
qui omnium deorum dominus existens, relinquens me le
gitimam uxorem, in terram descendis, ibique adulteria exerces in aurum uel tau
rum conuersus. Veruntamen illæ mulieres tibi in terra manent, Ideo autē hoc
puero rapto, etiam in cœlum subuolasti, Deorum generosissime. & nūc ille no-
biscum habitat, ante oculos mihi adductus quasi æmulus, scilicet ut pocillaret
tibi, sic enim aiunt. Itá ne uero carebas pocillatoribus? aut defessi adeo sunt &
Hebe & Vulcanus ministrando? Tu uero etiā calicem non aliter ab eo accipis,
quàm simul & osculatus fueris ipsum antea, omnibus aspicientibus. Et deo-
sculatio ista suauior tibi est ipso Nectare. Atque ob id sæpenumero, neque sitiens,
petis bibere. Interdum autem etiam ubi degustasti solum, porrigere ipsi soles.
Deinde bibente ipso arripis calicem, & quantum in illo reliquum restat, omne
ebibis, ea etiam parte, unde ipse bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas simul
& osculeris. Nuper uero rex ille atque omnium pater, depositis Aegide ac ful-
mine, sedisti talis ludendo cum illo, barbam ipse tantam & tam promissam ha-
bens. Omīa igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue
hoc, ò Iuno, adolescētem adeo pulchrum inter bibendū deosculari, oblectarique
utroque illo, & osculo uidelicet, & nectare. Quid si igitur uel semel committam
ipsi, quo & te osculetur, non amplius accusabis me, quòd osculū illius præstan
tius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc sunt. Ego uero non ita insaniue-
ro, ut labia mea adplicē, molliculo isti Phrygi, adeoque effœminato. IVP. Ne cō
uicieris, generosissima tu, amores meos. nam mulierosus, & barbarus, & molli
culus iste, suauior & desiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irri
tem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxisses, mei gratia. Memineris igi
tur, qualibus mihi, propter egregium istum pocillatorem, temulenter insultas.
IVP. Imò uero Vulcanum istū, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicā
tem uidelicet, & à fornace uenientem, plenū adhuc fauillis, deposito pauloantè
forcipe. Et ab illis ipsis digitis, accipere nos calicem, attractumque ipsum interea
osculari: quē neque mater tu libenter osculata fueris, præ fuligine quasi tota illi-
us exusta facie. Nimirum suauia hæc, adeoque multum etiam pocillator iste, co-
honestat deorum conuiuium, nonne? Ganymedes autem hic iterū in Idam hinc
ablegandus est, quippe purus ac candidus est, & digitos habet roseos, etiam sci
tè porrigit poculum: &, quod te omnium mordet maximē, osculatur dulcius
ipso nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus est, & refertus fuli-
gine, atque nausea afficeris, cum aspicis ipsum, ex quo formosum & capillatum
istum Ida enutrijt. Olim autem non uidebas ista, neque tum fauillæ, neque fornax
ipsa absterrebat te, quo minus biberes illo porrigente. IVP. Aegritudine Iu-
no, te ipsam afficis: nihil aliud agis, & mihi amorē eò magis incendis, quia zelo
typa es. Quòd si uero grauaris, à puero formoso accipere poculum, tibi quidē
filius ministret potū. Tu uero Ganymedes, mihi soli imple calicem, & cum quo
libet bis osculare me, & cum plenum porrigis, & cum rursum à me illum acci-
pis. Quid ita lachrymaris? Ne metue. Malum enim feret, siquis tibi molestus
esse uoluerit.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVN. At indignus est, contumeliosus certè existens: quapropter non amplius cõuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoque conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabamque cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutũ, obturatis auribus, ut ne contumelias supplicãtis illius audirẽ, abij ut tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usque ad Iunonis nuptias etiã: adeóne inebriatus est nectare. Cęterum nos autores horum sumus, & ultra modũ amatores hominum, qui quidem & cõuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspiciẽtes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & nõ hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdũ. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunque duxerit te, & immutaris facilè in quodcunque iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nũc Ixioni, scio, quòd ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu meministi illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neque à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam ô Iupiter, metuo enim ne & tu contumeliosum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postquam solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitũ adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angẽdo animo fortassis desistet, putãs se consecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunquam quicquam tempestiuũ illi contingat, quando ea ita, quæ super ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ô Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cũ nube Ixion congredietur? IV. Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinẽ istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis, neque enim nubes hęc unquam Iuno erit, neque tu nubes. Ixion autem solũ decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coijsse cum Iunone, & Iouis riualẽ esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cũ nube coierit. IVP. Igitur siquid tale dixerit, in infernũ pręcipitetur, ac rotæ miser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborem nunquam cessaturum susti

nebit, pœnas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

Vidistin' Apollo Maiæ infantulum illum, nuper genitum? ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoque tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ô Vulcane, aut in magnum aliquod bonũ euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primum in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem suffuratus est: aut Martem, nam & huius subtraxit clàm è uagina gladiũ: ut interim de me ipso non dicam, quẽ & arcu spoliauit & sagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille: qui uixdum mouebatur in cunis inter inuolucra. APOL. Scies Vulcane, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. Atqui uenit iampridem. APOL. Quid igitur, habes ne omne fabrile instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inspice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL. Adeó ne aduncas manus habet, perinde ac si in ipso uentre iam tũ meditatus esset furandi rationẽ? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atque hic etiam ministrare nobis uult. Heri autem uocato ad se Cupidine, statim illum palęstra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulũ, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriã. Ioue autem ridente, sceptrũ illius sustulit. & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoque fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atque agilem quendam puerum mihi narras. APOL. Quinimo & Musicum præterea. VVL. Vndé nam huius rei cõiecturam facis. APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactũ dedit, Brachijs etenim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarum ansulis uidelicet) infixis, fundoque infrà, & quasi quodam dorso subiecto, atque inde septem chordis suspẽsis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnum, ut ego quoque illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoque dicebat, quòd neque in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usque descẽderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoque est, ac uirgam quandã apparauit, mirificam potestatẽ ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrũ. APOL. Proinde & mercedem istam tibi rettulit, forcipem uidelicet. VVL. Rectè sanè admonuisti: quare ibo, ut illum recipiam, sicubi ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

Iapeto antiquior

VVLCANI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

Qvid me oportet facere, Iupiter? uenio enim ita ut iussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Rectè sanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi Caluariam uolo: si

uero non obedieris mihi, me experieris non nunc primum irascentem. Verum tamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim securis est, & non absq; sanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obstetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui, quid sit conducibile. VVL. Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc est. Magnum o Iupiter, malum habuisti in capite. Meritò igitur iracundus fuisti, tantam intra cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idq; armatam. Nimirum castra non caput habuisti, non aduertens. Hæc uero etiam saltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac hastam uibrat, & quasi quodam furore concitatur. Et, quod maximum est, formosa admodū, ac maturis nubilis annis, breui adeò iam facta est. Ceruleos quidem oculos habens, Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare ò Iupiter, obstetricandi premium hoc mihi refer. Despondè mihi illā. IVP. Impossibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod est, ipse curabo. Ac iam simul rapiam hinc ipsam. IVP. Si tibi facilè adeo hoc, facias licet. Veruntamen illud scio, quòd amas ea, quæ tibi contingere nequeunt.

NEPTVNI ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

LICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MER. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipsi. MERC. Ne molestus sis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipsum uidere in præsentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, sed diuersum quiddam est. NEP. Intelligo, Ganymedes intus est. MER. Neq; hoc, sed ipse infirmus aliquantulum est. NEP. Vnde hoc Mercuri? Nescio enim quid graue narras. MER. Pudet dicere, tale quiddam est. NEP. At nihil eo tibi opus est apud me, patruus utiq; cum tibi sim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Itaq; latuit ille nos Hermaphroditus existens? At neque uterus eius tumorem aliquem præ se tulit. MER. Rectè dicis. Neque etiam ille partum intra se habebat. NEP. Noui, rursum ex capite peperit scilicet, quemadmodum & Mineruam. Habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neque illud, sed in fœmore gestauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generosus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atque fœcūdus est. Sed quænam Semele ista est? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congressus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipse pro illa peperit? MERC. Atque admodum. Etiamsi tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggressa Iuno, (nosti autem ut sit zelotypa hæc) persuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad se ueniat. Quæ cum uerbis huius inducta credidisset, uenissetq; Iupiter fulmen secū portans, conflagrauit tectū, ipsaq; Semele ex igne periit. Me autē iubet Iupiter, ut incisa illius aluo, partum ad se afferā, imperfectū illum quidē adhuc, & intra septimū mensem conceptū. Quod ubi fecissem, ille dissecto fœmore suo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atq; ita iam tertio, postquam factum illud est, mense, denuò illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulū languidus est. NE. Vbi igitur

infans ille iam est? MER. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumque, Dionysii huius & pater & mater ille est. MER. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad uulnus afferam, ac cætera ea, quæ ex more atque consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

Avivi ô Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neque in crastinum, neque etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatque interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluant Horæ, tu uero restingue ignem, & nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hæc atque omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atque id nunc irascitur ille mihi, noctemque triplo maiorem die facere statuit? MER. Nihil tale, neque hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse nunc opus habet, noctem sibi fieri consueto longiorē. SOL. Vbi autem etiam ille est: aut unde ipse emissus es, ut hæc nuntiares mihi? MER. Ex Bœotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atque ita illi satis non est nox una? MER. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atque multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absolui ac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atque ad exitum perducat ille, quod faustum felixque sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Neque ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neque etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secūdum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ caussa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium & desidiam, uiam autem asperiorem, eò quòd toto triduo nō usurpabitur. Homines præterea miserè in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntque expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MER. Tace ô Sol. Ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnū, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.

Qvid hæc ô Luna, facere te aiūt, quoties ad Cariam perueniens, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ô Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Cōtumeliosus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisæ caussa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam esse

esse me ipsius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipsi in nates incussi sandalio, sed ille, nescio quo pacto, tum quidem statim metuens ac supplicans, paulo post omnium obliuiscitur. Verũ dic mihi, formosus ne Endymion iste est. Nam hoc quidem solatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formosus ô Venus, uidetur, & maxime quando instrata super rupem chlamide dormit, læua tenens sagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput sursum uersus reflexa, decorem affert faciei, cui circũfunditur. Ipse uero solutus somno, anhelat ambrosium illum halitum, Tunc igitur tacitè equidem & sine ullo strepitu descendẽs ac summis digitis insistens, ut ne expergefactus ille, perturbari possit. Scis igitur quid tibi post hæc dictura fuerim, sed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

VENVS.

CVPIDO ô gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra, uel in se quisque uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud superos quoque designas, qui quidem Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunque tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertẽs: tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ô deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atque in Phrygium illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisque leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius suum ipse penem ense desecat, alius demissa coma per mõtes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepit: breuiter, omnis undiquaque Ida tumultus atque insaniæ plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, ut siquando resipiscat Rhea, uel potius si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te correptum discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioso animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sæpenumero, cõscensis eorum tergis, prehensaque iuba, equitis ritu insidens, illos agitem. At uero illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori insertam receptant, lambuntque, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipsi, quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur, quum in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, qui res pulchras, ut sunt, offero ac demonstro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neque tu posthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vt es peruicax, & nulla in re non superas. Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

IOVIS,

IOVIS, AESCVLAPII ET HERCVLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

DESINITE, ò Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HER. At uis, ò Iupiter, medicamentarium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoque enim sum. HER. In quo igitur ò Attonite: an quòd te Iuppirer fulmine aliquando percussit, eò quòd, quæ nefas erat, feceras: nunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tu es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem obijcis? HER. Nequaquam æqualia atque similia sunt, quæ uterque in uita egimus: ut qui ipse quidem Iouis filius sim, tãtos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumeliosis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum incisor es, & circulator, ægrotantibus fortassis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inustiones tuas curaui, quando paulo antẽ ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utrinque corrupto ac perdito, & à tunica ista, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neque seruiui, quẽ admodum tu, neque lanificium exercui in Lydia, indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, neque uero etiam insaniens, occidi liberos & uxorem. HER. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd nõ multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Pæon curauerit te, diminuto atque effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum est ò Hercules, priore loco accumbere Aesculapium, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

QVID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniam ò Mercuri, miser atque infelix circa amores sum. MER. Dignum quidẽ mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atque infelix es? An adhuc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed Amasium doleo, Laconem illum Oebali filium. MER. An mortuus est Hyacinthus? dic mihi. AP. Atque admodũ. MER. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APO. Meum ipsius factum hoc est. MER. Quid igitur, insaniuistin' Apollo? APO. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MER. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APO. Disco ludere discebat, atque ego unà cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessimẽ perditus, Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente. Ego quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altũ sursum uersus iaculabar. Ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hũc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plaga & cruor manaret affatim, & ipse puer statim moreretur. Sed ego tum Zephyrum quidem statim ulciscebar, insectando cũ

sagittis

sagittis,fugientemq́ ad montem usq́ persequendo. Puero autem,& tumulum extruxi in Amyclis, quo loco discus eum prostrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci,suauissimum illum quidem Mercuri,atq́ omnium fragrã= tissimum : præterea & literas quasdam habentem, quæ mortuum ipsum quasi deplorant. Num tibi igitur præter rationem mœstus fuisse uideor? MER. Sa= ne uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparasse amasium tibi. Quare dolere non debes,mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

ITAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipse sit, & artem adeo fa brilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxo= res duxisse: Venerem atque Gratiam? APOL. Felicitas quædam hæc,Mercuri. Veruntamen illud equidem demiror, quòd cum il lo rem habere sustinent, & maximè quando uident sudore fluen= tem,in fornacem demittere atque incuruare sese, multa adeo fuligine facie illi= us oppleta. Et tamen talis ipse cum sit, amplectuntur ipsum, & osculantur, & unà dormiunt. MER. Hoc & ipse indignor, & Vulcano inuideo. At tu comã nutri, Apollo, ac cytharam persona, animum ob pulchritudinem elatum atque superbum præ te ferens; ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, soli dormiemus. APOL. Ego uero alias quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa qui dem aufugit, atq́ odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere: hic autem à disco interfectus est, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem. sed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum istum ex te aiunt peperisse ipsam. Veruntamẽ illud mihi dic, si nosti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contrà il= la Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso consuetudinẽ habet, Venus autem in cœlo. præsertim autem hæc cum Marte plerumq́ uer= satur, atq́ illum amat. Quapropter non ita multum fabrum istum curat. APOL. Atq́ hæc putas ipsum Vulcanum scire. MER. Scit. sed quid agat? cum genero sum adeo adolescentem, & præterea militarem ipsum esse uideat. Quare sileti= um agit, nisi ꝙ minatur quidem, uincula quædam excogitasse contra illos sese, ijsq́ ipsos comprehensurum esse, circundato ueluti retibus quibusdam lecto. APOL. Nescio sanè. optarim uero ipse ille, qui sic comprehenderetur, esse.

IVNONIS ET LATONAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

PVLCHROS enimuero Latona & liberos procreasti Ioui. LA. Non enim omẽs, ò Iuno, tales parere possumus, qualis Vul canus est. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamen est, artifex optimus existens. ac cœlum nobis exornauit quo= que, Veneremq́ uxorem duxit, à qua & studiose obserua= tur.

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum, & montiuaga est, & postremo in Scythiam quoq; profecta, omnes sciunt, qualia comedat, hospites mactando, ac Scythas ipsos imitando, qui humano carne uescuntur. Apollo autem simulat quidem omnia scire sese, & iaculari, & cythara canere, & medicum esse, & uaticinari, Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit consulentes se, obliqua, & in utranque partem quæstionis propositæ inclinantia respondendo, ne uidelicet erroris possit damnari: atq; ita ex hoc questum facit & ditescit. Multi enim amentes sunt, seq; ipsos exhibent præstigijs deludendos. Verum non ignoratur utiq; à prudentioribus, quòd pleraq; falsa ac ficta dictitet. quippe ille ipse uates ignorabat, quòd interfecturus amasium suum esset disco: neq; prædixerat ipse sibi, q fugitura ipsum esset Daphne, idq; adeo formosum atq; comatum. Quare non uideo, qua caussa pulchriores liberos te quàm Nioben illam, procreasse putaris. LAT. At uero liberi hi, hospitum mactatrix ista, uidelicet, & mendax uaticinator ille, scio, quo pacto mordeant te, dum conspiciuntur inter deos, & maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam personat in conuiuio, omnibus ipsum admiratione prosequentibus. IV. Nequeo risum continere Latona. Illúm ne admirantur? Quem Marsyas, si iustè modo iudicare Musæ uoluissent, excoriasset meritò, ut qui ipse in Musica uicerat. nunc autem circumuentus miser ille, perijt, iniustè sane damnatus. Hæc autem formosa tua uirgo, ita formosa nimirum est, ut posteaquam animaduertit sese conspectam ab Actæone fuisse, uerita ne adolescens ille, turpitudinem ipsius euulgaret, immiserit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neq; parturientibus obstetricatura fuisset, si uirgo utiq; & ipsa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quòd cum Ioue concumbis, & unà cum eo regnas: & propterea absque metu contumeliosa es. Veruntamen uidebo te non ita multo post rursum lachrymantem, quando te relicta in terram descenderit ille, in taurum aut cygnum conuersus.

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

QVID rides Mercuri? MERC. Quoniam maximè ridicula Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipse auditis illis, tecũ ridere possim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehensa est, ac Vulcanus comprehensos illos uinculis cõstrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MER. Longo iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebãtur, expiscatus est illos, & lecto occultis quibusdam uinculis circũdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Post hæc Mars ingreditur secretò, ut quidem ipse putabat. Videt autem ipsum ex alto Sol, & rẽ ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conscendissent, & in opere essent, & iã intra retia tenerentur, circumuoluũtur ipsis quidem uincula, astat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & fortè tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo se tegeret. Mars uero, ab initio fugere tẽtabat, sperabatq; se uincula illa disrupturum esse. Cæterum posteaquam intellexit, se undiq; captum teneri, neq; effugere quoquam posse, supplicare cœpit. APOL. Quid igitur, soluit ne ipsos Vulcanus. MER. Nondum. sed conuocatis dijs, spectandũ ipsis exhibuit adulterium. Illi autem nudi ambo, & colligati mutuo, inclinatis deorsum capitibus erubescebant. Atq; adeo spectaculũ hoc dulcissimum mihi uisum est, cum tantum

tum

tumnon ipsum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipse, cum spectandam ita exhibet coniugij sui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipsis astans. Ego uero, si opus est uerum dicere, inuidebam Marti, non solum quòd cum formosissima dea adulterium exercuisset: sed etiam, quòd colligatus cum ipsa unà esset. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto sustineres? MER. Tu uero non, Apollo? Aspice modo & accedens, collaudabo enim te, si non eadem ipse quoque optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

EQVIDEM erubescerem ò Iupiter, si mihi talis esset filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, utplurimum autem cum insanis mulieribus consuetudinem habens, mollior ipsis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens: & in summa cuiuis magis, quàm patri tibi similis. IVP. At uero hic mitratus, & mulierosus, non solum, ò Iuno, Lydiam subiugauit, & eos qui ad Tmolum habitãt, cepit: præterea & Thraces sub se redegit, uerumetiam cõtra Indos profectus, cum muliebri isto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus est, ipsumque regem, qui aliquantulum resistere ausus fuerat, captiuum abduxit. Atque hæc omnia fecit, saliens pariter & choream ducens, hastis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod si uero quispiam illum conuiciari aggressus sit, cõtumeliose de sacris illius loquendo, etiã hunc ulcisci solet, uel palmitibus ipsum implicando, uel à matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minime indigna. Si uero lusibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non est, quòd inuideas, & maximè si quis cogitet, qualis hic sobrius futurus erat, quando etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipsius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati isti facitent, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in summa, insanientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipsi compotores interfecere, ligonibus cæsum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hęc, neque ipse Dionysius efficit, sed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & satis est, repleri mero. Cæterum si quis moderatè bibat, hilarior ille quidem, & suauior fieri solet. Qualia uero Icarius passus est, tale nihil ulli compotorum facilè fecerit. Sed tu adhuc zelotypia affici uideris, ac Semeles reminisci, Iuno, Siquidem eas res Dionysij calumniaris, quæ sunt omnium pulcherrimæ.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

VENVS.

QVID tandem in caussa est, Cupido, ut quũ reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem, ab una Minerua temperes, utque aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater: est enim formidabilis truci

lentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modum uirili: proinde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, sicut arma mihi e manibus excidant. VEN. Atqui Mars annon erat hac formidabilior? & hunc tamen superatum exarmasti. CVPI. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verum Minerua semper adductis superciliis obseruat: quin aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propius admouens: at illa, si quidem ad me accesseris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptū in tartara dabo præcipitem, aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo & in pectore faciem quandam gestat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. VEN. Esto sane, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius gestamen gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris. Cæterum Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ cristas quatiunt, aut gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reuereor mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentū gerunt: quin ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VEN. Esto, nec has adoriris, propterea quòd sint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ô gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipse, feritq; eminus. VEN. Teneo gnate, eum sæpenumero sagitta uulnerasti.

Mineruæ abitꝰ

DEORVM IVDICIVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

pomū hoc eris piecit ... in dialog. Parnopes, et Galenes

MERCVRI, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, pastorem armenti, pascit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ô Pari iubet te, posteaquam & ipse formosus es, & rerum amatoriarum doctus, sententiam ferre inter deas, quænam illarum omnium formosissima sit, Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iā est, ut & ipsæ uos abeatis ad Iudicem. Ego uero ablego à me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac, si modo possibile foret, libenter omnes uos uictrices uidere uellem, præsertim quando & necesse est, qui uni pulchritudinis summam adiudicabit, eum omnino in odium cæterarū plurium incurrere. Quare equidē ipse uobis idoneus iudex non sum, adolescēs autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus est, & Ganymedis huius cognatus. Cæterū simplex & mōtanus, neq; quisq̄ illū cognitione hac indignū meritò putauerit. VENVS. Ego uero Iupiter, etiam si Momū ipsum præstituas nobis Iudicē, præsenti animo itura sum, ad documētum mei præbendū. Quid enim adeo reprehenderit ille in me? Sed oportet etiam hisce

Momus

placere

placere hominem. IVNO. Neq; nos, Venus, timemus quicq;, etiam si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respondes, auertis te, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcunque uictæ fueritis, néue malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Neq; enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectà uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autē non lentè & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adolescens est formosus, & quod ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maximè idoneus: neq; ille facile iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras; iustum uidelicet esse nobis iudicem. Vtrū autem & uxore adhuc caret hic, an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MER. Non omnino absq; uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quædam cum eo habitare mulier Idæa, sic satis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem obis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiose adeo illa curat? MER. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentē uenisset hoc, neq; ex composito interrogasset me. MIN. Quid ergo, caret ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cū sit, etiam has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in prælijs esse se. VEN. Vides? nihil ego nunc conqueror, neq; crimini uerto tibi, quòd cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hæc fermè eadem interrogauit me: quamobrem grauiter ne feras, nē ue putes eò minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dùm sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & propemodum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoq; totū Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoq; iudicem uestrum, Paridem. IVNO. Vbi autem is est, neq; enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. At non uideo armentū. MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendā à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentū. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in terrā, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne cōturbemus illum, supernè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cęterum posteaq; descēdimus, tuum iam est Venus, ut præeas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut cōsentaneum est, locorū perita es: quippe quæ sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodū, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MERC. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adolescentulū istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. & cum iam in aquilam conuersus esset, unà quoq; cum ipso aderam, & unà formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidē forte tū fistula canebat ad ouile. Iupiter autē à tergo ipsi deuolans, leniter admodū unguibus circumiectis, et ore in tiarā, quam super caput habebat, impresso, in altū

sustulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipsum intuentem. Tum igitur ego fistulam sustuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè est, quare compellemus ipsum. Salue bubulce. PARIS. Et tu certè adolescens. Quis autem ipse es, qui huc ad nos adueneris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiusmodi apparent, quæ in montibus uersari cõmodè queant, formosæ adeo cum sint. MERC. At non sunt mulieres. Iunonem uero, Pari, & Mineruam, & Venerem uides, & me Mercuriũ uidelicet, Iupiter ad te misit. Sed quid tremis & expallescis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te Iudicem esse pulchritudinis ipsarum. Quandoquidẽ enim, inquit, & formosus ipse es, & doctus rerum amatoriarum, cognitionem hanc tibi commendo: certaminis autẽ præmium scies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideã, quid sibi etiam uelit: Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ò here Mercuri, potero ego, mortalis cum sim ipse ac rusticus, iudex esse tam inopinati spectaculi, & maioris adeo, quàm pro bubulci captu. Nam huiusmodi caussas disceptare, delicatorũ atque urbanorum magis est. Quod autem ad me attinet, utra capella formosior altera sit, & iuuenca num alia aliã superet, fortassis ex arte dijudicare possim. Hæ uero & formosæ pariter omnes sunt, & nõ uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliã transferendo, aspectũ auellere queat. Non enim facilè absistere uult, sed cuicunque se primo applicat, ei inhæret, & quod præsens est, laudat. Inde si ad aliud trãsierit, etiã illud formosum uidet, & immoratur, & semper ab ijs, quæ propiora sunt, ceu per successionẽ excipitur. Et in summa, circumfusa mihi est pulchritudo ipsarum, & totum me cõplexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipse, quẽadmodum Argus ille, toto corpore uidere possum. Videor autẽ mihi, benè tum iudicasse, si omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rursum illud quoque accedit, quòd hæc quidem Iouis soror & coniunx est: illæ uero filiæ. Quomodo igitur non periculosum etiã hoc pacto iudiciũ hoc fuerit? MER. Nescio, nisi quod non licet detrectare Iouis imperiũ. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, persuade ipsis, ne succenseant mihi duæ illæ reliquæ, quæcunque uictæ fuerint: sed quicquid peccatũ uidebit, id solis oculis imputent. MER. Ita facturas se aiunt. Tempus autem iam tibi est, ut peragas iudicium. PAR. Faciemus periculũ. Quid enim agat quispiam? Ceterum illud primũ scire uolo, utrũ satis erit spectare ipsas, ut nũc sunt uestitas: an uero etiã exuere sese necesse erit, ut diligentius inspici atque examinari eò possint. MER. Hoc tuũ officiũ erit, uidere, utpote Iudicis. Ac imperes ipsis licet, quomodocunque etiã uoles. PAR. Quomodocunque etiã uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uero inspice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ò Paris. Atque prima certè exuam me, ut noris, quod non solum lacertos habeã candidos, neque etiam magnos & augustos oculos præ me ferendo, superbiã, Aequaliter uero sum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipsam exueris, ò Paris, quàm Cestum à se deposuerit. Incãtatrix enim est, ne te præstigijs circumueniat per illum. Et certè quidem oportebat, neque etiam studiose ita exornatã hic adesse, neque tot coloribus fucatam esse, perinde ac uere meretricem aliquã, sed ipsam formã nudam exhibere spectandam. PAR. Rectè sanè admonent illud de cesto, atque etiã depone illũ. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea deposita nudum caput spectandum exhibes: sed concutis conũ, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cœruleum istud oculorum, si dempto terrebili isto aspiciatur? MIN. Ecce tibi galea hæc ablata. VEN. Ecce tibi & Cestus hic. IVNO. Sed exuamur tandem. PAR. O Iuppiter monstrifice, quod spectaculum? quæ pulchritudo? quæ uoluptas? qualis uirgo hæc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoque uerè digna Ioue. Tuetur autem suaue quiddam & iucundum, ac blandum & illecebrosum, etiam arrisit. Sed iam satis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam seorsim unamquamque inspicere uolo: quoniam nunc certè ambiguus sum, neque satis

scio

argus

ſcio ad quid etiam me referam, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita faciamus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IV. Maneo. Ac poſteaquā me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cætera iam ſpectare, nū pulchra uictoriæ meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc geruntur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquū uiſum erit. Tu uero accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ô Pari, formoſam eſſe, iudicio declaraueris, haud unquā ex pugna uictus abibis: bellatorem enim te, & uictoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello, & pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, neq; enim eò minus feres, tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed indue te tandem & impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt. VEN. Eccam meipſam tibi. Ac contemplare ſingillatim unumquodq; diligenter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorādo ſingulis etiam membris. Quod ſi uero placet, ô formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudū aſpiciens te iuuenem adeo et formoſum, qualē neſcio an ullum alium nutriat Phrygia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitā degis, ſed corrumpi pulchritudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem duxiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim mulieres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacęnam, cuiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa inferior, &, quod maximum eſt, amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpiciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſeq; ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur, & cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PA. Nihil etiam, ô Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa, te narrantem. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupiter è cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt? VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: tenera autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nuda plerumq; exercens ſeſe, & palæſtricæ rei dedita. Adeò igitur magno opere ab omnibus paſſim expetitur, ut & bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam rapuiſſet. Poſtea uero cum iam ad florem ætatis perueniſſet, optimus quiq; Achiuorum, ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reliquis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles, ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit alteri? VEN. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uero noui, quo pacto talia perficere conueniat. PAR. Quo modo, cupio enim & ipſe ſcire. VEN. Tu quidem proficiſcêris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona perueneris, uidebit te Helena. Poſt illa uero, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore tui capiatur, teq; ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut illa relicto coniuge, cum homine barbaro atq; hoſpite è patria nauigare, in animum inducat. VEN. Bono animo eſto. Nam huius certè rei gratia, liberos duos habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam, qui tibi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illā ui coget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa eſt, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unà præſens, rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atq; ita omnes ipſam, ad hoc quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortaſſis hoc procedet, incertum adhuc, Venus eſt. Verumtamen amo iam Helenam, & neſcio quo pacto etiam

Helena Ledæ filia

Veneris liberi duo

uidere ipsam mihi uideor, & nauigo rectà uersus Græciam, & in Sparta peregrè absum, & redeo unà cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & sponsæ conciliatricem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adesse uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pomo isto mercari. PAR. At metuo, ne me post latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, sed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam tradituram me esse uxorem tibi, & futuram comitē proficiscenti ad ipsam: deinde & Ilium uenturā esse ad uos. Atq; adeo ipsa præsens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatē, & Gratias tecum adduces? VEN. Bonum animum habe: quin & Desiderium & Hymenæum præterea comites assumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MARS.

AVDISTIN' Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter? quàm superba, quamq; dictu absurda? Ego, inquit, si uoluero, cathenam ex æthere demittam, unde si uos suspensi me ui detrahere conemini, luseritis operam: nunq; enim me deorsum trahetis. Contrà ego uos, si uelim, in altum attrahere, nòn uos modò, uerumetiam tum terram ipsam, tum mare pariter subuectū in sublime sustulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem cum uno quolibet singulatim conferatur, ita præstantiorem eum esse, uiribusq; superiorem, haudquaquam negauerim: uerùm unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eū ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars. Neq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uerò credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te solum id audeo, quē linguæ continētis esse sciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quum non ita multo antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduersus eum seditione, machinarentur comprehensum illum in uincula cōijcere, quantopere formidarit, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PAN.

SALVE, pater, Mercuri. MER. Salue utique & tu. Sed quo modo ego pater tuus sum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius es tu? MER. Atque admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus sum, ex amore tibi natus

tus. MER. Per Iouem Hirci fortasse cuiusdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & nasum talem, & barbam hirtam, & pedes bifidos, hircinosq́, præterea & caudam super natibus? PAN. Quæcunq́ in me conuiciando dicis, ijs tuum ipsius filium, pater, probrosum ac turpem declaras. imò potius teipsum, qui eiusmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam sum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais esse? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercui ego? PAN. Non cum capra. sed tibi ipse in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoq́ puellã liberam per uim stupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icarij filiã dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit, quòd pro me, hirco similem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipsa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tua ego sum, Penelope, ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd si igitur cornutus ipse es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco seipsum assimilauerat, quo facilius lateret: & ob id similis hirco tu quoq́ euasisti. MERC. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formosus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animũ elatũ præ me fero, qui adhuc imberbis ipse sum, pater tuus uocabor? & ab omnibus risu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non sum. Nam & Musicus sum, & fistula cano, admodum pleno spiritu. Et Bacchus me, nihil absq́ me facere quicquam potest, sed & socium, & consultatorẽ fecit me, & duco ipsi chorum. Iam & ouilia mea si uideas, quot & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Atheniensibus auxilium ferens, ita præclarè rem gessi in Marathone, ut ceu donum militare quoddam, rettulerim, antrũ illud, quod est sub arce. Quod si igitur Athenas ueneris, cognosces quantum ibi sit nomẽ Panos. MER. At dic mihi, duxisti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dictitãt te. PAN. Nequaq́, pater, amator enim sum, neq́ cum una aliqua rem habere contentus forẽ. MER. Capras uidelicet conscendis. PAN. Tu quidẽ irrides me, at ego tamen & cũ Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq́ admodum studiose ab illis obseruor. MER. Scis igitur, quid te gratificari mihi, fili, primum omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenses licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

APOLLINIS ET BACCHI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

QVID igitur, dicendũ ne est, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum & Priapũ? adeo dissimiles forma & studijs cum sint? Nam hic quidẽ formosus omnino & iaculator est, et potestate nõ parua cõparatã sibi, omnibus imperat. Ille autẽ mulierosus ac semiuir, ambiguã quoq́ faciem præ se ferens, ut non facile dignoscas, adolescens ne sit, an uirgo. Tertius uero, etiã supra modum uirilis est, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipsa Venus in caussa est, sed patres, qui diuersi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq́ matre nascuntur, sæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodum & uos, nascuntur. APO. Ita sane est, ut dicis: sed nos tamẽ similes sumus, & circa eadẽ studia uersamur, Sagittarij enim ambo sumus. BAC. Quantũ quidem ad arcũ & sagittas attinet, eadẽ ambo exercetis, Apollo: Illa uero similia nequaquã sunt, q̃ Diana quidem

hospites mactat apud Scythas, tu autẽ uaticinaris, & medicaris ægrotantibus. APOL. An tu putas sororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, si quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim perosa mactationes illas. BAC. Rectè sane illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampsaci nuper essem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem accesseram, ille autem me recepit, hospitio apud se præbito. Posteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propẽ noctem exurgẽs generosus ille; sed pudet dicere. APO. Sollicitauit ne te? BAC. Huiusmodi quippiam est. APOL. Quid tu autem por ro ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quàm risi. APOL. Rectẽ sane, quòd neq; acerbẽ, neq; rusticè quicquam. Venia enim dignus est, si te formosum adeo sollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, sollicitatum meritò uenerit. Formosus enim & tu, & præterea comatus, ut uel sobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facile. Nam præter comam etiam arcum gero.

Priapus

MERCVRII ET MAIAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MERCVRIVS.

EST uero mater, deus quisquam in cœlo me miserior? MA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. MER. Quid nõ dicam? qui quidem tantum negociorum solus sustineam, quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiã in qua consultant, undiq; strauero, ac singula ita, ut oportet, composuero, Ioui necessum est assistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cursitare. insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porrò priusquam nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodq; est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutonem deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus assistere. Neq; enim mihi sufficiebant scilicet diurna negocia dum uersor in palæstris, dum in cõcionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut simul etiam umbrarũ res disponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atq; inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in conuiuijs accumbunt, at ego Maiá Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nũc quum recens Sidone à Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusquam respirassem, & adhuc anhelum de uia, rursum ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaẽ ageretur, Rursum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uisito: adeo ut planẽ iam pariturum me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profectò fecissem, id quod solent ij, qui in terris duram seruiunt seruitutem. MA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum sis iuuenis: ac nunc quò iussus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne si cessaris, fuerisq; lentior, plagas etiã auferas: nam iracundi sunt qui amant.

Hi duo Dialogi qui sequuntur, in alijs circa finem posterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipsi Deorum superiorum sunt, cum superioribus coniungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

QVALIA fecisti autem, Titanum pessime, qui quæ in terris sunt, perdidisti omnia, adulescentulo fatuo ac stulto, commisso curru, qui alia quidem exussit, nimis prope terram cursu delatus: alia uero præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipsis abstracto igne. Et in summa, nihil non conturbauit & commiscuit. Ac nisi ego animaduersis ijs quæ gerebantur, deturbassem ipsum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum mansissent. Talem nobis puchrum istũ aurigam atque rectorem currus emisisti. SOL. Peccaui, Iupiter, sed ne offensior eo fias, si credidi puero multa supplicanti. Nam unde uel sperare potui hoc tantum futurum esse malum? IVP. An non noras, quàm multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, si quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat ui quadam continere frenum? Si quis enim permittat illis, arrepto eo continuo diuersi abeunt, quemadmodum uidelicet & istum transuerse abripuerũt, nunc quidem ad læuam, paulò autem pòst ad dexteram, interdum etiam in cõtrarium, eius quem cœperant, cursus, & in summa sursum ac deorsum, quocunque ipsis libitum fuisset. Ille autem ignarus nesciebat, quomodo utendum ipsis esset. SOL. Equidem omnia hæc sciebam, & propterea resistebam quoque aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Postquam autem impensius obsecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene unà cum ipso in currũ impositum, submonui, quo pacto oporteret insistere uiæ ipsum, quantum in sublime agitantem, sursum ferri. deinde rursum per decliue deorsum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, si non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conscenso tanto igne, & uastæ adeo profunditati superne incumbens, ut consentaneum est, obstupuit. Equi uero, ut senserunt, non me esse eum, qui conscendisset, contempto adulescentulo, è uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimissis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipse, iugum currus apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam pœnas suas dedit: & mihi, Iupiter, satis supplicij, luctus hic est. IVP. Satis autem: qui talia ausus sis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, de cætero autem si quid simile deliqueris, aut talem aliquem successorem tibi emiseris, statim senties, quanto igne tuo fulmen nostrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, sorores ipsius sepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru excussus, electrum ipsi illachrymantes, Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uero compacto curru, fractus enim temo ipsius est, & altera rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut memineris horum omnium.

APOL.

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

POTES ne mihi dicere, Mercuri, uter istorum Castor est, aut uter Pollux? Nam ego quidem nō facile discreuero ipsos. MERC. Ille qui heri conuersatus nobis est, Castor erat, Hic autem Pollux est. APOL. Quomodo dignoscis, similes enim sunt. MER. Quòd hic quidem, Apollo, habet in facie uestigia uulnerum, quæ aliquando ab ijs accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iasone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale præ se fert, sed purus est atq; integer facie totus. APOL. Operæ preciū fecisti, qui discrimina, quibus internosci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia sunt, oui pars dimidia, & stella superne imminens, & iaculū in manu, & equus utriq; candidus. Quare sæpe equidem appellaui hunc Castorem, qui Pollux erat: & rursus Castorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiscum uersantur, sed ex diuiso nunc quidē mortuus, nunc autem Deus est alteruter ipsorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem esse, diuiserunt ita inter se ipsi immortalitatem. APOL. Non sanè prudenti, Mercuri, diuisione. Siquidem nec aspicient sese mutuo, hoc pacto. quod uel maximè, opinor, desiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes existat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aesculapius medetur, tu palæstricam doces, puerorum exercitator optimus, Diana autem obstetricatur, atq; aliorum suam quisq; artem habet, uel Dijs, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis: an inertes atq; ociosi conuiuabuntur nobiscum, tam grandes cum sint? MER. Haud quaquam, sed iniunctum illis est, Neptuno ut ministrent & subseruiant, & obequitare ipsos oportet pelagus: & sicubi nautas tempestate periclitātes aspexerint, insidētes nauigio, præstare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & salutarē narras artē.

DIALOGI MARINI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

N[illegible]

DORIDIS ET GALATEAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DORIS.

FORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum istum pastorem aiunt amore tui deperire. GALA. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quū usqueadeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quòd hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo segnius cernit, quàm si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadā isthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uidelicet inter montem & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contrà fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter cādorem? Is illi placet opinor, quòd caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie: de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit, despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamē eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canendi peritus est. DOR. Tace ò Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ò sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyræ corpus simillimū erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agreste quiddam & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istū Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus est amator, neque me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus, nempe totus hircū olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

CYCLOPIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS.

O PATER, qualia passus sum ab execrabili isto hospite, qui me inebriatum excæcauit, somno grauatũ aggressus. NEP. Quis uero est, qui isthæc facere ausus fuit, Polypheme? CY. Principio quidem seipsum Neminem uocabat, postquam autem effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyssem nominari se aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacensem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animosus sit? CYC. Deprehendi in antro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes uidelicet pecuarijs. Posteaquam autem apposui foribus operculum, (saxum autem quoddam mihi est, perquàm magnum) atque ignem resuscitaui, accensa arbore, quam de monte mecum ferebam, uisi sunt, abscondere sese parare. Ego uero comprehẽsis ipsorum quibusdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones essent. Hic igitur uersutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struẽdas præsentissimo & maximè turbulento. Nam statim omnia uidebantur mihi, posteaquàm bibissem, circũagitari, & antrum ipsum inuertebatur, & prorsum, apud me amplius ipse non eram. Postremo autem somno correptus iacui. Ille uero exacuato uecte, eodemq; igne succenso, insuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi sum Neptune. NEP. Vt altè nimis dormijsti, fili, qui non interea exilueris, cum excęcareris. Vlysses igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum à foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipso ad fores, extentis manibus uenabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipsum agere pro me oporteret. NEPT. Intelligo rem. Sub illis latuit te, clàm se subducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipsum. CYC. Conuocaui illos, pater, atq; etiam uenerunt. Sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atq; ego dicerem Neminem esse, insanire me arbitrati, relicto me iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumeliose obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciscar enim ipsum, ut sentiat, etiamsi cęcitatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen seruare uel perdere, penes me esse. nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

QVID hoc, Alphee, quòd tu solus aliorum, in mare delapsus neq; cum salsugine misceris, perinde ut solent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipsum, aquis diffusis, sed per mare, uelut cõcretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus cursu laberis? Nescio quo locorum in profundum te ipso, quemadmodum gauiæ atque ardeæ faciunt, submerso. Ac uideris rursum emergere quoq; alibi, et te ipsum iterum spectandum exhibere. ALP. Amatoria quædam res hæc est, Neptune,

Neptune,quamobrem,ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse sæpenumero. NEP. Mulierem ne,Alphee,an nympham amas, an etiam Nereidum ipsarum unam aliquam? ALP. Non. uerum fontem Neptune quendam. NEP. Vbi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est,in Sicilia, Arethusam ipsum uocãt. NEP. Scio. Non deformem sanè, Alphee, Arethusam amas: sed & liquidus fons ille est,& perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquæ etiam calculi gratiam addunt,supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vt uere nosti fontem hunc,Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utere amore. illud autem mihi dic,ubi tu Arethusam cõspicatus es, Arcas ipse cum sis,fons autem ille,in Syracusis manet? ALPH. Properantem me moraris Neptune,curiose nimis interrogando. NEP. Probè dicis. Abi igitur ad amatum. Ac emergens iterum è mari,eodem alueo cum fonte illo miscearis,& in unam aquam redigamini.

Arethusa fons

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.

AT in aquam conuerti te Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique cum sis: etiam arborem fieri,tolerabile: præterea & in Leonem aliquãdo muteris licet,tamen neque hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est,cum in mari habites,hoc omnino miror,neq; adducor ut credã. PRO. Ne mireris Menelaë,Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse. ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) præstigias quasdam adhibere rei,atq; intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quæ nam adeo deceptio,in rebus sic manifestis,fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quàm multa ipse me transformauerim? Quòd si uero nõ credis & res hæc tibi falsa uidetur, nempe apparentia quædam inanis ante oculos obuersans,posteaquam ignis factus fuero,applica mihi, heus generose tu, manũ. Nimirum senties,uidear ne tantum ignis,an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelaë uideris mihi neq; Polypum uidisse unquam,neq; etiam quid pisci huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi, quæ uero accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunq; saxo accedens,acetabula sua applicuerit,atque affixus inhæserit cirramẽtis,illi seipsum similem efficit,mutatq; colorem,imitando saxum,quo uidelicet lateat piscatores,nihil ab illo uarians,neque ob hoc manifestè apparens, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt hæc. Sed tuũ hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelaë, cui nam alteri facilè credas,qui tuis ipsius oculis nõ credas. MEN. Videns equidem uidi,sed tamen res ipsa monstro similis est,eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.

Polypi piscis mirandus

PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

VIDISTI ne,Galene, heri,qualia fecit Eris ad cœnã in Thessalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiui-

um? GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus iuſſerat, tranquillum interea, Panope, ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cũ præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, aliis bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulãtibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uolutatur hoc, tanquam ex compoſito iactum, peruenit eò loci ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidẽ Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe cõtendebant, ac quælibet ſuũ illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſe ipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſq; res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, nõ feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quę nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facile, talis cum ſit, iudicauerit malè. GAL. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panope? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit. PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, ueniẽte in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

TRITON.

AD Lernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. Haud equidem ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEPTV. Liberám ne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero. ſed Danai illius filia, una ex quinquaginta iſtis etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genus ipſius. Danaus autem duriter admodum educat filias, & opus manu facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPT. Solá ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ò Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoq; eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc lõgiorem rebus moram iniiciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex uelocibus illis, huc ſiſte, inequitãdo enim illi quàm celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanẽ. prouehamur igitur. Tu uero iuxtã natando, conſequere me, Triton. Ac poſteaq; ad Lernam iam aduenimus, ego quidẽ hic in inſidiis ero: tu autẽ ſpeculando obſerua, quando illam accedentem ſentias. TRI. Eccã tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton, & in ipſo ætatis flore, puella hęc, ſed cõprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptã abducis? plagiarius quiſpiam es, ac uideris ab Aegypto,

patruo

patruo nostro, allegatus esse, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic est. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ô homo, uim facis, atq; hinc in mare abstrahis? Ego uero suffocabor misera, submersa aquis. NEP. Bono animo sis. Nihil graue patiaris, faciam: sed & fontem cognominem tibi emanare hic sinam, percusso tridente saxo, hoc iuxta æstuarium, & tu ipsa felix atq; beata eris, ac sola sororum obita morte, aquam non gestabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NOTVS.

NVM hanc, Zephyre, iuuencam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipsam, Note, sed iuuenca tum non erat, sed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipsam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quòd uidebat Iouem illam prorsus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illam amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipsam misit, nobisq; edixit, ne conturbaremus mare, donec illa transnatasset, ut quæ illic paritura sit: fert autem uterum modo, Deusq; fiet, cum ipsa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuenca Deus? ZEPH. Atq; admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac nostra erit domina, ut quemcunq; nostrum uolet, emittat, uel prohibeat spirare. NOT. Colenda igitur obseruandaq; nobis erit, Zephyre, iam, domina certè cum sit. Nam, per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZE. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, sed erectam ipsam, Mercurius denuo mulierē, formosam prorsus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nusquam amplius neq; cornua illius, neq; cauda, neq; tibiæ bifidæ, sed amabilis puella est. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui seipsum mutauit, & ex adolescente factus est quispiam, caninam faciem præ se ferens. ZEPH. Ne curiosius persequamur ista, quandoquidem melius ille, quæ facienda sint, nouit.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

LAVDO, rectē facitis Delphines, quòd semper amantes hominum estis. Nam & olim Inonis filium in Isthmum portastis, exceptum à Scironijs scopulis: unde cū matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo isto Methymnensi, cum ipso ornatu & cithara recepto, in Tenarum enatasti, neq; passus es indignè à nautis perire illum. DELP. Ne mireris, Neptune, si hominibus benè facimus: nam & ipsi ex hominibus pisces facti sumus. NEP. Atq; equidē ob id reprehendo Bacchum, q uos nauali prælio superatos ita transformauit, cum deberet captiuos solum in deditionem accipere: quemadmodum & ceteros in potestatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, sese habet? DELPH. Periander iste, puto, delectabatur homine, ac sæpe illum ad se accerse-

bat, artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno, concupiuit, nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, spectandas ibi diuitias suas exhibere. Ac conscensa ad traijciendum naui, hominum quorundam sceleratorum, posteaquàm cognitus est, multum auri secum ferre: ubi ad medium fermè Aegeum peruentum fuit, insidiari illi nautæ cœperunt. Ille uero (nam auscultabam omnia, iuxta nauigiū natando) quoniā hoc uobis ita uisum est, inquit, at me saltem assumpto ornatu, & decantato prius mihi ipsi funebri aliquo carmine, uolentem sinite præcipitare meipsum. Concesserunt nautæ. Tum ille assumpsit ornatum, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atq; ita in mare præcipitauit sese, tanquam statim omnino moriturus. Ego uero excepto atq; imposito illo, enataui unà cum ipso in Tenarum. NEPT. Laudo studium erga Musicam tuū. Dignam enim mercedem rettulisti ipsi pro eo quod auscultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NEPTVNVS.

FRETVM hoc quidem angustum, in quod puella delapsa, submersa est, Hellespontus ab ipsa uocetur, Cadauer autē ipsum, uos Nereides acceptū, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis sepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, sed hic in cognomini pelago sepeliatur. Miseremur enim ipsius, ut quæ miserabilia maximè à nouerca passa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non est, neq; etiam aliàs honestum, hic illam alicubi sub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Chersoneso mox sepelietur. Illud autē pro solatio ei erit, quòd paulo post eadem, ipsa quoque Ino patietur, & præcipitabitur, persequente illam Athamante, in pelagus, ex summo Citherone, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis gestabit. NER. Sed & illam seruare conueniet, gratiā hanc Bacchо faciendo, Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autē eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adolescens enim est, & contra impetum obsistere potest. Illa uero, eò quòd insueta eius rei erat, conscenso uidelicet uehiculo nouo & inopinato, & despiciēdo in profundum immēsum, perculsa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, pre uehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus se eò usq; sustentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipsius Nephelen decebat, opem ferre cadenti? NEPT. Decebat sanè, sed Parca quàm Nephele multò potentior est.

Ino Bachū educauit

IRIDIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IRIS.

INSVLAM istam errantē Neptune, quæ à Sicilia reuulsa atque undis submersa, mari innatat. Eam, ita iubet Iuppiter, consistere facias iam atque apparere, & ut tantundem manifesta atque conspicua in medio Aegæo inconcusse

ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, ſed tamen quem uſum illi præbebit, manifeſta apparens, & nõ amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipſa oportet parere, iam enim malè habet à doloribus. NEP. Quid igitur? an non ſufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod ſi minus autem illud, at certè nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obſtrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur inſula, iuramento non tenetur, Abſcondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur ſubſiſte Inſula, atq; emerge iterum ex profundo, & nõ amplius fluctues aut titubes, ſed immota maneas. Ac ſuſcipe, ô feliciſſima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, traijcite Latonē in ipſam, omniaq; tranquilla ſint. Serpentem autem iſtum, qui nunc uelut aſtro exagitat illã, per terrefaciendo, ipſi infantes, poſteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui omnia bene habere. Stabilita eſt Inſula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.

SVSCIPE me, ô Mare, grauia enim paſſus ſum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei eſt Xanthe? quis te deuſſit? XAN. Vulcanus. ſed igne candeſco prorſus, miſer, & efferueſco. MAR. Cur autem iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Poſtquam enim occidentem illum Phrygas, ſupplex deprecatus ſum. Ille autem ab ira nihil remiſit, ſed occiſorum corporibus etiam obſtruxit mihi alueũ, ego miſertus miſerorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo abſterritus, ab occidione uirorum ceſſaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadã propè aderat) uniuerſo igne, quantum, opinor, uſquam habebat, quãtumq; & in Aetna, & ſiquibus alijs locis, illius eſt, allato, proceſſit obuiam: ac exuſſit quidem ulmos, & myricas, aſſauit autem & infelices piſces & anguillas. Me uero, cum efferueſcere feciſſet, parũ abfuit, quin totum aridum ac ſiccum reddiderit. Vides nimirum quo pacto exuſtionibus iſtis deformatus ſim. MAR. Turbidus es, ô Xanthe, & calidus, ut cõſentaneum eſt, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, nõ ueritus, quòd Nereidis filius ille eſſet. XAN. An non igitur decebat miſereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrà decebat miſereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

DORIDIS ET THETIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DORIS.

QVID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dori, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipſam, tum infantem ab eo pauloantè genitum. Iuſſit autem pater nautas, arcam illam acceptam, poſtquam in altum à terra prouecti eſſent, in mare abijcere, ut ita periret & miſera illa, & infans

unà cum ea. DO. Quamobrem autem, ô soror, hoc? quandoquidem compertа habes exactè omnia. THE. Pater illius Acrisius, quia pulcherrima erat, in æreum quendam thalamum inclusam, perpetuæ uirginitati destinarat. Deinde, uerum quidem dicere non possum, Iouem autem aiunt, conuersum in aurum, delapsum per impluuium ad ipsam esse. Accipiente autem illa in sinum demanantem deum, grauidam ex eo factam fuisse. Quod cum pater animaduertisset, utpote durus quidam & zelotypus senex, grauiter indignatus est. Et quia ab aliquo stupratam fuisse illam arbitratus est, conijcit in arcam hanc, cum paulo antè peperisset. DO. Cæterum illa quid agebat Theti, quando abripiebatur? THE. Pro se quidem nihil dicebat, Dori, sed tacitè ferebat damnationẽ, pro infante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymãdo, atq; illum auo ostentando pulcherrimum sanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malorum, etiã arridebat mari. Oppleor rursum lachrymis, cum in mentem illius uenit. DO. Et me flere fecisti. Sed nunquid iam mortui sunt? THE. Haud quaquã, natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis custoditis. DO. Cur igitur nõ conseruamus ipsam, piscatoribus istis Seriphijs, in retia immittendo? Qui extractos illos, incolumes præstabũt scilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus, Non enim perire decet, neq; ipsam, neq; infantem adeò cum sit formosus.

NEPTVNI ET ENIPEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ENIPEVS.

MINIME uerò præclara hæc, Neptune (dicetur enim uerũ) qui circumuenta amica mea, assimilatus in formam meã, uiciasti puellam. Putabat enim illa mecum rem esse sibi, et ob id exhibebat sese. NEP. Tu enim, Enipeu fastuosus es & tardus, qui puella adeo formosa quotidie ad te nante, ac præ amore pereunte, despexeris illam, & gauisus sis, si posses illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affecta, atq; ibi inambulans, seseq; lauans, non semel optabat in conspectum sibi uenire te. At tu fastuosus deludebas illam. ENI. Quid igitur? an propterea oportebat te prçripere amorem mihi, & uelut histrionem aliquem pro Neptuno, Enipeum te gerere, atq; ita decipere Tyrõ istam, puellam adeo simplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum prius superbum & contemptorem te gesseris. Ipsa autem Tyro nihil graue passa est, quando se putauit à te uiciatam esse. ENIP. Nihil autem? Dixisti enim abiens Neptunum esse te, quod uel maximè dolore affecit ipsam: atq; ipse eò abs te iniuria affectus sum, quòd & quæ mea esse debuerat, eam uoluptatem percepisti tu, & præterea composito circa uos fluctu purpureo, sub quo absconditi iacuistis cum puella pro me tute rem habuisti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu.

TRITONIS ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

TRITON.

BALAENA ista uestra, Nereides, quam cõtra filiam Cephei Andromedam emisistis: neq; puellã ipsam iniuria aliqua affecit, perinde ut uos putatis, & ipsa iam mortua est. NER. A quo, Triton? Num Cepheus, tanq; illectamento aliquo proposita puella, aggressus illam occidit, ex insidijs cum multa ui adortus? TRI. Non. Sed nostis, arbitror, Iphianassa, Perseum illum,

Andromeda

Cepheus

Dana

Danaës puerum illum paruũ, quem unà cum matre in arca abiectum in mare ab auo materno, conſeruaſtis, miſertæ illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Conſentaneum uero, illũ iam adoleſcentem factum eſſe, atq; admodum generoſum, & pulchrum aſpectu. TRI. Hic occidit Balęnam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiuſmodi conſeruationis præmia perſoluere nobis debebat? TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut geſta eſt. Miſſus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quaſi quoddam certamen regi perageret. Poſtquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo, Triton, ſolus ne, an & alios ſecum ſocios abduxit. nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus eſt. alatum enim ipſum Minerua reddidit: poſtquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Meduſæ capite, iterum auolauit. IPHIG. Quo pacto autem aſpexit illas? Aſpici enim nequeũt, uel quiſquis illas aſpexerit, non amplius quicquam poſthac aſpicit. TRIT. Minerua illi clypeo uelut face aliqua, prælato. (Talia enim audiui ipſum narrantem apud Andromedam, poſtea & apud Cepheum.) Minerua igitur, inquã, in clypeo refulgente, tanquam in ſpeculo aliquo, exhibuit ipſi ſpectandam Meduſæ imaginem. Poſtea ſiniſtra, arrepta illius coma, & inſpecta imagine, dextra autem ſublata harpe, abſcidit caput ipſius: atq; ita priuſquã ſorores reliquæ expergiſcerentur, auolauit. Porrò ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram ueniſſet, terrę iam propinquior, aliquanto uolans, uidet Andromedam, expoſitam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ô Dij, promiſſa coma, & ſeminudam, longè uſque infra ubera. Ac primum quidem miſertus fortunæ illius, interrogat cauſſam damnationis huius. Paulo autem pòſt, amore captus, (oportebat enim incolumem ſeruari puellam) opem ferre illi ſtatuit. Atque ubi iam balęna acceſſiſſet, terribilis admodũ, & quaſi mox abſorptura Andromedam, in altum ſublatus adoleſcens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidẽ ferit, altera autem Gorgona ſpectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua eſt, & diriguere ipſius membra omnia, quæcunq; Meduſam aſpexerũt: at hic ſolutis uinculis, quibus uirgo alligata fuerat, ſuppoſitaq; manu, ſuſcepit illam, ſummis pedum digitis deſcendentem è rupe, ardua illa quidem atque procliui: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam ſecum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas ulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægrefero factũ hoc. Quid ẽm adeo nobis iniuriæ fecit puella, ſi mater ipſius ſuperbè extulit ſeſe tunc, ac pulchrior nobis eſſe uoluit? TRI. Quòd hoc pacto magnum dolorẽ perceptura fuiſſet ob filiam, mater certè illius cũ ſit. NER. Ne meminerimus Dori, iſtorũ amplius, ſi quid barbara mulier, ſuprà, q̃ decebat, loquax fuit. Satis enim ſupplicij tulit, quæ tanto in metu, filiæ cauſa conſtituta fuit. Gratulemur igitur nuptijs.

ZEPHYRI ET NOTI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ZEPHYRVS.

NVNQVAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego ſum, & ſpiro. Tu uero an non uidiſti Note? NOT. Quam nam hanc dicis Zephyre pompam, aut qui nam ſunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauiſſimo ſpectaculo caruiſti, & quale non facilè aliud [illegible] [illegible]. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiæ nonnullam, quantum uidentur eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis. ZEP. Quid? Sidonium illum Agenorem uidiſti? NOT. Etiam, Europæ patrem ſcilicet. Quid tum? ZEPH. De illa ipſa narrabo tibi. NOT. Num, quod Iuppiter iam

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, nosti. Quæ uero postea consecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad littus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assimulatus, ludebat unà cum ipsis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil suprà, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq́ præ se ferebat admodum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in littore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscendere ipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factum est, citato cursu Iupiter quidem unà cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehẽdit ac tenuit cornua, ut ne delaberetur: altera autem manu, diffluentem uento uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multò, Note. Nam & mare statim compositis fluctibus quietũ fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantũ, eorum quæ fiebant, quasi quidam comites, sequebamur. Cupidines uero iuxtà uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emersæ undis, delphinũ tergis insidentes obequitabant applaudentes, seminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus cõscenso curru, & quasi pronubus incedẽs, unà cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubãtem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atq; hæc à Phœnicia usq; in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui isthæc uideris. Ego uero interea Gryphas & elephantos, & nigros homines aspiciebam.

Europa a Ioue rapit.

MORTVORVM DIAL-

ARGVMENTVM IN DIALOGOS INFERORVM.

Q[illegible]

~~[illegible] ob hoc solum, ut à cupiditatibus [illegible] externarum desiderio [illegible] [illegible] quod poeta dixit: Puluis & umbra sumus, quodq; post hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ullæ aliæ fortunæ defunctos sequentur, aut iuuabunt.~~

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DIOGENES.

COMMENDO tibi, Pollux, quamprimum ad superos ascenderis (tuum enim est, ni fallor, cras reuiuiscere) ut, sicubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipsum Corinthi, circa Craneum, aut in Lycéo deridentē contendētes istos inter se Philosophos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes, si satis ea, quæ super terrā sunt, derisisti, quo & huc ad inferos descendas, ubi multò plura, quæ rideas, habiturus es. Illic enim in ambiguo tibi adhuc risus fuit, et frequēs illud obijci potuit. Quis enim omnino scit, quæ post uitam futura sint? Hic autem, non desines constanter atq; perpetuò ridere, quemadmodum ego quoq; nunc facio. Et maximè postquam uideris, diuites istos ac satrapas & tyrannos ita humiles & obscuros esse, soloq; eiulatu ab alijs dignosci. Tum quòd & molles & ignaui sunt, reminiscentes eorum quæ in uita geruntur. Hæc illi quæso ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multo lupino, & sicubi in triuio positam inueniat, Hecates cœnam: aut ouum ex lustratione relictum, aut simile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoscere queam, cuiusmodi facie est? DIOG. Senex est, caluaster, pallio indutus lacero, & uento cuiuis peruio: præterea & diuersorum pannorum assumentis uariegato. Ridet autem semper, ac plerumque arrogantes istos philosophos acerbè perstringit. POL. Facile erit inuenire illum, ex his utique signis. DIOG. Vis ne ut ad ipsos quoque philosophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuersum, adhortare illos, ut desistant à nugis suis, neque de toto contendant, neque cornua sibi mutuo affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuscemodi sterilia atque ieiuna interrogare, animum instituant. POLL. At indoctum me & ineruditum esse dicent, qui doctrinam illorū reprehendā. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidissimum caput, hæc nostro nomine annuncies quæso: Quid, ò uani, inquiens, aurum tantopere custoditis? quid autem excruciatis uos ipsos? supputantes usuras, & talentum aliud super aliud accumulantes: quos non plus quàm unum obolum habentes, uenire huc paulo post oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formosis istis, & robustis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxenō palestritæ, quòd apud nos neque flaua coma, ne cœrulei nigriue oculi, neq; rubor faciei, amplius ullus est: neq; pręterea nerui intenti & robusti, neq; humeri laborum tolerantes, sed omnia, unus puluis, ut aiūt, nobis, caluaria forma nudata scilicet. POL. Non molestū erit, neque hęc ad formosos & robustos illos dicere. DIO. Etiā pauperibus ò Lacon, dicas licet, (multi autē sunt, quibus & ea res perq; molesta est, & inopiā lugēt) ut neq; lachrymentur, neq; plorent, exposita illis æqualitate hac, quæ hic est: & quòd uidebunt, eos qui illic diuites sunt, nihilo meliores, quàm sese hic esse. Lacedæmonijs autē tuis, hæc si uidetur, nomine meo obijcias, molles & eneruatos ipsos esse dictitās. POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicq; dicas, nō enim

enim feram. Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos deferas.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.

NON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, cohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc amotum alio loco colloca, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, utpote: Midas hic, auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero, thesaurorum, irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros, & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe? MEN. Vera Pluto. Odi em̃ ipsos, ignaui ac perditi adeo cũ sint, quibus nõ satis fuit, uixisse malè, sed etiã mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent em̃, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istoꝝ tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haudquaq;, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MENIP. At uero, ò pessimi Lydorum, Phrygum & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè facie͂do, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non. sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, ò Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sanè. ita facite: lugete uos quidem, ego uero tritum illud: Nosce te ipsum identidem connectendo, uobis occinam. decet enim huiusmodi ploratus, si crebro illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

VOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrãtur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciciam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui nõ ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissem profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu gestans, per angustum aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atque nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neque enim intelligo. TROPH. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe quòd neque sit homo, quemadmodum audio: neque deus, uerum pariter utrunque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quòd illud planè uideo, te totum esse mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

RATIONEM supputemus portitor, si uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim est mature id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchorã ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHAR. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro resarciendo uelo quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam fecisti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Rectè, laudo, hæc uili emisti. MERCV. Hæc sunt, quæ tibi exposui: nisi siquid reliquum est, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non possum. Si uero pestis aliqua, aut bellum, cõfertos & frequentes huc demiserit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid subtracto clàm nonnihil ex portorio. MER. Proinde ego nunc sedebo, pessima quæq; ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam? CHA. Fieri aliter non potest, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos descendunt. Pax enim est. MER. Satius est ita esse, etiam si ob hoc abs te prorogatur nobis debiti istius solutio. Verumenimuero prisci illi, Charon, nosti quales aduenire solebant, quàm fortes atque animosi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore: aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus adueniunt. Pallidi enim omnes, & ignaui, neque similes prioribus illis. Plurimi autem ipsorum etiam pecuniarum caussa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo sibi insidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ sunt. MERCVR. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, si uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

PLVTONIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.

SENEM ne nosti, istum ætate omnino confectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli sunt, hęreditatis autem captatores plus quàm quinquaginta millia. MER. Noui. Sicyonium illum dicis. Sed quid postea? PLVT. Viuere illum quidem, Mercuri sine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidẽ accumulatis, si modo possibile sit, atq; etiam pluribus. Adulatores autem ipsius, Charinum adolescentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui absurdum hoc uideri queat. PLVT. Haudquaꝗ, imò iustissimum. Quam enim ob caussam illi adeo optant illum mori? nisi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omniũ sceleratissimum est, interea cum talia precantur, tamen obseruant & colunt manifestè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud se consultent, nemo ignorat: attamen sacrificaturos sese promittunt, si conualescat denuo: & in summa, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum est. Quamobrem ipse quidẽ immortalis sit, illi autem præ ipso abeant frustra hiantes. MER. Ridicula patientur, scelerati cum sint. Sed tamen & ille admodũ scitè circumducit illos, & spe pascit inani; & in summa, semper morituro similis, multò ualidus magis est, ꝗ quisquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter se diuisa, pascuntur, uitam quandam beatam secum ipsi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipse exuta senectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipsa media spe, diuitijs illis, quasi per somnũ spectatis, destituti, abeant iam huc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accersam tibi illos, alium super aliũ ordine, septem autem, opinor, sunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat singulos præ se, ex sene iterum in adolescentem conuersus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.

P. VIRVNIO INTERP.

TERPSION.

IVSTVM ne hoc est ò Pluto, me quidem ẽ uita obijsse triginta cum sim annorum: Tucritum uero senem septuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iustissimum quidem ò Terpsio. Nam & si ipse uiuit, certè ad nullius tamen mortem affectus est: tu uero omni tempore illius hæreditatem expectans, eum mori auidissimè cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum senex sit, nequeatq; decætero suis uti diuitijs locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ò Terpsio statuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipsum ẽ uita decedere. Aliter autem & Parca & natura statuisse uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiusce modi accuso ordinem, decebat enim has res successione graduq; fieri, senẽ primo, deinde qui in ea ætate sequeretur mori. Haud quaꝗ autẽ exerceri, aut uiuere, qui senectutẽ decrepitus esset, qui tres duntaxat dentes habeat, cui uix deseruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lipposq; oculos habens, nihil deniq; uoluptatis degustans, haud aliter existens, ꝗ animatum quoddam sepulchrum, ab ipsa iuuentute derisum. Et contrà mori opti-

optimos atq; robustimos adolescentes. Nam hoc perinde esse uidetur, ac si flumina sursum deferantur. Aut saltem scire necesse foret, quando & senum quilibet obiturus esset, nequos, prout eis mos est, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici solet: Quadriga bouem sæpissimè ducit. PLV. Hæc quidē ô Terpsio, prudentius fiunt, quā tibi profectò uidentur. Verū & uos quid passi estis? quòd rebus alienis gaudetis, & senibus, filijs orbatis, uosmet tātopere in adoptionem tradatis: quamobrem in derisum adducti, ab illis sepelimini, quod quidem plurimis fit periucundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quàm gratissimū est, si ante eos uos mori cōtingat. Etenim nouam quandam in medium adducitis artem, aniculas atq; decrepitos cū amatis: præsertim quidem, si liberis sint orbati. qui uero liberos habent, illorū uobis non est cura. Atqui ex ijs qui amātur plurimi, minimè uestri ignari astus etiam si ipsis liberos esse cōtingat, illos odisse dissimulant, ut & ipsi habeāt amatores. Inde ijs in testamento exclusis, qui munera diutissime obtulerunt, liberi, sicuti profectò dignum est, omnem eorum substantiam consequūtur: at illi tristicia affecti, suaq; spe delusi, dentibus fremūt. TER. Omnia hæc uera sunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum semper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemēdo, & internum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, stridendo ægritudinē simulabat. Vnde quanto citius eum ad sepulchrum duci existimabā, tanto plus illi donorū mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam prę nimia sollicitudine insomnis iacebam, singula enumerans, ac unumquicq; disponens. Eaq; etiam caussa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamēto meo tanto, adstitit mihi, quando sepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Euge ô Tucrite, diutissime uiuas, unà & diuitijs abundans, & huiuscemodi homines deridēs: neq; prius moriaris, quàm hos blanditores cunctos præmittas. TER. Hoc quidē ô Pluto periucundum mihi foret, si ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi sis ô Terpsio, & Phido etiā, & Melanthus, & omnes penitus ipsum præcedent, suis ipsorum curis confecti. Hæc ego summopere laudo, ô Tucrite diutissime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ZENOPHANTES.

At tu Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quemadmodum Diniæ parasitus quum essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi nouum quiddā atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptœodorus ille senex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitē, apud quem te assiduè uersari conspiciebam? CAL. Illum semper captabam, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut simulatq; Ptœodorus potum posceret, bibebat autem prolixius, præsentius in calicem inijceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero Ptœodoro cui ue

nenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenũ, Ptœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, suppositititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui nõ conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, nam elegãter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitũ atq; inexpectatum sanè cõturbatus est. Deinde simul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Rectè sane. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam si paulò serius.

CNEMONIS ET DAMIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CNEMON.

HOC illud est quod uulgo dici consueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, ijs quos maximè mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meũ admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultũq;, ut testamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearũ in solidum hæredem instituteram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; insperato è uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morẽ ipso hamo cum esca pariter auulso. DAM. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoq; piscatorem simul abstulit. Itaq; technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

SIMYLI ET POLYSTRATI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

SIMYLVS.

VENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multò pauciores centum, opinor. POL. Nonaginta octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse perij te fermẽ septuagenario. POL. Quàm suauissimẽ profectò, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiã orbo quicquam poterat esse in uita suaue? POL. Principio nihil erat quod non possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinũ mirè fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimũ esse sciebã. POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebãt. Tum diluculo protinus quã plurimi mortales ad fores meas uentitabãt, simulq; ex omni rerũ genere, quæ terrarũ ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur.

SIM

SIM. Num me defuncto regnum geſſiſti? POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non poſſum non ridere: tú ne amantes, tantus natu quū eſſes, uixq; tibi dentes ſupereſſent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidē optimates ciuitatis: quumq; eſſem tum ſenex, tum caluus, ſicuti uides, præterea lippiens etiam, ac ſenio cæcutiens: poſtremo naribus muccoſis, tamen cupidiſſimè mihi inſeruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcūq; uel aſpexiſſem modo. SIM. Num tu quoq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio tranſuexiſti, ut ob id optanti tibi illa dederit rurſum ad iuuentam redire, ac denuo formoſum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quū talis eſſem, qualem dixi, tamen ſupra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notiſſimus eſt hic amor, quum uulgo ſit freques, nempe erga ſenes orbos ac diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò ſæpius etiam quaſi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter ſeſe decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem ſtatueras? POL. Palàm quidem affirmabam, me unumquenq; illorum relicturum hæredem: idq; illi quum crederent futurum, certatim ſe quiſque obſequentiorem atq; adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me ſeruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iuſſi. SIM. At poſtremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num ē cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formoſis illis adoleſcentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polyſtrate? PO. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obſequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui ſcriberetur hæres, etiam ſi Barbarus erat ac perditus, quem iam ipſi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, ſubraſo mento, barbaroq; cultu ac lingua quin eum Codro generoſiorem, Nireo formoſiorem, Vlyſſe prudentiorem eſſe prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ ſit imperator, ſi libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII.

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damaſias, Philoſophus, Rhetor.

CHARON.

AVDITE quo loco ſint res noſtræ. Equidem parua eſt nobis, quemadmodū uidetis, & carioſa nauicula, & quæ undique perfluit: quòd ſi in alteram partem ſe inclinarit, planè ſubmerſa peribit, atq; ueſtrûm tam multi ſimul confluunt, & ſinguli plurimas ſarcinas adferunt. Quòd ſi cum his nauiculā conſcenderitis, uereor ne poſtea uos facti pœniteat, maximè uero eos, qui nandi ſunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut ſine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; iſta omnia quæ ſuperflua ſunt, in littore relinquere. Nam ſic etiam uix capiet uos nauicula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, niſi nudus ſit, & ſupellectilem abiecerit. Itaq; ad ipſas ſcalas te ſtatuas, ipſosq; cognoſcito, & ſuſcipito, nudosq; ingredi cogito. MER. Rectè dicis, atq; ſic faciemus. Quis eſt ille

primus? MENIP. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in palude abieci: uerum recte feci, qui pallium non acceperim. MER. Ingredere ò Menippe uir optime, primumque apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verum quis ille formosus est? CHAR. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exue igitur istam pulchritudinem, & labia una cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoque totam cutem. Benè se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MERCV. Quid igitur cum tot sarcinis uenisti? LAMP. An ne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERC. Nequaquam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuicias. MER. Sed superbiam ò Lampiche & fastum etiam abijce, nam ista si in nauiculam concidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut diadema habeam saltem & stragulum. MERC. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERCV. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERC. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnosus quis es? DAMA. Damasias ego sum athleta. MERC. Certè, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palæstris à me uisum. DAMA. Ita est ò Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem. MER. Nequaquam ò bone uir, nudus es tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito. DAMA. En planè nudus sum, ut uides, & simili cum alijs mortuis statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ò Crato diuitias abijce, præterea mollíciem & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neque maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet benè meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones. & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certè, sed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici, Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit. MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis superciljs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIP. Philosophus quidam est ò Mercuri, imò præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaque ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Depone tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiā, quantam inscitiam, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem, aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & molliciē secum habet: neque enim latent me ista, etiam si studiose celas. Verum abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorē esse. Nam si cū rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHILO. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbā hanc deponat Mercuri, grauem equidē & hirsutam, ut uides, capilli sunt trium minarū ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille, securim accipiens, quibus naues fabricantur, eam resecabit: utetur autem scalis naualibus, quibus superposita barba, resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri,

sed

sed da mihi serram. hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humanior nũc adpares, deposito hircino fœtore: uis ne ut parum etiam de superciliis auferam? MER. Maximè. Nam has super frontem etiam at tollit, neq; scio quò seipsum extendat. Quid hoc rei est? Etiam ploras scelestè? & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauissimũ gestat sub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem Mercuri, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abijce liber tatem, & loquendi audaciam, læticiam, animi magnitudinem & risum. An tu solus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, sed retine ista, leuia enim sunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum prosunt. Tu uero Rhetor, abijce istã tantam uerborum contradictionem & antitheses, & similitudines, item perio dos & Barbarismos, atq; alia sermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè se habent res. Itaque solue funem, attollamus scalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ò uos amentes? præsertim tu Philosophe, qui paulo antè tua barba spoliatus es. PHI. Quia existimabam immortalem esse animam. MEN. Mentitur, nam alia sunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neq; noctu exiens, clàm omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet scorta, nec mane deceptis adulescentibus sua sapientia, pecuniam accipiet, hæc sunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi mo= lestum non est, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo posset esse mole stum mihi, qui ad mortem festinaui, nemine uocãte. Verum nonne clamor qui dam interim dum nos confabulamur, exauditus est? ueluti quorundam in ter= ra uociferantium. MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exaudi tur clamor, sed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate deridẽt mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumstrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damasiæ mater ululans, lamentationem ince= ptat unà cum mulieribus pro Damasia. Te uero, Menippe, nemo est qui deplo ret, & solus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam. nam haud ita multò pòst, au dies canes miserabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutiẽtes, quan do ad sepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus, abite uos rectà per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios transuectabimus. MEN. Feliciter nauigate ò Mercuri, nos quo= que progrediemur. Verum quid præterea de uobis futurum est? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas esse graues, rotas, aquilas, & la= pides, uniuscuiusque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CRATES.

MOERICHVM diuitem, nouerãsne Diogenes? illum, inquã, supra modum diuitem, illum Corintho profectum: cui tot erant naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristeas quum ipse quoq; diues esset, Homericum illud in ore sole= bat habere:

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cu= ius rei gratia sese captabant inuicem Crates. CRAT. Hære ditatis caussa, quum essent æquales, uterq; alterũ captabãt.

Iamq; testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, siquidem ipse prior è uita decederet. Hęc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequiisq; superare contendebat. Porrò diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichũ, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæprecium, Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. DIOG. Rectè factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autem egregiè ualidũ, quem ipse sibi parauerat oleaginum.) neq; tu Crates opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini chœnices inerant duæ. CRAT. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperium. DIOG. Quænam sunt ista quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antistheni successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRA. Verum reliqui mortales hoc possessionũ genus aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria: neque enim habebant, quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uiciatiq; delicijs, non aliter quã uasa carie putria. Quo fit, ut siquando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico perstilletq;, fundo quod immissum est continere non ualẽte. Cuiusmodi quiddam & Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum haustam aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

Antisthenis baculus

Diogenis res famil.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERP.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.

O LIBYCE, me decet præponi, melior equidem sum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic est Hannibal Carthaginiensis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; gloriosi. Sed qua de re uobis altercatio est? ALEX. De præstantia: dicit ẽm is sese meliorem quàm ego ducem exercitus fuisse: ego uero quemadmodum omnes sciunt, nõ hoc solum sed omnibus fermè qui ante meam ætatem fuere, in re militari pręstantiorem me esse affirmo.

ſermo. MIN. Dicat ergo uterq; uiciſſim pro uirili: tu uero ô Libyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic ſermonem græcum didicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me ſuperet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euaſere: potentesq; per ſe ipſi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibuſdam Hiſpaniam primũ inuadens, quum ſubcõſul eſſem, fratri additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtiberos cœpi, atq; Gallos ipſos deuici. Et quum magnos montes transmigraſſem, omnem Eridanũ tranſcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam ſubiugaui, & uſq; ad ſuburbia Romę graſſatus ſum, totq; uno die Romanos occidi, ut eorũ annulos modijs mẽſurari oportuerit, & ex cadaueribus põtes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris inſomnia narrans: ſed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtra duces magna prudentia, contra milites magna audacia atq; fortitudine preditos. Non aduerſus Medos, aut Armenos, qui anteq; quiſpiam ſequatur, fugiunt, & facilè cuiuis audenti uictoriam tradunt. Alexander uero regni patris ſucceſſor, & id fortunæ quodã impetu ampliauit. Qui quum deuicto miſero illo Dario, apud Iſſum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre conſuetudinem omittens, adorari ſeſe uoluit, ſeſeq; ad Medorũ delicias inuitari libenter tulit: atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxiliũ tulit. Ego autem patriæ dominatus ſum, quæ quum me reuocaret, hoſtiũ magna claſſe aduerſus Libyam nauigante, parui: continuoq; me hominẽ priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ eſſem, omniſq; Græcorũ diſciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Ariſtotele ſophiſta magiſtro eruditus fui, ſed ſolum mea natura optima ſum uſus. Hæc ſunt quibus me meliorẽ Alexandro eſſe puto. Si uero ea cauſſa mihi hic præferẽdus eſt, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forſan apud Macedones eſt: non tamen ob id præſtantior hic uideri debet generoſo duce, & uiro, qui mentis ſententia magis quàm fortuna eſt uſus. MIN. Hic certè orationem neq; ingeneroſam, neq; ut Libicum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ô Minos, homini adeo temerario nihil reſpõdere. Sola enim te fama ſatis edocere poteſt, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamẽ, an parum ipſum ſuperauerim, qui cũ adoleſcens adhuc eſſem rẽ aggreſſus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus ſupplicium ſumpſi. At quum Thebas ſubuertiſſem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regno me contentum eſſe, quod pater reliquerat, ſed totũ terrarum orbem ſitiui: durumq; putans, niſi rerũ omnium dominus eſſem, paucos quoſdam mecum agens, in Aſiam exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; tranſieram ſubiugans, ueni ad Iſſum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus ſecum agens. Poſt hæc ô Minos, uos ipſi ſcitis, quot ad uos uno die mortuos miſerim. Dicit enim Charon, tunc ſibi ſcaphã non ſuffeciſſe: ſed ratibus compoſitis, illorũ pleroſq; ſe tranſportaſſe: atq; hæc confeci meipſum periculis opponẽs & in pugna uulnerari non timens. Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas geſta ſunt omittam, uſq; ad Indos ueni, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum abduxi. Scythas uero homines certẽ non ſpernendos, Tanaim tranſiens, magna equitũ pugna uici, ac amicos meos remuneraui, inimicos autẽ ultus ſum. Si uero Deus hominibus uidebar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine ut tale aliquid de me crederẽt, inducti ſunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Pruſiam Bithyniæ exulauit, ut crudeliſſimo & peſſimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam nõ uirtute, ſed malicia atq;

Ariſtoteles ſophiſta

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iusti memor. Sed quoniam, quod delitiose uixerim, uituperauit, oblitus mihi uidetur eorum, quæ apud Capuã admiserit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uoluptatibus uir iste mirabilis, belli gerendi occasiones prodidit. Ego uero nisi ea quæ sub occidente sunt, parua quidem putans, uersus Orientẽ me impulissem, quidnam adeo magni perfecissem? Qui Italiam absq; sanguine capere, ac Libyam, omnemq; eam oram usq; ad Gades, sub potestatem redigere facilè potuissem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præsertim iam antea illis perculsis, ac dominum me agnoscentibus. Dixi. Tu uero, Minos, iudica. Nam & hæc è multis protulisse, satis est. SCIP. Non, nisi me quoq; prius audias ô Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quòd hisce claris ducibus te cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros multis magnis prælijs deuici. MI. Audiendus quippe es. SCI. Ego, ô Minos, hæc non dicam, quò præferri uelim. Nunquam enim huiusce generis honoris auidus fui, sed semper esse, quàm uideri malui: nec ut, quod isti utriq; fecerunt, in me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium displicuit, & bonis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inseruiẽs, scire solum turpe putabam: sed opere semper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut literis didicissem, conatus sum. Ita adolescens uixi, ut maxima patriæ spes fuerim. Quæ illam frustrata non est. Nam quum Senatus maximo timore, an esset patria relinquenda, consultaret: uix iuuenis (quũ ei ætati non liceret) in medios senes prosilij, & stricto ense, hostem me habiturum profiteor eum, qui deserendæ patriæ sententiam protulisset. Quare uix quartum & uigesimum annum agens, dux electus, non cum magno exercitu uersus Carthaginem iui: atque Hannibalem secutus uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Carthagine non rei felicitate elatus sum: eundem me amici, eundem me patria post uictoriam habuit. Diuites uero in bonis amicis esse putaui, non in auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquã emi, aut uendidi. Ex foro quoq; nunquam diuertissem, nisi quempiam mihi aliquo modo amicum fecissem: & ut mercatoribus pecunias lucrari studium est, ita mihi ut adipiscerer homines, omni metallo præstantiores, cura erat. Quibus quales fuerim, T. Liuius, cæteriq; historici testari possunt. Ac ex Carthagine reuersus triumphum egi, censorq; factus sum. Aegyptum, Syriam, Greciam percurri. Iterumq; absens consul electus, bellum maximum confeci, & Numantiam euerti, atq; alia egi. Nunquam me quis aut in prosperis eleuantem fortunã, aut in aduersis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate usus sum, ut quũ grandis dominus esse potuerim, quatuor & uiginti solum libras argẽti reliquerim. Illud non tacebo scilicet, me nunquam iniustum aut crudelẽ fuisse, aut alicuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti insipiens dixi, non ea ratione, quòd præferri uelim retuli, sed graue erat non monstrare, ut est, Romanos omni genere uirtutis cæteras gentes superasse. Itaq; ut uiuus pro patria pugnaui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, sic nunc apud te ô Minos pro patria hæc dicta sunt. MIN. Per Iouem, ô Scipio, & recte, & uti Romanum decet locutus es. Itaq; quum disciplina militari, rebusq; bellicis hisce æqualem, aut te præstantiorem discamus, te præferendum censeo: & Alexander secundus sit, & tertius Hannibal, nec hic quidem spernendus est.

Hæc omnia (quæ signaui) in Græcis exemplis non habentur, sed à Virunio, uel quisquis alius hic fuit, affi-cta uidentur. Nam statim post editum Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita sequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem esse me, Annibale autem præstantiorem, ut qui ipsum persecutus fuerim, & ad turpem fugã compulerim. Quomodo igitur non impudens iste uideatur, qui cum Alexandro

drô sese cõparet, cui ne ipse quidem Scipio, qui istum deuici, cõparare me ausim. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio: quapropter primus quidem iudicetur Alexander, deinde post illum tu, atq; tum, si placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipse contemnendus existat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.

QVID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum esse filium diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubiè Philippo. neque enim obijssem, si Hammone parẽte fuissem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiã consimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperisse te: porrò Philippum errare, fallíq;, qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista, quemadmodum tu. at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, sani quicquam aut uere dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mẽdacium, Alexander, ad res gerendas haudquaquã tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te uerebatur, metuebatq;, quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita submouebar, quàm ut esset ocium de illo quicquam statuendi, præter id unũ, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem aduersus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana constituerent: denique sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdũ in Babylone iaceo tertiũ iam diem: porrò Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus, qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atq; inibi sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos desipientem, sperantemq; fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis ò diuinissime, neque enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atque intra specus hiatum descenderit, propterea quòd neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta, huc sis profectus, puta corporis custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conspicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses? nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo? Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiscantur, stabiles, ac firmas existimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus

sit

Aristoteles assentatorum perditissimus.

sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanquã & ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ô Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quòd nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè cõmemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem in his locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discruciari. Verum enim Cletum etiam illũ & Calisthenẽ uideo, cumq; his alios cõplureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasq; sumant ob ea quæ quondam in illos commisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te cõferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

PHILIPPVS.

NON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te esse filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens mortem non obijsses. ALEX. Neq; uero nescius eram pater, Philippi Amynti me esse filium: sed quia ad res gerendas sic mihi uisum erat cõducere, commento hoc usus sum uaticinij. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi uisum, ut uatibus impostoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non isthuc, sed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prętextu nostro subdidimus imperio: quum nemo unus uiribus nostris hactenus restiterit: quippe hac sola opinione ducti, quòd aduersus deum sibi esset præliandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, usquam uicisti? qui cum timidis illis arcuis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare solitis, semper congressus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenses, Athenienses, & id genus alios, operis fuerat strennui atq; magnifici. Arcadum insuper sustinere armaturam, equitatum Thessalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis instructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibusúe manum conserere, operosum profecto atq; arduum id fuisset imprimis. Cæterum Medos, Persas & Chaldæos delicatos ac plurimo auro conspicuos, nõ satis compertum habeo, quonam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, fœdè in fugam actos anteaquã ad manus uentum fuisset. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantes res sunt non usqueadeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; concitatis inter ipsos intestinis odijs, neq; per proditionem mihi uenundari passus sum uictoriam. Sed neq; deierauí unquam, aut per nugas à pollicito recessi, fidemq; solui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios sine sanguine in deditionẽ accepi, Thebanos autem, fortassis ipse audisti, quomodo aggressus fuerim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res gestas cum tuis cõferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugularas. Tu uero & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Persicum amictum, recepisti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt ne interim cõmemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animũ duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admiseris,

feris, uiris doctis in leonũ claustra inclusis, & nuptijs talibus peractis. Quòdque Ephestionem plus quàm esset satis, amaris. Vnum est quod solum laudo abs te gestum, in Darij uxore uidelicet, forma præstante, quia ab illius complexu abstinueris, & genitricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam susceperis. Regium certè id opus extitit, quod tum factitasse te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium transilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id quia pulchrum esse negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in subeundis periculis prætentare uiam: sed quia ex re tua isthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, risus præbebas spectatoribus, quando post acceptum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans sanguine fluitabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præstigiator quispiam, & uanus propheta, reus mendacij palàm tum arguebatur. Non enim uideo qualiter risum contineat, qui Iouis filium uiderit animum despere, & in desperatione rerum efflagitare medicorum auxilia. Deniq; quum iam tandem mortẽ obieris, quem credas obsecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potissimum ubi dei istius cadauer porrectum iacère, turgidum sanè, & iuxta aliorũ corporum morem contactu suo omnia labefactans, aspexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuisse conducibile, quo facilius rerum potireris: id profectò multum tibi gloriæ ex benè etiam ac strenuè gestis eripuit. Nam quanquam insigniter multa, tamẽ dijs longè inferiora agere uisus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haudquaquam de me isthuc sentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho conferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, à neutro etiam illorum armis subactum, ego facilẽ cepi. PHI. Etiamdum uideris ista ut Hammonis filius dicere? quando nec Baccho quidem cedis, aut Herculi. Sed nec erubescere nosti Alexander, solitamũe dediscere arrogantiam, teipsum dein noscere, uel iam tandem sapere, etiamsi serius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ANTILOCHVS.

QVAENAM sunt illa Achilles, quæ tu Vlyssi iamprimum commemorando in mortem executus es, ut minimè generosa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquando usus es præceptoribus, parum digna. Audiui enim magis ex rẽ tua futurum tibi uideri, si uilis agricolæ munus obiens, inopi, cui nec uictus suppetat, loces operam, quã ut omnibus uita functis domineris. Quæ si rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immodicus insuper etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id esset, atq; condonandum nonnihil rusticitati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroũ numero periculorũ contemptorem acerrimũ, in tam abiectam & humilẽ de seipso descendere opinionem, fœdũ sanè atq; pudendũ imprimis. Deniq; ijs quæ in uita strẽnuè gesseris equidẽ haud scio quomodo ista conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi ad senectam usq; licuisset, citra gloriã tamen, tu gloriosam oppetere mortẽ maluisti, quàm potiri regno. ACHIL. At ò Nestoris fili, nondum etiam tum fecerã rerũ earũ periculum, & quid cui præferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem propo-

proponebam uitæ. Atqui serò iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperias fortè, qui res benè gestas celebrent literarũ monumentis: sed hic apud manes non uideo quàm frugiferum opus effecerim, ubi unus est honos omnium. Sed neq; uires iam adsunt corporis Antiloche, aut forma, interciderunt omnia, pari rerum statu uisuntur omnia, nullum sapientiæ, aut alterius rei discrimen est. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis sum, nemini Græcorum uenerandus, prorsus omnium de mortuis existimatio est: siue boni fuerint, siue improbi. Hæc sunt quæ me angunt, & miserè sollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas & uiuo.
ANTI. At uero Achilles, quid agat quispiam? quando sic natura comparatum est, ut omnes prorsum cogantur semel uitam relinquere. quæ lex quum in uniuersum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aspice nos, quotquot penes te sumus: deniq; & Vlysses quoque post pusillum adueniet. Vnde solatium tibi meritò afferet societas: id quod & alijs in rebus plerũq; usu uenire solet. Non enim solus uideris in hæc mala coniectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios plerosq;, qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haudquaquam in uitam uidẽtur redituri, si quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis ꝓ mercede seruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio est: uerum haud scio quo pacto eorum, quæ in uita agũtur, memoria, impendiò me excruciat. Arbitror autem & uestrũ unumquenq; ita affici, etiamsi non palàm confiteamini: nequiores sanè in eo, quòd tacitè huiuscemodi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, sed longè tibi præstamus: quippe qui intelligimus, quàm sit inutile, de ijs rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo sustinere omnia, quæ accidunt, datum nobis est, ne tibi affectu isto similes ipsi quoq;, ridiculi omnibus meritò uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.

NVNQVID Hercules hic est? Haud quisquam me hercule alius. Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipsa, totus deniq; Hercules est. Igitur è uita decessit, qui Iouis erat filius? Dic quæso ò uictoriose, mortuus ne es? Ego enim quũ terræ superessem, tibi haud secus quàm deo sacrificaui. HER. Rectè quippe sacrificasti. Hercules enim ipse in cœlo unà cum dijs immortalibus cõsistit, Heben apud se habens cruribus formosissimã. Ego uero qui te alloquor, sua sum umbra. DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipsius dei? Fieri enim potest, alterà eundem ex parte deum esse, altera uita decessisse? HERC. Vtiq;. Ille enim nequaquam mortuus est, sed ego dũtaxat imago ipsius sum. DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro se dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res se habet. DIOG. Quo pacto igitur callidissimus cum sit Aeacus, te nequaq̃ illum esse non nouit, sed admisit tanquam suppositititium Herculem. HER. Quoniam ille ipse esse uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita persimilis es, ut si ille ipse sis. Caueas igitur ne contrà sit: ut tu quidem Hercules existas, imago uero apud deos immortales Heben in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atque loquax: & nisi à scommatibus, quæ in me iacis, abstinueris, senties quã primum qualis dei imago sim. Arcus enim nudus est atq; paratus. DIOG. Cur autem decętero te timeam, quum semel mortuus sis? Sed per tuum Herculem dic

quæso

quæso, dum ille uiuebat eras ne unā cum ipso, & tunc imago existens: aut unus quidem eratis in uita, posteaquam autem è uita decessistis separati: ille quidem ad deos immortales aduolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos aduenisti? HERC. Etsi fas equidem foret, nequaquam respondere uiro sophisticè percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipsum morte affectum est, quod nempe ego sum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuersatur. DIOG. Perspicuè nunc intelligo. autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperisse Hercules: unum quidem ex Amphytrione, alterum uero ex summo Ioue: ex quo factum est, ut gemini in unius matris utero lateretis. HER. Nequaquam ò insane, idem profectò ipsi eramus ambo. DIOG. Neq; adhuc ad intelligendum id facile est, duos Hercules in unum esse compositos, nisi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuisse copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipsum ex summo Ioue natum, adesse cœlo, me uero mortalem ad inferos uenisse? DIOG. Vtique eleganter hæc disseruisses, ò optime Amphitryoniade, si corpus hac tempestate esses, sed incorporea es imago: itaq; periculum est, te triplicem iam fecisse Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modo: nam si unus in cœlo existit, tu uero apud nos imago, corpus autē in Oeta, iam in puluerem uersum, hæc tria iam sunt. animaduertas igitur uelim, quē tertium corpori esse intelligas patrem. HER. Audax es, atq; sophista: sed quod nomen tibi est? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipse autem, per Iouem, minimè cum dijs immortalibus, sed cum mortuorum optimis conuersor, Homerū atq; huiuscemodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVID eiulas ò Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti enecor Menippe. MEN. Vsqueadeo piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero si procumbam: refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit. quòd si quando hausero, orìq; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manum meam aridam relinquit. MENIP. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale: uerū dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultū est. Cæterum tu quum sis animus, quinā posthac aut sitire queas, aut bibere? TAN Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat MENI. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nū metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq; locum aliū in quem morte demigret quispiam. TANTA. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. MENI. Desipis Tantale, et uti uerū tibi fatear, nō alio potu uideris egere q̃ ueratro mero: nā diuersum quiddā pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui nō aquā, quemadmodū illi sed sitim horreas. TAN. Ne ueratrū quidem recusa im bibere Me

nippe, si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale, certum habens nũquam fore, ut uel tu, uel reliquorũ Maniũ quispiam bibat: Nec enim fieri potest: quanquam non omnibus quemadmodũ tibi, pœna adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

At ubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri? ducito me docetoq, utpote recens huc profectum hospitẽ. MER. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso ẽ loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda. breuiter quicquid est ueterum formarũ. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo, caluariasq carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERCVR. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MENIP. At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MER. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu, sunt impletæ, tantaq tum Græcorum, tum Barbarorum multitudo conflixit, tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuã, quod si fecisses, forsan diceres tu quoq;, uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint, deformes nimirum uideantur. At ijdem donec florẽt coloremq obtinent, sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re usqueadeo momentanea, quæq tam facile emarcesceret, elaborasse. MER. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunq uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI AC PARIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AEACVS.

QVAMOBREM, Protesilaẽ in Helenam irruens, strangulas illã? PRO. Quia huius caussa Aeace, imperfecta quidem domo relicta, & uidua uxore quã nuper duxi, reddita, mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaũ, qui uos omnes pro tali coniuge recuperanda, contra Troiã duxit. MEN. Nequaquã me, sed multò iustius Paridẽ, qui hospiti mihi, uxorẽ contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abs te, uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritò strangulari debebat, ut qui tam multis, mortis caussa extiterit. PROT. Melius hoc. Proinde malẽ nominate, Pari, nunquam te dimittam ẽ manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Protesilaẽ, idq eo magis, quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiã deditus ipse sum, & ab eodem deo quasi iĩctus teneor. Nosti autẽ quòd quædam sunt, quæ inuitis nobis geruntur, & nescio quis deus nos

nos ducit,quocunq; ipſi placet,atque impoſſibile eſt,illi repugnare. PROT. Recte dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipſum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi reſpondebo,quæ iuſta uidentur.Sic enim ille dicet: Seſe quidē Paridi fuiſſe fortaſſis cauſſam amandi,ſed mortis cauſſam tibi, fuiſſe neminem alium,quàm teipſum, Proteſilaē, qui clàm uxore nuper ducta,poſtquam appropinquabatis Troadi,ita omni contempto periculo, & uelut deſperatus ante reliquos omnes in littus exiliſti,gloriæ nimirum cupidus, propter quam & primus, in egreſſu nauium occiſus fuiſti. PROT. Proinde & ego pro me ipſo,tibi, Aeace,reſpondebo,multò iuſtiora,quàm tu.Neque enim ego mihi horum cauſſa fui,ſed fatum: & quòd iam inde ab initio ita prædeſtinatum fuerat. AEAC. Probē. quid ergo iſtos accuſas?

MENIPPI ET AEACI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

PER Plutonem,ò Aeace,expone mihi,quæſo,hic quæ apud inferos ſunt,omnia. AEAC. Haud facile,Menippe,omnia. Verū quæ ſummatim & ueluti per capita indicari poſſunt, hæc accipe: Hic quidem,quòd Cerberus ſit,noſti.Deinde & portitorem hunc noſti, qui te traiecit: præterea & lacū, & Pyriphlegethontem iam uidiſti,cùm ingreſſus es. MEN. Noui hæc,& præterea te quoque,quòd hic in ueſtibulo ſedes,atq; aditum obſeruas. Etiam regem ipſum uidi, & Furias. Homines uero priſcos,quæſo,oſtende: & maximè eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon eſt, ille autem Achilles. Rurſum hic Idomenes, qui propius aſſidet. poſt hunc Vlyſſes. Deinceps Aiax & Diomedes, & cæteri Græcorum præſtantiſſimi. MEN. Papæ Homere, ut tibi Rapſodiarum tuarum capita,humi proiecta iacent,ignobilia atque obſcura, Cinis ac puluis omnia, & nugæ meræ,denique uerē,ut abs te dictum eſt capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quiſnam eſt? AEAC. Cyrus eſt. ille autem Crœſus, & iuxta ipſum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ò ſceleſte, tota exhorruit Græcia? iungentē pontibus Helleſpontum, & per ipſos montes nauibus traijcere affectantem? Qualis uero & ipſe Crœſus eſt? Cæterum, Sardanapalo,quæſo, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC Nequaquam. Comminueres enim ipſi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum ſit. MEN. At certē tamen amplexabor illum,utpote ſemiuirum ac mulieroſum planē. AEAC. Viſne tibi oſtendam, & doctos illos? MEN. Per Iouem etiam. AEAC. Primus en hic tibi Pythagoras eſt. MEN. Salue Euphorbe, ſiue Apollo, ſiue deniq; quodcunque uoles. PYTH. Ita ſanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum iſtud femur habes? PYTH. Non. ſed age cedo, ſiquid manducabile tibi habet pera iſta. MEN. Fabas habet, quare nihil hic eſt, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque inſtituta didici: nempe, quòd nihil hic inter ſe ſimiles ſunt, fabæ & patrantium teſticuli. AEAC. Porrò hic Solon eſt, filius Execeſtidis. præterea ille Thales, & iuxta ipſos Pittacus, & cæteri illi, ſeptem autem omnes ſunt, ut uides. MEN. Læti hi ſunt Aeace, ſoli atque alacres, præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam ſubcinericius panis aliquis, hic crebris puſtulis quaſi ſufferue factus, quiſnam eſt? AEAC. Empedocles, Menippe, ſemicoctus ab Aetna mōte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obſecro acciderat tibi, cur teipſum in crate

res Aetnæ inijceres? EMP. Insania quædam, Menippe. MEN. Non, per Iouẽ, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, unà cum ipsis crepidis, cum dignus minimẽ esses. Veruntamen nihil tibi commentum istud profuit; deprehẽsus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, sicubi locorũ hic foret. AEA. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omniũ æquẽ notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Méne quæris Menippe? MEN. Te ipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cætera autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidẽ olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SOC. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es, quod ad huiusmodi res utique pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atq; omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt, circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem tuam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recũbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Crœsum enim & Sardanapalũ, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quę rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clàm nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conuenimus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Plato adulator

Socrates amator adolescentulorum.

MENIPPI ET CERBERI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

HEVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quãdo uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordẽs pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nõ faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucatè sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totũ de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius

necq;

neq; fractius. MEN. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subijsse specũ? CER. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quòd neutiquam adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciãtes.

CHARONTIS ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CHARON.

REDDE naulum scelestе. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haudquaquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam, qui ne obulũ quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiã præterea, equidem ignoro, ipse certè non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illi so baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tã longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquã quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerũ non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinã exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicterijs incessens, unusq; cantillãs, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirũ transuexeris: planè liberum, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquã posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROTESILAVS.

O DOMINE, ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis deniq; es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patria Phylacensis, qui cum reliquis Græcis in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omniũ contra Ilium pugnãdo, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicum temporis, in uitã redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilaë, omnes mortui amãt: sed nullus tamen ipsorum potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper ductam, domi reliqui, atq; in bellũ

nauigando profectus sum, Deinde infelix, in egressu nauium, ab Hectore occisus sum. Amor itaqꝫ iste uxoris, non mediocriter me, ò Domine, enecat, uoloqꝫ si uel paululum ab ipsa conspectus fuero, rursum huc descendere. PLVT. Non bibisti, Protesilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, sed hæc res, præualuit pondere. PLV. Igitur expecta, adueniet enim & illa quandoqꝫ, neque nunc opus quicquam erit, iterum ascendere te. PROT. Sed morã hanc ferre nequeo. Amasti autem tu quoqꝫ aliquando, ac nosti, qualis res, Amor sit. PLV. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiscere? deinde autem paulo post eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum esse, ut huc ad uos sequatur me: quare pro uno mortuo, paulo pòst duos recipies. PLVT. Haud fas est, ista fieri, neqꝫ etiam simile unquam factum est. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipsam hãc causam Euridicen uxorẽ reddidistis, & cognatam meam Alcestim emisistis, Herculi gratificantes. PLV. Optaris autem cum ista nuda atque deformi caluaria, formosæ illi sponsæ tuæ in conspectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aspiciat te? quæ ne dignoscere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, sat scio, atqꝫ aufugiet, tuqꝫ frustra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu isti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut postquam ad lucem peruenerit Protesilaus, contactum uirga, mox in adolescentem formosum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex sponsæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proserpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad superos, Mercuri, sponsum facito. Tu uero memineris, non amplius quàm unũ diem tibi permissum esse.

DIOGENIS ET MAVSOLI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.

EHE tu Car, quare tandem insolens es tibiqꝫ places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ò tu Sinopensis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuersæ, præterea Lydię quoque gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim: Miletum usque peruenerim, plerisque Ioniæ partibus uastatis. Ad hæc formosus erã ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neqꝫ pari etiam pulchritudine conditũ, uiris scilicet atqꝫ equis, pulcherrimo è saxo, ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atqꝫ efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ò formose Mausole, neqꝫ uires iam illæ, neque forma tibi iam adest, Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbati sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa præciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ caussa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsan illud commodum uocas, quòd

plus

plus oneris atq; nos sustines, sub tã ingentibus saxis pressus ac laborans. MAV. Itáne nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? DIOG. Imò haud pares, inquam, uir clarissime: nam Mausolus discruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso, memorabit, ab uxore Artemisia atq; sorore parato: contrà Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

NIREI, THERSITAE ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

NIREVS.

ECCE deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrûm sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? MEN. Imò quinam sitis, prius arbitror indicandum, nã hoc opinor, scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MEN. Vter Nireus, uter Thersites. nondum enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quòd tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantoper te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formosissimũ appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est, uti pronuncies Menippe, utrũ altero formosiorem existimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatũ,

Qui uir pulcherrimus unus,
Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item sub terram opinor, pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas assimilis: porrò caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quòd tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsentia: cæterũ ista norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? MEN. Neque tu, neque quisquam alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc sat est.

MENIPPI ET CHIRONIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te deus quum esses, tamen optasse mortem. CHIR. Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum, sicuti uides, quum mihi licuerit immortalẽ esse. MENIP. At quænam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam stultum atque imperitum: Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri?

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego neutiquam simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerē, atq; ijsdem perpetuò rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerēt reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorū me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuò fruaris ijsdē, sed omnino in permutando posita est. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? CHIR. Haud insuauiter Menippe: siquidem ęqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eòdem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MEN. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quòd in uita semper ijsdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, pręsentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOGENES.

OCIVM nunc agimus, Antisthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obsecro, imus deambulatum, rectà, ad ingressum & fauces orci, ut ibi spectemus eos, qui descendunt, qui nam sint, & quid quisq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim spectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidem ipsorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, supplicare: quosdā autem ægre descendere, &, quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & resupinos obniti, nulla necessitate aut commodo suo. CRA. Ego uero etiam exponā uobis, quæ ipse uidi in uia, quando huc descendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino risu digna dicturus esse. CRA. Cum alij multi nobiscum descendebant, tum uero inter ipsos maximè nobiles, Ismenodorus ille diues, ex nostris, & Arsaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Ismenodorus igitur, (occisus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleusinē, ut arbitror, proficiscebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus præ se ferebat, liberos suos paruos, quos reliquerat identidem uocando, sibiq; ipsi ob audaciam succensendo. qui cum Citheronem transisset, ac loca illa circa Eleutheras, deserta, ac bellis uastata, peragrasset, non amplius quàm duos seruos secū adduxisset, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & cymbia quatuor, secum haberet. Arsaces autem (senior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhonesta aut contemnenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; sibi equum suum adduci. Nam & equus unà cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus transfossis, à Thracensi quodam scutato, in eo prælio, quod cum rege Cappadocum ad Araxem fluuium commissum fuerat. Nam Arsaces quidem, infesto cursu in hostem ferebatur, longè, ut quidē

ipse

ipse narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo subsistens, ac scutum præ se tenens, uenientem Arsacis hastam excutiendo diuertit, ipse autem submissa parumper sarissa sua, & equum & insidentem illum transuerberat. ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos transuerberaret? CRA. Facillimè Antisthenes, Nam ille quidem cursu ferebatur, contũ quẽdam uiginticubitalem prætentum habens, Thrax autẽ ubi pelta obiecta, plagam excussisset, & iam cuspis ipsum præteruecta esset, in genu procumbens, excipit sarissa uenientis impetum, ac equum sub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia cursus se ipsum transadigente, eadem hasta etiam Arsaces per inguina utrinq; ad nates usq; penetrante, transfoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, sed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc descendere. Orates autem, priuatus quispiam erat, atq; admodum debilis pedibus, quippe qui neq; stare humi, nedũ incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorsum Medis omnibus, ut postquam ab equis descenderint, ueluti qui super spinas ingrediuntur, summis pedũ digitis, uix atq; ęgrè incedãt. Quamobrem, cum per se ipsum humi deiectus iaceret, neq; ullo prorsum pacto resurgere uellet, bonus ille Mercurius sublatum in se hominẽ, ad cymbã usq; portauit, ego uero sequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc descendebam, neq; admiscui me ipsum cæteris, sed relictis ploratibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauseabant: ego uero inter ipsos sedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antisthenes, huiusmodi sortiti estis itineris comites. Mecum autem Blepsias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ductauerat, & Damis diues ille Corinthius, simul descendebant. Quorũ Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat. Lampis autem ob amorẽ Myrtij meretricis, se ipsum iugularat. Blepsias uero fame miser perijsse dicebatur, & apparebat sanè adhuc pallidus supra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanq; antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quisq; mortuus esset. Ac Damidi quidem accusanti filium, nõ iniusta uero, inquam, passus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipse in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adolescẽti illi quatuor obulos scilicet suppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accusas, inquam, & non potius te ipsum? qui hostes quidem haud unquam perhorrueris, sed te ultro periculis offerendo, ante alios in prælium descenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atq; singultibus fictitijs, generosus ipse tu captus fueris. Nam Blepsias quidem ipse sese accusat, ob nimiã stultitiam, quòd pecuniam uidelicet custodierit hæredibus nulla necessitudine sibi coniunctis, dum uanus ipse in perpetuum uicturum esse se putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes isti. Sed iam circa fauces sumus. Aspicere nos illuc oportet, atque à longẽ contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnesq; lachrymantes, præter pullos istos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? nũ philtro aliquo uitæ tenentur? Istum igitur decrepitũ interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, presertim cum senex huc adueneris? Eccubi rex fuisti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verũ satrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Num igitur diues fuisti: ideoq; malẽ te habet, q; relictis multis delicijs ac uoluptatibus mori coactus fueris? MEND. Nihil tale. sed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitã aũt difficilẽ egi, arundine & linea uictũ quęritans, ultra modũ egenus ac pauper, liberis carens, &

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Et uiuere cupiebas cum talis esses? MEND. Certè equidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ô senex, & iuueniliter te geris erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

AN uero & cæcus sis, Tiresia, nõ amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, ac solæ illorũ sedes relictæ: quod autem ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero, quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an cum fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim, & dominantur quoq; uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neq; in concionibus dissidere, neq; in foro atq; iudicijs contendere. MENIP. Quid? annón audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cum mulierum genus deplorando commemorat, quàm miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi, (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquãdo, cum mulier esses: an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR. Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum responde, si tibi molestum non est. TIR. Non fui sterilis quidem, sed neq; peperi tamen. MEN. Sufficit hoc. Vtrũ enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR Habui scilicet. MEN. Successũ autem temporis, uuluáne illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est, mammillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti: an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factũ ne hoc ita sit an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiuscemodi rebus cònuenit? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus pro ueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta cum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut feræ. Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uero ò optime, ecquid, cum mulier esses, uaticinatus quoq; es tum, quemadmodum & postea, an uero pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides? ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam deorum diremi, & Iuno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius, uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more uatum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil sani dicere.

AIACIS

AIACIS ET AGAMEMNONIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.

SI tu, dum furore correptus fuisti, Aiax, teipsum interfeci=sti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas, detruncatis, deformasti, quid quæso Vlyssem accusas? Ac paulo antè neq; aspicere ipsum uoluisti, cum uenisset huc uates cõsulturus, neq; alloqui dignatus es uirum cõmilitonem ac socium, sed superbè admodum ac grandi incedens gressu, prçterijsti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecum pro armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uero dignum censebas te, qui absq; aduersario, atq; absq; puluere, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid ni? in tali utiq; caussa. Nam armatura ea, cognationis quodam iure ad me pertinebat, cum fratris mei patruelis certè fuerit. Deinde uos cæteri, qui multò quàm ille, præstantiores eratis, detrectastis certamen, & cessistis mihi arma. Iste autẽ Laertæ filius, quem ego non semel in summo periculo seruaui, cum iam à Troianis propè concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accusa igitur, ò generose, Thetim, quæ cum tibi debuisset armorum successionem ac hæreditatem, utpote cognato, tradere, in medium allata illa posuit. AIAX. Haudquaquam, sed Vlyssem, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo, cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, præcipue quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, sed fas non est, de dijs aliquid dicere. Vlissem igitur aliud quàm odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.

PRAEDO hic quidem. Sostratus, in Pyriphlegetontem præcipitetur, Sacrilegus autem ille à Chimera discerpatur, Tyrannus uero iste, Mercuri, iuxta Tityum, in longum extentus, arrodendum & ipse epar præbeat uulturibus. Vos autem, boni ac probi, abite quàm celeriter in campum Elysium, insulasq; beatorum habitate, pro ijs, quæ rectè ac iustè in uita fecistis. SOST. Audi, ò Minos, num tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audiam? An non conuictus es Sostrate, quòd & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidem fui, sed uide, num iustè ob id supplicio afficiar. MIN. Atq; admodum, si modo id iustum est, pro merito quenq; suo pœnam dependere. SOS. At tamen respõde mihi ò Minos, Breue enim quiddam interrogabo te. MIN. Dic sed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare possimus. SOS. Quæcunq; in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOST. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecũdamus. MIN. Ita profectò. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; iniungit, cum primum natus est, quæ agenda ipsi

ipsi sunt. SOS. Siquis igitur ui compulsus ab alio, occiderit aliquem, cum non possit illi contradicere, à quo compellitur. ut uerbi gratia: si carnifex, aut satelles quispiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis istius reum ages? MIN. Quem alium, nisi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipsum gladium accusare possumus, subseruit enim hic, tanquam instrumentum quoddam, animis atque furori accommodatum illius, qui primo caussam hanc præbuit. SOS. Rectè sanè ô Minos, laudo quòd hęc etiam exemplo, quasi quodam auctario locupletas. Siquis autem, mittente hero, ueniat ipse aurum uel argentum afferẽs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum est? MIN. Ei, qui misit, Sostrate: nam ille qui attulit, minister tantum fuit. SOST. Vidés ne igitur quàm iniusta facis, dũ supplicio afficis nos, qui ministri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rursum, dum honore prosequeris eos, qui in alienis bonis ueluti dispensatores quosdam sese gesserunt. Non enim illud dicere quisquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorsum ui ac necessitate imperata fuere. MIN. Multa, ô Sostrate, & alia uideas licet, minimè secundum rationem fieri, si diligenter expendas. Verũtamen tu ex hac quæstione hoc boni consequeris, quandoquidem non prædo solum, uerumetiam sophista quidam esse uideris. Solue ipsum Mercuri, néue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes similia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commendatum uoluisse, quod in fine, Menippus ait à Tiresia in aurem sibi dictum fuisse. Priuatorum uidelicet hominũ uitam optimam atq; tutißimam esse, quod idem Græci noto illo prouerbio dictitant: λαθὲ βιώσας *Nam diuitias, potentiam, gloriam & cætera, quæ mundus appetit, uana omnia & incerta esse: præcipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipsam periculosam, & pompis solennibus, item tragicis quoq; fabulis similem esse, ita miseros plerumq; sortiri exitus. quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quòd apud inferos contra diuites factũ fuisse dicit, quo & corpora illorum supplicijs destinantur, & animi in asinos migrare iubentur. quod & ipsum nimirum eam significationem habet, quòd diuitum animi plerumq; inertes, & omnis doctrinæ expertes esse soleant. Inscribitur autem Necyomantia, quasi dicas, ab inferis seu mortuis petitum responsum. quo uel maximè apparet, eum Dialogi scopum habendum esse, qui responso isto Tiresiæ proponitur. Semper enim ex titulis alter nobiliorem Dialogi personam, alter argumenti quasi quandam* ὕλην *indicat, Platonico more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus est. Constat autem perpetua quadam narratione, qua & caussam & modũ sui ad inferos descensus, & præterea occasionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidam loci sunt & maximè illustres: de incerta doctrina Philosophorum, de Magorum superstitione & potestate, De inferorum locis, supplicijs & æqualitate, & postrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa solenni, & cum fabulis Tragicorum. Occasio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi sumuntur.*

MENIPPVS. PHILONIDES. MEN.

Occasio Dialogi ab incessu & habitu Menippi.

SALVE atrium, domusq; uestibulum meæ: Vt te lubẽs aspicio luci redditus. PHIL. Num nam hic Menippus est canis ille? Non hercle alius, nisi ego forte ad Menippos omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? claua, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quòd in urbe non uidimus. MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,

Fori-

Foribuſq; triſtium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent ſuperis procul.

PHIL. O Hercules clàm nobis Menippus uita functus eſt, reuixitq; denuo? MEN.
Non, ſed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quænam cauſa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN.
Iuuenta me incitauit, atque audacia,
Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siſte ò beate Tragica, & ab iambis deſcendens, ſic potius ſimpliciter eloquere, quęnam hęc ueſtis, quæ cauſa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucunda, neq; delectabilis ſit uia? MEN.
Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Conſulerem manes ut uatis Tireſiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos conſarcinatis uerſibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uerſatus, neſcio quo pacto uerſibus ſic impletus ſum, ut numeri mihi in os ſua ſpōte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic ſe habent in terris? & quidnam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant, rapiunt, peierant, fœnerantur, uſuras colligunt. MEN. O miſeri atq; infelices. Neſciunt enim, qualia de noſtris rebus nuper apud inferos decreta ſunt, qualeſq; ſorte iacti ſunt in diuites iſtos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos noſtris de rebus decretum eſt? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere nō licet, neq; arcana quæ ſunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum impietatis accuſet. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico ſermonem hunc inuideas. Nam apud hominē tacendi gnarum, & initiatum pręterea ſacris ediſſeres. MEN. Dura profectò iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audēdum eſt. Decretum eſt ergo, diuites iſtos ac pecunioſos aurum tanquam Danaën ſeruantes abſtruſum. PHIL. Ne prius ò beate, quæ ſunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia, quæ abs te audire libentiſſime uelim. Quæ uidelicet deſcenſus cauſa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Veriſimile eſt enim te, quum res pulchras uidendi curioſus ſis, eorum quæ uiſu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino præter miſiſſe. MEN. Parendum etiam in his tibi eſt. Nam quid facias, urgente amico? Ac primū ſanè tibi expediam, quæ res animū meum ad hunc deſcenſum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer eſſem, audiremq; Homerum atq; Heſiodum, ſeditiones ac bella canentes, non ſemideorum modo, ſed ipſorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, ſupplicia, patrū expulſiones, & fratrum & ſororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraq; putabam, & ſtudioſe erga ea afficiebar. Poſtquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rurſus iubentes audio poëtis apprime contraria, neq; uidelicet adulteria committere, neq; ſeditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæſitabundus conſtiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos unquā putaui mœchaturos, aut ſeditiones inuicem fuiſſe moturos, niſi de his rebus perinde ac bonis iudicaſſent. Neq; rurſus legumlatores his aduerſa iuſſuros, niſi id conducere exiſtimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uiſum eſt mihi philoſophos iſtos adire, atq; his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunque liberet, uterentur, uiteq; uiam aliquam ſimplicem ac certam oſtenderent. Hæc igitur mecum reputās ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aiunt) in flammam cōijcerem. Apud enim hos maximè diligenter obſeruans, ſummam repperi ignorantiam, omniaq; magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim ſoli me iuſſit uoluptati ſtudere, atque ad eum ſcopum uniuerſum uitæ

ex fumo in flamā

curſum dirigere. In eo ipſam ſitam eſſe felicitatem. Alius rurſus omnino labo rare, corpusqꝫ ſiti, uigilijs, ac ſqualore ſubigere, miſerè ſemper ad fectum, contu melijsqꝫ oboxium aſſidue, Heſiodi ſedulò inculcans celebria illa de uirtute car mina, & ſudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis aſcenſum. Alius contemnere iubet pecunias, earumqꝫ poſſeſſionem indifferentem putare. Ali us contrà bonas ipſas etiam diuitias eſſe pronunciat. De mundo uero quid di cam? de quo ideas, incorporeas ſubſtantias, atomos, & inane, ac talem quan dam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd ab ſurdorum omnium maxime fuit abſurdum, de contrarijs unuſquiſque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac perſuaſibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorſus eſſe contenderẽt, contrà quicquam hiſcere potuerim, atque id, quum tamen manifeſtè cognoſcerem fieri nũquam poſſe, ut eadem res calida ſimul frigidaqꝫ ſit. Prorſum igitur tale quiddam mi hi accidebat, quale ſolet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdũ contrà abnuerem. Præterea quod multò erat iſtis abſurdius, uitam eorum dili genter obſeruans, comperi eam cum ipſorum uerbis præceptisqꝫ ſummopere pugnare. Eos enim qui ſpernendam cenſebant pecuniam, auidiſſimè conſpe xi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: o mnia deniqꝫ nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aſperna bantur, omnem uitæ ſuæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rurſus omnes ferme palàm inceſſebant: clanculum uero ad eam ſolam libenter conflu ebant. Ergo hac quoque ſpe fruſtratus magis adhuc ægrè moleſteqꝫ tuli. Ali quantulum tamen inde memet conſolabar, quòd unà cum multis & ſapienti bus & celeberrimis uiris ipſe inſipiensqꝫ eſſem, atque uerè adhuc ignarus ober rarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hiſce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroaſtri diſcipu lis ac ſucceſſoribus conuenirem. Audieram ſiquidem eos inferni portas carmi nibus quibuſdam ac myſterijs aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rurſus inde reducere. Optimè ergo me facturum putaui, ſi cum horum quopi am de deſcenſu paciſcens, Tireſiam Bœotium conſulerem, ab eoqꝫ perdiſcerẽ, (quippe qui uates fuerit & ſapiens) quæ uita ſit optima, quamqꝫ ſapiẽtiſſimus quiſque potiſſimum elegerit. Ac ſtatim quidem exiliens quàm poteram celer rimè Babylonem uerſus rectà contendi. Quò quũ uenio, diuerſor apud Chal dæorum quendam hominem certè ſapientem, atque arte mirabilem, coma qui dem canum, admodumqꝫ promiſſa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obſecransqꝫ uix exoraui, ut quauis mercede uel let, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me ſuſcipiens, primum qui dem dies nouem ac uiginti cum luna ſimul incipiens abluit ad Euphratem, ma ne ſolem orientem uerſus perducens, ac ſermonem quempiam longum muſſi tans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti ſolent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, niſi quòd quoſdã uiſus eſt inuocare dæmones. Poſt illam igitur incantationem ter mihi in uul tum ſpuens deducit rurſus, oculos nuſquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atqꝫ mulſum, & Choaſpi lympha: lectus uero in herba ſub dio fuit. At poſtqꝫ iam præparati ſatis hac di eta ſumus, medio noctis ſilentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit ſi mul atque abſterſit, faceqꝫ luſtrauit ac ſquilla, tum pluribus itidem alijs, & ma gicum ſimul illud carmẽ ſubmurmurans, deinde totũ me iam incantans, ac ne à ſpectris læderer, circumiens, reducit domũ, ita ut eram, reciprocantem: ac re liqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipſe igitur magicam quan dam ueſtem induit, Medorum ueſti utplurimũ ſimilem: ac me quidem his quæ uides, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque inſuper lyra. Iuſſit præ

II.

terea

terea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculẽ, Vlyssem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita, ô Menippe? neq; enim caussam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atq; nullo prohibente transirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsa, & in id mysterium deniq; quibuscunque opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant, imposuimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes lachrymisq; implemur obortis.

Atque aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmisso, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atq; opacam, in quam descendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quàm poterat maxima clamitans, dæmones simul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecaten nocturnam, excelsamq; Proserpinam, simulq; polysyllaba quædã nomina barbara atq; ignota cõmiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine solũ ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iã res planè tristis ac mœsta fuit.

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum descendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitq; sese. At quum ego lyram celerrimè correptam pulsassem, cãtu statim sopitus, obdormit: deinde posteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onustum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, usqueadeo, ut mihi certè ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuuias, esse me ratus Herculem, recepit, transq; uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monstrauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, asphodelo consitum, ubi circumfusæ undiq; mortuorum stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio fortè quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti sunt ex ordine, longa fune uincti. Dicebãtur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, sycophantæ, ac talis hominũ turba quiduis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac fœneratores prodibant, pallidi, uentricosi ac podagrici, quorum quisque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum imposito. Nos igitur astantes, & quæ fiunt omnia conspicimus, & quæ dicuntur auscultamus. Accusant autem noui quidã atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbrásne unquam istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quũ primum functi uita sumus, accusant, testantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & sanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisq; nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue

superbos inferi detestant.

rent,ac dignitates inflauerant,quiq; adorari se ferè expectabant,nimirum bre-
ui perituram eorum superbiam fastumq; detestatus: quippe qui non meminis-
sent mortales ipsi quum sint,sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc
splendida illa exuti omnia,diuitias inquam, genus,munia,nudi ac uultu demis-
so steterunt,tanquam somnium quoddam,humanam hanc felicitatem recogi-
tantes,adeo ut hæc dum conspicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et si quem
eorum fortè agnoueram,accessi,atq; in aurem silenter admonui, qualis in uita
fuerat,quantopereq; fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsi-
dentes,pulsi interim exclusiq; à famulis,illius expectabāt egressum. At ipse uix
tandem illis exoriens puniceus,aureus aut uersicolor,felices ac beatos se factu-
rum salutantes putabat, si pectus dextrámue porrigens, permitteret osculan-
dam. Illi uero audientes ista molestè ferebant. At Minos quiddam etiam iudi-
cauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus cri-
minibus & à Dione accusatum,& graui Stoicorum testimonio cōuictum, Cy-
renęus Aristippus interueniens (Nam illum ualde suspiciunt inferi,eiusq; plu-
rimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatū absoluit à pœna,asse-
rens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali
discedentes,ad supplicij locum peruenimus. Vbi ô amice & multa, & miseran-
da audire simul,ac spectare licuit. Nam simul & flagrorum sonus auditur, & e-
iulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerbe-
rus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantúrq; pariter omnes, captiui, reges,
præfecti,pauperes,mendici, diuites. & iam scelerū omnes pœnitebat. Et quos-
dam quidem eorum,dum intuemur,agnouimus,uidelicet qui nuper è uita dis-
cesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostroq; subtrahebāt aspectui. aut
si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodum abiecteq; faciebant, atq;
hi quidem quàm olim putas onerosi fastosiq; in uita? At pauperibus malorum
dimidium remittebatur, & quum interquieuissent,denuo repetebantur ad pœ-
nam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur,aspexi. Ixionem, Sisyphum, Phrygi-
umq; grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Dij boni, quan-
tum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandē prætereuntes,in campū
uenimus Acherusium,ubi semideos, heroidasq; reperimus, atque aliam simul
mortuorum turbam,in gentes tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quos-
dam ac marcidos,atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & inte-
gros,& hos potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum di-
gnoscere quemlibet haud procliue fuit,adeo nudatis ossibus omnes erant inui-
cem simillimi, nisi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe
conferti considebant obscuri atque ignobiles, nullumq; seruantes amplius pri-
stinæ formæ uestigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicem o-
mnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpice-
rent,dentesq; nudos ostenderent,hæsitabam certè mecum,quonā signo Ther-
sitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mēdicum Irum à Phæacum rege,
aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iā nihil ueteris per-
mansit indicij,sed ossa fuerunt inter se similia,incognibilia, nullis inscripta titu-
lis,nulliq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis homini
uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna,
ex his qui pompam agunt,diuersos uariosq; cuiq; habitus accommodans. Ali-
um siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens,
& satellites addens,& caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum
induit,hunc formosum effigiat, hūc deformem atq; deridiculū fingit: nam om-
nigenū,ut opinor,debet esse spectaculum. Quin habitus quorūdam plerumq; in
media quoq; pompa demutat,neq; perpetuò eodem sinit ordine cultuq; progre-
di,quo prodierant,Sed ornatu commutato, Crœsum quidem coēgit serui cap-
tiui

dionisius tyrannus

aristipus.

tiusq; uestes induere. Mæandrium autem olim inter seruos incedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide. Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatum quisq; restituens, & cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differēs. Quidam tamen ob inscitiam, quum suos fortuna cultus exigit, ægreferunt atq; indignantur, tanquam proprijs quibusdam bonis priuati, ac nō potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti. Quin in scena quoq; uidisse te plerunq; puto histriones istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemq; (si sors tulerit) paulo antē tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo pòst seruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisq; auratas illas uestes exutus, personam deponens, & ab altis illis crepidis descendens, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcei filius, sed Polus filius Chariclei Suniensis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortaliū res habent, quemadmodū mihi tum spectanti uidebatur. PHIL. Dic mihi Menippe, isti qui magnificos altosq; tumulos habent super terram, & columnas, imagines, titulos, nihilóne sunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nā si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, sat scio, nūquam ridere desijsses, ita in antrum quoddam abstrusum despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delitescens. Hoc tantū commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd imposito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quū Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, necesse est eo iacere contentū, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, & aut salsamenta uendentes, aut primas ipsas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumelijs à quouis affici antur, atq; in faciē cædantur, perinde atq; uilissima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conspicatus, continere me certè non potui: ostensus est mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede resarciēs. Quin alios præterea multos erat uidere mendicātes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras ista de regibus, peneq; incredibilia. Socrates aūt quid facit ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? MEN. Socrates profectò etiā ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur aūt cum illo Palamedes, Vlysses & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus. Inflantur aūt illi etiamnum, atq; intumescunt exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Assyrio, Midæq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex istorum sumptuosorum numero manet, quos quū eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimū cantat, aspera nimis atq; iniucunda uoce illorum eiulatus obscurans, adeo ut id ægrè ferētes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: cæterū quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sancitum? MEN. Benè admones: nescio enim quo pacto quū hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberraui. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionē aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quę in cōmune conducerent. Conspiciens ergo multos concurrere, me quoq; cū illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in cōcione aderant, efficior. Agitata sunt igitur & alia multa: postremo uero de diuitibus negociū, in quos posteaquam plurima fuissent obiecta, uiolentia, superbia, fastus, iniurię, assurgens tandem ex populo primas quidam, huiusmodi decretū legit: Quoniā, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo despectui habentes, Curiæ populoq; uisum est, ut quū functi uita fuerint, cor-

sepulcrorum uanitas.

philippi status apud inferos. remedio

pora quidem eorum pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atque à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaque fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atque illi re, uti erat, ordine narrata supplicaui, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ô fili inquit, caussam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus sentientibus, uerũ haud fas est id tibi proloqui: siquidem quòd Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquiã, ô patercule, sed dic amabo, neque me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumque uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuẽs, atque id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus benè compositis minimè curiosus, nulla re sollicitus, quàm plurimum potes hilaris uitam ridensque traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratum sese corripuit. Ego igitur (nam & nũc uesper erat) age, inquam, ô Mithrobarzane, quid cunctamur? ac nõ hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemque tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendẽs subobscurum tenueque, ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templum est, atque illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atque illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebadiam perueni.

diuites in asinos.

quod optimũ uitæ genus.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Eiusdem fermè argumenti est hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atque audire supplicia & miseros exitus diuitum atque potentum fingitur. Ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, puta robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atque fiduciam collocent. Mortis uero, quæ omnium certissima, & mox consecutura est, nullam rationem habeant. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoque, ubi homines stulticiæ suæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Milonis, Cyri, Crœsi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsque, postremo etiam confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modo res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, denique omnia morti subiecta esse ostenduntur, quam eo faciliorem cuique esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam ἀδοχμαλική est, dum Mercurius iam exoratus à Charonte, montes alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid

QVID rides ô Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ô Mercuri, uidendi, & quænam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Neq; enim ex ipsis quisquam citra lachrymas traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum saltem diẽ à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso plane tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obambulando me ducas, singulaq; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ ô portitor. Nam abeo iam nunc, negociũ quoddam, quod ad mortaliũ statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut planè uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uidelicet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, è summo deijciat cœlo: nimirũ, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantẽ, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostræ reipub. ex parte legatus? Atqui conueniret, ô Maiæ proles, illorũ te etiam nũ meminisse, quòd te uel sentinam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim, quanq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quã fortè ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuò confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. At te per patrem obsecro, ô charissime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quænam in uita geruntur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ô Cyllenie, perpetuò memori futuro. MER. Hæc profectò res uerberum mihi caussa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mercedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim cõspicias, frustra laboras, ô portitor, nam hoc multorũ annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfugam Iupiter me abdicet. Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses fuerit impedimento, neq; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras aduecheres nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ô Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC. Breuiter, ô Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit, Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR. Nosti, ô Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem paulisper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu idem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

MER. Rectè admones ò Charon, ipse enim quid facto opus sit, sciero ac speculã nobis idoneam inuenero. Num ergo Caucasus idoneus, aut hoc altior Parnassus, aut utroq; eminentior Olympus ille? Atqui in Olympum mihi intuenti nõ contemnendi cuiusdam consilij in mẽtem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obsequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uirili in omnibus parere conabor. MER. Homerus poeta dicit Aloëi filios, cum & ipsi duo essent, ad hæc pueri, statuisse olim unà cũ radicibus Ossam euulsum Olympo superimponere: deinde & huic Pelion, quod arbitrarentur hoc pacto sufficientem se gradum & ascensum in cœlum habituros. Verum hi adulescentuli, cum impij essent, audaciæ suæ pœnas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipsi eadẽ uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorẽ habeamus prospectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires suf fecerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Ossam? MER. Quid ni ò Charon? an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quũ simus dij? CHA. Nequaquam, sed res ipsa incredibilem quandam magnifici operis ostentationem continere uidetur. MER. Non iniuria, rusticus enim es, et in elegantia poëtica minimè uersatus. At egregius Homerus duobus statim uersibus accessum nobis parauit in cœlũ, adeo facile congestis montibus. Porro demiror hæc tibi prodigiosa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel solus cœlum ipsum fert, uniuersos nos sustinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audisti, quomodo ipsi illi Atlanti in officiũ successerit, ipseq; se oneri tantisper, dum ille interquiesceret, supposuerit? CHAR. Audio sanè huiusmodi. An autem uera sint, tu & poëtæ uideritis. MER. Verissima ò Charon. Alioqui qua gratia uiri illi sapientes ementirentur? Itaq;, quod felix faustumq; sit, primum Ossam eruamus, quemadmodum carmen præscribit, & ipse architectus Homerus: At super Ossam Pelion arboribus densum. Vides quàm citra negocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conscensa dispiciam, num aut hæc faciant satis, aut plura superstruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipsa cœli radice. Etenim ab oriente sole uix Ionia & Lydia conspiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porrò à septentrione ea solũ, quæ Istro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, neq; hæc admodum apertè. Quare, sicuti uidetur, et Oetam transponere oportet. Postremo omnibus superimponendus Parnassus. CHA. Sic faciamus. At hoc solũ uide, ne plus æquo attenuando, opus ipsum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandẽ unà cum ipsa mole deturbati, Homericam illã ædificandi rationem nimis amaram experiamur, nimirum caluarijs ex casu perfractis. MER. Bono animo es ò Charon, res om͞is in uado erit: tu Oetam transpone, aduolutetur & Parnassus. En iterum conscendam. benè habet, cuncta iam conspicio: & tu nunc ascende. CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, neq; enim paruam ac humilem molem me facis ascendere. MER. Si singula contueri gestis ò Charon, discrimini te cõmittas, oportet. Non enim ita comparatum est, ut simul & extra periculum sis constitutus, & tamen, quæ cupis, liceat spectare. Postremo hac mea dextra nitere, ac pedetentim scandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parte res bene se habet, quum & tu superaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnassus, uterque altero occupato considamus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuersa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circunfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc homines admodũ exiles, pariter & horum nidulos quosdã. MER. Vrbes illæ sunt, quos tu nidos arbitraris. CHA. Vides quàm nihil nobis tanto labore sit effectum? Quin frustra sede mouimus Parnassum unà cum Castalia, tum Oetam, cæterosq; monteis omneis.

MER.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è sublimi exactè despicio nihil. Desiderium autem erat non urbes solum, neque montes ipsos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipsos, tum quæ faciant, quæque loquantur exaudire, haud secus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem conspiceres, ac quidnã riderem, percunctareris. Nam cum ridiculũ quiddam audirem, mirum in modum delectabar? MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorum quopiam ad cœnam, opinor, uocatus esset, in posterum, inquit, diem ueniã maximè. Atque interim dum hæc diceret, tegula quædam, nescio quo deturbante, à tecto in caput huic irruens, ipsum necauit. Risi ergo hominem, ut qui promissa minimè præstaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisque uideam, descendendum mihi censeo. MER. Quietus es. nam & huic malo remedium inuenero. Atque incantatione quadam ab Homero accepta, uidendi aciem acutissimã tibi uel breui reddidero. Ac posteaquã carmina ipsa pronunciaro, memor sis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA. Dic solum. MER.

Dimoui nubem, uisum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoscas, qui sint homines ue dei ue.

CHA. Quid est? MER. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus sanè Lynceus ille, si mecum componatur. Itaque deinceps hoc primũ me uelim doceas, mihique percunctanti respondeas. Sed heus tu, uin' & ipsum me Homericis uersibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neque ipsum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæso illius aliquid scire posses, nauta cum sis, & cũ remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria sunt hæc in artem. At ego, cum illum uita iam functum traijcerem, multa ex ordine canentẽ audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempestas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim posteaquã cantilenam quandam nauigantibus non admodum prosperam, neque salutarem fuisset auspicatus, carminum ui impulsus Neptunus & nubes conuocauit, atque tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cum fluctuũ procellas excitauit, tum alijs multis turbis uniuersum miscebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempestas, quæ una tum densa caligine imminebat, nauẽ nobis subuertisset. Tum ergo & ille nauseabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reseruare. CHA. At dic mihi

Crassus & ille quis est uir magnus conspicuusque,
Vertice sublimi, atque humeris latissimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic est athleta, applaudunt autem ei Græci, quòd taurum sublatum solus per medium ferat stadium. CHA. At quanto iustiori causa ò Mercuri ipsum me laudibus ueherent, qui paulo pòst ipsum tibi Milonem quantus est, correptum in nauiculam imponam: nempe ubi à morte inuictissimo aduersario, lucta superatus, ad nos uenerit, quando nec ipse planè intelliget, qua cruris implicandi ratione sit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applausus. Nunc autem quia, propterea quòd taurũ gestarit, est admirationi, grandia sapit, ac mirificè sibi placet. Quid ergo de ipso arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando sibi imminere speret? MER. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Missum hunc face, ò Mercuri, risum nobis haud ita multò pòst exhibiturum, quando uidelicet nobiscum nauigans, ne culicem quidem amplius, nedũ taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac seueritate quadam uerendus. nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu conijci potest? MER. Cyrus ò Charon, Cambysis filius, qui imperiũ quod olim Medi obtinebant, ad Persas transtulit. Atque idẽ Assyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitũ in Lydiam traducere iã parat, hoc iam in animo destinans, ut Crœso superato imperium habeat in omneis. CHA. At

Crœ-

Milo Crotoniata
I.
zancadilla
II.
Cyrus

Crœsus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Crœsum ipsum uides in aureo sedentem solio, ac cum Solone illo Atheniense differentem? Vis auscultemus qua de re uerba faciant. CHA. Volo ò Mercuri. CROE. O hospes Atheniensis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet. & quantum nobis auri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ocioso es animo, nihil ò Charon uel ingenerosum, uel contemnendum. SOL. Felices quidem admodum pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sacerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem uehiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt? CROE. Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Atheniensis, qui præterquam quòd benè uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ò scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Nondum ò Crœse statui, quòd necdum ad uitæ metam perueneris. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usque feliciter perducta. CHAR. Optime facis ò Solon, quòd nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare cẽses. Sed qui nam illi, quos Crœsus emittit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo pòst peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quodque sub pallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iã sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomẽ, cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc fortè ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eo grauantur. MER. Non enim nosti, quot huius gratia bella, quot insidię, quot latrocinia, quot periuria, quot cædes, quot uincula, quamque longinqua nauigatio, quot mercaturę, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ò Mercuri, quod parum ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obolũ cum delectu accipiã. MER. Est ita, ut dicis, ò Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurũ uero, & huius quidem parum, hi qui terræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quandam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Crœsum ipsum, tũ uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiã mihi hac ipsa de re Crœsum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ò Crœse, putás ne laterũ horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem, nullum enim ipsi est donariũ Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROES. Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatẽ in cœlo narras, ò Crœse, si deos, cum fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROES. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quãtum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigi estis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respõdere uelis, facile quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modo ò Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureós ne gladios militi tuo facies, an ferro tum erat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL. Et

Et si huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud aurum captiuum ad Persas abeat. CROE. Bona uerba ô homo. SOL. Dij meliora uelint, quã ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me consecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indiguerit. Sed siue æs siue aurum dicaris, alijs sanẽ futuram prædam ac possessionem suspenderis, & id quidem aut Phocensibus, aut Bœotijs, aut Delphis ipsis, aut etiam prædoni alicui tyrãno. deus autem artifices tuos planẽ nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ô Charon, uerborum & libertatem & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obscuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ita mult ô pôst Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in constructum rogum oportebit conscendere. Nam quæ cuique Parcarum fuso sint decreta, ipsam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant scripta: Crœsum quidem à Cyro captiuum duci, ipsum autem Cyrum à Massagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candido uehentẽ equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris ea est, quæ sua ipsius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intrudet. Sed & filium Cyri uides adolescentem? Cambyses ille est. Is patre defuncto in imperium succedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem insania correptus, occiso à se Api, migrabit è uita. CHAR. O risum inexhaustum. Sed num quis uel aspicere sustineat ipsos, adeo sibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uideri poterit, illum scilicet paulo pôst fore captiuum? Hunc autem caput in utre sanguine pleno habiturum? At qui nam is est ô Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuiq; cocus piscis uentre dissecto, annulum exhibet, in gente mari septa, regis se nomine iactat? MERC. Belle ô Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipse se modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab assistente famulo Mæandrio, Oroëtæ satrapæ proditus, in crucem suffigetur. Miser sanè, qui uel temporis momento ex uniuersa felicitate exciderit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarẽ, ô Clotho, ita & ipsos in crucem suffige, & eorum capita generose detrunca, quo se homines tandem agnoscant: sed & tuo beneficio in sublime adeo ferantur. nimirum ut postea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximẽ ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque solium secum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna sic se habebit. Sed & uastam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios nauiganteis, alios bella gerenteis, alios in foro litiganteis, alios terram aratro proscindenteis, alios fœneranteis, postremo alios mendicanteis? CHA. Turbam quandam uideo uariam, ac promiscuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conspicio apum examinibus similes, in quibus proprium quendam peculiaremq; singuli habent aculeum, quo sibi uicinos pungunt. Quinam autem ex ipsis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improuiso ipsos circumuolitat, qui nam sunt? MERC. Spes, ô Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaricia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia infimæ turbæ est permissa. Atque in eadem cum ipsis repub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæsitantia, auaricia. Porrò metus & spes ipsos superuolitantes: ille quidem horrorem incutit, aliquando uerò tantũ trepidare facit: hæ autem supra caput in altũ uergentes, ubi quispiã apprehendere conetur, in sublime uolantes, aufugiũt, illis inhiantibus relictis, quod ipsum & Tantalũ apud

Parcarũ decretum

Cyrus

cambises.

IIII.

polycrates

apud inferos ab aqua pati uides. Quòd si in aciem intenderis, conspicies in alto & Parcas ipsas ex penso singulis adnere tenuia quędam fila, quibus uniuersum mortalium genus subnixum dependet, uideri quasi quosdam araneorum nexus ab ipsis fusis in singulos demissos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cuiq; è sublimi innexum uideo, hoc quidem illi: illud uero alij. MERC. Rectè uides ô portitor. Nam ab ipso fato imminet interitus: illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuscunque filum fragilius fuerit. rursus autem illum huius. tale enim quiddam connexio illa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo suspensos. Atq; hic quidem ex ipsis in altum subtractus, sublimis est, uerum paulo pôst, ubi ponderi tanto sustinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit strepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit subductus, tametsi cadat citra tamen strepitum iacebit, adeo ut ruinam uix ipsi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula sunt hæc ô Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate consequi possis, quàm sint ridicula, maximè ardua ipsorũ studia, & quòd nonnunquam, interea dum multa spe aluntur, intereunt, ab optima scilicet morte arrepti. Cuius nuncij & ministri, ut cernis, admodũ sunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus quercetæ dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij latrocinia, aconita, Iudices quoq; ac tyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum subit, tantisper sanè, dum conatus eorum feliciter processerint. At si quando sua se spe falsos senserint, tum illud ohe frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd si iam inde ab initio secum perpenderent, mortales se esse, ac posteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è somno migraturos, profectò & prudentius circumspectiusq; uitam ducerent, & cum emoriendum esset, minus angerentur. Nunc autem, quia præsenti rerum statu usuros se perpetuò sperant, cum minister aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe, stomachantur, & ducenti renituntur. Propterea sanè quòd abstrahendos se è bonis præsentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno studio ædificando operarios urget, si prospexerit eam quidem finẽ habituram, ipsum autem se cum iamdudum fastigium imposuerit, decessurum. domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipse autem miser, ne semel quidem in ea cœnet. Iam qui stirpe uirili auctus conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe suum, puero imponit. si præsciret puerum septem annos natum, emoriturum. nunquid ob prolem tibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in caussa est, quod in eum quidem intuetur, cui in filio res prosperè cadunt, cui patrem esse contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, nõ inspicit, neq; nouit quo funiculo, quámque tenui sibi sit suspensus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta sit turba, uides, & quàm multi coaceruent pecunias, qui tamen, antequam ipsis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum ministris auocantur. CHA. Video isthæc omnia, & mecũ ipse cogito, quidnam sit eis in uita iucundum, aut quid tandem sit illud, quo spoliati tantopere stomachentur. MER. Quin etiam si ipsorum reges, quos uel omnium felicissimos esse apparet, introspiciat quispiam diligenter. Nimirum, prę terquam quòd instabili & ancipiti fortunæ ludo iactantur? inuenerit eis inhærere tristia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot insidijs, tot iris, tot adulationibus, miseri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur? usque adeo, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic recensere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ô Mercuri dicere uolo, cuinam mortales adsimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidistin' aliquando bullas

illas

II.

homo bulla

illas in aqua, torrente aliquo cum strepitu scaturiente, existentes? Tumores il=
los inflatos dico, quibus cogitur spuma. Earum sanè quædam sunt paruæ & ex
iles, quæ iam statim dissolutæ euanescant. Aliæ uero diutius durant, atque ali
is ad se coactis, uehementer inflantur, ac in maximum surgunt tumorem. Tan=
dem & hæ dissoluuntur omnino, pereuntq;. Neque enim secus fieri poterit.
Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumescunt, ita ut alij sint maiores, alij au
tem minores. Postremo alij quidẽ momentaneam, moxq; deficientem sentiant
inflationem, alij uero prius deficiant, quàm omnino constituantur. At omnes
destrui & euanescere necesse est. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominũ na
turam, similitudine expressisti, quàm uel ipse Homerus, qui uniuersum morta
lium genus arborum folijs comparat. CHA. At cum tam fragilis sit eorũ con=
ditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus,
possessionibusq; certando: cum tamen ipsos, uniuersis his post se relictis, unico
tantum obulo onustos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniã in edito con
sistimus loco, quàm possum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum
quidem, ut à conatibus & stultis & uanis abstineant, Deinde, ut mortem sem
per præ oculis habentes, hunc uitæ cursum transigant. In hanc sententiam uer
ba proclamans: O stulti, quid tanto studio in his rebus molimini? Desistite à
laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara haben
tur, perpetuum est: nec aliquid istorum, quum moriendum est, secum auferre
quisquam poterit. Quin necesse est, hominem quidem (quisquis is tandem fu
erit) nudum abire, domum autẽ atque agrum, & aurum in aliorũ transire ma=
nus, semperq; dominum mutare. Hæc atque eiusmodi alia, si, unde exaudiri
possint, ipsis inclamarem, an non putas uitæ eorũ magnæ fore utilitati: ita, ut
etiam prudentiores longè inde fieri queant. MER. O beate, nescis quàm forti
ter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorũ aures ne terebro
quidem amplius aperire queas. Tãta obturarunt cera, haud aliter, ac sociorum
aures & Vlysses, ueritus ne Sirenũ cantus exaudirent. At quinam audire po=
terint, etiam si uocem in tantũ intendas, ut rumparis? Nempe quod apud uos
obliuionis fons potest, idem hic præstat ignorantia. Quanquam sunt in eis &
pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipsam
declinant, atq; in ipsis rebus cernentes acutũ, quales sint, agnoscant. CHA. Vel
illis ergo solis acclamarem. MER. Superuacaneũ fuerit, ea quæ sciunt, ad eos
dicere. Vides quomodo à uulgi turba semoti, rideant, quæ alij factitarint. Tũ
neutiquam conuenit ipsis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipsos fugã è
uita ad nos adornare. Verũ omnibus odiosi sunt, eo quòd istorũ imperitiam re
darguant. CHA. Belle ò generosi uos, tametsi ò Mercuri, admodũ sunt pauci.
MER. Vel hos esse fuerit satis. Sed nunc descendamus. CHA. Vnum adhuc di=
scere desideriũ est, quod ubi docueris, perfectam sanè doctrinam dederis. nam
contueri gestio, in quæ cadauera reponant, dum in terrã defodiunt. MER. Se=
pulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterũ tumulos illos ante ur=
bes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorũ sunt receptacu=
la, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo saxa illi coronant, unguentoq; inun
gunt? alij præ tumulis cõstructo rogo, ac fouea effossa sumptuosas illas exurũt
cœnas, & uinũ mulsumq; (quantũ coniecturis assequi possum) in ipsas foueas
infundunt? MER. Equidem ignoro, ò Portitor, quid hæc ad eos, qui apud infe
ros agunt, pertineant. Verũ illis persuasum est, umbras ab inferis reduces cœ=
nare quidem, utcunq; liceat, circũ nidorẽ uolitando, bibere autem è foueis mul
sum. CHA. Illos adhuc bibere, uel esitare, quarũ caluariæ sunt aridissimæ? At
qui ridiculũ est, me tibi hæc dicere, qui quòd quotidie ipsos deducas, probe no
sti an, ubi semel terrã subierint, denuo uelut postliminio iure ad superos remea
re queant. Quin & ipse maximè ridicula paterer, tot negocijs occupatus, si eos

De Sepulchris

traijciendo non deducere solum, sed reducere oporteret, siquando uellent bibere. O stulti, quæ est hæc amentia? Non scitis quàm latè distantibus finibus uiuentium & mortuorum res sunt seiunctæ, quoque pacto se res habeant apud nos. Vbi

Mortuus est æque tumuli qui nescit honorem,
Et qui sortitur spectandi funera saxi.
Atque honor unus adest & regi Agamemnoni, & Iro
Thersitæ, & similis Thetidos formosus Achilles.
Vmbræ nam pariter siccæ nudæque pererrant
Asphodeli campos confracto uertice cunctæ.

MER. Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me submonuisti, Achillis sepulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare situm est, illic Troianum est Sygeum. E regione autem conditus est Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neque insignia sunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonstra, de quibus infernè tam magnifica audimus, Ninum scilicet Sardanapali urbem, Babylonem, Mycenas quoque, tum & Cleonas simul, & Iliũ ipsum, nam illinc oriundos multos memini traijcere, adeo ut totis iam decem annis neque nauem subduxerimus, neque ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem, ô portitor iam est euersa ita ut ne uestigium eius sit reliquum, neque ubi sita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa est tot turribus benè munita, quæque magno illo ambitu est septa, haud ita multò pòst & ipsa desideranda, quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me sanè commostrare pudet. Omniũ uero maximè Ilium, alioquin, ubi descenderis, sat scio, præfocaris Homerum, propterea quòd tam magnificis uersibus has nugas decantare non eru buerit. Veruntamen & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ sunt & ipsę: urbes enim ô Portitor, perinde ac homines emoriũtur. Et quod longè mirabilius, solidi etiã fluuij, ita ut Inachi ipsius in Argo ne monumentum quidem reliquum appareat. CHA. Vah quæ laudes Homere, quanque superba nomina

Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ bellè Cleonæ.

VI. Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & qua pro re se mutuo cædunt? MER. Argiuos uides & Lacedæmonios ô Charon, atque semimortuũ Imperatorem Othryadem suo ipsius nomine trophæum inscribentem. CHA. At pro quo eis est pugna? MER. Pro eo ipso agro, in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam, qui haud sciunt se, etiam si nunc quisque eorum totum Peloponnesum possideat, unius tamen uix pedis locum ab Aeaco accepturus. Campũ autem aliâs alij colent, sæpe etiã hoc trophæo per aratrũ reuulso. MER. Hæc quidem hoc modo se habebunt. At nos iam hinc descendamus, ac montibus his in suas sedes repositis, regrediamur. Ego quidẽ quo sum ire iussus, tu uero ad nauem. Equidem post paulum ueniam, & ipse tibi umbrarum gregem mecũ adducens. CHA. Probè fecisti ô Mercuri, atque in eorum album adscriberis, à quibus beneficio me affectum perpetuò agnoscam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum sum adiutus. O qualia infelicium hominum studia. Reges, lateres aurei, magnifica sacrificia, prælia, Charontis aũt nulla habetur ratio.

DE SACRIFICIIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

D[illegible]

ENIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisque dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntque, equidē haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usqueadeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tū absurditatem, tum amentiam. At multò ante quàm ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contrà dijs inimicos, atque infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usqueadeo humilem atque abiectam existimāt esse, ut humanis egeat obsequijs, utque adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atque iracundè ferat si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulque Calydoniorum calamitates, totque hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificiū adhibita. Usqueadeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuiū profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset abfutura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poëmatis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idque quū reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuiū ueniret. Usqueadeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendut mortalibus, atque emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Uerisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quū non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumque rerum egregiè peritus, posteaquam re infecta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin cōuiciatur etiam propemodum, nempe quū sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatū, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorū, pariter atque caprarum, At tu contrà, me negligis, quū huiusmodi patiar iniurias, proque nihilo ducis hominem benè de te meritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac suprà nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem et canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Unde factū, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisque malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam

suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres componerent, inque construendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuersa fermè Iouis familia, idque inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poëmatum, Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem suum execuisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiuum illum Thyestem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, saxũ pueri loco subijciente, in Cretam sit ablegatus, atque inibi à capella nutrice sit alitus, itidẽ uidelicet, ut Telephus à ceruа, Cyrus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea queadmodum expulso patre, atque in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: sed postremo loco Iunonẽ germanam idque iuxta Persarum & Assyriorum institutum. Tum autem quod esset in amores propensus, atque in Venerem effusus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex suæ sortis deabus crearit: alios contrà nothos, ex mortali terrestrique genere sustulerit. Quũ interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurũ, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas assumeret, quàm uel Proteus ipse. Porrò Mineruam è suo ipsius capite progenuit, hãc planè sub ipso cerebro complexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum cõflagrante surreptum, in suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo cõceptu grauidam puerum ædidisse Vulcanum: atque eum quidem non admodum fortunatum, uerum excusorem ac fabrum ærarium: quique perpetuò tum in igni, tum in fumo uersetur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus esset è cœlo. Quod ni Lemnij pro sua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quã Astyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum est, quàm atrocia sit passus, propterea quod supra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiã deportatum, super Caucasum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porrò Rhea (nam sunt hæc quoque simul referenda) an non indecorè atque indignè facit? Iamanus quum sit, & ætate exacta, ijsque rebus intempestiua: deinde tam multorum mater deorũ, dum pueros adhuc adamat, eosque zelotypia prosequitur: dumque Atten ipsum leonibus secum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse nõ queat? Itaque quinam posthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adulteretur: uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed age missas faciamus has fabulas: atque ipsum cœlum conscendamus, poëtico illo more subuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus commonstrat, contemplaturi, quem in modum singula apud illos sint ordinata. Ac primum quidem quòd forinsecus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostram ætatem dixit, audiuimus. Quòd si superas, ac sublato paulum capite sursum aspexeris, ac planè in ipsum quasi dorsum perueneris, ibi simul & lumen apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgentiora, nihilque usquam oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undique aureum.

Cæte-

III. IIII. V. VI.

[marginal handwritten notes: "Persæ sorores ducunt in uxores" ; "vulcanus absque patre natus"]

Cæterum introgredienti, primo loco mansitant Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri ac Iouis & internūcij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea deorum ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus sit. At uero dij iuxta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitu, fastuq́ uiuatur) in terram despiciunt: & quoquo uersum intento capite, circūspectant, sicūde subuolantem ignem uideant, aut nidorem in aere surgentem, circaq́ fumum rotantem sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muscarum in morem sanguinem exugentes circum aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nectare atq́ ambrosia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium sunt adhibiti, unaq́ cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptū pararent, essentq́ futiles & garruli: ob id in hunc quoq́ diē pœnas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlum iam inaccessum est, atq́ occultum. Et in hūc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quædam atq́ istis consentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues consecrarunt: deinde suam cuiq́ arborem assignarunt. His factis per regiones illos distributos colunt, eosq́ uelut in ciuitatem suam receptāt. Nempe Apollinem Delphi Delijq́: Mineruam Athenienses, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo se ei Reip. familiarem esse testatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autem Cretenses Iouem affirmant, non modo uixisse apud sese, nutritumq́ fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendunt. At nos scilicet interim tam multis iam seculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq́ omnia peragere. Et illud nos latuit, cum iam olim fuisse defunctum, & apud Cretenses sepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careāt, formas illorum exprimūt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidē artifices, haud scio ubinam uisam, eorum effigiem repræsentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uero semper puerum. Mercurium iam pubescentem, primamq́ ducētem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæsijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur se se uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effossum aurum: uerum ipsum Saturni Rheæq́ filium à Phidia in terram hospitem adductum, iussum Pisanorum in solitudine custodem ac speculatorem assistere: idq́ hoc contentum præmio, boniq́ consulentem, si intra quinq́ perpetuos annos, dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autem constitutis aris, designatis sacrorum septis, puris uasis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulam offerat. At si quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat suam ipsius exosculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum sertis coronat pecudem, multoq́ antè explorant, num legitima sit, & sacris idonea: ne quid forte mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugiētem, beneq́ sicuti licet conijcere, ominatam: deniq́ uoce iam leuiore ad sacri tibias respondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum ista spectent? Quin & in frontispicio posita scriptura denunciat, ne quis intra pura uasa cōsistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine fœdatus, neq́ aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circūfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq́ quod ad pietatem, sacrorumq́ ritum pertineat? Post omnia demum incenso igni, capram ipsam pariter cū pelle deportatam imponit; ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille sacer

atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cœlū subuectus, paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omissis, ut quas uiles atq; humiles existiment, ipsos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum hæc fortassis modesta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Assyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, si in Aegyptum proficiscaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religiosa, planeq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina; Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas didicisse libebit,

complureis sophistas audies: tū scribas, ac prophetas, mento raso, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici solet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quondam ea seditione territi, quam mouerant hostes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in posterum tuti ab hostibus latitarent. Et ob eā caussam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc esse, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum reposita seruantur. Porrò sacrorum peragēdorum idem fermè apud illos ritus, nisi quòd hostiā luctu prosequuntur: iamq; mactatæ circumfusi membra laniant. Sunt qui sepeliāt duntaxat, postea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos est maximus, si quando moriatur, quis usqueadeo magni faciat cæsariem suam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ se ferat: etiam si uel purpuream Nisi comam habuerit? Est autem hic Apis deus ex armento iam antea suffragijs designatus: utpote multò formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, & tamen à uulgo uera seriaq; credantur: mihi quidem postulare uidentur, non qui reprehendat, sed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

VITARVM AVCTIO.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Argumentum huius Dialogi planum est, uel ex ipsa inscriptione. Deridet enim philosophos, enumerando omnes propè illorum sectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridiculè maximè docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmodum illi, cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, usum ac pretium cuiusq; indicant, ita ipse quoq; occasione hac mores, doctrinam, ac totam denique uitæ omnium rationem, maiore licentia exponere atq; irridere posset.

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythagoras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates, Chrysippus, Philosophus.

IVPITER.

TV quidem compone scamna, & locum adorna, his qui adueniunt, tu uero uitas (id est philosophorum sectas) adducito easq; ordine siste. Veruntamen exornatas prius, ut formosæ adpareant, & quāmplurimos emptores alliciant. Tu autem Mercuri, quod felix faustumq; sit, proclama, & aduoca emptores, ut iam adsint ad forum. proclamabimus autē omnis generis Philosophicas uitas, & uariarum sectarum.

Quòd

Quòd si quis in præsentia pecuniam numerare nequit, is saltem constituto aliquo, qui pro se sponsor sit, in futurum annum soluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPI. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVPI. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ se fert. MERC. Heus tu Pythagorice, descende, teq; conspiciendum præbe, his qui cōgregati sunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine esse uult? quis cupit uniuersitatis, adeoq; omnium rerum harmoniam cognoscere? quis uult reuiuiscere? MERCAT. Forma certè est non illiberali: uerum quid potissimum scit? MER. Arithmeticam, Astronomiam, prodigiorum scientiam, Geometriam, Musicam, præstigiorum artem, uatem uides summum. MERCA. Licet ne eum interrogare? MER. Quod faustum sit, interroga. MERCA. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero institutus es? PYTHAG. In Aegypto apud sapientes, qui illic sunt. MERCAT. Age quòd si te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCA. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à sordibus, quibus nunc immersa est. MERCAT. Equidem finge me iam purum esse, quis modus est commonefaciendi? PYTHA. Principium quidem est, longa quies & taciturnitas, & totis quinque annis nihil loqui. MERCA. Ergo, bone uir, Crœsi te filium erudire conuenit, ego enim loquax, non statua esse uolo: uerum quid post illud silentiū, & quinquenniū fiet? PYTHA. In Musica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem sanè gratam narras, si prius quàm sapiens fiam, citharœdum me esse oportet. PYTHAG. Post hæc numerandi artem addisces. MERCAT. Nunc etiam numerare scio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem esse ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, nostrumq; iusiurandum. MERCAT. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque sanctiores sermones audiui. PYTHAGO. Post hæc uero hospes, de terra, aëre, deq; aqua & igne scies, cuiusmodi sit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCAT. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obscuram, neque enim sine specie & forma moueri possent. Præterea ipsum etiam Deum numerum esse, & harmoniam cognosces. MERCA. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipsum quoque unum uideri, scies, neque pro eo, qui es, conspici. MERCA. Quid narras, alius sum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uero, in alio corpore, & alio sub nomine uidebaris, & temporis progressu rursum aliud corpus indues. MERCAT. Ita ne dicis? Immortalem me fore, subinde alias atque alias formas induendo, uerum de his satis. Iam quod ad rationem uictus adtinet, qualis es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uero omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odisti fabas? PYTHAGO. Nullo quidem odio illas prosequor, uerum quia sacræ sunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abstineo: primum quidem planè genitales sunt. Et si fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris similem naturam habere: elixam autem si deponas, certis noctibus sanguinem feceris. Et, quod maius est, Atheniensium lex est, fabis magistratus eligere. MERCA. Præclarè & religiose omnia dicis, uerum exue te uestibus. Nam nudū te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur est, deus aliquis, & nō mortalis esse uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illū æstimas? MER. Decē drachmis. MERCA. Habeo, tanti acceptū. IVP. Scribe nomē emptoris, & unde sit. MER. Ex ea parte Italiæ esse uidetur, quæ circa Crotonem & Tarentum, atq; eius loci

I. Pythagorici.

Græciam ſita eſt. Atqui non unus tantum, ſed propè trecenti communiter ipſum emerunt. IVP. Abducant, alium adducamus. MER. Vis ſqualidum illũ ex Ponto? IVP. Omnino quidem. MER. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hũc conſeſſum circumeas. Vitam uendo planè uirilem, uitam optimam & generoſam, uitam liberam, quis emet? MERCA. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximè. MERCA. An non times, ne te accuſet tanquam plagiarium, aut in Areopago litem intendat. MER. Non eſt illi curæ quòd uenditur, omnino enim ſe liberum eſſe putat. MERCA. Quis autem illius tam ſordidi & miſerè adfecti uſus eſſe poteſt? niſi foſſorem fortè, aut lixam ex ipſo facere aliquis uelit. MER. Non hoc tantum, imò ſi ipſum quoq; cuſtodem domus conſtitueris, multò fidelior erit, quàm ulli canes, ſiquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem eſt? aut quam artẽ profitetur? MER. Ipſum interroga, iſtud eñ præſtiterit. MERCA. Timeo uultum ipſius ſeuerum admodum, & triſtem, & ne me accedentem allatret, aut per Iouem mordeat. Nonne uides quomodo lignum ſuſtulerit, & cõtractis ſupercilijs minaciter frementi & irato ſimilis appareat. MER. Ne time, cicur enim eſt. MERCA. Primum quidem ò bone, dic unde es? DIOGENES. Vndeuis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundi ciuem uides. MERCA. Quem uero imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi eſt, pugno autem non ſecus atq; ille aduerſus uoluptates, idq; nemine imperante, ſed mea ſponte facio: ſic enim uitam meam repurgare conſtitui. MERCA. Euge quàm præclarum inſtitutum, uerùm quid maximè te ſcire dicamus, aut qualem artem nouiſti? DIO. Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In ſumma, ueritatis & audaciæ in loquendo propheta eſſe uolo. MERCA. Age ò propheta, ſi te emam, qua re me exercebis? DIO. Primũ cum te accepero, exutum delicijs palliolo amictum in egeſtatem concludam. Poſtea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ caſu offeruntur, ueſci faciam. Quòd ſi pecuniam habes, hanc, meo conſilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ eſſe debebunt: quin iſta omnia tanquam deliramẽta exiſtimare oportet, & relicta patria domo, ſpecum aut deſertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opiſtographis refertam habebis: hoc modo inſtructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd ſi uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ moleſtum eſſe putabis. MERCA. Quid narras? num cæſus non dolebo? neq; enim teſtudinis aut carabi cutem circumfero. DIOG. Iſtud Euripedis imitari te oportet, paucis tantum immutatis uerbis. MERCA. Quale hoc eſt? DIO.

Dolente mente, lingua ſit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adeſſe neceſſe eſt, impudentem te eſſe oportet & audacem, & omnibus ſine delectu, tã regibus quàm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem eſſe exiſtiment. Barbara quoq; uox, & abſonus ſonitus tibi ſit, quiq; canino planè ſimilis exiſtat. Vultus ſit intentus, tum ingreſſus ſit, qui talem uultum deceat. In ſumma beluini & agreſtes planè ſint tibi mores, pudor autem & manſuetudo & modeſtia procul abſint, ruborem quoq; omnem de facie abſtergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxima eſt hominũ frequẽtia, accedito, & in his ipſis ſolus, ſine ullo commercio eſſe uelis, neq; amicum, neq; hoſpitem accedẽdo, his enim rebus hoc regnum ſolueretur. In conſpectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quiſquam alius facere auderet, & in re uenerea exercenda, ea quæ ſunt maximè ridicula eligito. Poſtremo, ſi tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Sepiam deuorando, morere. Hæc eſt illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, ſceleſta enim & inhumana ſunt iſta quæ narras. DIOG. Sed heus tu, nemo

mo non ista facillimè assequi potest. Neque enim ad gloriam consequendam o=pus erit eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia est, etiamsi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut salsamentarius aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, si modo insigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uero, aut hortulanus fortasse per occasionem fieri posses, præsertim si te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERC. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus sic nos obtundit, prorsusq; omnes iniuria & contumeliјs adficit. IVPI. Alium accerse, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res sumptuosa est, quæq; diuitibus indiget, Vita est hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet mollissimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim te si utilis fueris. MERCV. Ne obturba, ò bone, neque interroga ipsum, ebrius enim est, itaque non poterit tibi respondere, lingua, ut uides, titubans. MERCAT. Quis mentis compos, emat tam corruptum & immodestum mancipiũ? quodq; tot unguenta olet. quàm uero gressu lubrico & ratione carente incedit. Sed uti que Mercuri dic, quibus artibus præditus sit, aut quæ tractare soleat. MERCV. In summa, conuiuator est, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & lasciuas saltationes, unà cum tibicina, admodum idoneus esset amatori cuidam & perdito hero. Quod ad alia adtinet, parandorum bellariorum gnarus est, & in adornandis eduliјs exercitatissimus. Breuiter, uoluptatis artifex est: institutus enim est Athenis, atque Siciliæ tyrannis seruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uero propositi sui seu doctrinæ est, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus est ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentẽ pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus sum, qui tam hilarem uitam emam. MER. Ille ò Iupiter, quantum apparet, ineptus nobis manebit. IVPI. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos istos, quorum alter, Abderites scilicet, ridet: alter uero Ephesius, plorat, simul enim uendi uolunt. MER. Descendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium sapientissimos proclamo. MERCAT. O Iupiter quanta dissimilitudo: alter enim non desinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc sibi uult, cur rides? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipsi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atque omnia nostra opera nihili facis? DEM. Sic sanè est. Nam in illis nihil est præclarum, aut studio dignum. Inania enim sunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imo tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondũ desinis ridere? Tu uero, ò bone, quid ploras? multò enim melius erit, ut existimo, tecum quàm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hospes, ego omnes humanas res calamitosas & deflendas esse existimo, atq; in illis nihil non esse fato obnoxium, ideoq; miseret me ipsarum, & deploro eas. Neq; magnifacio præsentia, futura uero puto planè ærumnosa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: ista sunt quæ ego deploro, quòdq; nihil solidum est, sed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, estq; cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque sursum deorsum feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius seculi. MERCAT. Quid est seculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uero homines sunt? HERA. Dij immortales. MERCAT. Quid uero Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tam quam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur

neq;

III.

IIII.

forte. inemptus

seculum.

neque quisquam mentis compos te empturus est. HERA. Ego uero à pueris iubeo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab insania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoque apud nos manebunt, cum non sint uendibiles. IVP. Alium accerse. MERCV. Vis ne Atheniensem illum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet sanctissimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potissimum nosti artem?

V. [Academici.] SOCRATES. Pæderastes sum, & in rebus, quæ ad amorem spectant prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, est enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me esse queat, qui cum formoso puero uersetur. Neque enim corporum amator sum, Animam enim formosam esse existimo, & quanquam sub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipsis testibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia sunt quæ dicis, pæderastes cum sis, tamen nulla de re te esse sollicitũ, quàm de anima, presertim cum copia fiat, ut sub eadem ueste iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanũ iuro, rem sic habere. MERCA. Hercle, quanta absurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis esse deus? Nonne uides quantus sit in Aegypto Anubis, atque ille in cœlo Sirius, necnon apud Inferos Cerberus? MERCA. Recte dicis. Ego uero peccaui, uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipsi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measque præscribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus sententia comprehensa est: uidetur mihi nullam debere cuiusquam esse propriam, uerum unamquanque passim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ sunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas solum, uerum omnes reliquas nugas ea de re constitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari gesserunt, præmium erunt, ut eos ament scilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ sapientia? uerum quæ est tuę doctrinæ summa? SO. Ideæ, & eorum quæ existũt paradigmata. Quæcunque enim uides, terram ipsam, quæque super terram sunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obscuræ existunt extra totius uniuersitatem. MERCA. Vbi autem existunt? SO. Nusquam. Nam si alicubi essent, non essent. MERCA. Non uideo ista, quæ tu dicis paradigmata. SO. Merito, cæcus est enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & te latentem & me alium: in summa, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, sapiens cum sis, & acutè cernas. Age scire uolo, quid tu à me exigas pro ipso. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixisti, pecuniam uero in posterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen est? MERCA. Dion Syracusius. MERCV. Age quod felix faustumque sit, recipe eum. Te iam uoco Epicure.

Socratis placitũ uxores debere eẽ cõmunes

VI. [Epicurei.] Quis emet illum? Est enim illius risoris discipulus, necnon illius qui ebrius est, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiusdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius est quàm ulli. Quod uero ad cætera adtinet, suauis & gulæ amans est. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerũ ut hoc quoque sciam, quibus delectatur edulijs? MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uero ficus. MERCA. Benè se res habet, emam enim illi totas massas caricarum. IVP. Alium accerse, illũ corpore hirsuto, uultu seuero, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipsum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipsam uirtutem uendo, uitam perfectissimam. Quis cupit omnia scire solus? MERCAT. Quid tu dicis? MER. Quia solus ille sapiens est, solus bonus, solus iustus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunque alia sunt his similia. MERCA. Num, ò bone, & coquus solus est, & per Iouũ coriarius, & faber, & his similia? MER. Sic uidetur.

MERCA.

MERCA. Accede, ô bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis? ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt. quęcunque uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRYS. Quid ais? non intelligis, quòd horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRY. Merito quidem, neque enim assuetus es nostris nominibus, neque imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verũ studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantũ accidens, & præter accidens inter se differant. MERCA. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quo modo perculsus sim præ numero uocum istarum. CHRY. Citra inuidiã dixero, Si quis claudus existat, illisoque pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationẽ, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiã, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHR. Retia sermonum, quibus capio & obstringo, denique tacere cogo, eos qui contra me disputant, planè frenũ quoddam illis imponẽs, isti uero tantæ orationis ui nomẽ est Syllogismus celeberrimus. MERCA. Hercle fortẽ quendam & inexpugnabilem syllogismũ refers. CHRY. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCA. Quid ni? CHR. Quid si hunc ad flumen forte ambulantẽ Crocodylus rapiat, postea uero se redditurũ polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dicis ipsum in animo constituisse. MERCA. Quæstionẽ rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrũ dicere debeam, quo puerũ recipiam. Sed per Iouem quæso te, responde tu, & puerũ mihi serua incolumẽ, ne præuortat, ipsumque deuoret. CHR. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCA. Quænam sunt ista? CHR. Istum inquã colligentem sermones, tum quoque illũ dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertũ illum sermonem. MERCA. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHR. Electram illã dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incognito, nouit quidẽ Orestem suum esse fratrem, quòd uero ille Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illũ adeoque omnino mirabilem audies sermonem. Responde mihi: nostin' tuum patrem? MERCA. Maximè. CHR. Quid igitur, si prope te statuerem aliquem coopertum, atque interrogarem: Nostin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me nõ nosse, dicerem. CHR. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaque si istum non nosti, palàm est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem facturus es, si ad uirtutis summum perueneris? CHR. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico aũt: diuitias, sanitatem, & his similia. Primum autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quàm ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & forti uiro digna: Verum auarum fœneratorem esse, ista enim tibi inesse uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idoneus sit? CHRY. Certe, solum enim sapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & fœnus computare, atque Syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœnoris fœnus. Nisi fortẽ ignoras, fœnus aliud esse primum, aliud

secundum

secundum, uelut quandam illius progeniem. Vides aũt, & syllogismum quendam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam secundum. Verum accepit primum, igitur & secundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos instituis, capere soles, similia dicenda sunt? quippe cum manifestum sit solos studiosos mercedem à uirtute accepturos esse. CHRY. Discis, certè non mea caussa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nã cum alius sit effusor, alius uero comprehensor, me quidem ipsum comprehensor ut sim, præparo, discipulum uero ut fiat effusor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem esse comprehensorem, te uero qui solus diues es, effusorem. CHRYS. Heus tu scommate me perstringis? sed uide tu ne te petam syllogismo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & silentium, preterea mentis & intellectus subuersio: & quod omnium est maximum, si uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem feceris, neque enim Perseus, ô bone, mihi esse uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis est corpus. MERCA. Certè. CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus est. MERCAT. Imò maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus sis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem solue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non est difficile factu, igitur rursus sis homo. dic uero mihi: Nonne omne corpus animal est? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal est? MERCA. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCA. Maximè. CHRY. Corpus autem cum sis, animal ne es? MERCA. Euge effecisti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & saxea facta sint, uerum coëmam te. Quantum pro ipso numerabo? MER. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipsum emisti? MERCA. Non per Iouem, uerum illi omnes quos uides. MERCV. Certè multi sunt, & fortes habentes humeros, & digni sermone colligente. IVP. Quid moraris? alium aduoca. MER. Peripateticum accerso, te inquam honestum & diuitem. Age, te quidem aptissimum qui uendaris, quippe qui omnia solus noris. MERCAT. Qualis nam ille est? MERCV. Modestus, æquus, uita benè composita: &, quod maximum est, duplex existit. MERCA. Quomodo dicis? MER. Alius quidem foris apparet, quàm intus esse uidetur. Itaque si ipsum emes, memento, ut hunc internum, illũ uero externum adpelles. MERCA. Quid uero potissimum nouit? MER. Nouit triplicia esse bona: animæ scilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana sapit. quanti uero uenditur? MER. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MER. Nequaquam, equidem & ipse pecuniam habere uidetur. Itaq; non est quòd in illo emendo possis esse celerior, quàm deceat: præterea non ita multò pòst disces ab eo, quamdiu uiuat culex, & quàm profundè sol radios immittat in mare: denique qualem animã habeant ostrea. MERCA. O Hercules quanta argutia. MER. Quid si audias alia multa his acutiora, de semine uidelicet & generatione, deq; embryonis formatione in utero, & quo modo homo risibilis sit, asinus uero animal, quod neque ridere, neque ædificare, neq; nauigare possit. MERCA. Plane admiranda sunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipsum uiginti minis. MER. Quis adhuc reliquus est? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & diffluunt, atque in paucis erit uenditio. Veruntamen quis emet illum? MERCA. Ego. Sed primum dic mihi, quid nosti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCA. Quid ita? PHIL. Quia omnino nihil mihi uidetur existere. MERCA. Igitur neq; nos aliqui sumus. PHIL. Nec hoc quidem scio. MERCA. Neque tu aliquis existis? PHIL. Hoc ego multò magis ignoro. MERCA. O ignorantiam. uerum quid sibi uolunt hæ stateræ? PHIL. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: postquam autem illos planè similes & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior sit. MERCA. In alijs autem rebus, quid potissimum

Lapis est corpus, et animal corpus est, tu uero animal est, lapis igitur es cum corpus sis.

VIII. Peripatetici.

IX. Sceptici.

omnia ignorans.

mum facere soles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non persequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impossibile est? PHILO. Quia ô bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger esse uideris. Verum quis tuæ sapientiæ finis est? PHILO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & surdus simul & cæcus es? PHILOSO. Imò sensu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quanti illum æstimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non est certum. MERCA. Nequaquam, emi, & pecuniam numeraui. PHILO. De eo nunc cogito, atque istud considero. MERCAT. Atqui sequere me, quemadmodum seruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera sint quæ dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiscum sunt? MERCA. At ego te iam cōiectum in pistrinum, persuadebo tibi secundum peiorem causam, me tuum esse herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delibero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & sententiam tuli. MERCV. Tu quidem desine te huic opponere, atque sequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atque uiles uitas.

[illegible]

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

H[illegible] ties [illegible]

L

SOCRATES.

INIICE, inijce lapides crebros execreandum in hunc, proiiice glebas, adijce testas, percute fustibus calumniatorem, uide sis ne effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chrysippe, tu quoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusꝗ bacillo,

Siquidem communis est hostis, nec quispiam ē nobis existit, quem non iniuria affecerit: tu uero ô Diogenes, si unquã alias, præcipue nunc baculo utere, non desinas, dignas conuiciator pœnas luat. quid hoc rei est? nũquid Aristippe defessi estis? atqui minimè oportebat,

Este Cati, atꝗ acris nemo nunc immemor iræ.

Aristoteles, accelera, quin propius accede, benè habet, capta est fera. deprehensus ne es scelerate? porrò confestim intelliges quos nam uiros maledictis tuis lacessieris, uerum qualenam fatum ipsum manebit? siquidem uarium quoddã mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus, etenim æquum est, septies eum singulis nobis morte pœnas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abscisaꝗ lingua, cruci suffigendus uidetur, prius tamen flagris cæsus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores cõuicijs incessandos haud esse addiscat. PLATO. Quinimo optimum esset, si Penthei uel Ophei instar, inter petras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unusquisꝗ digrediens secum auferre posset. LVCIANVS. Minimè, uerum mihi parcatis obsecro. SOCRATES. Arctius astringe, amplius non dimitteris, num quid Homerus dicat, uides:

Non est tuta fides hominum generiꝗ leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoꝗ per Homerum uos oro, forsitan enim illius reuereminĩ carmina, meꝗ uersus connectentem haud spernetis.

Me uiuum capite haud hominem prauum, hæc quoꝗ dona

Suscipite, æsꝗ aurum, quæ curant & sapientes.

PLATO. Verum neꝗ nobis aduersum te Homerica deerit respõsio, audi igitur,

Nec mihi mente fugam tu persuadere ualebis,

Postquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorũ, siquidem spes maxima Homerus, nos frustratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, siquidem ille me forsitan saluabit,

Ne supplicem interficite, haud fas occidere est.

PLATO. Atqui nunquid & hæc sunt Euripidis?

Scelesta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Rectè per Iouem, inquit enim ille idem:

Effreniores & exlegis dementiæ extremum infelicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuistis, nullumꝗ mihi restet effugium, Agite, saltem hoc mihi indicate, qui nam estis, quæue tam intoleranda à nobis perpessi sitis, ut tam intoleranter irascamini, ac me mortis causa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, ã teipso sceleratissime perquire, bellulisꝗ illis tuis sermonibus, in quibus Philosophiã ipsam cõuicijs lacessiuisti, erga nosꝗ iniurius fuisti, cũ tanquam ex conciliabulis, uiros sapientes præconio diuulgares, & quod maximum est, liberos: quapropter indignatione moti, ꝑpter te emersimus, ac tantisper inferos dereliquimus, Chrysippus iste, ac Epicurus, Ego quoꝗ Plato, & Aristoteles ille, silensꝗ hic Pythagoras, necnõ Diogenes, omẽs deniꝗ quos sermonibus tuis infamasti. LVCI. Respiraui, siquidẽ non me interficietis, si intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, quapropter lapides abijcite: quin potius reseruate, nã contra meritos usui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire necesse est, iamꝗ adeo obperpetrata

petrata scelera, lapideum indues amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem solum ex omnibus laudare oportebat, familiarem uestrum, beneuolum, & conuenientem, quin si proloqui molestū non est, studiorum uestrorꝫ procuratorem, ut intelligatis, interficietis, si me occideritis, qui tot propter uos labores exanclaui, uidete igitur ne instar philosophorꝫ qui nunc sunt agatis, ut ingrati, iracundi, ac perfidi erga uirum beneficū uideamini. PLATO. Proh impudentiā, nunquid tibi ob couicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs sibi rem esse existimat, quandoquidē ob tantas iniurias, uerborumq́ debacchationē, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quādo uos iniuria affeci, qui semper Philosophiā admiratus, ac uosipsos summis extuli laudibus, cū sermonibus quoq́ à uobis derelictis assiduē couersatus sum, quin & hæc ipsa quę proloquor, unde quam à uobis accepi, ac instar apiculæ decerpens, hominibus ostendo? at illi laudant, ac uniuscuiusq́ florē, unde, à quo, & quemad modū collegerim agnoscunt, meq́ oratione ob florigeram hanc messem cōmendant. sed uerius uosipsos, ac prata uestra amœnissima, qui tam uaria & uersicoloria produxistis, extollunt: quæ si quis rectè secernere, connectere, ac cōcinnare nouerit, ita ut minimē alterū ab altero discrepet, nunquid cū tam egregiè quis à uobis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorū gratia existimationis alicuius esse reputat? ni eiusdem sit naturæ, cuius et Thamyris uel Euritus, ita uel musas, à quibus canēdi normā acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorē, iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generose, hæc omnia Rhetorꝫ more, ac maximè rebus cōtraria protulisti. siquidem proteruiorem tuā ostendunt audaciā, manifestamq́ præ se ferunt iniusticiam ac ingratitudinem, si cū à nobis, ut ipse fateris, iacula acceperis, ea contra nos iaculatus es, hunc unū scopum obseruans, ut nos omnes couicijs lacesses, talem siquidem à te cōsequimur gratiā, quoniam prata illa florida tibi reserauimus, nec ut decerperes, sinuq́ repleta discederes inhibuimus, ideo maximè ob hāc noxam mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iusta sunt minimè consideratis: ego uero me nunq́ in Platonis, uel Chrysippi, seu Aristotelis, aut reliquorꝫ uestri ordinis iram incidere posse existimassem: sed longe ab illis mihi distare uidemini, uerū ò admirandi, nè indemnatū, causaq́ nō cognita me interficiatis. quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifesta uiolentia grassari uideamini, iure scilicet cōtrouersias dissoluere, rationes dātes pariter & accipientes, iudicem eligere, meq́ uel unā omnes accusare, aut qui omnium uice id agat eligere. Ego uero obiectis respondere sum paratus, & si aliqua in re iniurius esse couictus fuero, ac ita de me statuerit iudicium, merita expendam supplicia, uosq́ uiolentum nil peperrabitis: si uero crimina diluere uidebor, ac insons et ab omni culpa alienus esse inueniar, me iudices dimittent, uos uero in eos qui uos deceperunt, ac contra nos instigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc illud est, equum in campum ut iudices eludere queas, educere conaris. siquidē te Rhetorem & causidicum uehementem, in oratiōibusq́ admodum callidum esse dicunt. Proinde quemnam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te sentētiam ferat (qualia iniusta multa perpetrare cōsueuistis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum suspectū, uel ancipitem, seu qui pro me iniuste calculū ferat, mihi euenire desidero, & ut certius id cognoscere possitis, Ego Philosophiam ipsam unā uobiscū iudicem eligo. PLA. At quisnam accusabit, si nos iudicauerimus? LVCIA. Vosmetipsi accusate & iudicate, neq́ enim illud timeo, quoniā tam iusta antecello causa, tāq́ luculenter & abundè me responsurum confido. PLATO. Quid faciemus ò Pythagora et Socrates? nam uir iste quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud absurdè prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium pergamus, assumptaq́ Philosophia, quid nam responsurus sit audiamus. nam

absq; cognitione quid cõnari, non ad nos, sed potius ad uiros quosdam iracundos, & qui iusticiam in manibus sitam cõtinent, spectare uidetur, præbebimus enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respondere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philosophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientissimi, meliora hęc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo pòst in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philosophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ ut eam cõuenire possem quærens, inde in quosdã, uilibus amictos uestibus, barbasq; promissas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere asserent, eos scire existimans, interrogaui. at illi, quoniã me longe plus ignari essent, ne de ignorantia redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuã aliam pro alia ostendebant: ego uero in hunc usq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipse suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas perueni, certissime tũ inuenisse sperans, à multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam sumẽs, qui omnes seueritatem quandam præ se ferebant, forma erant decora, uultu uero meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus. ibi uiraginem cõspexi quandam, nõ incuriose, sordide, uel inconcinne excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minime ornando negligere, uestitusq; cultum studiose affectare. & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata esset, cultum tamẽ decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenociniumq;, & uerba perquã meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores quoq; iuxta se locabat, amatores autẽ inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ se casu denudasset, torques aureas, anguillis crassiores conspiciebam. Hæc cum uidissem, cõfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus sed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis instar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem recte dixisti, nõ enim manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõsueuit. quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinẽ ex aspectu, ipsam uero cogitabundam placide incedere? LVCIA. Multas effigie, incessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Philosophia. PLATO. Recte loqueris. uerum quænam sit, cum solum loqui cœperit, ostendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq;, & Aristoteles nec nõ reliqui omnes, ipsa mea disciplinarum capita apud superos? Cur rursus in uitam? ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis. quisnam hic existit, quem comprehensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philosophia, & omnium sacrilegorum inquinatissimus, qui te sanctissimã maledictis incessere conatus est, paritérq; nos omes, quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendũ dereliquimus. PHILO. Itaq; maledicente quopiã indignamini? cum sciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen ipsam amicã esse duco, neq; in ius uoco, seu accedens incuso, uerũ conuenientia, & festo cõgruentia ludere permitto: noui enim quòd nil ob scõmata redditur deterius, sed econtra quodcunq; bonũ existit, tam q; aurũ cum erutum incidi[illegible], clarius relucet, fitq; splẽdidius. at uos nescio quem admodũ iracundia ac indignatione accensi estis? proinde cur eũ strangulatis? PLA. Vnum hunc postulãtes diem, cõtra illum emersimus, ut ob cõmissa male

facta

facta dignas persoluat pœnas. Fama etenim cognouimus, qualia contra nos in uulgus sparserit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè, uerum negocium omne tibi committemus, ut cognita caussa, quicquid uisum fuerit, statuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ô Hera Philosophia, quandoquidem sola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi caussa delegaretur. PLATO. Nunc ô execrande, ipsam dominam appellas, pauloantè uero rem esse turpissimam philosophiam asserebas, cum in tanto theatro, etiã pro duobus obulis unumquemq; singulatim uenalem proponeres, meministi ne sermonũ? PHILO. Atqui uidete ne non philosophiam iste, uerũ præstigiatores uiros, sub uestri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis insectatus sit. LVCIA. Quamprimum cognosces, si saltem respondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, seu potius in arcem ipsam, ut tãquam ex specula, cuncta pariter quæ in urbe sunt, manifestè pateant. PHILO. At uos ô amicæ, in Pœcilo tantisper deambuletis porticu, adero etenim quamprimum diiudicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ô philosophia, hæ sunt? nam & ipsæ admodũ ornatæ esse uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipsa, illa uero modestia, penes quam iusticia: at antesignana disciplina, dubio uero colore, & uix apparens illa, ueritas est. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, subter fugientem semper ac subterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur cõsessus: siquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter ascẽdere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: sequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ iudicare iudicium, præcipue cum de nostris agetur. VERITAS. Abite uos. nil enim mea refert ea audire, quæ pridem qualia sint noui. LVCI. Verum ô Veritas, ut iudicio adsis, ac singula diligenter exquiras, maximè nostra interest. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ô ingenuitas, loquẽdiq; libertas, ut miserum hunc homuncionem amatorem nostrum, ac nullo prętextu iusto periclitantem, saluare possimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ô Hera, quin ille quoq; ueniat, & si quis alius. haud enim cum fortuitis necesse est me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficillimæq; redargutionis hominibus, & qui semper effugia quædam inueniant, ita ut necessarius sit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum necessarius, melius si & Demonstrationem tecum assumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium necessarij uidemini. ARIST. Cernis ne ô Philosophia? quemadmodũ propter nos Veritati subblanditur. PHILO. Nunquid ô Plato, Chrysippe, & Aristoteles, ueremini ne sui caussa, cum Veritas sit, mentiatur? PLATO. Non hoc, sed admodum callidus est, & blandiculus, ita ut illi persuadere posset. PHILO. Confidite, nil iniqui, cum Iusticia hæc adsit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen est? LVCI. Mihi Parrisiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria ô Philosophia, iuxta Euphratẽ. Sed quid hoc est? noui enim quosdam ex his meis aduersarijs, nõ minus quàm ego sim, barbaros genere, moribus uero, & disciplina, non Solenses, uel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, si quis uoce sit barbarus, dummodo iustè ac rectè sentire uideatur. PHILO. Benè dicis. uerum & hoc quæro: quam nam artem nosti? quoniam & id scire decet. LVCIA. Arrogantiæ sum osor, & uersutiæ osor, & mendacij osor, & insolentiæ osor, omnesq; eiusmodi coinquinatorum hominum odi species, sunt enim, ut nosti, perquam multæ. PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem. LVCIA. Rectè dicis. cernis etenim quibus nam odio sim, & quemadmodũ propter eam periclitor. uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

inquam, quæ ab amare exordium sumit, sum enim ueritatis amator, & honesti amator, & synceritatis amator, ac omniũ quæ ad amare spectare uidentur, uerũ pauci admodum hac arte sunt digni. Qui uero ex aduerso sunt constituti, ac odio magis familiares infiniti, periclitor igitur illam quidem ob segniciẽ iam dediscere, hanc uero etiam nimiũ callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiusdem enim ferunt esse & illa, & ista, ita ut indiuisibilis sit ars: unica etenim est, quamuis binæ esse uideantur. LVCIA. Melius tu hæc ò Philosophia, nosti: meum uero ita se habet, ut prauos odio habere, bonos autem laudare & amare consueuerim. PHILO. Age, quo oportebat iam deuenimus: hic in Mineruæ iudicabimus uestibulo. Heus sacerdos, dispone sedilia: nos interim deã adorabimus. LVCI. Obsecro Pallas, contra arrogantes mihi auxiliũ ferto, ac recordare, quanta ipsorum periuria quotidie audis, sola enim tanquam speculatrix quæ perpetrant uides, nunc tempus illos ulciscendi adest: si uero me uictũ cernes, nigrosq; superare, tuum adijce calculũ meq; saluato. PHILOS. Agite iam consedimus, uestras parati audire querelas, uos uero ex omnibus quempiã eligatis, qui egregiè accusare ac redarguere nouerit, quandoquidem impossibile est uos omnes pariter loqui. Tu aũt Parrisiades dehinc respondebis. REVIVISCENTES. Quis igitur è nobis, ut potissimum hanc agat causam idoneus erit? tua ò Plato excellẽs prudentia est admiranda, eloquentia uero redundans, et Attico lepore referta, flexanima et uenusta, cognitio aũt ac diligentia, necnon tempestiua demonstrationum inductio, hæc omnia copiose tibi adsunt: quapropter accusationẽ suscipe, & pro cunctis, quæ digna sunt, eloquere, ac omnium illorũ nunc reminiscaris, & in hoc unum confer, si quid aduersus Gorgiam, aut Polũ, seu Prodicum, uel Hippiam à te dictũ est, uehementior hic existit, expedi igitur ironias, & sales, copiosasq; illas & iocundas comitates: quin si uidebitur, nonnunquã exuperes, ut magnus Iupiter alatũ impellat currum, ac indignatione moueatur, ni ille debitas expendat pœnas. PLA. Minimè, sed uehementiorẽ quendã eligamus, Diogenem hunc, uel Antisthenem, aut Cratetẽ, seu te Chrysippe: non enim elegantiæ perpolitæ in præsenti, nec cõscribendi acrimoniẽ est tempus, sed redargutionis cuiusdã, ac iudicialis exercitationis. Rhetor enim est Parrisiades. DIO. Proinde ego ipse accusabo, non eñ sermonibus nimiũ longis opus est arbitror, accedit quòd præ cunctis reliquis iniuria sim affectus, pauloantè precio duorũ obulorũ, præconis uoce uenalis expositus. PLA. Diogenes ò Philosophia, pro cunctis loquendi prouinciã subibit. uerum ò generose memineris, te accusatione ista non solum rem tuã, sed communẽ agere: si enim inuicem in quibusdam discrepamus, tu id nunc minimè scruteris, nec quis rectius sentiat inquirere curabis, sed ob hoc solum, quoniam Philosophia ipsa iniuria sit affecta, ac malẽ in Parrisiadis audierit sermonibus, indigneris. opiniones uero, in quibus dissidere uidemur, omitte: pro ea re, quæ omnibus cõmunis est, digladiare. uide sis, te solũ præposuimus, ac nunc in te cuncta nostra periclitant̃, ut uel maximè syncera uideantur, uel talia, qualia ille designauit esse credant̃. DIO. Confidite, nihil prætermittemus, pro omnibus uerba faciã. proinde, & si Philosophia sermonibus cõmota, natura eñ mansueta ac mitis est, ipsum absoluere statuerit, non tamen mea deerunt, illi eñ, quòd baculos haud frustra geramus, ostendã. PHIL. Minimè hoc, uerũ potius sermone: satius eñ lingua, quàm ligno, rem agere. ne igitur cuncteris, iam enim effusa est aqua, conciliũq; in te oculos coniecit. LVC. At reliqui quoq; ò Philosophia, cõsideant, ac uobiscũ dijudicent. Diogenes uero solus accuset. PHILO. Verum nunquid uereris, ne contra te calculũ ferant? LVC. Minimè. plures enim superare uolo. PHILO. Generosa hæc tua, desedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uitã ò Philosophia, uiri extiterimus, tute optime nosti, uerbisq; minimè indiget. nam ut de me sileam, quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iste, & Plato, & Aristoteles, &

Chry-

Chrysippus, reliqui denique in uitæ humanæ usum contulerint? uerum quibus nam contumelijs, quamuis tales extiterimus, scelestissimus hic Parrisiades nos lacessierit, iam dicere pergam. Cum enim Rhetor, ut aiunt, fuisset, derelicto foro ac illius existimatione, quicquid uehementiæ ac oratorij uigoris cõsecutus est, uniuerso illo contra nos se instruens, non desinit maledictis insectari, præstigiatores ac deceptores subinde uocans, multitudinique ut nos derideat & contemnat, tanquam nullius simus momenti, persuadet, quinimo multorum iam odium non in nos solũ, sed contra te quoque ò philosophia suscitauit, potissima etiã tua, mendacia ac nugas appellans, & quæ nos edocuisti, subsannatione incessens, ita ut à spectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uero intolerandis afficiamur iniurijs. uulgus siquidem eiusce utplurimum est naturæ, ut cum res cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, præcipue, cum ea quæ absolutissima esse uidentur, mordicus arripiũtur, quemadmodũ olim gaudebat, cum Aristophanes, & Eupolis, irrisionis gratia, Socratem hunc in scenam introducerent, Comœdiasque absurdas quasdam de illo cõmentarentur. Et illi quidem contra uirum unũ talia sunt ausi, ac in dionysijs, cum id facere concessum esset, scommataque pars quædam festiuitatis uiderentur, forsitanque deus, cum lepidus quispiã esset, delectaretur. at iste deliberatẽ ac multo studio instructus, in optimos quosque inuectus est, librũ enim ingẽtem blasphemijs quibusdam refertum conscripsit, magnaque uoce Platoni, Pythagoræ, Aristoteli huic, Chrysippo illi, mihi, omnibus denique maledicit, cũ id nec festiuitas permittat, nec priuatim aliqua in re à nobis læsus fuerit. parcendum enim sibi foret, si talia iniuriam repellendo, non inferendo ageret. & quod omnium grauissimum existit, sub tui nominis prætextu, talia ò philosophia facere audet, necnon eodem conatu, dialogo familiari nostro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quinetiam Menippo, uiro nobis amico, persuasit, ut quàmplurimũ in comicis illis cauillis sibi assistat: qui solus non adest, neque nobiscũ, prodita societate, accusat: pro quibus omnibus pœnas luere est dignus. Quid enim contra hæc dicere posset? cũ exactissima quoque, coram tot testibus carpere ausus fuit: in quorũ utilitatem hoc quoque redundabit, si ipsum pœna affectum spectauerint: nemo enim dehinc philosophiam tã facile contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuriantem tolerare, non modestiæ, sed extremæ ignauiæ & amentiæ indiciũ censendum esset. Cæterum postrema cui nam ferenda sunt? Siquidem nos tanquã mancipia in uenalicium deducens, ac præconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non nullos precio ingenti, quosdam mina Attica, me uero scelestissimus ille, obulis duobus, ita ut circũstantibus risum moueret: eã ob causam indignatione perciti, in illũ manus iniecimus, teque rogamus ut nos turpissimis affectos iniurijs ulciscaris. REVIVIS. Euge ò Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregiè perorasti. PHILO. Desinite inuicẽ laudare, infunde responsuro: tu uero Parrisiades dicere pergas, nunc enĩ tibi aqua defluit, ne igit cuncteris. PARRI. Non omnia mea, ò Philosophia, in accusatione sua Diogenes recensuit, uerũ magna ex parte, quæ difficiliora erãt, nescio qua ratione ductus, prętermisit. tantũ uero aberit, ut me illa minus dixisse negem, uel pręmeditatã excusationẽ quandam prætendã, ut si qua ille idẽ reticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel pręcipue expedire uidear. ita enĩ intelliges, quos nã arrogantes & præstigiatores appellans diuulgauerim, aut maledictis meis lacessierim: proinde hoc solũ mihi cõsiderate, nunquid in cunctis ueritatẽ dixero: quod si blasphemi, uel asperi quid in se oratio habere uidebit, non me redarguendũ, sed rectius ut arbitror illos, qui talia cõmittunt, accusandos esse puto. Ego siquidẽ confestim ac percepissem, quãtis incõmodis rhetores degrauari necessum esset, deceptiõibus scilicet, mẽdacijs, temeritate, clamore, pressionibus, infinitis denique alijs, hæc quidem, ut decebat, cuncta declinaui, ad tuaque, ò Philosophia, bona aspirans, quantum mihi uitæ

adhuc reliqui esset, tāquam ex fluctuatione ac tempestate, in tranquillum quen dam subiens portum, sub tua protectione uiuere expetebam. ac posteaquam ad uestra tantummodo transgressus essem, te quidem pro ut cōueniens erat, ac reliquos omnes, qui uitæ optimæ institutores fuissent, admirabar, tanquam qui manus ad eos festinantibus porrigerent, ad optimaq́ & utilissima adhortarentur. Si quis solum ea transgressus non esset, seu neglexisset, uerum firmiter regulas quas tulissetis inspexisset, ad illasq́ uitam suam direxisset, ac instruxisset, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere consueuerūt. Cum uero quàm plurimos cernerem, philosophiæ amore minimē teneri, uerū ob huius rei gloriolam solam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq́ omnino faciliter imitantur, admodum rectē, bonorum instar uirorum assimilare, barbam inquam, ac incessum, necnon induuium. Cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere, uobisq́ penitus contraria exercere, ac professionis dignitatem corrumpere, indignabar, uidebaturq́ mihi res admodum similis esse Tragico mimo, qui mollis esset ac muliebris, Achillem uero, seu Theseum, uel Herculem ageret ipsum: cum tamen neq́ heroicē incederet, uel loqueretur, uerum ita sub tali lasciuiret persona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id earū modestiæ minus conueniret, tolerare possent. taceo Herculem Callinicum, qui, ut mihi uidetur, quam primum conuersus, claua talem uerberasset, ipsum inquam ac personam illam, quæ tam effœminate eum repræsentando contaminasset. Talia igitur cum uos ipsos quoq́ ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriseos impudentiam, si cum Simiæ essent, heroum personas assumere, uel Cumanum illum asinū imitari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq́ ipse uideri uolebat, cū aduersus Cumenses ignaros admodum horrendē & asperē rugiret, donec hospes quidam ipsum non leonem, sed asinum esse deprehendisset, uerbis redarguisset, fustibusq́ insecutus uerberasset. Proinde quod maximē intolerandum mihi uidebatur, id erat: nemo non hominum, si quempiam ex illis flagitiosum, seu turpe aut impudicum aliquid committere uidisset, confestim Philosophiam ipsam, siue Chrysippum, aut Platonem, seu Pythagoram, uel cuiuscunq́ cognomen, nō doctrinam delinquens ille assumpserat, accusabat: & quoniam ille coinquinatē uiuebat, homines malē quoq́ de uobis, multis antea seculis defunctis, coniectabantur. non enim de uiuentibus uobis inquisitio fiebat, sed iam ex pedibus sublatis, omnes uero manifestē cernerent, quàm molesta & impudica ille committeret, uos quoq́ indicta caussa condemnabant, ac pari calumnia dilacerabant. Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerum eos redarguebam, à uobisq́ secernebam: uos uero honore propter hæc me dignum, in iudiciū rapitis. Nunquid igitur si initiatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferētem mysteria, ideoq́ indignarer, & reprehenderē, me impium esse existimaretis? atqui minus iustē, quandoquidem certaminū quoque præfecti, Mimos qui uel Palladis, aut Neptuni seu Iouis assumpsere personam, non tamen cōmode, nec ex deorum egere dignitate, flagellare consueuerunt: at ij minimē irascuntur illis, si flagelliferos, quempiam persona ornatum, seu forma decoratum, uerberare iusserunt, uerum ut arbitror uapulantes potius laudare consueuerunt. Seruum enim, uel nuncium, minus aptē repræsentare, paruus error. At Iouem ipsum, seu Herculem haud pro dignitate spectatoribus ostendere, turpe ac piaculo simile esse uidetur. quinimo & hoc omniū est absurdissimū, quòd cum multi ex eis dogmata uestra exactē calleant, ita tamen uiuunt, ac si ideo tantum illa legerint, ac meditando operā impenderint, ut contraria exercere possint. Cancta enim quæ dicunt, ueluti pecuniæ, ac gloriæ contemptum, solumq́ honestum bonum esse arbitrari, ira uacuum esse, & splendida quæq́ despici debere, bonis æqualiter perfruendum esse, honesta per deum admiranda, sapientiæ & ueritatis sunt plena: at ij qui hæc ipsa sub mercede docent

Cumanus Leo

cent,& diuites admirantur,& argento inhiant,caniculis iracundiores, leporibus timidiores,simijs blandiores,asinis petulātiores,felibus rapaciores, gallis contentiosiores.ita igitur affecti, quid aliud quàm risum mouet, inuicem circa diuitum ianuas se cōculcantes,cœnasq; diuersas appetentes, & in illis ipsis molestè laudantes,ac ultra honestatem se ingurgitātes,cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & absona philosophantes, merū deniq; minimè ferentes. Idiotæ uero,quos conuiuio interesse contingit, rident scilicet, ac Philosophiæ quoniam piacula talia producat, insultant. Est & illud omnium absurdissimū, quòd cum unusquisq; nullius se rei indigere affirmat, sed solū sapientem diuitē esse uociferatur,paulo tamen pôst accedens postulat,& si non accipit indignatur, pariter ac si quis regiè ornatus, arduam gestat Tiaram,necnō diadema, & reliqua signa regia, friuolarum tamē rerū indigus mendicet. Proinde cum ipsi quid accipere debent, multus quod omnia communia esse conueniat sermo, & quòd indifferentes diuitiæ,& aurum uel argentum nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quispiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis postulat,taciturnitas,& indigētia,& ruditas,& dictorum in contrarium palinodia,uarijq; de amicicia sermones illi , necnon uirtus ac honestum,quo nam abeant ignoro:sunt enim uerba hęc uerè pennata,et penitus euanescentia,quę illi frustrà in quotidiana conuersatione,umbratili inter sese iactitant pugna. eo usq; enim unusquisq; eorum amicus existit , quousq; nec de argento,neq; de auro,seu de cōmodo agitur, quod si quis obulum tantū modo ostenderit,confestim pax soluitur,ac omnia turbantur implacataq; redduntur,libri excidunt,& uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit,inter quos si quispiam os proiecerit,confestim exiliunt,ac inuicem mordent,& illi qui prior os rapuit,allatrant.Fertur Aegyptius rex quidā Simios ut tripudiarent instituisse,animaliaq; (nam admodū ad res humanas imitandas sunt apta) celerrimè didicisse, ut personata ac purpurata saltarent, eratq; admodū uisu res digna,donec spectator quispiam urbanus,nuces è sinu depromptas,in medium abijceret,id Simiæ uidentes,tripudij oblitæ,id quod erant,Simiæ pro saltatoribus euaserunt, personas conterebant, uestitum discerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant,ita ut Pyrriches ordo dissolueretur, à theatroq; rideretur. talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs insectatus sum, nec unquam redarguere, & comicis morsibus impetere desinam. uerum non ita insanio, ut in uos,seu uobis similes (sunt enim sunt profectò nonnuli qui uerè philosophiam amplectantur) blasphemiæ quid, uel sinistrum euomam , quamuis si quid haberem quod dicerem , nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet ? at uero ut gloriosi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum existimo. Proinde tu Pythagora , & Plato, & Chrysippe , & Aristoteles , nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ usum familiare, seu conueniens quid ostendisse dicitis ? ita per Iouem inquiunt, Hercules & simia, an quia barbas nutriunt,& seueritatem præ se ferre,philosophiam quoq; exercere uidentur,ideo uobis similes erunt ? quinimo pertulissem si ad simulationem ipsam quoq; apti fuissent,nunc uero citius uultur lusciniam imitabitur,quàm illi philosophos. Proinde quæ pro meipso dicēda erant exposui.at tu ueritas, nunquid uera sint testificare. PHILOS. Nunc longius ò Parrisiade absiste,quid nobis agendum erit, quomodo uobis uir dixisse uidetur ? VIRTVS. Ego quidem ò Philosophia interim cum iste peroraret,terram subire optabam,adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unumquemq; qui talia faceret,agnoscebam,interimq; dicta aliqua in hunc,alia uero in eum,qui gratia perpetraret, referebam. etenim per quàm manifestè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens , expressit, ac non solum corpora , sed & animas ipsas admodum exactè designauit. PHILOSOPHIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui. uos uero quid dicitis ?

RHE-

canicula. iracundior
lepore. timidior
simia. blandior
asino. petulantior
fele. rapacior
gallo. cōtentiosior
inter calices philosophari

Simię saltatrices

RHESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicosq; & benefactores nostros asscribi debere. planè etenim nobis idem quod Iliẽsibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygū decantaret calamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq;, ò Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ò Parrisiades quoniã in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adoraui: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superesse puto. Siquidem ò ualde ueneranda Victoria, quotidie uitam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secũdo iam ordiamur cratere? ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniurij fuere, expendant, Parrisiades autem unumquèq; accusabit. PARRIS. Rectè, ò Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Syllogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGISMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iusticia rationem reddant cito. PARRI. Vidẽs ne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uero iudicium timent, at plurimi ociosi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ò Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè, uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PARRIS. Atqui minimè hoc difficile erit. Audi, tace, quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesaminaq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iusticiam, aut continentiam afferat, siquidẽ hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo deniq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrà.

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædẽ turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latẽtes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inussisti. siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo pòst hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos ex Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarũ massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne inuicem impellatis, néue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis; ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute & Veri-

Audi, tace

ueritate dijudicabimus, qui nam sint qui uerè philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, & optimi esse iudicabuntur. At sub dolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malè perdemus, ne dum sibijpsis contraria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerũ quid hoc est? fugitis ne? ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remansere. uos uero ministri peram, quam Cyniculus fugiẽdo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? nun quid lupini? seu libri? uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & unguentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq; & tali. PHILOS. Euge ò generose, hæc tibi exercitij erant uiatica? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales. cæterarum uos considerare decet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queãt, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius uitæ existant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim interest, ne tibi mendacium præualeat, neue propter errorem, uiri mali, bonis intermixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrisiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis beneuolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur. ita agemus. secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimũ & uerę Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in Prytaneum cõuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocritę, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, uel inter media inurat supercilia. sit uero deustionis figura, uulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamẽ ut ij quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur, uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimè eorum aspectu moueri, Is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixè intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abducas, abrasa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt; ac confestim perquàm multos eorum, simia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo si placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc reduxero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parumper funiculum hunc & hamnm, quos ex Pyræo piscator sacrauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi suppeditabis, ac auri pauxillum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitateq; muri considens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ò Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac prædam expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitrite, uarios nobis mittito pisces. uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam. LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum natare uidetur, aurum sub olet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste, Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? nunquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manifestus eris. extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placẽta iam cum auro in uentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam siet nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proindequo precio

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe. atqui uidesis ò Parrisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PARR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoq;, subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Psetta quædam in hamum impegit, deglutiuit, capta est. DIOG. Attrahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit. PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cũ illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde perquàm bellulum quendam accedere uideo, uelut in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdã aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abijt, diligenter arbitratur: iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTOT. Ne me ò Parrisiade de ipso interroga, nã quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ò Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerum non adest, satis erit si unum ex grege tantum extrahamus, atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Confide, si uidetur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & aurũ deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodũt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen refers? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. Cæterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nosti ne uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumeliose per Iouem ò Parrisiades interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ò Chrysippe, igitur & iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus sit, guttur offendat. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat. indeq; sacerdoti abs te repetere sit necesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos eò, unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini. tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia. ualete uirorum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quo primum pergere necessum erit? nũquid in Academiam uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamẽ hoc noui, quocunque gentium perueniemus, paucis equidem coronis, multis uero indigebimus cauterijs.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Vti suprà in Menippo, diuitum exitus ac pœnas descripsit, recitato etiam decreto, quo animæ illorum in asinos migrare iubentur, ita hic sub Megapenthis persona, Tyrannorum uitam, mores, exitus, & quæ tandem post hanc uitam, animorum supplicia & cruciatus illos maneant, exponit, Amplificatis his etiam antithesi

thesi quadam, dum sutorem Micyllum, & Philosophum Cyniscum, utrumq; pauperem, alterum etiam uirtuti ac sapientiæ deditum, cum illo cōponit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiam & diuitias sectantur, & uitam plerumq; pessimam atq; nequissimam agant, & mortem quàm grauissimam animo patiantur. Contrà autem, qui à rebus istis mundanis, ijsdemq; malorum omnium principijs & caussis, animum remotum ac liberum habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere solere, neque ullis conscientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac instituto suo, fabuloso rursum dramate quodam, ficta umbrarum transfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijciendus foret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, inijcitur. Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in nauem compellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cynisco & Micyllo. Porrò ubi iam traiectum esset, rursus apud Rhadamanthum eodem pacto iudicium subterfugere uelle idem fingit. sed tamen & ibi in medium protractus, & à Cynisco accusatus, extremo tandem supplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

AGE uero ò Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodè admodum instructa? Siquidem & sentinam exhausimus, & malum ereximus, tum & uelum est passum, ac remi suo loco collocati omnes, ita ut, quod in me est, obstet planè nihil, quin anchora subtracta iam hinc soluamus. Verum Mercurius qui iam diu adesse debuisset, solus est in mora. Itaque, quū hodie iam ter traiecisse licuisset uectoribus, ut uides, adhuc uacuum est nauigium? Et iam ad uesperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruimus. Porrò Pluto, sat scio, me huius moræ autorem suspicabitur, idq; quum apud alium sit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quispiam ex umbris hausto apud superos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus est. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulsat, aut fabulas aliquas denarrat, scilicet quàm sit bellus nugator ostentans. Vel etiam interim, dum regreditur inter uiam furādi studio forsan occupatur. Nam ex artibus quas profitetur, hæc uel præcipua est. Ad hunc ergo modum pro suo arbitrio liberè nobiscum agit, nihil etiam ueritus, quòd media ex parte est noster. CLO. At quid nosti ò Charon, an negocio aliquo detineatur, Ioue uidelicet postulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iustum tempus insumat? Herus autem est & ille. CHAR. At non ita ut ultra iustum modum communi mancipio debeat imperitare: quando nos, cum abeundi tempus esset, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei causam propemodum coniecturis assequor: nempe apud nos malua tantum est cum libamentis, & placentulæ, silicerniaq;. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida sunt omnia, Ambrosia multa, pariter & Nectar affatim suppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine suauius lubentiusq; apud illos cūctari uideatur: quin & à nobis subuolare consueuit, perinde ac si è carcere aliquo aufugeret. Vbi uero descendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentim uix tandem accedit. CLO. Mitte iram istam ò Charon, siquidem hic propè adest, complureis secum adducens: imò ut cernis, densam turbam uelut gregem uirga præ se agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipsis conspicio? Tum alium risu diffluentem. Porrò alium quendam pera succinctum, ac baculum manu gestantem, asperumq; ac toruum quiddam obtuentem. Deniq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercuriū ipsum uides sudore perfusum, pedibus puluere conspersis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei suspirijs sit distentum? Quid hoc rei est ò Mercuri? Hem quæ est hęc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidere. MER. Quid aliud ò Clotho, quàm quòd, dum

M

mercurius fur

ſceleſtum hunc aufugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu conijcere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum querebatur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, aufugit? MER. Aufugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicque ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris profectò manibus egregiè effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſque peruenissemus, ipſeque umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quo modo clàm nobis aufugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſupercilijs, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Satis tibi ſit, quod eiuſmodi ludos in cælo reddere conceditur. Vmbrarum autem res omnino ſunt planæ, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis. Niſi forſan excuſas, quòd te circũuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cum oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerem, facile animo collegi, eum tranſfugiſſe. Quare uiam quæ rectà ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſque adeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ò Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingredietes ſingulos, qui & unde nati, quoque modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ò Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ò Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſoli felicitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ò Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOT. Vetulos iſtos dicis? maximè. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprime maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTHO. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios ò Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique ueſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibiipſi mortem conſciuere ſeptẽ. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERC. En tibi propè adſunt. CLOT. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

Theagenes

MER. Hic astant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, neci dedit, is ubi est? MER. En tibi hic adest. CLOT. Quos iudicum sententia capitis damnauit tandem adsint, eos inquam, qui carnificinam senserunt, quiq; in crucem sunt adacti. Tum sexdecim illi, qui à latronibns sunt iugulati, ubi sunt ô Mercuri? MER. Adsunt saucij illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos simul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philosophus Cyniscus quem Hecates cœna ac ouis lustralibus, cumq; his sepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iamdudum hic tibi assisto ô tu præclarissima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maiestatem tuam læserim, quod me tam longo tempore apud superos errare permiseris. Nam uniuersum colum ferè uni mihi adglomerasti. Ipse certè quãquam filum ipsum dirumpere sæpe sum conatus, tamen quũ nescio quomodo infragile esset, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inspectorem ac medicum relinquebam. Iam autẽ quod felix faustumq; sit, inscende. CYN. Minimè gentium, priusquã uinctum hunc inscendere compulerimus: uereor enim ne te precibus suis à sententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis est. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inscende tu. MEGAPENTHES. Nihil minus ô regina Clotho, potius autem ad superos me remeare paulisper sinito. Quod si feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quid nam est, cuius gratia tantopere in uitã redire gestis? MEGA. Equidem domum semiperfectã reliqui, quam ut prius per te liceat ad fastigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas agis, quin mox inscendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ô Parca, diem hunc saltem mihi apud superos agendum concede., quo tempusculo de pecunijs nostris uxori nonnihil iniungam, atq; ubi defossum thesaurum habuerim, demõnstrẽ. CLO. Frustra laboras, stat sententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioso: Nam Megacles potietur tuus consobrinus. MEGAPEN. O insignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præ segnicia non occidi? CLO. Ille ipse, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & uestes, & quicquid est auri nancíscetur. MEGA. Præter æquum facis ô Clotho, quòd hominibus inimicis, & hostiliter infestis meas fortunas attribuis. CLOT. Quasi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus esses, non solum ipso occiso, sed & liberis eius in conspectu spirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit. MEGAPEN. Ausculta ô Clotho, quę tibi priuatim semotis arbitris dicere uolo: uos hinc paulisper abscedite: Si me effugere permiseris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiso Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatiq; centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum sua sponte ingressurum. MEGAPEN. Testor uos, murus manet imperfectus, & nauium statio inchoata: Quæ omnia, si quinque saltem dies amplius uiuere licuisset, ad fastigium perduxissem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc saltem æquum postulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantisper superesse liceat, dum Pisides sub iugum misero, & Lydis tributum imperauero, dumq; mihi ipsi magnificentissimo monumento erecto, inscripsero, quæcunque in uita gessi, uel magna, uel egregij Imperatoris uirtute digna. CLO. Quid? tu non unam postulas diem, sed fermẽ uiginti annorum moram. MEGAPEN. Atqui sponsores uobis exhibere sum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam,si cordi fuerit,obsidem pro me relinquam Agapetum. CLO. O scelestum, eum ne, quem relinquere in terris superstitem semper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus, nunc autem, quod melius est, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo pôst, ab eo, qui nunc regem agit, è medio sublatus. MEGAP. Cæterum illud saltem non negabis ô Clotho? CLOT. Quid hoc tandem est? MEGAP. Equidem scire gestio, ut sese res mea habitura sit post me. CLOT. Ausculta, tametsi, ubi audieris, sat scio, animo magis angeris. Principio uxore tua Midas seruus potietur, quam iam antè quoque non semel constuprauerat. MEGAPEN. Ille ne scelerosus, quem equidem dum uxori gratificari studeo, manumisi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porrò imagines & statuæ, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euersæ omnes, spectantibus risum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: Nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt obsistit? CLOT. At quisnam tibi amicus erat, aut ex qua causa iusta quempiam tibi conciliaras? Nescio quòd qui uos uelut deos adorant, & quæcunque uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè sui compendij spe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipsius amici, ac interim tempori seruientes. MEGA. Atqui si quando in conuiuijs ex more uinum libarent, magna uoce omnia mihi bona præcabantur, adeo ut si fieri posset, unusquisque eorum etiam pro me mortem subire paratus esset. In summa, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLOT. Propterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpisti, statim mortem oppetijsti. Nam poculum tibi postremo temperatum, huc te demisit. MEGAPEN. Hoc illud est, quòd amarum quiddam gustaram. Sed quid ex eo scelere sibi uoluit? CLOT. Nimis multa percunctaris, quum iamdudum inscendendi tempus fuisset. MEGAPEN. Vnus adhuc restat scrupulus, qui me omnium maximè sollicitat, cuiusq; gratia in uitam uel tantillum respicere gestiebam. CLOT. Quid hoc tandem est, ingens enim aliquod fore apparet? MEGAPEN. Carion famulus meus statim, ut me mortuum aduertit, circa uesperam conclaue, in quo iacebam, ingressus, cum deserta omnia offendisset (neq; enim quisquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adesset, pellicem meam Glycerium subegit, cum qua opinor, iam multo antè rem habere consueuerat. Postea uero cum iam animum uoluptate explesset, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio scelesté, sæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixisti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me despuisset, ac ut in impiorum regionem facesserem, iussisset, abiuit. Ibi ego, quanquam ira succendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulcisci non potui. Porrò scelesta famula, cum aduenientium quorundam strepitum sensisset, scilicet ut me lugere uideretur, oculis sputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abscedebat: quos si prehendero. CLOT. Quin tu minis omissis celeriter inscendis? Iamdudum enim tempus, ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOTHO. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in sententijs, pro cuiusque merito ferendis, mox æquissimum experieris. Quare in præsentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum saltem, & unum ex pauperibus istis facias, licebit. Imò pro rege seruum, modo reuiuiscere sinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus est, & tu Mercuri. Quin hominem correpto pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inscenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honestissimo me sedere loco. CLOT. Quid ita uero? MEGAP. Quod rex fuerim, per Iouem, & satellites habuerim complureis. CLOT. Et iniuria te uelli-

uellicabat Carion,hominem sæuum adeo,ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius gustato baculo. MEG. Et Cyniscus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & asperius quàm pro maiestate,obiurgasses,tantum non cruci adfixi? CLO.Propterea & tu nunc hic manebis malo astrictus. MICYLLVS. Dic mihi ô Clotho, quando uobis mei nulla est cura, an quia pauper sum, propterea me postremū inscendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem sum Micyllus sutor. CLO.Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quā multa se daturum polliceatur hic Tyrannus,si uel paulum in uitam remittatur. Vnde mirari succurrit, cur non & tibi mora sit iucunda. MIC. Ausculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis,uidelicet in hunc modum polliceri.

Post omneis alios,tandem ipse uorabitur Vtis.

Siue enim primum siue postremum, ijdem me dentes manent. Sed enim neq; aliàs meæ res, ut diuitum se habent. Nostra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter sese distant.Quandoquidē tyrannus,qui in uita horrendus omnibus & suspiciendus uidebatur, nunc auro, argento, uestibusq; exutus: tum & equis,cœnis,pueris floridis, & mulieribus formosis post se relictis,eorum desiderio non iniuria cruciatur,ac à tot commodis se abstrahi fert grauiter: quibus,nescio quomodo, anima ipsa, uelut glutino hæret affixa, neq; se facilè sinit auelli,ut quæ eis iamdiu inhæserit.Quin magis tanquam uinculū aliquod est infragile,cui ipsos illigari irretiriq; contingit,adeo, ut ubi quispiam eos abducere pararit,plorent.Ac cum in cæteris sint feroces,in hac tamē uia quæ ad inferos ducit,meticulosi deprehenduntur. Itaq; subinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud superos gerūtur,respicere gestiunt. Sicut stultus hic faciebat,qui non solum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem frustra deprecatur. At ego,ut qui in uita pignus haberem nullum,nō agrū,non domū magnificè extructam,non aurum,non supellectilē,non nominis gloriam,non imagines,ad mortē expeditus meritò eram. At statim ut mihi solū innuit Atropos,abiectis & subula,& loro geniculari,tantū crepidā quandam manu portans uoluntarius sequebar. usqueadeo haud grauatim, ut dum præ festinandi studio subsulto,neq; calceos subligarim,neq; atramentū absterserim: imò uero præcurrebam,quæ ante me essent,spectare gestiēs. Neq; enim à tergo mihi erat relictum quidquam,quod me uel conuertere,uel reuocare potuisset. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari,nec quēquam uicino præstare,res mihi omnium longè suauissima uidetur. Deinde cōiecturam facio,ne æs quidem alienum hic à creditoribus reposci, neq; tributum cuiquam pendi, neque,quod omnium maximum est,hyberno tempore quenquam rigere,neq; ægrotare,neque potentiores in humiliores pugnos ingerere.Postremo pace consistunt omnia,& in contrarium tota uitæ ratio uersa. Siquidem nos pauperculi ridemus, discruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridētem te conspexerim, quid tandem sit, quod potissimum tibi risum mouerit, audire percupio. MIC. Ausculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud superos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inspectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum dijs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florem spectarem,& comitātium turbam numerarem,aurum ac pocula gemmis distincta mirarer,lectos argenteis pedibus suffultos stuperem,beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor sæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maiestate in publicum prodiret,& se ipse subinde erigens, uelut resupinaret, obuijsq; stuporem inijceret,cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penè

regio cubito sublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus esset, ipse quidem istis delitijs exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam stulticiā multò magis ridebam, qui eiusmodi non hominem, sed hominis probrum, ad stuporem usq; miratus fuissem, cuius felicitatem ex epularum tātum nidore æstimassem: quenque ob sanguinem, qui Laconici maris testudinibus innascitur, beatum prædicassem. Neque uero hic solum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gniphonem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dum licuisset, usus non fuisset, propriam sortem deplorantem: imò, quòd ne semel quidem illis à se gustatis, uerum luxu perdito Rodochari relictis, è uiuis excessisset (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) Hæc inquā, cum cernerem, risum sistere nullo modo potui, præsertim recordatus, quàm in uita pallidus semper & squalidus obambulasset, & uultu, præ curarum magnitudine, tristi. Deinde, quòd solis digitis opulentus fuisset, quibus talenta & milliones supputare consueuisset, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatissimus Rodochares, haud ita multo pòst, fuerat egregiè distracturus. Sed quid iam non hinc soluimus? Etenim si quid reliquum est, hoc inter nauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inscende tandem, ut anchoram Portitor subtrahat. CHAR. Quid hic? quò fertur? inibi operire. Cras te prima luce traijciemus. MIC. Iniquus es ô Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei misero mihi, iam nauigant, at ego hic solus relinquor. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neque enim cū iam antè sim mortuus, periculum est, ne denuo submersus præfocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem est, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei ô Micylle, quin isthic manes? haud fas est Micyllum ista ratione transfretare. MICYL. Et quid si citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem. CHAR. At ubi nunc sedebit, cum, ut cernis, plena sint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris insidat. CLOT. Quàm hoc appositè Mercurio uenit in mentem. Ascende ergo, atque scelesti huius dorsum fortiter proculca. Nos autem prosperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ô Charon, ut iam hic tibi, quòd uerum est, detegam: Equidem obulum, quem pro traiectu debebo, soluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum si uel sentina sit exhaurienda, uel agendus remus, en tibi adsum paratus. Porrò Charontem Cynisci non pœnitebit, dummodo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à te uel hoc lucri facere, fuerit satis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, siquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, sicuti tute uides, obstrepunt hi plorando, sicut cantus ipse interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miserum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nunc uuas decerpet è uitibus, quas hoc anno plantaui? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non est quenquam citra lachymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum secundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more paulisper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo. Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix posthac à mane ad uesperam usq; sine cibo peragam. Nec hyemis tempore sine calceis & seminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit subulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ô Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum reddite

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Io caris ò Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea traijcere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem adue&ura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neque formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, quàm ipsa regis purpura, nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi inijce. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ò Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudum Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adduc ipsos ò Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, editis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cyniscus sum, ò præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynisci huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ò Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cyniscus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuór ue cicatrices admodum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imò uero in totum excisa. Quid hæc ò Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cum per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò pòst uniuersas maculas ex animo absterśi. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locum habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam causam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iamdudum enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ò Micylle purus es omnino, & ne pũctulo quidẽ notatus. Concede & tu ad hunc Cyniscũ. Accerse nunc tyrannũ. MER. Megapenthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede, te uoco tyranne, quin ipsum ò Tisiphone, in me

dium proijcis, capite in terram statuto. Benè habet. Tu nunc ô Cynisce, & hominem de sceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adest. CYN. Principio quamuis in accusando ne uerbis quidem opus fuisset, quandoquidem cuius monetæ sit, uel ab ipsis notis agnoscere potes, tamen quo res fiat sole clarior, & ipsum tibi uirū detegere, sermoneq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter scelestus nebulo tantisper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidē censeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditissimorum atq; audacissimorum, quos in hoc sibi conciliarat, fauore, partim satellitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus sexcentos indicta causa trucidauit. Deinde cum hac uia singulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias summas corrasisset, nullā libidinis speciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miseros ciues exercuit, uirgines uitiando, adulescentes stuprando. Breuiter, modis omnibus in subditos debacchando. Iam pro fastu, pro superbia, procq; eius in obuios omneis fremitu, supplicium factis dignum sumere nō possis, quando minori periculo in solem, quàm in hunc defixis oculis tueri licuisset. Porrò noua supplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recensere? qui ne ab intima quidem familiaritate coniunctis abstinuerit? Quod si ab eo interemptos huc aduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi studio confingi. Imò uero non uocati & uoluntarij, ut uides, hic adsunt, ipsumq; circumsistentes malè urgent. Hi omnes ô Rhadamanthe, huius crudelitate uitam amiserunt: quorum alij formosarum uxorū gratia, insidijs sunt circumuēti: alij quòd liberorum suorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine stomacharentur, sunt trucidati: alij, quòd opibus illorum insidiaretur. Porrò alij, quòd boni essent & prudētes, quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis sacrilege? MEG. Cædes, quas dicit, equidem perperraui. Cætera uero omnia, nempe adulteria, læsam puberum pudiciciam, uirginum stupra, hæc omnia Cyniscus falsò criminatur. CYN. Quin & horum testes proferam ô Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercuri eius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progressa, quæ sese conscijs hic ter scelestus patrarit, testabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc assint. Benè sane quòd obsequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis testibus commiserit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè sunt omnia, de quibus à Cynisco accusatur. Me tamen ô here Rhadamanthe, hæc dicere sane pudet, eiusmodi sunt, quæ supra me patrauit. RHAD. Itaq; eum testimonio tuo apertissime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem sustineas. Et tu iam Lucerna da testimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu sint facta, nescio: neq; enim aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipse est passus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere superiora sæpenumero spectaui, adeo ut & ipsa quidem aliquoties extingui gestiens, oleum ultro non adbiberim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conspurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis est testimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum cōspiciamus. Papæ, hic totus est liuidus & insignis, imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nūc autem quo tormenti genere est puniendus, in Phlgethontem ne inijciendus, an tradēdus Cerbero? CYN. Minimè. sed si tibi est cordi, nouum quoddam supplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos est ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Est quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo solus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis sanè & molestas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud superos potentia præualuerit. Inprimis autem ubi delitias illas suas in animo recolere

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uixit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

A[illegible]

ECQVID tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodum uulgo dici consueuit, recenseam, ex his quæ tũ facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorum amiciciam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amiciciam appellare? Noui enim permulta, atque adeo pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quòd ipse ea experimento cognorim (neque enim mihi unquam experiũdi incidit necessitas, ac ne quando incidat, Dij prohibeant) sed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabãtur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærũnas effugissent. Atque hi quidẽ digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cũctaq; ab initio ad finem

finem usq; perspexissent. Hos igitur haud quaquam indiligēter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragium quoddam, ac prēter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis deraso capite, cōplures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem geminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adsistentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lentē solueretur: & ipsi tutò in solum descenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; isti igitur permulta id genus ad præsentem commoditatē exaggerantes, commemorant: quo uidelicet a pl[illegible] stipem accip[illegible]t: si nō [illegible] esse uideantur. Por[illegible]s quas in tectis tulerunt tempestates referret, atq; immanes illas undas, qui [illegible] [illegible]anos fluctus, si fas est dicere. & quemadmodum primū a littore soluerint mari tranquillo: [illegible] molestiarum perpetua nauigatione sint perpe[illegible]runt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Deniq; quemadmodum infelici nauigio in cautem quampiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri ægre enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quū referrent, mihi quidem uisi sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans, deprehendi quicquid ærumnarum cum eiusmodi conuictibus coniunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percensere. Iampridem enim mihi uideor animaduertisse te de capessenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus sermo [illegible]isset: mox ex [illegible]sentes [illegible] quispiam mercenarium hoc uitæ genus lau[illegible] cœpit: [illegible]natissimos esse [illegible] quibus contigisset horum [illegible] familiaritate, qui apud Romanos [illegible] op[illegible] conuiuijs adesse opiparis, [illegible]: præterea splen[illegible] in [illegible]diuersari: tum peregrinari omnigena cū commoditate, uolupta[illegible] (si forte libeat) resupinatos. Insuper o[illegible] amicicia ob [illegible]commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedē capere: id uero non mediocre uideri. [illegible] haud dubie citra sementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atque id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auidē ad escam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certè in posterum possis imputare, neq; expostulare queas: quòd quum te conspiceremus tantum unà cum esca deglutientem hamum, non reuocaremus, neq; priusquā in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam cessassemus, donec eo iam adacto atque infixo trahi iam, ac ui duci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri posset, frustra adesse nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando possis dicere: quæ si dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista non indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullū habeat exitum, non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq; per ocium antē contemplator, unci æris aculeum, reflexā hami aciem, ac tridentis cuspides manu rentans, malaq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiēdi nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uidetur aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atque in uniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquam non solum

lum de uobis philosophis, aut his quicunque uitæ institutum sibi delegerunt cũ uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstũque facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademque prorsus accidant omnibus, palàm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloque magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uerò culpari nõ debeo, nisi fortè ueritas & libertas in cõmemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, puta palæstricos quospiam, aut adulatores imperitos, sordidoque animo, ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæprecium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquã obtemperaturos: neque rursum æquum sit illis uitio uertere, quod non relinquant suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eã uitæ rationẽ accommodati, factique, neque ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut siquis eam uitã illis adimat, ignaui illico, consilijque inopes, desidiosi atque inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignã patiantur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad easipsas contumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atque hæc sola illis ars suppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nominè, de quibus institueram loqui, meritò indignandum, enitendumque, ut quàm maximè fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas caussas excussero, parumque idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusque ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum necessariarũ inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factũ prætexant, quòd ultrò ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt, se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Nam quemcunque uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poetæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerè contingere, non admodum anxiè cũ eis de uehementer amplectendã libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queãt effugere, quo minus in hoc ipsum parum rectè sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiẽdi necessitas, nihil quod seponat, nihil superest quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in usus sufficiat. Rectius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatem seruãt aluntque, atque eatenus duntaxat opitulantur, uerũ quæ illam tandem aliquando tollãt. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitẽ dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, cũ semper mercede cõductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem; non uideo qui fieri possit, quo minus

hic

hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem formidaturos, si modo reliquorum hominum in morē possint suo labore, suaq; industria sibi uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; cōmodam confugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis suppetant, non multo, neq; adeo maiore labore cōstent, quàm uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit, quippe quum quotidie sexcenta non desint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præsentia sat erat ostendere, qui se aiunt hac de caussa in seruitutem addicere sese, ne istos quidem uera dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minimē profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, et amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: sperantes futurū, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt, atq; ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarum cupiditas, atq; ingentium illarū & amplarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miseros istos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amasij receptant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipsos atq; inseruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne summo quidē osculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendū amorē. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pollicenturq;, semper facturi sunt, semperq; gratificaturi: semperq; ingentium sumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forsitan non usqueadeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, siquis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; consectetur, quo possit ea potiri: quanquā turpe forsan ac seruile, si quis ea gratia semet in ius tradat alienum: propterea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multò suauior est, quàm ea quā ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoscendum illis sit, si modo consequantur. Verum enimuero ob solā uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem & deridiculum arbitror, & stultum: maximē quum uideant labores certos esse, manifestos & ineuitabiles: porrō illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tandem est quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyssis quidem socij, dulci quadam gustata loto, reliqua negligebant, ac præsenti uoluptate deliniti, honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratione pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirū animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cuipiam loto sese ingurgitanti, neq; quicquā inde impertienti, assistat, idq; solam ob spem, quòd credat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotum porrigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honesti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibusdā Homericis dignum. Ergo quæ istos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulsi

pulsi sese illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidē, quod ad me propriè attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; caussa eius uitæ suscipiendæ sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandē catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neq; ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est, ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerseris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malè Syrissanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus suprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegēdus color, quo ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, néue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter asse=ctere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompam quandam expleas. at ille interim complures iam dies ne aspicit quidē te. Quòd si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersiuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quòd illi fortè in buccam uenerit, tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum sannæ eorum qui adsunt, hæsitantiam tuam ac perplexitatem ridentium. Quæ quidem non raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atque id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimā expertus, ita discedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porrò ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spe quinque obulorum, contigerit autem & deus quispiam tragicus, qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq;, num literas noris. Atq; ea quidem disceptatio non iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Cęterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecū examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint competitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolutè respondisse, metuentem interim simul & sperantē ac miserè de illius uultu pendentem: qui si quid parū probet eorū quæ dixeris, peristi. Sin arridens auscultat, hilarescis & spe bona fultus consistis. Porrò consentaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locū uelint inducere. Horum unusquisq; clanculū uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirū promissa barba, cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidē didicisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, & omnis anteacta ętas tua curiosius disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de caussa prouocatus te deferat, & adulterū dicat uel pæderasten: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Porrò si pariter omnes benè de te prædicēt, suspecti, leues, ac largitione

I.

I.

II.

III.

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi cōstent oportet. Nihil profusus sit, quòd tibi queat obsistere, alioqui nunquā obtinueris. Age sanè, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibusque ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non refratur domus præfectus, neque item dispensator. Nemo tuā insimulauit uitam, dextra omnia & omni ex parte benè promittunt sacra. Vicisti igitur ò fortunate, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquā contemnenda præstituatur, eaque commodè ad usum citraque negocium persoluatur, utque reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilque iam facias præter ea sola, quorum gratia primū receptus es & in quæ cōductus, ita em̄ consentaneū fuerat Timocles, neque ingens malū erat futurū, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirū et portatu facile, quodque est omniū maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem, si uidetur, à primo conuiuio, unde consentaneum est, te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis, qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimum quinque drachmis. At ille Accissans, seque quum maximè cupiat, cupere dissimulans: Apage inquit, Egóne quicquam abs te? Addit & illa, absit, dij prohibeāt. Tandem flectitur atque obtemperat, ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu porrò nitida sumpta ueste, mundissimeque cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrunque obseruata opportunitate ingrederis, teque sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò suprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspensus inhias, propterea quòd noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesque qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neque uero ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodū te geras in pueros aut in uxorē, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatque te uident propter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculū, coniectantes te nunquam antea apud aliū quempiā cœnasse, nouumque tibi esse, ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac neque cū sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neque uarijs appositis opsonijs, & in ordinē quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atque eundem imitatus, cōuiuij rationem & ordinē discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animoque penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atque interim quidē, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantasque delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquā & illud in mentem uenit, fore ut ad mirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere:

Haud uitio uerti debet si Troia pubes
Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispiam, prębibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respōdere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus non nullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo cum adueneris, ijs anteponare, qui multorum annorum seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auide corripiens deuorarit? Homo inelegans ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multò minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porrò tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerū ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miserè sub lectică abijcietur cimicibus, quemadmodū nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tū etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud cōuiuium tui plenum, ac pleriq; de te sermones. Tu uero propter insolētiam atq; insuetudinem plus quàm sat est, hauris uini tenuis & acris, eoq; iamdudū aluo tibi cita discruciaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio discedere, neq; rursum manere tutum. At producta interim in longū potatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) nō mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce citharáue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamē inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cūcta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuiū, quod mihi quidem haudquaquam suauius sit cepis, cādidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cōmemorem ructus acidos, qui deinde sequūtur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quàm nullus in his fastus, sed citra ostētationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meā ipsius uitam, aut per Iouem, liberorum etiā (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

11.

ales nu midica Phasiano.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum spe, te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerũ, puta nostræ in te beneuolentiæ caussa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniedum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratiõe, uir amicissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactione non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit. Tu porrò qui dudum talenta, ac multa nummũm millia somniaras, solidos agros, & familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihilo minus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura sunt omnia, ratũ & uerũ fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta:

Summis è labijs, non imo è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturũ sese negat. Cæterum ex amicis præsentibus quempiam in eo negocio ueluti mediũ intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo á pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omniũ fortunatissimus, cui primùm contigerit, quod pluribus miserè cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Crœsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupijssent, etiam si quid ultrò dandum fuisset, gloriæ duntaxat caussa, cum isto uiuere, & familiares apud hũc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod nõ admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsus præclaris illis opibus delitijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contrà atq; speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demũ dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies, quid in hac consuetudine sit adeo molestũ, neq; intelligo ista quę commemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, nõ molestiam modo negocij perpendens, uerũ fœditatem, humilitatem, prorsusq; seruilitatem, uel præcipue interim considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque liberum, neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem, pro-

progenitores ante limē relinquere, quū in huiusmodi seruitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametsi nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius seruus, uerum compluriū, operamq; seruilem præstare cogeris, obstipo capite, & diluculo in uesperam usq;, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quòd ne placebis quidem admodū, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad seruitiū institutus, sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinæ libertatis memoria, animo recursans, facitq; ut interdum resilire conere, relucterisq;, atq; ob idipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi fortè illud tibi ad libertatem sufficere putas, quòd non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq;: quodcunque illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsus sui fuerit præco, quiq; ipse ultrò sibi multo tempore dominū ambierit. Age iam ò scelestè (cur enim non dicam, præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captū, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, teipsum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quū ipse te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamē tempestiuū fuisset, iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele disseruntur, quū libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quū in tanta Romanorū turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbarē sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum plerīq; collectitij, quidam sunt & improbi? Atq; inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unà sursum ac deorsum circumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vsq; adeó ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palàm est, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uiniq; odorati cupiditate captū eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præstò sunt huius intemperantiæ, gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterū libertas, ingenuitas, unà cū ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; istarū rerū ne memoria quidem ulla: quanquam hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset coniuncta, quod è libero seruū uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suā accersisse sese, perquàm exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cū lyra? An non uides uidelicet, quam misere macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ sublimitatis? Quo-

rum me hercle exanimis si quis aurum, argentum, atque harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquū, præter fastum, mollicíem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiā. Atque ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamque uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntque iam omnes te grammaticū esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurū enim hac re, ut Græcanicarum disciplinarum studiosus reliquæque omnis doctrinæ neque negligens, neque rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirādas illas artes, quin magis ob barbam palliumque conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque absis unquā, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neque locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunque, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quū tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manū sumis, quoque fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemque nox occupauit, incommodè lotus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ foliū, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud cōtumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neque enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atque ignotis ministrantur, quandoquidem hæc tua sit inscitia atque inurbanitas. Neque auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuiti illi pinguis & succulenta. tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumque. Neque uero raro fit, ut siquando desit alibi, minister repente te inspectante submoues ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dissecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrà tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuique tātum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atque illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimū uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usque adeo contemptum neglectumque esse conuiuam, quanquam benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usque bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse ferme, quod non sit acerbū, maximè quū tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit, Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro

IIII.

quopi

quopiam conuiuij latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti conie-ctandum est, tecp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuã, quæ tibi ne pauxil-lulum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimicp fiat. Quin & illud ferre que as, ut magi quocp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando quidem hos quocp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimicp fieri. Eocp uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atcp inutilis ap-pareas. Atqui ne ad ista quidẽ docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitescp ac tacitus feras, clàm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ he-ræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impen det. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uocifereris necesse est, id ope ram dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæ-picule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcp multam sa piat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim si-tiascp, unguentis collini, ac uertice gestare coronã. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gesta-re solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositacp co rona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispi am fuerit, sintcp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: necp tu prorsus à Venere Gratijscp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, necp periculum negligendũ: propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulũ, ne conniuere uideantur. Quas ob res uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fie ri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcien tem oculos: moxcp alter eunuchus, cui iamdudũ arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam per acto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ò infortunatum, cuiusmodi quondã conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupidi-tate metiri soleo, deambulationes liberas, atcp ex his in quale barathrũ memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebant. Tum autem accedebat libertas, atcp omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc por rò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deor sum circumferor. Quodcp omnium est miserrimum, maximecp deplorandũ, necp efficere possum ut placeam, neque gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatuscp cum his, qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam ap-tus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ip se seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inue nio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac se-ueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac rè fugiendus. Contrà si risero, uultumcp quàm possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mi-hi uidetur, quale sit, siquis in persona tragica Comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc

VII.

VIII.

præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamq́ue ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq́ue, si modo uelis par esse certamini, præmioq́ue tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatũ hora. Iamq́ue adeo diuersa uiuendi ratio superioriq́ue contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quũ ualetudo poscat, uti lecto decũbas, ne hoc quidem licet, eo quòd assimulari morbus, quo munia officiaq́ue iusta defugias, existimatur. Hinc præter omneis perpetuò palles, semperq́ue iamiam morituro uidere similis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandũ (ut ne interim referã alia incommoda) sæpe fit, ut pluuio cœlo, ubi postremus ueneris (nam is locus tibi forte contigit) uehiculũ operiaris, donec nullo iã reliquo loco ubi diuerseris, proximè coquũ, aut heræ comptorem te reclinãt, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq́ue uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rẽ profecto nimisquàm ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulenta quadã ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eam, quũ aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirũ philosopho adiunxisse cinædũ quempiam, picatis cruribus, derasa barba. Quem illa honoris (ut coniicio) gratia secũ ducebat. Quin nomen quoq́ue cinædi commemorabat. aiebat enim Chelidoniũ uocari. Iam primũ illud cuiusmodi fuerit, uide: iuxta uirum seuerum tetricũq́ue, tum senem canoq́ue mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbã habuerit Thesmopolis) assidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinem, sed uulturẽ magis, reuulsis barbæ plumis. Quod ni magnopere illũ fuisset deprecatus, ne faceret, futurũ fuisse ut flammeũ etiam in capite gestans assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillãte garrienteq́ue, demũ (nisi idem hominem coërcuisset) in rheda etiã saltante. Addebat secundo loco tale quiddã sibi fuisse mandatũ. Accersito illi mulier, Thesmopoli inquit, ita tibi dij benè faciant, magnũ quoddã officium abs te requirã, quod caue recuses, neq́ue expectes ut quicq́ue te sim rogatura studiosius. Atq́ue hoc (ut est credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te rogo, quandoquidem uideo te uirum probũ, diligentem & amantem, caniculam, quam nosti, Myrrhinam, in uehiculũ recipe, eamq́ue mihi serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atq́ue adeo propemodum iam propinqua partui. At isti scelesti & immorigeri ministri, non dicam huius sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, si charissimã mihi iucundissimamq́ue caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quũ illa tantopere rogaret, ac propemodum etiam fleret. Porrò spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio prominens prospectãsq́ue paulò infra barbam ac subinde immeiens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt) neq́ue non philosophi mentũ oblingens, maximè si quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus assessor ille, quum non insulse super conuiuium dicteria quædam iecisset in eos qui aderãt, ac deniq́ue & ad Thesmopolim usq́ue dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unum hoc possum dicere, eum è Stoico Cynicum iã nobis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delicijs illudunt, uel (ut uerius dicã) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cũ ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mãsuetos ad ferẽdas contumelias

melias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem, imò grauiter & absolutissimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiã, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porrò si diues ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurũ est, ut discrucieris ac dirũparis. Nempe quum admirari, quũ assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nũc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tãquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiã rusticè quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede assectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circunferũt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quũ uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam aliàs non suppetit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiã disserit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porrò siquando post multum tẽporis instantibus saturnalibus, aut panathenęis, misera quępiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum deniq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantẽ, pręcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguũ precium aufert qui renũciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportãtes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consiliũ adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuipiam. Unde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingẽs. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in tè, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritũ, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpsit, æuiq; partem maximè frugiferam ac præcipuũ corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abijciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ substituat locũ. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omni-

X. Adulatio de [illegible]

XI. [illegible]

XII. [illegible]

XIII. [illegible]

iamq; hoc sanè uideri posset, quod prouerbio dicunt: flumina sursum incede
re, omniumq; rerum ordinem inuerti, atq; cuncta in deterius recantari, Idq; no
Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium gesta sunt no
mine, sed quòd uerba, quæ antè probè dici sunt uisa, nũc ipso autoris opere sub
uertantur. Hæc sanè te uerisimile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te, & ad
meipsum eius generis consilium adferre, idq; non intempestiuum, neq; impor
tunum, sed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq;
si tuam personam, quam induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem
nobiscum actum putabo, atq; in hoc eloquentiæ præsidi Mercurio sacrificabo.
Si uero quod sequor, parum assequor, tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, ex
plere. Iam ergo fuerit tempus, ut quasi scena transformata, & actoribus permu
tatis, ipse quidem uocem teneam, meq; tibi salutis gratia secandum, et, si et hoc
necesse fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, simulq; acum
unà cum ustorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ò præclare Sabine, dicen
di uice à me accepta, sic mecum agis: Olim quidẽ, ò amice, hic tuus libellus non
immeritò erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narra
runt, cum uulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipue erudito
rum manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi, literas tractare ope
ræprecium ducunt. Neq; id admodum est mirum, quandoquidem, præterq;
quòd ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est uaria, miraq; est
rerum experientia, maximam quoq; habet gratiam, quòd omnia à te non scite
solũ, sed & dilucidè recensentur. Super omnia uero est, quòd quæ scripsisti u
tilia sunt, cum omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum inscitia
in seruitutem posthac sese conijciant. At cum iam sententia planè in diuersum
mutata, aulicam hanc uiuendi rationem præstare statueris, & libertati longum
ualere dixeris, tum iambicum illud seruile nimis, & generoso animo indignũ
sumpseris imitatione exprimendum.

Vbi est lucrum natura adacta seruies.

Videndum tibi erit, ne quispiam te id libelli legentem fortè auscultet, imò sum
ma ope curandum, ne cuiquam ex ijs, qui præsentem uitæ tuæ statum norunt,
tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, si à Mercurio illo
inferorum legato, uotis impetres, quo is omniũ aures, qui antè de hoc libello
quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioqui simile quiddam tibi
accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille li
teras in suam perniciem tulit, ita tu librum aduersum te ipse scripsisti. Quod ad
me attinet, qua defensionis facie saltem æqua, aduersum accusatores uti possis
non uideo: præsertim, si actionem suam nonnihil iocis & ridiculis condiant.
Nimirum ut scripta tua, atq; item libertatem, quã præ se ferunt, laudent: te ue
ro scriptorem seruientem uideant, & sponte tua collum iugo subdentem. Itaq;
non iniuria agerent, si libellum ipsum, uel altero generosiori scilicet, assererent,
te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel si tuus esset, simile
quidem tuam esse caussam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adul
teros legem durissimã Crotoniatis tulisset, et per hoc multis admirationi esset,
paulo pòst cum fratris sui uxore in adulterio fuit deprehensus. Quare non inep
tè quispiam te Salæthum illum diceret, nisi quòd illius factum non paulò est to
lerabilius, qui q̃d fecit (ut & ipse dum caussam diceret, fatebatur) amore captus
fecit, et uoluntarius, nihil reluctãs, in ignẽ animo magno insilijt. Tametsi Cro
toniatæ hominis miserebantur: &, si luberet, exulandi facultatẽ permittebant.
At tuum negocium multis partibus est absurdius, qui uitæ quidem eiusmodi
seruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es persecutus, & grauiter in
cusas, si quis in diuitis alicuius famulitiũ incidat, seq; ipse uelut uinculis astrin
gi sustineat, interim nihil non molestum, cum faciens, tum patiens, attamẽ ipse
in

in extremo senectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progressus, ingenerosum adeo & abiectũ seruitutis genus elegisti, atq; ob id tantũ non serio triumphas. Ergo qui tibi male uolunt, quanto magis insignis ac conspicuus appares, tanto te aiunt magis omnium risui obnoxium: uita nimirum tua tantum scriptis ipsis reclamante. Et quid attinet nouã accusandi rationem aduersum te quærere, post celebrem illam & admirandã Tragœdiã, quę dicit:

Sapientem eum odi, qui sibi ipse non sapit.

Tametsi & alia multa, quibus te adoriantur, accusatoribus tuis suppetũt. Nempe alij similem te facient Tragicis actoribus, quorum quisq; in scena quidem est uel Agamemnon, uel Creon, uel etiã Hercules ipse, foris aũt depositis personis, fiũt Polus aut Aristodemus, scilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uisum fuerit spectatori, iã eijciuntur, iam exibilanť, interim aliqui & flagris cæduntur. Porrò alij idem tibi contigisse dicent, quod simiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuisse dicitur. Ea enim saltationũ genera probè edocta, cum aliquandiu compositè modulateq;, non sine magna spectantium admiratione, saltantis habitum exhibuisset, ac decorum seruasset, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus respondisset: posteaquam caricas ne an nucem nescio, procul iacentem conspexisset, persona abiecta, imò prę festinatione discerpta, modulis, & saltationibus longũ ualere iussit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non histrio quispiã, sed ipse pulcherrimarum rerum autor, & uelut legumlator, ostenso alterius uitæ splendore, quasi nuce quadam, te ipse simiam esse prodidisti, ut qui summis tantum labiis sis philosophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorũ portas, alia quidem mẽte occultes, alia uero lingua depromas. Vt nõ immeritò quis de te diceret, quæ scribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigasse, palatum autem interius aridum reliquisse. Quam ob rem statim ante pedes quoq; ultricem pœnã sensisti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerũ necessitatibus insultaris, ipse tamen haud ita multo pòst, libertatem uelut sub præconibus abiuraris. Atqui apparet Adrasteam, iam tum tibi à tergo assistẽtem, ea quibus tu partim te ipse uenditabas, partim alios incusabas, egregiè risisse. Quippe, quæ dea cum sit, non ignorarit futurum, ut & ipse mutata sententia in simile uitæ genus transires. Tum quòd nõ prius in tuum ipsius sinum inspueris, quàm eos accusares, qui ob uarias fortunæ uicissitudines eiusmodi facere sustinent. Iam si quis, uerbi gratia, Aeschinem post grauem illam orationem, qua Timarchũ accusauit, fingat ipsum in idem incidisse scelus, ac per hoc in simile crimen uocatũ, quantus quæso hinc spectantium risus fuerat futurus, quòd Timarchũ quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter incessiuit, ipse uero iam senex eadem in sese commisit? Deniq; similis uideris illi Pharmacopolæ, qui cũ remediũ contra tussim uenditaret, & qui eo uterentur, eos statim eo malo liberari polliceretur, miser tamen ipse, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quispiã accusando tibi obijceret, præsertim in hac materia adeo copiosa, quæq; mille ansas aduersario præbeat. Cæterũ nunc apud me ipse cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimũ fuerit, ut me ad malum hoc, mea uolũtate coactũ confitear, dorsum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, sed ad communem illam excusandi rationem confugiam, nimirũ fortunæ fatiq; ineuitabilem necessitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, spero, nostræ caussæ æquioribus, quòd non ignorent, quàm nihil sit in nostra ipsorũ manu, quodq; potẽtioris alicuius numinis, Fortunę scilicet aut Fati arbitrio, uel contra nostram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimen nullum in nos hæreat, quantũuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis est uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amicissimus) huiusmodi excusa-

simia Cleopatrę

tionis obtentu me sinas elabi, etiamsi patronum habeam Homerum, eiusq; car
mina hæc decantem.

Fatorum nexus fugisse, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parca dedit nascenti matris ab aluo.

Itaq; si hac ratione tanquam parum proba, neq; fide digna posthabita, illud di
cerem, neq; pecuniæ caussa, neq; spe aliqua alia inescatum me, præsentem seru
tutem ferre, sed ipsius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatem,
admiratũ, rebus eius interesse uoluisse. hic uereor ne ad prioris criminis inuidi
am adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, &
crimen minus maiori uelle obscurare, quatinus adulatio malorum omniũ ma
ximè est seruile, & ob hoc pessimum censetur. Quid ergo, si neq; hæc neq; illa
uidentur dicenda, nobis restat: nisi ut ingenuè fateamur, nihil nobis esse sincé
rum ac sanum, quo deinceps uitium nostrum palliemus? Vna forsan anchora
ad hoc nobis superest, quam in aquam nondum dimisimus, uidelicet, senectu
tem nostram ac morbum in miserationem uocare, pariterq; paupertatem cau
sari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati persuadet.
Quo loco non intempestiuũ fuerit Medeam illam, quæ est apud Euripidem,
in auxilium aduocare, quæ huc progressa Iambica illa nõnihil huc detorta, pro
me tibi occinat:

Haud nescio quàm sint mala hæc, quæ nunc paro,

Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametsi nullus citem, non uitio dare, si
quis se ipse, uel in profundũ mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo pau
pertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè sunt quæ quis in eiusmodi caussa p
se dicere posset, etiamsi nihil eorum admodum decoram gerat pesonam. Tu ue
ro ò amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quandoquidem in mea de
fensione id genus auxilijs nullis sum usurus. Neq; enim, spero, tanta fames un
quam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia serenda cogitet. neq; ipsi nos
iusta adeo excusatione destituemur unquam, ut si quando accusemur, eiusmo
di latebras quærere cogamur. Quin illud mihi considera, quã magno hæc inter
sese discrimine distent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adscriptũ, ser
uire seruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recenset, & publicè
rem populi tractantẽ, ac pro uirili remp. administrantem, hoc nomine ab Im
peratore salariũ accipere. Age contemplare hæc, & utrũq; per se, ac seorsim pē
pende. Reperies certè res ipsas, iuxta illud Musicorũ prouerbiũ: δὶς διὰ πασῶν,
hoc est, longissimo interuallo inter sese dissidere. Tum duas has uitæ rationes
tantũ inter se conuenire, quantum est affinitatis plumbo cum argento, æri cum
auro, anemonæ cũ rosa, homini cum simia. Siquidem ut illic, ita & hic merces
accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri sit parendum. Cæterũ in ipsa negocij rati
one ingens est dissonantia. Quandoquidem illic seruitus est manifesta, & qui il
lorum conditionem accipiunt, emptičijs illis & manuarijs seruis, non admodũ
præstant. At qui remp. tractant, & in usum ciuitatis nationumq; totarũ stren
nuam operã collocant, nullo iure, ob solam mercedem in calumniã uocari po
terint, inq; crimen cũ illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac
ratione & præfecturæ omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantarũ gentium præ
fides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinum militariũ ductores, imò nec ipsi to
tius exercitus imperatores, rectè facere uideãtur. Quando horũ omnium labo
ribus proposita sunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet,
opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedẽ accipientibus, æqualem conditi
onis gradũ tribuere. Deniq; mercenarios miseræ uitæ obnoxios illic dicebam,
non omnes, sed qui doctrinæ prætextu in diuitũ famulitio seruiunt, eos tanquã
ærumno-

ærumnosos miserabar. At nostrum negocium, ô amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt cõmunia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæque summa fide perduco, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omne æuum conseruanda. Deinde proponit merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talentis numerata. Post hæc, modo recta uia res procedat, superest spes, neq; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uero gestit animus in hac loquendi libertate paulo magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere. Equidem aperte pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obiecceris, quãdo nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si a laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis uice adoretur. Porro imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum pro curis, proq; solicitudine, qua communem ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt. Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut acerui cacumine sumpto per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus. Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luceq; de se det periculum, quanta fide, quáue diligentia, qua postremo animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Telluris inutile pondus.

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non admodũ sit institutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes sapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quod hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis causis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceani spectaculum profectus, forte fortuna in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus. Hæc sunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negocijs districtus, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq;, nostra causa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiamsi simul omnes accusent, mihi tamen suffecerit illud:

Haud curat Hippoclides.

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

R[illegible] hac Apologia pro errato, quod inter salutandum ipsi [illegible] hoc est Aue seu Salue dicendum [illegible] [illegible] iuridicialis assumptitiua [illegible] principio usurparit. Sed tamen culpam hanc mitigat atque eleuat. [illegible] sed etiam in fine [illegible] [illegible] in principio semper positum fuisse [illegible] efficaciorem uim ac significationem habere [illegible] adductis, item historiarum exemplis, ubi uel eodem errore [illegible] [illegible] commodum [illegible] [illegible] pro alio dixerit, cuius [illegible] [illegible] quod hoc salutationis [illegible] atque efficacius sit. [illegible] suis mandans, ut salutis sanitatis [illegible] [illegible] Hinc et caussam erroris siue euentus huius, in Deum aliquem transfert. [illegible] [illegible] principiis [illegible] interpre[illegible] [illegible] orationem in uotum [illegible] [illegible].

DIFFICILE sanè est, homo cum sis, alicuius Dei impulsionē ac uim euitare. Multò autem difficilius defensionem inuenire errati eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodam impellente, lapsus est: quod utrunque mihi nunc accidit, qui cum ad te uenissem, quo te ex more, primò manè salutarem, deberemque cōsueta ista uoce uti, ac te saluere iubere, ego aureus ille, nescio quo pacto oblitus, ualere te iussi, uerbo & ipso non malo, aut ominoso, sed intempestiuo tamen, ut quod uesperi, non auroræ conueniat. Ipse igitur confestim sudaui atque erubui, uarieque meipsum gessi, cum quid agerem, non haberem: At cæteri qui tum aderant, alij quidem lapsum me esse lingua, ita ut consentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex hesterna crapula repletum atque ebrium adhuc esse existimabant: tametsi tu ipse, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne risu quidem modico, notando linguæ erratum. Visus igitur mihi ipsum, operæ quoddam precium facturus esse, si consolationem aliquam mihi ipsi componerem, ne nimis ægrè ob lapsum hunc animo afficerer, neue intolerabile putarem, si senex aliquis, præsentibus tot testibus, nonnihil ab eo, quod decorum fuerat, aberrando deflexissem. Nam quantum quidem ad ipsam linguam attinet, defensione aliqua opus, puto, non erat, præsertim quando in tam bonam & auspicatam precationem errando prolapsa fuerit. Incipienti itaque mihi, ab initio statim uidebar in difficilem quæstionem incursurus esse. At uero ubi iam progressus aliquantulum fuissem, offerebāt se multa, quæ comodè dici posse uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quàm de ipso uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ consentaneum atque æquū erit, exposuero.

1. Verbum igitur χαίρειν (quod saluere nos dicimus) antiqua uox est, & in salutationibus iam olim usurpata, ueruntamen non mane tantum, neque in primo solū congressu, sed etiam cum, qui antea se mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, salutatione hac uti solebant. Quale illud est:

Salue

Salue, ô, soli, rex, istius Tirynthij.
Deinde & à cœna, cum iam ad mutuas confabulationes uentum esset, ut apud Homerum:

Salue Pelide, nil cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlysses usus est, quando in legatione missus, oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à se mutuò iam discedere uellent, eadem utebantur. Quale est illud:

Saluete, atq; deum me agnoscite, morte carentem.

[a] Certum autem tempus nullum præfinitum fuit salutationi huic, neq; ut nũc, matutino solum tempore usurpabatur, quandoquidem & in infaustis et abominabilibus rebus, eadem aliquando usi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidẽ Polynices, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tegor.

Neq; etiam amicorum inter se nota tantum, siue indiciũ erat, sed & ad eos, quibus infensi erant, adhibebatur, cum significare uellent, nihil rei sibi mutuo cũ illis posthac fore. [b] Nam hoc, cum μακρὰν χαίρειν, hoc est, longum saluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futurã esse. Primus autem hoc uerbo usus fertur Philippides, is qui uno eodẽq; die, narratur, ex Marathone cursu itinere peracto, Athenas uictoriã annunciasse, et ad magistratus quo loco consederãt, atq; anxij de euentu pugnæ cogitabãt, dixisse: [c] SALVETE, Vincimus, eoq; dicto, statim concidisse mortuus, peracto iam nuncio, unà cum ipso illo uerbo expirans. In epistolæ autem initio Cleon ille, Atheniensium tribunus, cum ex Sphacteria scriberet, primus omniũ, hoc uerbum preposuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partam, & quòd Spartanos captos, in potestatẽ redegisset. Ac prorsus certè, post illũ, Nicias dux, cũ ex Sicilia scriberet, antiquam epistolarũ formam retinuit, statim ab ipsis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir fide dignus ac legislator huiuscemodi rerum, uerbum hoc saluere, planè ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauũ, & quòd nihil serium aut dignum præ se ferat. Contrà autem τὸ εὖ πράττειν, hoc est, benè agendi uerbum pro eo introducit, tanq; cõmune, tam corporis quàm animi benè recteq; affecti, symbolum, siue indiciũ. Ac missis ad Dionysium literis, reprehendit ipsum, q cum ad Apollinem uersus quosdam cõposuisset, deum ipsum saluere iussisset, quippe q hoc ipso Pythio indignum foret, & nõ modo dijs, uerumetiã ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille, tametsi ipse nihil propriũ suorũ scriptorum nobis relinquere post se uoluerit, quantũ tamen ex Oecello, Lucano & Archita, & cæteris ipsius discipulis, coniecturã facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis suis præmisit, sed ab ὑγιαίνειν, quod est, ualere seu sanum esse, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi, qui professionem atq; doctrinã ipsius secuti fuere, quoties missis inter se mutuo literis graue aut seriũ aliquid scriberẽt, Valere siue sanos esse sese, statim ab exordio iubebant, tanq; et hoc ipsum uerbum tam animę q̃ corpori accõmodatum maximẽ foret, summatimq; comprehenderet, uniuersa hominis bona. Preterea & triplex ipsorũ triangulus iste qui alternatim inter se iunctus, quinquelinearẽ figuram constituit, quo symbolo, ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiusdem professionis erant, eandẽq; doctrinam sectabantẽ, uti solebant, Valetudo siue Salus ab ipsis appellatur. Et in summa, ipsum quidẽ Valere, putabant, esse, uerum neq; Benè agere, neq; saluere omnino idem quod ualere. Sunt aũt & qui Quaternionẽ, maximum ipsorum iusiurandũ, aut perfectissimum ipsis numerũ perficere * dicant, alij uero etiam salutis seu ualetudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus est. Et quid attinet uetustiores cõmemorare, quando & Epicurus, qui alioqui τῷ χαίρειν, hoc est, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

II.

III.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulò grauioribus scribebat (sunt autem earū perquàm paucæ, & nō nisi ad præcipuos amicorum datę) statim à principio ualere iubebat. Frequens autē & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbū, à principio fermè positū. Nā illud

Vale, & multum mihi salue

doctè prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere benè,
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nā qui cōuiuiale illud carmē cōposuit, cuius et Plato meminit, an nō et ille ait?

Equidem hoc iudico primum,
Valere, dein pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimū quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superūm antiquissima diua salus,
Tecum, mihi liceat
Viuere quod superest.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, meritò etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendū est. Infinita autem & alia exempla, tum ex poëtis, tum ex historicis & philosophis, cōmemorare tibi possim, ubi idem hoc uerbū, ualere, antepositum reliquis atq; prælatū reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittā, ne mihi scriptum hoc in loquacitatem quādam ineptā ac puerilem adeo prolabat, uidearq; ipse clauo aliū alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantū adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentē causam pertinere propriè uidetur, non incōmodum huc adscribi posse existimaui. Nam cū Alexander Magnus pugnā illam ad Issum initurus esset, quemadmodū Eumenes Sardianus in epistola ad Antipatrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tū ita oblitus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodū & ego, siue etiā numine aliquo impellente, idem tū, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex, tempus iā est in aciem educi exercitum. Conturbatis aūt cæteris, qui tū aderant, ob inopinatam ac nouā salutandi formam, ac ipso Hephestione, propemodū præ metu emoriēte, Alexander respondens, recipio, inquit, omen. Nā nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbū mihi nunc pollicetur. Antiochus aūt, cognomento Soter, quando cū Gallis conserturus prælium esset, per quietem uidit astare sibi Alexandrū, & iubere, ut tesserā hanc ante pugnam militibus daret, ὑγιαίνειν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, pręclarā illam uictoriam mox consecutus est. Pręterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucū literis, planè ordinem inuertit, à principio quidē epistolæ ualere illum iubens. Pro eo aūt ubi alij Vale scribunt, in fine τὸ χαίρειν, hoc est, auere subscribens, quē admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquū autem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionē facere, qui post Magnū Alexandrum, secundas in re militari tenuit, uariasq; fortunę mutationes ac uices pertulit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donariaq; consecrando quotidie ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriā ab illis, uel regni alicuius ampliorem maiestatem, uel gloriam, uel diuitiarū abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quamdiu

I. Hephestionis.
II. Antiochi.
III. Ptolomęi.
IIII. Pyrrhi.

hoc

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euentura sibi esse. Ac rectissimè, opinor, sentiebat, illud nimirum secum reputans, quòd cæterorum bonorum omnium, nullus fructus foret, quàmdiu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc est, sanitas ista corporis atque animi sola abesset. Sed iam satis de eo, quo quicque horum uerborum tempore, propriè dici, solitum fuerit, à nobis expositum est. Fortassis aũt dixerit quispiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã si nihil aliud dixisses, tamen iure optimo accusandus ac reprehendẽdus fores, perinde ac si quis galeã tibiæ, aut rursum ocreas capiti alligatas imponat. Verum ô optime (responderem & ego illi) meritò sanè hæc diceres, si quod in uniuersum tẽpus foret, quod sanitate siue salute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoque salute ac sanitate semper opus est, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negocijs estis, eoque ad plura corpore integro ac sano necesse habetis. Preterea autem ille qui χαῖρε, hoc est, Aue, seu gaude, dicit, auspicato tantum principio utitur, ipsaque res non aliud, quàm precatio siue optatio quædam est. at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet simul, quæ ad sanitatem siue salutem aliquid conferunt, neque solum comprecatur, uerum etiam denunciat atque imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum seu negociorum, quod semper & à rege quoque accipitis, hoc primum esse solet, quod uobis præcipitur, quo sanitatis atque salutis uestræ curam habeatis? Ac meritò sanè. Neque enim ulla uestri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, nisi integri ac salui essetis. Sed & ipsi uos, si modo Romanum sermonem, ego quoque nonnihil intelligo, cum salutantes, uicissim uerbis accipitis, salutis nomine plerunque respondere illis soletis. Atque hæc omnia dixi, non quòd de industria, omisso uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere studio quodã affectarim, sed quia hoc ipsum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, si & aliena lingua loquerer, & tempora salutationum immutarem? Gratiam autem & Dijs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auspicatius uerbum conuersum fuit, atque ipse in melius, errando prolapsus sum. Et quid si hoc Salutis, aut etiam Aesculapij ipsius prouidentia quadam factum est? qui tibi per me salutem ac sanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipse equidem, nisi Deo aliquo impulsus, quicquam eiusmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo simili pacto turbatus atque animo perculsus fuerim? Quod si uero & humanam quandam defensionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc est, si, cum admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potissimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac festinantia in diuersum, animi consternatione quadam, incido. Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduersos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem salutantium impediunt & disturbãt. Tu uero, sat scio, quantumuis alij dementiã, aut inscitiam, aut etiã delirationẽ quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & simplicitatis quodam symbolo atque indicio ipse accepisti, animique, nihil forense aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis signum esse existimasti, quando certè nimia in his rebus audacitas, nõ multum à temeritate atque impudentia distat. Ac ipse quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: quod si uero aliquando contingat, ut id in faustam & auspicatã comprecationem aliquam semper euadat. Temporibus igitur primi Augusti, etiam tale quiddam accidisse dicitur, Nam cum ipse forte quadam iudicio cuidã præsedisset, ac causa rectè atque legitimè iudicata, hominẽ quendam iniustè calumnioseque delatũ, à maximo quodam crimine absoluisset, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiã tibi, inquiens, Imperator habeo, quod malè atque iniustẽ iudicasti.

Ibi cum cęteri qui circa Augustum erant, grauiter indignarentur, hominemq; discerpere ac lacerare uellēt: Desistite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipsius, sed animum examinare atq; inspicere æquum est. Ita tum ille. At tu, siue animum inspicere & cōtemplari uoles, beneuolum reperies, siue linguam, neq; ipsa inauspicatum aut ominosum aliquid dixit. Ceterū uideor hoc loci iam constitutus, non immeritò & aliud quiddam uereri debere, uidelicet, ne qui me putent ex composito errasse hoc pacto, quo hanc apologiæ scribendæ causam haberem. Atq; utinam quidem, ò optime Aesculapi, eiusmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ speciem, sed ostentationis alicuius captatam occasionem præ se ferat.

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

ARGVMENTVM.

H[illegible]

Quantum

LVCIANVS.

QVANTVM cum ex codice, tum properandi studio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradum maturanti similis esse uideris. Volutas uero sedula agitatione inter progrediendum aliquid in animo, cum ipsa labia cõmouere soleas sensim & tacitè submurmurando. Quinetiam ipsam manum iã in hanc iam in alterã partẽ transfers, quasi orationem aliquam apud te digeras. Quæstionem autem aut alioqui ex obliquis illis captiunculis quiddam componis, aut etiam disceptationem sophisticam comminisceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere sustineas, uerũ semper in negocio feruens & sedulus nunquam non quidpiam seriæ rei cõficis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad disciplinarũ exercitiũ referre soleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam est quod dicis. Cõmodum enim hesternæ disputationis conuersatione, quæq; ille ad nos disserue rat singula recogitando inter eundũ in memoriam reuocabã. Aequum uero esse opinor, ne quod tempus uacuũ laboris temere & negligenter prætereamus, præsertim cum nobis obscurum non sit uerissimũ esse quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam angustis circumscriptã esse terminis, ipsam uero artem infinitę prolixitatis. Sed enim hoc ipsum ille de arte Medica protulit, quæ quidem res multò minore labore perdiscitur. Cæterum Philosophia multo tempore haud ita comprehẽsu facilis est, nisi quis summa uigilantia inconniuenter & perpetuò oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut ludicris in periculũ uenimus, aut eñ oportet miseram & ærumnosam in promiscua priuatorũ multitudine ætatem agere, aut philosophiæ studijs excultum, uitã felicem degere. LVC. Enimuero ipsa præmia quæ dixisti, o Hermotime, admirationis plena sunt, et quantiuis precij existimãda. Porrò opinor illa ipsa fermè te contigisse, neq; ita procul à te esse seposita, si quo modo fas est coniecturã facere ex temporis longitudine, quod in philosophiæ studijs perdiscendis contriuisti. Insuper etiã ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendisse uisus es. Quippe, si rectè cõmemini, hic fermè annus est uigesimus, ex quo te nihil aliud rei facere conspexi, q̃ pręceptores frequentantẽ, & quàm plurimum libris prono & obstipo capite intentũ. Adhæc dissertationũ philosophicarum cõmentarios describentẽ, semper diutinis curis & cogitationibus pallidum, et exucco corpore prorsus aridũ, adeo ut somni quoq; parcissimus mihi uisus sis, ea tua est in studijs urgendis frequentia & sedulitas. Hęc itaq; cũ mecum memoria repeterẽ, breui fore spero, ut exoptatã felicitatẽ apprehendas, atq; adeo, nisi nobis ignaris imposueris, iãdudum cũ illa cõuersatus es. HER. Vnde nã hanc animo spẽ cõcipis, ò Luciane, qui ad uiã prolato iam primũ capite prospicere incipio. Ipsa porrò uirtus, si qd Hesiodo credimus, ualde procul sita est, ad quã pertingendã, ut uia est longa, ita nõ minus ardua & aspera, non parũ sudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nondũ satis tibi sudatũ est, neque satis confectũ itineris? HER. Mihi quidẽ non uidet, nihil eñ præpedimento mihi esse uiderẽ, quo minus non ꝑ omnia felix essem, si unq̃ mihi concessum fuisset in summo fastigio cõsistere, nũc uero Luciane tantũ adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipse Hesiodus dimidiũ totius esse dixit. Itaq; si iuxta mediũ te ingressum esse dixerimus, fortasse nõ multũ à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multũ nobis confectum sit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te constitutum esse rectè dixerimus? HER. In ipso montis radice consistentem, ò Luciane, modo porrò ire conantem. Est uero omnino uia lubrica & aspera, ac planè eo opus est, qui manu protensa ascendentem subleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi satis idoneus est, quemadmodum Iupiter Homericus, cathena quadã aurea ex summo demissa, suas ipsius orationes, opinor, quibus te uidelicet subductũ, cum ad se, tũ

ad Virtutem ſubleuare queat, præſertim cum ipſe multò ante aſcenderit. HER. Hoc ipſum profecto Luciane quod dixiſti, à præceptore ſedulò factum eſt. Ete nim quantum ad illius operam attinet, iam olim ſubductus ſum, & cum illis cō uerſationem habui, quantū uero ad me attinet, nondum aſcēdi. LVC. Atqui bo num animum habere oportet, optima ſpe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in ſummo propoſitā conſpicientem, maximè uero illo animoſis in clamationibus cohortante & inclamante. Veruntamen ualde ſcire poſſim, quæ nam ſpes ab illo tibi oſtenſa ſit, ſuperato iam cacumine? An mox futurū conie ctandum ſit, te in ſummo fore poſt myſteria, aut omnino poſt Panathinea. HER. Perexiguum eſt quod dicis, Luciane. LVC. An poſt quinquennium iam ſubſe quens? HER. Et hoc quidem modicū eſt cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis poſſeſſionem conſequendā. LVC. Proinde ad ſummum poſt decen nium. Niſi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq tanto tempore ad uir tutis faſtigium aſcendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Hercu leis ad Indos uſque haud difficulter ire atque redire poſſit, & ſi non recta aut ci tra intermiſſionem perpetua profectione iter faceret, uerū apud populos iacen tes in medio paulisper cōmoratus oberraret. Et quo nam modo tandē credibi le eſt, petrā, ſupra quam uobis Virtus habitare credit, altiorem decliuioremq eſſe illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro ſumma ui euerſa eſt funditus. HER. Diſſimile prorſus eſt quod adfers ò Luciane, neq em eadē res eſt quā tu confingis, quæ tam in exiguo temporis ſpacio confici aut capi queat, non ſi infiniti Alexandri ad unū omnes ſuas uires coniunxerint. Quoniā mul ti qui cōſcendere moliebant, fuerunt, iam uero non parū multi ualde forti aſcē dunt animo, & proficiunt partim quidem non nimiū, partim uero altius. Cæte rum, ubi mediū itineris iā attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia faſtidiunt, et reuertunt grauiter anhelantes, multoq ſudore perfluētes, itineris laboribus abſterriti. Quicunq aūt omnibus nauiter ſuperatis incōmo dis & diſcriminibus in finē uſq animoſe perdurauerint, illi tandem ad faſtigiū uſq conſcendūt, & ex illo felices facti, uitam quandā admirandam per reliquā ætatem exigunt, alios quidem mortaliū non ſecus atq formicas è ſublimi con templantes. LVC. Papæ ò Hermotime, quantulos homunciones nos eſſe oſten dis, qui neq Pygmæis quidem ipſis nos conferre dignaris, ſed in totum humi repentes, in cauernis terræ degere cōfingis, nō iniuria alta, & quæ ſurſum ſunt ſapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humū repētes ſumus, poſt deos etiā uos ſupplicibus uotis deueneramur in alto cōſtitutos, a nimūq properandi addentes conſcendentibus. HER. Vtinā ſaltem aſcenden di facultas unq nobis daretur, uerum multū adhuc uiæ conficiendæ ſupereſt. LVC. At tu nondū expoſuiſti, quanto tēporis ſpacio opus ſit, ut in cōplexu uir tutis interquieſcas. HER. Neq ipſe admodū hoc ipſum exacte calleo ò Luciane, opinor tamē nō minus uiginti annis peropus eſſe, quibus exactis, omnino me in ſummo faſtigio futurū eſſe confido. LVC. O Hercules, perlongū eſt quod di cis. HER. Siquidē de maximis rebus nobis labor eſt propoſitus. LVC. Fortaſſe illud uerū eſſe nō ualde negauerim. Quòd aūt uiginti annos adhuc uicturus ſis, quo nā modo præceptor tuus certū te reddidit, nedū ſapiens exiſtens, uerū etiā fatidico ſpiritu præditus, aut unus ex illis, qui Chaldaica diſcipliua ſunt imbu ti? Aiunt itaq & hęc ſciri poſſe, neq em uериſimile eſt, adeoq iniquū eſſet, ut tu uitæ tuæ incertus, nū unq in humanis agens uirtutē amplecturus ſis, tantos la bores temere ſuſciperes, tot pperſſis diu noctuq difficultatibus, pręcipue uero cū prorſus ignores, nū in ppinquo ſummitatis te conſiſtentē imminēs Parca pe de correptū, atq ab omni ſpe potiundæ uirtutis deiectū deorſum detractura ſit. HER. Apage iſta, qppe nefas et irreligioſū eſt talia loqui o Luciane. Atq abūde ſat eſt, ſi unicā tm dieculā ſapiēs factus, felicitate illa pfruar. LVC. Ergo p tantis

exant

exantlatis laboribus unius dieculæ ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori diſſerenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiū non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelſiſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non aſtimandas? HER. Bona uerba ò amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVCI. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiā, animi magnitudinem, ipſiusq; honeſti et iuſti pretium, præterea autem omnium rerū exactam & abſolutā cognitionem certò & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturū. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquā, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtū, ad Deos migraſſe tradunt, et ipſum deum factū. Etenim ille cum à ſe abieciſſet, quicquid à matre humani atq; mortalis contractū acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probè prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlū ſubuolaſſe creditur. Ad hunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquā igni quodam perpurgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uident, parū recto & ſano utentis iudicio, conſcenſo cacumine fœlicem & beatā degunt uitam, diuitiarū, dignitatum & uoluptatum ne memores quidē amplius. E ſublimi deridentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteū Hermotime, eſt quædā animi excellētia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; è faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſarium eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuā uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberū eſſe ſcias ò Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neq; timori, neq; ullis cōcupiſcentijs turpiter deditū eſſe aut ſeruire putato. Nō, ſi rebus inſigniter dubijs iactetur, aut triſtitia affectus fuerit, ullū animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reueritū ueritatem proloqui: uerū ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucūdiora afferre in mediū, neq; religioſum eſſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq;, imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quā omnibus modis ad dicendū pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Atqui nihil eſt ò generoſe, quod apud me ſolū dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirū ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et me hercule nō mediocrē tua oratione perſenſi dulcedinē. At ubi eoſdē affirmabas & diuitiarū contemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatū negligentes eſſe, neq; moueri iracūdia, neq; triſticia cōturbari, non potui (ſoli eñ ſumus) nō uehementer addubitare, cū in mentē ea mihi ueniret, quæ nō multò antè uidebā fieri. Atq; eñ ſi placet, producā quendam? & ſi hoc non parū tibi eſſe uidet, etiā nullo ædito nomine? HER. Nunquā facias, uerū nominatim perſtringe eundē, quicunq; tandē fuerit. LVC. Ille ipſe prçceptor tuus, uir cū aliàs quidē uenerandus, tum ętate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

LVC.

LVC. Hospitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in ijsdem philoso
phiæ studijs discipulus eius fuit, flauicomum & contentiosum illum nouisti?
HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen est. LVC. Illum ipsum di
co, proinde cum fortasse non reddidisset illi mercedem in tempore, ad prætorē
paulò antè rapuit miserum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandescēs
admodum. Et nisi è familiaribus quidam è manibus furiosi adolescentem eri
puissent, qui fortè fortuna ei rei interfuerāt, periculū erat, ne nares misero mor
dicus auulsisset senex, adeo impotenter debacchabatur incensus iracundia. HER.
Semper quidem & aliàs durus & implacabilis esse consueuit, si quis non in tem
pore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduersus illos non
paucos, quibus usuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quic
quam tale designauit, siquidem ad præscriptum tempus præsentaria pecunia
semper reddunt fœnora. LVC. Quid? sunt ne ò beate, qui illi pendant fœno
ra? An dum etiam illi à philosophia diligentissimè perpurgato earum rerum
faciendarum cura est, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidē
hæc sui gratia, ut tu fortasse falso suspicaris, non facit, sed sunt illi infantes pue
ri, quorum, ne olim pressi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC.
Atqui conueniebat ò Hermotime, ut & illos ad uirtutem subduceret, quo com
muni cum illo felicitate posthabitis diuitijs unà fruerentur. HER. Non est mi
hi sanè hisce de rebus tecum disputādi otium Luciane, accelero enim ut ipsum
iam audiam, ne per omnem ætatem in obscuro mihi delitescendum sit. LVCIA.
Bono animo esto ò bonè, quippe hodie à philosophicis commentationibus ua
catio promulgata est. Itaq; quod reliquū est itineris, tecū unà conficiam. HER.
Quomodo dicis? LVCI. In præsentia quidem ipsius tibi non dabitur uidendi
aut audiendi copia, si qua fides inscriptioni habenda est. Siquidem tabella quæ
piam præ foribus suspensa literis maiusculis in hunc loquebatur modum: Ho
die philosophicis dissertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem
apud Eucratem, filiæ suæ natalitia celebrantem, hesterna nocte cœnitasse dice
bant. Multa præterea in symposio super rebus philosophicis commentatū es
se, ad hæc aduersus Euthydemū peripateticum nonnihil exasperatū esse, susce
pta cū eo ipso his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis
digladiari solent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis do
lorem, & uehementem quidem cōtraxisse, & in multam usq; noctē sudasse, pro
ducta in longū disputatione. Quinetiam iusto largius, ut arbitror, poculis se
met inuitauerat, cū hi qui aderant frequentius, ut par est, præbibentes eundem
philotesijs prouocassent. Insuper in ipsa cœna immodestiori crapula quā seni
conuenerat, semetpsum onerauit, adeo ut domū reuersus multa euomere coge
retur. Solas uero carniū portiunculas, quas puero à tergo assistēti in conuiuio
adseruandas dederat, numeratas recepit, ne quē intromitteret magnopere in
terminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, discipulis quibusdā comme
morante, qui & ipsi, cum illorū essent non pauci, domum regressi sunt. HERM.
Vter uero illorū Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthyde
mus? Nunquid etiam tale quippiā Midam commemorantē inaudisti? LVCI.
Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuisse pares, ipsum ue
ro finem uictoriæ tandem penes uos fuisse, ita ut senex longè fuerit in pugna su
perior. Euthydemum porrò incruentum haud quaquam abisse, nempe qui per
magnum in capite inflictū uulnus haberet. Cū enim immodicè esset arrogans,
& contentiosus, nec persuaderi uolebat, neq; seni se præberet facile redarguen
dum atq; conuincendū, præceptor tuus ille uir optimus eidem iuxtà accuben
ti inusitata magnitudine & pōdere scyphum Nestoreū, quem fortè tenebat in
manibus, fortiter incutiendo, in caput illisit, atq; hac quidem ratione uictoriæ
palmam superato aduersario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui
haud

haud ſanè alio modo æquum erat agere cū his qui recuſant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum ſunt quæ dicis, Hermotime, Quorſum enim attinebat, ut Euthydemus hominem ſenem exaſperaret, alienum ab iracūdia, animoq; longè præſtantiorem, ſcyphum inſuper tam grādem & grauem tenentem in manibus. Sed enim otium iam agimus, quid obſtat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo ſub initium philoſophari inceperis, ut & ipſe, ſi fieri poſſit, communem uobiſcum profectionem ſuſcipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neq; enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi eſſet Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, ſat ſcio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipſe ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde ſatis eſſet, ſi poſt uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipſe cum in tua eſſem ætate, tunc primum ad philoſophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus te non multum abeſſe arbitror. LVC. Rem ipſam putaſti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare ſi eam iam comprehenſam tenes, age & me adducito, haud enim iniuſta poſtulo. Et primum quidem, hoc mihi reſponde, eſtne philoſophiæ candidatis relicta & cōceſſa contradicendi libertas, ſi quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera eſt natu iunioribus? HER. Haud admodum. tibi tamen ſi quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdiſces ſingula. LVC. Euge ſanè per Mercurium, ò Hermotime, dic mihi: eſt ne unica uia ad philoſophiam adducens uidelicet Stoicorum ueſtrorum. Niſi enim falſa audierim, etiā alios complures eſſe certum eſt. HER. Et ualde quidem multi ſunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philoſophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antiſthenis aſſeclæ, tum etiam ipſius Pythagoræ imitatores, & alij his quoq; lōgè numeroſiores. LVC. Vera ſunt hæc, omnino enim illorum magnus eſt numerus. Vtrum autem Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuerſa? HER. Diuerſiſſima. LVC. Prorſum tamen unū alicubi eſſe uerum, in quo conſentiant omnes, credibile eſt: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ò amice, hoc mihi expedi, cui nam fidem habuiſti tu ſub initium, quando ibas philoſophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuitatis, in Stoicorum potiſſimum diuerteris, tanquam hæc ſola uera fuerit, ac illa quæ compendioſam ad uirtutem uiā ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuiſti deprehendere? ac mihi nō eum qui nunc es, in animo cōcipe ſiue ſemiſapientē, ſiue abſolutæ ſapientię Hermotimū, qui nunc præ multis millibus optima diſcernere & iudicare poſſit. Sed ita reſponde ac quiſpiā homo idiota, qualem tunc agebas, aut ego nunc poſſim. HER. Quid ſibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. Atqui non admodum obliquū eſt quod percontabar, cum multi ſint philoſophiæ principes, uidelicet Plato, Ariſtoteles, Antiſthenes, præterea maiores noſtri Chryſippus & Zenon, alijq; complures quotquot tandem ſunt, cui nam inquā credidiſti, poſthabitis & omiſſis alijs, ut ea ex omnibus deſumens, quę quidem à te ſelecta ſunt, ſuſtineas iuxta illa philoſophiæ ſtudijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixiſſet oraculo illos ex omnibus longè eſſe optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philoſophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perſpectum erat, ut opinor, quæ cuique potiſſimum congrueret. HER. Nihil tale eſt ò Luciane, neque de his unquam deum cōſului. LVC. Quid? an indignam æſtimabas hanc rem diuina conſultatione, aut ipſe ſufficiens tibi

uidebare, qui quod optimum erat & præstantissimum, per te ipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HERM. Ita mihi quidem uidebar. LVCIA. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nã modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & uerissima philosophandi ratio, & quã quispiam, prætermissis alijs, rectissime eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facile æstimabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVCIA. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorum, an Platonicorũ, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numeraui, sed coniecturis deprehendi. LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse. HER. Non solum hoc quidem ô Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales sæpenumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo præditi, & nihil illos fugeret. Et quòd eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neq; enim uerisimile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non, uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facile tamen coniicio hæc diuersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quare an illi quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Ne ij quidem. LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidẽ. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deijcere soleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut plane persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari preditum cum ingenio tum industria, annos nũc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facile crediderim. HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affirmabatur esse optima. LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo antè præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiose mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæcunque indecorè plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectè philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mũdiore, grauioreq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaque cui hæc deesse uiderimus, neque ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, reprobandus

bandus & nihili ęstimandus est. Sed uide Hermotime, ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo, num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quòd hæc, ò bone, rectius statuarum sit cognitio atque indagatio, quàm tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam, aut Alcumenes, aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formæ archetypũ expresserit. Quòd si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis dignoscendis, quid ille aget, qui uisu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset, ut in habendo delectu non tota uia aberret, cum neque habitus neque incessus perspiciendi facultatem habeat. HER. Ego uero ò Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVCIA. Atqui conueniebat, ò bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci exclusi maneant, posteaquam orbati sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretiũ mihi uidebatur, illos præ omnibus alijs Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi uisus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamsi fuerint perspicacissima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea quæ in animo tecta sunt, peruidere possunt, ab illa externa uestitus mundicie? Nisi enim me fallat animus, tale quiddam est quon dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine, cum istiusmodi uiris conuersari, utq; ea indies aucta cumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVCIA. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factu possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perinde solent propalàm esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atque adeo in obscuro reposita, quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operibus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit, opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio, audi iam nunc, sic enim habet fabula: nimirũ Mineruam, Neptunum, & Vulcanum contentionem inter se suscepisse, de artificij principatu & præstantia, atque ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse, Mineruam uero domum excogitasse, porrò Vulcanus hominem composuit, fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset, quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant, & ille singulorũ opera diligentissimè inspexisset, in alijs quidem, quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est, atq; ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculsit, quòd artifex non in pectore ostiola quædam addidisset, quibus apertis & reclusis, perspicuum fieret omnibus, quid ille uelit, aut in animo strueret & cogitaret: num mentiretur, an uerum diceret. Atque ille quidem uelut cæcutiens, sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicatior, qui, sicuti uidetur, per pectus ipsum, quæ intus sunt cernis, suntq; tibi aperta omnia, adeo ut non solum certò teneas, quid quisque uelit aut cogitet, uerumetiam uter sit melior aut deterior. HERMOT. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui, neque prorsus electionem moror, atque hæc quidem satis Hermotimo. LVCIA. Attamen ne sic quidem mihi dignaris exponere, ò amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HERMOT. Nihil fortasse illorum tibi placebit, quæ dixero. LVCIA. Nequaquam, ò bone, uerum nihil eorum uis dicere, quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens, ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem, minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue

Momus

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento fac sis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ô Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVCIAN. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rempub. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idẽ hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoque animo præditos, iusticiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspicere. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ alijs in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumque gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ô Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laboriosi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusque politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ô Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, rectà ad urbem omnium felicissimam animose tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubie conuestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum exclusurus sit. Iam enim & alias uirum multa canicie reuerendum disserentem audiui, qui nam illic se res haberent, meque magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumque ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stulticia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præ portis consisterem. Porrò de ciuitate, si rectè commemini, cum alia multa, tum hæc quoque prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eo tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat non sumi, aut ab externa cultus & uestitus elegantia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro nihilo

virtus depingit ut ciuitas

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamē eos, qui ciuitatis ius indipisci uelint, intelligentia instructos esse, rerumq; honestarum tangi cupidine, labore non frangi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emollescere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quisquis itaq; hæc præstiterit, exposuitq;, ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem assumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porrò peior, an melior, an nobilis, an ingenerosus, an seruus, an liber, aut an prorsus infimæ sortis & conditionis homo sit, in ea ciuitate, ne nominantur quidē. HERMO. Hinc perspicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ficulneis, tantos sudores perferam, cum adeo felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiscam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud scio, an quicquam sit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam si in propinquo urbs sita foret, & omnium prospectui exposita, iam olim, ut scis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuissem ingressus, inq; ea multum iam temporis uersando contriuissem. Posteaquam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Hesiodus ille rapsodus, ualde procul hinc remota est, operæprecium mihi esse uidetur, ut & uiam ipsam, quæ rectà nos ad urbem ducat, inuestigemus, nec minus operæ & studij in duce quàmoptimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et qui nam alia ratione eò quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immensam multitudinem promittentium & affirmantium, se uiæ peritos esse? Multi enim ad hoc parati circūstant, quorum nemo non se indigenam esse persanctè deierat. Cæterum non esse unam tantum uiam, illud apparet liquidò, sed innumeras & ualde diuersas, nec quicquam habentes, in quo inter se conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam uergit, illa ad solem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero rectà ad meridiem. Rursus, hæc quidem per florida prata, & molles plantas sub umbra amœna & delectabilis, nihil habens asperitatis aut difficultatis. Altera autem petricosa, & omnibus modis aspera, multum exhibens uiatoribus, cum sitis, tum ardoris, tum etiam laboris & molestiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ sint, ad eandem urbem, quæ una est, tendere perhibentur, tametsi sint inter se diuersissimæ. Inde incredibibilis animum meum habet perplexitas & hæsitantia, etenim in quancunq; forte fortuna incidero, uirum quempiam circa ingressum diuerticuli consistentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, statim in introitu accedenti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipsius uiam ingrediar, usq; adeo certatim unusquisq; illorum se compendiosæ uiæ gnarum esse iactat idētidem. Alios uero tota uia aberrasse, neq; unquam eò peruenisse, neq; aliorū insequentium duces esse posse. Tandem ubi proximum accessero, audio & illum de uia sua magnifice pollicentem, aliosq; malitiose uituperantem. Ad eū quoq; modū facit is, qui huic uicinus est, & sic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarū multitudo & diuersitas non mediocriter me conturbant, animūq; meū incertum diuerse distrahunt, maxime uero duces ipsi præter modum uociferantes, dum quisq; sua immodicis laudibus deprædicat. Neq; enim calleo in quam declinās, aut quem potissimum ex ducibus secutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæsitatione liberabo. Etenim haud facile, si ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus sequuti sunt, aut per quam uiam ingressi sunt? Iterum enim nobis sub alia forma eadem apparet animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quo nam modo isthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digressus est, & illo duce se in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus est. Rursus qui Epicurum ducem si-

Viæ ad virtutem

Duces ad virtutem

bi ſequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus alijs præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimū fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quòd enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babylonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neque enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſqueadeo delirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ò Luciane? cum alia, aliò tendat. LVCIA. Proinde, ò bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uijs, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem committamus, tanquam optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quo minus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uero æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abijciamus, aut ita in anguſtum coactam conſtringamus, uirgultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. Neque enim recte aut probabiliter fortunã incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando non prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumque & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta naui mari ſeſe mel commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capiteque marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcenſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator quiſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe potuiſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unum

acceſ-

accesseris, non tamen alios inuenies, neque duces meliores, neque gubernatores maiori peritia præditos quàm Stoicos. Atque si animus tibi est aliquando Corinthum perueniendi, illos sequendos esse putabis, per Chrysippi & Zenonis uestigia incedendo, alioqui frustra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non sentis, ò Hermotime, commune quiddam te dixisse, haud dubiè enim hoc ipsum dixerit, & quisque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem sequitur: insuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, nisi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut necessarium mihi esse uideam, aut omnibus sine discrimine credere, quod absurdissimum est, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multo tutissimum esse opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, si quemadmodum nunc ignarus sum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philosophantium ordine & numero uerum diceret, uestræ sectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ saltem philosophiæ perito, tantumque unicam illam uiam ingresso. Postea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Aristotelem, præterea etiam alios omnis generis philosophos. Illi autem circumsistentes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accusarent, dicentes: Quid uero passus es optime Luciane, aut à quo persuasus Chrysippum & Zenonem nobis, qui multò antè fuerimus, proposueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque sermonis participes feceris, neque prorsus quæ loquamur tentaris. Quòd si hæc ab illis dicerentur, quid nam illis responderem? An satis mihi fore existimas, si dixero me ab Hermotimo uiro familiari ita persuasum esse? Atqui dicerent, sat scio, nos uerò Luciane, quis ille sit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, sed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta caussa condemnare, fidem dantem uiro unicam tantum in philosphia uiam, sed neque illam fortasse exactè satis perspectam habenti. Sed enim legum conditores ò Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro se loquendi ea quæ ex usu suo esse intellexerit, non cõcedatur. Verum utrunque iuxtà audiendum esse præscribunt, quo facilius diuersis sermonibus inter se examinatis & perpensis, quæ uera, quæ falsa sint inuenire queant. Quòd nisi sic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudicium ea transferantur, quæ illos loqui par est. Aut si quispiam fortasse illorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, ò Luciane, si quis Aethiops qui nunquam alios homines conspexisset, quales nos sumus, propterea quòd nunquam peregre extra patriã profectus sit, in quadam corona & conuentu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretque, nusquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neque ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem suis dictis faceret? Diceret autem ad illum quispiã ex senioribus Aethiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audacissime, neque enim unquã à nobis suscepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neque per Iouẽ qualia apud exteras nationes sint unquam peruestigasti, aut præsens oculorum testimonio didicisti. An uero hunc senem non rectè & grauiter sentire prædicarem? Aut quid tu consilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tuæ sententiæ assentior, iustissime enim mihi uidetur eius temeritas ita posse compesci. LVC. Et quidem mihi ò Hermotime. Cæterũ quod posthac dicturus sum quomodo tibi mecum conueniat, scire non possum. Mihi quidem & illud iam ualde persuasum est. HER. Quale nam illud est? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo absurde propositus est nobis quispiã Luciane, qui saltẽ Stoicorum placita calluerit, quẽadmodũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunque peregre profectus, neque ad ad Platonis Academiã se cõtulerit,

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiaritatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an non iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem sibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Num uerissimũ illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus philosophari. Neque tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab alijs. Siquidem præceptor noster & illa inter differendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ô Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidẽ habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorũ aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant improbi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquam in harenã descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tũc primum decernendam esse, quando aduersarium fortiter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, neque Hermotimus ab his, quibus preceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea quæ à nobis asseruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopũ tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, ilico exclamant, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consueuerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerũ initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximè uolucres feriunt. Quod si nonnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ô Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos prostratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectumq; graueolentia, id quod permultum temporis illum

statuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, grauiter cum ea expostulans, quòd illi non palàm fecisset fœtidi oris graueolentiam, cum eius uiciosæ animæ probè fuisset conscia. Illa uero orauit sibi habendam esse ueniam, propterea quòd nunquam antea ullum alium uirum sit expertа, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uniuersum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, proculdubio diceret Plato, non iniuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chrysippus diceret, & his etiam multò plura, si illo indemnato & indicta causa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius assecla persuasus me reciperem. Iam, ut tandem paucissimis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quòd non careat contumelia, si hac electa, aliam neglexerit. HERMOT. Per societatem domesticam Luciane agè, Platonem quidem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego confligar. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usque ad nostrum colloquiũ accersere? LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, apparеs enim similis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorsus uidetur Luciane, omnibus modis fieri posse, eum, qui tantummodo Stoicorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum nosse, tametsi aliorum decretis posthabitis nequaquam singula perdiscendo excusserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantum ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam circumeundum est, & uiritim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinque aut septem constitui? An non ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVCIA. Ilicò quidem, ò Hermotime. HERMOT. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermonibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus iam factus sit, nunquam fore, ut quatuor quinque fiant; non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVCIA. Nihil aduersum, quod aiunt, dicis, ò Hermotime, cum ea quæ omnibus iamdudum sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter sese dissidentia. Quid autem respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem sociaris contendentem duas dyadas coniunctas, aut septenarium, aut undecenarium numerum constituere? HERMOT. Haud quaquam ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrescere. LVCIAN. Quid autem incidisti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de rerum principijs, & bonorum fine inter se non dissidentes? HERM. Nunquam. LVCIAN. Proinde etiam atque etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum enim nos subinde quæramus, quinam in Philosophiæ studijs uera loquantur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis artribuisti; dicens, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num ita se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus. An

III.

An non uidentur hoc ipsum tibi egregiè pręstare, cum uobis hoc solum quod honestum est bonum esse putantibus, Epicurei uoluptatem summum bonum esse statuant. Et cum uos pertinacissimè contendatis, omnia esse corporea, Plato tamen eius opinionis est, ut censeat in rerum natura, nonnihil quoqꝫ esse incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uersatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidisti. Iam cum alij hoc sibi uendicent, dicantqꝫ illud esse, sanè ibi tum summo iudicio opus esse opinor. Porrò autem si apud omnes in confesso esset, solos Stoicos uerè autumare, bis duo esse quatuor, alijs mea quidem sententia conticescendum est. Quamdiu uero ea de re inter ipsos contentiose digladiãtes anceps est controuersia, omnes ex æquo audiendi sunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexisse, quid dicere uoluerim. LVCIA. Ergo crassius & manifestius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas. HERM. Scies actutum cuiusmodi sit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aesculapij, aut Dionysij fanum ingressos, deinde phialam quandam è rebus sacris esse sublatam, atque deperditam, haud dubiè iam summopere necessarium est, ut ambos inuestigatione habita perscrutemur, uter nam illorum phialam in sinu abditam habeat. LVCIA. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere necesse est. LVCIA. Et cur non, siquidem deperdita est. HERM. Proinde, si apud priorem amissam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendũ esse putas, iam enim palàm est illam non habere. LVCIA. Sanè palàm est. HER. Et si in prioris sinu reperta non fuerit, alterum habere sanè consentaneum est, neque hic longa perscrutatione opus est. LVCIA. Certè enim habet. HERMO. Ergo nos quoque, si apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perscrutandos esse superuacuum & indignum existimamus, habentes quod dudum tantopere quærebamus: aut quam ob rem inani labore nos ipsos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profectò gratia, si reperta phiala penes uos fuerit, illacꝫ incerta pro certo compertum habetis, illud ipsum esse, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum est donarium. Iam uero, ò amice, non saltem duo sunt, qui templum ingrediuntur, ut necessarium sit alerum habere rem furto subtractam, uerum profectò illorum magna est copia. Deinde non minus obscurum est, quid illud tandem sit, quod deperditum est, num phiala quæpiam, num scyphus, num corona. Quotquot enim sacerdotes sunt, subinde alius aliud esse affirmat: quippe qui neque de ipsa materia unanimiter consentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud esse dictitant. Itaque planè operæ precium esse uides, detractis uestimentis omnes in templum ingressos exui, si animus est rem amissam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo secus tamen & cæteri pari opera sunt exuendi. HERMO. Quam ob rem, ò Luciane. LVCIAN. Propterea quòd incertum sit, num phiala illud ipsum sit, quod erat amissum. Tametsi uero & hoc uno ore omnes confessi fuerant, haud tamen omnes auream fuisse phialam confirmabunt. Porrò autem ut maximè inter omnes constet, auream phialam esse amissam, tamen ne sic quidem alios perscrutandi finem facies, neque enim tibi constabit, num Dei sit illa ipsa, aut non reputas infinitas esse phialas aureas. HERMOT. Sanè censeo. LVCIAN. Igitur omnibus modis necessarium est perscrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depositis, conijcere, quid nam ex eisdem diuinum donarium potissimum sit existimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud est, quod unusquisque exutorum aliquid apud se habeat, hic scyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter au-

tem

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quòd habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ caussam unam esse arbitror, quòd nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quę si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ inscriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymnicis certaminibus interfuisse. HERMOT. Et rectè quidem opinaris, iam enim persæpe interfui. LVCI. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas consedisti? HERMOT. Per Iouem nuper in Olympijs lęuum latus iudicum sedendo claudebam, Euandrida Elei filio inter ciues suos spectaculum mihi præoccupante. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVCIA. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quocꝫ luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HERM. Planè perspectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis contemplatus. HERM. Apud priscos quidem pręsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum instituta per censeas, Hermotime, sed quæ ipse coràm conspexisti, cedo. HERMOT. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermē magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ijsdem sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaćꝫ in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi iam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarum sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente, nimirum si octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicunque ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque præsidet, expectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estćꝫ illa non mediocris athletæ felicitas, quippe qui adhuc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem paulisper interquiesce: etenim illud est, cuius egebā maximè, ergo illorꝫ iam nouē sunt, omnesćꝫ immissa in urnā manu, sortem extraxerunt, tu uero age iā circūeundo (prospectatore em̄ certaminis iudicis officiū tibi deferam) contemplare literas. Haud quaćꝫ em̄ credo prius te cogniturū, quis ex illis pręses dicēdus sit, ćꝫ ad omnes ueneris, & illos inter se cōposueris. HER. Quorsū uero ista dicis Luciane.

LVC.

LVC. Horsum uidelicet, quòd nullo modò fieri posse uideatur, ut ilico reperia-
tur litera illa declarans præsidem, fortasse enim inuenire potes literam, incer-
tus tamen eris, num illa sit, neq; enim ulla exceptiõe prædictum est κ, aut μ, aut
ι, fore eam literam, quæ præsidem sit constitutura. Atqui ubi in α incideris, ali-
us α habens tibi quęrendus est, quo inuẽto, illos inter se ad congrediendum cõ-
ponis. Deinceps in β prolapsus, alterũ β ubi sit studes inuestigare, quod inuen-
to aduersum est. Ac ita quidẽ agis cum cęteris omnibus, donec ille tibi relictus
fuerit, qui solitariam habuerit literam, nullum aduersarium indicantem. HER.
Quid autem si ad illũ forte fortuna prima, aut secunda uice delatus fueris, quid-
tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu gręcorum iudex
scire possim quid facturus sis, an actutum eundem pro præside sis proclamatu-
rus, aut potius putes omnes in circulo necessario accedẽdos & inspiciendos es-
se, num uspiam consimilis penes aliquem relicta esset litera, ita ut nisi omnium
sortes uiritim tibi inspectæ fuerint, nunquam cognosces præsidem. HER. At
qui perfacile scire possum Luciane, nouem illorum existentibus. Etenim si ε,
primo aut secundo loco inuenero, planè certus sum, eum fore pręsidem, qui eo
sortem inscriptam habuerit. LVC. Quo nam pacto ô Hermotime? HERM. Ad
hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum est, consimiliter eti-
am alij duo β, sibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor sint reliqui, duos illorũ
γ, alteros δ, extraxisse, dubium non est. Et iam quatuor literæ in octo athletas
distributæ & absumptæ sunt. Pro certo igitur constat tantummodo superesse
ε, quod qui extraxerit, præses haud dubiè constituitur. LVCIA. Vtrum igitur
Hermotime, collaudem ne ego te ob singularem ingenij tui industriam, an pla-
cet, ut ea refellam, quibuscunq; tandem probabiliter cõtradici posse reor? HER.
Ita per Iouem, uehementer enim animi pendeo, etiam atq; etiam cogitans, quid-
nam his ratione probabili possis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmo-
dum literæ pinguntur ex ordine, dixisti, ueluti primo loco α ponitur, secundo
β, ac deinceps aliæ, secundum illarum seriem, usq; ad unam illam, in qua termi-
natur athletarum numerus. Et sanè facile assentior tibi ita fieri in Olympicis
certaminibus. Quid autem si non seruato literarum ordine quinq; ex omnibus
indiscriminatim eligeremus, uidelicet ipsum χ, deinde σ, mox ζ, postremo ξ,
& θ. Quatuor itaq; literæ octo sortibus inscribentur, ipsum autem ζ super nonã
solum, quo præses nobis indicabitur. Quid ergo iam facies statim sub initium
literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognosces præsidem existentem eum qui
illam habuerit, nisi omnes accedens, nihil huius simile inueneris? Neq; enim ti-
bi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoscendi præsi-
dis coniecturam facere. HER. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi
respondeam, mihi promptum non est. LVC. Age si placet hoc ipsum alia ratio-
ne considerandum tibi proponam. Quid si nullis literarum figuris, sed signis
quibusdam & characteribus sortes connotarentur, cuiusmodi permulta litera-
rum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus.
Aut illa quidem, si uidetur, missa faciamus, cũ sint peregrina & exotica, & à no-
stro instituto prorsus aliena. Age uero simplicia illa & uniformia sortibus in-
scribamus, quemadmodum fieri potest assimulantes, nimirum binis sortibus
homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, postremo duos ca-
nes. Porrò nonæ, tanquam præstantissimę, leonis imago insculpta sit. Proinde
si mox initio in sortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam cõ-
iecturis persuasus, dices eam esse, qua præses designatur, nisi omnes accuratẽ
circunspiciendo perlustraueris, num quis etiam alius pręter hunc adsit, habens
sortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc respondeam.
Non iniuria, neq; enim uideo, quid possit apte respondi, adeo, ut si animum in-
duxerimus, aut eum inuenire, penes quẽ sacra sit phiala, aut quæ inter athletas

præsi-

præsidis loco habēdus sit, aut cuius ductu & auspicio felicissimē in Corinthum urbem illam florentissimam peruenire queamus, omnes necessario accedendos esse putem, summaq; diligentia detractis uestimentis, omnibus tentatis solertissimē exquirendos, etenim uix etiam sic ueritatem indagantes peruestigabimus. Quòd si quis mihi unquam futurus esset cōsiliarius fide dignus super rebus philosophicis, contendens omnino operā esse nauandam philosophiæ studijs, ille demum solus erit, quem eorum quę dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum esse cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unius fuerint nescij, quæ fortasse ex illis esse possit omnium optima. Neque enim si quis adducto homine formoso dicat, hunc ex omnibus hominem esse formosissimum, statim ille suis uerbis mihi fidem facturus est, ut credam eum uera loqui, nisi certum habuero, omnes homines illi uisos esse: fieri enim fortasse potest, ut hic homo nō sit contemnendæ elegantiæ: quod autem summæ sit inter omnes formæ & uenustatis, scire haud quaquam possum, nondum uisis omnibus. Nos porrò nō formoso tantum egemus, sed formosissimo, quem nisi inuenerimus, parū sudatum, & nihil actum esse putabo. Non enī contenti erimus, in qualemcunq; tantum amabilis & honestæ formæ hominem inciderimus, uerum summam illā quandem formæ elegantiam peruestigamus, quam necessariò unam esse negare non potes. HER. Vera sunt hæc. LVCIA. Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philosophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quę ab Aristotele, Chrysippo & Epicuro, alijsq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimēto edoctus pro certo cōpertum habeat, eam solam esse uiam, quæ rectà ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæsitam. Etenim, si talem quempiā quærendo cōsecuti essemus, desineremus nos molestis onerare negocijs. HER. Haud quaquam Luciane, eiusmodi uir inuentu facilis est. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijciendus est, propterea quòd eiusmodi ducis inopia in præsentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod factu mihi uidetur multò cōsultissimum & tutissimum, ut quisque ab initio exorsus, omnes sectas percurrat, eaq; accurata & diligenti indagine cōsultando examinet, quæ dicta sunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus esse uidetur, nisi quòd illud quod nō multo antē à te dictum est, cum his mihi pugnare uidet, uidelicet arduū & graue esse, eū qui uni uiæ iam sese tradiderat expansis denuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri potest, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVCI. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Thesei institutum imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin sine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi. HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ò amice, iam enim uideor mihi reperisse, cuius ductum sequuti haud dubiē egrediemur. HERMO. Quod nam igitur illud est? LVC. Certē meum non est quod dicturus sum, sed cuiusdam ex sapientibus uiri summi, nempe illud: sobrius esto, & memēto dif fidendum esse. Etenim, si minime leuiter & facile persuasi, quibusuis auditis fidem habuerimus, sed more iudicum, alijs quoque fandi copiam concesserimus, fortasse haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMO. Benē sanē dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVCIA. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud interesse putas? Ab eo tandem quicunque sit incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita cessit. Quantum uero temporis statuemus omnibus Pythagoricæ philosophiæ placitis perdiscendis suf-

fecturum? Volo autem annos, in quibus sub initium Pythagoricæ sectæ can-
didatis consilescendum est, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; satis fore
triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus est. HERM. Pona-
mus ita esse, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi sunt, ac mox nihilo
pauciores Aristoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chrysippo aũt quot
impendendi sint, non est q multis te interrogẽ. Iam enim certus, antea ex te au
diui quadraginta uix suffecturos esse. LVCI. Ita sanè. Deinde Epicuro & alijs.
Quòd aũt non nimium illis tribuere uidear, hinc perdisces facillime, apud ani-
mum tuũ considerando, quot nam sint octogenarij cum Stoici tum Epicurei,
atq; etiam Platonici ingenuè fatentes, nondũ cuncta suę sectæ sibi esse explora
ta & cognita, ita ut in disciplinarum cognitione, nihil in ipsis desiderari queat.
Quòd si alij in hoc tergiuersari uidenť, nõ tamen, ut opinor, hoc negabit Chry
sippus & Aristoteles & Plato. Potissimum aũt præ cunctis Socrates, illis certo
nõ postponendus, qui omnium testimonio professus est, se nõ tantum omnia,
sed in uniuersum nihil nosse, aut hoc tamen se scire, quod nesciret. Compute
mus igitur subducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi sunt, dein-
de totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs concessimus. Quot ergo in
summa isti sunt anni simul comprehensi, si decem saltem in philosophia disci-
plinarum sectas constituerimus. HER. Plures quàm ducenti ò Luciane. LVC.
Ergo si tibi consultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, saltem
quindecim studijs nostris satisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam.
HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum sit, statues. Ego
hoc probè perspicio, perquàm paucos, ad hunc modum, omnes sectas percur-
suros, tametsi statim ab ineunte puericia philosophiæ studium exorsi fuerint.
LVCIA. Quid autem faciendum suades Hermotime, cum ita se res habeat? An
subuertenda & refellenda ea existimas, quæ iam antè haud dubitanter confes-
si sumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium
est præstantissimum, nisi omnium facto periculo singula degustauerit. Adeo
ut qui magistra experientia delectum nõ habuerit, ei oraculo magis aut respon
so Veritatem inuestigandam esse. An non istiusmodi inter nos dicta sunt?
HERMOT. Sanè. LVCIA. Proinde summopere necessarium esse uideo, tantum
temporis nos ætatem agere, si unquam omnibus pertentatis rectè eligere cõ-
silium est, iamq; acto delectu philosophiæ incumbere, qua percepta & cogni-
ta felicem uitam uiuere queams. Prius uero quàm ita fecerimus, in tenebris,
quod aiunt, saltaremus, in quæcunque inciderimus illiso pede impingimus.
Et quodcunque primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus esse
existimabimus, propter ueritatis ignorantiam. Quòd si etiam maximè bona
fortuna ad illud delati fuerimus, constanter tamen nunquam sciemus, num
id sit quod tantopere à nobis quæsitum est. Sunt enim non parum multa his
ipsis similia, singulis affirmantibus hoc ipsum esse multò omnium uerissimum.
HERMOT. Haud scio, ò Luciane, quàm mihi uideare argumenta persuasionis
bonarumq; rationum plena inter disputandum producere, uerum enimuero
non mediocriter me perturbas ista differendo, nimiumquẽ argutè & anxie
disquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortasse autem uideor etiam in
auspicatò hodie pedem domo extulisse, cum egressus tibi obuiam uenerim,
qui me prope spei portum consistentem, ineuitabilem animi desperatio-
nem iniecisti, Veritatis inuentionem impossibilem esse ostendens, tantum
uidelicet temporis requirentem. LVCIAN. Cur ergo hoc ipsum, ò amice,
non multò iustius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tan
dem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expostulas? aut potius cum na-
tura omnium nostrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum anno-
sum & longæuum constituerit, sed præfinito destinarit homini uitam etiam
longis

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio qui nam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & dicterijs delusos naso suspendas. LVCIA. Cuiusmodi nam res sit Veritas ô Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui sapientia ornati estis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè lateq; mendacio est inferior & uilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insynceritatis aut adulterini, cũ us sibi esset conscia, magna cum libertate disserit inter homines, eamq; ob rem plerisque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxtà immodico & amore & desiderio teneamur, quã prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem in fando amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarem, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi censeres, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiuisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandũ ista dico, uerum quandoquidem omnino philosophiæ studendum est, uiæ autem ad illam sint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tametsi etiamnum in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendã esse existimo. Qui enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc supersit peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui sub initium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis inuigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suoq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porrò si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere nõ uerearis, quòd me ipse cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ alijs Veritatem dinoscere contentiose uociferor, uerum ingenue fateor, me cũ alijs omnibus iuxtà ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

dendos esse, eorumque experimentum sumendū, quæ dicuntur ab alijs, neque aliam rationem meliorum eligendorum superesse, fortasse non ualde improbarim. Cæterum cuique experiētiæ tot annos impendi oportere, perquàm ridiculum mihi uidetur, quasi uero non & ē paucis cuncta perdisci queant. Mihi equidem ista perpendenti, haud quaquam graue, aut operosum hoc uidetur, quodque multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex statuarijs, opinor autem fuisse Phidiam, tantum ab ungue leonis conspecto æstimasse, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, si iuxta unguis rationem fuisset sculptus atque formatus. Neque mihi dubium est, quin & tu, si quis tantum hominis manum tibi commōstraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum scies hominem esse, quod absconditum est, & si totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus est multorum sermo, sine negocio in exiguo etiam puncto diei perdisces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui consequendæ longa perquisitione opus est, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI. Papæ, quàm firma sunt & fortia quæ dixisti Hermotime, contendens ex partibus totum cognosci posse. Quanquam ego me tuæ sententiæ diuersum audire memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perspectam habeat. Porrò qui partem saltem, is non statim etiam totum habet cognitū. Iam tu hoc mihi quoque responde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cōspecto, cognoscere potuit leoninum esse unguem, nisi antè alias totum leonem uidisset? An uero tu hominis manu saltem uisa dicere posses hominis esse, cū antea hominē neque uidisses neque cognouisses unquam? Cur aūt taces? Nunquid uis, ut ego pro te respondeam, ad quæstionē tibi propositam, uidelicet, quòd nullo modo posses? adeo ut periculum sit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquam incepto & exculpto. Nihil enim ista ad Bacchum, quæ à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter se sunt similia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoscendarū partium caussa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philosophia, nempe quam tradunt Stoici, quonā pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognosces? Aut quomodo illa ut honesta & pulchra demonstrabis? Neque enim totum nouisti, cuius illa sunt partes. Quòd autē dicis, totius philosophiæ capita, auditu facile posse comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum sint principia, qui fines, quam opinionem de Dijs habeant philosophi, præterea quid animam esse sentiant. Et quod nonnulli omnia corporea esse affirment, rursum alij etiam pleraque incorporea esse contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem nescio quod honestum, summum bonum, felicitatemque esse statuant, atque id genus sexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile discerni & definiri posse, nihilique in his excutiendis & statuendis esse operæ, nosse autem eum qui uera dicat, uide ne unius saltem dieculæ particulam requirat, sed multorum potius dierum opus & labor sit. Aut quid animi illis fuisse putas, qui de his ipsis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conscribere non grauati sunt, nimirum non ob aliam caussam, quàm ut persuasum facerent omnibus uera esse, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloque labore comprehensibilia. Iam uero omnino uate tibi opus esse opinor ad meliorum electionē faciendam, nisi, ut dixi, exercitij impigro studio illud consecutus fueris, ut in deligendo accuratē uniuersa discutias, & unumquemque totum ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philosophiam in compendium contrahi posse, neque habituram multas uariarum rerum comprehensiones, neque ullam moram aut cunctationem, si constitutum uatem omnium rerum capita percensentem audieris, & inter audiendum ad singula mactatis hostijs sacra feceris. Hoc enim pacto infinitis labo

laboribus Deus te subleuabit, posteaquam ex oblatis extis tibi commonstra-uerit, quae nam potissimum tibi eligenda sint. Quòd si autem uolueris, & ali-ud multò minoris negocij compendium eligendi tibi subijciam, quod secutus, neq; uictimae tibi offerendae sunt, neq; ullus ex sacerdotibus magna mercede conducendis tibi asciscendus est: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philosophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem flore-scente aetatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quaecunque pri mum illi sub manum uenerit, ac tandem inspecta literula ducem cognosces, quem tibi in philosophia sequendum existimo. HERM. Ista quidem Luciane, scurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta sunt. Tu uero respōde mihi, nun quam ne ipse uinum commercatus es? LVCIA. Et persaepe quidem. HER. Nun quid ergo per orbem circuire soles, quotquot in urbe sunt caupones, degustās, licitans, atque expendens uina? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui sub initium bono & digno incideris, auferendum tibi esse. LVC. Ita per Iouem. HERM. Proinde à modica illa & tenui degustatiuncula, pronunci-are iam potes de toto uino cuiusmodi sit. LVC. Haud dubiè possum. HERMO. Porrò si diceres, assistens cauponibus, posteaquam uini sestarium coëmere sta tuerim: Agite ô amici, date quaeso unusquisq; uestrum totum dolium mihi ebi bendum, ut omnibus exhaustis certum habeam, qui nam uestrum generosiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum sit commercandum. Quòd si haec in-quam, diceres, an non iure optimo pro insano ab illis deridendus esses? atq; si illos acriter instando perturbandi finem non faceres, fortasse etiam aqua ab il-lis perfundere. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis dignissima pate-rer. HER. Non secus se quoq; habent res philosophicae, quid enim necessarium est totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa degustatiuncula no bis promptum sit nosse, quale sit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ô Hermo time, quanq; tergiuersando laberis è manibus. uerum profectò tua tergiuersa-tione parum promouisti, cum enim sperares te effugisse, in easdem plagas inci disti. HER. Quorsum ista dicis? LVC. Quoniam rei per se planae & indubita tae, omnibus certae & cognitae, nempe uino, longè dissimillima assimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obscu ro consistentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philosophia similia uideantur. Nisi fortasse in hoc solo, quòd & philosophi in quaestu habeant disciplinas uaenum expositas, quemadmodum caupones ui num, quas quidem commiscentes dolose & fraudulenter adulterant, & mali-gna mensura diuenditant. Ad hunc uero modum, quod dicis, considerabimus. Ais aūt uinum in uase exceptum, totum esse sui simile, & profectò nihil absur-di in hoc à te dictum est. Atqui si quis etiam degustauerit illud, haustò saltē mo dico, statim compertum habet, quale totum sit dolium, & hoc in confesso est apud omnes, nec est quòd quicquam tibi in his contradicam: uide uero etiam posthac, philosophia eiusq; alumni, nempe praeceptor tuus, num eadem quo-tidianis praelectionibus ad uos differit, ijsdemq; de rebus nunquam non uerba facere consueuit, an non subinde alio tempore alia uobis solet praeponere? Esse enim non parum multa philosophiae abstrusa mysteria, iam olim amice, nemi-ni obscurum est. An non uero tu etiamnum, ut par est, instar Vlyssis apud illū perduras circumeundo & oberrando, si semper sonat eadem, per eadem, at for tasse satis est, si semel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Qui nam igitur fieri potuit, ut tu primo gustu statim nosceres uniuersa? Neq; enim sem per eandem cantilenam nobis solet occinere, sed subinde noua nouis differen-do agglomerat. Non ô amice, ut uinum quod semper idem est, adeo ut nisi to-tum uas strenue exhauseris, nequicquam inebriatus obambulabis. Planè eīn in fūdo mihi uisus est Deus philosophiae adyta abstrusisse, sub ipsam fecē usq;.

Itaq;, totum dolium postremo exhaurias necesse est, si unquam consilium tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim auidissime sitire mihi uisus es. Porro autem eam persuasionem tibi persuasisti, ut putes tale quippiam esse philosophiam, ut si saltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labijs degustaueris, statim fore, ut omnibus sapientiç numeris euadas absolutissimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis quæ simulatq; sacra fluenta degustauerit, actutum afflata numine accedentibus respondet oracula. Atqui non ita se habet philosophiæ studium. Itaque te, quē ultra medium iam dolij ebibisse constat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philosophia comparari queat. Dolium enim & cauponem, adhuc tibi sinemus, nihil autem insit uini, sed potius, omnium frugum confusum quoddam seminarium, in summo quidem triticum, cui subsint fabæ, quibus deinde subiectum sit hordeum, mox lentes, quinto cicera, postremo aliæ quæpiam diuersorum seminum species & genera. Iam si institorem accederes, seminum mercatorum gratia, illeque à summo tritici aliquot grana inspicienda in manum tibi traderet, posses ne igitur conspectis granis dicere, cicer esse mundum, & lentes probē purgatas, fabas autem inanes. HER. Nullo modo. LVCI. Proinde, neque philosophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uniuersam pernosces, cuiusmodi tota sit. Neque enim una aliqua res est, quale est uinum, cui quidem tu illam, tametsi ualde inæquali comparatione contulisti, contendens similem esse totam primo gustui. Quod autem diuersum quiddam uisum est, curiosa perscrutatione non eget. Etenim, si quis uinum acetosum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uersari, sicut & tu dixisti statim initio nō mediocre malum est. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini sestarium coēmat, damno cauponem afficiet, tam inciuiliter & insolenter degustando. Nihil autem tale philosophia patitur, uerum tametsi nimis multa biberis, uas tamen non imminuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci fluit exhaustum negotium laborq;, iuxta prouerbium, & contra fit atq; in Danaidū dolio, illud em quicquid infusum fuerit, non continet, sed protinus hac atq; illac perfluit. Hinc uero etiā si multa abstuleris, multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddā non dissimile de philosophiæ gustu tibi proponā, tu uero caue putes, in philosophiæ cōtumeliam ista me dicere, si dixero illam similem esse exitiali & pernitioso pharmaco, cuiusmodi est cicuta, aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neque enim illa tametsi sint lætalia & mortifera, statim mortem inferunt, si quis modico quopiam de illis ablato, summo ungue degustauerit: uerum si non tantum, quantum ad consciscendam mortem necessarium est, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus sumendum sit certē non moreris. Tu autē contendis ad totius cognitionem parandā minimum quodq; sufficere. HER. Sint sanē ista Luciane, quemadmodum ipse uolueris, quorsum igitur centum annos nobis uiuendum autumas, & tantorum negociorū molem sustinendam, quasi uero alioqui nobis philosophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime, neq; hoc tibi graue & arduū auditu uideatur. Etenim si sub initium uera dixisti, uitam uidelicet breuem esse, artem uero longā, nunc nescio qui fiat, ut tu grauiter succensere soleas, nisi, priusquam sol diurni cursus pensum absoluerit, nobis Chrysippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas HER. Insidiose imponis mihi ò Luciane, meq; in angustum constringis, nihil unquam mali à me passus, nimirū præ inuidia, quòd ego quidem in disciplinis nonnullum operæprecium fecerim, te ipsum uero nihili pendens dare soles nglectui, nullis disciplinis liberalibus animum excolens tantus ætate existens, LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

atra bili percito, & insanienti ne dicto audiens esto, néue mētem adhibeas, sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia, porrò, perge uiam tuam, atque ad illa quæ initio decreuisti persequi, alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam, tam uehementer & uiolenter me urges nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet, ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare, nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens, nunquam quod iam illatū est auferetur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait, neque sufficere, omnia perspexisse, illaque obiter perlustrasse, ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ò admirande, excussoque iudicio, menteque acuta & solerti, intelligentia insuper summa & acri, qualem esse summopere necessarium est, de rebus tantis iudicantem. Aut semel nequicquam uniuersa uisa sunt, quinetiam permultum temporis huic rei tribuendum esse confirmat, quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat, omnibusque in medium propositis, eligere oportere cunctantem & tardantem, nullo modo autē differentis annos spectandos esse, neque habitum suspiciendum, neque opinionem sapientiæ uereri oportere, sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda, quibus mos est, noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non in dicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis, ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat, & unumquodque non oscitanter perspiciat, perspectaque iudicet, iamque iudicata eligat, delectuque habito, philosophetur. Hac enim sola ratiōe, uerum inuenire posse contendis, alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ò Hermotime, ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere, existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentum esse, cū tamen nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cum in capturam retia eiecerint, & aliquid graue ac ponderosum senserint, attrahunt rete, sperantes piscium copiosam multitudinem conclusam esse. Deinde, postquam attrahendo nimium delassati fuerint, aut ingēs lapis, aut uas aliquod arena refertum, præter spem illis adparet. Proinde, etiam atque etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HER. Non intelligo quid quid sibi ista uelint retia, planè tamen ijsden me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere, si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia, & illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus delitescat. Possibile enim est, ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid agis? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaque ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO. Qui nam fieri posse credam? LVCI. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus, nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decem quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua conclusas haberet. Illi autem ducti cōiectura, hic quidem septem, ille triginta, alter uero decē aut quindecim, prorsusque alius aliū numerū diuinaret. Possibile eīm est aliquem forte fortuna uerū dicere, an nō uerisimile tibi uidet? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem factu impossibile credendū est, ut omes

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq; absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistunt, cuiusmodi nam tandem res sit, planeq; alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contrà uerisimile est, præter hæc omnia aliud quiddam esse. Ac nos planè uidemur cõuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, esseq; ex philosophantium numero aliquem, qui eandẽ certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quòd & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ô bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquàm hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philosophari promptum non esse, estq; ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quanq; deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uidetur cõsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm uerissimam, Deinde numerum quoq; annorum computando, quantus unicuiq; perscrutãdæ satis est, longè lateq; excidisti omni spe frustratus, ipsum negocium producens, atq; reijciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq; uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertũ esse dicas, num à philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, possesne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem nequaquam iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualianam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus permulti sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, melioremq; præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq; censoria quadam eligendorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris prępositus. Atqui hoc tibi quoq; considerandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quod ego de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stomacharere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unum illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq; inuentionis cõsequendę, alioqui nihil aliud, quàm ut discernere queas, & seiungere à ueris quæ falsa sunt, utq; possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & facticijs. Hanc inquã facultatem & artem consequutus, conferre te potes ad supradictorum perpensionem: sin minus, planè tibi persuasum esto, nihil obstaculo esse, quo minus nõ ab

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & florescentem oliuæ ramum te sequi, perinde ut oues. Magis autem aquæ cuius in mensa usus est as simulabere, in quamcunque enim partem te quispiam traxerit, summo digito duceris. Aut per Iouem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum semet flectenti, & si tenuis & permodica quæpiam aura flauerit, illam ilico commouere solet. Non secus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonstrationibus & rebus dubijs discernendis alicuius artis gnarus te docuerit, cessabis haud dubiè temetipsum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum est tibi comparebit, ipsaq; ueritas arte illa compendiaria & demonstratiua eruetur, neque non mendacium deprehensum redarguetur. Tuq; iam certo & constanti iudicio delectu habito philosophiæ perdiscẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem consequutus, conuersationem cum illa sociabis iucundissimam, uniuersis bonis in totum semel fruens et abundans. HER. Euge ò Luciane, quanto iam præstantiora, & spem non mediocrem ostendentia quàmdudum dixisti. Estq; nobis omnino, ut par esse uidetur, eiusmodi uir quispiam studiose conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum est, infallibilem demonstrationem. Hoc pactò confido fore, cætera deinceps comprehensu facilia nec nimium operosa aut laboriosa futura, quæq; non multũ sint requisitura exercitij. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimã uiam inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ sunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentũ tibi demonstraui, quo spem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorẽ fecissem: sed multò magis ab omni spe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorsus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiscum agitur: Cum multũ laborauerimus, in eodẽ loco sumus. HER. Quorsum isthuc Luciane? uidere quiddam supra modum triste & admirandum dicere. LVC. Quoniã ò amice, tametsi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur se quandam scire demonstrationem certam & infallibilẽ, seq; docturum alium, non statim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, sed alium aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, discernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex sententia nacti erimus, nihilo secus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoscendum asciuimus, probè cognoscere possit rectè iudicantẽ, nec ne, & sic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoscendum apposito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta præditi intelligentia, sciremus discernere eum, qui optimorum iudicium habere possit? Vides ne quousq; protendatur, & q; immensum fiat, anxio & suspenso animo esse eum, qui comprehendere nequeat. Quandoquidem ipsas quoque demonstrationes, qualescunque tandem inueneris, dubias & incertas esse comperies, nihil habẽtes in se firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipsis per alias non minus dubias ad persuadendũ nos certè esse per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confesso manifestis obscurissima coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonstrationes esse perhibentur. Veluti si quis contenderet, ita demonstrari posse Deos esse, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ passim constructæ cernerentur. Proinde, ò Hermotime, nescio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipsius initij carceres, & omnium rerum desperationem deuenimus. HERMO. Quàm insigni me afficis iniuria Luciane, cum pro thesauro non nisi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum uerisimile esse uidetur, tot anni quos studijs philosophiæ impendi, mihi planè sine fructu periere: insuper etiam labor ille, & sudor immodicus nequicquam exhaustus est. LVCIAN. Sed enim ò Hermotime, multò minus animo perturbato discruciaberis, si cogitaueris te non solum rerum speratarum desiderio falli et frustrari,

uerũ

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non absimile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd non perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natãdo apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Gręcia ad Indos usque extremos peruolaret. Caussa autem eius tristiciæ ea est, quòd sperauerit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis habuerit, quæ consequi poterat, neque essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ò amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumque non facile discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum persæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euanidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquàm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quamlibet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Collossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hęc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandũ sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluisculo sint exuti atque dispoliati, ac propemodũ pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ò amice, ne ad hunc modum uelis quoque erga me animatus esse, si te thesauros effodientem & uolantẽ, cogitationesque quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaque sperantes, quæ nullo modo te cõsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddã, quod magis ex usu tuo esset. Cumque te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitę actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus fecisti, & nũc facis, atque etiam tecum uersaris in animo, nullo discrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumque narratione discerni potest. Præterea quæcunque alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neque fuerint unquam, neque pòst unquã fieri possunt, quibus tamen promiscua uulgi multitudo credit, et non mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandã esse supra modum formosam, quippe quæ ipsas Gratias pulchritudine superet, quæque planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserẽ deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, aliosque quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

hit, posteaquam semel illi sub initium ansam suppeditastis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum cõuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præcesserunt sequendo insistit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur, cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, nunquid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quòd si enim quispiam ex poëtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructũ hominem. Iam si statim initio ista non grauatim credenda susceperis, necq; habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quòd etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quòd tres uoces semel pariter emiserit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quòd triginta digitos habuerit, non quemadmodum quisque nostrûm decem in utrisque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæque aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem securim ancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certò habere. Porrò autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facile est illis fidem denegare, posteaquam ista à principio prius concesso, non discrepant, sed planè cum illo conueniunt, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circaquenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subindè porrò progredimini, rerum consequẽtiæ ductu protracti, parum, aut nunquàm in delibe-rationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinq; septem esse, & tu illi fide habita, persuasus, apud te non numerates, haud dubiè consimili quoq; ratione inferet, ter quinq; esse quatuordecim, quod quidem faciet, quousq; libuerit, aut sibi uisum fuerit. Qualia permulta admiranda illa geometria factitare cõsueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaq; ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nõnulla indiuisibilia, literulasq; quaspiam informes, aliaq; eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiatur. Non secus uos quoque unamquanq; sectam exorsi, cæteris quibusq; deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimãtes. Interea partim quidem uestrum spebus, ne quicquam amplis & magnificis animo cõceptis, immoriuntur ante aliquanto, quàm ueritatem cõspexerint, eosq; à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum iam penè senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti natu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negotijs hactenus fuisse occupatos. Proinde, pudore obstante in studijs semel cœptis perseuerant, ea immodice collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Etenim

Etenim & illud acutè perspexerunt: quòd si ueritatem semel ingenuè faterentur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præsentia, neq; supra plebeiam sortem in ullo precio æstimarentur: sed ne tantillum quidem, ut prius, ullo honore habito, honestè consalutarentur. Quare haud quaq; libenter ista fatendo commemorant, cum non sint nescij à quibus rebus illis excidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & sorte fruendum. Vix enim fieri potest, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine animi præditi, se deceptos esse confirmare audeant, aliosq; ab inauspicato instituto auertere atque dehortari similia tentare quæ statuissent. Quòd si in eiusmodi uirum unquam incideris, illum sanè, ueritatis amantem, & uirum bonum, & iustum, atque etiam si uis, philosophum compellato. Hunc enim solum huius nominis cõpellatione dignum existimauerim. Cæteri uero aut nihil de uero compertum habent, utcunq; sibi eius gnari & periti esse uideantur, aut si aliquid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & desiderio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupiscunt, occultant sedulo. Et sanè per Mineruam, quęcunq; hactenus à me disputata sunt, missa faciamus hoc ipso loco abiecta, & sit sempiterna quædam omnium illorum obliuio, qualem fuisse perhibent earum rerũ, quæ sub Euclide duce Athenis peractæ sunt. Cæterum ponamus philosophiam Stoicam præ omnibus alijs ueram & rectam esse, dispiciamusq; num illam ullo modo queant cõsequi, aut num hi frustra lassitudine afficientur malè locata opera, quicũq; eius consequendæ desiderio capti sunt. Etenim promissiones magnificas, & illas quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicunque ad summum philosophiæ fastigium unquam conscenderint. Solos enim illos omnibus bonis haud dubiè semel potituros perhibent. Sed enim quod deinceps dicturus sum, tu me longè exactius scire potes, num unquam cum eiusmodi Stoico tibi commercium fuerit, atq; inter Stoicos summo illo, nimirum quem nullus adfectus animi, ulla tristiciæ nebula perturbaret, quem nullæ uoluptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio nõ esset infectus, qui diuitiarum amore & desiderio non tangeretur, sed illas pro nihilo duceret, breuiter qui per omnia felix esset, quam regulam & amussim certissimam esse oportet, uitæ planè uirtuosę. Etenim in quo uel minimum quiddam desideratur, ille etiamdum imperfectus habendus est, tametsi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum consecutus non sit, nondum exoptatæ & tantopere quæsitæ felicitatis particeps dicendus est. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidisse, mihi sum conscius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philosophiæ perdiscendæ impendis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prioribus, neq; si ad decem retrò secula descenderis, quẽquam Stoicorum perfectè sapientem uideas, & per hoc quoq; fuisse felicem? Neque enim, ut opinor, hoc à te rectè dicetur, sufficere, si quis saltem felicitati proximus fuerit, postea quã nihil inde fructus & utilitatis capi possit. Nihilo secus enim extra uiam sub dio uersatur is, qui iuxta ostium foris stat exclusus, quàm qui eminus adhuc labore itineris conficitur. Nisi, quod uerisimile est, illum non mediocri perturbatione discruciari, uidẽtem in propinquo ea quibus priuatus est. Deinde, ut quàm proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando perfers, temetipsum miseris modis absumens & conficiens, atq; ita tantum ætatis per socordiam & supremam negligentiam tibi elapsum est, immenso labore & uigilijs multis attenuato, & obstipo capite in terram defixo. Quin etiã de integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipsum exercebis, ut euadas octogenarius. Quis autem ostricta fide sponsor tibi factus est, te certò

Anthypophora per simile.

certò tot annos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstãtiores omnibus uiribus consectantes comprehendere nõ potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quàm illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cũ sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, ò generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibuspiam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam pręceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos asseclas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolose & callidè agendi, inq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ factitare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic persimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quòd etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: dic mihi, num in uotis habeas excepta eruditione in cęteris omnibus per omnia pręceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis ad iracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denіq; intantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVCIA. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia differentem audiui, ad quem permulti iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimumsextum diem dissoluendum fuerat. Ita eñ pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autẽ forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerũ minimè pe-

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria adfectum esse contestari, si uoculas à te commercantes, nescio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis fecisti, etiamdum ipse integra habes & possides, neque quicquam tibi imminutum est ex disciplinis tuis. In cæteris autem quibus sub initium adolescentem tibi offerens, eundem desiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus est. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptæ per uim uicium intulit: & sanè pœnam dedisset damnatus iudicio, nisi ego à uicino paupere talento mulctam redemissem. Porrò autem ipsi matri nuper incussit alapas, quòd ipsum in manifesto furto deprehēdisset, sub sinu cadum efferentem, ut haberet, nisi fallor, unde cum sodalibus bibens deponeret symbolū. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaque uicia attinet, superioribus quidem annis longè melius sese habebat, quàm nunc, cum his ipsis sit omnium contaminatissimus. Atqui planè mihi persuaseram in hisce uitandis & dediscendis, illum præcipue à te adiutum & formatū iri, magis quidem, quàm quòd illa perdisceret, quæ quotidie ille ad nos, quibus illa audire superuacaneum est, in mensa consueuit disserere, quemadmodum Crocodilus rapuisset puerum, patrique pollicitus esset se redditurum, si respondisset nescio quid. Aut, quòd cum dies sit, necesse esset noctem non esse. Nonnunquam & cornua nobis affingere solet generosus ille, nescio quo pacto sermonem connectens. Nos autem his auditis ridere solemus, maximè uero quando obstructis auribus, sedula agitatione secum meditatur, habitus & dispositiones quaspiam, præterea Catalepses & imaginatiões, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipsum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non esse, sed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia usque ad ea, quæ sunt omnium despectissima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modum delirans ista secū nugaretur, subsannare solet. Sed si eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obstare mihi, quo minus non solus diues, non solus rex sim, cæteri uero mihi collati, mancipia & hominum purgamenta existimandi sunt. Hæc cum dixisset uir ille, uide mi Hermotime, cuiusmodi responsum ille dederit philosophus, quàm uero maturum & senile. Atqui nisi me ille, inquit, accessisset, nonne putas quod longè peiora flagitia admisisset, aut per Iouem etiam traditus fuisset torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit Philosophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipsum modestior uobis nostra opera factus est, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorē illi incutit, quòd indignus habitu & nomine philosophiæ appareat. Cæterū quæ à nobis abstulit, ea illum in disciplina continent, ita ut iustus esse uidear, si mercedem à uobis accepero, etsi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nōdum admisit, philosophiam reueritus est. Posteaquam nutrices quoque talia de pueris dictitare soleant, nempe præceptoris ædes illis adeūdas esse. Siquidem nusquam alibi locorum pueris relicta est copia bonum quiddam perdiscendi, sed neque mali quippiam unquam in se admittunt, quamdiu sub pręceptorum custodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi implesse uideor, iam quicunque tibi placuerit nostrarum rerum non imperitus, illo tecum assumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expeditè interroget alios, quamque ingeniose & argutè ad quæsita respondeat, tū quantam eruditionem sibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de proloquijs ac syllogismis, de complexionibus & officijs, deque alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atque etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neque enim me illi pro pædagogo constituistis. Hæc quidem homo senex de philosophia disserebat. Tu fortasse & ipse Hermotime diceres, abunde satis esse, si ob hoc ipsum philosopharemur, ne quid eorum quæ mala

mala & uiciosa sunt faceremus. An non uero initio longè ampliori spe indu- cti philosophandum nobis esse existimabamus: non ob hoc saltem, quòd pau- lò quàm priuatus quispiam ex uulgò honestiores essemus? [illegible] igitur non & ad hoc dignaris dare responsum? HERMO. Quid uero aliud tibi respondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum esse intelligo, usq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me mi- serum tantum temporis frustra insumpsisse & contriuisse, ad hęc mercedem tã grandem pro laboribus impendisse. Iam enim tanquàm ex ebrictate profun- da ad sobrietatem reuersus uideo, cuiusmodi illa sint, quorum amore capiebar, tum quantas ærumnas pro illis consequendis ego miser exhauserim. LVC. Fle tu quidem & lachrymis haud opus est, ò bone, longè autẽ præstabilius & pru- dentius esse opinor, quod in fabulis Aesopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore consedisse, conatem singulas undas pernumerare: cumq; unda rum mutuo se trudentium, multitudine obrueretur, animoq; grauiter angere- tur, quòd eas numero complecti non posset, adueniens callida uulpes, non in- idoneo consilio hominis perturbationẽ subleuauit. Quid discruciaris, inquit, propter undas quæ prætergressæ sunt, hinc numerare incipias oportet, illas missas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, posthac magis ex usu tuo feceris, si communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ mul- tis in Repub. uersaberis, nihil absurdum aut fastuosum animo concipiens aut sperans. Nec est quòd pudore afficiaris, quòd ia primum decurso uitæ spacio, rectè sapere incipias, aut mutato consilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ò amice, quæcunque à me dicta sunt, nolim putes me de industria præ meditatum & instructum aduersus Stoicos, quasi mihi cum illis essent suscep- tæ inimiciciæ, dixisse, sed communem aduersus omnes orationem esse putato. Neque alia contra te protulissem, si aut Platonis, aut Aristotelis te sectatorem esse testatus esses, cæteris indicta caussa, contemptis & posthabitis. Nunc au- tem posteaquã Stoicos cæteris omnibus anteferebas, aduersus Stoicam omnẽ disputationem quoq; nostram instituimus, nihil alioqui simultatis. aut diffidij aduersus illam susceptum habentes. HERM. Benè sanè dicis. Iam itaq; abeo, ut ego me totum unà cum uestitu & habitu commutem. Videbis igitur in bre ui, non ueluti nunc me neque barba tam densa & profunda horridum, neque ita afflictam & asperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libe ro homine digna sequentem, fortasse neq; purpuram induere grauabor, ut om nibus fiat perspicuum, mihi priores nugas non amplius curæ esse. Atque uti- nam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia possem, quæcun- que ab illis unquam audita deuoraui. Et ut pro certo scias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipsum contrà quàm Chrysippus cõsueuit, ne quid eorum unquam posthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterũ tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aspero, iuxtaq; fluxum una cum undis flui- tantem extraxeris, assistens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex impro uiso ostensus. Videor autem mihi non absurdè facturus, si & caput rase- ro, quemadmodum facere soliti sunt, qui & naufragijs enatant inco lumes, ita ut salutis meæ festiuitatem hodie concelebrem, po- steaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis dis cussa est. Porrò autem conspectum philosophi post hac, & si inuitus inter eundum alicui obuiam uenero, non secus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabiosos canes fugere soleo.

HERODOTVS VEL AETIO.

[illegible]

ARGVMENTVM.

Ostendit hac præfatione Lucianus, se exemplo Herodoti, [illegible] Herodoni [illegible] exhibere se [illegible] quod scripsit [illegible]. Esse enim compendiosiorem hanc uiam ad laudem & gloriam comparandam, quàm singulas ciuitates circumeundo, magno [illegible] temporis tandem inclarescere. Exordium à uoto incipit, post narrationem utriusque, & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quo quia maiorem scripti huius partem absoluit, utriusque nomine titulum quoque dedit. Hinc Adaptatio sequitur, qua suum institutum cum superioribus exemplis comparat, ampli [illegible] præsenti conuentu cum Olympico, à loci & hominum qualitate. Postremo [illegible] lorum exemplo se quoque pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis [illegible] illis se eum [illegible] conferendo.

Herodoti Encomium

VTINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unam ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantissimarum mundiciem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcunque alia, quæ & infinita sunt & elegantia, ille uno quasi fasciculo cōprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodū passim in breui temporis spacio apud Græcos in notitiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicūque tandem imitatu haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de se ipso eam cogitationem suscepit, quo pacto quàm celerrimè & minimo cum negocio inclaresceret, ac famigerabilis fieret, cum ipse, tum eius quoque elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Atheniensibus, nunc autem Corinthijs recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmonijs, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, noticiam modicè & pedetentim congregans & colligens. Callidè uero obseruabat, si uspiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodū itaque instabant magna olympia, Herodotus autem, hanc solam sibi uenisse occasionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progressus in Opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & uocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multò profectò magis quàm Olympicorum certaminis uictores: Nec quisquam erat, cui Herodoti nomen inauditū fuerat, quem nonnulli ipsi audiuerant in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regressi fuerant audita et ipsi perceperunt. Tum uero ubicunque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotus, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui uictorias nostras uenustissimè concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus est, sed in omnibus quaqua uersum ciuitatibus

tatibus, unde quisque erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem uiam esse compendiosissimam & Hippias illius gẽtis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, alijque complures, orationes semper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero tibi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera commode locũ habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoque pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spectandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi asciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea compertam ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nuptialis uestimentis instratus. Huic iuxta locata est Roxane uirgo corpore & facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso cõmonstrat. Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus. Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præterea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem facem tenens in manibus, formoso admodum adolescẽti innixus, hunc ego hymeneum esse opinor, neque enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem hastam illius ferẽtes, eos imitabantur, qui ferendis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse uidetur, ut illos ex improuiso perterrefaciat, ubi trahendo ad se peruenissent. Neque uero hæc ludicra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaborasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorũ curam per obliuionem non abiecerit. Quanquã uero & aliàs ipsa imagine nuptiale quiddam reuera ostensum est, nempe Proxenidę natam antè Aëtioni fuisse desponsam, illaque in matrimonium ducta abijt, lusis succisiua opera Alexãdri nuptijs, sub rege sponsæ ductore, pro nuptijs colore & penicillo expressis ueras nuptias præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, satis superque sufficere Olympiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis eum scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis recitaret, quemadmodũ ipse factitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philiũ uos precor, ne insanire me suspicemini, neque mea me cum illius conferre uelle. Propitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nõ dissimile accidisse arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiõe ueni, apud me ipse cogitabam, strennuè mihi aduigilãdum esse, eaque iam tenebar cupiditate omnibus innotescendi, ac quàm plurimis Macedonum uigilias meas ostendendi. Porrò autem singulas adeuntem ciuitates, interea ingrauescente ætate consenescere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, si conuentu uestro obseruato, deinde progressus in mediũ, orationem propalàm habuissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem futurum. Vos itaque conuenistis, ex singulis equidem ciuitatibus quique præstantissimi, neque non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit uero uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut tuguria & suffocatio. Iam neq; conuentum celebrantes uulgaris fex aut turba est, magis cupida spectandi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, sed profecto cum rhetorum tum scriptorum atq; Sophistarum omnium celeberrimi, adeo ut parum mihi deesse uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olympiorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco, aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uidebor. Sin uero ab illis memoria longè lateq; auocata, in hoc solum intenti fueritis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto stadio & hoc mihi sufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

[illegible]

ARGVMENTVM.

A [illegible] scriptorum Luciani est, [illegible] nouitati seu peregrinitati [illegible] [illegible] sententiarumq; elegantiæ, deinde et aptæ compositionis harmoniæ. [illegible] illorum in admiratione sit, fieri communi quadam hominum natura, qui solis nouitate plerumq; [illegible] [illegible] Zeuxidi olim in pictura Centauri, in qua præter nouitatem argumenti, [illegible] Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus nouitatem et insolentiam elephantorum [illegible] Tractatur autem eadem ferme ratione qua et superior oratio, nisi quod hic ipsa causa à principio ponitur, exempla autem [illegible] amplificatio sequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut supra, impositi sunt.

HABITA nuper in consessu uestro oratione, domum me côferebam. Permulti autem ex ijs, qui orationi interfuerant, me accesserunt. Nihil enim prohibere opinor, quin & ista uobis meis iam familiaribus exponam. Itaque accedentes porrecta dextra me consalutabant, & admiratione prosequentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat, laudabatq;, donec pudore quoq; me suffunderent, uerentem, ne longè lateq; à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer. Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam eandemq; sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum compositionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in sese complecti nouitatis. Multò uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum usi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogitatione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebât, prout quisq; inter audiendum oratione mea affectus aut cômotus fuerat. Aut quâ alioqui talia mentiendi & assentandi aduersus me caussam habuissent, hominem peregrinum, quem aliâs contemptui habentes, non magnifaciebant. Veruntamen ego, neq; enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude discruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me redissem, mente atq; animo sic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condita sunt, quòd ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta communem loquendi uiam fluant, uerborum uero elagantium nihil in illis admixtum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea sententia argutè dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticę linguæ uenere perpolita, aut compositionis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab

his

his omnibus longè lateq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à præsentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad me collaudandum subsilirent, potissimũ adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamen tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adijci, & nõnihil sanè ornatus ad gloriam afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberentur, illa essent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse cõfirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigiator quispiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, popularia & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurum fœminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum conseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator unà cum alijs rebus aliquot preciosis in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, fracta naui oneraria atq; submersa perijsse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quòd pingẽdi ualde peritus sim, sed quòd adhuc in recenti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando prosequebar, non parũ nunc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium florescente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores ne illi quidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo similis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, uidelicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominenti capite ridens prospicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros reludicra cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adiectionum circumductionibus. Insuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipua laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuersitatis ratione, artis discrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, ac uehementer agrestẽ, horrentẽ capillitio

Odyſ. lib. [illegible] nouam cantilenam gratissima.

adagium.

cute hirtum & hispidum, non per equinam tantum partem illius, sed per alterā quoque, qua humanam refert speciem. Plurimum autem sublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ se ferentem, prorsus tamen ferinum & montanum ac immansuetum. Tali quidem imagine uirum expressum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis sunt illæ Thessalæ indomitæ, necdum sessoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, summa formauit elegātia, extra ambas auriculas, eas solas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, sensim & nō densè subsurgens, atque ex lento accessu deriuata, spectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autē ex infantibus, non secus atq; pater agrestis est, & iam in ætate tenera aspectu sæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uisum est, admiratione singulari carebat, tum quòd admodum pueriliter ad leoninum catulum respicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum singulari artificio Zeuxis expressisset, ipse quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiā præstantiam atque excellentiam, omnes in stuporem & admirationem spectantes se ducturum. Illi autem actutū exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes spectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ consilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, quòd argumenti nouitate tantum illorū detinerentur animi, eosq; ea ipsa ab arte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expressarum diligentiam, affatus discipulum: Age, inquit, ò Miccion, inuolutam picturam atque sublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob insuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorum elegātia exornata est, quæq; arte magistra absoluta sunt, nullum illi dignantur habere respectum: sed uincit operis diligētiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortasse quàm par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non dissimile quiddam accidisse fama est, in ea pugna quam ipse aduersus Galatas habuisse dicitur. Si uultis, & hanc uobis historiam ordine, ut gesta est, percensebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas esse præditos, inusitatamq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cōiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum semper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum constabat, dispertitum esse, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hęc inquā cum uideret, spem ualde malignam animo concipiebat potiundæ uictoriæ, tanquam illis inuictis existentibus. Siquidem ipse modicè instructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, sanè perquàm paucos ducens aduenerat, ac illos quidem ut plurimū scutatos & nudos. Sed enim ex ijs qui nudi erant, plures quàm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendisq; pacis conditionibus, & bello conuenientissimè componendo secum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelsi & generosi animi, instruendæ aciei non imperitus, cum pręsto esset, regē perturbato animo esse nō sinebat. Et erāt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iussit interea, quoad eius fieri possit, habere quàm occultissimè, ne ex acie apparentes conspicui fierent hostibus. Vbi uero tuba signum datum esset, ac iam infestis signis concurrendum, & manus conserendæ forent, ac hostium equitatus impressionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unà cum quatuor elephantis utrinque equitibus esse occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus esse immittendos.

Hoc

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longe adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, prius quàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloq; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantisper alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabantur ab equitibus in illorum ordinẽ illapsis. Currus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homeri:

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per Iouem atque dissecantes acutis falcibus, quoscunq; ex amicis cõprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiecti prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atq; in altum proijcientes proboscidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. Ad extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade edita, alij autem uiui capti in uictoris potestatem peruenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot præuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porrò autem Macedones quicunq; cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamãtes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ò milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos fuissemus? In tropheum nihil aliud quã elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solum est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uero ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

[illegible]

ARGVMENTVM.

C[illegible]

ucl

HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ô Timothee, quomodo mea arte possum euadere clarus et nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uenturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beneuolentia iam edocuisti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infra autem digitos apte adhibitos crebro sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, choroq; congruos. Postremo, conseruare singulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydio turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illa mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum sicubi propalàm apparuero, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ô Timothee, primum ab ædibus patrijs è Bœotia profectus, tibicinē agens Pandionidi, uictoriam in Aiace furente reportabas, ac melodiā tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicūque saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, ueluti ad Noctuam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorum nomine aulœdus fieri optauerim, tum quorum gratia tantū laborem strenuè exhauserim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amussim exornato, non si Marsyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quo modo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ô Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utq; fama celebris sis ac uulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progresso, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen ne sic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentiū, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt aūt aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ego tibi subijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunq;, parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atque indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium antesignani, quorū

quorum fides in utraque fortuna ſpectata ſit, ijs, inquam, ſi artis tuæ egregium ſpecimen exhibueris, illiq; laudis ſuæ teſtimonio te cohoneſtauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuiſſe putato, & paſſim inclaruiſſe. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam ſi ij, qui omnibus noti ſunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te eſſe cognoſcēt, quorſum tibi uulgi iudicio aut opinione opus eſt, tantum eos ſequentis, qui meliores ſunt rerum expenſores & iudices? Siquidem popularis iſta multitudo, ferè ſemper quæ optima ſunt ignorat, cum maior illius pars manuarij ſint opifices. Cæterum, quemcunque illi laudibus illuſtrauerint, qui reliquos uitæ ſplendore et dignitate anteeunt, eundem nequaquam temere laudari planē perſuaſum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipſis quoque certaminibus multi ſpectatores athletis nonnunquam clarē ſolent applaudere, non raro etiam ſibilis illudere, penes tamen ſeptem, aut quinque, aut quotcunque tandem fuerint iudicandi, poteſtas repoſita eſt. His magiſtri ſui conſilijs parum obſecutus eſt Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in muſices certamen deſcendiſſet, magna contentione inſufflans, [illegible] inſpirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi rurſus in ſcena corruit, celebrante populo Dionyſia. At ſane Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque ſolum Harmonidæ mihi dicta eſſe uidetur; uerum omnibus quicunque appetentes ſunt gloriæ, ingenij aut artis ſuæ ſpecimen publice exhibentes, ac multitudinis laudem ſuppliciter ambientes. Quare, quo tempore & ipſe non diſſimilia de rebus meis agitabam animo, quærieremq; quo pacto quàm ocyſſime apud omnes inclareſcerem, prudentiſſimum Timothei conſilium ſecutus, conſiderabam, qui nam in Repub. omnium foret præſtantiſſimus, cuiq; plurimum fidei apud alios foret repoſitum, tum qui præ omnibus alijs eſſet acceptiſſimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iuſto omnium ſermone, ueluti uniuerſæ uirtutis caput & ſumma, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, ſi mea tibi ſpectanda & excutienda offerrem, tuq; ea proſecutus eſſes laudibus, eſſent haud dubiè ita appariturа. Egoq; iam uotis tantopere ſperatis potitus eſſem in uno calculo omnes aſſecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquiſſe in habendo delectu exiſtimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum eſt, atque ſi omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem oſtendiſſem. Quippe in confeſſo eſt, quòd & ſeparatim ſingulos & collectim uniuerſos ipſe ſolus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipſi ſoli præ cæteris duos ferre ſoliti ſunt. Tu uero & Ephoros, præterea & ſenes, in ſumma, uniuerſos calculorum multitudine in diſciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & ſaluti ferè ſemper ſuffragantem calculum addere conſueuiſti, quod non mediocrem in præſentia mihi addit animum, alioqui propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me conſolatur, quòd mea non prorſus à te ſint aliena, qui & ex ea urbe ſum oriundus, quam tu perſæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuuiſti perbenignè et liberaliter. Itaq; ſicubi et nunc in peiorem mihi partē calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Mineruæ ſuffragio, ex te ipſe defectum ſuppleto, tuiq; familiaris cenſorem & correctorem te egiſſe putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, ſi antehac multi me admirati ſint, ſi iam per ora uirūm clarus ego, & celebris uolitem, ſi orationes meæ audientium laudibus reſpondeant. Omnia illa uētoſa & euanida,

ut

III. ut est in prouerbio, sunt somnia, & uerborum umbræ. Cęterum ipsa ueritas in præsens certissimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubrationum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantũ quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio distrahat, sed aut optimum iuxta disciplinas æstimandum est, quod tibi apportet gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Videamur uero ò superi, hominum opinione & existimatione non indigni, ac eã quę nobis ab alijs euentura est, laudem confirmate, ut in posterum fidẽti animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne studium minus reformidandum est ei, qui magna olympia deuicerit.

SCYTHA SEV HOSPES.

[illegible]

ARGVMENTVM.

L[illegible]

NON fuit primus Anacharsis, qui ex Scythia Athenas usque peregre profectus est, græcanicæ disciplinæ perdiscẽdæ desiderio, sed ante illum & Toxaris, uir & multæ sapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarum studiosus admodũ. Sed qui domi nõ erat de sanguine regio, neq; ex ijs qui tyaras gestare solent, uerum unus è uulgo Scytharum & populariũ, cuiusmodi sunt, qui apud illos uocantur Octipedes, quo significant aliquem duorum boum & unius plaustri esse dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum postliminio ad Scythas regressus est, sed Athenis manens diem suum obijt, ac non multò pòst etiam heros esse uisus est, atq; hunc peregrinum medicum Athenienses non secus, atq; unum colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros esse declaretur, possidere cœpit. Sed enim caussam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus sit, unusq; ex Aesculapianis uisus sit, non alienum fortassẽ est percensere ut cognoscatis. Non Scythis tantũ moris est immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, sed Atheniensibus quoque licitum est in Græcia Scythas Deos facere. Quo tẽpore sæua pestilentia populus Atheniensis infestabatur, uidere uisa est Architelis uiri Ariopagitici uxor sibi Scytham astitisse, dixisseq; fore, ut Athenienses à pestifero contagio liberarentur, si angiportus uino conspergerent. Hoc cum sæpius fieret, neq; enim Athenienses muliercula uerba audita dederunt neglectui, factum est, ut non amplius pestis in eos grassaretur, siue uaporibus quibusdam noxijs uini odore extinctis, siue aliud quiddã maioris efficaciæ norit heros Toxaris, quippe medicus existens ista Atheniensibus facienda suaserit. Itaq; curationis merces etiam nunc illi persoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monstrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino spargendo diximus imperasse, Et inuentus est eo loco Toxaris esse sepultus, ipsa inscriptione

one cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uero quod super columnam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspicitur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fronte temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Dipyli, à lęua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua humi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre laborantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe qui totam ciuitatem quōdam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidē in uiuis erat Toxaris, Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, uelu ti hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non obscurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in animo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; nauigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficiendum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anacharsidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uidebat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Anacharsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non infimum locum obtineret. Porrò autem, Anacharsis unde cognoscere potuisset popularem sibi esse Toxarim, more Græorum exornatum, mentum habentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia facetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam transformatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua affatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Dauceto patre prognatus? Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ hominem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas dignitatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uero unde me nosti, ô hospes? Cui ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxari, non ex claris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse queam: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam amore uisendæ Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas esse profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego, inquit, ille ipse sum, si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est. Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amoris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaque huius negociationis gratia peregrè profectus, uenio infinitis malis perfunctus apud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decretum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad nauem uoluisse referre gressum, usqueadeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspiciens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assumptum ô Toxari, ut hospitem circumducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ Athenis sunt, commonstrato. Deinde, siqua etiam passim in reliqua sunt Gręcia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quosq; integerrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempub. Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris exhausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes mouendus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

pede liminibus, mox te rediturum postliminio. Atqui bonũ habe animum, neque enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facile dimissura est ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hospites demulcimenta aut illectamenta, uerum multò magis te susceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, siquos interea nobis absente suscepisti, admodum memor futurus sis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuersam Atheniensium urbem uisam cognoscas, aut potius omnẽ Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uisenda sunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ sapientiæ, & quidem indigena: sed qui diu multumq; susceptis peregrinationibus, & in Asiam & in Aegyptum profectus sit, ac cum optimis quibusq; mortalibus uitæ consuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis senem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter sapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus est, præstantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in constituẽda Repub. neque iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc si amicicia tibi iunctum possederis, ac planè cuiusmodi uir sit, perdidiceris, uniuersam Græciam in te habiturũ haud dubitanter existima. Et quod caput est nosse, sic habe, ex omnibus bonis hic repositis, non maiori me tibi gratificari posse, aut officio aut obsequio, quàm si huic te quàm commendatissimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ò Toxari, inquit Anacharsis, sed me assumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis accessu sit, tuumq; erga me studium tanquam superuacaneum respuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omnium gratissimam facturum, beneuolentiæ erga hospitem ostentandæ occasionem sibi offerens. Tantum uero me sequere, statimq; qua sit erga hospites reuerentia, tum quàm à comitate non auersus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœnissimi suauitas, cognosces. Quin potius bona fortuna duce ille ipse nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus secum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amiciciæ. Est autem genere & natione Scytha, unus apud nostrates, ex nobilibus & summo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiscum conuersaturus, eaq; quæ per Græciam sunt præstantissima uisurus. Porrò ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè simul & expeditissimẽ uniuersa perdisceret, & optimis quibusq; innotesceret. Aliam uero ad hæc consequenda uiam compendiosiorem non tenebam, quàm si hunc tibi adductum familiarem fecissem. Itaque, si Solonem ego planẽ pernoui, sic facies, ac illum in bonorum notitiam & studium perduces, & germanum ciuem Græciæ esse ostendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharsi, omnia iam uiso Solone conspexisti. Hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia. Neque amplius hospitem te esse puta, omnes te nouerunt, omes certatim amore te prosequuntur. Tantum tibi in hoc sene bonorum repositum esse ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuersatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere desideratum. Hic tibi græca est regula, neque non Atticæ philosophiæ index certissimus. Quare hoc tibi persuade, eum esse multò felicissimum, quicunque cum Solone uersatus fuerit, eoq; amico utitur. Perlongum esset referre, quantum cum Solon sit delectatus munere, tum quibus uerbis responderit, ita ut in reliquum tempus dulcissimẽ simul, & coniunctissimẽ conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & instituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharsin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia diligentissime curam agens, quo pacto quàm iucundissimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius sapientiam attonito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à senis latere discedebat. Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuersa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis familiariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharsis uirtutes solebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Soloni legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia prosequebantur, quoscunque ille aliquo precio dignos esse existimabat, ac prorsus eosdem in reliquum uiros optimos esse credebant. Solus uero ex Barbaris Anacharsis initiatus est, ac ciuitate donatus, si Theoxeno fides habenda est, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq;, ut opinor, retrò ad Scythas Anacharsis abijt, nisi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ finem iam imponam, ne sine capite obambulet? proinde iam tempus est cognoscendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharsis ex Scythia, & Toxaris in præsentia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ętatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non dissimile quiddam cum Anacharside passum esse. Ac per Gratias uos obsecro, ne indignabundo animo mihi uicio uertatis similitudinem, si uiro regio memetipse comparauero. Barbarus enim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixeris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor similitudine, nisi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in uestram urbem hospes immigrassem, statim animo obstupefactus sum, uisa & eius amplitudine & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & splendore omni cognita. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec poteram unquam abundè satis admiratione prosequi. Cuiusmodi quiddam & insularis ille iuuenis conspectis Menelai ædibus passus est. Neque uero aliam ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam illum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata solet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim constitutum habebam, oratione uos & laudibus illustrare. Quibus enim alijs ostendi, silentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, siqui essent, qui reliquos dignitate anteirent, & quos aggressus aliquis, ac historia de illis memoriæ prodita, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi nõ unus, quemadmodum Anacharsidi, & ille quidem barbarus Toxaris, sed plures, aut potius omnes eadẽ tantum non ijsdem syllabis respondebant. Multi quidem & alij præclari & industrij uiri, ô hospes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiusmodi uiros inuenies perinde bonos. Duo tamen cum primis sunt longè optimi & præstantissimi, generis splendore & dignitate omnibus longẽ superiores. Cæterum disciplinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Musæ eos non absurdè comparaueris. Populi mirus erga illos fauor, & studium singulare existit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præstantissimum esse constat, illorum bonitatem & obuiam erga hospites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudine inuidentiam, ac reuerentiam cõiunctam cum beneuolentia, tum animi mansuetudinem & morum facilitatem quibusuis accedẽtibus expositam, ipse haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo pòst harum rerum facto periculo. Atque ut mireris impensius ex una eademq; familia sunt pater & filius. Alter quidẽ non alius, quàm si Solonem, aut Periclem, aut Aristidem animo conceperis. Alter uero filius, te saltem conspectum actutum domum abducturus est. Adeo præstanti corpore uisendus est, & mascula quadam forma decorus & amabilis. Quòd si modo ore in uocem soluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auri-

bus, tantam dicendi uenerem, & uerborum suauitatem iuuenis in lingua sitam possidet. Quinetiam uniuersa ciuitas ad audiendum inhiat, quoties ad populum uerba facturus progreditur. Cuiusmodi aiunt Atheniensibus quondam accidisse in Cliniæ filio adamando, præter quàm quòd non multo pòst eos amoris summè pœnituerit, quo Alcibiadem complexi fuerant. Porrò hunc non ciuitas solum arctissimè diligit, uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In summa, unicum hoc nobis populare bonum est hic uir, & ingens commoditas omnibus. Hic, si te & eius pater susceperint, & tecum amiciciam & societatem fecerint, totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda est, nec amplius res tuæ erũt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur, etsi iureiurando oratio mea mihi confirmanda sit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum, ne minimam quidem partem dicendo assecutus esse uideor. Itaque neque desidiæ, neque moræ indulgẽdæ locus est, ut ait Poëta Ceius, uerum omnes rudentes pariter mouendi sunt, præterea nihil non dicendum & faciẽdum, quo in amiciciam illorum insinuemur. Quod quidem si ex sententia consecuti fuerimus, tranquilla sunt omnia, & nauigatio non improspera, ac mare placidum, & portus in propinquo constitutus.

QVOMODO HISTORIA SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

D[illegible] continens [illegible] historia scribenda. Diuiditur [illegible] partes. In priore exposito fine seu officio Historiæ, [illegible] qui duplicem Historiæ finem faciunt, [illegible] compositione, tum in ipsis re[illegible] sint, & hoc sub exemplis aliorum, quo quisq; modo aut genere peccarint, ostendendo. In posteriore autem parte primum, quæ afferre ad hanc rem quæq; & ita quasi domi sua comparata habere debeat, is, qui ad scribendam Historiam accedit, exponit. Deinde [illegible] primum de rebus, deinde de expositione ac phrasi uerborum, postremo & de partibus operis [illegible]. Etiam hic exemplis aliorum præcepta sua confirmando. Orditur autem ab occasione, quam collatione Abderitici morbi amplificat.

ABDERITIS, aiunt, Lysimacho iam regnante, morbum incidisse, optime Philo, huiuscemodi quendam: Febricitari principio quidem cœpisse, per urbem uniuersos, primo statim die febri continua ac ualida grauiter correptos. Circa septimum autem diem alijs quidem multus è naribus profluens sanguis, alijs uero exortus sudor, etiam ipse immodicus, febrim dissoluit ac finijt. Cæterum ridicula quadam perturbatione mentes illorum, idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quasi ad Tragœdias agendas impellebantur, & Iambica personabant, multumq; uociferabantur. Maximè autem Euripidis Andromedam, canticis referebant, & Persei sermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis, & macilentis illis, septimanis Tragœdis, notum illud

At ô tyranne hominumq; diuorumq; Amor. & cætera quæ sequuntur, magna uoce exclamantibus, & hoc in longum usque, donec superueniente iam hyeme, frigus nimium obortũ ab insania ac nugis istis, cohiberet ipsos. Caussam uero eius rei uidetur mihi præbuisse, Archelaus Tragicus poeta, qui illis temporibus celebris erat, qui media æstate, multoq; æstu, Andromedæ fabulã ipsis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitãtes, & mentibus euersi, postea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuersante illorum memoriæ

Andromeda, ac Perseo una cum Medusa, singulorum animis & cogitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodũ uulgo dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore plerosq; doctorum inuasit: non ut ipsi quoq; Tragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alienis Iambicis, ijsq; haud malis occupati: sed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes exposita, semel moueri cœpere, puta bellũ istud aduersus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuæq; uictoriæ illæ, nemo unus iam est, qui non historiam scribere uelit. Imò uerò Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes, cuncti nobis facti sunt: &, ut apparet, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater est, quandoquidem & historiarum scriptores tam multos procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, o amice, posteaquam uiderem atq; audirem, Sinopensis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex ferebatur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperũt, & pro se quisq; sedulò facere, alius quidẽ arma apparando, alius aũt saxa cõportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres suffulciendo, deniq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret subministrando. Diogenes autem, cum hæc aspiceret, quoniam ipse nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipsum ad ullum aliquod ministerium adhibebat, cincto circum se pallio, seriò admodũ & ipse dolium suum, in quo tum fortè habitabat, sursum ac deorsum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiã ex familiaribus, et, quid hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, respondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne solus ociose feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Philo, ut ne solus mutus forem, in hoc loquaci ac strepero seculo, neque perinde ac comicum aliquod satellitium, cum silentio hians præteruehērer, non abs re facturum me esse arbitratus sum, si, quoad possibile mihi esset, etiam ipse dolium uolutarem: nõ historiam scribendo, neq; etiam ipsas res gestas commemorando, non ita temerarius equidem sum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc sit, si quis per saxa ac rupes uolutet, & maximè tale, quale meum est doliolum, ne ualidè quidem satis etiam fictum ac coctum, adeo ut siquis exiguum aliquem lapillum ipsi illidat, statim admodum testæ colligendæ illi sint. Quid igitur decretum mihi est? & quo pacto bellum tutò capessam, ipse extra teli iactum constitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; historiam scribentem circumstant, abstinebo meipsum. Admonitionem autem quandam paruã, & præceptiones hasce modicas scribentibus subministrabo, ut exædificationi saltem unà cum illis adsim, etiamsi ab inscriptione abfuero, summo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione pleriq; opus esse sibi ad hanc rẽ putant, non magis, quàm arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum sed planè facillimum ac promptum, et cuiusuis hominis esse existimant, historiam scribere, siquis modo exponere uerbis possit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum nosti & ipse, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam sit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi possunt, sed si quid aliud usquam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certè habet, si quis, ut Thucidides ait, historiam quasi perpetuam possessionem adornet. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibusdã etiam molestus uidebor, illis maximẽ, quibus iam opus suum absolutum est, & historia in publicum emissa. Quòd si uero etiam laudata est ab ijs, qui tum audierunt eã, insania profecto fuerit, sperare illos immutaturos aliquid, aut transcripturos esse, eorum, quæ iam semel edita atq; autorata, & quasi in regiam aulam relata sunt. Sed tamen non abs re fuerit, etiã eos ipsos admonere hic, ut si quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cõtra Getas, uel Indorum contra Bactrianos, neq; enim aduersum nos puto quisquam aliquid mouere susti-

nebit, cunctis iam perdomitis & sub iugū missis, melius ac rectius componere tamen possint, adhibita hac quasi quadam regula, si modo recta eadem ipsis uidebitur: sin minus, ipsi quidē tamen eodem cubitu, quemadmodū & nunc, metiantur negocium, medicus autem non admodum ægre feret, si omnes Abderitæ isti, uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius consilij opus est, alia enim eligere ac sequi docet, alia uero uitare. Principio age dicamus quæ nam fugienda sint ei, qui historiam scribet, & à quibus integrum ac purum maximè prębere se debeat. Deinde quibus rebus utendo nō aberrauerit à recta uia, & eò quo tendit, ducente: nempe quo exordio incipiendum sit, quo ordine res quæque iungendæ inter se, & componēdæ sint, quis modus singulis adhibendus, quæ silentio prætereunda, quibus immorandum, & quæ cursu præteruehi satius sit, quo modo exponenda eadē, & coaptanda sint. Atque hæc quidem & alis similia, posteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea cōmemorabimus, quæ malè scribentes, aut componentes sequi solent. Quę igitur communia scriptorum uicia sunt, in uerbis, in sonoritate, in sententia, & cæteris malè & inscitè compositis, longum fuerit persequi, & à præsenti instituto etiam alienum. Nam cōmunia, ut dixi, omnium sermonū uicia sunt, quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in historia peculiariter quidam peccant, ea facile deprehendas, obseruādo, id quod & mihi sæpenumero usu uenit inter auscultandum, & maximè si omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempestiuū fuerit, interea etiam, exempli caussa, quædam eiusmodi, repetere & commemorare, quæ iam ita composita atque edita habētur. Ac primum quidem illud, quantum peccent, consideremus. Nam plerique ipsorum, neglecto eo, ut rem ipsam, perinde ut gesta est, exponant, in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, suos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hostes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non angusto aliquo Isthmo diuisa & intersepta sint, historia & encomium, sed magno quodam muro per medium eūte, distincta. Et, musicorum illud, δὶς διὰ πασῶν, hoc est, bis per omnes chordas: quod dici solet, inter se distāt. Siquidem ille qui Encomium scribit, hoc unū spectat, ut quibuscunque modis possit, eū quem laudandum suscepit, extollat atque oblectet, etiā si per mendaciū fortè id consequatur, quò tendit, parū id curat. At contrà historia, nihil falsum inseri sibi, ne pauxillum quidē permittit, non magis, quàm arteriam dicunt medicorum pueri, eam quæ trachęa siue aspera uocatur, quicquam potus aut cibi in se recipere. Rursum nesciunt ijdem uident, quòd & poëtice quidē & poëmata, aliud promittunt, aliud historiæ regulasque diuersas habēt. Nam illic quidē libertas nullius alterius arbitrio subiecta est, unaque hæc lex est, quicquid poëtæ ipsi uisum fuerit, Diuino enim spiritu agitur, & à Musis dependet, illarum numine afflatus, & siue equos alatos currui iūgere uoluerit, siue alios super aquam, aut in summas aristas, cursuros per illas attollet, nemo uetat, neque etiam quando Iupiter ipsorum ex una cathena alligata, in sublime attraxerit pariter terram & mare, quicquam ex eo sibi metuūt, ne uidelicet dirupta illa, conterant ac pereāt omnia illa deorsum præcipitata. Sed & si Agamemnonē laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illū Ioui similem faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aūt ad pectus attinet, fratri ipsius Neptuno, & quod ad balteum, Marti: & omnino compositum quendam ex omnibus dijs oportet esse, filium illum Atrei & Aëropes. Neque enim sufficit Iupiter, neque Neptunus, neque Mars, ut singuli illius pulchritudinē ac formam compleant. At uero historia, si quam huiuscemodi adulationē recipiat, quid aliud, quàm pedestris quædam poëtice redditur, grandiloquētia ista uerborum carens. Cæterum reliquas illas præstigias ac uanitates nudas, absque uersibus, & ob hoc etiam magis conspicuas, ostentans. Magnū igitur hoc, imò magis, plus quàm magnum uicium fuerit, si quis nesciat ea quæ historiæ propria

pria ſunt, ab iјs quæ ſunt poëtices, ſeparare, ſed introducit in hiſtoriam, alterius ornamenta & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis exceſſus fiunt. non ſecus, ac ſi quis athletæ alicui iſtorum ualidorum, & uehementer robuſtorum, purpuram induat, ac cęteris ornamentis meretriceis eum exornet, prꝛæterea & fuco, & ceruſſa faciem eius oblinat. Vt enim, Dij boni, omnino ridiculũ redderet, deformando ipſum ornatu illo? Atqui nõ hoc dico, quaſi non & laudandum in hiſtoria interdum ſit, ſed ſuo loco & tẽpore laudandum, modumq; rebus adhibendum eſſe cenſeo, ne qua moleſtia afficiantur, ij qui in poſterum hæc eadem aliquando legẽt. Et in ſumma, ita hæc omnia moderanda ſunt, quaſi poſteris, non præſentibus ſcribãtur, ut & paulò pòſt oſtendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo hiſtoriam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tãquam quod & iucundum ſit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrẽt. Primum quidem diuiſione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus eſt hiſtoriæ, & unus finis, utilitas, quæ ex ſola ueritate conciliatur. Iucũdum uero, ſi & ipſum ſequatur, melius quidem hoc, perinde ut ſi forma ſeu pulchritudo athletam: ſin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum eſſe Nicoſtratum illum, Iſidoti filiũ, generoſus cum ſit, & utroq; collutatore ſuo fortior, etiam ſi ipſe quidẽ, quod ad faciem attinet, turpiſſimus uideatur. Alcæus autem formoſus ille, Mileſius colluctetur cum eo, amaſius quoq;, ut aiunt, ipſius Nicoſtrati exiſtens. Quare hiſtoria, ſi quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, complures amatores ad ſe alliciet: ſed quatenus perfectum atq; integrũ, idq; ſolum habet, quod peculiare ac proprium ipſius eſt, ueritatis expoſitionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignũ fuerit, quòd neq; iucundum adeo in hiſtoria, quod ualde fabuloſum eſt, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus eſſe ſolet, dum non de fece hominum, ac multa promiſcuaq; plebe hoc intelligamus, ſed de iјs, qui iudicantium more, atq; adeo, per Iouem, ſycophantarum modo auſcultant, quos nihil ſubterfugere facile poteſt, utpote ipſo etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, menſariorum autem more, ſingula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reјciant, ea uero quæ proba ſunt & legitima, & quæ typum ſeu formam accuratè & expreſſe referunt, recipiant atque approbent. Ad quæ etiam reſpicere decet, eos qui hiſtoriam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam ſi rumpantur laudatores. Si uero neglectis hiſce, ſtudebis hiſtoriam ſupra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiuſcemodi adulationibus, celerrimè ſimilem illam reddes Herculi in Lydia. Vidiſſe enim alicubi te conſentaneum eſt, pictum illum Omphalæ ſeruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipſius Leonina ueſtita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem ſcilicet præ ſe ferente. Ipſo autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale ſandalio, &, quod turpiſſimum ſpectaculũ eſt, ueſtitu cum corpore non cõueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipſo deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœminãte. Ac multi quidem fortaſſis etiam hæc tua laudabunt, pauci uero illi, quos tu contemnis, ſuauiter admodum, & ad ſatietatem uſque ridebunt, aſpicientes indoctam ac diſſonam, maleq; cohęrentem rei compoſitionem. Nam quod uniuſcuiuſq; rei proprium eſt, id pulchrum eſt. Hoc ſi mutaueris, deforme idipſum, uſu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipſæ quoque laudes, uni fortaſſis alicui iucundæ ac delectabiles ſunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero moleſtæ, & maximè, ſi immodicos ueri exceſſus ſiue Hyperbolas habuerint, quales

II.

III.

ipsas plerique faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eo usque immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifestam reddãt. Neque enim secundum artem hoc facere norunt, neque adulationem tegunt, sed irruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare neque illud consequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipsis, oderunt multò magis ipsos, & auersantur, ut adulatores, rectè sanè facietes, & maximè si uirili ac generoso animo præditi sunt. Quemadmodum Aristobulo accidit, qui singulare certamen Alexandri & Pori conscripsit. Eo enim ipso legente, hunc potissimum locum, quo pugnam hanc descripserat (putabat enim se maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum esse, assignatis illi falsò rebus quibusdam præclarissimè gestis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexander accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaspi nauigabant) proiecit præcipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Aristobule, præcipitari, qui talia pro me singulari certamine pugnaueris, & elephantos sagitta interfeceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis se montem Atho, ad illius imaginem efficturum esse, montemque ipsum illius similitudine exornaturum, sed statim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neque ad cæteras res, eodem, ut antea, usus est. Vbi igitur delectabile illud, in hisce manet? nisi si quis uehemẽter amens adeo foret, ut oblectaretur huiuscemodi laudibus, quarum uanitas & cõfutatio ante pedes, & in promptu esset, perinde ut homines deformes interdũ solent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut se quàm pulcherrimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram sibi esse faciem, si pictor ipsis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermisceat pigmento. Tales plerique scriptorum hodie sunt, qui & proprium & utile, quod ex historia sperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præsenti adulatores manifesti & inertes sint, & in posterum, suspectum reddant totum negocium propter nimios ueritatis excessus, & incredibilitatem. Quòd si uero quispiam existimat, omnino iucunditatem per totam historiam admixtam esse debere, præstet cętera illa, quæ reuera delectabilia sunt, inter reliqua ornamenta orationis, quibus plerique neglectis, ea quæ nihil ad rem pertinent, ingerunt atque inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò antè memini me audire, cum in Ionia historiarum scriptores, atque adeo per Iouem in Achaia quoque nuper quosdam auscultarem, idem hoc bellum exponentes. Ac per Gratias, ne quis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare ausim, si modo urbanum foret, iusiurandum inserere commentario, uera illa esse. Ac unus quidem ipsorum, statim à Musis exordiebatur, inuocando deas, ut ipsæ ad opus hoc describendum adesse uellent. Vides ne quàm scitum principium, & in promptu historia, & tali orationis figuræ conueniens? Deinde paulum progressus, Achilli quidem, nostrum Imperatorem comparabat, Thersitæ autem regem Persarũ: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipsi fuerat, si Hectorem potius quàm Thersitẽ interfecisset, & si prior quidem bonus quispiam fugeret, persequeretur autem ipsum multò clarior alter. Posthæc adducebat & pro se ipso encomium quoddam, & quòd dignus esset, qui conscriberet res gestas, adeo præclaras ac splendidas, uideri se uolebat. Hinc autem descẽdens, etiam patriam suam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipse quàm Homerus, quoniam ille nusquam patriæ suæ mentionem fecisset. Postremo ad finem Procœmij pollicebatur nominatim, ac planis uerbis, sese nostras res in maius sublaturum, Barbaros autem contra, etiam ipsum per se debellaturũ atque oppressurum esse. Ac historiam quidem in hunc modum incipiebat, simul & caussas, unde id bellum cœpisset, commemorando: Nam scelestissimus ac pessimè perditus iste, Vologesus,

gesus, bellum mouere cœpit, ob talem caussam. Atque hic quidem in hunc modum. Alter uero quidam Thucididis imitator summus quispiam, & ad archetypum seu primum exemplar, admodum benè comparatus, etiam principium perinde, ut ille, suo proprio nomine apposito, fecit, festiuissimum illud quidem omnium principiorum, et atticum animum planè spirans. Vide enim, Creperius „ inquit, Calpurnianus Pompeiopolita, conscripsit bellum Parthorum ac Roma- „ norum, quo pacto illud inter se gesserunt, statim ab eo exorsus, quãdo illud pri „ mum moueri cœptum est. Quare post tale utique principium, quid tibi cætera „ amplius dicã? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit, Corcyrensem illũ oratorem se ipsum exhibendo, aut qualem Nisibenis pestẽ immiserit, quia partes Romanorum sequi noluerãt, à Thucidide mutuatus omnia prorsus, excepto solo Pelasgico, & longis muris, in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus illis peste laborabant. Cætera uero etiã ab Aethiopibus exorsus est: quare & in Aegyptum descendit, & in terram regis multam, in illaque ibi mansit, rectè sanè faciens. Ego itaque relicto illo, sepeliente adhuc miseros Athenienses Nisibe, abiĳ, satis sciens, etiam ea quæ, me digresso, dicturus postea esset. Nam rursus etiam illud abundè multum nunc est, putare, hoc esse Thucididi cõsentanea atque similia dicere, si parum reueritus, ea quæ sunt ipsius illius dixerit quispiam. ut, μικρὰ κἀκεῖνα, hoc est, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, id est, ut etiam ipse dixeris. &, οὐ δι' αὐτὴν νὴ δία, id est, non ob eam caussam, per Iouem. &, κἀκεῖνα ὀλίγου δεῖν παρέλιπον. hoc est, Etiam illa parum abfuit, quin præterirẽ. Nam idem hic scriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera ĳsdem nominibus, quibus ea Romani uocant, perscripsit, & fossam, itidem ut illi, & pontem, & similia, dixit. Ac mihi cogita, quanta hæc historiæ dignitas, & quàm Thucididi hoc conueniens sit, inter Attica nomina, Italica ista, perinde ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino consonantia.

III. Alius uero quispiam ipsorum, quasi quoddam commentarium actorum, nudum, in scripta relatum, ualde pedestre ac humi serpens: perinde ac si miles aliquis, aut faber, aut caupo, qui unà cum exercitu circumuagaretur, ea quæ in singulos dies acta fuissent, annotasset, composuit: nisi quòd priuatus hic modestior certè fuit, quippe qui ipse quidem statim qualis esset, manifeste apparuerit, alteri autem alicui, maiori gratia prædito, quique historiam aliquando aggredi posset, materiam subministrarit. Hoc unum in eo reprehendere soleo, quòd ita Tragicè inscripsit libros suos, magis, quàm pro ipsorum scriptorum fortuna, in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici hastatorum legionis sextæ, historiarum Parthicarum &c. & subscriptus infrà erat unicuique libro numerus. Ac per Iouem, etiam Procemium plus quàm frigidum fecerat, ita colligẽs, Familiare ac proprium Medici esse, historiam scribere: siquidẽ Aesculapius Apollinis filius foret, Apollo autem Musarum dux, & omnis eruditiõis princeps. Deinde quòd & Ionica lingua exorsus scribere, mox, nescio qua sententia, quoue animo statim admodum ad cõmunem transiĳt, ἰατρείην, hoc est, medicam artem, & experientiã, & quæcunque, & morbum, pro ἰατρικὴν, & πεῖραν, & ὁπόσα, & νόσον & πεῖρην, & ὁκόσα, & νοῦσον dicens, cętera autem cum multitudine consueta atque eadem, ac plurima etiam uelut ex triuio desumpta.

IIII. Si uero & sapientis uiri meminisse me decet, ipsum quidem nomen in obscuro positum sit, sententiam autem dicam, & scripta paulo antè Corinthi edita, omni spe potiora. A principio enim statim, in prima exordĳ periodo, disputabat cum lectoribus, sermonẽ omnino eruditum ac sapientem exhibere studens, quòd soli uidelicet sapienti cõueniret historiam scribere. Deinde post paulũ, sequebatur alius syllogismus, deinde itẽ alius, & prorsus per omnes figuras disputando rationabatur, illi exordium istud adulatoriũ uidelicet usque ad satietatem, & encomia ista molesta ac ualde scurrilia, syllogistica tamẽ & disputatoria, & cõtracta seu cõdensata etiã illa.

Et

Et sane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philosopho, & barba cana promissaque minimè dignum, quòd in procœmio dicebat, principem nostrum hoc præter cæteros præcipuũ & quasi seorsim habiturum esse, quòd eius res gestas etiam philosophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, si modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipsum dicere. At uero neque illius fas est obliuisci, qui tali principio exorsus est: Venio dicturus de Romanis ac Persis. & paulo pòst: Necesse enim erat Persis male euenire. Et rursum: Fuit Osroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia id genus multa. Vides igitur, ut similis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucididem, hic autem Hesiodum bene admodum assimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipse similis, aut etiã melior paulò illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus est, quàm planissimè ac ualidissime, ut ipsi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uertat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caspias niues, & glaciem Gallicam superaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo describebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compositi: præterea & balteus arcum cœlestem imitans, & dracones inter se implicati, & capillorum more dependẽtes. Nam Vologesi bracca, aut frenum equi, ò Hercules, quot millia uersuum unumquodque horum absoluebat. deinde qualis fuerit coma Osroæ, natantis per Tigrim, & in quale antrum effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, et lauro, quæ eodem loco creuerant, & quasi in unum coaluerant, atque idem illud opacum & umbrosum fecerant. Considera igitur, quàm hæc ad historiam necessaria sint, & quàm non absque his, ea quæ illic gesta sunt, scire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia sunt cognitu, discernẽdo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potissimum dicendum sit, nesciunt, ad huiuscemodi locorum & antrorum descriptiones diuertũtur. Ac quoties in multas ac præclarè gestas res incidunt, similes esse uidentur, seruo recens locupleti facto, qui domino suo nuper in bonis successit, qui neque uestem nouit, quo pacto induere debeat, neque cœnam ex more ac legitimè capere nouit: sed sæpenumero irruens, gallinis, & suillis, & leporinis appositis, pro ijs pulmento aliquo aut salsamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera descripsit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, confestim decesserit: & quod, inclamante solum duce exercitus, Prisco, septem & octo hostium mortui fuerint. Præterea & in numero occisorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epistolis scriptum continet, mentitus est. Nam circa Europum hostium quidem cecidisse millia trecenta septuaginta, & sex supra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, saucios autem factos fuisse nouem: quæ haud scio, an ullus sanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neque ipsum paruum est. Nam præ nimio studio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratissimè emundasse, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademque inter Græca transcribre. Vt Cronion quidem Saturninum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multò magis ridicula. Præterea idẽ hic, de morte Seueriani scripsit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falsi sint, qui putarunt ipsum gladio interfectum esse, quando inedia & cibi abstinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uisam fuisse, nesciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille passus est, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in septimum usque diem plerique sufficiunt. Nisi siquis hoc credere uolet, quòd Osroës astiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc ante

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porrò eos, qui & poëticis nominibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐλέλιξε, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἐδούπησε, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclarę huius hiſtoriæ; Edeſſa igitur, ita armis περιεσμαραγεῖτο, hoc eſt, circumcirca perſonabat, & ὄτοβος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa κόναβος, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμερμήριζεν, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimum muros inuaderet. Deinde autem inter hæc, adeo humilia & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in quibus uelut rimæ aut lacunæ cetere obturarentur, quale eſt illud: ἐπέστειλεν ὁ στρατοπεδάρχης τῷ κυρίῳ, hoc eſt, ſcripſit caſtrorum præfectus, domino. Et, οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχρῄζοντα, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἤδη λελουμένοι περὶ αὐτοὺς ἐγίγνοντο, hoc eſt, iam loti, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidem pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autem ſandalio ſubligatum habet. At uero & alios quoſdam reperias, qui procœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingeneroſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortè uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplam & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultant, acclamare ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, ſed ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus, reſpondere, ut non aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibiæ marinis conchis munitæ. Videas enim perquàm multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodij illius Coloſſi caput, nani alicuius ſeu pumilionis corpori imponãt. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſque procœmijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterum, ignorantes, quòd quædam procœmia ui ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſque latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſunt, quæcunque uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorũ quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; nõ ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas mãſiones, quantum unius diei itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidã, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo cõſulto, neq; notũ illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorũ fabulis de his ipſis rebus auditis, ut cum de Europo mentionẽ faceret, in hunc modũ dixerit: Europus, inquiens, ſita quidẽ eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab Euphrate diſtans: deduxerunt aũt eam coloniã Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, ſed & patriã meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatã, unã cum ipſa arce et muris in Meſopotamiã tranſtulit, ita ut tota ambiret ac terminaretur utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi cutẽ illius præterlabendo radente, & tantũ non ipſos muros alluente. Ridiculũ aũt etiam foret, ſi tibi nunc Philo, apologiã aliquã cõtexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin & illud ualde ſcilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandã excogitaſſe Tragicam, & quòd

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè nim habuisse ipsum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Postquam igitur omnino decretum illi fuisset mori, fracto ex scyphis maximo, uno quodam crustorum usum esse ad cædem, inciso uidelicet gutture, uitro. Atque ita neque gladium, neque lanceam repperit, quo moreretur, dūmodo uirilis ipsi, & heroica mors obtingeret. Posteà aūt, quoniam Thucidides funebrem orationem quandā habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerunt, ipse quoque Seueriano talem habendam esse cēsuit. Omnibus enim ipsis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atque contentio est. Sepulto igitur Seueriano, magnificè, adducit ad tumulum Afranium quendam Centurionem, æmulū Periclis, qui talia ac tanta rhetorico more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum pre risu effunderem, & maximè, quando rhetor iste Afranius, ad finem Orationis lachrymans pariter, cum miserabili ploratu sumptuosarum cœnarum, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generosè admodum, & ut Afranium decebat, aspicientibus omnibus, seipsum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuisset, si talia rhetoricatus esset. Atque hoc dixit idem aspicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuisse, laudasseque Afranium supra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminisset, & placentarum memoria illachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non scriptore ipso & actore fabulæ huius, ante se iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios con similes his, commemorare tibi, amice Philo, possem, ueruntamen paucis quibusdam adhuc additis, ad alteram promissionis partem, transibo, puta ad id cōsilium, quo pacto rectius ac melius historiam scribere quispiam debeat. Sunt enim quidam, qui, quæ rerum gestarū maximæ, & memoria dignissimæ sunt, prætermittant, aut quasi in transcursu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda sint, ea quæ minima sunt, admodum prolixè & laboriose immorando uerbis exponunt, non aliter ac si quis Iouis Olympici, uniuersam pulchritudinē ac formam, quę tanta ac talis est, non uideat, nec laudet, neque etiam ijs, qui de ea nesciunt, quicquam narret, sed subsellij rectitudinem, & expolitionem, et crepidinis concinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidē audiui quendam, qui pugnam eam quæ ad Europum cōmissa fuit, ne totis quidem septem uersibus prætercurrebat, uiginti autem mensuras, aut etiam amplius, aquę consumpserat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationē, quo uidelicet pacto Mauritanus quidam eques, Mausacas nomine, præ siti errans per montes deprehenderit Syros quosdam, agrestes, prandium apponentes, et quòd principio illi metuerint ipsum: deinde uero, intellecto, quòd examicis unus esset, receperint ad se hominem, & cibum præbuerint. Nam et illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectum fuisse, cum ipsius frater in ea terra militaret. Post hæc fabulæ longæ, & narrationes, quo pacto ipse in Maurusia uenatus esset, & ut uidisset elephantos multos in eodem loco pascentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuisset: deinde & quantos pisces emerit Cesareæ. Atque ita egregius iste historicus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus necessarijs, & custodijs, alijs alijs oppositis, usque in profundam uesperam substitit aspiciens Malchionem, Syrum istum, Cæsareæ scaros ingentes uidelicet ementem. Et nisi nox occupasset ipsum, fortassis & ad cœnam cum illo uenisset, scaris istis iam apparatis. Quæ, nisi ille tam diligenter historię tradidisset, magnas nimirum res ignoraturi nos fuissemus, & damnum hoc Romanis intolerabile fuisset, si Mau-

facas

ſacas iſte ſitiens, potum non inueniſſet, ſed incœnatus ad caſtra reuerſus eſſet. Atqui quàm multa alia longè magis neceſſaria, uolens ego nunc prætereo? quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter ſe dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contrà Mauſacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Europum ipſa adeo capita & ſummaria ſunt. Proinde meritò dixerit quiſpiam, tales ſcriptores, roſam quidem ipſam non uidere, ſpinas autem quæ iuxta radicē enaſcuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ô Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas uſq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conſpicatus, in hunc modum exorſus eſt, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni ſunt. Proinde ſcribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (ſignum autem hoc multitudinis ipſorum eſt, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingētes eſſe, generariq; in Perſide paulò ſupra Iberiam. Hos autem antea quidē ex haſtis ſiue longurijs ſuſpenſos illos, in altū attollere, eoq; terrorem ijs qui à longe aduentarent, facere ſolere, in ipſo uero prælio, quando iam congreſſi ſunt, ſolutos illos in medios hoſtes immittere: nimirum multos noſtrorum hoc pacto deuoratos eſſe, alios autem implicantibus & compungentibus ipſos, illis, ſtrangulatos & confractos: aſtitiſſe autem ipſum atq; hæc uidiſſe, in tuto tamē, nempe ab arbore quadā excelſa ſpectando. Et rectè ſanè fecit, quòd propius ad feras iſtas non acceſſit: neq; enim nos tam egregium ſcriptorem, & qui eminus ipſe, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa ſubijt, & uulneratus eſt circa ſuram, à Cranio uidelicet iter faciēs ad Lernam. Atq; hæc Corinthijs audientibus recitabat, ſatis ſciētibus illis quidem, quod ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidiſſet. Sed nec arma ille quidē norat, neq; machinas, quales eſſent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorſus enim ſtudio habuit πλαγίαν, hoc eſt, obliquam, uocare, phalangem, ἐπὶ κέρως autem, hoc eſt, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur. Alius autem ſuauiſſimus quidam cuncta à principio ad finē uſq; geſta, quęcunq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Meſopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidē quingentis uerſibus cōplexus ſcripto edidit, eoq; facto hiſtoriam compoſuiſſe uideri uolebat. inſcriptionē uero, parum abfuit, quin lōgiorem ipſo libro inſcripſerit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis ſacri, uictor (nam curſus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Meſopotamia, & in Medis à Romanis nunc geſta ſunt, hiſtorica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura eſſent, hiſtoriæ cūmendarat, & Vologeſi captiuitatem uidelicet, & Oſroæ cędem, quemadmodum leoni obijciendus eſſet, & poſtremo omnium etiam multoties ullum deſideratū à nobis triumphū. Adeo omnino uatis in modum ſeſe gerens, properabat iam tum ad finem ſcribendi. quin & ciuitatē idem iam in Meſopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen ſpeculatur & deliberat, an eam Nicæā à uictoria conueniat nominari, an uero Homonæam, an etiā Irenæam. Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & ſine nomine præclara illa ciuitas nobis eſt, nugis multis & faſtu hiſtorico referta. Quæ uero in India poſthac agentur, etiam ea promiſit ſe iam nunc ſcripturum eſſe: præterea et deſcriptionē maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promiſſiones modo hę ſunt, ſed & prooemium Indicæ hiſtoriæ iam compoſitum eſt, & tertium tagma, ſeu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cū Caſſio, omnes iſti iam Indum fluuium traiecerunt. Cæterū quid facturi ſint, aut quomodo excipient elephantorum incurſus, non multo pòſt egregius iſte ſcriptor, à Mu

furidæ, aut ex Oxydracis, ad nos scribet. Huiuscemodi multa, præ inscitia & imperitia nugantur, ea quæ uisu dignissima sunt, neq; uidentes, neq; etiam si uideant, pro dignitate exponere scientes. Excogitantes autē & effingentes, quicquid temere in linguam, ut aiunt, uenerit. Etiam numero librorum præterea superbientes, & maximè inscriptionibus. Nam rursum & hæ omnino ridiculæ sunt, ut istius, nescio cuius, Parthicarum uictoriarum libri tot, uel tot. & rursum: Parthidos primus, secūdus, &c. ut Atthidos scilicet. Alius etiam urbanius paulò. Nam legi Demetrij cuiusdam Sagalasensis Parthonicica. Non quòd pro risu habeam, & illudam historijs adeo præclaris, sed utilitatis causa hæc cōmemoro, quòd quisquis hæc atq; huiusmodi alia euitarit, is bonam partē historiæ rectè scribendæ consecutus iam sit, imò pauca adeo illi etiam desunt, si modo uerum illud est, quod Dialectica tradit, quòd eorum, inter quæ medium nullum est, altero eleuato, alterum contrà deprimitur. At uero area ipsa, dixerit quispiam, purgata probè iam est, ac spinarum, quicquid fuit, & rubi excisi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata sunt, & siquid asperum antea fuit, id totum sublatum & complanatum est, quare tempus iam est, ut ædificium aliquod superstruas, etiam ipse, quo ostendas, non modo aliorum euertendis, generosum esse te, uerum etiam per te ipsum excogitando atque inueniendo tale aliquid præstare posse, quod & dexteritatem quandam præ se ferat, & à nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur, eum qui optimè conscribere Historiam uolet, duo hæc precipua domo secum & de suo afferre debere: Prudentiam quandam siue intellectum ciuilem, & potestatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam est. Dicendi autem potestas, multa exercitatione, assiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem sunt, neq; me consultore opus habent. Neq; enim prudentem siue intelligentē & acutum reddere eum, qui non natura talis fuerit, libellus hic meus promittit, quoniā magni sanè æstimandus, imò omnibus anteferendus foret, si transformare, & quasi nouo quodam ornatu induere, huiuscemodi, ille posset, puta uel ex plumbo, aurum reddere, uel ex stanno argentum, uel ex Conone, Titormum, uel ex Leotrophide, Milonem efficere. Verum artis & consilij utilitas ea est, non ut ea suppeditent, quæ antè adsunt, sed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant. Quo pacto nimirum & Iccus, & Herodizes, & Theon, & siquis alius artis palestricæ magister, atque exercitor fuerit, pollicerentur tibi Perdiccam hunc acceptum (si modo hic est ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit, & non potius Antiochus Seleuci filius, Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene, Thasio illo, aut Polydamante Scotussæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem suppeditarent, sed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc palæstræ exercitationem suscipiendam idoneam atque habilem, per artem multò meliorem redderent. Quamobrem absit & nobis hæc inuidia promissionis, ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficili, nos inuenisse dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere historicum nos uelle dicimus, sed ei, qui natura intellectu bono præditus, & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit, uiam quandam ostendere rectam (si modo talis ulla apparet) qua utendo, citius atque aptius ad finem & scopum usque quo tendit, peruenire possit. Non enim neque illud dixeris, eum, qui intelligentia præditus fuerit, arte ac doctrina earum rerum, quas ignorat, opus non habere. Nam si absque doctrina & institutione, cythara ludere posset, etiam tibia canere, ac cætera omnia sciret. Nunc autem, nisi doctus ab aliquo, nihil quicquam eorum manu facile attingit, at demonstrante aliquo uiam ac rationē, & discit facillime, & rectè idem administrat per se ipsum. Proinde nobis quoq; nunc talis discipulus tradatur

II. [illegible] Qui scribendi historiam [illegible] ... desint.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener. sed acutum tueatur, possitque rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circumducere equitem, sit, sciat. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facile credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam similis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excruciet, ob Cliti cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quòd multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exiciosum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Atheniensium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente præditi sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, nequid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucididi, uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Denique & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Atheniensibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel speret Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uidelicet laudum earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucidides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatemque pluris faciet, quàm inimiciciam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli imolandum ueritati, ei qui ad Historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vlna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, meritò

in parte adulatorum recensebitur, quos olim Historia statim ab initio auersata est, non minus, quàm Comendi artem, Gymnastice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam paulisper redirem ô Thnesicrates, post mortem, ut cognoscerem quo pacto hæc legerent homines, qui tum erunt. Nam si nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non est, putant enim non paruo illectamento uidelicet isto, quisque sibi beneuolentiam apud me conciliaturos esse. Homero itaque, quanquam fabulosa plurima de Achille scripserit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonstrationem ueritatis magnũ existimantes, quòd non de uiuo illo scripsit. Non enim causam aliquam uident, cuius gratia mentiretur. Talis igitur mihi sit Historicus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber sit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amicitię quicquam tribuens, non parcens, aut miserescens, aut erubescens, aut exorari se facile patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen usque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hospes in libris, ac peregrinus, suis legibus uiuens, nullius imperio subiectus, non quid huic, aut illi placiturum sit, secum cogitans, sed id quod actum est, exponens. Thucidides igitur, benè admodum lege hoc constituit, & uirtutes ac uicia Historicorum inter se discreuit, qui cum uideret Herodotum in summa admiratione esse, adeo ut & Musæ uocarentur ipsius libri, possessionem tamen ait se scribendo compositurum esse, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præsens certamen comparetur, neque se id quod fabulosum sit, amplexurum, sed ueritatem rerum gestarum relicturum posteris esse: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè sapit, historiæ statuere debeat, ut si quando etiam rursus similia quædam incidant, inquiens, ad hæc descripta respicientes, rebus ciuitatis rectè uti possint.

II. Ac animo quidem & sententia tali præditus, historicus ille mihi accedat. Voce autem & expositionis ui, uehementi illa quidem, & aspera, & circuitionibus continua: deinde & aggressionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde instructus, & acuminatus, scripturam exordiatur, sed sedacior paulò & tranquillior sit. Ac sententiæ quidem inter se iunctæ ac sociatæ & densæ sint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm significantissimè manifestans, id cui adhibetur. Nam ut menti scriptoris scopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic scopus & primus propositus sit, ut planè indicet, & quàm lucidissimè rem ipsam declaret: uerbis, neque obscuris, & extra communem uiam positis, neque etiam uulgaribus istis, & tabernarĳs, sed ita, ut & à plerisque intelligantur, & ab eruditis laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè molestis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac sententia quidem etiam cum poëtice communicet, eiusq; partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in sublime elata etiam illa est. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & naualibus prælĳs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui secundo flatu uela impleat, & sublimem, ac per summos fluctus nauem sublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur simul elata, & ĳsdem quàm maximè licet, assimilata, cęterum neq; peregrinitatem præ se ferens, neq; intempestiue exultans, quasi quodam furore concitata. Periculũ enim est ipsi, ne, quod uel maximum est, prorsus de statu mentis emoueatur, & in Corybantem istum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno est & ratione utendũ, illud

illud scientes, quod & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia est. Pro=
inde satius fuerit, sententia tunc super equo incedente, expositionem seu dictio
nem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, cur
su præteruecta. At uero & compositione uocum temperata, ac media quadam
utendum est, ita ut neq; nimium distrahantur ac dissocientur, nam hoc asperū
foret, neq; rursum numerose omnia, id quod pleriq; student, continuentur. Al
terum enim uiciosum, alterum autem auditoribus molestum est. Ipsæ uero res
non ut forte sese offerunt, ita construendæ statim sunt, sed diligenter ac labori
ose de ijsdem sæpius etiam interrogare decet, ac maximè præsentem & coram
intuentem. Quòd si autem hoc fieri nequeat, tum ijs aduertere animū, qui syn=
cerè & incorruptè magis narrare uidebūtur, & quos putaueris minimum uel
ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros esse, rebus gestis.
Iamq; etiam hic quispiam sit, qui & coniecturis colligere facile, & quod proba=
bilius fuerit, constituere possit. Ac posteaquam iam omnia, aut etiam plurima
collecta habuerit, principio capita rerum, & quasi summarium aliquod, conte=
xat, delinietq; corpus quoddā rude & informe, & nullis adhuc articulis expres
sum. Postea autem superaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictio
ne adhibeat, & singulis explicandis immoretur, & eadem numerositate quadā
concinnet: & in summa, similem se tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc qui=
dem equestrium Thracum terram aspicit, nunc autem rursum ad Mysorū ter=
ram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipse nunc quidem ad res Romano=
rum seorsim aspiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, ex alto intuēti sibi:
nūc autem rursum ad res Persarū se conuertat, postea etiam utrosq; pariter con
templetur, puta cum inter se pugna congressi fuerint. Etiam in ipsa acie non ad
unam tantum partem respiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem,
nisi Brasidas quispiam fuerit, qui de naui prosiliat, aut Demosthenes, qui scalas
rescindat, & ascensum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omni=
um intueatur, & si quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & qua
sententia, atque consilio aciem instruxerint, uideat. Postquam autem iam ma=
nus consertæ fuerint, communis utriusq; partis contemplatio sit, ac tum uelut
in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, simulq; & persequatur fu=
gientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hisce modus quispiam adhibe=
atur, ne ad satietatē usq;, néue ineptè, néue etiam iuueniliter progrediatur, sed
cum facilitate quadam absoluat sese. Atq; his hic alicubi subsistere iussis, ad il=
la transgrediatur, si festinat. Deinde rursum huc redeat, absolutus atq; paratus
futurus, quandocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia festinet, & quatenus fie
ri potest, eadem tempora omnibus tribuat, transuoletq; ex Armenia quidē in
Medos, hinc autem curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam oc
casionem prætermittat. Præcipue autem speculo similem animum gerat, liqui
do uidelicet ac splendido, & qui centrum accuratè impressum habeat, & qua=
lescunq; operum formas receperit, tales easdem etiam spectandas exhibeat. Per
uersum autem & obtortum, aut colore diuersum, aut specie mutatum nihil red
dat. Non enim perinde ac oratoribus scribunt, sed ea quidem, quæ dici debent
sunt, & mox dicentur: facta enim iam sunt. Cæterum ordinare oportet, & ex=
ponere ipsa. Quare non, quid dicant, quærendū ipsis est, sed quomodo dicant.
Prorsus autem putandum est, eum qui historiam scribit, Phidiæ, aut Praxiteli,
aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum similem esse oportere. Non enim ne=
que illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliam materiam faciebāt, sed illa an
tea præexistebat, & quasi ad eam rem pręparata erat, suppeditantibus illam E=
leis, aut Atheniensibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & secabant e=
bur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incrustabant.
Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer

III.

mè igitur & Historici opus est, ut uidelicet ea quæ facta sunt benè ac rectè componat, & quàm fieri potest clarissimè spectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea sic scripta, recitari audiuit, putat se postea etiam uidere, quæ dicta sunt, atq; inde ea laudat. tum demum opus hoc exactum & absolutum erit, propriamq; ac ueram laudem historico illi Phidiæ, siue artifici suo rettulit. Porrò omnibus iã ita adornatis atq; paratis, etiam absq; procemio interim exordiri licebit, quando uidelicet non admodum urget ac postulat ipsa res, præoccupari quædam, & quasi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero seu tacitè etiam tunc procemio utetur, indicante uidelicet ac manifestum faciente, de quibus rebus dicendum sit. Quando aũt etiam apertè procemio utetur, à duabus rebus tantum exordium sumat, non ut Rhetores à tribus, sed beneuolentiæ loco prætermisso, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduertent enim ipsi animum, si ostenderit, quàm de magnis, aut necessarijs, aut ad ipsos pertinentibus, aut utilibus deniq; rebus dicturus sit. Docibilia aũt & plana posteriora faciet, si caussas præmittet, ac rerum, quæ gestæ sunt, capita ac summas quasdam præscribet. Atq; huiusmodi procemijs optimi historiarum scriptores usi sunt. Vt Herodotus quidem: Ne res gestæ longinquitate temporis interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uictorias & barbarorum clades declarantes &c. Thucidides aũt, quòd magnum etiam ipse bellum illud futurum existimaret, et memorabile maximè, & maius, quàm omnia ea quæ antea gesta fuissent. Magnum autem procemium erit, quando rebus æquale & consonum erit, siue productum fuerit, siue abbreuiatum. Transitio uero ad narrationem mollis ac placida sit. Nam omnino omne reliquum corpus historiæ, longa quædam narratio est, quare & narrationis uirtutibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipsa sui similis, ita ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & perspicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adornata. Absoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox secundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ coaptatum, ut neq; pertusum, aut interruptum sit, neq; narrationes plures, mutuo sibi adiacere uideantur, sed semper quod primum est, secundo non modo uicinum ac proximum sit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commisceatur. Breuitas in omnibus utilis est, & maximè si non inopia quadam fuerit rerum dicendarum, & hanc suppeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quã ex ipsis rebus. Dico autem, si prætereuharis cursu, ea quidem, quæ parua sunt, & minus necessaria, exponas aũt & explices copiose ea quæ sunt magna. Imò uero & prætermittenda multa. Neq; enim si conuiuio accipias amicos, atq; omnia apparata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tã multas, & sues feros, & leporina, & sumina uel uuluas, saperdam quoq; apponés, & pulmentum, etiamsi & illud apparatum & coctum habeas. sed quæ uiliora sunt, missa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda est, in descriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac potestatem uerborum ineptè ac præter rem ostentare uelle uidearis, tuumq; ipsius negocium agere, historia omissa, sed modicè adhibitis illis, utilitatis & perspicuitatis tantum gratia, mox inde digrediaris. Visco seu glutino quod in hac re est, atq; uniuersa tali gulositate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnanimus fermè, ut uides, facit. Quanquã enim poëta est, pretercurrit tamen Tantalum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At si Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uersibus aquam ad usq; labia Tantali adduxisset? deinde quàm multis idem Ixionem uolutasset? Quin & Thucidides ipse modicè hac orationis figura usus, uide, quàm mox ab eadẽ iterum recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob

sidionis

ditionis speciem, quæ necessaria, atque utilis sit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracusanum portum describit. Nam cum pestem illam narratione prosequitur, atque etiam longior esse uidetur: tum ipsas res considera, cognosces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res gestę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ sint. Quòd si quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum est ut maximè personę decora, & rei conuenientia ac propria dicat, deinde ut quàm planissimè etiam hæc. Nisi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoque, & ostentare uerborum & orationis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehensiones, omnino parcæ, & circumspectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonstratione quadam, & breues, & non intempestiuæ texendæ sunt. Nam extra iudicium ac forum illi sunt, de quibus hæc dicunt. Alioqui in eandem cum Theopompo culpam incurres, qui inuidiose nimis accusat plurimos, & eam rem in studium & exercitationem quandam uertit, ut accusare magis, quàm historiæ tradere, res gestas uideatur. Iam uero & fabula, siqua forte incidat, dicenda quidem erit, non tamen credenda omnino, sed in medio relinquenda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi sint. Tibi uero, extra periculum sit, neque in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuersum autem, illud memineris (sæpius autem idem dico) & non ad præsens solum tempus respiciens, scribas, ut ij qui nunc sunt, te laudent, & honoribus afficiant, sed in omne æuum intentus illis potius, qui in posterum uicturi sunt, historiam componas, atque ab illis mercedē scriptionis deposcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neque seruile, sed ueritatem in omnibus secutus. Atque hoc si quis modestè sapiat, ante omnes præsentium spes merito ponat, breues adeo ac momentaneas existentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiusmodi fecerit? Cum enim extruxisset illam in Pharo turrim, maximum atque pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incensæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum usque maris, & ne deferrentur illi in Parætonium, locum omnino (ut aiunt) periculosum, & unde non facilè redire atque effugere licet, si quis intra angustias ac septa illius delatus fuerit. Hoc igitur opus postquam exædificasset, intus quidem in saxis, suum ipsius nomen inscripsit, supernè autem calce illita, atque ita priore inscriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, superinscripsit, ratus id, quod & euenit postea, paruo admodum tempore futurum esse, ut literæ istæ foris inscriptæ, unà cum calce illita reciderent, & euanescerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Sostratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs seruatoribus, pro salute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam suam, quæ modica ac breuis erat, respiciebat, sed ad hoc præsens, & in perpetuum, donec turris ea superstes futura est, ars quoque illius manebit. Oportet igitur & historiam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram spem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præsentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amussis historiæ iustæ. Qua quidem si qui examinando ac perpendendo utentur, benē res habet, & commodum hæc à nobis scripta sunt: sin minus, uolutatum est in Cranio dolium.

LVCIANI
HISTORIAE VERAE
LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

Vt supra Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplum eiusdem proponit, non quidem rerum uerè gestarum, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus serijs auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autem in his narrationibus potissimū spectandū sit, nempe qua occasiōe, quóue consilio argumentū hoc tractarit, ipse in prooemio exponit.

Mos est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, non modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationem, uerumetiam, quod magnam exercitationis uim habere arbitrantur, nonnunquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac serijs legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinēt, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructum caperent, si talium rerum lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; inconcinnam speculationem præ se ferrēt, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quòd multa ac uaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter confingūtur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendacium, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadem ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuētor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorātes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est ementitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonū ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ rerum nouarum studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicendis (nihil enim memoratu dignum, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mēdacium me transtuli, atq;, ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mentior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac meritò effugere existimaui, quoniam nihil me ueri narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab alijs audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

secundis quidem uentis nauigabam. Causa autē peregrinationis, & argumentum, animi curiositas, & nouarum rerum desiderium, quodq; scire cupiebam, qui sit Oceani finis, quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & supellectilem multam imposui, aquamq;, quantum satis erat, ac coætaneos quinquaginta eiusdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam paraui, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uiolentam nauigationem robusta. Die igitur & nocte secundē nauigantes, terra adhuc apparente, non adeo multa ui agebamur. Sequenti die simul sole oriente uentus increuit, & fluctus intumuere, caligoq; suborta est, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuersi, & committentes nosipsos tempestati, hyemauimus diebus nouē & septuaginta. Octuagesima uero die, oriente iā sole, repente conspicimus non longē Insulam sublimē, & arboribus consitam. Circa eam fluctus non asperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & descendentes, ut ex multa maris molestia, super terrā strati diu iacuimus. Tandē exurgentes, ex nobis ipsis statuimus triginta quidē custodes, qui naui adstarent, uiginti aūt mecum qui ascenderent, quæ in Insula erāt exploratū. Progredientes igitur circiter stadijs tribus à mari per syluam, uidemus columnam quandā æream, græcis literis inscriptā, caducis tamen, & consumptis, quæ indicaret eò usq; Herculē & Bacchū deuenisse. Erant aūt & propè uestigia duo in saxo, unum quidē instar iugeris magnū, alterum aūt minus, ut mihi quidē uideretur, Bacchi fuisse quod minus erat, Herculis aūt quod maius. Venerantes igitur locum processimus. Non iam longē aberamus, quū ecce flumini adstetimus, uino fluenti simillimo, profecto illi quod in Chio Insula nascitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus esset transitus. Nobis ergo maior addita est fides, ut literis crederemus, quas antea sculptas in columna uideramus, animaduersis signis de Bacchi peregrinatione. Cupiēs tamen & fluminis initiū inuestigare, ascendebam contra fluctum, & fontem quidem nullū, multas tamen ac magnas uites uuis onustas inuenimus. Earum aūt cuiusq; radicitus uinum scatebat lucens, quod in unū confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo pisces, & colore & gustu uino similes. Nos igitur cū cepissemus ex illis aliquot ac uorassemus, cōtinuo temulenti euasimus, quos etiam præcidentes, fece plenos inueniebamus. Deniq; re animaduersa cōmiscentes eos, qui ex aqua nascunt̄ pisces ac comedentes, uinalē uehementiā temperauimus. Tunc et flumen traijcientes, qua uadibile fuit, uitiū portentosam rem inuenimus. Nam truncus inferior, qui à terra surgebat, ferax erat & crassus, superior aūt mulieres erant, ab utero ferè sursum perfecta omnia habentes. Talē apud nos Daphnem scribunt, Apolline iam cōprehendente in arborē uersam. A summis aūt earū digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes salutabant, et dextras protendebant, quædam quidē Lyda, quædam Indica, plurimę Græca lingua loquentes, oreq; nos deosculabantur: uerū qui osculum susceperat, ilico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aūt decerpi non sinebant sed eo euulso dolebant, & quidem cum clamore. Gliscebant autem uehemēter nobis commisceri, duoq; ex nobis cum illis coiuissent, ab eis nō amplius soluti, sed ex pudendis connexi sunt. Traxerunt enim repente ex eadem specie naturam, & conradicati mansere. Iam & ipsis palmites digiti emittebant, & clauiculis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conuenissemus, ijs qui ibi remanserant cum alia, tum et derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hausimus, item & è flumine uinum, inq; ūe uicino littore noctem duximus. Mane autem ferebamur, & non uiolentis flatibus.

Circa

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuās, ad ter mille ferē stadia non iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, et sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebāt & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ ā nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circūuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturā capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aëris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regioni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrā ā nobis Luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum caussæ. Tum ille: Phaëthon, inquit, eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quemadmodum & luna, multo iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audietis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Luciferum deducere, desertum tunc & nullis habitatū. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabāt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his ueIociores erant, pennas habebant lactucæ folijs maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & ā septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellationem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porrò Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna scutis

Endymion.

Phaëthon.

scutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduetare ab his, quæ supra Cappadociam sunt stellis, Struthobalani quidem numero septuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neq; eorum naturas scribere ausim. Portentuosa quędam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum spolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & durissimæ. Thoraces autem squamei omnes, & squamis quidem lupinis. etenim lupinorum siliquas consuentes thoracas faciunt. Sunt aūt siliquæ ipsæ, ut cornu, duræ, scuta & enses quales Græcorum. Vbi uero occasio data est, sic in aciem deducti sunt. In dextro quidē cornu Equiuultures, & rex optimos quosque circa se habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porrò inter utrumq; auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum sex millium. Hunc statuere in aciem in hunc modū, araneę apud illos multæ, ac magnæ sunt: nam Cycladibus Insulis unaquæque multò maior. Has iussit intexere medium aëris, quod à Luna in Luciferum diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus substratus apparuit, in quo peditatum statuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hostium autem læuum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Bestiæ autem magnæ sunt alatæ, hisq; quæ apud nos sunt formicis, præter magnitudinem, non dissimiles. Harum maxima duorum iugerum mensuram implet. Pugnabant autem non solum qui desuper insidebant, sed & ipsæ cornibus maximè. Dicebant esse hominum numerum penè quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aërocurlices ferè quinquaginta millia, sagittarij omnes magnis in culicibus insidētes. Post hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedestres, uerum bellicosi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percussusq;, neque parum subsistere poterat: moriebatur enim confestim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; sagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes posuerunt armis accinctos, & cominus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam scutis quidem fungeis utuntur, hastilibus uero asparagorum uirgultis. Steterunt autem post hos & Cynobalani, quos ij miserunt, qui canem stellam inhabitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, sed caninis uultibus super alatas glandes pugnabant. Dicebant autem ab ipsis hostibus, & alia auxilia defecisse à lacteo orbe emittenda, iaculatores scilicet ac Nubecentauri: sed hi commisso iam prælio, aduenerunt, quod utinam non fecissent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uastasse. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Postquām uero signa erecta sunt, & aselli ruditu undique constrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læuum confestim fugit. Neque enim sufferre ualuit instantes Equiuultures, nosq; insequebamur cædentes, dextrum autem illorum cornu superius euadebat, nostro, quod in læuo erat, propulsato. Exeuntes autem Aëroculices insequebantur usque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idque maximè, ubi senserunt suos, qui in læuo fuerant, manifestè deuictos. Fuga uero insigni facta, multi quidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipsasq; nubes sanguis multus defluebat, ut inficerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente sole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigisset, quum Homerus suspicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte sanguineas guttas pluisse. Conuersi autem à cæde duo trophæa statuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedestris pugnæ, alterum autem pugnæ in aere supra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum est ab exploratoribus,

Nube

Nubecentauros aduentare, et irrumpere, quos Phaëtonti antea aduenisse oportuerat. Iiq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum, homines erant alatis equis commixti. Magnitudo quidem hominum quãta Rhodiorum colossi ã medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat. Ducebantur autem ã sagittario, qui est in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos sensere, ad Phaetõtem quidem miserunt ut iterum rediret, ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt, inordinatos quidem, ob eam quã hostibus fecerant fugam, & iam spolia diuidentes, omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequuntur usq; ad ciuitatem, atq; ex illius auibus conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa, ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt, meq; ceperunt, & è comitibus duos. Iam autem & Phaethon aderat, & sub illis alia trophæa statuerunt. Nos autem ad solem ipso die ducebamur, araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis. Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt, conuersi uero medium aëris uallauerunt, ut de cætero splendor ã sole ad lunam minus perueniret. Vallum autẽ erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret, & iam continua nox cuncta teneret. Qua in re pressus Endymion, mittens orauit, ædificium demolirentur, neq; se paterentur in tenebris uersari. Promisit autem & tributa persoluere, seq; auxiliarem & amicum fore, neq; in posterum bellaturum: insuper & obsides offerebat. Phaethon uero congregato bis cõcilio, primo quidem in ira perstitit, postremo mutauit sententiam, ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs, eorumq; socijs his legibus, ut intermurale deijciant Solarij, neq; posthac Lunam inuadant, statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas, armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur, si quis inuaserit, uectigalium conditionem pendat, annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia, obsidesq; è suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utrisque qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina, eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides, & Therites, & Phlogius: Lunarium autem Nyctor, & Menius, & Polylampes. & talis quidẽ pax sequuta est. confestim murus euersus est, & captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus, obuiauerunt nobis socij, & cum lachrymis salutauerunt nos, & Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem, nos ibi secum maneremus, & in colonia communicaremus, se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat. Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haudquaquã parui, sed petebam dimitti in mare. Qui ut persuaderi non posse animaduertit, septem conuiuio acceptos diebus, tandem dimisit. Quæ interea in Luna uersatus uiderim, quæue noua & inaudita cognouerim, dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribns, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur, sed nec quid sit fœmina omnino sciũt. Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco, eo autem supra non habentur, sed habent. Concipiunt non in uentre, sed in crurium posteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus est, tumet crus, tandem suo tempore præcidẽtes educunt mortua, tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent, & ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemiæ uocabulũ deuenisse, quod apud illos uentris loco sura concipit. Maius quiddam & his enarrabo: Genus hominum apud illos est, qui dicuntur arborei, idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes, in terram plantantium more defodiunt. Inde autem exoritur arbor carnea maxima, ut phallus. Ramos quidem habet & frondes, fructus uero cubitales glandes. Vbi autẽ eæ maturæ fuerint decer-

decerptas cudunt, atque in homines effingunt. Pudenda autem habent apposititia, quidam eburnea, pauperes autem lignea quibus coëant, & uxoribus misceantur. Postquam autem senuerit aliquis non moritur, sed ut fumus solutus euanescit in aere. Cibus est omnibus unus: structo etenim igne, ranas assant super prunas. Multæ apud illos sunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem assatis circunfusi uelut ad mensam lambũt euaporatum ex illis fumum, ac uescuntur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis est aer expressus in calicem, liquorem ex se ut rorem reddens. Non egerunt autem, neque mingunt, neque perfossi sunt ea parte qua nos: sed ne pueri quidem natibus rem obscœnam præstant, uerum poplitibus supra suram, nam illic perfossi sunt. Pulcher apud illos habetur caluus, & sine coma, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant stellas, comati contra formosi habentur. Aduenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, sed unodigiti sunt omnes. In speciem caudæ brassica natibus cuiusque illorum innascitur prolixa, semper germinans, quę & resupino cadente non frangitur. Emungunt & mel amarissimũ, qui siquando uel labori insudant, uel luctantur, corpus lacte oblinunt, ut & caseus ex eo coaguletur, melle paululum distillante. Oleum autem è cepis educunt, maximè pingue, ac redolens ut unguẽtum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini sunt uelut grando quæpiam, & mihi quidem uidetur ubi uẽtus inciderit, uites illas quati, fractisque uuis grandinem huc ad nos mitti. Ventre ut sacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter est illis, & iterum clausilis, neque in illo intestinum ullũ, aut epar apparet, solum autem densus est intus & pilis obsitus, ita ut & paruuli ubi frigent, in eum subeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mollis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum sunt fœcunda, idemque aqua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omnino non ausim scribere, ne fortè me quis mentiri putet ob sermonis absurditatem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit suos exemptos seruet eos apud se donec illis ad uisum egeat, quos cum reposuit, cernit. Et multi cum fortè proprios perdiderint, ab alijs mutuantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis sunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim solum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conspicatus sum: Speculum maximum supra puteum positum est, non adeo altum. In puteum si quis descenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero speculum intueris, omnes quidem urbes, omnesque gentes uides, non secus ac si omnibus interesses. Tunc & ipse meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, satis exploratum non habeo. Quod si fortè quis non credet hæc ita se habere, cum eò peruenìet sciet, me uera dixisse. Tunc salutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem ascendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, uestes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupineamque panopliam, quæ omnia postea in ceto amisi. Misit & nobiscum Equiuultures mille, qui nos deducerent stadijs quingentis. Nauigantes autem circa terram illam, prouincias quidem plurimas & alias prӕterlapsi sumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi descendentes aquas hausimus. Hinc zodiacum introëuntes, ad læuam quidem solem prætergrediebamur, circa illius terræ marginem nauigantes. Neque enim descendimus, & quidẽ socijs id summè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quanquam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaethonti militabant, speculati nos longè, ac delapsi uolauerunt ad nauem, quumque socios esse

didicissent, abiere, iam enim & Equiuultures discesserant. Nauigantes autem sequenti nocte ac die, circa uesperam peruenimus ad lucernarum urbem (sic enim illam uocant) iam iter nostrum ad inferiora secantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades, ac Hyadas stellas aëre sita est, zodiacoq; multò inferior. Descendētes autem neminem quidem inuenimus, lucernas uero multas decurrentes, & in foro & secus portum deambulantes nonnullas quidem paruas, & ut ita dicam, egenas, ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illustres ac nobiles. Domus illis, & lychneones seorsum unicuique erant, & hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant, sed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec nostrum uel unus apud illos cœnare, aut capere somnum est ausus. Palatium aūt illis in media ciuitate extructum est, ubi per totam noctem earū sedet princeps, nomine unamquamq; compellans. Quæcunque uero non paret, condemnatur ad mortem ut transfuga: mors autem est extingui. Astantes autem nos considerabamus quæ fiebant, simulq; lucernas respondentes audiebamus, causasq; quare abfuissent dicentes. Hic & lucernam nostrā agnoui, et allocutus rogabā, quomodo se haberent domestici nostri, ea autem mihi omnia enarrauit. & noctem quidem illam ibi mansimus. Sequenti uero die soluentes, secus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admirati sumus. neq; in eam descendimus, non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Aristophanis poëtæ recordatus sum, hominis quidem sapientis & ueri, ac in his quæ scripsit frustra non crediti. Tertia autem ab illa die, & oceanum iam manifestè uidebamus, terram aūt nusq;, præter aërias illas, quæ iam ipsæ quidem igneę & micātes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiem molliter aspirante aura & subsidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac suprà modum læti fuimus, & omnibus prandium ex ijs quę suppetebant exhibuimus, & descendentes natabamus, erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, sæpenumero mutatio in melius, maiorum malorum consueuit esse principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertia ad orientem solem, repente beluas uidemus, & cete cum multa alia, tum omnium maximū, & quingentorum & mille stadiorum magnitudine. adueniebat autem hians, & mare procul turbans, spumaq; undique circumfusum. Dentes exerebat phallis nostris multò longiores, acutos omnes, ut pali, ac ebore candidiores. Nos igitur cum postremum nobis mutuo uale dixissemus, & amplexi essemus, præstolabamur, & cum resorberet, unà cum naui ipsa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere, sed per eorum raritatem nauis delapsa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obscurum erat, & uidebamus prorsus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;, & ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere possit. Erant præterea passim & parui pisces, & alia quædam animalia concisa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum ossa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant, ut conijcio, ex eo quem absorpserat limo, accumulati. Igitur & sylua in his innata erat, & arbores omnigenæ, oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris similia. circuitus autem terræ stadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros, & alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati fuimus. Deniq; cū erexissem comites, nauem fulcimus, ipsiq; è silicibus excitantes ignem, & accēdentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piscium carnes, aquamq; adhuc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, si quando hiasset cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque solum cœlum, quandoq; Insulas, nam sentiebamus eum concitè ferri ad omnem pelagi partē.

Post-

Postquam autem mansione iam assueti eramus, accipiens è comitibus septem, deambulabam per syluam, cuncta lustrare ac explorare uolens. Necdum quinque stadijs totis digressus, inueni sacellum quoddam Neptuni, quemadmodũ testabatur inscriptio, ac paulo pòst & sepulchra multa, & columnas desuper, iuxtaq́ fontem perspicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq́ apparebat fumus, & domum quampiam conijciebamus. Festinanter igitur accedentes, offendimus senem & adolescentem, sedulè ac diligenter sulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo simul ac territi constitimus: illi uero idem & nobiscum meritò passi, sine uoce stetere. Tandem uero aliquando: Qui uos estis aduenæ, inquit senex, num ex marinis estis dijs, an infelices homines nobis similes? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc sumus, fluctuamusq́ hac belua circũclusi, neq́ quid de nobis sit, satis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ò pater, adsumus hic homines aliunde profecti, ipsa cum naui nuper absorpti. Accessimus autem nunc uolentes scire, quæ in sylua sint, quomodo se habeant, multa enim nobis & densa uisa est. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, sciremusq́ nos in hac belua inclusos esse, non solos. Sed narra nobis tuam ipsius fortunam, quisquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq́ quæ apud me sunt scietis, ni prius hospitio recepti, ex præsentibus bonis fruamini, simulq́ aceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes apposuisset, ac pisces, uinumq́ infudisset, postquã saturi fuimus, rogabat quid nobis accidisset. Cui ego omnia, ut sese habebant enarraui, nimirum tempestatem illam, & quid in insula contigisset, tum nauigationem in aëre, atq́ bellum, cum reliquis alijs, usq́ ad id quòd à ceto absorpti fuerimus. Ille uero supra modum admiratus, & ipse ex parte quid sibi contigisset enarrabat, aiebatq́: Genere quidem hospites, sum Cyprius. Egressus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijsq́ meis familiaribus multis nauigabam in Italiam, naui quidem magna, ac uarijs mercibus onusta, quã fortè in ore ceti dissolutam uidistis. Igitur in Siciliam usq́ feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati post tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cetum incidentes, & ipsa cũ naui ac comitibus absorpti, cæteris morientibus duo nos euasimus. Sepultis autem socijs templum Neptuno ereximus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, uescimur uero piscibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, est sylua, & sanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulcissimum, fontemq́ nõ minus optima quàm frigidissima aqua. Lectulum autem substernimus è frondibus, ignemq́ succendimus copiosum, aduolantesq́ uolucres aucupamur, piscamur & uiuos pisces, ad beluæ branchias sollicitatos, ubi abluimur, si quando cupimus. etenim stagnum salsum est non procul, uiginti stadiorum circuitu, quoduis piscium genus continens, in quo & namus, & nauigamus parua in cimba, quam ipse compegi. Annos autem à ceti absorptu septem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq́ ferre possemus: sed incolæ, & uicini molesti uehementer sunt & onerosi, feriq́ & agrestes. Papæ inquam ego, & alij etiam sunt in ceto? multi quidẽ inquit, & inhumani, ac uisu deformes. Nam occidentalem, & extremam syluæ partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextrum est latus, Tritonomendites tenent, superioribus quidem partibus hominibus similes, inferioribus uero felibus. Atqui alijs minus immites sunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thynocephali, mutua inter se amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq́ Paguradæ ac Psittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad beluæ uidelicet os uergunt, deserta ut plurimum sunt, & à mari stagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectigal pendens Psittopodibus, ostrea quingenta.

Hæc autem sic se habet regio. Nos autem prospicere oportet, quomodo possi‑
mus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes
hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, nisi pisci‑
um ossibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, si nos his bello congre‑
diamur, utpote nos armati cum inermibus. Si enim eos superabimus, posthac si‑
ne timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur.
Belli autem causa futura erat, quòd pensio non persolueretur, iam pacti tempo‑
re imminente. Et illi quidẽ misere, tributa postulantes: is uero superbè respon‑
dens, nuncios persequutus est. Primi igitur Psittopodes & Paguradæ Scintha‑
ro (sic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggres‑
sum præuidentes, stetimus armati, insidias statuentes hominum quinque & ui‑
ginti. Præceptum autem erat his qui ex insidijs erant, ubi prætergressos hostes
uidissent, insurgerentque, quod & fecere. Nam insurgẽtes à tergo cædebant illos,
nos uero et ipsi uiginti quinque (siquidem Scintharus eiusque filius cõmilitabant)
obuiauimus, committentesque manum ira & uiribus decernebamus. Denique
conuersos in fugam, ad suas usque latebras insequuti sumus. Cæsi autem ex hosti‑
bus sunt nonaginta, è nostris uero unus, & gubernator, tergũ triglæ costa per‑
fossus. Die igitur illa & nocte mansimus in prælio, trophæumque statuimus, ari‑
da Delphini spina in sublime erecta. Sequẽti uero die aderant & alij, quæ facta
fuerant sentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus du‑
ctitabat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Trito‑
nomendites quiescebant, neutri parti addicti. Nos uero congressi apud Neptu‑
ni templum obuiauimus, manumque conseruimus, multo clamore usi. Resona‑
bat autem cetus, ut antra solent. His item in fugam uersis, erant enim expediti
undique, & in syluam fugatis, ex illo terra potiti sumus, neque post multum præco‑
ne misso, sustulerunt suos in bello mortuos, fœdera & amicicias postulantes.
Nobis uero de amicicia uel fœdere non est uisum, sed postera die conuersi in
eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut
uidere quæ contigerant, dilapsi per ceti branchias desiliere in mare. Igitur pro‑
uinciam ingressi iam hostibus uacuam de cętero absque timore habitabamus,
palæstris, alijsque gymnasijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque ui‑
neas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his similes, qui
in maximo & ineuitabili carcere conclusi delitijs & uoluptatibus indulgent.
Annum autem & menses octo ibi exegimus. Nono autem mense, quinta die
mensis, circa secundum oris hiatum (tunc enim id semel unoquoque anni tem‑
pore faciebat, ita ut nos coniectura assequeremur, quatuor ea esse anni tempo‑
ra) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confestim uocem ac tumul‑
tum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati i‑
gitur ad ipsum bestiæ os prorepsimus, stantesque intra dentes aspiciebamus o‑
mnia, spectaculum, quod quidem uiderim inusitatissimum: Homines mag‑
nos dimidij stadij statura, magnis Insulis, non secus quàm triremibus naui‑
gantes. & quanquam sciam me non uerisimilia narrare, dicam tamen. Insu‑
læ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, singulæ centum stadio‑
rum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum
aliqui utrinque Insulæ lateribus insidentes ordine remigabant, cupressis mag‑
nis, ipsis cum ramis ac frondibus, tãquam remis. Ponè autẽ ad ipsam puppim,
ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam sublimi stabat, æreum regens gu‑
bernaculum, longitudine stadij unius. Ad prorã uero ex his armati circiter qua‑
draginta pugnabãt, hominibus, præter comã, omnino similes. Ipsa enim coma
ignis erat, & ardebat, ut galearum usu non sanè opus esset. Pro uelis uero uentus
in syluam incidens, quæ plurima cuique inerat, sinuabat insulam & deferebat,
quò gubernator ipse cupiebat. Erant & in his prefecti ad remigium incitantes,
ac

ac ocyus mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum
igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparuere, stantesq;
seorsum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se com=
missæ obtritæ sunt, multæq; dissolutæ submersæ sunt. Aliæ connexæ certabāt
fortiter, neq; facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti
pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, ne
minem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inui
cem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebāt eti
am ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis.
Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis
ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalassopotes multos
Aeolocentauri delphinorum greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quod sibi
inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerūt qui
ab Aeolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadra
ginta, tresq; ipsis unà cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi collisâ fu=
gerunt. Sanè hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cōuersi, plu
rima obtinuere, suaq; recepere. etenim Insulæ non minus octuaginta perierāt.
Statuerunt autem trophæum insularis pugnæ in capite ceti, unam ex hostium
Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retina
cula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris
magnis uitreis fortissimis. Postera autem die supra ceti tergum litantes, suosq;
ibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in insulari pug=
na gesta sunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.

INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uictum,
mansionisq; illius tædio affectus, quærebam qua nam arte
nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile ui=
sum, ad dextrum latus fodere, perq; defossum foramen ten
tare fugam. Incipientes igitur pertundebamus. Vbi uero
progressi ad quinq; stadia effodimus, nihil proficientes, ab
opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic ce
tus moreretur. quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab
extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem no
ctes calorem nō sensit. Porrò octaua ac nona intelleximus illum ægrotare, quū
hiabat non solita cum uehementia, cum neq; hiatum suspendebat ac protrahe=
bat, sed confestim comprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac
malè olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere conclu
di, ni hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præclu=
deretur. Itaq; maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plu
rimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scintha
rus. Postera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, &
per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus.
Ascendentes autem in dorsum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibiq;
tribus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abs=
cessimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaueribus obuiauimus, & impe=
gimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauiga
uimus multa aëris temperie usi, tandem uiolento spirante Borea frigus mag=
num secutum est, ab eoq; totum glacie astrictum est pelagus, nō modo in super
ficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecētos, ut descendentes super gla=

ciem curreremus. Quum autem uetus perstaret, necp amplius ferre possemus, tale quiddam commenti sumus. Qui uero in ea re consilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemcp accendebamus, ac uescebamur piscibus: siquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egressi infixam nauem euulsimus, ac uelum expandimus, trahebamurcp, ut nauigantes molliter acleniter per glaciem delapsi. Quinta autem die tepore glacies soluebatur, iterūcp omnia in aquam soluta. Iam uero & circiter stadia trecenta nauigaueramus, quum ad Insulam delati, non adeo magnam, & eam desertam aquas hausimus (iam enim defecerant) tauroscp syluestres ibi duos arcu confecimus. Ipsi autem tauri cornua non in fronte, sed in ipsis habebant oculis, ut Momo placuit. Post paulum in pelagus deuenimus, non aqueum, sed lacteū, & in ea insula apparebat alba referta uitibus. Erat autē Insula caseus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum postea comedentes didicimus. Eius autem circuitus stadiorum uiginti quincp, & uites uuis scatebant, ex quibus lac, non uinum expressimus. Templum aūt erat in media Insula Galateæ Nereidi sacrum, sicut ostendebat epigramma. Quamdiu igiť in Insula consedimus, escam quidem nobis ac cibum terra suppeditauit: lac aūt ex uuis expressum, potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita discessisset eo à Neptuno honore accepto. Exactis aūt in Insula diebus quincp, sexta egressi sumus portum, tranquillo quidem mari ab undis, ac aura quadā impellente. Porrò octaua die nauigantes non amplius per lac, sed in salsa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos supra mare decurrentes, omnino nobis similes & corporibus & magnitudine, præter solos pedes, siquidem hos suberinos habebant. Quare, ut existimo, & Phellopodes appellati sunt. Mirabamur autem cum uideremus eos nō demergi, sed supra fluctus extare, intrepidecp incedere. Qui & accedentes salutarunt nos Græca uoce, dicebant aūt se in Phello patriam suam properare. Comitabantur aūt aliquousq nos præcurrentes, postea conuersi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem cōprecati. Post paululum uero & Insulæ multę apparuere. Prope quidem à læua Phellō, ad quam illi properabant, quæ ciuitas super magno ac rotundo subere habitabatur. Longè autem, & ad dextram magis, quinque maximæ insulæ, & altissimæ, ubi ignis accendebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, distans stadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus, cum mira quædā nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem historicus Herodotus à felice Arabia spirare dicit. nā qualis à rosis, narcissis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere consueuit, talis nobis odor aspirauit, à quo deliniti, bonicp aliquid longis ex laboribus sperantes, iam in Insulam prope adueneramus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiacp flumina leniter in mare prorumpere, pratacp & syluas, & canoras aues, partim quidē per littora canentes, multas autem super ramis. Aër autem lenis, ac placidè spirans regioni circūfundebatur. Hinc suaues quędam auræ spirantes leniter syluā mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, similes ijs qui in locis desertis obliquis fistulis reddi solent. Atqui audiebať uox quædam promiscua non tumultuosa, sed qualis in cōuiuio reddi posset, cum quidā fistula canunt, alij probant, alij ad fistulam, aut citharam saltant. His illecti deferebamur in portum, egressicp nauem, Scintharum in ea & ex socijs duos dimisimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in custodes incidimus, ac ministros, qui nos roseis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum est uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intelleximus, eam esse beatorum Insulam, regnarecp in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, stetimus in ordine iudicandorū quarto loco. Erat aūt prima causa de Aiace Telamonio, an illi

illiin heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quòd furijs a=ctus, seipsum necasset. Deniq; multò prius habito sermone uisum est Radamā=tho, hausto elleboro, ac demum resipiscentē, tradere eum Hippocrati Coo me=dico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autē causa amoris erat, Thesei scilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gra=tia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter A=lexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginiensem: uisum est Ale=xandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primū. In quar=tam autem causam nos adducti sumus. & is quidem interrogauit, quidnam in causa esset, quòd adhuc uiui ad sacrum illum locum deuenissemus. Nos autē ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco summotis, secum diu pensitabat, & de nobis communicabat cum assessoribus. Consederant aūt ei cum alij multi, tum & Atheniensis Aristides, cognomento iustus, cui ut pla=cuit decreuit, ut daremus pœnas curiositatis, & peregrinationis, postquā mo=reremur. Nunc uero pręscripto tempore licere nobis in insula apud heroas uer=sari, indeq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quā men=sium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis à nobis, soluebamur, ac in ur=bem adducebamur, ad beatorum cōuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, mu=rus uero smaragdo lapide cingitur. Porrò portæ septem sunt, omnes ex inte=gro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est ter=ra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cōstructa sunt, & al=taria in eis maxima, uno è simplici lapide Amethysto cōstant, in quibus & dijs immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; lati=tudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodè nare posses. Porrò ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui pro a=qua ros tepidus in peluibus seruatur. Vtuntur autem uestibus purpureis, tenu=issimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & abs=que carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei tamen cum sint, stant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; ui=detur eorum anima nuda quædam circūuagari, corporis similitudine circunda=ta. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non esse corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contu=lit, permanet. Deniq; hic haudquaquam est nox, neq; dies admodum clara, sed quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem. talis lux terram habet. quare & unum solum anni tempus nouere. Semper em̄ apud eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiret. Quæ illic sunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac ma=los, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructum. pro frumēto uero spicæ in summitate paratos pa=nes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidē quinq; & sexa=ginta, ac trecenti: mellis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verū & hi mi=nores sunt: flumina lactis septem, & uini octo. Conuiuium aūt celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elysius uocatur. Etenim pratum est pulcherrimum, & circa illud nemus omni arborum specie consitum, umbram discumbentibus fa=ciens: stratum autem substernunt è floribus. Ministrant quidem ac cuncta affe=runt uenti, præterq; quòd uinum non miscent, siquidē eo non indigent. nam circū conuiuiū arbores sunt uitreæ magnæ, è micante uitro: harū fructus pocu=la sunt om̄i specie operis ac magnitudinis. Vbi aūt quis ad conuiuiū accesserit, unū uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro

sertis

sertis uero luſciniæ,canoræq; uolucres,cæteræ flores è proximis pratis ore legentes,cum cantu eos ſuperuolant,aſperguntq;. Porrò unguntur ad hunc modum: Denſæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine,ſupraq; conuiuium ſparſæ, ſenſim exprimentibus uentis, tenuiſſimum quiddam uelut rorem diſtillant. In cœna autem muſicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in primis Homeri uerſus,qui & ipſe adeſt,et cum illis conuiuatur,ſupra Vlyſſem diſcumbens.Choreę aũt ſunt è pueris & uirginibus. pręſunt uero illis & concinunt Eunomus Locrus,& Arion Lesbius,& Anacreon, & Steſichorus. Nã & hunc apud eos uidi iam ipſi Helena reconciliata. Vbi autem ij quieuerunt, ſecundæ choreæ ſuccedunt è cygnis,philomenis,ac hirundinibus. Poſtquam & illæ canere cœperint,iam tota ſylua reſonat præſidentibus uentis. Hoc autẽ maximum ad lætitiam habent,fontes duo ſunt circa conuiuium,unus quidem riſus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bibunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex inſignibus uiris, quos apud eos uidi,dicere. Omnes quidem ſemideos,& qui ſub Ilio militauere, præter Locrenſem Aiacem, nam hunc ſolum dicebant in impiorum loco ſupplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum,Scythamq; Anacharſim, & Thracem Zamolxim,Numamq; Italicum,necnon & Lacedæmonium Lycurgum,& Phocionem,& Tellum Athenienſes,& præter Periandrum ſapientes omnes. Vidi & Socratem Sophroniſci filium cum Neſtore & Palamede nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Theſpieus Narciſſus, Hylas,aliiq; formoſi. Videbatur autem Hyacinthum amare,idq; multis argumentis. Ferebatur autem illi ſuccenſere Rhadamanthum,& ſæpenumero cõminatum, ſi pergeret ineptire,ſe illum ex inſula eiecturum,aut niſi omiſſa ſimulatione conuiuaretur.Solus Plato non aderat,ſed conditam à ſe ciuitatem habitare dicebatur,ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porrò Ariſtippus & Epicurus primi apud illos habebantur,cum hilares eſſent & læti,compotoresq; ſuauiſſimi. Aderat & Phryx Aeſopus,quo homine pro morione utuntur. Atqui Diogenes Sinopenſis tantum à priſtinis moribus degenerauerat, ut Laidem meretricem duceret uxorem,& ſubinde ſurgeret ac temulentus ſaltaret, debacchareturq;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ uirtutis uerticem aſcendere aiebant. Quin & id de Chryſippo audiuimus, illi non prius fas eſſe ut Inſulam ingrederetur, quàm iam quartò ſe elleboro purgaret, Academicos dicebant uelle quidẽ uenire,continere ſe tamen,& adhuc conſiderare: neq; enim ſatis adhuc capere, num uſquam talis Inſula ſit,nec ne. Verum,ut conijcio, Rhadamanthi iudicium haud dubiè metuerũt, utpote qui forum iudiciarium ſuſtulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama erat,ut eos qui illuc præceſſerant ſubſequerentur,uerum præ pigritia defeciſſe neq; potuiſſe aſſequi,ſed è medio itinere rediiſſe. Hi igitur inter eos qui aderãt erant maximè memorabiles.Enimuero Achillem,& poſt illũ Theſeum in primis colunt.Quod uero ad coitum & Venerem pertinet,commiſcentur fœminis ſimul & maribus palàm,& ſpectantibus omnibus, idq; haudquaquam turpe arbitrantur. Solus uero Socrates deierabat.ſe innocẽter cum iuuenibus uerſari,& quidem cum omnes illum peierare ſcirent. Siquidẽ Hyacinthus & Narciſſus fatebantur,ille autem negabat. Fœminæ ſunt omnibus communes, neque quiſquam uicino inuidet,ſed ſunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri quoq; uolentibus ſe exhibent,nihil reluctantes. Vix autem duos,aut tres totos dies ueneram,cum accederem Homerum poëtam:nam utriq; ocium erat,& cũ alia multa, tum illud rogabam, cuias eſſet, dicens, illud maximẽ apud nos ad hunc uſq; diem eſſe in controuerſia. At ille ſe neſcire reſpondit. Nam quidam Chium,alij Smyrneum,alij Colophonium eum arbitrantur, ipſe uero ſe Babylonium eſſe aiebat;ſiquidem à ciuibus ſuis non Homerum,ſed Tigranem uocatum

tum fuisse, postea uero cum apud Grecos obsidis officio functus esset, pristinā appellationem mutasse. Rogabam præterea, num & ij uersus, qui uulgo reijci untur, ab se conscripti essent, nec ne. Ille autem omnes suos esse asseuerabat. Ibi ego Zenodoti & Aristarchi grāmatici frigidas ratiocinationes non potui nō damnare. Vbi autem hæc abunde disseruit, iterum rogabam, quamobrem ab ira poëmatis sui initium sumpserit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, ni hil studio agenti. Tum & illud scire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odysse am Iliade priorem scripsisset. Ille uero negabat. Nā quod cecus non esset, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nō erat opus illum per contari. Quin idem aliās sæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem il lum adirem, rogaremq́ue, ipse contrà promptè ad omnia respondebat, maximè uero post caussam quam uicit. Nam illū calumniæ Thersites accusauerat, quòd se in poësi conuicijs agitasset. Vicit autem Homerus, caussam agente Vlysse. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius septies mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animæ errores cōsummauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uisum est, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur au tem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus esset. Empe docles uero, nam & ipse uenit semielixus, & toto corpore excoctus, non recep tus est, quanquam id multis precibus postularet. Procedente autem tempore instabat certamen, quod apud illos Thanatusia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theseus uero septimum. Porrò quid in totum actum sit, lōgum esset commemorare: uerum summam, ac capita rerum perstringam. Lucta qui dem uicit Carus, qui ab Hercule stabat, & pro corona cum Vlysse decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arij Aegyptij, qui Corinthi sepultus est, & Epij, qui sibi mutuo congressi erant. Nam apud eos Pancratij nullum premiū propo nitur. Porrò quis cursu uicerit, non satis memini. Ex poëtis, ut uerè dicā, quan quam longè excelleret Homerus, uicit tamen Hesiodus. Præmia aūt omnibus erat corona ex pauonum pennis contexta. At iam absoluto certamine nuncia tum est, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & superata cu stodia, in Insulam irrumpere. Eorum duces esse Phalaridem Agrigētinum, & Busyridem Aegyptium, Diomedem Thracē, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, statuit heroës in aciē super littus. Ducebat autem exercitum Theseus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad se reuersus. Commixti ergo inter se pugnabant, uiceruntq́ue heroës, Achille uel in primis rem strennuè gerente. Fortiter se gessit & Socrates in dextro cor nu constitutus, multoq́ue fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hostibus haudquaquam fugit, sed uultu intrepido cōstitit. quamobrem premio donatus est, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis alijs disserebat: quem locum Necracademiam appellauit. Compre hensos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remiserunt multò grauius pu niendos. Eam autem pugnam scripsit & Homerus, & mihi abeūti libellos de dit ad nostros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis postea amisi. Erat poëmatis initium ferè in hūc modum: Nunc mihi Musa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxissent, quemadmodum illis mos est, ubi bello rem præclarè gesserint, Epinicia celebrarunt, & festum solenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abstinuit, & ieiunus procul deside bat, abominatus fabarum esum. Iam uero mensibus sex exactis, septimoq́ue ad medium deducto, res nouæ ac insperatæ exortæ sunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iā grandis & formosus, Helenam multo iam tēpore deperibat. Ipsa aūt cōtrà manifestè adolescentē ad insaniā usq́ue redamabat. Siquidē in cōuiuio sub inde alter alteri annuebat et prebibebat, soliq́ue ex ceteris surgētes in sylua deer rabant. Tandē pre amore & impatiētia consiliū cepit Cinyrus rapiēdi Helenā.

Illa

Illa uero hoc probabat, ut cederent, ac in uicinam quampiam ex insulis proficiscerentur: nimirum in Phellò, aut Tyroëssam. Addiderunt & huic cōsilio coniuratos è meis comitibus tres audacissimos. Nam hæc patri non indicauerat. Sciebat enim quòd ab illo acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortè non intereram, sed in conuiuio distertebam, illi clam alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescēte die aiebant exploratores nauem procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinā, & ex integro & solido ligno cōstructam, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandē circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanū subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligenti quęstione, num & alij quipiam conscij fuissent, postquam ullum fuisse negauit, uinctum hominem ex pudendis, & malua prius benè cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi cōtrà consolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, adiacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continētem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cum in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladio ne foderem, néue lupinis uescerer, néue puero suprà decem octo annos nato congrederer, quorum si memor essem, benè sperarem de reditu ad Insulā. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunum esset cū illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi duorum uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna berylli lapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

> Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
> Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulam Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad insulas appelleremus, nemo nobis manum inijceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præterissemus, continuò nos teterrimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisúe, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat et aër obscurus & caliginosus, à quo distil-

stillabat ros quidam piceus. Quin & uerberũ strepitus exaudiebatur, & multorum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quã ascendimus talis erat. Tota in girum præceps est, & exusta, cautibus & saxis aspera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepsimus tamen per præcipitia, & per spinosam, & aculeis plenam semitam euasimus, transiuimusq; regionis teterram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & supplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati sumus. Siquidem uniuersum solũ gladijs & mucronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter uero sanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immensus: fluebat autem uelut aqua, & instar maris agitabatur. Habebat etiamnum & pisces per multos, quorum aliquot torribus erant similes, nonnulli uero minusculi carbonibus igniti, quos Lychniscos uocabant. Aditus autem unus erat, & perquã angustus. Ianitor adstabat Timon Atheniensis. Ingressi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui supplicio afficiebãtur, inter quos reges & priuati erant plurimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo enecari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores singulorum uitas, & caussas ob quas supplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos imminebat, qui in uita quippiam ementiti essent, neq; ueritatem literis mandassent. Inter quos erat Ctesias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cũ uiderem, bono animo esse cœpi. nam nullius mendacij mihi conscius eram. Itaque ad nauem maturè reuersus, neq; enim tale spectaculum ferre amplius poteram, salutato Nauplio discessi. Neque ita multum post apparebat non procul somniorum insula, obscura illa & uix uisu conspicua. Habebat autem & ipsa somnijs aliquid simile. cedebat enim accedentibus nobis & subterfugiebat, ac longius se subducebat. Cum ergo tandem eam cõprehendissemus, & in portũ qui somnus dicitur, delati essemus, prope eburneas portas, ubi ædes est Gallinaceo sacra, sub obscurã uesperam descendimus, cumq; in portã progressi fuissemus, somnia multa, uariaque, uidebamus. Verum de ipsa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conscripsit, solus autem Homerus eius meminit, non ita accurate exacteq; descripsit. Circa hanc undique circumiacet sylua. Arbores autem sunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis uespertilionum sedet. Sola enim hæc auis in ea insula nascitur. Flumen autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen est, uni quidem Negretus, alteri uero Pannychia. Ipsa autem ciuitatis mœnia alta sunt, uariaq;, iridis colore simillima. Enimuero portæ sunt, non duæ, ut uoluit Homerus, sed quatuor. Nã duæ Molliciei campum respiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero testa constructa, per quas horrenda, & sæua, immitiaq; somnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas transiuimus, eburneæ. Ingressis autem ciuitatem ad dextram est templũ Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceũ, cui iuxta portũ sacellum dedicatũ est. Ad sinistram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à se satrapis & præfectis cõstitutis, Taraxione Matæogenis, & Pludocle Phantasionis filio. In medio autem foro fons est quem Careotin appellant, delubra duo adiacent, Imposturæ uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum est adytum & oraculum, cui præfectus erat Antipho ille somniorum histrio, hunc apud Somnum honorem sortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma eadem est. Nam quidam procera erant & formosa, suauiaq;, quidam uero breuia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, sordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monstrosa, alia uelut in pompam instructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiusmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quæ-

Quædam etiam nos accedebant, salutabantque, uelut familiaria iam & domesti ca, qui cum nos excepissent, ac sopiuissent, splendidè planè, ac eleganter tracta uerunt, apparato magnifico alio diuersorio, pollicita reges aut satrapas ex nobis se factura. Nonnulla & in suam quemque patriam abduxere, & domesticos ostendere, rursusque eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commessantesque apud ea mansimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac consternati, saturi discessimus. Inde post tertiam diem in Ogygiam delati descendimus. Hic ego primum resignatis literis, quæ scripta erant legebam. Erant autem fere huiusmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

Nolim te ignorare, quod ubi primum abs te discessissem, rate instaurata postque naufragium fecissem, et uix à Leucothea in Phæacum regionem seruatus fuissem, à quibus domum remissus fui, me multos uxoris procos deprehendisse, qui rebus nostris abuterentur ad uoluptates suas, quos cum omnes confecissem, tandem ipse à Telogono, quem ex Circe susceperam, è medio sublatus sum. Nunc autem in beatorum sum insula, uehementer dolens ob relictam, qua apud te usus sum, consuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod si per occasionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hæc quidem quæ per literas significabantur. de nobis præterea, ut hospitio exciperemur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale quale Homerus descripsit, ipsamque lanificio dantem operam. Postque uero literas accepit, admisitque, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hospitium inuitauit, splendideque excepit, interim de Vlysse multa sciscitata, & Penelope cuiusmodi forma esset. Num ita casta esset, quemadmodum de ea Vlysses iactauerat. Nos autem ea, quibus potissimum eam delectari cõijciebamus, respondimus. Digressi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem soluimus uehementius uento insurgente. Tandem post bidui tempestatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes sunt hi, ferique, qui ex uicinis insulis nauigantes infestant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, sex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egesta nauigant, siquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus instructis classibus oppugnabant, & è nostris complures sauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati, ut plurimum enim cominus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratarum uidemus adnauigare Caryonautas, erant autem inter se hostes ut postea declauerunt. Nam ut eos adesse senserunt, nobis neglectis in eos conuersi, nauibus conflictabantur. At nos interea sublato uelo, illisque pugnantibus inter se relictis, cepimus fugam. Manifesto autem uidebantur superiores futuri Caryonautæ, utpote qui numerosiores essent. Nam illis classes erant quinque, pugnabantque nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium secto excatauóque. Magnitudo autem putaminis cuiusque in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab ijs subducti fuimus, eos qui saucij fuerant, curauimus, & postea in armis ferè stetimus, semper insidias quaspiam subueriti, neque id quidem immerito. Nondum enim occiderat sol, cum ab Insula quadam deserta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus insidentes nobis adequitabant. Erant autem hi prædones, quos firmos ac stabiles ferebant Delphines, perinde ac equi subsultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adstarent, hinc atque hinc diuisi, nos aridis sepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos sagittaremus & iacularemur, non potuerunt subsistere, sed magna parte eorum saucia, ad Insulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum esset mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim eius

eius circuitus stadiorum sexaginta. Insidebat autem illi Alcyon, fouebatque oua nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem submergeret. fuga enim se proripuit, ędita tristi quadam & lamentabil uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti naui similem ex arboribus congestum. Inerant autem & oua, quorum unumquodque Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conspiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis securibus præcidissemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis stadijs à nido digressi fuimus, mira & inusitata prodigia nobis obuenere. Nam qui in prora erat, cheniscus subitò alas emisit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus esset, capillos produxit, & quod est omnium inusitatissimũ, ipse malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atque in uertice fructum edidit. Erāt autem eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdum satis maturæ. Hæc posteaque uidimus, non iniuria turbati sumus, deos precati, ut portentosam uisionem auerterent. Nondum autem quingentis stadijs processeramus, cũ uideremus syluam magnam & frondosam pinis & cupressis. Nos autē arbitrabamur continentem esse, uerum erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus consitus. Ipsæ tamen arbores immobiles stabant ac erectę, ac si supernatarent. Cum ergo accessissemus propius, & totam rem animaduertissemus, dubitabamus quidnam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quòd densæ ac cōtiguæ essent, neque reuerti facile uidebatur. Itaque ascendens in altissimam arborem, contēplabar quomodo se haberent quæ sequerentur, atque syluam uideo supra quinquaginta stadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumque uidi Oceanum succedere. Tum ibi uisum est nobis nauem in arborum frondes, erant enim densæ, & si fieri posset, in aliud mare transferre. quod & fecimus. Nam nauem magno fune colligauimus, ac in arbores conscendimus, eamque ægrè in altum eduximus. quam cum super ramis demisissemus, explicatis uelis uelut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poetæ uersus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait:

Iis qui syluosum tentant per cœrula cursum.

Superata tamen aliquando sylua ad aquā deuenimus, ubi demissa naui per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atque hinc diuisa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facile constitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos prospicientes uidemus uoraginem perquàm horrendam & incredibilem, ad mille ferè stadia patere. Nam aqua uelut utrinque diuisa stabat. Circũspicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad superficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati sumus, ac multo labore præter spē traiecimus. Hinc nos suscepit mare placidum ac mite, Insulaque non magna, ad quam facilis erat accessus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agrestes, cornutique, cuiusmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuisse. Descendentes igitur ibamus aquatum, & si usquam fieri posset, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, nisi fortasse quòd mugitus creber non longē exaudiebatur. Arbitrati igitur boum esse gregem, paulułũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox insectati sunt, & tres ē comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unà omnes armis instructi, neque enim socios inultos negligere consiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter se diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ persequuti sumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuersi sumus, captiuos nobiscum trahentes. Porrò cõmeatus nihil offendimus. Quare nonnulli suadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos seruaui, donec legati à Bucephalis repeterent, redimerentque captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & tristi quodam mugitu, quem ędebant, uelut supplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi casei, & sicci pisces, & cepe cum ceruis quatuor, quorum unicuique tres duntaxat essent pedes, duos quidem in parte posteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tantum diem commorati, recessimus. Iam inde nobis pisces apparebant, & aues præteruolabant, & eiusmodi alia, quæ terræ uicinæ signa solent esse, occurrebant. Neque uero multum pòst homines uidimus, qui nouo & insolito more arte nautica uterentur. Ipsi enim simul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Resupinati super aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebãt, & manibus pedem tenebant, ac incidente uento nauigabant. Post hos & alij suberibus insidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantque, alij præcedentes subera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neque fugerunt, sed intrepidè & pacatè uehebantur, nauis nostræ figuram admirati, & undique circumspectantes. Sub uesperam autem appulimus ad Insulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos accesserunt, & exceperunt, salutaruntque, meretriciè admodum comptæ, ornatæque, ac formosæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas secum trahentes. Insulæ quidem nomen erat Cabalusa, ciuitatis uero Hydamardia. Susceperũt itaque nos mulieres, & secum quemque singulæ abduxerunt, ac hospitem fecerunt. Ego uero cunctabundus substiti, nihil enim fausti ominabar: circumspiciens diligentius, uideo multorum hominum ossa, & caluas passim iacere. Vt autem clamorem suscitarem, & socios conuocarem, ac ad arma prosilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præsentibus malis euaderem. ac paulo pòst cum ministraret hospita, uidi non mulieris crura, sed ungulas asini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & si inuita, fassa est tamen se mulieres esse marinas, quæ Onoscelææ appellantur, uescique peregrinis hospitibus. Vbi enim inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hæc postquam audissem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum supra tectum ascendi ipse, & uociferabar, comitesque conuocabam. Qui ubi conuenissent illis totam rem indicabam, & ossa ostendebam, atque intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uersa est, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladium in aquam condidi, illaque mox sanguis effecta est. Ocyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc postquam illuxit dies conspecta terra, coniecimus esse eam, quæ nostro orbi opposita est. Procidentes itaque atque precati, quid esset futurum dispiciebamus. Quibusdam autem placebat ascendere duntaxat, & rursum redire: alijs uero illic relicta naui, ad terræ meditullium proficisci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemẽs tempestas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quisque poterat, secum correptis. Hæc autem & huiusmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram uenirem, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Insulis, & in aëre, & quæ postea in ceto, & cum ab illo exissemus, quæ apud heroës & Somnia. Postremo quæ apud Bucephalos & Onosceleas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, sequentibus libris enarrabo.

TYRANNICIDA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Quod ad Argumentum Declamationis attinet, ipsi ab ipso autore ponitur. Caeterum genus orationis iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potissimum quaeritur: Dignúsne sit praemio Tyrannicida, qui filium tyrannum occidit, an non. Incidit tamen legalis quoque. Nam & de eo, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordium attentione & docilitate comparanda fermè consumitur, dum & summam petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatem exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi [illegible] factis, & aduersario ex suspitione inuidiam parat. Narratione, grauitatem atque saeuitiam tyrannidis primum persequitur, eiusque omnem caussam in filium tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo [illegible] filium ante patrem aggressus esse, deinde & modum peractae caedis & consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Post quam Confirmatio, in qua principio petitionem suam commendat amplitudine euentus & bonorum, quae ex hoc facto secuta sunt, cum aduersarij obiectione comparata. Deinde uerbis legis [illegible] diffinitione tyrannicidae, à genere comprobatam, putat quòd non solum is, qui sua manu & gladio tyrannum occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiam qui per alium, & quocunque modo illum tollit. Postea etiam à [illegible] legis argumentatur contra scriptum. Ultimo locum, quem Rhetores à summo ad imum uocant, ferè totum communem, tractat: in quo consilium siue uoluntas, conatus, actio, eaque per comparationem aut effi[illegible] amplificata, postremo & euentus considerantur. Peroratio autem loci pathetici constat, nam ipse quidem pro se affectus mouet à modo & instrumento actionis, à tyranni autem persona, hypotyposi quadam, [illegible] descriptione [illegible] illius. Ad finem Propositionem repetit, & sui beneficij uelut memoriam quandam in [illegible] relinquit.

CVVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ętate iam affecta, alterum æuo florentem, & ad scelerum successionem capessendam paratum, unicum tamen pro ambobus præmium petitum uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necique dederim, filiũ uidelicet ense, patrem indulgenti charitate, qua filium adamabat. Itaque tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maximè nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cędem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaque sum is qui tyrannidem sustuli, pariterque mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modumque nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de caussis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaque laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerumetiam futurorum formidine, quique stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capessat successionẽ. Verum interim tantis rebus strennuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus nõ feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidẽ hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati,

malis. Necq enim quemadmodum alijs quibusdam sæpenumero accidit, itidē & nos simplicem tyrannidem atcq unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerum soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porrò senex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet et uoluptatumcq cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra q credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscuncq præceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatū satelles erat. Tametsi huic propter ætatem honorem cedebat adolescens, solocq imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum præsidiumcq principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cædes, si qua exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò senex illi obsequebatur, comitemcq scelerum sese præbebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud i primis discruciabat, quòd prospiceremus diuturnam, uel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Rempub. populumcq homini scelesto hæreditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguam facit, quod apud sese reputant, quòd inter sese dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo pôst liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista deterruerunt, neque perpensa negocij difficultate refugi, neque ad suscipiendum discrimen trepidaui: uerum solus, solus inquam, aduersus adeo ualidam uariamcq tyrannidem: uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumcq ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuersabatur: at è diuerso perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiam, neque mediocri negocio satellites submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, & quicquid obsisteret amoliens, ad ipsum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum calamitatum fontem. atque irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem sese, multiscq uulneribus resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omes, nisi quòd reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs: iamcq amisso magno illo suo satellite desertus, necq deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipse Iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta sunt, cuncta eò quò destinaram, perducta. At eum qui reliquus est, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidem meacq dextera nequaquā est dignus, presertim si post splendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem dedeco

dedecoraturus. Carnifex aliquis quęrendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem ad ministrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatē annūcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & caussas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerum quòd præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquā à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uolui? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperi? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parū ergà me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidę præmiū decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solū spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratoꝝ sublationē. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidē inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirū ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodū interierit, uerū an iam perierit, & an quod perijt, id à me sit profectū. Quandoquidē & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benè de Resp. meritos calumnijs usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, lignóue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannū obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cędem, mea ipsius manu peractā? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factū à me satis uideatur: atq; id quū scelestum acerbius etiā atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnum hoc dūtaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatū uestigium? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticū est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidē & illud memini dissertum in legibus, nisi fortè propter diutinā seruitutem oblitus sum eoꝝ quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra

tionem uiamque spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam poenas oportere dare censebis, ac nequaquam absoluendum esse. At me qui per omnia consimili modo Remp. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerūt. Neque enim illud dicere possis, me quidem imprudentem fecisse, sed exitum quendam commodum fortuito fuisse consequutum præter animi sententiam. Nam quid præterea iam formidassem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladiū in uulnere reliquissem, nisi planè quod erat euenturum, idipsum prædiuinassem? Nisi forsan illud dices, hunc qui extinctus est, tyrannum non esse, neque hanc appellationem in illum competere: neque uos multum premij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. At qui istud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis caussam ministrauit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneū præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neque iam ultrà curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepisset? cepisset opinor, idque iure optimo: siquidē & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusque generis internitionem, omneque malum radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usque (si uidetur) rem totam perpendite, nū quid eorum quæ ad leges pertinent sit prætermissum, & num quid in me desideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere fortem & amantem Reip. quæque pro communibus cōmodis periculum adire non recuset, quæque priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perrumpendum esset, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atque æstima, an non uel uoluisse tantum ista, ac statuisse, præclarū facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisque argumento præmium postulasse, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum alius post me tyrannum occidisset, dic mihi: nū absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, ciues, uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmium feram. Quid tum responsurus fueras? Nūc porrò non hoc dico, sed insuper ascendi, periclitatus sum, atque innumerabilia priusquam iuuenem occiderem, patraui. Neque enim usque adeo facilem, factuque procliuem esse rē existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, unumque hominem tā multos amoliri. Quin isthuc penè maximum est omnium quæ sunt in tyrannicidio, totiusque negocij caput. Nam ipse iam tyrannus non magna res est, neque expugnatu, neque confectu difficilis: uerum ea quæ tuetur continentque tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, & perpusillum est, id quod superest. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressissem, omnesque satellites antè debellassem. Nihil adhuc addo: uerum in his rursum immoror. Custodiam oppressi, satellites superaui, tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiam si cędem quæris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerum cędem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atque omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium satellitū instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tantis rebus gestis hono-

te fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeò quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si seruum aliquem charum? an non hoc quoque magnum uisum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, medijs in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quiq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi sceleſtū quidem illum, attamen & ætate uigētem, & patri similē, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera, hi gladij uerorum tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyranni co supplicio dignum. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neq; quenquam alium latuit, quāta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; meritò, quippe qui cōspiceret illum unicū esse qui curaret seruaretq; tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certē ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum ē uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circunsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum cō filium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi nece consciuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quàm si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eū agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregiè factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quū id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendā libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nonne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Nonne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idque in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maxime discruciaret eum,

III. IIII.

qui genuerat, quodque primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atque inualidus: uerum domesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuum, sanguinolentum, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modũ exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te fili sum extinctus, nisi fortè me tanquã senem contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitque mihi mortẽ, redditque mihi cædem longiorem. Atque hæc locutus ensem quærebat. Nã ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fiderat: uerũ ne is quidem deerat, ut qui iamdudũ fuerit à me paratus, atque ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atque è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finẽ malis impone gladie. Ades patri lugenti solamen, senilemque manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locũ. Occidissem quidem, sed tanquã tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nũc tanquam cui desit etiam mactator. Atque hæc ubi diceret, gladiũ adegit, tremens neque sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendũ. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neque mediocrium uirium opus, ac senem huic circumfusũ atque amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimã meique gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm nõ indignum se domino præstitit: testansque quòd mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atque ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

DECLAMATIO D. ERASMI

ROTERODAMI, NON ILLA QVIDEM VERSA, sed quæ superiori Declamationi è Luciano uersa respondeat.

ARGVMENTVM.

E[illegible]

fatta solo la declamacion de Erasmo .//.

A[illegible] Porrò genus Iudiciale est, Status [illegible] abdicationis causas Quintilianus ponit, quarum duas species facit: alteram Criminis [illegible] ad quam & praesens causa haec pertinet. Exordium [illegible] iniquitate patris conqueritur, qui se non secundum artem, sed ad praescriptum curare iubeat, & in ingra[illegible] qui pro beneficio restitutae sanitatis, eam sibi nunc gratiam referat, ut iterum abdicare cogitet [illegible] amplificat. Inuidia [illegible] à consuetudine & more patris [illegible] ab initio facit. Exordium Propositio sequitur [illegible] submittit [illegible] uitam suam et beneficium in patre [illegible] Iudicibus commendat. Confirmatio tribus locis consumitur: primo, quo ostendit non licere [illegible] in familiam receptum, denuo abdicet [illegible] quod argumentum [illegible] Secundo, quo iniquum esse docet, se, tam bene meritum de patre iterum abdicari, & pro praemio, poenam [illegible] Hic locus [illegible] amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione personae, à difficultate [illegible] neque causas abdicationis [illegible] ut efficaces esse probat. [illegible] exemplo reliquarum artium [illegible] conditionem [illegible] praestantiam, deinde ex sua persona, [illegible] impensis patris, sed tum cum à familia alienus esset, didicerit [illegible] rei [illegible] consecuturam esse. Denique non posse [illegible] de qualitate corporum [illegible] medicinae in genere disputat, ostenditque [illegible] hic morbus esset, in nouerca tamen [illegible] periculum [illegible] esse, si quid ipsum fallat, aut ars destituat. atque ita Orationem concludit, [illegible] periculi superioris, in quod [illegible] iterum per iram & indignationem [illegible] iubet.

HAVD quaquam noua sunt haec Iudices, neque miranda, quae in praesentia facit pater, neque nunc primum ad hunc irascitur modum, uerum haec lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculũ uocor, ne poenas dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Qua quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex praescripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam praeter aequum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundiae mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, caeterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodque est omnium grauissimum, erga caeteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia saepius eijcerer domo. At ego quidem in his quae praestare queam, ne expecto quidẽ patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multò etiam minus ausim, neque id temere. Siquidem reputo quae in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercae uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quae iubeor praestare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror aequum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa pòst acta uita. Ad haec autem quae nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

a

dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id ge
nus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendum esse duxi. V
rum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerum
culum, ita actam deinde uitã, ut appareret me a paternis illis criminibus
longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; op
[illegible] habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospicie
ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret,
[illegible] causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant q
[illegible] morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo pòst irruituri mali.
Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram,
clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum cre
debam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus
ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicor
uirus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Po
rò domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & ab
huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, ne
admodum exacte morbos diiudicant. At ego sanè, sicuti par erat facere [illegible]
filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque [illegible]
operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem.
Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dice
bam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem proti
nus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum il
lud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanab
lis, atque artis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit malum, u
commode possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægroti
seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admoli
mur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ pro
diderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerin
Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra ar
tis uires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demũ aggrediebar, ac ph
macum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam
habebant administrationem pharmaci, calumniãtes curationem meam: iamq
parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non
id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter la
borare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assiduè cõuiuens ægro
tanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi
signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore
idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fide
rem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi acce
rem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarũ, quibus me affecerat.
In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitq; om
nia. Familiares admirabantur: deniq; laudabat & nouerca, ac palàm omnibus
utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam me
tem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus
neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è fa
miliaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, ser
uatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum mei ce
pisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uolu
ptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdica
tio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo
ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos tur
bari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere.
No

Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus et animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo post ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insaniæ species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insania, tum illud commune in hac obseruaui muliere. In cæteros placatior est ac mitis, atq; illis præsentibus conquiescit morbus. Quod si quem cõspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hũc supra modum inceditur. Quod & ipsum argumento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbè ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel caussam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem; arbitratus idem esse insaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamẽ ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omĩbus, ò pater, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet filios, neque quoties libuerit, abdicent; neque quibuslibet de causis. Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium uindicta: sed ad Iudices uocat, æstimatores constituit, qui neque per iracundiam, neque per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cupiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa caussa liberos statim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur. Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an meritò accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cõcedit, atq; hãc paternam potestatem expleuerit, deinde rursum in familiam receperit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquissimũ istud esse dico, ut liberorum quoque sint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inseruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est: rursum ut eodem modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porrò ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursum in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, ut frugi putet, in his perseueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudiciũ. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contrà esset euasurus. Atq; hanc ob caussam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus

sed suapte sponte atque autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusque quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxisti? Cur legem irritã fecisti? Nam liber eras, tibique in manu erat ista non facere. Neque enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utque iudicia utcunque mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neque uti nunc irritentur leges, nunc rursum ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quandocunque tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educasti, pro his semel item abdicare potes, atque ita potes, si istud meritò facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem Iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euanuitque priuilegium, nec huic uni quicquã ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi Iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronũciatum existimat, permittitur alios adire Iudices. Porrò si qui ipsi suapte sponte Iudices, constituerint, delectisque arbitris caussam commiserint, posthac non idem licet. Etenim siquis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse, in quem ista denuò fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutato consilium, meque in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, confirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proximè statuisti, tuumque ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porrò eum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiaque accersitus, quæso num par est rursum expellere, & eadem familiaritate priuare sæpius? Age quid si fortè seruus essem, ac tu quidem primum improbum esses ratus, in uincula cõiecisses, deinde ubi cognitum est me nihil peccasse, manumisisses, nũ tibi liceret, utcunque contigerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minimè liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuò ualere. Ego cum pluribus etiã argumẽtis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atque illud nondum dicã, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac caussa suffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum, ut ętas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tũ quidem, etiam si nullo commisso peccato, ut ego quidẽ dixerim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoque elapsus discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorum habita ratione, sed usque adeo facile mãdarit obliuioni, atque in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neque solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit?

Neque

Neque enim exiguo Iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curādum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talē reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborātem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multò potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiū, eandem recitas legem. Egregiā igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem Iudices huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquū est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maximē si tam ingens sit beneficiū, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cōpetere puto, quem seruaui, qui mihi totius uitę debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, puerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, in uocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrē seruaui, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedaui, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum? dū adsideo, dum obseruo, dum opportunitates capto, nūc cedens patris uehementiæ, nunc artem ad mouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimū, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuāte malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt faciēda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit. Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatu difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utque leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu concedetis, atque eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturæ parens Iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodioque, etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasque & ius uiolat. O patrem iniustè prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uicio uerto, patre compellēte, quòd odio habitus, eum præter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil cōmeritos familiæ seruant, tum naturā, quæ parentes ad uehemens natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiā non adiungit atque addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumque æmulatur amorem: sed ò calamitatē, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesque liberis fauētes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges benè cōditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utrique auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritū. Offendis naturā, Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquā aduersus multos sæpius tentes. Nec sinis in supplicijs quietem inuenire, quę uelint in beneuolentia liberorum erga parentes conquiescere: quam quam alioqui ne positas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solū non refert gratiam, uerumetiā punire conatur ob ea ipsa quibus adiutus est beneficio, considerate num quicquā facere possit iniquius. Itaque non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatē semel expleuerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiaque exigere, satis opinor demonstratum. Nunc aūt ad ipsam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescūque uelis abdicare, utque præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritū, haud tamē simpliciter opinor, neque quibuslibet de causis abdicabis. Neque hoc dicit legis cōditor. Quicquid utcunque criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantū uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet Iudices, num grauibus ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ mēti redditus, illud erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his, nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cōiunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisi? Quādo foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comessatiōes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profectò. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbique pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iussus recusas,

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum musico: Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercẽdi facultate, ut neq; cogatur usquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palàm ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à compulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quàm rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorũ apparatum comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necssariarũ indigẽs, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiariũ odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse dominus, quas mihi paraui tum cũ mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid antehac ultrò, nullo prouocatus officio, benẽ de te sum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; met ipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia, quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantẽ restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utẽdi mea? Atq; hęc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq;

ego non omnino modis omnibus,uel inuitus obtemperassem. At nūc tandem perpendite,cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem,inquit,me laborantem insania,sanasti: insanit autem & uxor,eodemq; tenetur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modum destituta est: tuq; potes omnia,id quod re demonstrasti: sanato hanc quoq;,ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato,artisq; medicinæ imperito. Sin autē me auscultetis artis nomine respondentem,intelligetis nimirum nec omnia esse nostræ facultatis,neq; consimiles morborum naturas,nec eandem medendi rationem,nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum intersit, nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscultate me,hisce de rebus philosophantem:existimantes nec inelegantem fore,nec extra causam,nec alienam à re,nec intempestiuam de his disputationem. Iam primum naturæ corporum,ac temperaturæ, haud quaquam eædem sunt: tametsi maximè in confesso est, ijsdem ex elementis constare. Verū alia de his,alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum,quæ neq; similia sunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadem constitutione. Vnde necessario consequitur,ut morbi quoq; tum magnitudine,tum specie differentes,his accidant: utq; alia sanatu sint facilia,atq; ad curationem sponte propensa: alia rursum prorsus desperata: ut quæ & facillimè corripiantur, & grauissimè à morbis prehendantur. Proinde si quis existimet,quamlibet febrim,aut quamuis tabem, aut peripneumoniam,aut insaniam,quolibet in corpore unam atq; eandē esse genere: is non uideatur ponendus inter sobrios: neq; doctos: neq; inter eos,qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in diuersos ejcias agros: aliter proueniet in plano solo,profundo,irriguo,aprico,uentis salubribus exposito,exculto,nimirum ubere,læto,copiosoq; fructu: Rursum aliter in montuosa petricosaq; terra,aliter in opaca, aliter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusq; loci diuersa natura, uarie proueniet. Itidē & morbi, pro ratione corporum,in quæ inciderint,aut maiores & uberiores,aut minores euenient. Verum his omissis pater, nec omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similemq; desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus,uel ad morbi corruptionem,uel ad sanandi spem,aut desperationem,facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora benē compacta sunt, neruosa: laboribus,agitationibus,uita sub dio acta,exercitata. Contrà fœminarum,flaccida, malè compacta,in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisq; penuriam, & humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur,quàm uirorum: utpote morbis exposita,nec ferētia curationem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis,facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisq; eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hęc ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus,tum studijs atq; exercitijs uniuersis. Quare cum dicis. Insania laborat: adde hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia sub unam & eandem insaniæ referens appellationem. Verum discretis ijs,quemadmodum & natura discreuit,quid in quoq; præstari possit considera. Nam nos,quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens,magnū an pusillum,crassum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit, is demum erit idoneus cui fides

fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insaniae innumerabilia sunt genera, & causae complures: nec uocabula quidem eadem. Neque enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum haec omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porrò causae aliae sunt uiris, aliae foeminis. Rursum inter ipsos uiros, aliae iuuenibus, aliae senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quae saepenumero incidit aduersus domesticos. Haec initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insanim. Porrò mulierum corpora & multae res infestant, & facile in morbum adducunt: praecipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Haec paulatim subgliscentia, multoque alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoque usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi aegritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neque his malis ullius medici cura poterit eripi. Quòd si quis alius se facturum receperit aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facile manum admouerem: neque statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probae fuerint: easque hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neque profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idque loquor, quòd prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si millies biberit pharmacum: eoque non operaeprecium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idque uis, ut foedam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum quoque: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura praescripsit: neque generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemque refricas: heri ac nudius tertius è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodque grauissimum est, irasceris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerãt superioris insaniae tuae prooemia.

PHALARIS PRIMVS.

ARGVMENTVM.

P[illegible] Delphos mittere [illegible]

[illegible]

[illegible] ad supplicii [illegible] compulsus fueris

MISIT nos huc Legatos, ò Delphi princeps, noster Phalaris,
taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædã
auditu non inidonea, cum super duce nostro, tũ super obla
to munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profe-
cti uenimus, hæc sunt. Cæterum, hæc uobis exponenda no
bis in mandatis dedit. Ego, inquit, ò Delphi, talem de me
apud omẽs Græcos esse existimationem qualis sum, at non
qualem me odio prosequẽtium, aut inuidorum mendax fa
ma apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti
uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem esse optarim
qui & cæteros uitæ sanctimonia antecellitis, & Pythij assessores estis, ac tãtum
nõ Dei familiares atq; domestici. Etenim persuasissimũ habeo, si me uobis pur
gauero, atq; ostendero, frustra crudelitatis suspitionẽ de me incidisse, etiam ali
is omnibus me per uos purgatum fore. Porrò autem, ipsum Deum eorum quę
dicturus sum testem inuoco, quem nullo modo possum decipere, aut falso & fi
cto sermone circumducere. Fortasse enim, hominibus imponere haud opero-
sum est, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri potest.
Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obscuris sum maioribus, uerum si
quisquam alius, ex illustri loco natus, ac liberaliter educatus, tũ ingenuis disci-
plinis, & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non destiti, ijs ue-
ro qui mecum in eadem uersabantur Repub. æquum & modestum me præsti-
ti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij,
nemo me unquam sub priòribus uitæ annis insimulauit. Verum, cum argumẽ
tis non dubijs perspicerem eos qui diuersam à me in administranda Repub. ra-
tionem sequebantur, uitæ meæ moliri insidias, ac omnibus modis mei è medio
tollendi occasionem captare ac quærere (nostra uero ciuitas seditionibus facti
osis dissecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus se-
curitatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ salutem, si occupato per uim prin
cipatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à struendarum insidiarum studio
sedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagran
tem ad modestum & tranquillum statum adigerem. Et erant sanè non parum
multi hoc meum institutum collaudantes uiri & modesti, & amantes Rei-
pub. quibus & mea sententia & instituti iam conatus necessitas non fuit obscu-
ra. Horum itaq; usus & opera, & consilio, haud difficulter [illegible] compos redde-
bar. Ex illo itaq; illi quidem non [illegible] rebus [illegible], aut turbis concitan-
dis studentes inter se discordanter dissidebant, sed iussis obtemperabant. Ego
uero imperium obtinebam, ipsa autem ciuitas sua libertate carebat. Cæterum,
cædes aut insectationes aut proscriptiones ne in eos quidem a quibus sæpenu-
mero insidiose petitus eram, [illegible] exercui. Atqui opera [illegible]
re eiusmodi, in tuendo principatu imperio [illegible]. Etenim humanitate, co
mitate, & [illegible] ex honoris & dignitatis æqualitate [illegible]
cam in spem [illegible], fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. [illegible]
igitur omni simultate deposita, cum inimicis in pristinam & gratiam et con-
[illegible], [illegible] plurimis, & in dandis ineundisq; consilijs & conuersati-
one domestica [illegible]. Porrò, cum ipsam urbẽ animaduerte-
[illegible]
magis

magistratuum negligentia, atque incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquae ductus reparaui, & aedificiorum sumptuosis extructionibus exornaui, ac muro circumducto firmaui, prouentusque, quotquot magistratuum curam communes erant, accessione nō modica cumulaui, iuuentutis rectè educandae impendio magnam curam habui, senes peculiari reuerentia prosequebar. Populum uero, spectaculis ac largitionibus, praeterea solennitatibus, atque epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumeliosas corruptiones, aut epheborum stupra abominanda & nefaria, aut iniuriosas satellitum immissiones, aut comminationes tyrannicas ita auersabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittēdo quoque imperio, principatuque deponendo mecum inito cōsilio deliberabam, si quo modo tranquillè atque securè à curarum fluctibus liberatus quiescerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent administrare, prouinciā grauē, ac odiosam esse existimabam, & rem non sine inuidia laboriosam. Sed enim ne post hac tali administratione egeret ciuitas, in ea cogitatiōe suscepta adhuc uersabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quaerebam. Porrò autem, ciues mei concitata seditione iam aduersus me insurrexerant, deque struendarū insidiarū ratione, faciendaque defectione deliberabant. Quinetiam clandestinis conspirationibus iam coniurauerant, armaque collegerant, pecunias priuatis impensis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum missis copijs auxilium accersiuerant, iamque in Graeciam ad Lacedaemonios atque Athenienses legatos petitum subsidium miserant. Quórum aūt criminum reum me facturi essent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipsum mihi consciscendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Praeterea quae supplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. At enī quòd nihil tale, praeter illorum spem atque sententiam perpessus sim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectae sunt insidiae. Omnium uero maximè Pythio, cuius beneficio et insomnia mihi ostensa sunt, illique missi quorum iudicio singula cognoui, atque sagaciter deprehēdi. Ego uero, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipso metu, quem nunc ipsa oratione quàm acerbus fuerit facile sentitis, uolo super his, quae tunc acta sunt, cōsilium mihi detis, quo tempore nulla munitus custodia fermē captus, rebus difficillimis urgētibus salutem quaerebam. Proinde, paulisper animo saltem suscepta Acragantem uersus peregrinatione ad me, uisisque illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quidnam faciendum sit? Humanitate ne erga illos amplius utendum est, concessaque impunitate perditorū ciuium malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & dissimulanter ferēdum scelus illorū est, tametsi mihi actutum extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miseram caedem sustinerē, eosque qui mihi fuerūt charissimi coràm crudeliter peremptos perire cernerē? An uero talia hominis fuissent nimiū insensati, sed consentaneum erat generosiori, uiroque digniore cogitatiōe animo cōcepta, hominisque prudentis & iniuria affecti iracundia suscepta illos prosequi. Mihi uero ipse è presentibus periculis emerso, in posterū securitatem prepararē. Haec sat scio mihi facienda suasissetis. Quid ergo ego post haec feci, quod accersitis reis atque noxijs, & cōcessa illis fandi atque respondēdi copia, & adductis argumētis, singulisque diligenter & accuratè exploratis atque cōuictis, posteaque nihil amplius inficiari poterant, meritū de illis sumpsi supplicium, uehementer excandescens, non quod mihi perniciem machinati fuerant, sed quod in illo proposito me permanere non siuissent, quod ab initio prosequendū mihi constituerā. Et iam ab illo tempore me ipse comitatu satellitum stipatū custodire nō desino, atque ex illis quotquot ex occulto insidiose me petiuerint, supplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accusant, nō ualde reputantes ab utro nostrū primum huius mali initiū

subin

subintroductum sit, ea quæ in medio euenere, & quam ob rem de ciuibus nefariis sumptum sit supplicium negligenter complectentes, pœnas tamen sceleratis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easque quæ sibi in illis excruciandis cõmitti uisæ sunt crudelitates. Non dissimile factum, si quis apud uos sacrilegum quendam præcipicio mulctatum uidisset, cæterum quæ nefarie designasset, nõ reputaret, quemadmodum noctu in templum ingressus sublatis furtim præciosissimis quibusque donarijs fanum religiosissimum impie depeculatus esset; ac etiam statuis manus sceleratas admouisset, magnæ tandem crudelitatis uos accusaret, quod cum & Græci & sancti esse perhibeamini, supplicio affecissetis hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur esse petra, huic destinata supplicio. At uos, ut opinor, eiusmodi hominis stoliditatem risu prosequuturi essetis, si quis hæc aduersus uos dicere auderet, alij autem omnes uestros aduersus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In summa, populi non perpendentes, qualis nã ille sit, qui rebus imperio præest siue iustus, siue iniustus, simpliciter ipsum nomẽ tyrannidis prosequunt odio, ipsique tyranno extreme infensi sunt, tametsi Aeacus aut Minos, aut Rhadamantus principatũ gesserit, omnes tamen ex æquo ẽ medio tollere approperãt, malos illorum ante oculos sibi proponentes, bonos uero communi accusationi innocenter obnoxios eodem odio complectẽtes. Cęterum, audio apud uos quoque in Græcia multos fuisse tyrannos sapientes, sub hoc uicioso, ut uidetur, nomine commodos & mansuetos omnibus sese utendos præbuisse, è quorum numero nonnullorum orationes quoque breues & succinctæ in delubro uestro unã cum statuis ac muneribus Pythio repositæ continentur. Respicite autem ad legum scriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & consuetudini plurimum tribuentes, quasi cæterarum rerum nulla expectanda sit utilitas, nisi metus malefactoribus esset propositus, ac certa spes constituta luendi pro flagitijs supplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior imposita est necessitas, qui cæteris necessario pręsumus, quique communem cum nobis odiose inuidentibus tum necem machinantibus consuetudinem agimus, ubi ne personati quidem ullam securitatis utilitatem sentimus, sed omnis nostra res perinde ut fabula, quæ de hydra fertur se habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto plures nobis puniendi occasiones suppullulant. Est autem operæpretium, ut ista feramus, ac capita subinde recrescẽtia semper recidamus, & per Iouem iuxta Iolai institutum igne quoque absumamus, si salui rerum potiri cupimus. Etenim, eum qui necessitate coactus semel in hæc inciderit, & ipsum materiæ non dissimilem esse necesse est, aut sceleratis ciuibus parcentem, perire funditus. In summa, quem putatis usqueadeo mentis esse agrestis, efferatæque immanitatis hominem, cui uoluptati sit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemitus, aut cædes & carnificinas spectare, nisi uehementem infligendarum pœnarum caussam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cęderentur lachrymatus sum? Quoties autem meam ipsius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauius ego supplitium & diuturnius sufferens? Etenim uiro natura bono, necessitate autem sæuo & amarulento, multò durius est de alijs sumere, quàm de se sumi supplicium. Si uero liberè quod sentio proferendum est, ego profecto, si mihi daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipsum potius mortem oppetere, planè persuasum habete, quòd nihil cunctatus mori potius eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos supplicio afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ò Phalari, ipse iniustè interire, quàm iustis ex caussis pœna affligere insidiatores, uelim profecto hoc. Rursus enim uos Delphos in consilium uoco, utrum præstabilius esse putatis iniuste morte oppetere, an iniustè seruare eum qui exitium machinatus sit. Nemo, ut opinor, adeo uecors est & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm

seruatis

seruatis hostibus interire. Et quot nam ego ex ijs, qui manus mihi admouere conati sunt, seruaui? Quorum de numero est Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit con suetudinis & amicitiæ recordatus. Ceterum, si ita uester fert animus, atque adeo uobis cordi est meos mores nosse propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hospites interrogate, cuiusmodi ego me erga illos gerere soleam aut ostendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis constitutos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque studiose & sua sponte me uisunt, Græcorum quidem sapientissimi, neque nostram conuersationem respuunt aut subterfugiunt. Quemadmodum nuper sapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longe alia de fama mea inaudisset. Postea uero quàm omnia secus se habere comperit, discessit collaudans me inscitiæ, ob crudelitatem uero necessariò mihi exercendam mei miserescens. Postremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus est animo, aduersus domesticos tantam exercere iniusticiam, nisi præter modum iniuria afficeretur? Hæc fere sunt, quibus me uobis abunde purgatum esse opinor, uera profecto & iusta, ac multò magis laude, ut ego mihi persuadeo, quàm odio digna. Sed enim de misso donario, iam tempus est ut audiatis, unde nam & qua ratione taurum hunc possederim, statuarij opera nō locata. Neque enim tam dementis sum animi, ut tales possessiones mihi desiderandas esse putem. Sed erat quidam Perilaus nostratis gentis homo, egregius quidem & ingeniosus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum à sententia mea aberrasset, putauit se mihi rem admodum gratam facturum, si nouum quoddam supplicij genus excogitasset, quasi præ omnibus rebus præcipuam in sumendis supplicijs uoluptatem cupientissimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aspectu sane pulcherrimum, atque accuratissimè ad ueri bouis imaginem expressum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus esse putaretur. Viso autem illo, statim exclamabam: dignū munus Pythio, mittendus est hic taurus Apollini. Porrò Perilaus assistens, quid si, inquit, sapientiam quæ in illo est perdisceres, ac usum cui præbendo formatus est. Et cum dicto taurum per dorsum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris coniecto illo in machinam, ac dorso iterum concluso, hasce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem succendere iubeas. Ac ille quidem inclusus plorabit, uociferabiturque inusitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi absoluet nimium stridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam insuper mugitus ciebit tristissimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero singulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auersatus sum, & immanem illam instrumenti indolem prorsus respui, conueniensque & debitum illi supplicium imposui. Et age, inquam, ô Perilaë, ne uana uideatur esse tua promissio, ipse nobis in taurum ingressus, ueram artis tuæ industriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certò cognoscam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis promptè obtemperat. Ego autem, postquam ingressus est, concluso tauro, ignem iussi succendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmium, ut magister musices ipse primas omnium canas. Ac ille enimuero iustissima passus est, sua ipsius excellenti fruens industria. Porrò autem ego uiuentem, & adhuc semiuiuum spirantem iussi eximere, ne si immoreretur, nece sua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per scopulos præcipitari imperaui. Taurū uero piaculis mundatum deo dedicandum legaui, omnemque de illo historiam iussi adscribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

IIII.

V.

sententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conueniens supplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam musices experientiam. Vos autem Delphi iustè facietis, si pro me unà cum legatis sacra feceritis, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaueritis, ut omnibus perspicuum fiat, quo ego aduersus criminosos sim animo, tum qua acerbitate ulcisci soleam superuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipso solo facto satis superq; quibus moribus prȩditus sim, manifestatum est, Perilao supplicijs affecto, ac tauro dedicato, neq; amplius ad aliorum torquendorum musicam reseruato, quem nihil aliud modulatum esse pro certo affirmo, præter quàm solos mugitus artificis. Quodq; in solo ipso artis periculum fecerim, ac statim barbaram illam & inhumanam musicam compescuerim. Atque hæc quidem in præsens deo offerre libuit. Dedicabo uero illi & alia sæpenumero, ubi tantum illius munificentia consecutus fuero, ut amplius pœnarum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ò Delphi, quemadmodum à Phalaride facta sunt, singula quàm uerissimè percensuimus. Iusti uero utiq; habendi simus, si fidem uobis faciētes, ueritatis testimonium illi prȩstiterimus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiendi occasionē aut caussam habeamus. Quod si quoq; necesse est, pro uiro nos esse supplices, quem falso multi suspicantur esse improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduertit, supplicamus uobis nos Acragātini, qui & Græci sumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate uestra uirum amiciciam uobiscum iungere cupientem, ac eum qui multum & publicè & priuatim unicuique uestrum benefacere & prodesse studeat. Assumite igitur uos ipsi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipsiusq; Phalaridis salute precātes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dimittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deū elegantissimo iuxta ac iustissimo munere priuetis.

PHALARIS SECVNDVS.

[illegible]

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, sed arguta est, qua ex Delphicis sacerdotibus quidam suadere [illegible], quo donum Phalaridis, de quo in superiore Oratione agitur, in templum recipiatur, & deo conseratur. Genus caussæ Deliberatiuum est, Status negocialis. Exordium habet [illegible] periculo, & suspiciones [illegible] aut aliis corruptus [illegible] uideri potuerit, à se remouet [illegible] communis utilitatis ad dicendum se progressum esse, docet: deinde & dociles [illegible] eadem breuitate facit. Post Exordium Propositio sequitur. [illegible] primum ex locis honesti, [illegible] impium ac propè sacrilegum fore, si donum hoc à templo excludatur. neque enim quenquam posse [illegible] debito cultu priuatum iri. Deinde contra uoluntatem ipsius dei esse, [illegible] signis declarauit, [illegible] legationem sibi esse. Hinc, quod de crudelitate tyranni obijciebatur, diluit, confutatis testimonijs à condicione personæ & incertitudine: & contrà [illegible] admonet, ut sacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm iudicijs uacent. Post hoc ad locum utilis [illegible] contra communem utilitatē fore, si dona excludantur. Nam ex his omnem prouentum Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Deniq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et si maximè in deliberationem [illegible] officio esse uti debere, iustè ac liberè iudicantium, non ex affectu aliquo rē æstimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione rerum incommodorum, quæ ex [illegible] [illegible] quòd nihil temere [illegible] perficitur.

Cum

CVM antehac nulla mihi, ô uiri Delphi, neq; cum Acragantinis ciuibus hospitalitas intercessisset, neq; cum ipso Phalaride priuatim ulla domesticæ familiaritatis contracta esset societas, neque aliam haberem erga illum aut peculiarem caussam sociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę cum illo amicicię spem, tantum uero missos ab eo legatos audierim æqua & modesta perorantes, callideq; prospicerem, & quid piè à uobis fieri possit, & quid publicæ utilitati conducibile foret, cum primis uero quid Delphis non indecorum factu futurum esset, surrexi in medium oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum principem, & pie agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipsum, quod Deo iam destinatum est, à uobis alienaretis. Præsertim trium maximarum rerum perpetuò monimentum futurum, artis præstantissimæ, cogitationis crudelissimæ, & iusti supplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid hac de re statuendum sit, quodq; magistratus deliberandum uobis proposuerint, num munus suscipiendum, an iterum retrò ablegandum sit, parum religiosum esse arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquetis, neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium sacrilegium, quod turpitudine sua omnia longè lateq; excedit flagitia. Nec minus impium erit factu, Deo donaria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum cõcedere, quàm ea quæ Deus iam oblata possidet depeculari. Præcor autem uos, cum & ego unus sim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ particeps, si conseruata fuerit, tum diuersæ opinioni obnoxius, si quid in præsens aduersus existimationem nostram perperam admissum fuerit, ne templum obseratis pijs & religiosis hominibus, neque ciuitatem nostram omnium mortalium contumeliæ atque calumnijs traducendam obijciatis, quasi ea quæ Deo offerenda mittuntur sycophantijs illudentem, calculisq; & iudicio donaria dedicantes rectificantem. Siquidem nemo quicquam posthac muneris offerre audebit, certior factus, Deum nulla beneuolentia suscepturum, quod prius Delphis non uisum sit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de misso donario tulit sententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aut eius munus contemptim auersaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unà cum naui oneraria, qua allatum est in medijs Ionij maris fluctibus submergere. Iam uero, ille à uestra sententia longè lateq; dissentit, cum & sereno cœlo illis Ionium traijcere præstitit (quemadmodum ipsi testificantur) ac saluos in Cirram usque pertulit. Quo facto satis manifestum est, monarchæ pietatem sibi non improbari. Oportet autem, & uos diuinæ sententiæ adiectis calculis, & hunc taurum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res foret omniũ absurdissima, si quis adeo magnifico & excellenti munere huc missio, uestris calculis ab ingressu templi arceretur, ac præmiũ impietatis auferret, uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cuius diuersa est à me sententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus nauigio, cædes quaspiam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia sibi corãm uisa esse oculis, quem non ignoramus ne ad portũ quidem usque peregre profectum esse. Non autem dissentaneum est talia ne ijs quidẽ omnino credere, qui ista se perpessos esse commemorant. Etenim nobis obscurum est, num uera predicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum est, iniustè scelerís accusemus. Quod si tale quippiam in Sicelia quoq; peractum est, quid hac de re Delphos sollicitè curiosos esse attinet, nisi pro sacerdotum officio iudicũ partes nobis præpostere uendicemus. Et iam nobis sacrificandum erat, atq; cæteris omnibus deus colẽdus, ac si quis misisset donaria, ea dedicare nostri fuerat

I.

II.

officij. Nunc hic expendentes sedemus, siqui ex illis qui trans Ioniũ continentẽ incolunt, legitimè an secus administrent imperia. Atq; aliorꝝ quidem res pro ut ipsi uoluerint se habeant. Porrò, nobis pernecessarium esse opinor, ne nostra

III.

ipsorum nobis ignota sint, tum qui olim rerum nostrarum status fuerit, & quo modo nunc in præsens eædem se habeant, & quid magis ex usu nostro sit face re. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, ac steriles petras co lere soleamus, Homerus monitor nobis non est expectandus, qui nobis hęc pa lam faciat, sed ista coram ipsi oculis intuemur, tum quãtum semper in terra uer semur cui portus sit profundus haud obscurè animaduertimus. Cæterum, tem plum ipsum & Pythius & oraculum, tum sacrificantes & pietatis operibus ser uientes, ij sunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde cõmea tus nobis abundè et affatim offunditur. Par enim est, ut apud uos quod uerũ nu hi uidet̃ tacitum non habeam aut dissimulanter prætereã, & quod à poëtis dici tur, citra sementẽ, citraq; orationẽ nobis omnia proueniunt, dei agricolæ ope ra: Qui non solum ea quæ apud alios bona nascunt̃ nobis ampliter et cumulatẽ exhibet, sed siquid pręciosi aut rari apud Phryges est, aut Lydos, aut Persas, aut Assyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipsos deniq; Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt̃. Ac nos secundo loco post deũ ab omnibus ma rificè colimur, parataq; rerum copia affluentes felicẽ uitam agimus. Sed hæc iã olim uobis ignota non sunt. Quod aũt ad pręsentem deliberationẽ attinet, dan

IIII.

da est nobis opera, ut in hoc uitę semel institutæ tuẽdo proposito cõstanter per seueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquã donario apud nos latam esse sententiã, neq; quenq; à sacrificãdo aut donario de dicando fuisse exclusum aut prohibitũ. Eamq; ob causam, opinor, delubrũ A pollinis tantopere auctũ esse, in tantũ, ut iam supra modũ abundet muneribus. Oportet itaq;, neq; in præsens quicq; temere innouare, neq; aliquid pręter mo rem patriũ constituere. Sed nec amoris respectu iudicanda sunt nobis donaria,

V.

nec generis ratione ea quæ mittunt̃ æstimanda, unde nam aut à quo, aut cuius modi sint quæ huc legantur. Suscepta aũt munera nulla curiositate delubro sa cranda sunt, ac ambabus manibus per nos inseruiendũ est, cum deo, tũ pietatis gratia huc uenietibus. Videmini uero mihi, ò uiri Delphi, super rebus quas in præsentia deliberationi expendendas subiecistis consultissimè facturi, si primũ omnium eam cogitationẽ susceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus con lium ineatis. Principio eñ super deo ipso ac templo, tũ sacrificijs atq; donarijs, super ritibus ac moribus antiquis simul atq; legibus uetustis ac gloria uaticinij. Exinde super uniuersa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Pręter hæc omnia cõsultantes non contemnendũ in discrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerãdæ infamiæ. His profectò nihil maius (siquidẽ rationis cõpotes estis) aut perinde necessariũ esse existimabitis. De quibus igitur in præsens consultamus hæc sunt. Non equidẽ solum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, sed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Præterea aurum, argentũ, & quæcunq; alia præciosa, multa ac sæpenumero deo dedicanda ueniunt. Primũ enim iuxta dei consiliũ expendere cõuenit. Cuius ergo rei gratia non ut semper nobis mo ris fuit, neq; ut iam olim consueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cõstitutionibus censoria nota reprehendentes, rebus nouis stu demus? Et quod nunq; ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit̃, & ipsa sacerdos diuino afflatur numine, feci mus, nunc faciendũ constituemus, iudicãtes uidelicet ac expendenteis eos, qui huc missitant munera. Quin potius illud apud animũ uestrum cogitatis ex pri sco illo more & instituto, quo munerũ offerendorꝝ facultas interclusa fuit, ne mini, quantis bonis templum auctũ & cumulatum fiet, omnibus offerentibus, ac

ac quibusuis pro substantiæ suæ modulo donarijs Deum cumulãtibus. Quòd si nobis ipsi iudicum & censorum prouinciam sumemus missorum huc munerum, uereor, ne cito eorum qui nobis probandi aut expendendi sunt, penuria laboremus, nemine scilicet sufferente semetipsum reum obiectare iudicio, & in hoc ipsum impensas & sumptus facientem, ut iudicetur, deq; omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum existimatis, si donariorum dedicandorum libertate indignus esse iudicabitur?

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

H[illegible] est uitæ [illegible] Alexandri cuiusdam impostoris, qui se Podalirij filium [illegible] [illegible] lectu iucundissima, nõ per se modo, [illegible] quorum nonnullos [illegible] impostur[illegible] [illegible] Proœmio, difficultatem suscepti operis collatione quadam amplificat, [illegible] exemplo defendit. Hinc ad narrationem descendens, à descriptione personæ orditur. [illegible]

TV quidem charissime Celse, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impostoris uitam, commenta, neque non audaciam præstigiasq; libro complexus, uolumen ad te transmittam. Verum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris sit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus fuit scelere, quãtus ille uirtute. Attamen si candidè ignoscenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capessam, & Augiæ bubile, si non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immensus fuerit fimus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longè sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnẽ uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoque responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitã describere non est grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiæ partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repræsentem, procerus erat, & aspectu decorus, planeq; specie diuina quadam ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodũ hirsuta, coma partim natiua tectus, partim apposititia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgus ferè non sentisceret imitatam asciticiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum

quiddam relucentes. Vox dulcissima paritercq clarissima. In summa quoad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterum mens atcq animus, ò malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iupiter, seruatoresq Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quàm cum eiusmodi quopiam habere cõmercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longè præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, et ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodcq supra quàm dici possit illi suppetebat, quibus tamen pessimam in partem est usus. Et quũ haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæterum si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæque & probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquaquam fidem perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quàm maximẽ uariã ingenij temperaturam, indolemcq ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uersatilem, & ad efficiendum quæ cogitasset nullum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuicq facile fides habẽda uideretur: tum quæ mirè simularet optima quæcq, ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquissimumcq: præterea simplicissimum minimecq fallacem iudicaret. Accedebat ad hęc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescente: id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita prędicabant: passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illectamenta ad conciliãdam in amoribus gratiam, malorum immissiones in hostes, rationem eruendi reperiendicq thesauros, hæreditatum successiones. Hic ubi cõspiceret benè ingenitum puerum, atcq ad subministrandum arti negociocq suo propensissimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: erudijt eum, sempercq deinceps pro adiutore ministrocq est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorum omnium successor hic atcq hæres factus est. Porrò doctor ille & idem amator, natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cũ egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamcq illius tragœdiam pernouerant. Vides quanam è schola tibi hominem refero? Verũ ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatẽ redactus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliũ scriptore uiro, qui in certamina descendunt, omniũ ingenij longè sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circũibant, imposturis ludificãtes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem

rem opulẽtam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dũ amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nũc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quũ conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcãtes ferrent, neq; cõmouerentur, si quis stringeret premeretq;: deniq; perinde atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quũ Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iã bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inijssent, facile perpenderunt, hæc duo potissimum in hominum uita tyrãnidem obtinere, spem ac metũ: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quàm maximè necessariam esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarũ, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrãnos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosq; dedicãtibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticiniũ oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabãt se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis successit, quàm expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primũ quidẽ de loco, deinde quonam exordio, quáue ratiõe negocium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionẽ, à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longè dissitam ab Asia Galatiaq;, cunctis item imminẽtibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorũ auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murũ incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secũ adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehemẽter omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitũ quempiam intueantur. Hac de re quum controuersiæ nonnihil inter illos fuisset, tandem cessit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimũ, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodũ Aesculapium unà cum patre Apolline in Pontum aduenturũ, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnẽ usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò aũt ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo pòst diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iã comatus, cæsarieq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se matern̄um genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones quũ ambos illius nossent parẽtes obscuros atq; humiles, tamẽ oraculo crediderũt ita canẽti:

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Dius Alexander Podalirí ſanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut â Trica ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illectusq;. Repertum eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, reſerabit
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaque multo pôſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdia, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nõnunquam adſimulabat, ore ſpuma cõpleto: id quod ille facile efficiebat, radiculæ (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirê adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt dracon̄u) biſulca atra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partẽ Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem aliunde deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatũ deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditum ſerpẽtis. Id quũ altè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſilijſſet nudus, niſi quòd ſubligari circum pudẽda tectus erat, eoq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſolutam uentilans, iactansq; comã, eorum more, qui â Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderant (nam concurrerat uniuerſa prope ciuitas) unâ cũ mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad foſſam ac fontem illum quem iam ante conditum oraculum præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis et Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam â quopiam, facile immergens, unâ cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſteaquã fregiſſet idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circunuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſinguliq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unâ ſecum aſportans, modo ęditum in lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines; atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex ansere progenitum. Populus autem uniuersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo cõceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poëtæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in sinum Pelleum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere sinẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mẽte attoniti stupefactiq;, deniq; spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse dracone hu mana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis et ineruditis, si delusi sunt, quũ draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certẽ Epicurum Metrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; prę stigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopòst eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebãt ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; ipsius diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris

Amphiarei

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desijsset, pa-
tria pulsus, atq; in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cili-
cibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab
hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore
ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum prælocutus est.
Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in li-
bello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera, argillâue, aut simili re qua-
piam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oracu-
lum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologũ
euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, li-
bellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso
pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis es-
set sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si mo-
do dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque diffi-
cilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, mini-
meq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Ete-
nim quum uarias esset cõmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque
sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat.
Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione
eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem
scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis,
imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint per-
spicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo
uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ra-
tio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat,
acu candefecta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefacta macu
ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmen-
tabat. Porrò secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id con-
ficitur ex pice Berytia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & masti-
che. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto pri-
us suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq;
siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos:
quibus prælectis, imposito ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem
imprimebat, ad archetypi similitudinem mirẽ effictum. Post hæc iam tertiam
accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, at-
que ex his confecta ceu cera, mollẽ adhuc eam admouebat signo, statimq; detra-
hebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius.
Hac ad imprimendum signum uti cõsueuerat. Sunt præter has & aliæ complu-
res uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxi-
mè quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum
pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euol-
uendis uersetur, abundẽ multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Red-
debat igitur oracula, diuinabatq;, nõ mediocri ad eam rem utẽs ingenio, arteq;
negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quędam & ambigua respon-
det ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc o-
raculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, pro
ut sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; ra-
tiones præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia phar-
maca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen
confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & in-
crementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat,
illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; ura-
tes

tes meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota feciet. Denique merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum óbulis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta aut octoginta millia redierit, usque adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis et alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula cõderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famã eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebatũr igitur undiquaque, magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetę discipuloq; dei. Iam eñ et tale quoddam oraculum exierat,

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam pleriq;, quibus mentis plusculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos ędidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererent̃ in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propiciũ habere deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Sciscitanti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cõpedibus uinctus in cœno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cũ uideas interrogationes adeuntiũ, quàm sint prudentes, quamq; eruditę? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro sęuũ & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellũ gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cum Epicuro, uiro uidelicet qui reꝝ naturã perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cũ illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atq; id meritò: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quã ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item hoꝝ consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Neq; unq; Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs qui uellẽt, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam reddederet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negocio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat ad te adsimulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, responsitabat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium

ad

ad aures promanante. Huiusmodi responsa αὐτόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atq; opulentis, et qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

> Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
> Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
> Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenissetq; ut unà cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

> Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
> Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
> Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissimè fuerat commentus, ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperã maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prędixerat fore ut reualescerêt: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

> Posthac desine opem morbo petere exitiali:
> Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; responsa ferebãt ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

> Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus:
> Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum:
> Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quę ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, continuò procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibãt, referentes partim quæ uiderant, partim tanquam uidissent, audissentq;: permulta insuper accumulãtes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniã impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti nõ solum renunciarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autẽ ter scelestus ille quidam

damneuticꝗ inscitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quę proponebātur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat, neꝗ remittebat, quò uidelicet ob noxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quū in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluissent: Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent propositurí. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cōmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit.

Pythagoram, egregièꝗ canentem prælia uatem.

Deinde paucis pòst diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsenti confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagoram potius, atꝗ Homerum iam olim defunctos, quibus cū credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum facèret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: pòst fax phœbea futurus.
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanꝗ hoc quoꝗ oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaꝗ puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse, Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquādo conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos adamare, Porrò Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitꝗ socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans: tamꝗ sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prędicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terręmotus, se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamꝗ quū pestilentia increbuisset, unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atꝗ hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam sic accidit, ut eæ domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur, Neꝗ uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an pleriꝗ freti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem, præter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quàmplurimos Romæ constituerat, qui sibi qua quisꝗ mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum adijssent, illi significarent quid nam essent percontaturi, quidꝗ potissimum cu-

pere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nã præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerẽtur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorũ explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uerò facem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autem in eum è tecti fastigio, tanquam è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopòst rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem benè canori scilicet homines: nempe præcões aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatam, aureum apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureũ, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

> Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim.
> Vatis at est animus diuina è mente profectus.
> Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.
> Et rursum:
> Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus,

Porrò cum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinẽ abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, neue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutẽs. Quin magnũ quiddã, cunctisq; optandũ uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nõ

ita

I.

II.

ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domũ influxurum esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tij, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inqt, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais: Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cũ sacerdote confabulatio. Postremo & oraculum carmine comprehensum ædidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atq; imposturis hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret, hoc nomine, quasi filiũ ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porrò huiusmodi quiddam acciderat. Cum adulescentulus amne aduerso in Aegyptũ nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, q coargueretur, neq; ferẽs opprobratam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demostratus quidam, qui diuersabatur in ponte: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atq; à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerãt (nam id fiebat pridie q responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuipiam illorum ex adito respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neque tecto quisquam excipiebat, neq; igni, aquáue impertiebat: uerum erat illi solum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus perculiares Epicuri sententias, librum (ut scis) longè pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem ædito.

Edico decreta senis comburere cæci,

Haud perpendit scelestus ille, quãntum adferret is liber commoditatum, ijs qui in eo legendo uersarentur, quantamq; illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quòd à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem insereret, planè lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut aliis id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellũ quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conserente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum benè olentum, moxq; futura est
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti fermè milibus simul extinctis. His cõsimilia sũt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Crœsoq; redditum oraculum, frigidè sane detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, comminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certitamen, Sed ambiguè plerumq;, ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset accuratius atq; obseruãtius obsignatos. Ad hũc eñ modũ citra ullũ resignandi periculum, quicquid temerè in mentẽ uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsũ oraculis conuenire. Erant autem ad id nõnulli cõstituti interpretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentum Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; cõsuleret quisquã, neq; missus esset aliquis: imò quũ ne esset quidẽ huiusmodi quippiã: tamẽ oraculũ ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod (genus illud erat.

Hunc age quære tuã qui tectus in ædibus, acte
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iampridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquãm
Cernere luminibus) tectè furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub ceruicali condita, porrò
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores, & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatque cognouisset, quo hæc artificio generentur. Insuper & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquam oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tutò libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum.

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum, quum nec adesset item quispiam, neque tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, perijt, interemptus à Diocle uicino, accedētibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis: Cæterum pauca nūc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander quum libellos palàm atque accurate obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idque alio atque alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem.

Cytmide te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quòd Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemque ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibique acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit.

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoque cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meque Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usque deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter multaque cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere cousueuerat: ego admotus, perinde atque osculum daturus acri morsu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam red diderim. Itaque qui præsentes erant, præfocare me accedere conati sunt tanquam hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem prophetam, compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens compescuit illos, pollicitusque est se facile me placidum redditu

rum declaraturumq́ quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime sæuirent ferocirentq́, sibi redderet amicos. Moxq́ ablegatis omnibus, mecum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læsisset ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq́ libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: pauloq́ pôst prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quòd tam facile fuissem commutatus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem fortè solus cũ Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq́ officiosè fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq́ gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatũ, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq́ inculpatè uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicãs uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq́ sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum: ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circunuallaret, atq́ illi se mihi commodos facilesq́ præberent, receptus in nauigium incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq́ (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, proq́ summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq́ ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximeq́ qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq́ præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdisset. Atq́ ita quidem ab iracundia destiti, meq́ repressi: non in tempore rem aggressurus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonimurus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq́ nomisma nouũ signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq́ putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd caluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia, atq́ hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut et epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neq́ non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniurauerant

rauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atque sacerdotali propheticaque corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset, ista faciebat, neque medico, neque homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquàm inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque amico, quemque ego unum omnium maximè suspicio: idque pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatē atque humanitatem erga hōs, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer uirū uerè sacrum, ingenioque diuino, quique solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quique solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent consuetudinē. Denique arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit.

DE SALTATIONE.

ARGVMENTVM.

D[illegible]

LVCIANVS.

POSTEAQVAM tu Craton, iam olim acerba quadam accusatione adornata, ac diu multùmque meditata in ius uocasti cū saltationes, tum ipsum saltandi artificium, insuper autem & nos reos fecisti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multum ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodum deceptus per imprudentiam rem omnium in mortalium uita optimam innocenter accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna censueris. CRA. Cum uir sies, ò optime, & maxime disciplinis liberalibus innutritus, necnon in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ò Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere sustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantē, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc oĩa cum pulsationibus & lasciuis et obscœnis carminib. & pedũ strepitu, hæc in quam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualem te esse conspicio, minime deceat. Quare ego cũ certior factus essem huic tam turpi te incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animò, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, non dissimilia cum ijs passus quorum aures penna leuiter perfricantur. Maxime uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & serijs, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificiosè canentes requirat. Cũ primis uero cũ grauem aliquam spectãdo tragœdiam, aut plenã hilaritatis comœdiam, non minorē uoluptatem capere possis, de quarũ palmario certamina quoq; poëtis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ò generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & è bonorum grege exactus esse. Atq; istud mihi optimũ factu uideť, ut his oĩbus constanti negatione medearis, neq; sub initio [illegible] deliquisse. In reliquũ uero caue, ne nobis ignorãtibus ex uiro quem olim egisti, in Liden quãpiam aut Baccham amissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia te reduceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce nauigio prætereuntibus cera opus est. Cęterum, tu & ab oculis uidére prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ò Craton, quàm uerò robustum in nos[illegible] nem solutis loris concitasti. Nisi quòd exemplum sumptum à lothophagis, [illegible] comparationem tractam à Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi in[illegible] duxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquam quod uoluptatem spectando cepi magnificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium incognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, [illegible] rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sum. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimas, quòd is cui illud uisum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi responde Craton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insecteris. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stulta spectandi curiositate paria fecisti. Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profundæ bar-

barba & cano capite ſederem inter mulierculas, & inſanientes illos ſpectatores, applaudens & præconijs ineptiſſimis acclamans homuntioni cuipiam perdito nulla neceſſitate lachrymas profundenti? LVC. Eſt equidem hoc tibi ignoſcendum ò Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, ſi meis monitis morem gerens tantum tempuſculi ſpectandis ſaltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo ſufficeret, nihil tibi poſthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, ſeruire queas ſpectaculis, unde exactè & uidere, & clarè audire poſſis omnia. CRAT. Nunquàm ergo forma fiam amabilis, ſiquid tale unquàm prudens ac ſciens fecero, ſemper autem membris hirſutis & barba incompta atque horrida, ut me nunc tui ex animo miſeret, omnibus modis inſanientis. LVC. Vis ergo, ò amice, omiſſis blaſphemijs atque conuitijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil ſuper ſaltatione, eiusque uirtutibus diſſerenti, tamen quemadmodũ non ſolum oblectamento ſit ſpectantibus, uerumetiam emolumento, tum quantis de rebus hominum animos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ ſpectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens ſpectaculis, ac optimis præceptis imbuens: ad hæc communem quandam corporis & animæ pulchritudinem oſtẽdens? Etenim quæ illi accedunt à Muſica & modulationibus, hæc inquam oĩa facere, non dedecori aut uituperio, ſed illi potius laudi tribuenda ſũt. CRAT. Quanquàm mihi in præſentia otiũ non eſt, inſanientem hominem auſcultãdi, ſuum ipſius morbum laudibus efferentem, attamen ſi nugis & inanibus fabularum cõmentis me opplere tibi conſultũ factũ uiſum eſt, paratus ſum in hoc tibi officioſe inſeruire, & aures præbere, uel ſine cera inutilia uerba obaudire ualẽs. Quare compreſſa uoce hanc tibi operam dabo: Dic uero quodcunque aĩo tuo libitum fuerit, quaſi nemine auſcultante. LVC. Euge ò Craton, iſtuc ipſum oĩum maxime mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim poſt ipſa re comperies, num nugæ tibi cenſendæ ſunt, quæ in mediũ producturus ſum. Ac principio quidem illud planiſſimè mihi ignorare uidere, quàm nõ nouitium inuentũ ſit ſaltatio, neque heri aut nuper natũ & inceptũ, puta apud maiores noſtros aut illorũ. Sed qui ſuper ſaltationis ortu, quàm ueriſſima perſcrutati ſunt, affirmant illam unà cũ mundi ac oĩum rerum generatione natã eſſe, & cũ amore deo illo uetuſtiſſio in lucẽ prodijſſe. Etenĩ ipſa ſyderũ chorea, & errantiũ cum non errantibus coniunctio, eorũdemque modulata atque concĩna participatio, & illa bella, tũ pulchrè inſtituta harmonia primogenitæ ſaltationis argumẽta fuere, & inditia certiſſima. Ea uero temporis progreſſu ſubinde incrementis aucta maioribus, neque nõ additiões melioris inuẽti ſortita nõ modicas, ſũmo nũc abſoluta uideť eſſe faſtigio, ac res eſſe oĩfariã uaria, & oĩb. modis concĩna & cõgruẽs, tũ bonũ multiplicis ornatus & ſcientiæ. Hoc uero ſaltãdi artificio aiunt Rheam potiſſimũ oblectatã, in Phrygia quidẽ Corybantas, in Creta autẽ Curetas ſaltare iuſſiſſe. Neque uero modicũ cepit ex illorũ cõpendiũ. Quippe circũ ſaltãtes Iouẽ illi ſeruarũt incolumẽ, ita ut Iupiter nõ grauatè fateať & ſalutis contributæ præmia ſe illis debere, p illorũ ſaltationẽ patrios dẽtes effugiẽs. Porro aũt hæc ſaltatio ab armatis deſaltabať, gladios ad ſcuta collidẽtibus, ac bellicũ quiddã & attonitũ ſaltãtibus. Mox uero inter Cretẽſes, ut quiſque maximè nobilitate præcellabat, ſũmo ſtudio hãc rem exercẽtes, præſtantiſſimi ſaltatores reddebanť, nõ tm̃ hoĩes priuati & humili loco orti, ſed nobiliores quoque & regij ſanguinis & primates in populo. Home. quoque Merionẽ nõ ſuggillare, uerũ pulcherrĩo laudis teſtimonio ornare uolẽs, ſaltatorẽ noĩauit. Itaque in tm̃ claritudinis & notitiæ ob ſaltãdi peritiam apud omnes uenerat, ut hæc non Græci ſolum de illo cõperta tenerent, ſed & Troianis hoſtibus non ignota forent. Videbant enim, ut mea eſt opinio, eius in bellando agilitatem, & concĩnũ membrorum motũ, quæ ex ſaltatione in uſũ cõuerſa peculiariter poſſidebat. Verſiculi Homeri ad hunc loquũtur modũ.

II.

III.

Te cito Merione, quamuis ſaltare peritum

Strauissem in dura confossum cuspide pugna,

Tametsi eundem non strauerat, ut enim in saltando semet magno studio exercuerat, sic facile, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atque emissa. Iam quanquam & alios complures ex heroibus enumerare possim, eo ipso saltandi studio diligentissime exercitatos, quique ex hac ipsa re artem fecerint, sufficere tamen suspicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui usque adeo hoc præcelluit artificio, ut cum speciem quoque saltandi pulcherrimam sibi adiecisset, Pyrrhichij nomen ab illo acceperit. Achilles quoque ipse his de filio suo inauditis, maiori gaudio suffusus est, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præstantiam & membrorum robur insuperabile. Atqui interea semper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius saltatione captum concideret, & direptum solo æquaretur. Lacedæmonij quoque, qui Græcorum præstantissimi esse censebãtur, cum à Castore & Polluce Caryatissare perdidicissent, quæ saltationis species à Carijs urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere soliti sunt, adeo ut ad tibiarum quoque modulos & rhythmum & moderatum pedis ingressum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conserendarum manuum signum Lacedæmonijs tibia dare solitum est. Proinde de omnibus quoque reportant uictoriam, musica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaque illorum Ephœbos nihilo minore cura saltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam summis colluctati sunt digitis, ac mutuis ictibus semet ceciderunt, quiescunt paruumper, & omne illorum certamen in saltationem solutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus est tibiam incinens, ac pedibus instrepens, Cæterum illi per odinem alter alterum sequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero saltatorias, quæ Bacho & Veneri gratæ sunt. Quinetiam cantus, quem inter saltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus est, quasi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ saltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, duæ enim canuntur, rationem quoque & præcepta saltandi in se complectitur. Procul, aiunt, ò pueri, promouete pedem, & saltate perfectius. Non disparia faciunt, quibus Hormũ saltare curæ est. Hormus autem genus saltationis est, adolescentibus uirginibusque commune, alternatim ad choream dispositis, ut planè hormum, hoc est segmentum referant. Solet autem adolescens chorum ducere more iuuenili saltans, quo postea in adoriendis hostibus usurus sit. Sequebatur hunc puella modestia quadam conspicua, quæ fœmineum saltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortudine compositum rectè dicere possimus. Cæterum quæ Homerus super Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, deque choro, quem illi Dædalus instituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, præteribo silentio. Præterea duos illos saltatores, quos eodem in loco Poeta Cibesteteras uocat chorum ducentes. Rursus quæ in clypeo memorat, in medioque duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquàm rem omnium pulcherrimam saltationẽ Vulcanus clypeo addidisset. Etenim Pheacas saltatione, ut par erat, uehementer fuisse oblectatos mirum uideri non debet, cum tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyssem ex omnibus quæ uisenda apud Pheacas conspexerat, hoc cum primis admirantem testatur, agilesque pedum motiones spectantem. Iam in Thessalia eo usque progressum est saltationis exercitium, ut populi præsides & antesignanos illorum præsaltatores uocare non dubitarint. Cui rei etiamnum statuarum inscriptiones, & tituli suo suffragantur testimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauassent operam erexerunt. Prætulit, inquit, præsaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi posuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probẽ desaltarit. Mitto illud, apud ueteres nullas

las unquam fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, quippe quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis certe constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quiddã legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione. Quòd autem hoc ita se habeat, reticenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud autẽ omnes audiũt, quòd ij, qui linguæ uicio atque incontinentia mysteria prodidissent, plerique eos desaltasse dictitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui saltatio non fuisset adhibita, sed & cũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingressi uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos subsecuti optimi facto delectu choreis excipiebãt. Itaque & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusque lyra impleta fuerat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoque posteaquàm mane è strato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemadmodũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerũ illi ad orientem conuersi, saltatione solem consalutant, sed cũ silentio seipsos conformantes, dei choream imitari atque effingere conantur. Et hæc Indorũ est precatio, & chori & sacrificiũ. Duabus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratione illatis iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquàm Aethiopũ uel sagittam excussam emitteret auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circũponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terrorem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquàm totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Etenim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse eximiũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdique peritũ, qui ipsemet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in aquas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiã agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetũ, deinde arboris motũ flexibilem, postremo in sũma quicquid collibuisset, exprimeret. Cæterũ, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorem opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoque fieret quæcunque saltãdi artificio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam præditos esse animaduertimus, uideasque illos eodem tempore diuersissimis modis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽdũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerũ facies semet transfundere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significare uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem saltationem præterire tacitam, quam nobilissimi quique illorũ, quos uocant Salios (est autem nomẽ sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè, & religiosissimè. Neque uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhorret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosũ, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Ideis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendũ fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptũ adhuc puerũ, durũ porrò, & rudem & suprà modũ uirilem, non prius amorũ peritũ reddidit, quàm perfectũ eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semper decimam partem spoliorum in bello partorum reciperet. Vt autem Dionysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaque tria sint celeberrimarum saltationum genera. Cordacis & Scinnidis & Emmeliæ, quibus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuique nomen indiderunt, Et hac saltãdi arte utens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis saltẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ò admirande, uide

uide ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorum honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad Poëtas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus cum res mortalium longè iucundissimas iuxtà ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnũ, amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinem, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatã, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quæ saltationi adiuncta est, ac munus quod à Dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellum & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanqnam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc auditu percepit. Sed ipse statim sub auroræ exortũ Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc summum et elegantissimũ referre non est ueritus encomiũ, nimirum eas circa fontem floridũ mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tripudiũ. At tu, ô generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationem conscindis contumeliosis conuitijs. Cęterũ, ipse Socrates, uir omnium sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, non tantũ saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, plurimũ tribuens uenustæ concinnitati & elegantiæ, tũ apto motui, neq; non mouentis afformationi. Nec ueritus est iam natu grandior saltationẽ inter serias habere disciplinas, uidebaturque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora ac uiliora perdiscere non piguit, sed tibicinarũ quoq; scholas frequẽtare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, necdum tanta elegãtia & pulchritudiuis accessione auctam & elatã. Qui si nunc eos quoq; opera in summum usq; fastigium erecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis post habitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquàm perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicã quidẽ esse Emmeliam, comicã uero esse Cordaca. Nonnunquàm usurpari & tertiã, nempe Sicinniden, Postea uero quàm in principio saltationi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre non dubitaris, tam quam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aũt & cytharam relinquamus. Etenim et istæ saltationis partes sũt ducendis choreis subseruiẽtes. Porrò autẽ ipsam tragœdiã primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpe & minimè iucundum spectaculũ, homo lõgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediẽs, caput larua minaci obductũ habẽs, tũ peramplo ore hyãte, quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascititia pectora, & uẽtres factitios, adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine discors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas calamita

calamitates modulantis, ac sola uoce semetipsum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priscorum poëtarũ industria inuenta sunt. Et quàm diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis est contio. Vbi uero ipse Hercules carmine lugubri in scenam ingressus est, sui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, ueneratur, adeo ut sanæ mentis homo quispiam iure optimo talem actionem solœcismũ uitiosum possit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in saltatione damnasti, uiros histriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; est et tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Comœdia partem personarum omnium maximè ridiculam & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorũ personas. Sed enim saltationis habitus, quàm decens sit & modestus, quorsum attinet dicere, cum cæcis quoq; ista sunt perspicua. Larua ipsa pulcherrima & subiectæ fabulæ respondens, non immane hiat, ut illæ, sed saltationi per omnia conuenit. Habet enim permultos sub illa uociferantes. Olim uero ipsi quoque saltatores canebant, & unà saltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uisum est factu longè consultius, ut alij saltantibus succinerent. Porrò autem argumenta utrisq; communia sunt, neque ulla in re à tragicis distinctim separata sunt saltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata sunt illa, maiorisq; studio perdiscenda, atque infinitas mutationes habentia. Quòd autem saltationum nulla sunt certamina, hanc ego caussam esse opinor, quòd certaminum authoribus res maior & grauior uisa sit esse saltatio, quàm ut de ea exactè pronunciari possit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præstantissimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipsos decertandum præponitur, adiecisse. Iam uero super ijs respondere tibi stat sentẽtia, quæ oratione mihi omissa sunt, quæ non pauca esse uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obscurum est, complures ante nos de saltatione libellos conscripsisse, ac omnem suam in scribendo operam et industriam in hoc posuisse, ut omnia saltationis genera atque species numero cõprehenderent, earundemq; nomina percenserent, tum cuiusmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo instituto magnam multiplicis scientiæ opinionem sibi adiuncturos existimabant. Ego uero hanc ambitiosam super hisce rebus contentionẽ & ineptum & seræ cognitionis, & mihi ipsi in præsens minimè tempestiuam & accommodam esse arbitror, eamq; ob rem illa supersedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quòd neque in præsentia statuerim, omnem saltationem à prima stirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ scopũ esse propositum, saltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generosioribus propositis. Verum hoc orationis meæ caput & summa futura est, ut eam saltandi rationem quæ nunc constituta in usu uersatur, laudibus illustrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in se complectatur, & quàm non nuper primum incepta ad tantum uenustatis & elegantiæ culmen & fastigiũ peruenerit, nec minus de se exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & saltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenustatem et fructum absolutissimum, qui nunc omnium perfectissimè cunctis augmentis ematuruit, illũ nunc in præsens oratione nostra explicabimus, posthabita Thermaystridæ & gruum saltatione, & alijs præsenti parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam saltandi speciem aptam conuiuijs et compotationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri solet, hominibus rusticis sæpenumero ad tibiam muliebriter saltantibus saltus duros & loboriosos, et quos etiamnum agrestium studio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, sed quia à præsenti saltatione omnibus modis aliena est, nec quicquàm cum illo cõmune habet. Quandoquidem ipse quoq; Plato in legibus, nonnullas illius species commendat, nonnullas uerò in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem,

exigens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quæ saltatorē eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediam, ut cognoscas quâm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & exposita, sed oīm disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerumetiam rhythmices & geometrices, cum primis uerò philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanquam superfluam & parum accommodam existimatum est. Neq; uerò abhorret à rhetorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atq; affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam rhetores. Sed nec à graphica exclusa est, & plastice, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uerò præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusq; filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxta Calchantem Homericū saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitationis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neq; nō obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habituum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum priscarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoria, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est usq; ad Cleopatræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circūscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè calleat, cœli sectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam imposturam, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionē, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationē, Promethei suppliciū amoris utriusq; robur & uiolentiā. Post hæc Deli errationē, et Latones ex partu dolores, & Pythonis cædē, et Tityi insidias, ac mox queadmodū mediū terræ aquilarū uolatu inuentū sit. Adhæc Deucalionem, ac magnū illud id ætatis naufragium, tum unicam illā arcam humani generis reliquias conseruantē. Præterea quemadmodū denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationē, & Iunonis dolū, & Semeles conflagrationē, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Mineruа referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationē illam de Attica, & primū in Areopago iudicium. In sūma totum illum sermonē Atticum fabulosis narrationibus refertissimū. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proserpinā, & Celei hospitalitatē, & Triptolemi agriculturam, & uitium plantationem factā ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medeæ susceptionē, eiusq; denuo in persas fugā, ac regis Erichthei filias, et natas Pandionis, tū quæcunq; in Thratia perpessæ sunt et fecerūt. Deinde nō ignorādus est illi Acamas, nō Phyllis, nō primus raptus Helenę, tū Castoris atq; Pollucis aduersus urbē expeditio, neq; nō mors Hippolyti, et Heraclidarū reditus. Iure eñ & ista in fabulis atticis cēsebuntur. Et hęc quidem ex rebus gestis Atheniēsiū sanè quàm pauca exēpli gratia ex multis à me pretermissis percurri. Deinceps uero memoria quoq; tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga benè de se meritam ingratitudo.

Qui-

Quibus postea annectenda sunt cũ Cithærone quæcunq; Thebanis ciuibus acta sunt,
& Labdacidarum ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes
serpentini, et Spartanorũ retributio†. Et rursus, Cadmi in serpentẽ transmutatio,
& ad lyram præcinentem murorum substructio, & murorum instauratoris insania,
& uxoris eius nempe Niobes sibi ac suis exitiosa iactãtia, & in luctu silentiũ, tum quæ
cunq; de Pentheo, quæcunq; de Actęone, quæcunq; de Oedipode, quæcunq; de Her
cule cum omnibus illius certaminibus literis prodita sunt, eiusque liberorũ per insani
am facta internitio. Deinde Corinthus, & ipsa plena fabulis, Glaucam et Creonta ha
bens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobæam, Solisq; & Neptuni pugnam.
Post hæc autem Athamantis furentem insaniam, ac nubis liberorum in ariete fugã
aëriam. Inus & Melicertæ susceptionem. Adhæc neque Pelopidarum facta saltatori
negligenda sunt, neque Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter gesta sunt. Et
ante illos Inachus & Io, & ipsius custos Argus, & Atreus, & Thyestes, & Aerope,
& uellus aureum, & Pelopiæ nuptiæ, & Agammemnonis interfectio, & Clytemne
stræ supplicium. Iam adhuc ante illos septem principum aduersus Thebas expedi-
tio, & generorum exulum Adrasti susceptio, & oraculum de illis proditum, præte-
rea ducum in bello cæsorum interdicta sepultura, et propter hanc Antigones & Me
necei miserabilis interitus, Insuper quæcunq; feruntur in Nemea Hypsipyle et Arch
emorus saltatori monimenta cum primis necessaria. At etiam quæ ante illa tempora
acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Persei natiuitatem, certamen quod
aduersus Gorgonas suscepit. Adde illis & Aethiopicam narrationem, Cassiopæam
& Andromedam, & Cepheum, quos inter astra annumerauit quoq; hominũ id æta
tis credulitas. Quinetiam illa non ignorabit prisca facta Aegypti & Danai, & insidi
as quibus petitæ sunt nuptiæ. Non pauca uero eius generis suppeditabit & Lacedæ
mon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitium à dis
co illatum, enatumq; ex illius sanguine flosculum, & gementem in eodem inscriptio
nem αι αι, & Tyndarum à morte reducem, & Iouis ob hoc ipsum aduersus Aescula
pium excandescentiam. Præterea paridis apud Menelaũ hospitium, & Helenæ rap
tum post factum propter pomum iudicium. Planè enim existimet Spartanæ histo
riæ & Iliacam esse adiunctam copiosam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unum
quenq; apud Troiam occisorum fabula agenda scenæ præponitur. Consentaneum
uero est, ut horum subinde memor sit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu us
q; ad græcorum procerum in patriam reditum peracta sunt. Neq; Aeneæ erroris
obliuiscatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locum quoq; habebunt, quæ de Oreste
circumferuntur fabulæ, tum qualia satis fidenter ausus est in Scythia. Sed nec illa,
quæ antehac gesta sunt, inepta putabit, Achillis in Scyro cum uirginibus conuersatio
nem, Vlyssis insaniam, Philoctetæ à Græcis derelictionem. In summa, totam Vlysse
am errationem, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; usq; ad
procorum supplicia. Ante hæc uero quibus sycophantijs Palemedi perniciem machi
natus est, & ira Nauplij, & Aiacis furentis insania, & alterius ad petras naufragium
facientis exitium. Quinetiam Elis multas occasiones præbebit saltare conantibus,
Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiorum Athletas. Atqui
nec Arcadia fabularum expers est, Daphnes fugam, Callisthus ferinam uitam, Cen
taurorum temulentiam. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinatio
nem exhibens. Iam si oratione in Cretam descenderit, permulta inde sumet saltatio,
Europam, Pasiphaën, thauros utrosq; Labyrinthum, Ariadnen, Phædram, Andro
geum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneum Cretæ custo
dem. At si in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo sumet salta-
tio, Altheam, Meleagrum, Atalanten, Dalum†, fluminis cum Hercule luctã, Stre-
num procreationem, Echinadum, & post insaniam retributionem, Alcmæonis ha
bitationem; Deinde, Nessum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda est Hercu-
lis in Oeta monte pyra & conflagratio, Habet etiam Thratia non parum multa sal-

tanti necessaria, nempe Orpheum, & illius factam à mulierculis dilaniationem, eiusque caput loquens, idemque unà cum lyra natans. Praeterea Haemum & Rhodopen, tum Lycurgi supplicium. Porrò, Thessalia adhuc plura his subministrabit, Peliam, Iasonem, Alcestim, classem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacem eius carinam. Insuper res in Lemno gestas, Aeetam, Medeae somniū, Apsyrti dilacerationem, tum omnia illa quae inter nauigandum acciderunt. Posthaec autem Protesilaum & Laodamiam. Rursus si in Asiam postliminio te contuleris, multam ibi inuenies fabularum copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Polycratis calamitas, atque filiae eius usque ad Persas erratio. Quinetiam his adhuc antiquiora nimirū Tantali loquax incontinentia, tum Deorum apud eundem conuiuiū, & Pelopis carnea depastio, eiusque elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & populi lugentes sorores & electrum lachrymantes. Sciet eiusmodi quoque Hesperidas, & custodem aurei fructus Draconem, & Atlantis laborem, & Gerionem, tum boum ex Erythia abactionem. Neque ignorabit omnes fabulosas formarum transformationes, quaecunque in arbores aut animantes, aut aues transmutatae sunt, & quot ex mulieribus uiri facti sunt. Dico autem Cenea & uatem Thiresiam. Super haec in Phenitia Myrrham, & luctum illum Assirium qui geminus est. Et haec habebit cognita, et adhuc recentiora, quaecunque post Macedonum imperium ausus est Antipater, & Seleucus ob amorem Stronices. Aegyptiorum quae magis erunt arcana cognoscet quidem, ea autem saltando repraesentabit significantius. Epaphum dico & Osirim, praeterea Deorum in animalia transmutationes. Ante omnia uero ea quae circa amores illorū uariè & mirificè contigerunt, quaeque de Ioue ipso feruntur fabulae, tum in quascunque facies semet transfigurarit. Omnē uero inferorum tragoediam tanquàm digitos unguesque suos tenebit, tum suppliciorum genera, & quae cuiusque caussa extiterit. Et Pirithoi & Thesei indiuulsam usque ad inferos amicitiam. Vt autem, uno quasi fasce summatim perstringam omnia, nihil quod ab Homero & Hesiodo, tum ab reliquis poëtis eximijs & excellentibus maximè tragicis dictum est, ignorabit. Haec ad modum pauca ex multis, aut potius ex innumeris istam syluam, rerumque saltationi necessariarum saltem capita aliquot percensui. Reliqua uero cum Poëtis, tum ipsis saltatoribus demonstranda reliqui, ac tibi quoque iuxta dictorum similitudinem indaganda. Quae omnia in numerato parata saltatori reponenda sunt, ut cum tempus exegerit, nullo negotio possit exprimere. Quoniam uero imitatrix est saltatio, motibusque & gesticulatione ea quae cantantur semet expressurā pollicetur, summopere illi necessarium est, quod & rhetores factitare consueuerunt, ut perspicuitatem exerceat, ut unumquodque quod ab illa demonstratum fuerit, ita clarè, ita perspicuè ob oculos positum repraesentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico oraculo proditum est, oportet saltationis spectatorem & mutum saltatorem intelligere, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoque accidisse fama est. Quandoquidem & ipse non secus atque tu in iuditium uocare solebat Orhesticen, dicens tibiae & fistularum & strepituum superuacuum quoddam esse saltatorem, quippe qui argumento conficiendae fabulae parum afferret, motū modo insulsum & uanum adhiberet, ab omni ratione atque intelligentia seiunctum. Caeterum homines, qui hac in re praestigijs illuderentur, uestitu serico, personatuque aptè acommodato, tibiaque & lasciuis cantilenis, & canentium modulata concinnitate quibus exornaretur nequaquàm saltatoris esse officium. Saltator ergo Neronis tempestate eximius & celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, sed si quis etiam alius, historiarum memoria & mouendi eleganti artificio praecellens plurimum, praecatus est Demetrium sapientissimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum saltantem spectare uelit, deinde si uideretur reprehenderet, ac saltationem acerbissimè accusatam exibilaret atque exploderet. Pollicebatur adhaec se nullis tibijs & cantilenis adhibitis saltaturum, quemadmodum & fecit. Etenim strepitibus & tibijs & choro imposito silentio, ipse per se saltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui concubitus proditorem

rem, Vulcanum mœchantibus inſidias machinantem, ac uinculis utroſque & Martem & Venerem illaqueantem, Deos ſpectaculo aſſiſtentes, Venerem ſuf fuſo rubore pudefactam, ſubuerentem & meticuloſius Martem ſupplicantem. Præterea quaſcunq; alias hæc fabula partes complectitur. Adeo ut Demetrius ipſa artificioſa ſaltatione iam exhilaratus maxima laude ſaltatorem extulerit. Exclamabat enim uoce quàm potuit acutiſſima in hæc uerba prorumpens, Audio ô homo cuiuſmodi facias, neque enim tantū uideo, ſed mihi uidére ipſis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora noſtra uerſatur oratio, animus eſt uiri barbari ſuper eodem ſaltatore tibi referre teſtimonium, quo laudem præclariſſimam ſaltandi artificio attributam eſſe cognoſcas. Quippe è barbaris quidem homo regius è Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam ueniſſet, unaq; cum alijs hunc ſpectaſſet ſaltatorem, adeò ſaltantem perſpicuè, ut quanquam nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua ſemigræcus quiſpiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iam uero cum iterū ad ſuos regreſſurus eſſet barbarus, eumq; Nero benignius atq; amantius inuitaret, & ſi quid uellet poſtulare, liberaliter iuberet ſeq; promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc ſaltatorem, et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus eſt? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua diſpares, ad illos intelligendos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facile eſt, Itaque, ſi alicuius egens ero, ille innuens ſingula quæq; mihi interpretabitur. Tantum conſecuta erat agilis ſaltationis imitatio, cum clara & manifeſta apparuiſſet. Cæterum, exercitium iuxta quod immorandū eſt, & ſaltationis ſcopus eſt repræſentatio, ut dixi, eadem opera & rhetoribus exercenda, maximè uero ijs qui declamationibus, quas uocāt, uacant. At hæc quoq; in ſaltatoribus præcipuè laudi datur, ut perſonis in ſcenam introductis, ſaltator per omnia geſtu reſpondeat, neque ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis diſcrepent, ſed in uno quoq; illorum demonſtretur proprietas & excellentia. Volo itaq; & alterius tibi barbari orationem ea ipſa de re percenſere. Etenim cum quinque perſonas uidiſſet ſaltatori adparatas, tot enim partibus ſeu actibus conſtabat fabula, unum uidens ſaltatorem, quærebat, qui nam reliqui eſſent futuri, qui alias perſonas ſaltando repræſentarent. Poſtea uero quàm certior factus eſt, ut illum omnia ſaltatione ſua repræſentaturum, Fefelliſti nos, inquit, ô optime, quòd cum corpus unum tibi ſit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iniuria uero & Itali, ſaltatorem Pantomimi nomine cohoneſtarūt, ab ipſo penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habenda eſt illa poëtica cohortatio, ô fili, Polypi mentem obtinens in omnibus uerſari urbibus, ſaltatori equidem perneceſſaria, quem rebus adhærentem oportet ſemetipſum quibusq; factis applicare. Præcipue uero mores & affectus ſe demonſtraturam & ſimulaturam pollicetur ſaltatio, nunc quidem amantem, deinde iraſcentem introducens. Mox alium inſanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modeſtè. Et quod omnium maximè mirandum eſt, una eademq; die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et aliās ipſe ille Atreus eſt, aliās Thyeſtes, poſt puſillū Aegiſtus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificioſe refert induſtria. Alia quidem ſpectacula & diſciplinæ unam quampiam rem oſtendunt, aut enim tibia eſt, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plauſibilis aliqua comœdia. Cæterum ſaltator hæc omnia ſimul comprehenſa in ſe complectitur, & eſt uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fiſtulam, pedum ſtrepitū clangorem cymbali, repræſentatoris uocem concinnam, canentium concentum cōſonum & unanimem. Præterea alia quidē alterutrius in homine partis ſunt opera, alia enim ſunt mentis, alia corporis. Cæterum, in ſaltatione iſta mixta ſunt. Etenim mentis demonſtrationem corporei exercitij actione ipſis rebus quæ fiunt ineſſe uidemus. Maximi uero omnium ducenda eſt rerū quæ geruntur ſapientia, et quòd

nihil citra rationem cõmmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenęus planè uir honestus ac bonus saltatores Chirisophos, id est, manu sapientes nominare solitus est, ibatq; frequenter ad illorum spectacula, quasi melior à theatro subinde esset reuersurus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiso quondã semel non de industria assistens saltatore suis rebus indulgente. Quali me, inquit, spectaculo priuauit uerecundia, quam è Philosophia hauseram. Quod si uera sunt quæ de anima Platonem disseruisse constat, tres eius partes pulcherrimè ostendit saltator: uim irascendi, quoties iratũ exprimit: desyderandi, quoties amantẽ repræsentat: raciocinãdi, quãdo singulos affectus quasi frenis quibusdã coërcitos explicat. Et hoc in omnes saltationis partes, quemadmodũ tactus inter sensus corporeos, disseminatũ est. Porrò aũt cũ pulchritudinis tantã rationem habere soleat, atq; inter saltandũ decentis & concinę formositatis, quid aliud quàm Aristotelis pulchritudinẽ confirmare uidetur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco cõstituentis. Audiui uero aliũ super saltantium personarum silentio longè iuuenilius differentẽ, quod eo Pythagoricæ disciplinę dogma subobscurè significari uideatur. Præterea cũ aliæ uitę actiones, illę quidẽ oblectationẽ, aliæ uero utilitatẽ exercentibus suppeditent, soli saltationi utraq; hęc iuxtà adesse uidemus ac utilitatẽ longè præstãtiorem, quatenus cũ uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc spectatu iucũdius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac sanguine diffluẽtes, aliosq; luctãtes in puluere, quos nõ raro saltatio et longè tutius simul atq; decẽtius & maiori cũ uoluptate demonstrat. Quocirca apti decentesq; in saltando motus, ac corporis inuersiones et circunductiones, insuper saltus & resupinationes quibus utitur, alijs equidẽ sæpenumero fuere oblectamento spectantibus, ipsis aũt hæc eadem exercentibus saluberrima. Etenim illud ego gymnasijs pulcherrimũ & maximè omniũ conducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant, et mẽbra flexibiliora iuxta ac leuiora efficiant, et ad omnẽ mutationem promptiora instituant, neq; mediocri robore corpora solidius confirmant, Qui ergo saltatio res erit non omniũ elegantissima, quę et mentem acuat, & corpus exerceat, spectantes oblectet, multas res priscas homines doceat, tibijs, cymbalis, numeroso carminũ concentu animũ quantũ ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaq; si perfectã uocũ modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorũ pleniorẽ aut concinniorem? Quòd si tibiæ aut fistulę sono dulcissimo caperis, sufficiens in saltatione quoq; fruendi tibi parata est copia. Mitto dicere quòd moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hisce utẽs spectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio ꝑsequi male facta, contrà lachrymis deflere innocenter affectos iniuria. In sũma totã spectantiũ uitam emendari. Quod aũt pręcipua in saltatoribus laude extollendũ est, illud iam dicturus sum, mẽbrorũ robur atq; mollitiem rectè exercere, utrunq; iuxtà mihi admirandũ uidetur, ut si quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris tenerã & delicatã ostentaret mollitiem. Iam uero oratione tibi ostensurus sum, qualem & corpore, & animo optimũ saltatorẽ esse oporteat. Et sanè mentis dotes tam magna ex parte eꝯ secutus sum. Quippe memoria præcellere, ac pręcipua ingenij indole clarũ, adhęc solerti & acuta intelligentia præditũ esse, illũ oportere aio, & qui potissimũ temporis rationem habere possit, pręterea aũt ut poëmatũ ingeniosus censor sit, tũ cantuũ atq; carminum præstantissimorũ peritus expensor, uitiosẽ uero factorũ repręhensor argutus. Cæterũ corporis modum iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neq; impense altus sit, neq; pręter modum crassus, neq; breuis nimium aut humilis, neq; natura depressus, Nanus aut Pomilio, sed moderatæ staturæ per omnia. Neq; carnosus admodum, & obesus, absurdũ enim est, neq; rursus corpore impense tenui, hoc enim aridi cadaueris præ se fert imaginem. Memorabo uero tibi populi cuiusdam ad huiusmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingeniosissimos, quibus studio est saltationem omnibus alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorum & factorum obseruantes sunt, ut nihil omnino earumrerum illorum subterfugere possit iudicium. Ergo cum corpusculo admodum modiculo saltator in

scenam

scenam ingressus saltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Astia nacten uidemus, ubi autem Hectorem mansisse dicemus? Rursus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea saltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus esset. Transcende, inquiunt, muros, nihil tibi scalis opus est. Quinetiam impendio corpulentum & obesum saltatorem salse subsannarunt, qui cum ingentem saltum facere adniteretur, Theatrum nobis, inquiunt, suffulciendum fuerat. Contra, nimium arido & tenui tanquam malè habenti, benè ualere certatim precati sunt. Horum profecto non concitandi risus gratia mentionem adduxi, sed ut cognosceres multas quoque gentes magno studio saltandi coluisse artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint sagaciter deprehendere. Sit ergo saltator corpore per omnia mobili & soluto simul atque firmo, ut & flecti postulante tempore, & firmiter consistere si opus sit, possit. Quod autem saltatio à manuum gesticulatione in certaminibus proponi solita aliena non sit, sed particeps sit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutum, deprehendere poteris haud obscurè, singularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauissimo ea quæ oculis adparent certiora uidentur quàm quæ percipiuntur auribus. Saltationi & oculorum & aurium iudicium præsto est. Vsquæadeo uero mouet saltatio, ut quidam misere & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingressus, conspectis quorum caussa amor esset malis, mentis sanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam serenata hilarior, quasi pharmacũ quoddam priorum malorum obliuionem inducens, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnem abstergens hausisset. Quod autem ista populo fuerint familiaria, ac quisque spectantium ea quæ inter saltandum demonstrantur callidè, cognoscat, argumento sunt spectatorum profusæ non raro lachrymæ, quoties casus aliquis acerbus & miserabilis productus fuerit. Bacchcia saltatio in Ionia præcipue, & Põto tanto certè studio celebris, quam & satyricam uocant, usque adeo hominibus ea detentis uoluptati esse consueuit, ut statutis temporibus cæterarum rerum obliti omniũ, perpetuos dies desideant, spectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus saltationes nobilissimi quiq;, ex singulis ciuitatibus primores atq; principes, non reuerentiæ gratia, sed potius ob hoc ipsum magnos sese ferebant, magis quàm ob generis claritudinem, & obsequia, & dignitates, quæ debebantur nobilibus. Postea uero quàm uirtutes saltatorias percurri, audi iam nunc deinceps & saltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitantur iam ostẽdi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obseruabis. Permulti enim illorum propter inscitiam (fieri enim non potest, ut omnes sapientia exornati sint) turpibus inter saltandum solœcismis delinquunt. Illi quidem dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem saltando à rhythmo non discrepant, res autem parum aptẽ & tempestiuè saltationi accommodant, quorum ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes saltans, necnon Saturnum deuorantem liberos, Thyestæ calamitates adsaltabat. Rursus alius Semelen percussam fulmine repræsentaturus, Glaucen illi assimilabat, tempore longe posteriorem. Atqui nequaquàm eiusmodi saltatorum gratia, saltationem respuendam esse censeo, neque ipsum odio prosequendum exercitium, sed illi potius, ut sunt, imperiti habendi sunt. Laudandos atem eos qui legitimè ac iuxta rhythmum satis artificiose cuncta obeunt. In summa, oportet saltatorem omnibus numeris esse absolutissimum, ut totum quod agit sit concinnum, sit aptè accommodatum, ac intra mensuram cohibitum, sibipsi non diuersum, à sycophantæ morsu alienum, reprehensioni minimè obnoxium, & quo nihil desyderari possit. Est præterea summopere necessarium, ut saltator optimis cogitationibus temperanter instructus sit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandum profunda, summa uerò in illo requiritur hu-

manitas. Statim enim ſolidam à ſpectatoribus laudem cõſequitur, quoties quiſque uidentium ſua ipſius acta illo repræſentante cognouerit. Magis uero uelut in ſpeculo, in ſaltatore ſe ipſe conſpexerit, tum qualia paſſus ſit, quæque quondam factitare illi ſtudio fuerint. Neque enim tunc præ uoluptate homines ſe cohibere queunt, ſed certatim ad effundendas laudes proruunt, quiſque ſuæ ipſius animæ ſimulachra conſpiciens, ac ſemet ipſum cognoſcens. Planè enim Delphicum illud uerbũ, Noſce te ipſum, ex eiuſmodi reportant ſpectaculo. Atque è theatro diſcedunt, poſteaquàm quæ expetenda, quæq; fugienda ſint, perdidicerint, & eorum quæ prius ignorabant, periti euaſerint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, ſic pari quoque ratione in ſaltationibus ea quæ multis uitio datur Cacozelia , hoc eſt, mala affectatio, imitationis modũ tranſgredientibus, ac pro ut quàm par fuerat actione excedentibus. Et ſi magnum quiddam demonſtrandum eſt, illud præter modum demonſtrantibus, rurſus ſi quid molle ac tenerum repræſentandum eſt, illud plus ſatis effœminantibus. Porrò actiones graues atq; uiriles ad immanitatem uſque ferinam euehentibus. Quod ego quondam ſaltatorem facientem uidens memoria teneo, antea quidem mirum nec non celebrem ſaltandi artificem, cætera ſanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud ſcio quo caſu tunc in ita deformem repræſentationem immoderata affectatione delapſus ſit. Quippe, cum illi Aiax deſaltandus eſſet, mox furens poſt uictoriam, tantum à ſaltationis decoro excidit, ut nullo modo Aiacis furentis inſaniam repræſentare, ſed ipſe oĩm iudicio planè furere atque debacchari uideretur. Vnius enim ferreis calceamentis inſtrepentiũ ueſtimentum uiolenter diſcidit, alterius è Muſicorum numero correptam tibiam, Vlyſſis iuxta ſtantis, ob potitam armorum uictoriam geſtientis capiti illidens incuſſit. Et niſi tyara obſtitiſſet, & plagæ uiolentiam excepiſſet, infelix ille Vlyſſes perijſſet, ad uerberantis ſaltatoris pedes prolapſus. Atqui uniuerſa ſpectantium corona ſimili morbo ueſaniæ correpta unà cum Aiace pariter inſaniebat, & exilientes uociferabantur, ac ueſtes à ſe proijciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodum obſeruantes, neque quod benè, neque quod ſecus fit diſcernere queuntes, hæc omnia ad ſummam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametſi rem probè callebant, ac non parum ob factum pudore ſuffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant ſilentio. Ipſa porrò laude ſaltatoris amentiam honeſtè contegebant, planè perſpicientes hæc non Aiacis, ſed ſaltatoris ueſania eſſe perpetrata. Neq; uero generoſus ille hiſce contentus quietem egit, ſed aliud quiddam multo magis admiſit ridiculum. Progreſſus enim in medium ſenatorũ inter duos conſules conſedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptum flagellis quemadmodum arietem cederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebant, Nonnulli uero ſuſpicabantur, ne ex immodica inſaniæ affectatione uero furoris morbo implicatus eſſet. Et ſanè perhibebant illum, poſtquàm à tanta ueſaniæ temulentia ſobrius eſſet factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiſerat, affectum eſſe pœnitentia, ut præ nimia mentis mœſtitia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatam inſaniam perturbatus. Atqui ne ipſe quidem hoc occultè aut diſſimulanter habuit, ſed ſatis manifeſtè declarauit. Siquidem poſtulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam deſaltaret, adhibito repræſentatore, inquit ad theatrum, ſatis ſuperq; eſſe ſemel inſaniuiſſe. Maximè uero omnium eius animum diſcruciauit emulus. Cum enim idem Aiax illi ex compoſito deſaltandus eſſet, adeo modeſtè & temperanter eius repræſentauit inſaniã, ut magnam inde laudem reportaret, ſaltationis fines nuſquam egreſſus, neq; repræſentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ò amice, pauca ſanè ex perquam multis decerpta oſtendi ſaltationis ſtudia atq; exercitia, ne prorſus indignè aut dolenter patiaris, ſi iſta libenter & magna cum uoluptate ſpectare ſoleam. Cæterum, ſi animus eſt, te mecum eiuſmodi participem eſſe ſpectaculi, ſat ſcio illius illecebris te captum iri, inſuper etiam tripudiaturum, Itaq; nihil opus eſt, ut illud Circes dict-

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouem neque asini caput, neque porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero præ uoluptate quam spectando mirificam capies, non multum Ciceoni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, quòd illius adminiculo quorũ oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, et oculos demulcens, & excubare faciens, & mentem ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Atqui iam tuis me Luciane dictis persuasisti, iamque mihi patent & aures & oculi. Et uide ò amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum iueris, & me tecum unà pariter spectatum abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris.

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

faltan las notas no mas.//

ARGVMENTVM.

D

LVCIANVS.

LEXIPHANES, formosus ille, cum libro scilicet. LEX. Per Iouem Luciane, scriptum est hornum quoddam meorũ, calidum adhuc. LVC. Iam enim quippiã de squaloribus nobis scribis? LEX. Haud equidem. Neque uero squalorẽ dixi, sed uenustas quędam est scriptũ adhuc recens ita appellare, Tu aũt uideris, aures sordibus oppletas habere. LVC. Ignosce amice, Nam multũ affinitatis inter se habent calor, & squalor. Sed dic mihi, quod nam argumentũ scripti istius est? LEX. Conuiuium in eo uicissim instituo contra Aristonis illum. LVC. Multi quidem Aristones sunt, sed tu quantũ ex symposio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè sentis, cæterũ quod dicitur ut facile cuiuis alteri inexplicabile fuisset*. LVC. Proinde mihi pauca ipsius libri recita, ut ne omnino expers sim epuli istius. Nectar em̃ quoddam pocillaturus ex ipso nobis esse uidére. LEX. Cauillatorem igitur hũc abs te in humũ proijce. Ipse uero auribus factis permeabilibus auscultato iam, [illegible] ista Cypselis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypselus neq; Periander in auribus residet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragam, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum utiq; habeat, ac multum eloquentiæ pręse ferat, * stilo haudquaquam trito, atq; obuio composita, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiuscemodi esse. Præsertim tua cum sit, sed incipe tandem. LEX. Pro[illegible] [illegible] Exin uespertinum inde cœnabimus postea, inquit Callicles. Exin uespertinum illud (quod solet) in Lyceo* obambulabimus. Iam nunc aũt tempus est ungendi, pro meridiano atq; æstiuo more, & ad solis splendorem apricandi, ac postquam lauerimus, panem elitandi. Atq; adeo abeundum iam est. Tu uero puer, strigilem mihi. ac * uestẽ pelliceam linteaq; & saponem, ut mittas in balneum atq; * ablutoriam ut afferas. Habes autem humi iuxta * armariolum duos obolos. Sed & tu quid ages, Lexiphanes, Uenies ne, an amplius hic demoraberis? Tum ego. Iam olim, inquam, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex ijs quæ circa anũ sũt, male habeo, mula * [illegible] uidelicet. Approperabat enim mulio, tametsi claudicaret ipse. Sed & in ipso agro absq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æstiuam cantionem, eos nimirum, qui patri meo sepulchrum extruebant. Postquam igitur cum illis unà fodissem, & cum ijs quoq; qui ripam aggerebant, ipse parumper manũ operi admouissem, illos quidem reliqui, & frigoris caussa, & quia * uredo quędam erat. Scis aũt quòd in frigore uehementi uredines generentur. Ego uero obambulans culta agri [illegible] etiam allia repperi inter ipsa enata. Ac * terræclauis aliquot effossis, scanarijsq; herbis, & Bracanis etiui collectis, præterea & hordeo coëmpto (nondum autem [illegible] florescentibus [illegible] bus fragrabãt, ut pedibus incedere liberet) sublatus in [illegible] [illegible] podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & sudo frequenter, & corpore languesco, opusq; habeo quàm plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem post laborem ablui. Proin & ipse puerum curriculo ablegabo, quẽ ue[illegible]

ax desaltandus esset, m
dit, ut nullo modo Aia
nè furere atque debac
uestimentum uiolente
Vlyssis iuxta stantis, o
sit. Et nisi tyara obstiti
set, ad uerberantis salt:
simili morbo uesaniæ
ferabantur, ac uestes à
dum obseruantes, neq
omnia ad summam do
uiliores uero, tametsi r
derentur, neq; tamen il
mentiam honestę cont
sania esse perpetrata. N
ud quiddam multo ma
inter duos consules con
tum flagellis quemadm
rabantur, partim rideb
affectatione uero furo
quàm à tanta uesaniæ
ter admiserat, affectun
cumberet, reuera ita pr
ipse quidem hoc occult
quidem postulantibus
adhibito repræsentator
Maximè uero omnium
li ex composito desaltar
insaniã, ut magnam ind
repræsentando furente
perquam multis decer
aut dolenter patiaris, si
terum, si animus est, te r
cebris te captum iri, ius

uerisimile est, aut apud * Lecithopolim, aut certe apud eũ qui * sacculos distrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad [a] Selga obuiam ueniret. Sed in tempore eccum ipsum, adest, mercatus panem [b] Colostratum, & alios subcineritios, & cæpas uirescentes, & Fucas, & * Oebũ istum, & [c] leporinam & binis intestinum illud multiplex & rugosum, & [d] Phoctas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me subleuasti. Ego uero, inquit, ille [e] Sillus propemodum, here, factus sum, dum te circumspicio. Cæterum ubi tu heri cœnasti? Num apud Onomacritum. Haud quaquam per Iouem inquam ego, sed rus ibam, ubi ripæ aggerem protendi. Scis autem quàm studiosus agrorum sim. Vos autem fortasse putabatis me [g] cottaborum strepitus exercuisse me. Sed ingressus, hæc atq; alia suauiter condto, ac mactram emunda, ut [h] Thridacinas nobis pinsatis. Ego autem abiens in sicco, & ad solem ungar. [i] Et nos, inquit, Philinus, ego uidelicet & Onomarchus, et Hellanicus hic sequemur. Nam & gnomon medium iam horologium umbra designat, et periculum est ne in aqua ista impura, & aliorum eluuie coinquinata, lauandum nobis sit à tergo [k] Carimantum inter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi tum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, & mihi pupillæ oculorum, quasi quodam atramento offuscatæ sunt, & nicto frequenter, & lachrymas subinde emitto atq; ipsi mihi oculi medicinam gestiunt. Ac opus habeo Aesculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miscendo atq; infundendo medicamentum aliquod, rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & aquosum uidere. Atq; huiuscemodi quędam inter nos uerbis prosecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et postquam uenimus ad gymnasium, exuti uestibus, alius quidem pancratio, alius autem lucta, & palestra recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè distorquebat, alius iaculo [l] cõtendebat alius plumbeos quosdam lapides obnixe atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuissemus nos, atq; alter alterum postergassemus, gymnasioq; satis illusissemus. Ego quidem & Philinus, postquam in labro calido abluissemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput frigida tinctum, Delphinum more immersissent, mirabili quodam modo inter aquas iuxtà adnatabant. Reuersi autem iterum, diuersis locis diuersa agitabamus. Ego quidem subligatis crepidis, caput fricabam dentato strigile. Non enim in cepij [m], sed in Scaphij modum tonsus eram, ut qui non multò antè mentum ac uerticem detondissem. Alius autem calida [n] glutiebat, alius uentrem [o] reiectabat, alius raphanis in tenues partes concisis, absorbebat salsas ac pisculentas illas offellas, alius agrestes [p] oliuas commanducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atq; ubi iam tempus erat, incubitus inclinati, cœnabamus. Positæ autem erant & sellæ & grabatula quedam. Proin cœna

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa, & uaria, *bifida uidelicet suilla, & laterum pulpamenta, & suminis quædam, & suis nuper enixæ intestinum illud quo fœtus recipit, & epar *è sartagine, & alliatum, et Abyrtace a, & similia quędam condimenta opipara, deinde & b Thrymmatides & frictillæ ficulnis folijs inuolutæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & marinis cartilaginea multa, & quæcunque ostraceis teguntur & offæ ponticæ, eorum quæ c Sportulis siue nassis excipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, et gallus, d qui canere desijt. Etiam piscis erat e parasitus. & ouem totam in furno assatam habebamus, bouisque iam grandioris atque æuo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant f siliginei, non mali, & alij nouilunares, post festū, ceu prę terito uadimonio dilati, & holera, tum g subterranea, tum in altū excrescentia. Vnū autem erat, non uetus, sed ex ijs, quæ in utribus offerūtur, quod iam mistum quidem desierat esse, nondum tamē ad plenum coctū erat. Pocula uero posita erant, omnis generis in Delphinide h mensa, puta crater ille occultator frontis, clauatus, Mentoreum opus, habēs ansam prehensu facilem, & i Bambelius & k Dirocypelum & fictilia multa, qualia l Thericles coquebat, multicapaciaque, atque alia latioris, quorum quædam ex phocæa, alia uero est Gnido adfecta fuerant. Omnia uero tenuia, m fragiliaque, ac teneras testas habentia. Erant autem ibi et cymbia, & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam n grammatica, ita ut plenus esset o abacus. At uerò p lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euertit carbones. Bibimus autem continuis haustibus, & iam inebriati eramus, atque exinde ungebamur q canchar ide, & introduxit nobis quispiam Podoctypam & Trigonistriam, atque exinde alius quidem in tabulatū assultans, irrumpendi locum quęrebat, alius autem crepitu ac plausu digitorum r ludebat, alius porrò cum risu lumbos lasciuiter s agitabat. Atque interea ubi iam lauissemus, commessantes ad nos intrò irruperunt, ultrò non accersiti, Megalonymus, causarum ac litium sectator ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus t Oocataxis. Ego uerò interrogabam eos, quid nam accidisset eis, cur tam serò uenirēt, Cherea igitur, u segmētum quoddam inquit, et inaures & pedicas filiæ meæ apparabā, & ab hoc ad repetia uobis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus occupatus fui. Dies enim fuit, haudquaquam iudicialis, ut scitis, & nefastus. Proinde, utpote silentio in foro existente, neque perorare licuit, neque per diem dicendo, aquam & clepsydram dispensare. Cum audissem autem quòd imperator conspiciendum sese prębe ret, acceptis uestibus inusitatis, & bono stamine textis, subligatisque calceis antea *non gestatis, proripui me ipsum foras. Atque exinde statim incidi in † Daduchum et Hierophantem

ax desaltandus esset, n
dit, ut nullo modo Ai
nē furere atque debac
uestimentum uiolente
Vlyssis iuxta stantis, c
sit. Et nisi tyara obstit
set, ad uerberantis salt
simili morbo uesaniæ
ferabantur, ac uestes à
dum obseruantes, neq
omnia ad summam do
uiliores uero, tametsi i
derentur, neque tamen il
mentiam honestę cont
sania esse perpetrata. I
ud quiddam multo ma
inter duos consules cor
tum flagellis quemadn
rabantur, partim ridel
affectatione uero furoi
quàm à tanta uesaniæ
ter admiserat, affectur
cumberet, reuera ita pr
ipse quidem hoc occul
quidem postulantibus
adhibito repræsentato
Maximè uero omniun
li ex composito desalta
insaniā, ut magnam ind
repræsentando furent
perquam multis decer
aut dolenter patiaris, l
terum, si animus est, te
çebris te captum iri, it

phantem, ac cæteros arcanis ac turpibus operantes, qui Diniam obtorto collo ad magistratum rapiebãt, reum facientes, quòd ipsos nominasset, idq; cum sciret, quòd ex eo tpe quando initiati fuissent, & sine nomine forẽt & innominabiles, utpote sacrinomines iam facti. At nescio, inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. * Est inquit, in tabernis aleatorijs homo perditus, * ex egenis ac uilibus istis, semper comatus ac squalidus, endromidũ, aut bancidarũ † calceamento subligatus, ac ueste manicata indutus. Quid igitur, inquam, dedit ne pœnas aliquo modo, an calcibus insultans, aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perstrepebat, iã immobilis ac tacitus est. Nam imperator segregatum, & à reliqua grege seorsim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari, in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit, Quare in uinculis existens, pedebat nonnihil miser ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me, inquit, Eudemus, summo diluculo accersiri ad se fecit Damasias, is qui olim quidem athleta fuit, multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ senectute iam à certaminibus abstinet. Nosti ęream statuam in foro positam. Ac alia quidem picando, alia inflammando peregi. * Domum enim deducturns hodie fuerat filiam suam ad nouum maritum, iamq; adeo exornabat illam. Cum interea anxium * quoddam malum interueniens, diremit festũ. Nam filius ipsius Dion nescio qua caussa, mœrore affectus, imò deorum odio aliquo agitatus, strangularat seipsum. Ac satis scitote, perijsset ille, nisi ego supueniẽs ablaqueassem ipsum, & à resti soluissem, diu geniculatim assidens, & compungens hominẽ huc, illuc, ceu infantem in cunis, uersans & undequaq; explorans ac tentans sicubi cõcretum adhuc guttur haberet. Quod autem potissimũ profuit, illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera, * ui cõpressi. Tum ego, num illum, inquam, Diona dicis, cinędum, & scortum propendens habẽtem, mulierosum, † & lentiscum subinde rodentem * adolescẽtem, mastrupantem, & obscœnè tractantem, si quem probè mutoniatum senserit ipsum admittens. at ille certè etiam delicatus & gulosus ♣. At deam, inquit Eudemus, admiratus, Diana enim ipsis est in media aula posita, Scopadeum opus. Ad hanc procidentes & Damasias, & uxor eius, uetula iam, & capite admodum cano, supplicabãt ei, ut misereretur sui. Illa autem statim annuit. Et nunc Theodorum, seu potius Artemidorum adolescentem hunc habent. Consecrarunt autem illi, cum alia quædam, tum sagittas, & arcus, quoniam his delectatur. Sagittaria enim & iaculatrix, & bellatrix Diana est. Bibimus igitur, inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetustioris uenio uobis afferens, & recentis

casei massas, & oliuas humi collectas. Custodio autem ipsas sub sigillis cariosissi-
mis, & oliuas alias natatiles *, & lutea hæc pocula, acuti testacea ac destillantia*
ut ex ipsis bibamus. præterea & placentã ex intestinis concinnatam, & quibus-
dam quasi Crobylis intextam [b]. Tu uero puer plus aquæ infũde mihi, ne capite
grauari incipiã, & exinde ob id mangonẽ *, seu castigatorem cõtra te accersam.
Scitis enim quàm grauiter cõcitari soleã dolore, & caput habeo densum, nec fa-
cile uaporibus peruiũ. Post potum aũt nugabimur mutuo, qualia & quæ con-
fuer[illegible] N[illegible] intempestiuũ scilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, lau-
do, inquã isthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam sumus. Atticæ proprieta-
tis, haud postremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare
nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus enĩ est, me
facio[illegible]us stipari. Nã frigoris impatiens sum, et tepefactus, liben-
tius audiuero * digitis gesticulãtes istos, tibicinẽ puto & Barbitædũ. Quid hęc
ais Eudeme, inquam, an tu silentiũ nobis imperas, tanq; ore carẽtibus & lingua
spoliatis? Mihi uero & lingua iampridẽ dicturit, adeoq; iã animo prouehebar,
quasi antiqua uobis narraturus quædã & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu si-
mile quiddã fecisti mihi, ac si quis nauem onerariã, tribus instructã uelis, secun-
do uento nauigantem, implentibus lintea Notis, prosperè labentem, & per sum-
mos fluctus euntẽ, retinaculis quibusdã ancipitibus ancoris ferreis, naualibusq;
pedicis demissis retineat, & cursus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquil-
litati. Proinde, inquit ille, tu quidem si placet, nauiga, & nata, & curre per undas
intempestas. Ego aũt interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupi-
bus alicũde, aut de summo cœli uertice spectabo & te iactari fluctibus, et nauem
ipsam de puppi à uento aquis immersari. LVC. Satis ò Lexiphanes & potus &
lectionis illius. Ego enĩ tibi ebrius iã sum, & nauseo, & nisi q̃primum euomue-
ro ista omnia quæcunq; recitando persecutus es, sat scias, uideor mihi mox insa-
nus ac furiosus fore, obstrepentibus mihi undiq; uerbis istis, quæ mihi modo os-
fudisti. Quanq; à principio ridere in mentem ueniebat mihi illorũ gratia. Verũ
postq; ea multa, atq; omnino similia erant, miserabar tui ob miseriã, & infelicita-
tem istam, cũ uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidisse te, mor-
bumq; ægrotare maximũ, imò uero atra bile percitũ. Cogito itaq; apud meip-
sum, unde tam multa mala collegeris, & quã longo tempore, & ubi deniq; con-
clusum habueris tantum examen absurdarũ, ac distortarũ uocum, quarum alias
quidem ipse finxisti, alias aũt defossas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miserias qui eligis mortalium. tantum cœnũ undequaq; coge-
in me exhau[illegible] Porrò uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut be-
neuolum habere, neq; [illegible]tiã in uirum liberũ, & qui loquendi libertate uteretur in-
cidisse unq;, qui uera monendo, liberaret te à morbo isto intercutaneo, quo qui-
dem correptus es, & præ malo illius, periculũ, ne disrumparis, sustines. tibi ipsi
aũt bene habito corpore esse uideris, et calamitatem istã pro bona ualetudine du-
cis, ac ab iis quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris,
ignorant, cętera [illegible] aut miseratione dignus putaris. Sed commodũ Sosipolim hũc
medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & super morbo differendo reme-
dium aliquod inueniamus tibi. Intelligens enĩ uir est, ac multos iã ad se receptos
itidem ut te, semisanos & infatuatos à morbo infuso pharmaco liberauit. Salue
Sosipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæso ad te receptũ, sodalem, ut scis, nostrum,
nugis aũt in præsentia quibusdã, & peregrino circa sermonem morbo correptũ,
periculumq; sustinentem, ne prorsus pereat, serua, quocunq; tandẽ modo. LEX.
Nequaq; Sosipoli me, sed hunc Lycinũ, qui manifestè desipit, & homines men-
te præditos parũ sapere existimat, ac iuxta Mnesarchi filiũ, Samium illũ, silen-
tium, ac linguæ ignauiã nobis intendit. Sed per Mineruã haud unq; erubescen-
tem, aut trepidam, & per magnũ ferarũ debellatorem Herculem, ne tanti ipsum

quantum

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiā quidem ueniendum ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpātem audio. Ac iam utiq; abeo, ad sodalem Cliniam, quoniā audio uxorem eius iā diu mensibus non laborasse †, & ex eo ægrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne inscenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. SOS. Quid aūt? an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, ánnon audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguā. Ac aliena atq; externa hæc componens, omnemq; operam in illis sumēs. Perinde ac si magnum quiddā foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetā atq; receptam monetam sermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruū quendam morbū narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam instinctu, insanorum ac bile percitorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomeret. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerborum absurditate euacuatus. Verū obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Nescio quidnā etiā facietis mihi, Sosipoli, tu et Lycinus hic, obtrudētes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi sit sermonū potio hæc. LYC. Bibe, & ne cūctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo, Pheū. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidē diuinatorē quendā dęmonē uideor mihi imbibisse. SOS. Incipe igitᵉ uomere, Papæ. Primū hoc μῶν *. Deinde post illud exiuit κᾶτα istud. Postea & ἠδ' ὅς & ἀμηγέπη, & λῷστε, & δήπουθεν, & continuū illud ἄττα. At coge tamen, & insere in fauces digitos. nondū uero κἦταρ istud euomuisti, neq; σκορδινᾶσθαι illud, aut τευτάζεσθαι aut σκύλλεσθαι, multa adhuc intus abdita latēt. Satius aūt fuerit, si per inferiora quoq; secernantᵉ nōnulla. σιληποϱδία siquidem ista, magnū strepitum faciet, unā cum spiritu erumpens. At iam quidem mundus hic est, nisi siquid remansit reliquū in inferioribus intestinis. Tu uero posthac acceptū eum, Lycine, dedoce, atque institue, quę decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postq; nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta est. Ac tecū deinceps, Lexiphanes, cōsultatio mihi est. * Quòd si igitur cupis uerè ob dicēdi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiuscemodi quidem omnia fuge, atq; auersare. Vbi aūt exorsus fueris ab optimis poëtis, & sub præceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores, cum iam cum illorum sermone quasi educatus unā fueris, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multū adeo et in pulchra comœdia, & in graui tragœdia te ipsum exercitando. Ex his ēm ubi pulcherrima quæq; decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, similem te præbuisti ijs, quæ à lutifigulis ad forū finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aūt & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & nō recusaueris aliquandiu ob inscitiā refelli, neq; etiam dediscere erubueris, bono animo esto, uersaberis in multitudine, & non quemadmodum nūc, irrideberis, neq; etiā in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticū uocitantibus te, qui ne cum barbaris quidem, inter manifestissimos recenseri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistarum, eorum qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæq;, neue etiā depascas illā, perinde ut nunc, sed talia quidem, proculca pedibus: imitare aūt uetera exempla. Neq; uero demulceant te anemonæ uerborum, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, consuetus ac familiaris sit. Præcipue aūt Gratijs, & perspicuitati sacrifica: à quibus plusq; nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidū istud atq; insolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta. & putare quòd tum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorum omnium uerba & orationes calumniosè reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximū

uicium committis, quòd nō antea sententias ac res, quàm uerba paratas habes, ac postea uerbis eas exornas, sed sicubi uerbum alienum ac peregrinum reppe- risti, aut ipse fingens pulchrum putasti esse, huic postea quæris sententiam ac- commodare, ac damnum quoddam existimas, si illud non alicubi intruseris, eti- am si ad id, quod dicitur, minimè eo opus sit, quemadmodum paulo antē ὀυμαλῶ- πα* illum, nesciens quidem quid significaret, proiecisti, cum ille cum argumen- to nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obstupuerant, præ peregrinitate perculsis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, ambo- rum caussa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium ma- ximè ridiculum est, quòd cum plus quàm Atticus uideri cupias, & sermonem ad uetustissimam dicendi formam diligenter exercuisse, talia quædam, imò ue- ro plurima intermisces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper discere cœpit, ig- norare queat. Qualia sunt illa: πῶς ὄιει, κατὰ γῆς δῦναι ηὐχόμην, ἀκόυων σου ἐπιδεικνυ- μένου. Cum * χειτώνιον quidem etiam uirilem uestem dici putabas, δουλάρια autem masculos pedissequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χειτώ- νιον quidem muliebris uestitus, δουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. At que alia multa, longè his clariora. quale est ἤπιαζε, & ἀπαντώμενος, & καθεσθεὶς il- lud, quæ ne inquilina quidem attici sermonis sunt. Nos autem ne poëtas qui- dem laudamus, qui uerbis obscurioribus, & minus usitatis,* poëmata scri- bunt. Tua uero, ut pedestrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Dosiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra sese habent, & si quid istis ser- mone etiam miseriore scriptum est. Quòd si igitur hæc imitatus fueris, & de- didiceris, optimè de te ipso statueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem istam prolapsus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo satisfecisse uidebor, tu uero teipsum accusabis, si utique etiam intellexe- ris, deteriorem esse esse te factum.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

H[illegible] narratio est, qua Dioclis & Bagoæ peripateticorum philosophorum, inter se conten- [illegible] Eunuchus [illegible] [illegible]

Vnde

VNDE nobis aduenis Luciane, seu quidnã rides? Semper tu quidē & aliàs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerũ istuc maius aliquid solito uidet̃ esse, de quo risũ nec cōpescere queas. LVC. E foro tibi adsum ò Pamphile: porrò mox efficiã, ut tu quoq; mecũ rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectò ridiculũ est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modestē citraq; pugnam controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillē componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes miraq; peruicacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quòd erãt diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissidebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum aptē quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constituum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiũ esset æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porrò præmiũ illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille mummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obijsse quempiam: alterum (ni fallor) ē Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis, præter hoc, quòd quũ philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodũ esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectē dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: uterq; sui specimen ac documentum dedit, quòd esset Airstotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idq; meritò Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortè iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassē, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. LVC. Rectē dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tan-

dem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cumque pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cætibus ejci: ostendens inauspicatum quoddam & occursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat illiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, ueque mulierem, sed quiddam utrinque compositum & conflatum, planeque monstrum ab hominum natura specieque alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamque & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescēs interim, palamque præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquū facere Dioclem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porrò Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expaue factum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tū referebat in eum, quæ à Stoicis maximeque Cynicis dicta ad risū concitandum erāt idonea, de corpore mutilo atque imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Denique totius caussæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censēdus, qui ad philosophiam admitteretur, quique iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero ut barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neque indignus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectū planeque animal esse quoddam uariū atque anceps, non aliter quàm cornices, quæ neque inter columbas, neque inter coruos numerari queant. Alter contrà responderet eo iudicio nō de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mētis qualitatem expendi oportere, deque dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarneorum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atque Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneū esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neque Socraticum illud crimen in hunc competat, quòd adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui dices, inquit, hic malis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoque corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eū aliquando in adulterio deprehensū, membra in mēbris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atque id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaque reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui e specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idque propter ostentatum præmium.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atque in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neque decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, ueque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neque uulgarē uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculā nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberēt illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideque spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuisset excepta, neque quisquam omnino adesset, cui non doleret aluus risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atque instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic faict, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contrà Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit, negociumque præ manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atque una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneū.

DE ASTROLOGIA.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

A[illegible] quidem est à dignitate uidelicet quam ab antiquitate, & præstantia eorum, qui illam ab[illegible] tradit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colli[illegible] [illegible] principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, uel exculta fuerit. De[illegible] quid quisque in illa singulariter uel obseruauit, uel tractarit. Quo loco & fabulas plerasque [illegible] Poëtarum, de Orpheo, Tyresia, Atreo, Thyeste, [illegible] tradit, quo futuris rebus per hanc obseruationem [illegible] explicat, Postremo & utilitatem [illegible] possumus, & [illegible] spe nos ipsos confirmare. Exordio do[illegible] [illegible] praudentes illa, [illegible] & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam uerni[illegible] statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, [illegible] professionem reprehendunt.

DE cœlo, deque astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neque ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominū uitam proficiscitur. Neque rursū mihi libellus hic se traditurū aut docturū profitetur, quo pacto diuinationem hanc essequi liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceat sese, suisque oībus tradāt, solam Astrologiam nec habere in præcio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est,

neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non solum inscitia socordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autẽ magis falsam atq; inanem, haud rectè, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiã fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari, Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderũt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt, Itaq; cum primum uident lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atq; aliã uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum stellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunq; uisum est, confictis: sed qua notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinãdi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam, ad quam unaquæq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderũt. Nam ex uniuerso cœlo reliquisq; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquãq; suis animantibus repræsẽtarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegiptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornũ uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cœlesti tauro petunt, Ac non multo post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiã refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingũt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atque hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucidè, neque rem clarè docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est, Nam concinnata lyra Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porrò lyra cum septem haberet chordas, concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neque enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere uellẽt, locum illi in ipso cœlo designarunt, & compluscula

culæ stellæ uocantur Orphei lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expressum, uel coloribus effictum, sedet in medio, canenti similis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantiũ innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus, & leo. Cumq; horum singula uideris, fac horum mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra, cuiusmodi taurus & cuiusmodi leo Orpheum audiant. Quòd si eorum quæ dico, causas intelligas, tum & in cœlo horum unumquodq; contemplator. Fertur aũt & Tiresia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarum alias esse fœminas, alias mares, nõ tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; sexu fuisse fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximã Astrologiæ, cœlestisq; doctrinæ curam fuisse Gręcis, palàm est. Ac publico consensu statuerũt Argiui, ut uter scientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cœlo demonstrauit, atq; hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostendens nõ eodem modo ferri solem & mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nunc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, Solis exortum esse. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem est assecutus. Equidem & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, sublimiaq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cœlum non equo ascendisse, sed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipsum sane Dædalum Atheniensem, etiam si res est noua auditu, tamen haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienũ. Sed cum ipse ea maximè est usus, tum filiũ suum eandem perdocuit. Ast Icarus cum iuuentutis calore & inscitia, non ea disquireret, quæ conueniebãt, sed ad ipsum usq; polum animo tolleretur, delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerum immensæ profunditatis. De quo Græci secus fabulanť, qui ex huius nomine sinum eius maris Icariũ frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphaë quoq; cum ex Dędalo de Tauro audisset inter stellas apparente, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem inciderit, ob id existimant factũ, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt aũt qui scientiam in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunã, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solẽ pertinent congerentes, neq; non cursum ac motũ, & uim illorum. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehendit, non ille quidem uerè, sed moriens imperfectã artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtontem solis filium credunt, fabulamq; de illo haudquaq; ueram narrant, adijsse Solem patrẽ, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currũ moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigandũ, Phaëtontem uero conscenso curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiã ita egisse, ut aliquando esset uicinus terræ, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atq; ęstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatũ Iouem ingenti fulminis telo percussisse Phaëtontem. Eum deiectũ sorores circunstantes magno luctu prosequebãtur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaq; hæc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneũ est, credere Aeneam Veneris fuisse filiũ, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij dijsq; grati fuerunt, eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iupiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familiàs sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes sibi similia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum.

At

At rex quidem Minos Iouis auspicijs Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio cōtigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cętera machinatus est, quę putant homines. Verū Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimū ex Homeri poëtæ Hesiodiq; carminibus liceat intelligere priscorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorū ictus esse conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choreā, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porrò de belli negocijs.
Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atque Mineruæ.

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ociosam esse putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priusquam de singulis à uate responsum accepissent. Deniq; nec ipsa deorum oracula, àb arte astrologica erant aliena. Verū apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ cœlestem illā Virginem repræsentat: ac Draco sub tripode uocē ędit, quoniam & inter stellas Draco conspicitur: in Didymis uero templum est Apollinis, et hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatum. Vsqueadeo uero diuinatio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando fessus uellet certò de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locū inamœnum, sed quòd cuperet cū Tiresia colloqui. Qui simulatq; in locum peruenerat, quem Circe mōstrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; cōplures essent umbræ, atq; inter has matris quoq;, sanguinem bibere cupientes, non prius permisit ulli, ne matri quidem, q̄ Tiresia gustasset, coactusq; esset sibi uaticiniū ædere: potuitq; interim matris umbrā uidere sitientem. Ad hęc Lycurgus Lacedęmonijs omnem Reip. administrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante plenilunium. Non eñ existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna & euanescente, propterea q̄ omnia ab illa regerent. Porrò Arcades soli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Astrologiā, sed ijdem ob imperitiā & stultitiā aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cū nostri maiores usqueadeo fuerint Astrologiæ studiosi, huius ętatis homines partim aiunt fieri nō posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea q̄ neq; certa sit, neq; uera, neq; Martem aut Iouem nostra causa moueri in cœlo, uerū illis humanarū rerum nullā esse curam, neq; quicq; esse eis cum his negocijs cōmercij, uerum secundū hos necessitate circūaguntur: partim dicūt Astrologiā non esse quidem mendacem, at inutilē. Non eñ mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta instant. At ego sanè utrisq; respondere possum, stellas in cœlo suo quidem motu uolui, cæterū obiter eius motus effectū ad nos peruenire. An uis equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasq; moueri uentis cursu cōcitatis, syderū uero uertigine nihil præterea effici: tū ab igni exiguo calor ad nos permanat, neq; nostra tamen causa quicquam erit ignis, neq; illi curæ est æstus noster, ab astris autem nihil ad nos defluit? At sanè fieri nō potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicquam earū rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo antè delectant eos, qui uentura præscierint: mala uero facile cū nō imprudentibus uene

sint, accipiuntur. Nec enim in illos irruunt, sed quia meditata exp ectatacꝫ sunt seuia mitiacꝫ uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA.

[illegible]P.

ARGVMENTVM.

O[illegible] demonstratiui generis [illegible] propior, quàm [illegible] Describit autem Genus [illegible] [illegible] priuatim & publicè [illegible] memorabilis aut [illegible] argutè [illegible] responsa [illegible] recensendis, potissimam orationis partem [illegible] Postremò [illegible] Atheniensis et reliqui Græci prosecuti sint. Exordio attentos potissimum facit, laudando [illegible] Herculi & Socrati simillimos, propterea [illegible] Demonax [illegible] Boetius ille [illegible] de quo [illegible] fecerit mentionem.

EQVIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude et memoria dignorũ, sed ijs quocꝫ qui & eximijs corporis uirtutibus, & mente sapientię studio excultissima præcelluerunt florere. Dico autem cum in Bœoticum Sostratum ista referẽs, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabãt, tum maximè in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna admiratione suspexi. Cum altero quocꝫ nempe Demonacte aliquandiu cõiunctam conuersationem habui. Sed enim uitam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus su, mdeclarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudiue. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero ęquum mihi uidetur de Demonacte nonnihil in lucem edere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ętatis pręstantissimi, & iuuenes quicꝫ generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, nõ necesse habeant ad uetera tãtum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quocꝫ uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius emuli, quem ego omnium optimum ex philosophis esse cognoui. Erat itacꝫ Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longẽ erat excelsior atcꝫ superior, & cum rebus pulcherrimis atcꝫ præstantissimis seipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouẽ ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neque ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipue uero cum Timocrate Heracliote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res peæclaras impetu, & insito quodam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendicꝫ fiduciæ, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatémque quam in philosophando perpetuam obtinebat,

Cæterum nequaquam illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alienus, ad philosophiæ studia accessit, sed in poetarum lectionibus enutritus, multos tenebat memoria, dicendiq́ artes non mediocri studio exercuerat. Ea uero quæ in philosophia tractari solent, haud modice, neq́, ut est in prouerbio, sūmo tātum digito attigerat, sed exacte comperta habebat. Corpus præterea exercuerat, & ad tolerantiam uarijs laboribus assuefecerat. Breuiter, in hoc sūmo studio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens esset. Quare postquàm sensit quoque se ipse sibi amplius non sufficere, uoluntaria morte è uita discessit, multo super hoc ipso Græcorum optimatibus sermone relicto. Philosophiæ uero, haud quaquàm una tantū speciem ab alijs seiunctam colebat, sed multis in idem commixtis, non admodū aperte ferebat, qua potissimum illarū oblectaretur. Apparebat quidem Socrati se magis addixisse, tametsi habitu & uitæ frugalitate Diogemem emulari uideretur. Non tamen ambitiose adulterabat ea quæ ad uictum pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq́ ij quibuscū conuersaretur in eum coniectos haberent oculos. Verum communi cum alijs uiuendi ratione utebatur, ne tantillum quidem philosophico fastui infectus, & cū alijs iunctam consuetudinem exercebat, & cōmunibus Reip. legibus non grauatim parebat. Porro Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero attica plenas semper disputationes sermonibus haud obscuris in mediū adferebat, ita, ut eius discipuli abeuntes neq́ contemnerent eum tanquàm parū generosū, neq́ eius inhumanam in obiurgando seueritatem atq́ acerbitatem fugientes pertimescerent, sed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac subinde multo modestiores, de futuris precipiendis optimam concipiebant animo. Itaq́ nunquàm uisus est uociferari, aut mira peruicacitate cōtendere, aut indignari, etsi aliquis illi esset increpandus. Ipsa quidem peccata reprehendebat, cæterū peccantibus benigne ignoscebat, exemplū illud à medicis petitum usurpās, qui morbos adhibitis pharmacis propulsare solent, iracundia uero erga ægrotātes utūtur minime: Existimabat em̄ hominis esse peccare, Dei uero aut uiri Dijs proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam instituisset sapientissime, nullius in rebus suis egebat auxilio, ipse uero amicis in ijs quæ par erat persæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis siqui secūdiori fortuna uti uidebantur, submonefacere solebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis & planè caducis ac transitorijs efferri atq́ gestire animo uiderentur. Nōnullos quoq́ inuisum paupertatis onus lugētes, aut exiliū grauiter molesteq́ ferentes, aut senectutem aut morbum incusantes cū risu consolabatur, non uidentes breui futurū, ut omnia quæ dolorem & molestiam in præsens illis adferrent, cessarēt. Bonorū uero ac malorū obliuio unà cū longa libertate omnes esset in exiguo temporis spacio complexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq́ inter se dissidentes atq́ discordes ad pristinam concordiā reducere, ac mulieribus cū maritis recōcliatis illorū animis pacem cōponere. Ac sanè aliquādo populū seditionibus exulceratū scite & utiliter differendo compescuit, multosq́ illorū persuasit, ut patriæ tranquille & modeste subseruirent. Talem quempiam in philosophia exercenda morem obtinebat, mitem & mansuetum ac hilarem. Solum uero amici, aut morbo, aut morte discruciabatur, ita, ut rem omniū maximam et præstantissimam in rebus humanis amcitiam & uoluntatum coniunctionem esse existimaret. Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quisquam, quem non familiarem compellasset, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uultu præ se ferebat, cōuersatione nōnullorꝫ ex illis utens, eosq́ coarguēs, quotquot illi uidebātur propter spem exhibiti obsequij delinquere. Et hæc oīa cum tanta gratia, eaq́ uerborum uenere faciebat dicebatq́, ut semper iuxta Comicū, suadelam labijs suis insedisse credibile sit. Itaque & Atheniensiū uniuersus populus, & ij, qui in dignitatibus erant constituti, summa cū reuerentia illū admirabant, eaq́ in sentētia permanserūt, ut unū ex optimatibus suspicientes,

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uersaretur, multorum prauis & nefarijs conatibus restitit, unde odium & inuidiam non mediocrem multitudinis sibi conflauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factum est, ut nonnulli quoque aduersus illum insurgerent Anyti & Meliti, ea ipsa in Demonacte accusantes, quæ prius per illos in accusando Socrate in crimen uocata fuerant, nempe quòd nunquàm uisus sit sacrificans, quòdque solus omnium nunquàm sit Eleusinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueste amictus, inque contionem progressus, partim scite & dexteriter, partim uero asperius quàm philosophica requirebat professio, respondit. Etenim ad hoc quòd nunquàm sacra fecisset Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienses, si prius illi nunquàm sacrificauerim, nequaquàm enim illam sacris per me oblatis egere existimabam. Ad secundam uero accusationis partem, nempe mysteriorum, eam dixit subesse caussam, quo minus cum illis festiuitatis particeps fuisset hactenus: quòd si mysteria, inquit, praua & friuola comperisset, apud nondũ initiatos non tacuisset, sed ipsos ab orgijs celebrandis auersos fecisset. Sin bona, rursus humanitate adductus, omnibus expositurus erat. Ita Athenienses qui iam aduersus illum lapides sustulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animũ induerunt, atque ex illo eũ cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, postremum uero admiratione etiam prosequi. Ille autem statim initio orationis ad illos habitæ, asperiore prooemio usus est. Viri enim inquit, Athenienses cũ me sertis coronatum uideatis, quin me iam sacrificatis, etenim antehac nunquàm litastis. Quædam uero quæ ab illo acutè pariter & urbanè dicta animaduerti, uolo deinceps subiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Postquàm enim Phauorinus quendam audisset suas dissertationes à Demonacte haberi ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimium fractas delitias, ingenerosam & muliebrem mollitiem, ac philosophiæ minime congruentem, accessit Demonactem, interrogauitque quis nam esset a quo subsannaretur, Homo, inquit, cui aures sunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophista, atque interrogante, quibus nam uiaticis instructus ò Demonax à puero ad philosophiam accessisti, respondit, testiculis. Alio tempore cum semel idem ille accessisset, quæsiuit ex Demonacte, quam philosophiæ sectam præ alijs studiosius amplecteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philosophari? Et cum dicto abiens, risit apud se ualde suauiter. Illo uero interrogante, quid esset quòd rideret, Demonax perridiculum, inquit, hoc mihi uisum est, si tu à barba philosophantes iudicandos esse existimas, ipse barbam non habens. Sidonius autem rhetor cũ Athenis celebris & clarus haberetur, ac aliquando de se eiusmodi publica oratione decantaret encomiũ, quod totius philosophiæ peritus esset, nec minus dicendi facultate ea possit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, si Aristoteles ad Lyceum ne uocarit, sequar. si Plato ad Academiam, ueniam. si à Zenone ad porticum Variam prouocabor, nihil cũctatus præstò ero: si Pythagoras me accersiuerit, silebo: Surgens itaque è medio auditorum Demonax, heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cęterum Pythome quodã eorum, qui fuerant è Macedonia splendide & nitide culti, iuuene formoso subsannante illum, ac quæstionem sophisticam proponente, iubenteque ut syllogismi solutionem diceret, Vnum, inquit, fili noui, quòd subigeris. Cum ergo ille stomachanti animo indignaretur, propter scommatis amphiboliam, illique comminaretur, statim tibi uirum ostendam, ille in multum risum effusus, interrogauit adolescentem, ergo uirum habes? Quodam tempore cum quidã etiam athleta ab eo fuisset derisus, propterea quòd cum uictor extitisset in olympia, uestitu molli & florido amictus, conspiceretur, uulnus illi lapide in caput incussit, adeo ut sanguis efflueret, Itaque qui aderãt indignantes factum grauiter & moleste ferebant, quasi unus ex illis fuisset percussus, cunctique exclamarent, ut ad proconsulem iret: nequàquam, inquit, uiri ad proconsulem, quin multo magis eamus ad medicum. Dum aliquando ob ambulans annu-

f

quæ Socrati fuerint obiecta.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperisset, proposita in foro schedula, uoluit eum, qui amissi annuli dominus extitisset uenire, atq; si illius pondus & gemmam & typum rectè indicasset, recipere. Venit ergo adolescens quidam forma honesta & amabili, qui se amisisse perhibebat. Cæterum cum nihil sani diceret, abi, inquit, ò puer, ac tuum ipsius annulum diligenter obserua, etenim hunc non amisisti. Quispiam uero è Romanis senatoribus cum Athenis illi filium suum iuuenem supra modum formosum commonstrasset, effœminatum uero & corruptum delitijs, dixissetq; salutat te Demonax hic meus filius, pulcher est, inquit, & te dignus, & matri non absimilis. Porrò Cynicum in pelle ursi philosophantem, non Onocratū, quod illi nomen erat, sed Arcesilaum uocare dignatus est. Cum quidam ex eo quæsisset, qui nam illi felicitatis finis esse uideretur, respondit, solum eum esse felicem qui liber esset. Illo autem subijciente, multos esse liberos. Atqui hunc ego solum, inquit, liberum esse existimo, qui neq; sperat aliquid, neq; pertimescit. Ille uero. & quomodo, inquit, hoc fieri potest? Omnes enim plurimum his seruientes subiecti sumus. atqui inquit, si recto iudicio res humanas excusseris, haud dubie easdem reperies, neque spe, neque metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda sint iuxtā finem capiant & euanescant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, obiurgante eum, quòd pleraq; omnia naso suspenderet, hominibusq; illuderet, dicenteq; Demonax non uiuis Cynicum. Respondit, Peregrine non uiuis hominem. Physicum quoque super Antipodibus differentem, surgens deduxit ad puteum, illicq; umbra in aqua commonstrata, quæsiuit, nunquid tales confirmas esse Antipodas? Præterea quopiam magum se esse profitente, habereq; carmina efficacissima quibus omnes homines impellere possit ac persuadere, ut sibi quæcunque uellet exhiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo. Et si placet ad pistricem me sequere, uidebisq; me unica tantum incantatiuncula, ac modico ueneficio persuasurum ipsam, ut mihi panem det, sub obscure monetam innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes grauiter & peracerbe Pollucis immatura morte sublati obitum lugeret, uelletq; currum illi iungere, ac equos præstare tanquam ascensuro, & cœnam adornare, aggressus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epistolam tibi adfero. Cæterum, cum ille gauisus esset, putaretq; illum quoque alijs esse dolori, dixit, quid igitur ò Demonax sibi uult Pollux? Accusat te, inquit, quòd ad illum abire cuncteris. Idem quendam alium filij sui mortem inconsolabiliter lugentem, ac tenebris semet occultantem accessit, seq; magnum professus est, ac filij simulachrum ab inferis posse reducere, si tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquàm ullius obitum luxisse certò compertum haberet. Cum ergo diu multumq; secum hæsitaret, nec unum quidem, ut opinor, talem posset producere, ait tandem Demonax, ò ridicule, an te solum intoleranda mala perferre existimas, cum luctus expertem uideas neminem? Atqui & illos salse deridere solitus est, qui in sermonibus nimium uetustis & peregrinis uocabulis uti consueuerant. Itaq; cum unum aliquando super oratione quadam interrogasset, illeq; plusquàm Attice respondisset. Ego quidem, inquit, amice nunc te rogaui, tu uero mihi quasi Agamemnone regnante respondisti. Dicente quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aesculapij pro filij salute oraturi uehementer, inquit, surdum existimas Aesculapium, si nequeat nos nisi istic orantes exaudire. Cum aliquando uidisset duos philosophos egregie rudes & indoctos super quæstione quapiam satis ridicule altercantes, ac alterum absurda quærentem, alterū uero ad rem nihil sanè respondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ò amici alter illorum hircū mulgere, alter autem illi cribrum supponere? Agathocles uero peripateticus cū superbe & insolenter se ferret, & arroganter iactitaret dialecticorū se solum & primum esse. Atqui, inquit, ò Agathocles, si primus non solus, sin uero solus non primus. Porrò aūt Cethego uiro cōsulari dignitate prædito, quo tempore per

per Græciam legatus abiret in Asiam, patri suo multa turpia & ridicula dicente & faciente, posteaquàm ex amicis quispiam eadem uidisset, dixissetq; Cethegum magnum scelus esse, per Iouem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conspexisset Apollonium philosophum multis cum discipulis discedentem, commodum uero abibat accersitus, quasi disciplinarum nomine regi esset conuersaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quærente, num anima illi immortalis esse uideretur: sane immortalis, inquit, sed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixisse Platonem, affirmantem nobis haud unam saltem esse animam. Neq; enim esse eiusdem animæ Regilaum & Pollucem ut tanquam uiuentes epulis suscipiat, taliaq; illi curæ sint. Ausus est quoque aliquando Athenienses publicè interrogare, audita sacrorum præfatione, quam ob caussam excluderent barbaros, præsertim cum eam mysterij festiuitatem constituisset illis Eumolpus, quem Thracem & barbarũ fuisse non ignorabat. Postea uero quàm illi semel nauigandum erat negotij gratia existente hyeme, & iam nauem erat inscensurus, dixit amicorum quispiam, an non perrimescis Demonax, ne naui fracta atq; subuersa à piscibus deuoreris? Atqui, inquit, perabsurdum foret metuere à piscibus depasci, cum tot ipse pisces antè deuorauerim. Cuidam rhetori uiciosissimè declamanti consuluit, ut frequenti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixisset, nunquàm non apud meipsum declamo. ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui semper stulto auditore uti soles. Augure quoq; semel publicitus mercedis gratia uaticinante conspecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, si hoc nomine exigis, quasi queas ea quæ à Parcis immobili consilio decreta sunt depellere, modicum postulas, quantumcunque tandem postulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uisum est, euentura sunt, quid tua præstare potest uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduersus ligneum palum susceptam commonstrante, interroganteq; quanto tibi feruore ò Demonax pugnasse uisus sum: magno, inquit, siquidem hunc ligneum habuisti aduersarium. Atqui ad intricatas & captiosas quæstiunculas acutè instructus erat, Interrogante enim quopiam ludibrij gratia, si mille minis ligna combussero Demonax, quot minæ fumo cessuræ sunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omnium fermè literarum rudi, elati tamen animi arrogantius iactante, rex romanorum ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum fecisset. Rursus conspecto quopiam ex molliter & delicatè conuestitis, propter purpuræ latitudinem superbiente, insolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehensaq; ueste & commonstrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre solebat, & ouis fuit. Cum semel in balneis lauans in aquam feruentem inscendere recusaret, ac quispiam eundem meticulosum & parũ audacem accusaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipsum pro patria passurus eram? Quærente ex eo quopiam, qualia nam ò Demonax in orco esse existimas? Præstolare, inquit. & inde literis missis tibi rescribam. Admeto uero, cuidam inepto poëtæ dicenti se scripsisse Epigramma monostichon, quod testamento quoque suæ statuæ inscribendum mandarit, neque malum esse illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad astra uolauit,

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans est ò Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inscriptum esse. Cum uidisset quispiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè senibus fieri consueuerunt, quæsiuit ex eo, quid hoc sibi uult Demonax? ille subridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus semel Lacedæmoniũ seruum suum flagris cædentem, Desine, inquit, seruo tuo similem te ostendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acrisij filia. Magno uerò, atq; implacabili odio semper aduersus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, sed ad ostentationem philosophari animaduerteret. Itaque cum uidisset Cynicum, pallium qui

dem & peram habentem, cæterum pro baculo supra modum fastuose & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthistenis & Cratetis ac Diogenis sum emulus. Caue impudenter mentiaris, inquit, siquidem tu Hyperidæ discipulus existis. Cum nō paucos semel uideret athletas male et ignauiter pugnantes, præterq; legem eisdem constitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus se proscindentes: non iniuria, inquit, nostri temporis athletas concomitantes socij leones uocant. Neq; illud dictum sale urbano caret, ac mordacitatis expers est, quo erga proconsulem usus esse fertur. Etenim unus ex his erat, qui crura totumque corpus unguento solebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem ascendisset, hoc ipsum in eo turpibus uerbis accusauit, & tanquam obscœnum & fœde factum probrose calumniatus est, adeo ut proconsul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fustibus contusurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interuenisset Demonax, deprecatus est proconsulem, ut illi delicti gratiam concessa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum ausus esset. Ad quæ ille ita respondit: in præsens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, si post hac tale quippiam animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, designauerit, qua pœna afficiendus erit? Ad quem Demonax, sa nè tunc illum inungi seu Dropace uelli iubebis. Alteri cui rex & castra & magnum exercitum unà cum imperio crediderat, quærenti, qua ratione quispiam imperium quàm optimè administrare possit: si ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Sciscitanti cuidam, num & ipse placentis uesceretur. An tu igitur, inquit, apes existimas fatuis suos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam conspecta statua manibus mutila, Sero tandem, inquit, Athenienses ænea imagine Cynigerum honestarunt. Atqui Rufinum quoque Cyprium, claudum illum dico ex schola peripatetica, cum multo tempore uidisset conuersantem cum peripateticis. Claudo peripatetico, inquit, nihil est turpius atque impudentius. Cæterum cum Epictetus quoque aliquando obiurgans ei consuleret, ut uxore domum adducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philosopho non indecorum esse, alterum uidelicet sui loco naturæ relinquere: festiuissimè illi redarguto respondit, Da mihi igitur ò Epictete unam filiarum tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu esse uidetur, quo Herminum Aristotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum esse, innumeraque flagitia designantem, Aristotelem uerò eiusq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquàm non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categorijs te haud quaquàm indignum esse opinor. Atheniensibus quondam consultantibus quadam emulatione erga Corinthios de singulari certamine congredientium constituendo spectaculo, accedens dixit, ne prius hæc Athenienses decernatis, quàm misericordiæ aram subuertatis. Cum in Olympiam semel profectus uenisset, illicq; Helei æream statuam erigendam decreuissent, nequaquàm hoc facietis, inquit, uiri Helei, ne maiores nostros probro afficere uideamini, cum neque Socrati, neque Diogeni statuam poni curarunt. Quin ipse præsens hæc illum ad Iurisperitum dicentem audiui, periculum esse ne leges omnes sint inutiles atque superuacuæ, quodque nec bonis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per easdem nihilo sunt meliores. Ex Homericis uersiculis unum exactissimè calluit,

Strennuus ut segnis fato potiuntur eodem.

Laude prosequi solitus est Thersiten, ut Cynicum quendam liberę linguæ cōcionatorem. Interrogatus, quis illi potissimum ex philosophis probaretur, inquit, Omnes equidem admiratione digni sunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Aristippum autem amore complector. Vixit annos ferme centum, nullo unquàm morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, neminem unquàm facessendis negocijs molestauit, aut in ius productum accusauit.

Ami-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses tum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut præterienti honoris gratia, etiam ij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnumque illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modū ingrauescente, cōsenuisset, inuocatus in quamcunque domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimum sibi gratulabatur Demonacte uiso Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum genium seu dæmonem in domum intrauisse. Prætereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæque cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panem accepisset. Quinetiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè compellantes. Gliscente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cumque tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum cum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & ipse abijt. Cæterum cum iam haud obscure persentisceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine præcones uti solent clausula.

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiam uenientibus conspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogante quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, An non turpè foret et nefarium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? Atqui nihil absurdum est, inquit, si mortuus quoque nonnullis animalibus utilitatem aliquam allaturus sim. Cæterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoque tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua si quando correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorem uiri, existimantesque sacrum esse lapidem in quo sedisset. Circa funeris uerò efferendi procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usque ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

AMORES.

INCERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorum uoluptate disputatur, introductis Chariclis, et Callicratidæ personis quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisque mutuum, et utrinque oblectantem, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatū, commendat. Cōfutato eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, et pro proposita muliebrum uiciorum insolentia ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria antea habiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens caussam & quasi fundamentum totius negotij, in qua illa quoque non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, & exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæ statuam noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos tacitè perstringat Lucianus, dum pæderastas esse, solis illis permittit.

LVCIANVS.

AMATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioque studio iam defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonũ tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autem labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atque molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborum blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm delinitus. Doleoque per amores equidem tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quòd narrare desijsti. Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si * ab unde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per Iouem muliebre te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festum & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse. THEO. Citius uerò mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes niues numeraueris quàm meos amores. Ego itaque totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, ac si quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorũ dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atque alijs subinde cõcupiscentijs delusus pereo. Alijque amores alijs succedunt, ac priusquam desinant priores, incipiunt sequentes, capita prorsus Lernæa, rediuiuæ istius Hydræ longe magis multiplicia, neque etiam Iolaum aliquem auxiliatorem recipere sustinentia. Neque enim igne, ignis extingui solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnem formam ad sese rapiens, nulla facietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentem uenit mihi, quænam hæc Veneris ira sit. Non enim ex * Heliadis quispiam ego sum, neque Lemniadũ contentio, neque etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam. LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cum mulieribus formosis, & cũ pueris suauiter efflorescentibus, subinde cõuersaris? An tibi etiã purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hàc dementia abs te proiecta, beatũ esse te ipsum existima, quòd tibi Deus non squalidã agriculturã exercendã sortito assignauit, aut mercatorũ errores ac peregrinationes, aut etiam militarẽ in armis degendam uitã, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usque ad pedes delicate demissa, compositio autem comæ, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uero oblectationũ etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti cõpos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antẽ igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Hesiodum est, catalogum eorũ, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorum tuorum ictus molliter subinde liquescebant. Vocem autem ad modum Lycambæ illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas, quòd nõ illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfecisti, reliquum relictum est, nihil quæso illius nos cela, Herculi autem sacrificiũ hoc absolutũ atque perfectum præbe.

THEO

THEO. Taurus corpus quidē Luciane, deus iste est, & sacrificijs illis, quæ sine nidore perficiuntur, ut aiunt, minimè delectatur. Sed postquam annuam ipsius festiuitatem, sermone celebramus, meæ quidem narrationes, à summo statim mane in medium allatæ, ad ocietatem iam peruenere. Tua uero Musa, à consueto resoluta atque dimissa studio, hilarem cum deo, diem hunc totū peragat. * Ac mihi quæso, æquus iudex esse uelis, quoniā in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatū, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui masculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinque æquè ictus sum, perinde atque accurrata ac proba aliqua trutina, ambabus ex utraque parte lancibus, æqualiter huc atque illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc sortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignosces ac secernes. Proinde omni recusandi protextu ac simulatione deposita, ò amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneste, aut risum putas narrationem hanc. Ea uerò etiam serium quoddam promittit. Ego itaque nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, sat scio, nimium, et non olim. Ex quo duos quosdam uiros audiui, de hàc re contentiose admodum quasi dimicantes, memoriā adhuc recentem et paulo ante facta repetentem habeo. Diuisi autem eorum erant, cum orationibus etiam ipsi affectus. Et non perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & insomnis duplicem capis mercedem,

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens.

Sed alter quidem puerorum amore suprà modum oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrū quoddam ducens, alter autem à masculo amore, purum se gerens, in fœminas quasi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter se pugnantibus affectibus instituto certamine, haud facile dixero, quantum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen uestigia, propemodum auribus impressa hærent, utpote quæ nuper adeo dicta sunt. Omnem igitur obiurgationis prætextum & caussam è medio submouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accuratè fieri potest, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc surgens, ex aduersum tibi sedebo.

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

LVC. Instituenti mihi, in Italiam nauigare, uelox atque citatum nauigium apparatum erat, ex biremibus istis quoddam, quibus maximè Liburni, quæ gens ad Ioniū sinum habitat, uidentur uti. Postquam autem iam nauigandi tempus erat, uniuersos deos patrios cōprecatus, ac Ioue hospitali, ut propitius expeditionē per egrè susceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo iumentario ad mare descendi. Deinde ualere iussis ijs qui nos deduxerant, sequebatur autem eruditorum turba sedula ac frequens, qui cum assidue nobiscum uersati fuissent, ægrè atque inuito à nobis segregari se patiebantur, conscensa puppi, iuxta gubernatorem assedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, postquam admodum, & à tergo excitando fluctus, prosequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, * summo Carchesio antemnam astrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, sensim impletis uento linteis, nihilo minore cursu, opinor, quàm sagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infrà, circa proscindentem ipsos proram. At uero quæ inter nauigandum seria uel etiam iocosa contulerimus, longius hic persequi tempus non sinit.

biremis

Jupiter hospitalis

postquam autem maritimam Ciliciæ oram prætervecti, Pamphilium sinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra laborem cursu elati, ad singulas Liciæ ciuitates hospitio diuertimus, sermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipsis manifestum prioris felicitatis cernitur uestigium reliquum. Donec ad Solis sacram delati Rhodū, continuum nauigandi laborem, quo hucusqꝫ usi fueramus, interpellare aliquantisper decreuimus. Remiges itaqꝫ nauigio è mari in terram subducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hospitio, e regione templi Dionysij, ociose per urbem incedebam, immensa adeo uoluptate interim fruens. Est enim re ipsa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ se ferens. Obambulans autem in Dionysij porticibus unamquanqꝫ picturam contemplabar, unà cum uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoque fabulas memoria repetens. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui superuenere, qui mihi omnem historiam enarrabant. Pleraqꝫ autem & ipse coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione ista satiatus essem, ac domum ire cogitarē dulcissimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti ac familiares, quos neqꝫ ipsum ignorare te puto, cum sępe ad nos itantes hic uideris. Nempe Chariclem illum Corinthium, adolescentem haudquaquam deformem, de ditum nonnihil comendi, & fucandi corporis studio, ut qui, mulieribus opinor, forma atqꝫ elegantia ista commendari affectaret. Vnà aūt cum ipso, & Callicratidem istum Atheniensem, moribus ac habitu simpliciorem. Nam se ueluti ducem atque antesignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forensi dicendi genere gerebat. Erat autem & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palęstras tantopere amans, quàm ob puerorum amores. prorsus enim in hoc quasi attonitus ferebatur. Ob odium aūt quo fœminas omnes prosequebatur, etiam Prometheo malè imprecari solebat. Cū igitur à longe uterqꝫ me conspicatus esset, gaudio atqꝫ letitia pleni, accurrerunt. Deinde, quemadmodum fieri consueuit, salutato, atqꝫ excepto me, uterqꝫ ut ad se uenirem, rogabant. Atqꝫ ego, cum uiderem ipsos de hac re inter se contendendo linguis procedere. Hodie quidem, respōdens inquam Callicratida & Charicles, am̄bo uos, decet apud me frequentes esse, ut ne contentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiam hic cōmorari constitui) per uices accipietis me mutuo, sorte inter uos missa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atqꝫ illa quidem die conuiuij præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & post ipsum, Charicles. Porrò animaduertebam etiam inter ipsos conuiuiorum apparatus, manifesta utriusqꝫ affectionis indicia. Nam Atheniensis quidem ille, pueris per quàm formosis instructus erat, & propemodum omnes illius serui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri soliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, postquam autem barba frequētiore genę illorum addensabantur, dispensatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At uero Chariclem magnus saltatricum & psaltriarum chorus sequebatnr, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris sacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, nisi si cubi infans aliquis, aut senex decrepitus, coquus uidelicet conspiceret, in quem propter ætatem Zelotypiæ suspicio amplius ulla cadere non posset. Erant igitur & hæc ut dixi, satis multa atque aperta utriusqꝫ animi documenta. Veruntamen aliquoties etiam breues quædam quasi futuri certaminis coitiones, inter ipsos inceptabātur, tanquam finem aliquem quæstio hæc haudquaquam haberet. At postquam iam tempus erat, ut iterum in altū proueheremur, socios nauigationis, uolentes alioqui ipsos, abducere mecum studebam, constituebant enim in Italiam nauigare, æque atqꝫ ego. Et cum nobis uisum esset in Gnidum appulsa ibi naue, spectandi causa ascendere, & Veneris templum uidendi desiderium nos incessisset (celebratur autem ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereum & amabile) pau-

paulatim ad terram subuecti sumus, ipsa opinor, dea pulchra tranquillitate, nauigi um deducente. Cęteris igitur solitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatori um istud par, utrinq; suspensum habens, Gnidum circum circa obambulabam, non sine risu figulinæ istius proteruitatis participem me prebendo, ut in Veneris ciuita te. Porticus autem Sostrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circum eundo uisentes, mox ad templum Veneris imus.* Nos quidē duo, ego uidelicet, et Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad spectaculum muliebre, in uitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Thespiensem illum cupidinem, per mutatione facta, habiturus. Ac statim quodammodo nobis, ab ingressu luci, Vene reæ aspirarunt auræ.* Serenitas enim ac lumen illud supernum, nō in solum, steri le maximè, & lapideis tabulis constratum, excipiebat, sed erat illud utpote in Vene ris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quę frondibus uirentibus in longum usq; promanantibus aërem circum circa quasi concamerabant. Abunde uero illa frugibus densa myrtus, apud dominam suam copiosa nascens, effloruerat, deinde & aliorum arborum singulæ, quæcunq; pulchritudine præstant, neq; ipsæ quamquam longa exacta iam ætate, canæ, arescentes, sed præ uigore quasi iuuenes centes, nouis subinde ramis, formosæ atq; integræ erant. His autem inter mixta e rant, etiam illa fruticum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non sunt, cæ terū pro fructu, pulchritudinem habent. Cyparissorum uidelicet, & platanorum aē riæ proceritates, & inter ipsas transfuga Veneris, deæ ipsius olim fugitiua facta, Laurus: Cuiuis uero arbori circumuoluta, studiosa illa amoris, Hedera obserpebat, et uites fœcundæ crebris racemis dependebāt. Est enim iucūdior Venus cū Baccho & temperatum illud dulce, quod ab utrisq; uenit. Quod si autem à se mutuo disiun gantur, minus exhilarant. Erant autem sub umbris istis opacis & obscuris, amœnę quædam cellæ, eorum usui, qui intus conuiuia agitare uellent, comparatæ. In quas urbanorum quidem, rari commeabant ulli, sed populi frequentes turbæ solemni ter conueniebant, re ipsa Veneri indulgentes. Postquam autem abunde plantis is tis oblectati fuimus, intro in templum ingressi sumus. Ipsa igitur dea in medio po sita est, ex Pario marmore, opus sanè pulcherrimū atq; præclarum, & risu quodam simulato parum subridens. Tota autem pulchritudo eius detecta, nulla ueste ipsam tegente, nuda conspicitur, nisi quatenus altera manu pudenda, quasi oblita sui, ab scondit. Tantum uero artifex illa ars ualuit, ut solida adeo, ac dura marmoris natura singula etiam membra deceret. Charicles igitur, insanum quiddam & furibundū exclamans. ò fortunatissimę, inquit, deorum, Mars, qui propter hanc uinctus fuis sti. Et simul accurrens plenis labijs, quo ad fiere potuit, extēto collo, deosculabatur illam. Tacite autem adstans Callicratides, secum in animo admirabatur. Est autem biforis ipsius ædes, ut possint, qui uolunt, deam ipsam diligentius inspicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipsius cum admiratione non spectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus posteriorem quoq; formositatem contueri. Proinde cum uisum nobis esset, totam ipsam deā uidere, in posteriorem templi par tem circumiuimus, Ac reclusa ianua ab æditio, qui & ipse creditur mulier esse, repente obstupuimus ad pulchtitudinem illam. Atheniensis itaq; iste, qui tacitè paulo ante uidebat, postquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aspexit, continuo longe, quàm Charicles, insaniore modo exclamauit. Hercules, inqui ens, quanta scapulorum concinnitas? ut autem exuberantes nitent lumbi, am plexantis manus implentes? Quam scitè circumductæ clunium pulpæ, in se rotundantur, neque tenues nimis ipsis ossibus astrictæ, neque rursum in immen sam effusæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinque natibus infrà coë untibus uelut impressæ redduntur, dici non potest, quàm suauis risus. Femo risque & tibiæ in rectum ad pedem usque protentæ, accurate seruata modula tio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Nam

* Descriptio

Signū Vene ris Gnidiæ.

Nam ab Hebe equidem subministrante, potum haudquaquam acceperim. Cum autem hæc quasi quodam numine correptus, Callicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi stupore, parum abfuit quin diriguisset, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. Cæterum postquam ab admiratione sacietas nos auertit, in altero femore maculam conspicimus, perinde ut in ueste asperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipsius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaque uerisimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, esse putabam. Nam neq; huiuscemodi rerum casus alieni sunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris esse licebat fortuna interim aliquid, quod in mora sit, obijcit. Proinde nigram quandam maculam natura aspersam marmori esse existimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatẽ in illis potissimũ partibus abscondisset, quæ minus coargui ac deprehendi possent. At ea quæ nobis propè stabat, templi ministra, incredibilis cuiusdam orationis nouam historiam narrauit. Nam adolescentem quendam inquit, haudquaquam ignobili genere natum (nomen autem ipsa res gesta taceri fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulsum, deam ipsam amare cœpisse, & quia totos plerumq; dies in templo commorabatur, à principio sanctimoniæ cuiusdam religiosioris speciem de se præbuisse. Nam statim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire solitũ fuisse, ac post occasum solis inuitum ægrè domum redisse, atq; totum diem ex aduerso deæ sedendo, rectos in ipsam perpetuò oculorũ ictus direxisse. Obscurè autẽ inquit, interim secum ipse nescio quæ susurrabat, & suffurante quodam sermone, amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam paulisper affectus illius molestiam à se remouere uolebat, affatus deam, in mensam autem quattuor talis Libycæ capreæ, denumeratis, ludendo spem experiebatũ. Ac quoties id quod intendebat, iecerat, maximeq; si quando deam ipsam iactu feliciore sortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, sperans se id quod expetebat, consecuturum esse. Sin autem, quemadmodum solet, simplicius paulo per mensam iecisset, ac tali id quod abominabilius erat, surgendo reddidissent, toti Gnido male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat, & paulo post correptis illis, alio iactu, quòd male antea ceciderat, emendabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magis accendebatur, omnis paries insculpebat, & ut quæque arbor mollis erat, ita cortex illius, formosam Venerem prædicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid præciosum ac pulchrum illi domi repositum inter ornamenta fuerat, id omne donarium Deæ offerebatur. Postremo, nimia in eo desyderiorum uehementia, in insaniam uersa est. Inuenta autem est, cupiscentiæ illius mastupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occasum Sol inclinaret, sensim ac tacite, ita ut qui aderant, non animaduerterent, post ianuam clam irrepsit, & stans, ita ut cerni non posset, in interiore parte, adeo se tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis autem perinde ut consueuerant foris ianuam attrahentibus intus nouus iste Anchises concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimã, aut etiam alius quispiam? Amatoriarum amplexuum uestigia hæc postridie conspecta sunt, et macluam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorum, quæ passa fuerat. Ipsum uero adolescentem, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuisse. Atq; hæc cum ministra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde fœmininum genus, inquit, etiam si saxeum fuerit amatur. Quid autem si quis animatam uideret huiusmodi formam, an non una nox, ipsis Iouis sceptris æquipararetur? Subridens autem Callicratidas, Nondum, inquit, scimus, Charicles, an multas audituri simus huiusmodi narrationes, si quãdo Thespijs quoq; essemus. Et nunc sanè tuæ istius Veneris, cuius tãta æmulatione teneris, manifestum adeo hoc indicium est. Hic, quo pacto, interrogante Cha-

Charicle, admodum uerisimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd cũ adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facile totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamen, marmori cohæsisset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fæminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atque ordinatam instite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur incomposita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterq; sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uentitat, in unum aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, et dicere quæ cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quòd qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Rectè uisus sum hæc dicere. Et eòdem cohortantibus etiam illis, exiuimus, ego quidem lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore, receptaculum, ubi commode requiescere licebat. Suauis hic locus, inquiens ego, nam & suprà uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam supercilijs præ me ferens * Eliæam. Proposita autem utrisq; sorte super eo, utrum priore loco dicere oporteret, posteaquam Charicles priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum. Ille uerò cum dextera faciem paulum attriuisset cũ silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc ferme modum orditur. † Te domina orationi meæ, Venus, te auxiliatricem, preces meæ uocant. Nam cum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimũ esse solet, tum uerò amatori sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaque mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elementis mundi, terra uidelicet, aëre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum, Sciens deinde quòd omnes mortalis sumus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuique fato præstitutum est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur è diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquam autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria semina quasi quædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis seminis esse fecit. Commune igitur utrique sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuò illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emollesceret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui ex æquo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Ac

Ac secundum ætatis mensuram, cum mulieribus, coniuncti, generosorum patres fiebant liberorum. Paulo autem post tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis descendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturam ipsam contempta lege, uiolauit. Atque aliquis igitur primus oculis aspexit marem, perinde ut fœminam, ex alterutra uidelicet horum caussa, aut quòd ui tyrannica eò illum compulerit, aut quòd uerbis dolose ac fraudulenter induxit. Conuênit autem in unum lectum una eademque natura. Ac se ipsos inter se mutuo aspicientes, neque eorum quæ faciunt, neque quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes autem, ut dici solet, steriles proiecto semine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo usque tyrannicæ uiolentiæ audaciam ipsam progressam esse, ut iam & ferro naturam sacrilego quodam modo deprædentur, Ac marem masculis exhaustis & exinanitis, inuenerunt uoluptatis superuacaneos & adpostitios modos. Miseri autem illi, & infelices, ut eò magis pueri sint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguum naturæ duplicis obscuramentum, cum neque, ad quod nati sunt, conseruentur, neque id ad quod transiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adest ac manet, in senium præmaturum marcescere ipsos facit. Simul enim inter pueros numerantur, & iam consenuere nullum uirilitatis interuallum habentes. Ita scelesta illa, & omnis mali magistra, mollities, uoluptates impudicas aliam ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore potest, prolapsa est, ut nullam uidelicet partem petulantiæ & obscœnitatis ignoraret. Quòd si uero in ijs, de quibus ipsa prouidentia legem sanciuit, unusquisque nostrum sese firmaret ac persisteret, conuersationibus ijs quicum mulieribus fiunt, contenti essemus, & ab omni conuicio ac probro uita nostra pura atque integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atque peruersa affectione deprauare possunt, illibata naturæ legislatura illa custoditur. Leones non in saniunt in leones, sed quę tempore suo accedit Venus, in fœmineum sexum concupiscentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miscetur, & Aries totum gregem masculo implet semine. Quid autem? An non suum cubilia sectantur apri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in summa dicam, neque quæ aërem uolatu perstrepunt aues, neque quæ humidam aquæ sortita sunt mansionem *, neque etiam aliquod in terris animal, congressum maris appetit, sed manent inter ea immota prouidentiæ decreta. Vos autem, ò frustra sapientiæ nomine iactati, animal ut uere dicam, uile ac malum, homines, quonam nouo morbo delinquentes, in mutuam inter uos contumeliam accensi estis? Quonam animi cœco stupore effuso, adeo ab utraque aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ sectari uos decebat, & contrà sectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac singula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem postremo reliquus erit. * At enim hic Socraticis istis, etiam præclara illa oratio renascitur, qua puerorum quidem auditus, perfectis ratiocinandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad summum euasit, subduci facile nequit. Animi enim amorem quendam comminiscuntur, & cùm corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocant sese amatores. Ob quæ sæpenumero risu diffluere, in mentem mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ò nimium graues philosophi, quòd id, quod longo iam tempore sui experimentum desquale sit, præbuit. Cui canities accedens, & senectus, uirtutis testimonium dat, per negligentiam adeo dimittitis, omnis autem ille pręclarus amor in iuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iuditium conuertant. An hæc uelutilex quædam est, ut omnis quidem deformitas malitiæ damnata sit, pulchrum autem quod est, id recta uia ut bonum & honestum laudetur, At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

Alius pulchro minus enitet ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quique uident illum, uerbis mulcentur, at ipse

Intre-

Intrepidus fatur suaui commixta pudore,
Et medios inter uultu supereminet omnes,
Perq; urbem, aspiciunt, uenientem, numinis instar.

Et rursum alibi dicens, inquit:

At tibi formoso sub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoso illo Nireo, cordatus Vlysses magis laudatur. Quo pacto igitur sapientię quidem, aut iusticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris consortem & quasi hæreditarium nactæ sunt ordinem, nullus amor cōueniens uobis est, pulchritudo autem in pueris illa, uehementissimos affectuum impetus excitat? Prorsus enim amari oportebat Phędrum, propter Lysiam, ô Plato, quē prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum statuas amputando uiolabat, & sacris Eleusinijs illæ inter potandum iactatæ uoces insultabant? Quis igitur amatorem illius fuisse se perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obfirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem spectaret? At donec quidem barba nōdum, iuxta sacrum illum Platonem, oblitus erat, omnibus amabilis fuit, postquam autem transijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamē imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim consequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum isti amatores magis, quàm sapientiæ? Atq; hæc quidem à nobis dicta sufficiant, ne uideamur clarorum uirorum inuidiose nimis mentionem facere. Parumper aūt à uehementiori studio, ad uestram Callicratida, uoluptatem descendendo, ostendam puerorum consuetudine, muliebrem multò potiorem esse. Ac principio quidem, omnem ego delectationem censeo iucundiorem esse, quæ diuturnior est. Acuta siquidē uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priusquam satis percipiatur cognitione ac sensu, desinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius est. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfinijsset Parca, & totum hoc spacium perpetua sanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque molestia interueniente. Festum enim diem, et quasi quendam solennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum postquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præsentibus utique rebus dulcissima illa sunt, quæ quàm longissimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, usque ad mediam uitæ ætatem, priusquam omnino postrema illa senectutis ruga superuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuersatio est, atque etiamsi illa, quæ formæ atque ætatis tenerioris sunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu sapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero si quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certè uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem sectando. Nam & duri sunt membrorum thori iam adulti & uiriles, & asperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, densatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, setis quasi quodam squalore, obducta. Quæ uero sunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei fecistis, cognoscenda relinquo. In muliere autem semper omni, & coloris resplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac suauiter florescentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, scapularum nimirum decus, aliæ uero secundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium est, crispiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis uestigio ipsis subnascente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perspicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus persequar, quandoquidem ex æquo cum ijs qui agendo afficiuntur, patientes quoque læticiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, solitarias conuersationes amamus, sed amica quodam=

modo societate coniuncti, & suauiora, quæ bona sunt inter nos mutuo, existi-
mamus, & aduersa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta est men-
sa communis, & amicitiæ mediatrice illa in medio posita debitam uentri adnu
meramus uoluptatem, non soli Thasium, si id fortè contingat, bibentes uinum,
neque singuli per se, præciosis ac caris implentes nos obsonijs, sed illud suaue
ac delectabile putantes, quod quisque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos
communicantes, maiori lætitia afficimur. Illi igitur cum mulieribus congressus,
delectationis permutationem ac uicissitudinem parem habent: Nam inter se
mutuo utrinque ex æquo afficientes, cum maiori uoluptate dissoluuntur. Ni-
si uero Tiresiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio,
toto gradu uirilem præcedit. Honestum autem esse arbitror, non ambitiosè,
ac sibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant,
spectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, sed illo, quod percipiunt, di-
uiso, paria facere, & similia recompensare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo
adeo insanus est, qui possit. Sed alter quidem affectus, quocunque tandem mo
do hæc existimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit,
illi uero, qui contumeliam hanc passus est, principio quidem dolores ac lachry
mæ oboriuntur: paulo uero pòst, ubi per tempus dolor aliquid remisit, ma-
gis, ut aiunt, nihil quicquam molestè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem
aliqua. Quod si autem & curiosius quiddam ascitum addere decet (decet au-
tem in Veneris luco, opinor) muliere licet, Callicratida, etiam puerorum mo-
do aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uia aper-
ta. Masculum autem quod est, nullo modo præbet delectationem atque usum
muliebrem. Quare etiamsi uobis quidem placere potest, nos autem mutuo in
ter nos ueluti quodam septo discludamur. Iam uero, si maribus honestum a-
deo est, cum maribus consuetudinem habere, ament sese mutuo de cætero eti-
am mulieres. Age nunc, ò iunior ætas, & nouarum uoluptatum inuentrix,
posteaquam nouas masculæ mollicieі uias excogitasti, largire & mulieribus
parem potestatem. Congrediantur & illæ inter se mutuo, quemadmodum ui
ri, lasciuorum autem instrumentorum iungentes inter se machinamentum, ob
scurum atque monstrosum, ex sterilibus compositum, concumbant mulier per
inde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum est, nomen, & pudet
sane dicere, Tribadum obscœnitatis istius, passim ac liberè uagetur. Omne
autem gynecæum nostrum, Philænis sit, semimares quosdam amores turpiter
agitans, & quanto melius est in masculam libidinem cogi mulierem, quàm ge
nerosum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna conten-
tione, atque inter dicendum grauiter affectus, postquam Charicles dixisset,
conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens, Videbatur
autem mihi & expiatione uti contra masculos amores. Ego uero tacitè subri-
dens, & ad Atheniensem oculos sensim conuertens: lusus, inquam, & risus
Callicratida, iudicem consedisse me arbitratus, nescio quo pacto, Chariclis ue-
hementia, ad serias atque seueras cogitationes abreptus sum. Propemodum e-
nim quasi in uico Martio de cæde atque incendio, aut per Iouem, etiam de ue-
neficio, certaretur, supra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, si un-
quam antea fuit, nunc maximè est, ut Athenas ipse repetas. Pericli autem pa-
re, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua
oratione exerceas, actionum earum, quæ in * Pnyce haberi consueuerunt, u-
nam aliquam ob oculos ponendo. Postquam igitur paululum sustinuisset Cal
licratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere lice-
bat) contentionis atque timoris, minisque plenus esse, orationem superiori ad-
uersariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumque
civilium

ciuilium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præses illarum suffragijs iam pridem creatus esses. Ac te statuis æreis per fora passim positis, Charicles, uenerarentur. Ferme enim ne ipsæ quidem de se ipsis, quæcunque aliquando sapientia atque doctrina excellere existimatæ sunt, si quis ipsis dicendi potestatem permitteret, cum tanto studio, tantaque contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata processit, Telesilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua se Lesbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortaßis autem neque Pericles ita Aspasiæ suæ patrocinatus est. Verum enim, quando honestum adeo est, mares pro mulieribus dicere, dicamus sane & uiri pro uiris. Tu uero, propitia nobis sis Venus, Nam & nos Amorem tuum ueneramur. Ego itaque existimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis processuram esse, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philosophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occasionem hanc arripui. Solus enim masculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus est. Optarim autem, si quo pacto fieri posset, & platanum illam, quæ Socraticos olim sermones auscultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis astare, eo loco tamẽ natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum sacer ille uir dixit, gratia præditus plurima. Fortaßis ipsa quoque, ut fagus illa Dodonea, ex ramis sacram erumpens uocem, puerorum amores prædicasset, memor adhuc formosi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto potest.

Nam quàm multi medij inter utrosque,
Montes umbrosi, & resonantes æquoris undæ:

hospitesque in terra aliena relicti sumus, & quasi quædam prærogatiua Chariclis, Gnidus est, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Ætherie deus, in tempore assiste, amicitiæ fautor, & arcanorum sacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus sed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & consummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obscura atque confusa deformitate, uniuersum hoc effigiasti, proinde tanquam sepulchro aliquo communi totius mundi, sublato, circunfuso chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari secessus fuga præcipitasti, ubi uerè stant

Ferratæ postes, atque ærea limina portis,

ut ibi dura atque insuperabili detentum custodia, à reditu, & uia ad superos repetenda prohiberetur, splendida autem luce obscuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitisti. Propriam artem ac singularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amiciciæ affectus conglutinasti, ut uidelicet ex anima, adhuc maliciæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa simul enutrita, in perfectionem, & quasi quandam uirilem ętatem cõsummaretur. Nam nuptiæ quidem, succeßionis necessariæ inuentæ sunt remedia, Solus autem masculus amor, animi philosophici, quasi quoddam imperatum est. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris consequitur, quã illa quæ pręsenti necessitate opus habent. Et omnino melius est honestum, quàm quod fit necessariò. Proinde quamdiu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experiẽtiam, ad id quod melius est, per ocium conuertere licebat, demissa atque abiecta, præsentibus tum necessarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At postquam necessarij quidem usus, ac festinatio illa finem iam capiebat, ac posterorum cogitationes, à necessitate liberatæ, melioribus subinde occasionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

scientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus istis artibus licet. Nam statim simulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulsi præsenti necessitate, cum inopia, eligendi quod melius esset, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum quercuum fructus comedentes. At posterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac studium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renascerentur. Ac nemo adeo insanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm spicæ meliores sint. Quid autem? an non statim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis feris, induerunt, & speluncas montium, quas contra frigus subirent, excogitarunt? aut rursus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaque in melius semper promota, uestes quidem sibi ipsis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uersantur, accepto tempore quasi quodam magistro, pro tenui ac uili quidem panno, uestem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum fastigia, & marmorum sumptuosa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Nisi quòd singulæ istæ artes atque scientiæ, mutæ cum sint, & profundæ obliuioni subiectæ, tanquam à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnusquisque enim à se aliquid repertum, posteriori tradidit, atque ita successu ista accipientium, semper aliquid ijs quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores masculos ab antiquis temporibus deposcat. Nam tum ulieribus conuersari necesse erat, ne prorsus absque semine nobis genus nostrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiscentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperuestigatum relinquit, in lucem uenturæ erant, ut cum diuina Philosophia, & puerorum amores unà adolescerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id postea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, néue ob id, quòd puerorum amoribus muliebres congressus antiquioribus inscribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercitia, necessaria existimamus. Quæ uero postea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in pretio habenda atque colenda sunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum solitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus esset. Neque enim uelut qui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba submisso actimido uocis tono, furtim efferebat, sed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, se mutuo leones, neque ursi, aut sues, sed illorum ea concupiscentia solum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiotiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, consequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quispiam, si mentem cuilibet humanam indidisset, haudquaquam solitudo, & uita montana, pasceret illos, neque mutua atque promiscua pabula haberent, sed ex æquo nobiscum sacra uerentes, & medias ædes priuatorum quisque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, si animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio suppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæteris

teris rebus etiam concupiscentia in mares, priuata sunt? Non amant sese leones, neque enim philosophantur. Non amant ursi, non enim honestum ac pulchrum illud, quod in amicicia est, norunt. At hominum illa cum scientia coniuncta prudentia, ex eo quòd sæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmissimorum amorum iudicauit esse masculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & intemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatem nostram sermone nudo insecteris, néue cœlestem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te considera, quoniam id nũquam antea fecisse uideris, quòd duplex Deus, Amor est, haud quaquam una uia uentitans, neque uno spiritu animos nostros accendens, sed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac stulta sapiens, nulla ipsius mentem ratione gubernante, frequens in animis insipientium congregatur. præcipue autem ipsi muliebria desideria curæ sunt. Et hic est quotidianæ istius contumeliæ socius, absque discrimine, cuicunque uolenti sese celeriter applicans.

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum uisu graue, & prorsus sacrum,
Custosq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuscuiusque inspirat, ac propitium hunc deum sortiti, uoluptatẽ, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum spiritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus dissimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atq; anceps Dea est.

Quæ simul & fructus homini, & mala plurima confert.

Iam uero neq; contentionum genus unum est,

Terræq; per orbem
Versantur geminæ: quarum hanc cum laude sequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, si affectus peior, uirtuti communem appellationem fortè nactus sit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modesta hæc beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & fœmineum genus è uita expellis, deinde quo pacto, homines conseruabimur. Beatum sane quiddam fuerat, iuxta sapientissimum Euripidem, si absque illo cum mulieribus congressu, ad sacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos à successione mercari possemus. Necessitas enim graui ceruicibus nostris iugo imposito, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur est, id ratione eligimus, necessitati autem cædat necessarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo sint, in cæteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim sanæ mentis sustinere queat, summo statim mane mulierem comentem atque exornantem sese alienis atque ascititijs imposturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis est. Peregrina autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aspicientibus imponunt, Quòd si igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres à nocturno lecto surgentes, turpiores putabit esse bestijs, quæ intra unam horam nominari, aut excitari se difficillimẽ patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt sese, ut ne ab ullo uiro conspiciantur. Aniculæ autem, & ancillæ, consimilis formæ turba, circumstant, uarijs medicaminibus infelices illas facies inficiendo ac medicando restituentes

Neq; enim latice meri
Aquæ pro[illegible]dam ubi abluere crapulam. protinus ad serium aliquid, studio[illegible]etum, sed crebræ medicamentorum

compositiões, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia subinde aliæ ancillarum instrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, speculaq́;, & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uascula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis abstersiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti thesaurus quispiam, seruatur. Plurimam autem partem consumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad solis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus sufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq́; instrumenta, ignis obtusa ac modica flamma calefacta, ui quadam, cincinnorum flexus inter se implicant. Ac curiosius quidem compositæ illæ, & ad supercilia usque attractæ comæ, breue interstitium fronti relinquunt. Post tergum autem in scapulas usque demissi capilli, insolenti quodā modo succutiuntur. Huc accedunt & uarijs coloribus tincta sandalia intra carnem pedes ipsos astringentia, & tenuis atque pellucida, prętextu tantum assumpta, uestis, ne corpus ipsum nudatum esse uideatur. Omnia autem quæ intra ipsam sunt, cognitu faciliora quàm facies, usq́; ad turpiter propendētes istas mammillas, quas semper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus est opulentiora istis mala recensere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroso pondere suspensos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones sint. Etiam corona caput circumcirca ambit, lapillis Indicis stellata, præciosa autem de ceruicibus monilia dependent, & usque ad extremos pedes miserum illud descendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum est, reuinciens & astringens. Dignum autem fuerat, ferro potius religata crura ista uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ istius formositatis, fallaci elegantia, quasi quibusdam præstigijs efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimiū nimis ipsarum, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, insuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrò tantum apparatum consequitur? Nempe statim è domo egressiones, & omnis spectator, attererens atque enecans maritos.* Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipsa quidem nomina norunt Coliadas, si fors ita ferat, & Genetillidas. * aut Phrygiam illam deam, & Comum amore perditum in pastore.* Sacrificia autem arcana, & absque uiris suspecta mysteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Postquam autem his peractis iterum discesserunt, domi statim prolixa balnea, ac sumptuosa quidem & lauta mensa, erga uiros autem multa ac simulata recusatio. Postquam enim nimis quàm repletæ fuerint sua ipsarum gulositate, cum amplius [n]eque guttur ipsarum cibi quicquam recipere potest, summis digitis uelut in[sc]ribentes, appositorum unumquodque degustant, noctes ad hæc narrantes, & diuersorum corporum somnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo surgens quisque, statim lauacro opus habet. Atque hæc constantis uitæ argumenta sunt. At uero quæ acerbiora sunt, siquis ueritatem ex parte modo, diligentius persequi uelit, uerè execrari Prometheum posset, Menandri illam erum[p]endo uocem:

> Ergo immerentem dictitant Promethea
> Pendere fixum Caucasi de rupibus?
> Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
> Boni, quod omnes autumo odisse superos.
> Fecit mulieres, proh supreme Iuppiter

[illegible] spectaculis [illegible] amnata [illegible]

Genus

Genus scelestum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus sui. *
Nam mox cupiditates sequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali subsidens
Illudit, hinc nascuntur insidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atque omnium grauissima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

Quis hæc bona uidelicet sectatur? aut cui uita adeo infelix ac misera animũ demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus istis malis opponere masculã puerorum uiuendi rationem. Nam mane surgens ex lecto hauquaquam coniugali, postquam residentem in oculis somnum reliquum, aqua simplici abstersit, sacra chlamide humeralibus fibulis astricta, à paternis ædibus egreditur, demisso in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerso intuens. Comites autẽ & pædagogi, turba ipsum decens, sequuntur, uenerabilia uirtutis instrumenta manibus tenentes, nõ secti pectinis incisuras, quibus coma demulceri queat, neque specula, repercussarum formarum, absq; penicillo expressas effigies, sed uel multiplices pugillares à tergo sequuntur, uel ueterum uirtutes operum custodientes libelli. Quòd si etiam in ludum Musici itare illum oporteat, apta atq; sonora lyra, Omnibus autem philosophicis animi disciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis satiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Thessali equi curæ illi sunt, ac breuiter iuuentutem domans ac subiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo spicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ palestræ, & ad solis meridianum calorem oppletur puluere corpus densatum, destillantesq; cõtentiosorum laborum sudores, post quos lauacra breuia, & mensa sobria, rebus paulo pòst gerendis non aduersa. Rursum enim ipsi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uersantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico testimonio laudatus, aut qui iusticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam uespera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex necessitate debetur, dependso, suauiores somnos dormit, post diurnos istos labores, ad tempus conquiescens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita hebes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuscatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in palæstris quidem Mercurium, inter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Castorem, diuinas autem uirtutes mortali prosequentem corpore? At mihi quidem, ò Dij cœlestes, utinam uita sit hæc perpetua, ex aduerso amici sedere, & suaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in summa, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quispiam per illæsam, & inconcussam uitam, amasium suum, absque omni molestia ad senectutem perueni re posse, nullius fortunæ inuida impressione labefactatum. Quod si uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio est, morbus quispiam inuaserit ipsum, cum laborante pariter ægrotabo, & si per intempestum mare in altum tollatur, cum eo simul nauigabo. Quòd si etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipsi quoque circundabo. Et quicunque illum oderit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hostes uideam in ipsum grassantes, etiam ultra quàm potero armabor: & si moriatur, uiuere neque ipse sustinebo. Postrema autem mandata ijs, quos proxime post illum amaui, ista dado, ut commune ambobus sepulchrum accumulent. Ossibus au-

tem permiſcendo oſſa, ne mutum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſinant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Dijs proxima, heroum prudentia, uelut quadam lege ſanciuit. In quibus amicitiæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ nauigio, ſimul nauigarunt. Ambo Clytemneſtram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Ideóq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amicitiam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytharum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys perinde atque hoſpitio ipſos excepit. Ac barbaris undique circunſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

> Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
> Curam gerens, tegebat illud ueſtibus,

Non amatoris modo, ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Reijcit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

> Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
> Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo pòſt ait: Huic quidem da literas,

> Argos enim mittam, tibi ut res benè habeat.
> Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex alijs colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, in amatum recidente imagine. Quid igitur ceu peregrinã uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiã;

> Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
> Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
> Si quem adamant pueri.

Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pariter cum cæteris diſciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipue utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem orationis libentiſſimè cunctis apponerem:

> Nanq;, utinam, cupido ſectantes lumine amatos
> Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex.
> Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

His

His cognitis, adulescentes, modestè pueris bonis conuersamini, neque modicæ delectationis gratia, longa effusa beneuolentia, usque ad uigorem modo ætatis, fictos ac simulatos amandi affectus protendite, sed cœlestem amorem adorantes, à pueris usque ad senectutem stabiles animorum motus conseruate. Nam hoc pacto amantibus, suauissimum quidem uitæ tempus est, nulla inhonesta conscientia cohabitante. Celebris autem & multa post mortem illorum fama, ad omnes passim promanat. Quòd si uero conuenit philosophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, post terram, excipit eos, qui hæc sectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile consequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, iactando amplificasset, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repressi. Tempus enim erat, ut ad nauem descenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi sapere uiderentur, sententiam ferrem, paulisper utriusque uerbis connumeratis & perpensis. Haud quaquam subito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes istæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem compositæ esse, sed continuæ, longæque, & per Iouem etiam solidæ cuiusdam curæ, manifesta hæc uestigia sunt. Propemodum enim nihil est, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermissum sit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, si modo possibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex æquo hinc discederetis. Veruntamen quoniam ipsi nihil remissuri uidemini, & ego inter nauigandum, de ijsdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum constitui, id quod mihi maximè uidetur iustum esse, pronunciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utilis, & beata, quoties ex sententia contingunt. Puerorum autem amores, quotquot amicitiæ pura & casta iura conciliant, solius philosophiæ opus existimo. Quare sanè coniugio quidem uacandum omnibus est: pueros autem amare, solis philosophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac solida uirtus innascitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, si Athenis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratione, iudicio ita tum approperato, surrexi. Animaduertebam enim Chariclem suprà quàm tristem esse, propemodum non aliter, ac si morte damnatus esset, Atheniensis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat ualde insolenter. Putasses ipsum circa Salaminem nauali prælio Persas superasse. Etiam illud ex iudicio hoc consecutus sum, quòd splendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim aliàs quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem consolatus sum, ob grauitatem uerborum, assiduè admirando, quòd difficiliori parti, tam potente oratione patrocinatus esset. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæque apud ipsam Deam uerbis ultrò citroque iactata sunt, habentia pariter & serium hilare, & eruditionem à Musis non alienam, ad hunc ferè modum dirempta sunt. Tu uero Theomneste, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitasti, si tum iudex fuisses, quo pacto sententiam tulisses? THE. Melitidem, aut Corębum me putas esse, per deos, ut ego ijs, quę abs te iustè adeo iudicata sunt, contrariam sententiam ferrē? Qui quidem præ summa eorum, quæ modo dicebātur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domūculam, ipsum illud templū esse existimans. Sed tamē (nihil enim puto, in hac diei festiuitate, indecorè dicetur, & omnis risus, etiā si nimius & affectatus fuerit, solemnis esse, & ad festum pertinere uidetur) orationē illam ab amatore puerorū, cū nimio supercilio prolatam, admirabar quidem ob grauitatē, uerum non admodum ad demulcendū

animum

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali pœnas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atque schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaque digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facile est, tertium experimentũ addit, nempe basiationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursum absistit, nullo suspitionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus semper quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ, ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clàm dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidique uentris plenum atque exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Posthæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atque ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uero de sublimibus disputantes, & quicunque philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquam alius, Socrates, & sub uno eodemque cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neque Patroclus ab Achille amabatur eò usque modo, ut ex aduerso illi sederet

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

sed erat & illorum amiciciæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Teomneste, aliud principium tertij sermonis serentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deo rogum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorũ quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus.

IM A

IMAGINES.

ARGVMENTVM.

[illegible — struck through by hand]

LVCIANVS.

At profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interijssem, ô Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouū dicis spectaculum, nimisq́ue uiolentum, si Luciano quoque stuporem induxerit muliercula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum Sypilum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoque non rarò profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamen responde mihi, quæ illa tandem est Medusa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neque enim, ut mea est opinio, nobis inuidebis spectaculum, neque Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus. LVC. Atqui hoc planè tibi compertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, mutum ilico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est prę hoc quod dicturus sum. Vulnere quoque non admodum tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa conuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunque collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. PO. Desine uero ô Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atque infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi eius

Medusa saxifica

lapis heracleus

eius facies oratione mea amplior uidebitur atque excellentior. Cæterum, quænā sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & adparatus splendidus, Eunuchorum numeroso satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare possit. PO. Ergó ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est et ille mihi Smyrneus esse, qui ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis fecisti, qui neque illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit [illegible] garis. Atqui saltem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neque enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipue uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam delineandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit [illegible] dias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsurus, deformabo archetypum. POL. Age tamen, [illegible], qualis fuerit [illegible] prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longe tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluendum asciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum ista dicis? Aut quo nam pacto illi tibi asciti uenient, qui tot retrò seculis fato functi sunt? LVC. Perfacilè, dummodo te mihi non pigeat ad quæsita respondere. PO. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidisti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi responde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, uidelicet Alcamenis conspexisti? PO. Sanè omnium inertissimus ò Luciane, meritò censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis figmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis Sosandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVC. Iam & ista abundè sufficiunt. At ex operibus Phidiæ, quod nam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoque titulo nobilitare non dubitauit Phidias? In super illam quoque Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt ista, ò amice, itaque alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iam ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaque præcipuum specimen habentem. PO. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficili ò Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiam, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperaturā obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis, proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, qui nam illis usura sit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepantem absolutura sit. LVCIAN. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Veneris è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

II.

III.

IIII.

V.

liquis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultum attinet, ac decentem superciliorum ambitum, illi habendum concedes, quemadmodum à Praxitele absoluta est. Quinetiam oculorum mobilem agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, sicut uisum est Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcunque uultus sunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis sita est mutuo accipiet. Adhæc manus teretes, earundemque concinnam iuncturam, digitorumque tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatem desinentium, ab ea quæ in hortis est & illa utenda recipiet. At uero totius faciei descriptionem & lineamenta genarumque teneram mollitiem, & nasum intra rectum modum cohibitum præstabit Lemnia & Phidias. Idem quoque dabit oris conformem compositionem, ceruicem uerò lacteam sumet ab Amazone. Porrò autem Sosandra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Risu præterea tenui fallente intuentis oculos animi orisque hilaritatem ostendet, qualis & illius esse solet. Vestitus frugalem mundiciem à Sosandra concessam habebit, præter quàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem mensuram, quantacunque illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda est. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emensum esse uideo. Et quid tibi uidetur Polystrate, erit ne imago satis ornata & elegans, & maximè postea quam exactissimè absoluta fuerit? PO. Ad huc ô generosissimè, nonnulla formositatis pars in excolenda imagine tibi intermissa est, adeo omnes exornandi rationes in unum contulisti. LVC. Illud enimuero amice quod dixisti maximum est, nisi tuo iudicio minimum momenti ad summam formæ præstantiam colores addere posse uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habenda est, de corum, ut exactè, ut perfectè nigra sint, quæcunque nigra, & alba, quæcunque alba esse conuenit, utque apto decentique rubore floreſcant omnia. Ac iam de his periclitamur cum adhuc quod maximum est, desyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accersemus uidelicet pictores, cum primis uerò illos, quos hoc artificio præ cæteris longe præcelluisse cognouimus, ut colores nobis aptè commixtos tē perent, eosdemque pro decoro luculente & artificiose accommodent. Sane uerò accersatur Polygnotus, & Euphranor ille, atque etiā Apelles, Aetione unà comitante. Illi diuiso inter se opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus superciliorum decoram distantiam, & malarum decentem rubedinem cuiusmodi Cassandram apud Delphos fecit in conuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoque præparet, quàm poterit tenuissimè elaboratum, ut quæcunque par est corpori decenter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat: Porrò, reliquum corpus ipse Apelles absoluat, secundum Pacatæ simulachrum, ita tamen, ne nimium addat albedinis, sed planè temperanter rubescat. Labia autem non sint alia, atque Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præstantissimum inter omnes pictores Homerum, Euphranore & Apelle posthabito, in partem operis suscipimus, Siquidem cuiusmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo ostro infecto assimilatis, tali uniuersum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipse pingat & oculos, bouinis, hoc est, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poëta ille Thebanus ut uenustate sua exornet palpebras. Homerus quoque illam risus amantem & studiosam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roseos habentem digitos. In summa, totam aureæ Veneris formositati longe iustius illam comparet, quàm Brisei filiam. Hæc inquàm fictores atque pictores & poëtæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegantia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omnium quot quot uspiam sunt Gratiæ atque Cupidines chorū ducentes. Quis talem imitatione assequi possit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ô Luciane, & profecto ab ipso Ioue demissum cœlitus, & cuiusmodi apud superos absolutum esse credibile est. Quid autem rei ipsam facientem uidisti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus partibus conplicatos, uidebaturque alteram iam perlegisse, alteram

Gestus incedentis & loquentis.

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendũ nescio quæ uerba cum quadam ex pedissequis faciebat, neq; enim tam clarè ut exaudiri possit loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ò Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm apte inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam concinna decentiq; serie erant enati. Plurimum uerò decoris & ornatus illis accedebat, ex labijs perpulchrè rubentibus. Elucebant itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neque uerò alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem serie connexis. In summa magnæ admirationis spectaculum de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiesce parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierem dicas, his omnibus quæ dixisti, atque adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quòd Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per Iouem etiam milites. Regis uxorem ò beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ò Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosæ illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte modestam quampiam & formosam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per Iouem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quotiescunq; eum Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ fata sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tum qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ò optime illam tanquam fulgur prætercurrens saltem semel conspexisti, uiderisq; facilia & prompta illa, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neque compertum habes, quantò præcellat ista pulchritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpe in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerum certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam, & pudicitiam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferantur. Quoniam planè absurdum foret atq; factu ridiculum, si quis uestitus cultumatque mundiciem præ corpore admiraretur. Porrò autem ea mihi demum omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi commonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & scitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morum fœditate deturpantes. Adeout id quod solum in tam specioso corpore laudandũ fuerat, ferè emoriatur atque flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ conuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidentur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atque maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; compositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut ciconiam, aut hircũ, aut felem. Eius generis mulieres non parum multas passim est cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aũt dico, ut uestimentis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur. LVC. Proinde ò Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis ostende

ostendes, ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ô amice, neq; enim perinde facile atque promptum est, ea quæ obscura sunt oratione retegere, quàm id quod manifestum est omnibus laude extollere, Videor uerò et ipse ad hanc imaginem exprimendam multorum egẽs esse operæ, non fictorum saltem & pictorum, sed philosophorum etiam, ut ad illorum canonem & regulam hoc simulachrum rectè absoluatur, & in lucem ad antiquam plasticen formatum producatur. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce instructa, ut orationem melle dulciorem de illius fluxisse uerius quàm de senis illius Pylij contionatoris lingua Homerus dixisse uideatur. Omnis autem uerborum & loquelæ tonus, cuiusmodi delicatissimus esse solet, neq; nimium graui & aspero tinnitu insonet, quasi ad uirilem uocem informatus sit, neq; rursus nimium tenui, quasi impense effœminatus aut fermè fractus sit, sed qualis esse solet pueri nondum pubescentis, dulcis & blandus, comiter & mansuete in auditum semet inserens, ut etiam illa loqui desinente uerba audita iucundo murmure tinniant, ac quędam dulcissimę uocis reliquię aliquantisper perdurent, auresq; blando susurro circumsonent. Tum quandam Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantem imitetur, mellitissima quædam uerborũ uestigia neq; non persuasionis plenissima in animo audientium relinquens. Cæterum, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit, præcipue uero ad citharam, tum uerò tempus est ex æquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus, aliena enim à Musis hæc sunt omnia, si ad hanc collata fuerint. Et si Pandionis natam dixeris, rudis & inepta est, quanquam uocem multisonam ædere soleat. Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos esse cõstat, quiq; syluas & saxa sequentia cantus dulcedine ad se pertraxerunt, illi, ut ego opinor, si hanc audissent posthabitis citharis, astitissent auscultantes cũ silentio Quippe, omnes harmoniæ rationes accuratissime obseruare, ut ne quid rhythmus deliret, sed tempestiua decẽtiq; eleuatione atq; depressione modulari ac emensurare concentum, præterea uoce per omnia respondere citharæ, utq; plectrum à lingua non discrepet, aptiq; digitorum tactus, & agilis membrorũ flexibilitas, unde nam hæc suppetiissent huic Thraci, ac illi in Citherone boues pascenti? Itaq; Luciane, si quando illam cantantem audieris, non amplius illatam à Gorgonibus monstrificam ullam immutationem patieris, lapis factus ex homine, sed Sirenum modulantiũ uirtutem qualis nam sit, cognosces. Ita enim sat scio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obreptura sit obliuio. Atq; etiam auribus cera obstructis, per ceram quoq; oppositã penetrabit iucundissimæ uocis modulatio, tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpsichores aut Melpomenes aut Calliopes uocem dixeris, infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in se complectentem. Vt uno uerbo dicam, optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditam, cuiusmodi par est per talia labia & dentes illos emissam erumpere. Visa ueto est & tibi hæc eadem quam dico, itaq; & auditam esse existima. Sed enim ex acta & perfecta linguæ eloquentia, ac uocis Ionicę puritas, tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; suauitas, quæ Gratijs Atticis ubiq; consperia est & condita, ne admiranda quidem est. Habet enim hoc à maioribus quasi hæreditario iure patrium, Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Atheniensium esse participem. Atqui ne illud quidem admiratione mihi prosequendũ uidetur, poëticis lectionibus illam uoluptuose oblectari & gaudere, eandemq; multo iam tempore studiose in illis uersari, quando unà cũ Homero eiusdem urbis ciuis sit & incola, Vnam equidem Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulationis imaginem expressam esse uides, si quis tenuiter admodum exprimere studuerit. Iã uero & alias nõ oscitanter cõsydera. Neq; enim unam saltem sicut tu ex multis cõpositam consilium est absoluere, nam hoc esset perexile & ieiunũ, tum more graphico absolutũ, ex tot formis tamq; multiplicibus speciebus hinc inde collectam unam

corporis pulchritudinem componere sibijpsi discrepãtem. Sed omnibus animi uirtutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi. LVC. Diem festum & epulas publicas omnifariam instructas mihi annuncias, ô Polystrate. Videris itaq; multo cumulatius mensuram mihi remetiri. Proinde perge admetiendo, nulla enim nunc res est qua perinde mihi possis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium honestarum liberaliumq; disciplinarum cognitio necessaria esse putatur, maximè uerò earũ quæ usu ac meditatione constant, age & illam iam constituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenustate conspicuam, ne qua in parte fingendi artificio te inferiores adpareamus. Et sanè ita pingatur, ut omnia bona comprehensim possideat, quibuscunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uero ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; unius tantum rei perita excellenter præcellit, uerum nostra omnium ex æquo gnara & prudens sit. Præterea nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita sit. Quæcunq; enim poëtæ lepidissimis celebrata uersiculis in lucem dederunt, quæcunq; à scriptoribus classicis literis ac memoriæ prodita sunt, quæcunq; philosophi extulerunt laudibus, hisce simul omnibus imago præclarissimè exornata sit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, sed pigmentis penitus imbuta, & ad satietatem usq; tincta sit. Et ignoscendum est, si nullam huius picturæ archetypum queam ostendere. Neq; enim uspiam in ueteribus de eiusmodi absoluta disciplinarum cognitione facta extat mentio, Veruntamẽ si uidetur & hæc sacra superis dedicetur, neq; enim, ut mea fert ratio, uspiam culpari potest. LVC. Elegantissima profecto, ô Polystrate, ac omnibus cum numeris tum lineis absoluta. PO. Iam deinceps post hanc ipsius quoque sapientiæ & intelligentiæ imago depingenda est. Opus aũt nobis erit ad hanc absoluendam exemplis quàm plurimis, præcipue uero multis ueteribus, ac uno quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeschines familiaris Socratis, atq; ipse etiam Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo post se relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aspasiam porrò illam Milesiam qua cũ & olympius ipse maximè admirandus conuersatus est, exemplum intelligentiæ non malũ præponentes, quanta rerum peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quanta deniq; industria atq; solertia perpolita fuerit hoc omne ad nostram hanc imaginem translatum accurata amussi applicabimus. Præterquam quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Colossea polleat magnitndine. LVC. Quorsum ista dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines esse opinor, similes existentes. Nequaquam enim similis est uetus Atheniensium Resp. ac præsens Romanorũ potentia. Itaq; etsi similitudine illa respondeat, hæc tamen potior est magnitudine, ueluti in latissimam depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplũ si lubet producamus, nimirum illam Theano, ac uersificatricem Lesbiam unã cũ Diotima, Theano quidem animi magnitudinem ad picturam cõferentem, Sapho aũt institutæ uitæ iucunditatẽ adferet. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, similis erit, uerum illi omnibus ingenij ornatissimi dotibus comparata respondebit. Itaque & hanc Luciane, imaginem dedicatam suspende. LVC. Per Iouem Polystrate nimium admirandam, Sed enim tu ô amice, alias quoq; benignitatis ac humanitatis imagines perge depingere, quæ morum mansuetudinem, tũ placidam erga egentes comitatem consueuit ostendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris coniugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nausicaæ. Præterea si qua alia in fortunæ indulgentis affluentia animi modestiam obtinuit. Deinceps uero post hanc modestiæ imago depingatur, ac ostensæ erga conuersantem benedicentię, ut iuxtã illam Icari filiam maximè modesta & pudica sit, quemadmodum ab Homero adumbrata est. Talẽ enim Penelopes effinxit imaginem, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę cõiugis, cuius paulò ante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc pręclare absoluisti imaginem ô Polystrate, iamq; fermè exprimendarũ imaginũ finẽ attigisti. Nullas em̃ animi ac laudũ partes prętermisisti

Aspasia

Diotima

Sapho

PO. Nondum omnes, summum enim & maximè laudis caput omissum est. Dico uerò cum in tantam rerum magnitudinem euecta sit, ut neque factu ob blandientis fortunæ prosperitatem intumescat, neque ultra humanæ sortis mensuram efferatur temere, fortunæ confidens. Sed seruata æquabilitate animi, se ipsam cohibeat, nihil procatius aut insolentius, quod alijs foret molestiæ, animo concipiens, sed ut erga accedentes populariter affecta sit, ac dextris copulatis eosdem benigne atque amanter suscipiat. Tanto enim his quibus cum sermonem conferunt, sunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil superbi, fastidij aut contemptus tragici præ se ferunt. Veluti omnes illi qui sua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, sed potius ut benigne aliorum subleuent inopiam, illi soli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi sunt, ac soli illi inuidentiæ malum possunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem prosperis rebus affluentibus moderato uerum animo conspexerit, neque iuxta Aten Homericam illam super hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunque euenire solet ijs qui humili atque abiecto sunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Posteaquàm à fortuna nil tale sperantes ex improuiso sublimes in currum quendam uolatilem euecti sunt, intra fortunæ mediocritatem consistere nequeunt, neque deorsum elatos torquent oculos, sed semper nituntur in arduum. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quamcelerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, spectatoribus risum exhibentes. Quotquot autem instar Dædali alarum utuntur remigio, neque admodum in sublime elati uolant, certe quòd alæ ex cera illis conglutinatæ sunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ societatem subleuandam expromunt, neque non contenti sunt saltem ab undis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec solis æstui & feruoribus easdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem cursum quispiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo possit. Quocirca dignissimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutissimæ illi permaneant, bonis subinde affatim affluentibus. LVC. Sic quidem fiat, ò Polystrate, neque enim corporis uenustate solum conspicua est, ut Helenam admiranda forma fuisse constat, sed animo quoque lepido amabili talibus expolita dotibus spectantes ad se allicit. Digna uero magno illo rege, mansueto existente & affabili habenda est, ut hac quoque præcipua felicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuscunque amplissimè instructus est, fruatur. Vt sub illius imperio ea quoque forma & uirtute mulier nata sit, & quæ cum illo conuersans arctissimo desyderio eum complectatur. Quippe haud quaquam mediocris felicitatis mulier existimanda est, de qua aliquis Homericnm illud commodissimè dicere possit, quod cum aurea Venere de formositatis palmario contendere possit, ingeniosis autem operibus Mineruam æquiparare. Neque facile quispiam ex omni mulierum numero aliquam illi comparabit, neque corporis, neque ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neque item mente & artificiosis operibus PO. Vera sunt quæ dicis ò Luciane. Quare si consultum factu tibi uidetur, commixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxisti, & ijs quibus ego mentis ingenijque dotes adumbraui, unam ex omnibus compositam, collecto libello omnibus contemplandam, admirandamque exhibeamus, & ijs qui hoc ætatis degunt apud superos, tum etiam illis qui paulo pòst futuri sunt. Itaque longe, ut mea fert opinio, hæc erit stabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parrasij, aut Polygnoti. Eaque ipsa multo plus gratiæ spectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, sed solertia atque industria à Musis ad hoc ascitis expressa est, quæ haud dubie imago omnium accuratissimè absoluta futura est, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas ostendens.

LVCIANI

PRO IMAGINIBVS.

[illegible]

ARGVMENTVM.

A [illegible] superiore dialogo, nimio extollendi studio, ultra quàm decet, [illegible] loco Polystratus accusationem [illegible] quae hisce duobus capitibus potissimum continetur. Primo quòd immodice ac nimium illam lauda[illegible] comparauit [illegible] officium uere [illegible] sit, & adulatoris [illegible] alterum uero etiam impium & periculosum, [illegible] & ingenio dignum, [illegible] Lucianum, qui nō tantum illius modestiam praedi[illegible] Hanc accusationem postea etiam ex sua persona confirmat Polystratus, [illegible] scriptum [illegible] hoc mutet. Ad quae Lucianus [illegible] primum, [illegible] & quicquid huius fecerit, [illegible] officio laudatorum fe[illegible] hoc adulatorum esse, nam [illegible] aliq́ś fere adulatores laudare, atq; uerè laudantes, [illegible] omnia [illegible] ita defendit, [illegible] in co[illegible] impietatem [illegible] illam cum diis ipsis [illegible] imaginibus [illegible] qui non me[illegible] paruisse. [illegible] exemplo [illegible] aliquod do homines [illegible] nomina sibi usurpauerint. [illegible] multi etiam philosophi fecerint.

POLYSTRATVS.

EGO Luciane, inquit mulier, aliâs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perspexi, tum etiam honorem ex libello ædito per te mihi habitum non obscure animaduerti. Neq; enim ita effuse quispiam me laudaret, nisi beneuolentia adductus talia scriberet. At ut nescius non sis, quo ego sim animata animo, sic de me planè persuasum habe. Neq; aliâs quidem hominibus ad assentandū eruditis gaudere soleo, sed qui sunt eiusmodi, subdoli præstygiatores mihi esse uidētur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quispiam præter modū me extulerit, molestis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abest, quo minus non ferè semper aures obstruere soleam. Eaq; res subsannatione magis & risu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ sunt, quatenus ille qui laudatur sibi conscius est ab his quæ dicuntur se non discrepare, sed parem esse encomio. Quodcunq; super hoc additū fuerit, alienū est, & apertæ assentationis suspitione nō carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati est, si quis eos laudibus cohonestans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni sunt. Velut si quis confectę ætatis uetulos ob iuuenilium annorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi sunt corpore, Nerei aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum testimonijs suas formas immutatum iri, et senem denuo repubescere, qua in opinione Peliam quoq; fuisse nō sum ignara. Hoc uerò longe secus se habet, nam laus res esset quantiuis precij, si illa quoq; re perinde frui possemus ex eiusmodi dementiente superiectione. Iam uere tale quiddam mihi pati uidentur, inquit, ita falso laudati, ac si quis cuipiam turpi facie atq; deformi, laruam admodū uenustam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem sibi uehementer placeret, pręsertim cum hæc ab illo auferri possit, & ab occurrente cōminui. Vnde maiori quoq; risu subsannandus foret, natiuę faciei deformitate detecta, quā ascititia forma occultauerat. Aut per Iouem, si quis pusilla statura existens indutis cothurnis super magnitudine contendat cū ijs qui toto cubito ex æquo illi collati eū excederent. Mentionem faciebat & huiusmodi cuiuspiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliâs quidem pulchram & lepidam, corpore aūt pusillam, & cui multum de iustæ staturæ mensura deesset, à quodam poëta carminibus ce-

celebratam, cũ ob alias quidem uirtutes quàm plurimas, tum quòd forma esset sci
tula, & corpore magno & pręgrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinẽ
assentator ille populo cõferre non dubitabat. Cæterum, illam laudum illecebris ue
hementer lætatam esse, quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo cor
pusculi modulo accessisset, manũq; gestiendo concussisse. Porrò autem poëtam hoc
illi crebrius occinisse, cum uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec
quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi, Desine ò amice,
ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic, multo tamen ma
gis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen, quæ poëtis oblato ta-
lento certamen proposuit, quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus
illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio, cui ne pauci quidem ca-
pilli inerant. Sed enim cum deformiter calua esset, omnibus exploratũ habentibus,
ex diuturno morbo ęgrotanti capillos defluxisse, nihilo secus tamen audiebat à poë
tis execrandis illis assentatoribus, hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles
quospiam capillorũ globos nectentibus, ac apiis nusquam existentẽ cæsariem com
parantibus. Itaq; hæc omnia deridebat, unde adulandi materia assentatoribus sup-
petit. Addebat præterea illud non in laudibus tantũ usuuenire solere, sed in picturis
quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosè quærere. Gau
dent enim, inquit, mortales pictoribus, cũ primis uerò illis, à quibus paulò formo-
siores depicti sunt. Esse autem nonnullos, qui eiusmodi artificibus iniungerent eti
am, ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherent, aut oculorũ ni-
gritiem atriorem depingerent, aut aliud quiddam quod suæ formæ adiectũ concu-
piuerint. Deinde fraudulenter imponunt alienas imagines coronantibus, quæ nul-
lo modo illis respondent similitudine. Hæc atq; eiusmodi dicere solebat, alia quidẽ
in libello tuo collaudans, hoc unũ aũt minimè sufferens, quòd illam deabus Iunoni
atq; Veneri cõparaueris. Longe enim ista me ait, aut potius omnem humanã natu
ram excedunt. Cæterũ, ego ne illud quidem unquam in uotis habui, ut priscis heroi
dibus, nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret, tantũ absit
ut Deabus omniũ maximis et præstantissimis comparari postularim. Etenim uehe
menter, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor, Itaq; periculũ
est, ne ut Cassiopæa eam laudem cupide ac desyderanter affectasse uidear. Atqui
Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonem & Venerem reli
giose coluit. Quocirca Luciane, ista te facta recantatione iussit transscribere, aut ip
sas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit, quòd li
bello non mediocriter discrucietur ita propalam obambulante, ut nunc is à te infor-
matus est, nõ nimium pie neq; sancte admodũ Deorum cultũ perdocens. Existima
bat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam, si sustineret Ve-
neri Gnidiæ aut Hortensi se dici similem. Quare te eorũ quæ libelli tui in extremis
à te de illa prolata sunt, iussit ut submonefacerem, quibus eius animi moderationẽ
omnis fastus nesciam testatus es, quippe quę super humanam mensuram semet nõ
efferret, sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis, nunc sui obli-
tus super ipsum cœlũ mulierem extollit, Deabus illam assimilans. Postulat uerò à te
ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes, qui, architecto quopiã pollicente
se Atho totũ transformaturum, & ad eius simulachrum adcommodaturũ, ut totius
montis uastissima moles regis effigiem obtineret, duas in manibus urbes habẽtem,
tam prodigiosis pollicitationibus non accessit animo, opus architecti uiribus maius
esse opinatus, hominis temerariam audatiam compescuit, non admodum cre-
dibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut
suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui
corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi mag
nitudinis, dicens, illum sibi hoc facto maiorem statuam quàm Atho erexisse in ho-
minũ animis, apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

parui aut abiecti erat animi, honorem adeo amplum atq; inuſitatum contemnere.
Quin ſe quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neque non imaginũ induſtriam ad
mirari, cæterum, ſimilitudinem non agnoſcere. Quippe nequaquam dignam eſſe
tantis ac talibus, & minimè harum eſſe affinem, ſed ne aliam quidem mulierem ul-
lam ad eas poſſe aſpirare. Itaq; libenter tuos admirandos honores ei habitos tibi re
mittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo ſuam faciem adumbres, utq; huma
no more illam laudibus illuſtres, neque pedis modum excedat calceus, ne os quoque
mihi inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoque ut tibi exponerem, mihi in
mandatis dedit. Audio, inquit, multis confirmantibus, num autem uerum ſit, uobis
uiris explorate compertum, neque uictoribus Olympicis maiores corpore ſtatuas e
rigi conceſſum eſſe, ſed curæ eſſe Hellanodicis, ut ne unus quidem ueritatem exce-
dat temere, atque exactiſſimè ſtatua expendatur ad athletæ certamen & corporis
quantitatem. Quocirca tibi uidendum eſt, inquit, ne unde mentiendi cauſſam ſu-
mamus in menſura, ac deinde Hellanodicæ ueſtram ſubuertant imaginẽ. Hæc pro
fecto ab ipſa dicta ſunt. Cæterum tu Luciane eam cogitationem ſuſcipe, ut diligen-
ter conſyderes, quo pacto libellum mutatum aliter exornes, eaq; auferas, ne impieta
te adductus in Deos flagitioſe pecces, ueluti ipſa omnium grauiſſimè iſta tulit, ac pla
nè inter legendum inhorreſcebat animo, ac Deas ut ſibi eſſent propiciæ ſupplíciter
precabatur. Et ſanè ignoſcendum eſt, ſi muliebre quiddam paſſa eſt. Atqui ſi ueri
tas non diffidenda eſt, ego mihi ipſe tale quiddam dixiſſe uiſus ſum. Quippe, initio
audiens delictum non animaduerti, oculos in ſcripta defixos habens. Poſtea uero
quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipſe ſentire de illis non diſſimilia. Ac propa
modum conſimile quiddam paſſus ſum, quod in ijs quæ intuemur ſæpenumero no
bis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo ſub ipſis oculis conſtitutũ,
nequaquàm accuratè peruidere poſſumus. At ſi iuſto interuallo disiuncti illud intu
emur, omnia liquidius comparent obtutui, & quæ bene & quæ ſecus ſe habuerint.
Iam hanc hominem exiſtendem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud eſt, quàm
præfracte eleuare tantarum Dearum exiſtimationem. Siquidem in eiuſmodi com
parationibus non tam quod modicum eſt collatione creſcit et maius fit, quàm quod
maius eſt imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, ſi
duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uerò per ætatem ad
modum exiguo penè humi repens, tandem ſi æquandi eſſent, ne alter alterum lon-
gitudine excederet, illud nunquam breuiore quantumuis ſemet extendente fiet, eti
am ſi ſummis pedibus ipſe ſemet arrexerit. At ſi eadem ipſis longitudinis obtinen
da eſt æqualitas, maior ille demittat caput neceſſe eſt, ac ſe humiliorem oſtendat o-
portet. Non ſecus in eiuſmodi accidit imaginibus, neque enim perinde tantis incre-
mentis hominis uirtus augetur Deo comparati, quàm Dei magnitudo imminui-
tur, ad id quod uilius eſt inæqualiter deriuata. Atq; ſi quis terreſtrium imperitus ad
cœleſtia oratione temere raperetur, minorem ille ſuſpicandi cauſſam præſtaret ho-
minibus, hoc à ſe impietatis impulſu factum eſſe. Sed enim tibi nulla fuit neceſſitas
tot mulierum ſpecioſiſſimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cũ
Venere atq; Iunone comparandi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inui-
dia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare eſt, qui ne ali
as quidem ad laudandum facilis ac propenſus eſſe conſueuiſti, At nunc neſcio, quo
fato impulſus tam ſubito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem exce
dendo. Et qui hactenus laudum eras parciſſimus, nunc in eiſdem effundendis omni-
um adpares intemperantiſſimus. Sed ne hoc quidẽ dedecori tibi fore putato, ſi ora-
tionem iam æditam adhibita lima retractes. Quandoquidem hoc Phidiam quoq; fe
ciſſe perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam abſoluerat. Stetiſſe enim illũ
poſt ianuam, ubi primum opus in lucem productum hominibus uiſendum oſtendiſ
ſet, ſubauſcultaſſeq; quid quiſq; ſpectantium laudaret aut reprehenderet, Cæterũ
hic quidem naſum reprehendebat, quaſi plus æquo craſſiorem, alius uerò faciem tã
quam

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressis spectatoribus, rursus Phidiam semet concludentem correxisse, atque ad multorum opinionem & iudicium imaginem emendasse. Neque enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosi consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, ut multi semper plus quàm unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum nõ probare, ac tibi suadere ut facias, qui & singulari familiaritate et beneuolentia tibi cõiunctus sim. LV. Hactenus quidem ignoraui Polystrate, te tantum esse rhetorẽ. Itaque orationem ita prolixam, accusationem ita uerbosam aduersus libellum meum effudisti, ut nullam parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forensis iudicij rationem & morem egressi estis, cum primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta caussa condemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Parœmiam, solum currentem uincere. Itaque nihil mirandum est, si nos comprehensi simus, neque aqua nobis effusa, neque respondendi facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimum, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxta functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam senatusconsulto decretis contentus quiescam, an potius iuxta Imeræum poëtam, Palinodiam quandam conscribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iustè ad obiecta respondere possis. Neque aduersarijs præsidentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscentibus caussam perorabis tuam. Ego uerò unà tecum iudicium perpendere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quòd illa non præsente caussa mihi dicenda sit. Etenim hoc longe fuerat præstabilius. Nunc uero mihi iusso uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pollicitus fueris te talem mihi fore apud illam internuncium, qualem illius apud me egisti, audebo iactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd me non malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quàm paucissimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longissima, ad tam uehementem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaque prædixit uidelicet, quæcunque tu ab illa mihi annunciasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè non uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusseris, ut planè meticulosissimum animo. Et quemadmodum uides, iam totus sudo & horreo, ac tantum non illã uidere uideor, ipsaque res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiam neque enim illa iam præsente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atque alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo pręsenti orationẽ aggredere. LV. Ego te fœminarũ præstantissima mirifice, ut ais, & præter modũ laudatam, nõ uideo quo tanto pręconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitaris encomio, cũ Deorũ cultũ ita in magnis ponere soleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta sunt maius est atque excellẽtius. Et precor, ut benigne mihi des ueniã, quòd neque hac ascripta imagine te honestarim, quę obstãte ignorantia nunquã mihi in mentẽ uenit. Neque enim aliã ante hanc depinxissem citius, nõ ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, quã rei dignitas exigebat. Igitur cõsydera, quantũ à me solidę laudis testimoniũ prętermissum sit, quãta significatio ad faciendũ indiciũ uitæ optimæ & mentis probatissimæ neglecta. Nam quibuscunque moris est deorũ immortaliũ numina nõ negligẽter colere, illi quoque in humanis actionibus optimi cẽsendi sunt. Itaque si oĩs oratio retexta deintegro mihi exornãda foret

&

& imago emendanda, nihil esset quod perperam adimere auderem, illud uerò essem additurus, tanquam totius corporis caput atque fastigium. Magnas ergo me tibi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui moderatione laudassem, & quod nihil procacitatis aut insolentiæ, aut fastus, tanta tibi conciliasset rerū magnitudo, his tu in oratione mea reprehēsis, ueram laudandi rationē cōpleuisti, Quippe tales laudationes nō auidè arripere, sed hisce auditis ruborem affici, easque maiores esse testari quàm ut tuæ mediocritati conueniant, moderati & populari animi est indicium. At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es animo, tanto te digniorem esse ostendis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris. Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante quopiam, quo pacto quis gloriam potissimum consequi posset, si gloriam, inquit, contempserit. Dicerem, nimirum & ipse interrogante me quopiam, qui nā laude digni essent, maximè quotquot laudari grauate ferunt. At hæc aliena sunt & præsenti instituto parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondendi cura incumbit, illud est quòd Veneri Cnidiæ atque ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Mineruæ formam tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ultra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanè uetus uerbum est poëtas atque pictores esse liberos. Ego uero laudantes maiori libertate dignos esse cēseo, tametsi humi aut gressim incedant, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum inferantur magniloquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis mensuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præ omnibus elaborat, ut admirandum aut omnium amore dignum declaret eū quem laudauerit. At ego hac uia non incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi facere uidear. Illud autem puto tibi non obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudatoriarum orationum occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demonstrandum comparationibus, imaginibus atque similitudinibus. Et fermè summa in hoc sita est rectè aliquid adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari potest. Non si quis quiddam cum similibus conposuerit, neque si cum eo quod uilius est illud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quàm poterit effusissimè ad excellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eundem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi rationem tibi callere uidebitur? non utique dixeris. Sed neque, quanquam lupo illum æqualem esse dixerit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus absoluitur? si canis leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Orionis canem laudans poëta Leonicidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus canis est. Rursus sicut Milonem Crotonianten, aut Glaucum illum ex Carysto, aut Polydamantem laudare foret animus, ac tandem unumquenque illorum muliere robustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uæcordem stultitiam deridendus esset, quem si unius uiri fortitudinem excessisse dixisset, neque tamen hoc ad cumulatam laudem suffecisset. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta Glaucum extulit, neque Pollucem robustissimum cum eo ex aduerso manus ausurū conserere, neque ferreum & animosum Alcumenæ filium. uides cuiusmodi illū Dijs comparauit? Quin potius ipsis imaginibus illum quàm uerissimè expressit. Et neque Glaucus ipse indignanter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neque illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quasi impie et contumeliosè in Deos circa laudes agentem, sed utrique in magna fuerunt gloria, & apud græcos honore & gratia floruerunt, alter quidem ob præcipuum inusitati roboris specimen, nempe, Glaucus, poëta uerò cum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis editionem. Itaque ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudanti pernecessarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subijciente. Postea uero quàm in assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri conueniebat. Sed enim ego

ego tibi & laudantis opus & adulatoris dementientem superiectionem discernere & diffinire uolo. Itaq; assentator quæcunq; sui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda esse existimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de suo, adeo ut non uereatur Thersiten quoq; forma turpissimum, ipso Achille pulchriorem esse ostendere. Ac Nestorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu esse minimum. Per sanctẽ quoq; deieraret Crœsi filium acutiori auditu esse præditum Melampode. Præterea Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo spes aliqua cõsequendi lucri ob mendacium adpareat. Porrò autem laudator, nequaquam mentitur, aut addere solet aliquid, quòd in totum in laudato non compareat. Sed ea quibus natura præditus est bonis, tametsi non admodum magna sint, extollit, ac maiora cumulatioraque esse ostendit, Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea scimus esse animantia) & cursu ualentem. Ille per intactæ segetis uel summa uolaret Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas. Rursus non formidaret dicere uelocipedum cursus equorum. Præterea si domus elegans & sumptuosissimè exornata illi laudibus illustranda foret, nihil hæsitabundus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula suprema. Ad hunc uersiculum assentator etiam subulci scrophipasci sordidissimo tugurio accommodare auderet, si qua modo muneris à Sybota recipiendi spes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ assentator, cum iam omnes assentandi rationes & uias sua parasitatione consumptas cerneret, laudare solitus est Demetrium, quem frequens tussis molestissimè infestabat, quod dulciter atq; modulatè tussiendo sonaret. Non solum autem hoc discrimine uterq; ab altero internosci potest, quòd ij qui ad assentationem eruditi sunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecunde mentiri. Laudatores uerò corporis animiq; dotes plus iusto extollere, sed & in hoc nõ mediocri interuallo inter se discrepãt, quòd assentatores ubicunq; poterint, immodicis utuntur Hyperbolis. Porrò autem encomiastæ in hisce utendis moderationem magistram sequuntur, ac intra certos fines se cohibent. Hæc sanè perpauca ex infinitis adduxi adulatoris & ueri laudatoris signa atq; discrimina, ne omnes quotquot aliorum concinnandis student præconijs innocenter in suspitionem à te rapiantur, sed diligenter discernas, atque utrunq; proprio pede ac modulo metiaris. Age itaq; si uidetur, & ea quæ à me dicta sunt ad utriusq; canonem expende, ut cognoscas num rectius huic an illi sim conferendus. Si quidem ego si inamabilis atq; odiosæ formæ cascam quandam Cnidio simulachro comparassem, merito præstygiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipsoque Cynætho adulantior esse iustissimè existimarer. Sin uerò, eam quam omnes eiusmodi esse non ignoramus, non erit mihi uehemẽter uitio uertenda ista audatia. At dices fortasse, aut potius iam dixisti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi concessum sit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neque deabus immortalibus hominem me existentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non possim, te ò præstans animi mulier, nequaquam Deabus comparaui, sed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominum elaborantur industria, hominibus assimilare, impium esse non arbitror. Nisi forte tu Mineruam esse suspicata sis, simulachrum illud, cuius author atque opifex extitit Phidias, aut hoc cœlestem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratum fabricauit Praxiteles. At uide, ne absurdum sit, talem de deabus opinionem animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana industria aut imitatio potest assequi. Quòd si etiam maximè illis te assimilassem, non meũm hoc erat inuentum. Neque ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, sed Poëtæ sanè multi & eximij, cum primis uerò Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut suo me tueatur patrocinio: neque periculum est, ne & ipse unà mecum capiatur. Itaque ipsum interrogabo, aut potius te illius loco,

etc.

etenim crebra lectione monimēta ab illo multis uigilijs elaborata, percurris; quod
præclare facis, quid tibi illud uidetur, ubi de captiua Briseide sic loquitur, quòd au
Iliad. τ. reæ Veneri similis Patroclum occisum defleuerit. Deinde paulo pòst, quasi parum
esset illam Veneri formositatis elegantia parem esse, addit, ita inquiens, Sic itaque
» est mulier lachrymans effata Deabus consimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non
propterea illum odio prosequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi eam
in laudando libertatem permittis? Atqui, etsi tu illi eandem non permiseris, tamen
tanta seculorum series atque uetustas illi concessit, Neque unquam inuentus est,
qui hoc in eo malitiosè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginē flagellare ausus est
neque qui uersiculos nothos atque suppositicios censoria uirgula aut obeliscis no-
tare aggressus est. Iam, si illi permissum est mulierem barbaram insuper & ploran
tem aureę Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd non
suffers coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hi
Iliad. β. larem, & cum plurimum ridentem suauissimè? Quod homines cum Dijs commu
ne habent. In Agamennone uero laudando, uide quantum Deorum existimatio-
ni parserit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines sumptas à Dijs exprompse
rit, quem & oculis & capite Ioui similem esse perhibet. Porrò Marti cinctura, pe-
ctora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorū
imagines collatum. Et rursus hunc homicidæ Marti similem esse ait, ac alium alio
Deo conferens. Deiformem Phryga illum Priami filium quoties esse ostendit.
Sæpenumero Deo similem Pelidam pronunciat. At rursus ad muliebria exemplare
grediar, haud dubie enim illum alicubi dicentem audisti. Hæc pulchræ est similis
Veneri simul atq; Dianæ. Non solum autem ipsos homines Dijs componit, uerū
Euphorbi quoque comam assimilauit Gratijs, & hanc sanguine madentem & pul-
uere deturpatam. In summa, earum rerum tanta est apud Homerum copia, ut nul-
la sit pars poëseos, quæ non diuinis comparationibus exornata sit. Itaq; aut hæc ue
luti perperam scripta expungantur, aut mihi similia audendi libertas non interclu
datur. Tanta uero est in similitudinibus & comparationibus adducendis licentia, ut
Homerus etiam Deas ipsas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis o-
culos bouinis comparauit, alius autem quispiam Veneris palpebras composuit uio
lis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in
euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperanter
& moderate mihi factum uidetur, si quis Deo similis esse prohibetur. Verum, quo
numero illi comprehendendi sunt, qui deorum compellationes imitati sunt, ac Dio
nysij, & Hephæstiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati sunt. Fuit quædam
Latonæ Euagoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata est, quamuis
illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuisset conuertere, Vt silentio præte
ream Aegyptios, qui tametsi ex omnibus gentibus Deos habeant infelicissimos,
diuinis tamen nominibus ad satietatem usq; utuntur. Penè itaque plurima pars è
cœlo illis pertracta est. Quare nihil est quod ob laudem hanc ulla animi consterna-
tione perturbata sies, ultionem aut supplicium à superis metuens. Nam si quid in eo
libello aduersus Deos peccatum est, tu extra noxiam es, nisi putes et in auditione cul
pam quandam esse. De me uero deorum ultio sumptura est supplicium, postea quā
ante me Homerum & alios poëtas irati superi ulti fuerunt. At nondū philosopho-
rum omnium principem punierunt, qui hominem Dei simulachrum esse testatus
est. Multa adhuc ad te dicenda supersunt, attamen huius Polystrati gratia dicendi
finem faciam, ut dicta nostra facilius memoria repetita tibi referre possit. PO. Haud
scio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu sit, tam enim uerbose ista pro
loquutus es, ac ultra effusæ aquæ spacium. Attamen quoquo modo meminisse co-
nabor, Et quemadmodum uides, iam ista ad illam deferre studeo obstructis auribus
ne qua pars elapsa orationis seriem mihi confundet, ac ego deinde à spectatoribus
explosus ronchis & sibilis illudar. LVC. Istud sanè tibi curæ erit Polystrate, ut quā
opti-

optimè respondeas. Cæterum, ego quoniam semel tibi fabulam desaltandam tradi di, in præsens quidem excedam è medio. Proclamatis autem iudicum calculis, iterũ præsto ero, uisurus quem nam finem hoc certamen habiturum sit.

TOXARIS SIVE AMICITIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

V[illegible]

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS Græcus, TOXARIS Scytha.

MNESIPPVS.

QVID ais Toxaris? Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos Scythæ, deosq; es se illos creditis? TOX. Sacrificamus Mnesippe, sacrificamus inquã: haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonis uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non istuc modo, uerum eosdem festis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorũ concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quũ iam sint mor tui. TOX. Nihil officiat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehe menter conducibilem & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere cupiãt. MNE. Ista quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Orestem quo nomine potissimũ suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quum hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquam naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiam inco lebant, essent comprehensi, abductiq;, ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios, neq; non oppressis excubijs, & regem trucidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoque Diana sublata, nauigio sese proripuerunt, irrisa publica Scytharum lege. Quòd si ob istiusmodi facta honorẽ habetis uiris: facile assecuti fueritis, ut multos il lorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabi tis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequa quam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum ab-

erant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet, duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neque fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quòd inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores istis ostendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Mæotidem usque, aut Bosporum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiam si complures illorum caupones ac sallamentarios esse reperies. TOX. Audi nunc ô uir admirande, consideraque quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusque omnis honos. Porro quòd hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quòd autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quòd nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasique legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunque alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosque ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securū, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpo-

pore præueniens, excipiensque ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atque in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem denique constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lætarum: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiunt solos in periculis deserentes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neque est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisque rebus acerbis: quemadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quod præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atque in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisque in rebus cæteris antecelluerunt uerum uidentur & ad orandum persuadendumque omnium aptissimi: unde mihi quum dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deorum numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quòd pictor quoque bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamque uirorum, alterique pro altero suscepta uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas magis autem quòd barbari essent, atque agrestes, simultate quidem, ira, rabieque perpetuò committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idque conijciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisque pij simus, in præsentiarum haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodque amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaque illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scænam progressi, istiusmodi amicitias uobis repræsentant, plerique laudatis atque applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescunt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosque similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atque immane hiantes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis compluribus ac grauibus adductis testibus, nempe Poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoique, neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusque contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerunt, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, melioraque produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumque certamen decertarit: adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto pœna) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præser-

tim Græco,ipſe Scytha quum ſim. MNES. Quanquam eſt haud mediocris ne-
gocij cum uiro. ita ut tu es,bellatore,ſingulati certamine congredi,tum admodum
inſtructo miſſilibus ac penetralibus narrationibus,haud tamen uſq; adeo ignauiter
tam citò uniuerſam deſerens Græciam,tibi ceſſero. Etenim uehementer abſurdum
fuerit,quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuiſſe declarant tum fa-
bulæ,tum uetuſtæ ueſtræ picturę,quas paulo ante ſcitè admodum repręſentabas,
Græcos omneis,tot nationes,tot ciuitates,nullo defẽdente uinci abs te. Nam iſtuc
ſi fiat,non dextram,quemadmodũ apud uos ſolet,ſed linguam execari conueniat.
Sed utrum ſpectare nos oportet,numerum ne eorum ,quæ amicè quis geſſerit, an
magis quo plures alteruter amicos referre poterit,hoc uictoria dignior uidebitur.
TOXA. Nequaquam,imò non multitudine uis horum ſpectetur,uerum ſi quæ tu
narrabis facta,his quæ narrabo,uideantur præſtantiora,magisq; penetrantia,tum
nimirum etiam ſi numero paria ſint,opportuniora magisq; letalia mihi facient uul-
nera: Ac penè memet ad ictus accommodabo: MNES. Probè loqueris. Statuamus
igitur quot erunt ſatis. TOX. Mihi quidem ſatis fore uidetur,ſi uterq; quinq; nar
ret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur,ac prior dicito,uerum adiuratus,nimirũ
non niſi uera dicturum,alioqui fingere eiuſmodi,non admodum fuerit difficile,pa-
làm autem refelli non queant. Porrò ſi iuraris,nefas ſit non habere fidem. TOX.
Iurabimus,ſi quid etiam iureiurando opus eſſe cenſes. MNES. At quis tibi è dijs no
ſtratibus,num ſatisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi no-
ſtratem iurabo.meapte in lingua. MNES. Teſtis igitur eſto Iupiter Philius, quæ
cunq; dicturus ſum apud te,ea nimirum uel quæ uiderim ipſe,uel quæ ab alijs,quo
ad fieri potuit,diligentiſſimè perceperim,narraturum,nihil ex me ipſo comminiſ
centem,alleuantemq;. Ac primo quidem loco,Agathoclis Diniæq; amicitiam refe
ram,quæ apud Ionas eſt celebratiſſima. Nam Agathocles hic,qui Samius fuit,non
ita pridem uixit,uir in amicitia quidem præcipuus,ita ut re declarauit:cæterum re
liquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præſtantior,neq; genere,neq; cæteris item
opibus. Huic cum Dinia Epheſio,Lyſionis filio,amicitia à puero interceſſerat. Por
rò Dinias ſupra modum ditatus eſt, & quemadmodum ſolent ij,qui nuper opes na
cti ſunt,complures & alios ſecum habebat,ſatis quidem idoneos illos, & ad com-
potandum, & ad uoluptariam cõſuetudtnem,ab amicitia uerò longe alieniſſimos,
Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis,
non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc pori
orem habebat,quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius
obiurgans,moleſtusq; uidebatur,quippe qui admoneret eum maiorum,præcipe-
retq; ut ſeruaret,quæ multo labore parta,pater illi reliquiſſet,adeo ut ob hæc ne ad
comeſſationes quidem illum deinceps adhiberet, ſed ſolus cum illis comeſſaretur,
celare cupiens Agathoclem. Demum ab aſſentatoribus illis miſero perſuaſum eſt,
quod adamaretur à Chariclæa Demonactis uxore,uiri illuſtris,atq; inter Epheſios
in honoribus ciuilibus primarij. Iam et literulæ à muliere ad illum uentitabãt,& ſer-
ta ſemimarcida,& mala quędã admorſa: deniq; quicquid ad hęc lenæ machinantur
in adoleſcentes,quo paulatim illis amorẽ artibus quibuſdã inſerant,primumq; hac
incendant opinione,quòd ſeſe credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præſer-
tim eos,qui ſibi formoſi uidentur,donec imprudentes in caſſes inciderint. Erat aũt
Chariclæa urbana quidem & elegans muliercula,at ſupra modũ meretricia,ſemper
q; illius,quicũq; forte adijſſet,etiam ſi quis admodũ leuiter concupiuiſſet:quin ſi uel
aſpexiſſes duntaxat,protinus adnuebat,nec ullo pacto metuendum erat,ne quando
recuſaret Chariclæa:admirabilis aũt alioqui artifex,quauisq; meretrice doctior alli-
cere amatorem,& ambiguus quũ adhuc eſſet,totũ ſubigere:at quũ iam teneretur,
incitare,ac magis magisq; accendere,nunc ira,nunc blandimentis:ac mox faſtidio:
deinde iniecta ſuſpicione,quaſi ad aliũ ſeſe deflexura eſſet:poſtremo omni ex par-
te egregie docta erat mulier,& abſoluta,artibusq; omnigenis in amantes inſtru-
cta

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accersiuerant in adolescentulum multaq; adsimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ compluresi iam adolescentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi nacta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitum adolescentulũ, haud quaquam amittebat ex unguibus: sed undiq; oppugnans tentansq;. ubi iam omnium esset compos, tum ipsa dum captat capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit caussa. Nam primum quidem statim literulas illa ad illum dat: ac subinde missitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: postremo ut misera præ amore suffocatura esset sese: donec iam beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur, atque Ephesiortm uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in congressum adductus est multis precibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquẽdum miserabiliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, sic ut maximè placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam usa est. At ubi sensit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac subiugum esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem) Neque postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese, qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non ultrà ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresque ad sese accersebat ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solum abijciens sese iactabatur: planeque res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cretensem, benè nummatum uenata est, atq; ad illum desciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoque ad Cretensem amatorem iam desciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inscium, quàm illi res miserè haberent, Ac pudescẽs quidem initio, tamen exposuit omnia: amorem, egestatem, arrogautiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uicturum sese, nisi cum Chariclæa consuetudinẽ haberet. Ille uero intempestiuum esse ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi antepossuisset: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, præcium illi attulit, talenta tria. Quæ simul atq; recepisset Dinias, haud clàm erat Chariclææ: rursus subitò formosus factus: rursus ancilla & literulæ, & expostulatio, quòd iam diu sese non adisset, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc esse quod daret. Cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo ferè somno, essetq; intus Demonax Chariclææ maritus: siue quòd alioqui præsenserat: siue de composito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendi, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis esset: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tũ ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte sæpius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti: Deinde cõprehendere conati, quũ in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram usq; apud Agathoclem diuersabatur:

pariterq́ & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumque Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectū qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo pôst relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tū quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq́ cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cū alijs urinabat, quodque hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinq́ præterierint, quòd Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendā amicum Agathoclem istū descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profectò se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigasse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq́ cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æquales fuisse: uerum Euthydicum ualentem, robustumq́, Damonem contrà, suppallidum atq́ ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq́ ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent a Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq́ fluctus exciperent: circiter noctis mediū, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat inclinata, simulq́ propellente fluctu, excidisse cū prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaq́ succlamasse quum præfocaretur, uixq́ sese ab undis sustolleret. Porrò Euthydicum simulatq́ audisset (nam forte fortuna nudus in strato tū erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unà iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quòd uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos projecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoq́ tabulata, quę quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquàm ædere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sæuiens, quàm communicata morte? Iamq́ adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq́ efferuescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq́ undis extantē, manusq́ porrigentem amico: hunc aūt incōtanter insilientem, simulq́ nantem, prorsusq́ solicitū, ne se prior Damon interiret. Sic enim profectò cognosces, quòd haud ingenerosum hunc quoque amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex insperato illis contigit?

Adeo

Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Symilus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc de la psum, illum desilientem simulque nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porrò quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam fortè nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uerò, haud scio, an tale sit apparitu rum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quique uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atque in senecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem inquit, alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cũ his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo ioco q; ducebant. Nemo certè aderat qui non cum risu discederet, quòd eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mãdata. Itaque Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obijt. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leuę amicitiæ argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hæreditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus è quinque? TOXA. Et iste quidem egregius, quanquàm equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemim Charmolęi, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim compertè omnia, nam ipse quoque Massiliensis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse ijsdem rebus par. Deinde aliquanto pòst, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capessendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquam qui sententiam iniquam pronunciasset. Ad hunc autem modum, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corruptè iudicet. Grauiter itaque ferebat Menecrates. primum, quòd esset condemnatus; deinde, quòd è diuite pauper: postremo, quòd ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectitius. At præter cætera eum ipsa discruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia,

III. [illegible]

IIII. [illegible]

quàm ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates, Neq; enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquẽ suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum, Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è necessarijs cuipiam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Posteaquam autem cõuiuium peregerant, libassentq; dijs, tum uerò plenum illi calicem porrigens; accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; et uiginti. Illi uero respondente, absit ne feceris, ò Zenothemis, néue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctiam tollens, abduxit in thalamum; ac paulo pòst prodijt, ea deuirginata, atq; ex eo tẽpore cum illa uiuit, supra modum diligens, & quemadmodum uides, circunferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, sic ostentat, propterea quòd negligit corporis formam ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinẽ. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neq; diu est, quòd tollens hunc pater intulit in curiã, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miserationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota super illo, remisit mulctam Menecrati, atque ille iam rei, famæque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neq; qualia passim Scythę factitant, qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, De metrio Suniensi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecensi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinã sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uerò medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis fortè prefectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum Memnonisq;. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ædere, exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quòd is itinereque æstu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quẽpiam amicum postularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita societate cum sacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: sublatoq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerat. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuendentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt, districti in rota: deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, unàq; herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominem tanquam qui templum Anubis sacrilegio compilasset: seseq; impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim omnium

quam

quantum in carcere erat, sontium scelestissimus. Porrò præfectus carceris Aegypti-
us, homo superstitiosus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci uices, gra-
uis Antiphilo imminebat. Quod si quando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi
patrasse, impudens habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuisus. Sub-
egrotabat itaq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; eti-
am noctu: neq; crura sineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem catasta strin-
gebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis esse. Ad hæc
insuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; angustum
prementibus, adeo ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguus: hæc om-
nia molesta erant, atq; intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum insueto, mini-
meq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum
quidem capere posset, reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorum
quæ acciderant. Vt aũt cognouerat quo in loco res esset, statimq; curriculo ad carce-
rem uenisset: tum quidem admissus non est, propterea quòd uespera iam esset: et car-
ceris custos iam dudum occlusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis.
At mane quum esset ingressus, multis uidelicet precibus admissus accedens multo
tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut
cognosci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque contemplabatur:
eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in stragibus.
Quòd ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo qui-
dem tempore potuisset agnosci quisnam esset, usqueadeo præ malis erat transfigu-
ratus. Vt uero ad uocem agnitam respondisset, atq; adeunte illo comam diduxisset:
eam à uultu abigens sordidam atq; impexam, ostendit sese quis esset. Hic ambo col-
lapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verũ aliquanto pòst
posteaquam & ipse sibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de singulis
esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, di-
midiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus at-
que detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi ade-
rat: curam eius agens, inseruiensq;. Locans enĩ sese ijs, qui uersabantur in portu mer-
catoribus, à mane ad medium usq; diem, oneribus gestandis non parum lucri facie-
bat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo il-
li mansuetum hunc, ac pacatũ redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim
suppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur:
ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisque
frondibus, acquiescebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut De-
metrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphi-
lus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & custo-
diæ exactissimè obseruatæ, neque deinde quisquam admissus in domicilium uincu-
lis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret ami-
co adesse: adito præfecti collega, seipsum defert, tanquam in irruptione templi Anu-
bis communem operam addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illico in
carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à car-
cerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxi-
mè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum sua ipsius incommoda neglige-
ret, cum & ipse interim ægrotaret: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri posset,
ut ille & quàm plurimum dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode to-
lerabant, communicatis inter ipsos malis: donec aliquanto pòst, tale quiddam acci-
dit, quod finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quispiam,
haud scio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum plerisq;, catenam in-
secuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui
quidẽ facile trucidatis, quippe paucis custodibus, cõglobati prosiliere, atq; hi quidẽ
illico quò quisq; poterat, dissipati: postea plerique sũt cõprehẽsi. Porrò Demetrius et

An-

Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxisset: Aegypti præses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quòd soli non aufugissent. At illis haud quaquàm sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autem Demetrius, sibiꝗ nõ mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel commiseratione, uel ob id laudis, quòd non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut caussam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos commeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque admiratus, liberos esse iussit, consolatus super pœna quàm tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est, idꝗ de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetriũ. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quòd tum ab eo discederet. Neꝗ enim sibi opus fore pecunia, quo ad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neꝗ illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod ni initio notasses nos, tanquam qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus eram tibi complures orationes, atꝗ eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quũ interim pro se ipso nihil responderet: Pro Antiphilo uerò lachrymas funderet, atꝗ etiam supplex esset: totamꝗ caussam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primum memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedẽs à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, si quid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuum præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophisticè laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil solicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidẽ quemadmodum tu, uerbis phalerans atꝗ exornans (neꝗ enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipsæ longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil aũt eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cõmemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolã donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certò sciat se paulopòst esse soluendũ. Admodum enim leuia ista: neꝗ quicquam inest in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cæterũ ego tibi referam multas cædes, bellaꝗ & mortes, amicorum caussa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cũ Scythicis conferantur. Neꝗ tamen istuc sine caussa facitis, sed meritò parua ista miramini: propterea quòd non sunt uobis admodũ graues occasiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodũ nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi fortè concurrimus, pro pascuis prædaꝗ pugnamus. Hic potissimũ opus est bonis amicis, eoꝗ quàm firmissimè constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atꝗ inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodũ uos, neꝗ si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuũ quempiam uirum conspexerimus: quique præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiẽdis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilꝗ non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, néue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, delectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandum, quid

fit

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes bi berimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habe- tur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non per- inde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordi ar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius an te tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem istuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis a- micis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: pro- inde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi ui dentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit maius morta- libus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iura mus: uidelicet per Ventum, tanquam qui uitæ sit caussa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea caussa est: profectò multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, fu- nem, atq; his consimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innume rabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quàm contentiose nunc quamq; litigiose istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac distur- bas orationem meam. At ipse loquente te, silentiũ agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant ac mutuũ sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sau romatæ, cũ equitum decem milibus: peditum aũt ter tantum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quũ in nos irruissent imparatos, neq; expectantes illorũ insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures aũt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis di- midium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus me tati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Ta naidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tento- ria diripiebant, & curribus potiebantur, atq; ijs plerisq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tuli- mus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit ami cũ, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis commonefecit. Quod simulatq; exau dierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tanquam de dentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat a- micum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, ni si maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locum re cipe, & abutere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit opus retinere te: præsertim quũ temet dedideris. Quin tu parte eorũ quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille o culos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruẽdos. Deinde ubi essent execti, iamq; preciũ persolutũ esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitẽs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factũ animum reddebat Scythis omnibus neque iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum maxi-

maximum,id nondum eſſe abductum ab hoſtibus: uerum ſupereſſe egregiam mẽ
tem,& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutie
bat; reputantibus cum cuiuſmodi uiris,ſi ſe præparaſſent,eſſent pugnaturi: tametſi
tum quidem ex improuiſo ſuperaſſent: proinde ſub noctem relictis maxima ex par
te pecoribus,incenſiſꝗ curribus, fuga ſeſe ſubduxerunt. Porrò Amizoca non tu
lit diutius,ut uideret ipſe,amico cæco Dandamide,ſed ipſus ſemet exoculauit. Atꝗ
ita ſedent ambo,omniꝗ honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid ta-
le Mneſippe uos referre poſſetis? Etiam ſi quis tibi donet,ut poſſis uel decem alios
ad iſtos quinꝗ adiungere: etiam citra iuſiurandum,ſi ita uis,ut & multa liceat affin
gere? At ego tibi rem nudam expoſui. Tu uero ſi quem talem narraſſes,non ſum ne
ſcius,quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem-
admodum ſupplicarit Dandamis: & quomodo ſit excæcatus,& quę dixerit,& quo
pacto redierit,& quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneꝗ
ominantes,atque id genus alia: cuiuſmodi uos ad demulcendas aures ſoletis artifi-
cio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam,huius Amizocæ
conſobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Baſthen amicum conſpexiſſet: nam
fortè ſimul erant in uenatu: iamꝗ leo circumplexus illum, iugulo admotus eſſet,at
que unguibus laniaret,deſiliens & ipſe,inuolauit in tergum beluæ,reflexitꝗ,in ſeſe
prouocans,auertenſꝗ,atꝗ inter dentes digitos inferens,conatus quo ad licuit,Ba-
ſthen è rictu leonis eximere,donec leo omiſſo illo iam ſemimortuo,ad Belittam ſeſe
conuertit,atque ipſum quoque circunplexus occidit. At ille moriens (nam tanto
anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaꝗ pariter exanimati ſunt omnes:
nos autem ſepeliuimus eos, duobus aggeſtis tumulis inter ſe uicinis: altero amico-
rum,altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mneſippe, Macentæ, Lõ
chatæ,& Arſacomæ amicitiam. Hic enim Arſacomas deperibat Mazæan Leuca-
noris filiam,qui regnabat in Boſporo: tum quum legatione fungeretur ſuper tribu
to,quod Boſporini ſemper nobis pendere ſoliti: id temporis tertium iam menſem
ultra diem legitimum diſtulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidiſſet pro-
ceram atque decoram uirginem,amore captus eſt, grauiterꝗ diſcruciabatur. Iam
itaque quæ de tributis agebantur,erant tranſacta: reſponderatque illi Rex,conui-
uioque accipiebat,mox illum dimiſſurus. Eſt autem mos in Boſporo,uti proci in cõ
uiuio petant puellas,narrantes quinam ſint,quibuſque rebus freti, decreuerint eas
in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conui
uio proci,reges,ac regum filij,in his erat & Tigrapates Lazorũ princeps,& Adyr-
machus Machlynæ dux,alijꝗ cum his permulti. Oportet autem unumquenꝗ pro
cum poſteaquem expoſuit quis ſit,& qua fiducia ad ambiendas nuptias acceſſerit,
conuiuari cum reliquis,tacitumque accumbere. Deinde peracto conuiuio,poſtu-
lata phiala,uinum in menſam effundere,atque ita ſponſam ambire,multum interea
collaudantem ſeſe, quo genere, quibus opibus, qua ſit potentia. Ad hunc igi-
tur modum cum multi iam libaſſent, poſtulaſſentque, regna & opes commemo-
rantes: tandem Arſacomas, poſtulata phiala, non libanit (neque enim mos a-
pud nos uinum effundere, quin magis contumelia iſta eſſe iudicatur in deum)
ſed hauſtim bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui
multo ſum potior iſtis,quantum ad opes ac poſſeſſiones attinet. Leucanore ue-
ro admirante (ſciebat enim rex pauperem Arſacomam, ac de plebe Scytharum
eſſe) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plauſtrorum Ar-
ſacoma: nam ijs rebus uos diuites eſtis. Imo nec plauſtra, inquit, poſſideo, nec ar
menta,uerũ ſunt mihi duo amici,honeſti,probiꝗ, quales alij Scytharum nemini.
At tum quidem iſta dicens, riſus eſt, contemptuiꝗ habitus, uiſuſꝗ temulentus. Ma
ne uero reliquis prælatus eſt Adyrmachus, iamꝗ ſponſam abducturus erat in Mæ
otidem ad Machlyenſes. Porrò Arſacomas domũ reuerſus, amicis indicat, quemad
modũ reiectus eſſet à Rege, riſuiꝗ habitus in conuiuio, quũ pauper eſſe putaretur.
At

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atq; Macenta, ueſtramq; beneuolētiam longè præſtare, multoq; firmiorem eſſe Boſporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſubſannauit, contempſitq;: & Adyrmacho ſcilicet Machlyenſi tradidit aſportādam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ô amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquenq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, ijſdē dolentes, ijſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te iſta fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis ueriſimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quãtam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, rectā profectus eſt in Boſporum, puta Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim conciſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidē apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeuntibus domeſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoq; ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quā ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharū nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præſentiarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; transgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtularit, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſedetq; in tergore taurino ſeptimum iā diem, contractusq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, cogi uim copiarū in tergum bouis. Quòd autem aduerſum nos co

gerentur,quodq; Arſacomas huius rei dux eſſet, id uero me fugerat. Atqui iſta, inquit Lonchates, hic apparatus conſtituitur. Mihi autem inimicus eſt Arſacomas,grauiterq; fert,quòd ſibi pręferar à natu maioribus,& quòd in omnibus illo uidear eſſe pręſtantior. Quòd ſi mihi ſpoponderis alterã filiam tuam Barcetim,alioqui nec indigno ueſtra affinitate,breui tibi reuerſus caput eius apportauero. Spondeo, Rex inquit,uidelicet ſupra modũ formidine correptus,propterea quòd nõ ignoraret, quam ob cauſſam iratus eſſet Arſacomas: nimirum ob nuptias,tum aliàs quoq; metuerat ſemper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit,te præſtiturum pacta,neq; inficiaturum. Id quum fieret,iamq; reſupinatus in cœlum iurare uellet: Abſit,inquit,ut hic: ne quis ſpectantium conijciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingreſſi, occluſis foribus iuſiurandum ædamus,ubi nullus exaudiat. Nam ſi quid horum inaudierit Arſacomas,uereor ne me ante bellum immolet,manu iam nunc non parua cinctus. Introëamus,inquit Rex. Vos autem abſiſtite quàm longiſſimè. Neq; quiſquam ad templum adeat, quem ego non accerſiuero. Poſteaquam igitur ipſi quidem introgreſſi ſunt,ſatellites autem procul abſtiterunt,uibrato gladio, ſimulq; altera manu obturato ore,ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput deſectum,ſub chlamyde tenens prodibat, quaſi confabulans interim cum illo, breuiq; ſeſe dicens adfuturum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuerſus eò,ubi equum uinctum reliquerat,conſcenſo illo,redequitauit in Scythiam. Porrò nemo eſt eum inſequutus: quippe diu ignorantibus Boſporinis,quod acciderat,tum ubi reſciſſent, factioſè de regno decertantibus. Hæc itaque geſſit Lonchates, præſtititq; promiſſum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior ſuper his,quæ in Boſporo acciderant,peruenit ad Machlyenſes: primusq; illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus,inquit, te Adyrmache,gener cum ſis,ad regnum uocat. Proinde fac ut ipſe prior occupans,imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te ſequatur à tergo in curribus. Facilè enim iſthoc pacto tibi cõciliaueris multitudinem Boſporanorum, ubi Leucanoris filiam conſpexerint. Ego porrò nõ ſolum Alanus ſum, uerum etiam ſponſæ tuæ cognatus maternus: ſiquidem noſtra è gente Maſteram Leucanor aſciuit uxorem. Et nunc tibi adſum, miſſus à Maſteræ fratribus, qui ſunt in Alania, denunciantibus ut quàm potes ocyſſime, te recipias in Boſporum, neque per negligẽtiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametſi frater nothus eſt Leucanoris, tamen Scytharum partibus ſemper fauit, cum Alanis ſimultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, niſi quòd non magnopere comati ſunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat aſſimilis, uidelicet detonſa coma: quatinus conueniebat Alanum minus eſſe comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum eſt, ut illi fides haberetur, putareturq; Maſteræ ac Mazææ cognatus eſſe. Et nunc, inquit, ò Adyrmache, ad utrumuis paratus ſum: uel proficiſci tecum in Boſporum, ſi ueliſ: uel manere, ſi ſit opus, ac ſponſam adducere. Iſthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam ſi nobiſcum unà proficiſcaris in Boſporum,unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd ſi mihi uxorem aduexeris,multorum inſtar fueris. Atq; ita factum eſt,& hic quidem iter ingreſſus eſt,Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuiſſet, impoſita equo (nã id curarat, ut alius quidã eques ſeſe conſequeretur) tum inſiliens & ipſe, nequaq; deinceps ad Mæotim iter faciebat, ſed deflectens ad mediterraneã, relictis ad dextram Mitræorum montibus,quum uirginem interim aliquoties interquieſcere iuſſam refocillaſſet, intra triduũ

triduum à Machlyensibus in Scythiam usque permensus est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper astans exanimatus est. Porrò Macentes Arsacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasq; agente: Desine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipso putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ sibi subministrauit, atq; officiosè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, si iamdudum commissi, & quatenus licet in unum conflati, magnũ adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiosè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit, quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arsacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerũ potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus: uerum in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam: pauloq; pòst irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas accersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos autem (nam & ipse ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multò minus triginta milibus, unà cũ equitibus operiebamur insultum, ductore Arsacoma. Vt autem admouentes illos conspeximus, contraduximns agmen præmissis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut [illegible] dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi nõ auderẽt: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, undequaque cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laborare tur à nostris, qui tenebãtur obsessi. Et iam pleriq; arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperãt, dum ante alios sese periculis obijciunt Hic quidem adusto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod simulatq; sensit Arsacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi nõ sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam usq; dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensiũ, paulopòst & Alanorum: Deniq; cum his Græci quoq;. Atq; ita redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diuq; sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; amiciciam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obsides daturos se confirmabant. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, inprimis autem Arsacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa facere. MNES. Tragica prorsus, ò Toxari, fabulisq; similia. Et propitius sit Acinaces & Ventus, per quos iurasti: si quis ista non credat, non admodum reprehendendus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiscatur. Quanquam non me deterrebis nõ habendo fidem, quo minus & alia his consimilia referam, quæ nouerim à Scythis esse gesta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque uſqueadeo admiſſis, uagiſq; utare ſermonibus: ut nunc ſurſum ac deorſum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Boſporum diſcedens: poſtremo rediens prorſus abutare ſilentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præſcribenti legem, dicendumq; paucis, ne fatigeris una nobiſcum, audiendo circumcurſitans. Quin magis auſculta, quæ in meipſum amicus Siſinnes nomine præſtiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiſcrer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amaſtrim Ponticam. Ea eſt urbs haud procul à Carambe diſſita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Siſinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quaſdam importatas in portu ſpectaſſemus, in eumq; è naui ſubduxiſſemus, emimus, nihil ſuſpicantes mali: interea fures quidam effracta ſera, ſuſtulerunt uniuerſa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem ſufficere poſſet. Ergo quum domum eſſemus reuerſi, cognito quod acciderat, non uiſum eſt in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hoſpitem, ueriti ne pleriſque ſycophantæ uideremur, ſi dixiſſemus nobis ab aliquo ſublatos eſſe Daricos quadringentos, tum ueſtium permultum, ad hæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Cōſultabamus igitur hiſce de rebus, quid eſſet faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidē ita uiſum eſt tum temporis, ſtatim demerſo in ilia Acinace, uitam fugere, priuſquam ignauum quippiam, aut indignum eſſet ferendum, uel fame, uel ſiti enecto. Contrà Siſinnes conſolabatur, obſecrans ne quid tale facerē. Aiebat enim excogitaſſe ſeſe, unde nobis uictus ſuppeteret. Et eo quidem die baiulādis è portu lignis allata mercede uictum ſuppeditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aſpexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac ſtrenuorum. Hi nimirū uiritim lecti, uti mercede propoſita, ſingulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij cōditiones audiſſet, accedens ad me: Caue poſthac, inquit, Toxari, ne teipſum pauperem dixeris. Siquidē tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam ſpectaculum eſſet inſtitutum, ſpectabamus & ipſi: etenim aſſumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumq; ſpectaculum Græcorum. Ergo ubi conſediſſemus, ſpectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quoſdam uinctos emiſſæ, nocentes quoſpiam, ita ut conijciebamus. Vt autem prodierūt, qui erant ad ſingulare certamen conducti, ac producto iuuene quodam prægrandi, dixiſſet præco: Si quiſquam uelit cum hoc ſingulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ accepturus drachmarum decem millia. Ibi protinus aſſurrexit Siſinnes deſiliens, polliceturq; ſe dimicaturum, ſimulq; poſcit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, una proficiſcemur, ſuppetetq; cōmeatus: ſin cecidero, ſepulto me, redi rurſus in Scythiam. Ego quidem his auditis ſingultiebam. At ille ſumptis armis, reliquum quidē corpus muniuit. At galeam nequaquam impoſuit, ſed nudo conſiſtens capite pugbat. Et initio quidem ipſe uulnus accepit, retorto gladio, ſucciſo poplite, ita ut multum ſanguinis deflueret. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduerſarium obſeruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille feſſus & ipſe uulnere, mortuo incumbebat; parumq; aberat, quin ipſe quoq; efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porrò ubi dimiſſus eſt, iam uictor declaratus: ſublatū illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, ſuperuixit quidem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium ſorore mea, claudus tamen adhuc eſt ex uulnere. Hęc res Mneſippe nō apud Machlyēſes, neq; in Alania geſta eſt: ut teſtibus careat, & ficta credi queat: uerū complures extant Amaſtriani

IIII.

striani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciam: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquādo Abauchas hic in Borysthenensium ciuitatem secum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem, altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam fortè in cœnaculo quodam diuersabantur) ingens ortum est incendium, omniaq; circunclusit, iamq; flamma undique domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, iussaq; ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato descendit, perrumpensq; euasit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans consecuta est, monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero semiusta, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipsa extincta est. Post hæc quũ probro obiectaret quispiam Abauchæ, quòd desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tũ incertum, an hi boni sint futuri: porrò amicum diu fuerit, priusquam iuueniam talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumẽtis est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque propositis: iam tempus est pronunciari, utri nostrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MNES. Nemo. Neque enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin' quid agemus? Quandoquidem in præsentiarum, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At si hoc crudele, quando tu amiciciam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi namq; quiddam est, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicicia coniuncti sunt. TOXA. Probè dicis, atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amiciciam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius est calice illo quem bibitis: propterea quòd huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi nidentur. TOXA. Placent ista, iamq; amici atq; hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, siquando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut sis sciens, nequaqum me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione conijcio.

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocosa quædam & ficta narratio est, quo pacto uidelicet in Thessaliam profectus studio discendæ artis Magicæ, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, eoq; periculum artis facere cupit, in asinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uicißitudine, rusticis, urbanis, sacris, profanis, diuenditus, ad postremum cum in theatrum quoq;, spectaculi de se præbendi caussa, introductus esset, deuoratis, quas ibi tum forte conspexerat, rosis, in pristinam hominis figuram iterum redierit. Præcipue autem admiratione digna est, mira casuū

atq; periculorum uarietas, quibus ſurſum atq; deorſum iactatum ſeſe, interim etiam benè acceptū fingit. Vt non immerito prorſus putarint quidam, uoluiſſe Lucianum, totius humanæ uitæ ſpeciem atque imagnem quandam ſub hoc luſu proponere, uidelicet quàm uarij caſus, quàm fallax, & inconſtans fortuna, quàm incerti conſiliorum, etiam benè ac ſapienter captorum, exitus, quamq́; inſperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus eſſe ſoleant, aſini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris imitatus eſt, affictis etiam alijs compluribus ad idem argumentum, quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatus eſt, is qui in cæteras quoq; poëtarum fabulas, mythologias ſcripſit.

CVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, redibant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuē noſſent nomine Hipparchū (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierūt: ego domum Hipparchi adiēs, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quā rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cū & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrēſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, pauloq; pòſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, una muliere diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimê, qui ſuos ad me amicos fidēter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palæſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: deinde hinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palæſtra, oſtēſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum redijſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite, ita potando ueſpere abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quò pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius ueneficijs aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſerui plures, aurum ſumptuoſius, appropinquans mulier me compellat: Ego inquit, Abria ſum amica ſiqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno tecū ero. Nunquid Hipparchus auarus ille tuus eſt hoſpes, inquit? Non his uerbis utaris mater, inquam, ſplendidus quippe ac ſumptuoſus in me fuit, adeo ut ex

nimia

nimia impensa lauticiaq; culpari soleat. Illa subridens, manuq; apprehensa seorsum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim est præcipua admodum ueneficiorum potens, appetens uiros, atque ii quos in adolescentes oculos coniecit, nisi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciscitur, hos perimens, hos in beluas transmutans: tu uero fili adolescens es, ac formosus, ut facilè placeas mulieri: præterea externus & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Ad hæc animaduertens, me id quod iamdiu quærito habere domi, fœminam relinquo, abiens mecum ipse cœpi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita te ipsum paulò, atque eam disciplinam condisce, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hospitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæstram tibi illam omni ratione concilia. Nam si illam expugnaris, absque labore quod cupis cognosces: seruis quidem & honesta & turpia omnia dominorũ nota esse consueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæstra penes focum sedebat, cœnam nobis parans: Hic ego: ò pulchra Palæstra, inquam, quàm uenustè & admodum nates simul & ollam circumfers atque euoluis. Tum illa, lumbis meis paulum humoris superabundat, ex quo beatus erit, si quis paulum degustarit, illa lasciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, si sapis adolescens, nisi tibi mauis uitam eripi, & loca fuge ignis & fuliginis plena. Nam si me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficies, ab hoc medicus alter, neque deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facilè sustinebis, neque lapidibus pulsatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem ridens ita respicis hominem coquum doctum non solum hos uiles parare cibos, sed homines quoque, quod his maius est, iugulare, pellem adimere, partiri in frusta, uiscera quoque ipsorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarrasti rectè: nam me quamuis procul à te remotum, non solum concalefecisti, sed ignem in mea uiscera absque aliqua iniuria exurenda coniecisti. Itaque te oro, ut mihi salutem afferas his asperis & suauibus, quas dixisti medelis, meq; iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta esset propitior, pollicita est postquam Domini issent dormitum, se mecum esse concubituram. Interea cum redisset Hipparchus, loti imus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego somnum fingens cum surrexissem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrà lectus seruo stratus, mensa iuxta lectum sita, & in ea calix ac uinum unà cum frigida calidaq; aqua, quæ singula disposuerat Palæstra, quæ & lectum plurimis quoque rosis sparserat, & serta supermiserat ex eis confecta. Ego symposium promptum uidens, compotricem censui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, e uestigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oscula propinantibus, sumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adolescens, meminerıs oportet, te in Palæstram incidisse, nunc ostendas licet, an sis factus inter adolescentes agilis, & huiusmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam, defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæstræ exercitio incumbere sum paratus. Tum illa; uolo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præsidis more certaminum, quibus te exerceri uolo, præscribam nomina: tuum erit iussis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet. sed aduerte ut nostra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa stans nuda, & exuta ueste imperat: Exue te adolescens, sumptoq; unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, prosterne me resupinam, deinde super incumbens, meis in altum cruribus erectis femori inhære, & quaque uersus percute uulnera, telum etiam

ferens,quoad fueris defessus, & lumbi bellum egregium peregerint, tum edu-cto telo,rursus illud in ignem iunge, ac ualidius percute atque insta,quousq; ad uersarium ad parietem impellas.Sed cum lapsus eris,paululum tibi indulge, neque festines.postmodum communi marte pugnes. His dictis quum omnia quæ mandata erant perfecissem diligenter,finisq; iam nostri certaminis adesset:tum ego paulò subridēs Palęstram alloquor:Magistra,inquā,uides,ut facilè promptecq; paruerim tibi. Sed animaduertas uelim,an satis rectè has mihi imposueris colluctationes:commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens,quem nugatorem discipulum habeo, inquit: Videsis ne uapules,ni dictis pareas. Dehinc surgens,seq; ad nouum certamen parans, nunc, inquit,ostendes, si uiribus ualidis luctator egregius existas, lisq; in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum subnixa genibus in lecto prona:Age tu luctator,mediam corporis partem ualenter aggressus percute,uulnusq; adige profundius,nudam uides, utere promptius,inijce introrsius telum,deinde introrsius flectens iterum impellens absconde & comprime,neq; quam huic certamini adijcias interualli: caue autē ne citius quàm iusserim telum extrahas,sed incuruans aduersarium insequere,quo prostrato rursus certamini incumbe quoad lassus uictusq; deficias,& sudore sis madefactus. Ego in risum effusum uellem magistra,inquam,à me quoq; aliqua huiusmodi tibi præcepta tradi,in quibus mihi obtemperes uelim,sed iam te erige,poneq; sedens data dextera mihi reconcilieris, nam tempus est iam dormiendi his uoluptatibus atq; exercitijs nox traducta obliuionem penitus attulit itineris in Larissam. Cū autem in mentem uenisset occasio quę cupiebam discendi:ò dulcissima Palęstra inquam, ostende oro, te dominam tuam suis præstigijs usam in aliquam se formam uertentem. Iamdudū enim aliquod huiusmodi mirandum spectaculū uidere exopto,sed à te præcipue,si quod nosti,quam credo minimè huius artis ignarus hoc à nullo alio te præter (quæ anima mea es) pcipere cupio.Me quidē qui hactenus uelut adamantinus(ut aiunt)in nullam unquam mulierem oculos amoris causa conieci, seruum effecisti, animo amatorio deuictum. Tum Palæstra: iocaris,inquit. Quis enim cantibus superare amorem potest eius artis magistrum.Ego per hoc caput ac beneuolentiam erga te meam iuro,me (neq; enim literas noui) insciam horum penitus esse: uerum si facultas dabitur,dabo operam,ut uidere queas dominam in aliam formam transmutatam.His dictis quū dormissemus, paucis diebus pòst quum nūciat mihi Palęstra, dominam se in auem conuersuram,ut ad suum amatorem aduolet.Nunc tempus,inquam, adest,quo diutino nostro desiderio possis facere satis. bono animo sis, ait, & quum iam nox aduentaret, me apprehensum ad ostium domus ducit,in qua illi dormiebant,meq; iubet per rimulam ostij introspicientem quæ fierent,animum aduertere, uideo patronam deposita ueste nudam prodire,accensa lucerna duo tenentem grana,quorum altero thuris ardenti lucernæ imposito multa in lumen locuta est.Deinde grandiusculam reserans arcam,plures continētem pixides, unam effert,quid in ea cōtineretur,incertum. Sed quantum oculi conijcere poterant,oleo plena uidebatur.Ex hoc assumens,à summo usq; ad imas partes totum corpus perunxit,statimq; alæ innascuntur illi,& rostrum corneum & aduncum omnisq; in auem conuersa est nocturnæ cornici persimilem, Vt uero se uolantem aspexit,aspere cantans,prout hæ aues solent,perq; ostium euolans abijt, ego qui mihi uidebar insomnium uidisse,palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quod ea aspexerim, aut quòd essem excitatus à somno. Tandem ut uix sensi haud quaquam dormire,Palęstrā rogaui,ut ego quoque eo unguento unctus in auem commutarer. Cupiebam enim experimēto discere,an ex hoc anima quoq; auis possem fieri,illa ostium domus aperiens, pixidem profert,ex qua festinans exutus perungor totus,auis uero infelix nequaq; fio

fio,sed cauda è uestigio à posteriori innascitur parte. Digiti omnes nescio quorsum abierint, ungues in quatuor ungulas uersæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ,magna facies; quæ omnia circumspiciens cognoui me asinum euasisse: uox hominis ad querendum de Palæstra defecerat, sed labia dimittens,ipsamq; qua poteram forma respiciens,accusabam,quòd me pro aue in asinum uertisset. Illa manibus demulcens caput: Miseram me, inquit,quantum mali feci: festinantem similitudo pixidum me decepit, non capientē ea,quibus homines in auem cōmutantur. Sed cōfide,anime mi,facilis erit huius erroris cura,nam si rosas comedes,statim exues iumenti formā, & in amatorem meū redibis,ac una nocte æquo feras animo, asini formā diluculo curabis: afferam sanè rosas,quas ut ederis,fies homo. Hæc quū dixisset,tractans me,& aures,& reliquū corpus demulcebat. Ego corpore asinus,sensu tamen menteq; hominis fungebar,ipse ille Lucius præter uocem. Mecū igitur multus erat tum Palæstræ cōquestus,labiaq; mordens,abij ubi sciebam equū meum et alium uerū asinum Hiparchi esse. Quiuę me ingressum conspexere, ueriti ne fenum ipsorꝝ comederē, demissis auribus parati erant ad me calcibus repellendū:quod ego perpendens, longè à præsepe recessi,stans ac mecū ridens, sed risus rugitus erat. Cœpi uero interim mecū cogitare: Quid si lupus nunc aliquis ad nos intret,aut alia fera insultet mihi,qui nihil mali cōmisi: hac detentus cura timebam aliquā malam futuram esse fortunā. Nox intempesta cū esset ac silentium, & dulcis somnus,strepitus quidam exterius tanquā effossi parietis est factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingressui hominis pateret. Tum unus & itē alter, plutesq; intrant armati, omnes Hipparchū,Palæstram ac seruum meū colligant,domum spoliant pecuniam,uestē,omnemq; supellectilē auferunt:adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterū educentes asinum strauerunt, impositisq; rebus,quas asportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia desueta effugerunt. Ignarus eram quantum pressi pondere mei socij paterentur laboris:ego desuetus absq; soleis iter facere, saxis præacutis admodum offendebar, ideoq; sæpius cespitans,deficiebam sub pondere. Sed è uestigio uir subsequens me sæpius feriebat baculo. Quum Cæsaris inuocans præsidium,pro uoce rugitum edebā, hoc solum absurdè proferens uoce maxima. Cæsaris uero nomē minimè sequebatur. Ad hæc uapulabam magis,ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo,statui uerbera silentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos transieramus montes,religati ora, ne pascendo iter moraremur. Meridie ad diuersorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum nostris latronibus ueterem esse consuetudinem,tum ex mutua salutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi sarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comedissent, ego ualde esuriens (nam is cibus mihi esui difficilis erat) cogitans qua re famem sedarem: hortulum retrò diuersorium conspicio multis oleribus plenum, in quo & rosæ esse uidebantur. Itaq; uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum,tum ut pascerem olera, tum ut ederem rosas: quibus in cibum sumptis sperabam me in hominem reuersurum. Hortum ingressus raphanos atque apium,quibus etiam crudis utuntur homines, ad saturitatem comedi. Quæ uisæ fuerant,non erant rosæ, sed lauri syluestris flores: laurum uocant homines, malum & asino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è uestigio mori. Hoc aspiciens horti custos,rapto ingressus ligno,ut olera ita depasta uidit,tanquā irati domini erga fures deprehensos solent,neq; natibus,neq; lateribus pepercit: aures insuper ac totum caput fuste contriuit. Ego iam uerberum impatiens,cum ambobus calcibus resupinū super olera strauissem,aufugi ad mōtes:qđ ille ut animaduertit canes aduersus me incitauit, hi cū plures essent, atq; ad ursos expugnādos ualidi, ueritus ne me dilaniarēt, si me cōprehēdissent:decreui satius esse domū reuerti: itaq;

itaq; eodem cursu ad stabulum è uestigio sum regressus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere destiterunt, quâm ut ex dolore cacarem olera comesta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus quas furto surripuerant, dorso impositis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis insuper de uia contritis decreui me in uia prosternere, neque exurgere, etiã si me uerberando necassent, eo pacto speraui illos necessitate compulsos, sarcinam qua pressus eram inter equum & asinum partituros, meq; ut inutilem relicturos lupis. Sed nescio quis demum inuidia motus, mea consilia in contrarium uertit. Nam alter asinus fortassis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miserum baculis percutientes, ubi exurgere nequibat, neq; prodessent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehensum surgere impellebant. Cum uano labore incassum tempus tererent, asinus enim in uia stratus uel uti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne frustra tardarent, dempta a', asino onera mihi & equo imposuerunt. Asellum uero miserum captiuitatis & oneris ferendi socium, abscissis ense cruribus, adhuc semianimem è loco præcipiti deijciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorsum mea euasissent consilia, statui ęquo animo ferre sarcinam, & promptè iter conficere, sperans rosis aliquando repertis me pristinam formam recuperaturum: præsertim cum ex latronum percepissem uerbis, parum itineris superesse ad locũ, in quo depositis sarcinis manerent, meq; etiam cursu, si opus fuerit, ad proficiscẽdum paro. Ante uesperam uenimus domum, anus uetula intus sedebat ad ignem: illi depositis sarcinis uetulam rogant, cur sedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia esse prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac syluestres carnes. Collaudata uetula uestibusq; depositis ad ignem se oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua se lauerunt. Superuenere paulo post adolescentes aurum, argentum, uestes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communẽ omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipsi pacto se lauerunt. Erat illis prandium fertile, sermo homicidarũ uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum quidẽ uorauit, timens (ut par erat) ne essem in edendo socius: ubi mulier abest, ego panem qui intus erat, comedi. Postridie relicto cũ uetula adolescente quodam, ad opus suum abierunt. Ego sentiens custodes mihi impositos diligentes, ingemiscebam. Ac anum quidem contemnebam, cum facilè ex eius conspectu aufugere possem. Sed adolescentem præcinctum ense in me sæpius respicientem, atq; adseruantem ostium formidabam. Postridie circiter noctem mediam reuersi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, sed uirginem formosam sanẽ, flentem, capillis sparsis, ac scissa ueste. Hãc in straminibus positam bono animo esse iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi esset, uirginemq; adseruaret diligenter, quæ neq; potum neq; cibum capere uoluit: solũ gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoq; illius commotus fletu sibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam adueniens nunciat, quendam aduenam ea die multis cũ opibus transiturum. Hi ut erant armati consurgentes, me & equum stratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Postquam ad locum peruentum est, quà aduena ille profecturus erat, in uehicula & sarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, preciosioribus rebus mihi & equo impositis, cũ reliqua in syluis abscondissent, reuersi sunt. Ego cum baculo sæpius ictus essem, ungula offendo in lapidẽ acutum, ex offensione fit summo cum dolore uulnus: quo factum est, ut reliquũ uiæ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus est inuicem autem hunc asinum nutrire sæpius cespitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem bestiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduersum me machinarentur, ego intelligẽs omnia, quod itineris superfuit, oblitus uulneris peregi

egit: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uero ad diuersori um peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœnant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismetipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio. ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus. nunquid non intellexisti quæ isti de te sunt inuicem collocuti? uis ne ex alta crepidine deijci? nox resplendet, fures abiere. pete fuga ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaq; domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer, mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberum faciam, tū hordei medimnus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tū pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus hostes nostros redeuntes incidimus, qui à longē propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones nō extimescis: redi igit̄, nam te tuis restituemus. Quæ quū ridentes dixissent, me retro uerterūt, tū pedis et uulneris memoria, quū renouata esset, claudicare cœpi. Illi nunc tandem captus claudus factus est, aiunt. cæterū fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domū ingressi anum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquū erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitā finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imum præcipitem egere. Deinde ligata uirgine sunt ad cœnā profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes, alter, nisi eodē illam loco, quo uetulam nostram præcipitem agamus: nam & pecuniā nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrā prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra, nā omnes à pluribus ex improuiso circūdati fuissemus capti. Quare ulciscamur hāc uitę nostræ insidiatricē: sed nō ita ut è saxo proiecta morte pereat repētina, mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundū est nobis. Cū de illius morte disceptarent: Adijciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniā semper tardum, nunc uero fictē claudicantē oportet perdere, etēm fugę uirginis factus est socius et minister, hunc interficiamus primū, tum scindamus uentrē, atq; intestinis abiectis, intus uirginē includamus, ita ut solū superextet caput, ne euestigio suffocetur, reliquū corpus infra uentrē lateat quo cōsuto ambos uulturibus eijciamus, nouo more preparatū cibū. Aduertite quęso ad hoc tormēti genus: primū uiua mortuo asino inhęrebit, deinde sole urente in eius uentre decoquet̄: insuper fame ad mortē torquebit̄, neq; poterit seipsam perimere. cętera quibus excruciabit̄ tū ex putrefacti cadaueris fœtore, tū ex uermibus scatutientibus, pretermitto, uultures deniq; cadauer depasti, & ui uentrē quoq; unā laniabūt. Ad hoc monstro simile acclamantes oēs rē cōprobauere. ego meipsum deplorabā tanq; iam moriturū, neq; tantum meo interitu dolebam, quātum quòd receptaculū essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil ad-

miserat

miſerat mali. Iam diluculum aderat, quum ſubito manus aduentat militum ad hos ſceleſtos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ pręſidem perducunt: inter hos milites, qui puellam deſponderat latronum inueſtigator aderat. Hic uirginem dorſo meo impoſitam, ad ſuos reduxit: domeſtici nos etiam à longē conſpectos ut agnouere, me illis aduentum noſtrum uoce ſignificātē, pro fecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fugæ ſocio, & unà ad mortem deſtinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iuſſit, etiam fœnum quantum ſufficeret camelo. Ego cō ſpectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæſtram ſum execratus, quæ me non in canē, ſed aſinum ſua arte tranſmutaſſet. Haud multos poſt nuptias dies, uolens mihi uirgo promiſſam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata eſt. Ille ſub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas ſubagitare cum uellem, permiſit. Quæ tum mihi optima redhibitio uiſa eſſet, ſi mei arbitrij res fuiſſet. Aduocato itaq; equarum paſtore, me ſibi permiſit lætum, tanquam non amplius ſarcinarum moleſtiam ſubiturū. Equabus paſtor immiſcuit, ducens ſimul ad paſcendum. † Sed cōtrà atq; opinabar accidit: nā qui armento præerat, incluſum me reliquit uxori: illa ad piſtrinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato præſertim aſino molere, quantum domino ſat eſſet. Sed mulier intenta quæſtui, & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erāt opera ad farinæ mercedem miſerum fatigabat collum. Inſuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in ſuum uſum faciebat, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando paſtor inter armenta ire ad pabulum equorum ſineret, quia me uelut adulterū ſuſpicabantur, calcibus & morſibus infeſtabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilētus igitur paruo tempore factus ſum ac deformis, neq; domi à piſtrini labore quietus, neq; in agris paſcens, quum non eſſem ab equorum perſecutione tutus. Deſtinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum ſarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum aſcendendus mons erat ſaxoſus, aſpera ac dura mihi, ut qui abſq; ſoleis eſſem, uia ducebar à puero aſinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; ſimplici ſolum ligno, ſed eo cui frequentes atq; acuti ſtimuli eſſent infixi. Is ſemper poſteriora dorſi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, ſemper ab illo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: deſcenſus montis licet eſſet præceps, tamen continuis premebat uerberibus, ſi quando ſarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat ligna, aut imponebat leuius ut æquaret latera, ſed graues addebat lapides leuiori parti, ita redibam miſer tū ligna tum ſaxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere abſq; naui, ille calceis parcens, à poſteriori parte poſt ligna ſupra me, quoad fluuium tranſiuiſſem, inſidebat: ſi uero (ut ſępe contigit) labore atq; onere nimio lapſus cecidiſſem, tum mihi calamitas aderat non ferenda. nō enim deſes me ſubleuabat manibus, aut camo erigebat, aut reddebat ſarcinam leuiorē: ſed à capite atq; auribus incipiens, me ligno percutiebat continuè, quoad plagarum multitudo me cogeret ad ſurgendum. Aliud quoq; malum intolerabile ſum perpeſſus: ſpinarum quippe acutarum faſcem, quē ferebam à poſteriori parte ſuſpenſum caudę alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti neceſſe erat) acerrimè pungerent. Neq; uero huic malo obuiare potis eram, hærentibus ſemper ſpinis, ac propter inceſſum repercutientibus: nam ſi remiſſius incedens deuitarē ſpinarum ictus, ligno uapulabam, ſi baculum euitarem citius ambulans, grauius poſteriora torquebantur à ſpinis: erat aſinario illi omnino me perdendi animus. Itaq; cum illum aliquando calce percuſſiſſem, nunquam eſt id oblitus, iuſſus ſtupam de una regione in aliam trāſferre illam ſuper dorſum meū arctè alligauit, interitumq; ex eo mihi

† [illegible]

mihi machinatus, cum paululum processissem, raptum ex igne torrem exustum, infra stupam abscondit, qua subito incensa, ego ignẽ sentiens me comburendũ, in conspectum fortè de uia stagnum me conieci, meq; in aqua unà cum stupa cõuolui sæpius, quoad ignis extingueretur: ita absq; discrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas stupam amplius incẽdendi, limo atq; aqua plẽnam. At scelestus ille asinarius domũ reuersus, omnem in me culpam coniecit, asserens, me mea sponte in ignẽ prosiluisse. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduersum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxisset, grandi lignorum imposito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, meq; uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutilẽ accusat, inquiens: Quid hunc asinum amplius nutrimus frustra, difficilem, tardum, grauem: inspice quæ sit eius cura: si mulierem aut uirginem formosam conspicit, è uestigio calcibus prosiliens, cursu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas solent morsu, tanquam osculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibusq; insurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conspecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta dispersit, mulierem tanquam coiturus insequitur, donec alijs aliunde accurrentibus, mulier ab huius formosi amatoris impetu liberata est. Hæc patronus credens, posteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque sarcinam ferre, sed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & intestinis uulturibus datis, carnes operarijs seruate. Si quis quomodo sit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptũ. ad hoc absurdus ille puer gauisus, me subito parat iugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quædã consulens aduersum me grauiora: nequaquã hunc asinũ occidas, inquit, pistrino aptum atq; oneri ferendo, neq; etiam magnũ si in amores mulierũ labitur, castra ipsum, summota enim ueneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non sit difficile etiã grauissimũ onus ferre. Si quomodo castretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducã huius artis peritissimum. Approbatur à singulis qui aderant, consilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquã uir essem asino desiturus, neq; enim uiuere amplius cupiebam, si fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte misera effugerem uitam miseriorem. At nocte intempesta superuenit in agros & uillam nuncius, puellam à latronibus nuper raptam, & eius sponsum meridie iuxta littus deambulãtes, ab inundantis maris aqua raptos atq; absorptos fuisse, hũc finem & rerum & uitæ sortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquã de cętero seruitutem pati, raptisq; quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, absumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam nõ ferre me onus asino dignum: lætabar tamen me euasisse id periculum exectionis. Vniuersa nocte confecimus longũ iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populosam, in qua habitare statuerat, qui me ducebat, & simul iumenta uẽdere. Præco medio stans in foro nos proscribebat: emptores diligenter inspiciebant omnia, aperientes os, atq; ex dentibus ætatẽ cuiusq; coniectantes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimũ relictum pręco iussit reduci domum, inquiens: hunc solum uides non repperisse emptorem. At sors multa reuoluens sæpius & cõmutans, dominũ minimè gratum parauit. Cynędus erat senex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circũferentes stipem deæ offerre impellunt. huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem, ligatus sequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori nostro nomẽ erat) peruenimus, magna ad ostium uoce: ò Carasia, inquit, seruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Corasia cynędorũ turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocẽ applaudentes, existimabant uerum seruũ emptum esse: ut uero asinum uidere, Phylenum increpant, qui non seruum, sed sponsum sibi ad

duxerit suis nuptijs dignũ, ex quo certè pullos eiusmodi quamprimũ pararet. Ad hæc cum risissent omnes exercitio suo intenti, paratis domi sacris mihi deã superimposuerunt. Ciuitatem egressi cum patriam perambularent, in quãdam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens constiti: quidã qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nõnulla protulisset uerba, reliqui mitra proiecta caput subtus guttur ligantes, ensibus laceratos feriunt, linguam insuper foris dentes exectã quisq; incidit, ut breui tempore omnia sanguine manarent. Hic ego ualde extimescebam, ne asini quoq; sanguine deæ opus esset. Eo pacto cũ sibi sanguinẽ eduxissent drachmas & obolos à circũstantibus colligunt, alij caricas præbent, et uinum, caseiq; fiscellas, alij medimnas tritici atq; hordeũ in asini cibũ. Ex his & habebant uictum, & sacra deæ faciebant. Perambulãtibus illis aliquando uillã quandam iuuenem grandiorẽ à se conspectum expiscati, domum in quam fortè diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynędis mos erat) perpessi sunt. ego dolens me in asinũ esse uersum, cum tantum scelus non possem ferre: ô scelesti, cum uellẽ exclamare, pro uoce hominis magnũ rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amissum asinum quærentes, repente audito rugitu nullo præmonito ingrediuntur domum, quũ æstimarent me suũ asinum esse, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum risu locũ egressi, scelestam sacerdotum nequiciã per totam uillam diuulgant. Illi ob eorũ scelera deprehensa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum solitariũ peruenissent, increpabant me iratiad modum, quòd eorũ mysteria patefecissem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod sequitur non ferendum: deam quippe deponentes, sublata sella, nudum arbori robustæ alligant, deinde fuste ex neruis facto, me ad necẽ uerberant, iubentes in futurum esse taciturnũ, & simul post uerbera me statuunt iugulare, qui uillicorũ iram in se incitarim, neq; per me licuerit facere consuetũ quęstum: sed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deesset, qui eã ferret, cædem effugi: post multas tamen plagas, reposita supra me dea, iter prosecuti sunt. Vesperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens sacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculũ adij: Amicus quidã nostri hospitis partem syluestris asini dono misit, quã canes qui intus occlusi erant, coqui negligentia comederunt. Hic præter modũ, ne domini iussu uapularet, cum de morte cogitaret, consilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, inquit, & te saluabis, et resarcies hoc damnũ: Habent hi cynædi asinũ, quem si deduxeris in desertum locum, facilè illũ potes occidere, sumptamq; ex eo partẽ parare in cibum domino: reliquũ corporis in pręceps abijce: existimabunt cynędi aufugisse asinũ, neq; amplius deprehẽdi posse: hic uero asinus pinguis est, & persimilis syluestri. Approbato mulieris consilio, coquus intelligens hoc pacto irã patroni declinaturũ, mihi propinquat, ut consultum facinus patraret. At ego, quid de me futurum esset præuidens, optimũ factu duxi id periculũ subterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, prosiliens feror intus cursu, ubi cynædi cũ hospite cœnabant, subito eo aduentu & lumen & mensam subij, existimans hoc scitũ inuentum saluti mihi futurũ, dominumq; è uestigio me ociosum aliquo tuto in loco detenturũ: uerum hæc res in extremũ est mihi uersa discrimen, nam furiosum me opinati, ensibus, iaculis, longis baculis uelut occisuri me appetiuerũt: quo periculo perspecto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi ostiũ loci exterius occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi superposita, recedẽtes ad aliam ciuitatẽ, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouũ interuenit prodigium: nam cũ dea priuatæ domus diuersoriũ abnueret, in tẽplo se poni iussit eius loci, qui à ciuibus maximè coleretur. Illi libenti animo deã externã prope suũ deum in templo collocant: nobis tradunt pauperculæ hospitiũ domus, hic plures cynædi dies cõmorati. Cũ abire uellent, deãq; à ciuibus peterent, templũ ingressi deã asportant: uerũ facinorosi homines phialã auream è templo ablatam furto

infra

infra deam recondunt: qua re palã facta ciues nos insecuti, ut appropinquarunt, ex equis desilientes cynędos capiunt, impios illos ac sacrilegos appellantes, cum phialam ereptã repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ absconsam. Quamobrẽ hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerẽ coniiciunt: deam alio in templo ponentes, aurũ suo deo restituũt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego à pistore incola propinquioris uillæ emptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atq; aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis agitatæ, omnia intus farinæ plena. me uero, ueluti seruum nouũ solent: ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinũt, postridie me iugo molæ alligatum linteo uelatis oculis molere iubent, planè noram, id sæpius expertus quo pacto esset molendũ: sed simulans me eius operis rudẽ, frustra quietem speraui. nam plures qui aderant, acceptis baculis de improuiso me id minimè expectantem (neq; enim aspicere poterã) adeo me percusserunt, ut è uestigio more turbinis circũducerem molã: expertus sanè didici seruum ad ea quę fienda sunt promptum esse debere, neq; expectare domini manũ. Eo labore admodũ macer euasi, & corpore debilis: quapropter hortulauo me uendidit, qui hortũ ceperat colendum. Is olera in forum mea opera ferebat sæpius, agro deinde effodiendo, plantandoq; ac rigando intentus. ego interim ociosus, sed uita propter frigus (erat enim hyems) satis molesta, cũ patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tũ molle lutum, tum dura terra atq; acuta multũ offendebat, Cibus itẽ lactucæ amaræ, ac prædurae erant. Ambobus contigit aliquando nobis ad hortum adeuntibus, ut obuiaremus generoso uiro, ueste induto militari: qui primũ uerbis Italis hortulanũ allocutus, petijt ab eo, quo asinũ ducat: ille uocem militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id ueluti se contemptũ ferens molestius, hortulanũ fuste cum percussisset, ille militẽ amplexus ad terrã in uia prostrauit, iacentẽ tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cũ se tutaretur, minareturq;, si exurgeret, se illum ense interfecturũ. Hortulanus quid de se futurum esset præmonitus, extractum è uagina ensem, additis uerberibus lõgè proiecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerbera mortuũ simulat: quod ueritus hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatẽ pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unã me ducẽs, ubi latẽter diuertit: deinde amici consilio se in arca inclusit. me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem redijsset, narrat cõmilitonibus qui obuiam forte facti sunt, iniuriã hortulani. Hi cum nossent quo essemus in loco, sumpto magistratu uenientes domum, lictorẽ intus destituunt, iubentes eos qui domi essent educi. Cum lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum intus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affirmant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quidnam esset cupidus sciendi, caput è fenestra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcula iacentẽ. extractum iudicibus tradunt, errati pœnã daturum. Me inferius demissum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodissem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto. Quid deinceps patrono acciderit ignoro: miles me emit minis uiginti, qui minister erat uiri prædiuitis Thessalonicæ Macedoniæ ciuitatis. Eius ministeriũ erat epulas parare diuiti. Cũ isto conseruus frater habitabat pistor, placentas melle conficiens: cõmunia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi diuersorium dederunt in eo loco ubi reliquiæ cœnæ domini ab ipsis importabantur per plures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclusum relinquentes abeunt lauatũ. Ego omisso hordeo humano cibo uentrẽ refer

ſi. Cum rediſſent tum ex ciborum multitudine non animaduertunt cibos à me co
meſtos, tum quia parcè, ne quid perciperent, comedi. Vbi illos id non perſpexiſ
ſe ſenſi, eorum fretus ignorantia, melioribus fruſtis corpus repleui. Tandem ut
damnũ cognouere, alter alterum illa ſurripuiſſe ſuſpicatus, pudore inuicẽ retice
bant. Diligentius igitur adſeruãtes, reliquas portiones deinceps & fruſta adnu
merant. Ego uitã uoluptuoſam in delicijs agẽs, factus ſum corpore pinguior a-
deo ut pellis ex pilis nitidis admodũ luceret. Illi me pinguiorẽ factum uidẽtes,
hordeum uero nequaquã minui, in ſuſpcionẽ mei ducti, ſimulant ſe foris ire la-
uandi gratia, clauſo oſtio quid agam per rimulas aſpiciunt. Ego ignorãs dolum
ad prandium proficiſcor: illi primo ridere incipiunt in cibo aſini deſueto. Con-
ſeruis deinde ad id ſpectaculum uocatis, rident ſimul omnes uehementius, adeo
ut patronus peteret, quid nam accidiſſet, ut adeo efferrentur riſu. Vt cauſam per
cepit, ſurgens à ſympoſio atq; introſpiciẽs, poſteaquam me uidit ſylueſtris apri
fruſta edentem, ſtatim ridens ſe intus corripuit. Ego ægerrimè tuli me in furto
& gula fuiſſe deprehenſum. Ille ſuborto riſu, me iubet in conuiuiũ deduci: dein
de menſam parari adeo multis cibis, ut nullus alter aſinus eos potuiſſet edere.
Cocleæ crudæ erant piſces, partim garo & oleo, partim ſinapi conditi. Fortunã
ego accidentem mihi ſentiens, cogitansq; his iocis ſalutẽ mihi afferri poſſe, men
ſæ aſtans prandium ſumpſi: qua ex re uniuerſum conuiuium ſe in riſum effudit.
Cum dixiſſet quiſpiam: bibet hic aſinus & uinum, ſi quis miniſtret: idq; patro-
nus iuſſiſſet efferri, oblatum potaui: hoc ille præter modũ admiratus, duplex e-
ius quo uenditus eram precium annumerari emptori iuſſit, meq; dari adoleſcen
ti cuidam liberto ſuo, tum nutriendũ tum inſtruentem, quæcunq; illum oblecta
re poſſent. Facilè fuit illi me docere parentem ſibi, facientemq; ſingula quæ mõ
ſtraret: primum flecti me in genua ſupra lectum uelut hominem docuit, tũ ſibi
alludere, ac ſtantem pedibus anterioribus erectis pſallere, ad eius quoq; uocem
annuere atq; abnuere, omnia deniq; quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per
urbem erat, aſinum uinum bibere, ludere, ſaltare, & quod mirabilius uideretur
uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculorum nutu admonebam
miniſtrum. Mirabantur hæc omnes ut rem inſuetã, inſcij hominem in aſino eſ
ſe. Lætabar eorum ſtulticia, diſcens ambulare, ferre patronũ, currere abſq; ulla ſeſ
ſoris moleſtia: erã ſumptuoſius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; ar
gento diſtincto. Pendebant inſuper tintinabula, ſuauem ſonum præbentia. Me
nocles patronus in Theſſalonicam abijt: ob hanc cauſſam, ut ferebat, quòd erat
pollicitus patriæ, ſe gladiatorios ludos daturũ: qui cum ad pugnandũ parati ad-
eſſent, nos mane profecti ſumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis diffi-
cili: ubi Theſſalonicam uenimus, omnes ad ſpectaculum & me uidendum cõue
nerunt: iam enĩ fama diffuſa longius uulgauerat, me in modum hominis ſaltan
tem uarios ludos edere. Patronus poſt potum ſuis conciuibus (hi nobiles erant)
in cœna me iocos illos incredibiles iubet edere. Libertus qui mihi præerat faci-
ens ex me quæſtũ tenebat incluſum, eos qui meos ludos uolebant aſpicere, aper
ta ianua datiſq; nummis intromittens. illi aliud, alter in meum cibum afferebãt,
& ea præſertim, quæ uentri aſini minimè conuenirent. Me & domini & aliorũ
ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Mulier quædam & ex-
terna, mei uidendi cupida accedit, ut me aſpiciat prandentem: ut aſpexit, è ueſti-
gio in cupidinem mei exarſit, tum aſini ſpecie adducta, tum impulſa ludorum ue-
nuſtate. Hæc cum liberto ut unam noctẽ mecum eſſe ſinat magno precio paciſci
tur, qui parum curans mei iacturã, precio accepto cum adueſperaſceret, poſt cœ
nam domini iuſſu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierẽ in-
uenimus lectum ingreſſam, puluinaria mollia importata erant, ueſtes quoq; &
ſtragulæ & ſtratum decens humi poſitum mulieris. Serui alio in loco abeũt iux-
ta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni ſimile, exutaq; ueſte
nuda

nuda propter lumen stetit: deinde ex alabastro proferens unguentum, se primũ tum inungit, naresq; unguento replet: postmodum exosculatur, ea loquẽs, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me fune in stratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri essem respersus, unguenti quoq; odore incitatus, pulchritudine insuper puellę cõmotus, inclino me dubius, quo nam pacto cõncumberem cum muliere. nam ex quo asinus fui, expers coitus fui: neq; cum asinis in ea re consueueram, neq; asinã cognoram. Itaq; haud paruus timor incessit, ne scinderem dilaceraremq; in coitu mulierẽ: ac postmodum tanquam homicida meritã subirem pœnam: sed hęc incassum à me cogitabantur. nã mulier multis amatorijs me osculis prouocans, ubi me ad opus paratum sensit, ut homini superincumbens me complectitur, ac paulum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrò cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad sese trahit, cędentem paulò: Quorsum, inquiens, refugis? atq; acrius complexui inhæret. Vt uero sensi supellectilẽ iam mihi deesse ad explendam fœminæ libidinem ac uoluptatem, timore deposito haudquaquam amplius insequenti cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: existimauiq; non esse me Pasiphaës adultero deteriorẽ. Hoc pacto uniuersa nox ueneri data est, in uoluptatem coitus frequenter consumpta. Cum dies aduenisset, abiens mulier custodem meum conuenit, precioq; noctem aliam redimit. Ille ditior meo opere factus, quũ rem domino significasset, cum fœmina reliquit inclusum: quæ priori exercitio intenta, uoluptati operam summo cum desiderio impendit. Libertus interim uesperi, me inscio, ad interiorẽ, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam ostendit cum adolescentula coëũtem. Eo aspectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludorũ tempore, quo id me spectaculũ, in aliqua ex his, quæ ad bestias damnatæ essent, fœmina, in conspectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, [illegible] in theatrum deduceremur, omnibus spectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus testudine, atq; ornatus auro, in hoc me collocãt, & ponunt mulierem: deinde supra machinam lectum positum in medium theatri ferũt, magna cum acclamatione populi plausuq;, manus aduersus me extendentis. Nobis mensa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna deliciarum caussa hominibus apponuntur: Astabant nobis formosi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo ministrantes. Ibi custos astans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro situs, & simul extimescebam, ne quis ursus aut leo ad me dilaniandum prosiliret. Hic ego interalios flores recentium rosarum folia conspicatus, statim ẽ lecto prosilio: arbitrabantur reliqui me ueluti saltaturum ad ludum præbendum surrexisse: at ego inter homines ad flores usq; delatus, rosas selectas pascor: tum singulis rem admirantibus iumenti speciem depono, omniq; prioris asini subiata forma, in Luciũ illum priscum ante eos nudus redij. Hoc insperato ueluti mirando monstro stupefactus populus, magno coorto murmure, in diuersas sententias distrahebãt, alij ut magum, incq; uarias formas mutari solitum, statim igni comburẽdum: alij paulò expectandum, meq; prius audiendum censebant, ac postea sententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currẽs, dixi me à serua Thessaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfusum in asinum fuisse conuersum: rogo me in custodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præses, tuorum parentum & cognatorũ, si quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem esse mihi Lucium respondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatũ cognomine: me historiarum aliarumq; rerum scriptorem, fratrem poëtam atq; augurem esse, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præses audiuit: Hospitis, inquit, filius es, hominis mihi amicissimi, qui me domi solitus est excipere, & donis prosequi. Scio te nil mentiri tali parente natum: deq; sella descendens me am

plexus exosculatur ac deducit domum. Interim meus aduenit frater argentum afferens, aliaque multa, cum præses astantibus omnibus me missum fecisset, ad mare descendimus. Præparata iam naui, commeatuque imposito, optimum factu sum ratus, priusquam abirem fœminam conuenire, quæ me asinum adeo dilexerat: multò enim magis uirum me asino pulchriorem fore sibi charum existimaui. Illa admodum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac cœnare cubareque secum hortata est. Existimabam illam quæ asinum dilexisset, multò maiorem in homine uoluptatem sumpturam, cum cœnassemus, unguento ungor, coronaque ex amantissimis rosis, ut quæ mihi formam hominis restituissent, imposita capiti, cum tempus dormiendi iam nocte intempesta adesset, uestes exuo astans nudus, ueluti rem gratam fœminæ facturus, cum pro asino uirum haberet. At illa ut me nudum aspexit, & singula hominem esse, in me expuens: Abi hinc in malam rem, ait: abscede ocyus, alibi dormiturus. Cum peterē quodnam oberratū meum id diceret: Quoniam non te, ait, sed asinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equidem arbitrabar te asini solam speciem deposuisse, insigne illud quod dilexeram seruasse; tu uero omisisti id, quod solum in asino pulchrū uidebatur atque utile, in simiam quēdam conuersus: statimque uocatis domesticis mandat, extra domum foras me nudum eijci, Ego ante domū nudus, coronatus, unctus, in nudo solo iacui. Diluculo mare uersus respiciens, nudus fratri narraui, non absque risu infortunium meum. Vento deinde flante nauem ascendentes paucis diebus in patriam uenimus, ubi dijs meæ salutis autoribus sacra persolui, ac in templo dona suspendi: non quòd ex canis podice (ut uulgo aiunt) sed ex longa asini peregrinatione, ac uix tandem in patriam redierim, salutem cōsecutus.

IVPITER CONFVTATVS.

[illegible]

ARGVMENTVM.

S[illegible]

Interlocutores CYNISCVS & IVPITER. CYNISCVS.

[illegible]

EGO uero te Iupiter talium rerum gratia nunquam molestius conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te postulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis sunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaque permulta eiusmodi illis sollicitè expetentibus surdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP. Quid hoc uero rei est Cynisce, neque enim indigentia

diligentia diutius discruciaberis, maximè si rerum mediocrium, ut ais, inopia cō flictaris. CYN. Responde mihi ad quæstionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præstatu facile. Proinde quære quæcunque fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim uerisimile est & tibi uidelicet Homeri atque Hesiodi lecta esse poëmata. Dic ergo mihi, num uera credenda sunt ista, quæ de Fato & Parcis illi consarcinatis cecinerunt uersiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique nascentium fatali decreto adneuerint. IVP. Et ualde quidem uera sunt ista. Etenim in rebus humanis nihil est quod Parcarum dispensatione & consilio non ordinetur: uerum omnia quæcunque fiunt, dum sub illarum colo circunferuntur, statim ab initio unumquodque illorum certum & infallibilem sortitur euentum, nec fas est aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte suæ poëseos dixerit, Infera ne Parcis inuitis regna subintret, ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum est, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Musis suggesta cecinerint, illa uera habenda sunt. Porrò quoties à Deabus deseruntur, ac per se aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoscendum quidem facinus, si, cum homines sint, ueritatem ignorent, præsertim illo digresso numine, quod præsens per illos canere solebat. CYN. Atqui hoc sanè ita se habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi responde: nonne tres sunt Parcæ, nempe Clotho, Lachesis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipsæ Deæ sint, multum uulgo celebratæ, cuiusmodi sunt, aut quæ nam unicuique illarum est potentia? An uero æqualem cum Parcis sortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ sunt? passim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uspiam esse potentius. IVP. Haud fas est omnia tibi comperta esse, ô Cynisce. Cuius ergo gratia hęc de Parcis me interrogasti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud exposueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & necessum sit ex illarum lino uos pendere? IVP. Necessarium omnino ô Cynisc. Quid ergo risisti? CYN. Commodum Homeri illi uersiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia sursum subducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimissurū, ac tunc si uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim summo studio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco essent moturi. Te uero, si lubitum foret, nullo negotio uniuersos, unà cum terraque et uasto gurgite ponti uel le subducere. Tunc equidem inusitato & admirando membrorum robore pollere mihi uidebare, ac mirificè inhorrescebam animo audiēdo uersiculos. Nunc autem te ipsum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minacissimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iustius Clotho arroganter gloriari posse, quòd & te ipsum in sublime tractum, et ex colo pendulū uideat, quemadmodum piscatores ex calamo subductos contuentur pisciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid istæ tuæ sibi uelint quæstiunculæ. CYNIS. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obsecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, si ueritatem ore liberiore protulero. Si enim ista, ut tu dicis, ita se habent, & Parcæ omnium rerum potestatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum est, immutari potest, cuius ergo gratia uobis nos homines sacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis uestra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & sacrificandi studio capimus, si neque malorum auersiones ipsis precibus inuenire possumus, neque aliud bonum diuinitus datum consequimur. IVP. Noui unde tibi istæ suppetant argu-

tiæ & immodestæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis istis Sophistis, qui nulla prouidentia res humanas administrari garriunt. Itaque illi eiusmodi crebris quæstionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à sacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquã uulgare quiddam esset. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam esse, neq; quicquam omnino posse in his quæ in terris sunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus disputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ò Iupiter, ab illis persuasus hæc te interrogaui. Disputatio uero nostra nescio quo modo eò progressa in hoc ipsum incidit, ac superuacanea hominum sacrificia esse confirmat. Rursus uero si uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæsita respondere, & uide ut maximè prouidenter respondeas. IVP. Roga, si tibi ocium est talia nugandi. CYN. Vo-Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio sanè. CYN. Vobis uero relictam esse facultatem cõmutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod sequitur, inducam?, siue clarum ac planum illud dixero, seu secus? IVP. Clarum utiq; est. Nam qui Dijs sacra faciunt, nulla necessitate adducti sacrificant, sed alternę retributioni seruiunt, perinde ac si bona à nobis mercarentur, aut alioqui honesto dediti colunt, quod uiderint esse præstantius. CYN. Et hoc abundè satis esse ducis, potissimum cum affirmes nullius utilitatis respectu fieri sacrificia, uerum bonitate quadam hominum præstantiora colentium. At si quis ex Sophistis illis prȩsto esset, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores esse pronunciares, præsertim conseruos hominum existentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum sunt dominæ, subiectos. Neq; enim, nisi me fallit opinio, illi respondebis, Deorum sortem hoc esse potiorem habendam, quòd immortales sint. Nam hoc ipso nomine infeliciores dicendi sunt. Homines enim etsi aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in inmensum huius rei incõmoditas protenditur perpetuæ seruituti mancipatis, quæ uario multiplicíq; tractu sub lino subinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ò Cynisce, hæc perpetuitas & immensa temporũ series nostra est felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Nõ omnes pari felicitate fruimini, ò Iupiter, uerũ apud uos quoq; præfinita est quædã dispar rerũ fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidẽ feliciter et beate agis, ꝑ omnia, cum Deorum summus Imperator sies, possisq; & terram & mare subducere, quasi fune demisso. Cæterum Vulcanus claudus est, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus est. Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiamnũ uinculis constrictum tartareis sub umbris agere cõstat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando seruili conditione hominibus esse deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuisse. Apollinem uero apud Admetum egisse in seruitio inficiari non potes. Hæc cum ita sint, non uidetur mihi solida esse & syncera uestra felicitas. Sed sunt quidem uestrũ nonnulli felices & egregiè beati, sunt rursus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non secus atq; nos dispoliemini, neq; non à sacrilegis compilemini, atq; ex ditissimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati sunt, aurei aut argẽtei existentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cynisce, ac te fortasse illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas sufferẽtem. CYN. Tolle minas ò Iupiter, certò enim persuasum habeo, nihil me mali passurum, quod ante te mihi Parca sufferendum nõ destinauerit. Quoniam neq; illos ipsos sacrilegos supplicio per te affectos uideo, sed plurimi manus uestras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non esse, ut capti scelerum pœnas expendant. IVP. Nonne

Nonne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proinde, omnia quæcunque dixero, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem peruestigarem. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & antè tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac scitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tendat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo ante constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horum uerborum te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoque fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atque ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cuncta prouidere certum est. Vos autem non secus atque fabrilia quædam illarum instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando nonnihil adfert ad artem perficiendam adminiculi. Nemo tamen qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neque nauis asciæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium asciæ & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebant, ac ab illo bonorum largitionem postulare: cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neque si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neque enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoque hoc immutare liceat, neque non aliquid eorum subuertere, quæ initio illarum decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen coli torserit, laborem Clothus dissoluens. IVP. Tu iam Cynisce neque Parcas quidem ipsas ab hominibus colendas esse contendis, sed uidere mihi omnia non illibenter uelle confundere. Nos uero, ut maximè aliam ob caussam nullam, certè ob diuinationem et oracula, neque non eorum prædictionem quæ singula de quouis rato consilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, ô Iupiter, eorum præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo concessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obiiciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium perempturus est, quasi uiolento quopiam Parcarum decreto feratur in iuuenem. Sed neque illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim superuacaneam atque adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earum rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio prætereàm, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respondere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Hale suum ipsius imperum euersurus esset, an Cyri. Vtrumque enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cynisce, Apollini quædam aduersus Crœsum caussa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne perspicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoq; uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, sed, ut uideo, nequicquam dei sumus, qui neq; prouidentia aliqua res humanas dispensare soleamus, neq; sacrificijs digni esse uideamur, sed re uera asciarũ terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iure optimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustineam te impune talia aduersus nos contumeliosè differentem. CYN. Feri ò Iupiter, si mihi fatale est fulmine percussum interire, neq; te ob ictum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clotho, per te uulnus mihi incutientẽ. Neq; fulmen quidẽ ipsum accusabo, quasi tã infelicis ruinę causa mihi extitisset. Veruntamẽ hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cęterũ tu mihi illius loco respondeas uelim. Etẽm minis tuis hoc in memoriã mihi reuocasti, qui fit tandẽ, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolẽtis, & periuris hominibus dissimulanter posthabitis, unã aliquã ilicem aut lapidẽ, aut nauis uelũ nihil mali unq; per iniusticiã meritę fulmine feriatis? Non raro quoq; hominẽ frugi & uiatorẽ spectatæ sanctimonię? Qđ uero cõpressis labijs obticuisti Iupiter? Aut fortasse ne hoc quidẽ me nosse fas est? IVP. Sane nefas est te ista inquirere. Tu uero extremè curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nã tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendũ mihi uideo, nẽpe à te et Fato et Prouidentia, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omnium rerum inopia atq; angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neque non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo mascula Venere extremè infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrà Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non itẽ. Ad hęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delitijsq; totus fractus regnauerit, Persarum uero tot ac tanti uiri uirtute longè optimi atq; clarissimi eius iussu in crucem subacti sunt, propterea quòd factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis percensendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnem uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnosè conflictantes. IVP. An ignoras Cynisce, quanta supplicia & cruciatus post hanc uitam prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcum mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obscurè cognoscam ubi Fato functus fuero. Quantum autem ad præsens attinet, uelim ut quantumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sedecim uulturibus iecur meum depasceretur: uerum non ut hic in uita siti pressus, quemadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia & pœnas malis destinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrà talibus rebus cognoscendis atq; dijudicandis dare operam, ac mihi super illo quoq; responde, estné tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero ista de illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis sunt parricidę & sacrilegi. CYN. Quos aũt ad Heroum contuberniũ amandare solet? IVP. Nempe bonos, & sanctitate uitę pręcellẽtes, quiq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ò Iupiter? IVP. Propterea q illi suppli-

supplicio, hi uero honore remunerandi sunt. CYN. Cæterum, si quis nolēs & inuito animo mali aliquid designauerit, num & hunc supplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neq; si quis inuitus boni aliquid fecerit eum honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupi[illegible] neq; honore ornare, neque supplicio afficere. IVP. Qui [illegible] lum? CYN. [illegible]niam nihil nos homines [illegible] [illegible]luntario facimus, sed necessitate quadam ineffugibili ad hoc compulsi: si tamen uera sunt illa, quæ [illegible] confessus es, nempe Parcam esse omnium rerum caussam. Iam si quis [illegible] peremerit, Parca in culpa est, quæ admisit parricidium. Si quis sacrilegio [illegible] fana compilauerit, facinus à Parca sibi iniunctum admisit. Quocirca, si Minos recto uti uelit iudicio, multo æquius Fatum pro Sisypho [illegible] Parcam pro Tantalo. Quid enim illi iniustè egerunt, quando iussis [illegible] fuerint? IVP. Amplius quidem uel respōdere tibi indignum facinus existimo, talia præsertim interroganti. Audax enim es & Sophista, ac iam quidem te relicto abeo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæsisse, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant assequi, præsertim illis tantum tribus existentibus. Etenim laboriosam & minimē felicem atq; iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum uerisimile est, ipsę quoq; Fato parum propicio & fauente in lucem sunt editæ. Itaq; ego, si mihi daretur optio, nequaquam cum illarū uita meam commutauerim, uerum eligerem potius, ut adhuc egentius agerem, quàm ut colo Parcarum assiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obseruās singula. Cæterum si tibi graue est, ô Iupiter, ad hæc respondere, etiam his contenti erimus, ad quæ respondisti. Satis enim est, quòd de Fato & Prouidētia sermonem nos non celaueris. Reliqua fortasse in Fatis non est ut audiam.

IVPITER TRAGOEDVS.

[illegible]peri ocyus [illegible] concil[illegible]

ARGVMENTVM.

E[illegible]

[illegible]

[illegible]

MERCVRIVS.

IVPITER, quid animo cogitabundo tecum comminiſcēs loqueris, pallidus obambulans, ac Philoſophi colorem uul tu præ te ferens? Quin mecum iſta communicas, et me pro pter rerum difficultatem, qua premeris, in conſilium adhi bes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sanè magne parens hominum rex atq; deorum, Te precor en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, ne celes, quo ſint hæc cognita nobis, Quod te conſilium dubio ſub pectore uerſat? Cur gemis? & tacito pallor ſubſurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla ſic dici poteſt. Non paſſio, non ullus uſpiam dolor. Sed nec calamitas ulla ſic tragica & mala eſt. Quæ ſit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe qua libus incipit procemijs. IV. [illegible] natus, genitisq; totu[illegible], Tuq; ō Prometheu me quibus afflixti malis? MI. Quid eſt? nec enim [illegible] hæc domeſticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compeſce iracundiam, ſi tragica magniloquentia, quemadmodu[illegible] tibi pares eſſe nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuorauimus, ut tibi dictis poeticis è fabula petitis ſubſeruiamus. IVN. An nobis obſcurum eſſe opina[illegible] triſticiæ tuæ cauſſam cuiuſmodi ſit? IVP. Noſti nequaquam, etſi grauius quid [illegible] boes. IV. Noui ecaſtor dolorum tuorum ſummam, quibus diſcruciaris. Neq; ta men uociferor aut coccifo, quippe quæ iam ſæpenumero præter morem eiuſmo di per te ſim paſſa contumeliam. Valde igitur credibile eſt iterū aut Danaës cu iuſpiam, aut Semeles, aut Europæ inuētæ amore te angi. Deinde uero a[illegible] imagine, aut tauri, aut ſatyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in ſinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter ſignificant crebri iſti tui ge mitus & ſuſpiria, necnon lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum eſt certiſſimum. IVP. O beata, quæ res noſtras in a[illegible] more & talibus ludicris ſitas eſſe opinaris. IV. Et quid aliud te niſi hoc ſollicita[illegible] Iouem exiſtentem? IVP. In extremum diſcrimen res noſtræ perductæ ō Iuno, et planè, ut eſt in prouerbio, in acie nouaculæ conſtitutæ ſunt, ut aut cola[illegible] pſus, oblati in terra facris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus ha[illegible] temptui, ac nullius quidē momenti eſſe uideamur. IV. Nunquid terra Gig[illegible] produxit iterū? aut nunquid Titanes diſruptis uinculis, deuictaq; cuſtodia [illegible] ſum aduerſus nos arma & uim [illegible]? IVP. Confide, nā res infer[illegible] tra omne ſunt periculū. IV. Quid [illegible] aliud rei grauis et acerbę accidit [illegible] uideo, quando talia nihil te coturbant, quā ob rē nobis Polus aut Ariſtode[illegible]

pro

pro Ioue apparueris: IVP. Timocles ille Stoicus ô Iuno & Damis Epicureus heri nescio quo initio in eam delati disputationem de Prouidentia differuerunt, in magna probatorum hominũ frequentia & celebritate populari, id quod omniũ maximè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neque Deos esse, neque omnino eorũ quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudẽter affirmare nõ uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles nostras partes omni studio tueri conabatur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum finem sortita est disputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisque discessum est, ut in diem posterum de integro reliqua nondum discussa adcuratius examinarent atque perpenderent. Et nunc omnes suspenso ad audiendum inhiant animo, uter uictoriam adepturus sit, ac ueriora prolaturus. Videtis periculum, quàm omnibus modis in angustum res nostræ coactæ sunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterũ euenire necesse est: ut aut omnia nostra habeantur contemptui, & solum inania quędam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta sunt, si Timocles disputando superior euaserit. IVN. Periculosissima profecta sunt illa, nec temere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaës aut Antiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum esse opinabare, cum ita exanimatum me esse conspiceres. Quid igitur ô Mercuri & Iuno & Minerua nobis faciendum est? Quin & uos consilij promptè inuenti partem expromitis. MER. Ego quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi ostendam esse existimo. IVN. Et ego huius accedo sententiæ. MI. Atqui mihi diuersum uidetur ô pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, néue palàm fiat hanc ob rem te tumultuari aut consternari animo. Cæterum priuato tecum consilio effectum reddas, ut Timocles disceptando potiatur uictoria, Damis uero omnium risui expositus atque subsannatus ex disputatione abeat. MER. Atqui ista non manebunt obscura & tacita Iupiter, cum philosophis in propatulo futura sit disceptatio. Ac tu quidem tyrannũ agere uideberis, si de tantis rebus, ad omnes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin ergo iam ut in contionem ueniant proclamas, ut mox præsto sint omnes. MER. Rectè mones, Heus uos superi ocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini, confluite omnes, uenite maximis de negotijs collaturi consilia. IVP. Adeóne nudis ô Mercuri & uerbis simplicibus, ad hæc solutis præconem agis, pręsertim maximis de rebus Deos conuocans? MER. Et quî nam alia ratione expetis Iupiter? IVP. Rogas? Aequum esse opinor, ut præconium tuum nonnullis uersiculis ac magniloquentia poëtica exornes, ut hac impulsi studiosius & frequentius confluant. MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapsodorum est officium. Porrò, ego minimè sum poëticus, adeo ut præconium quoque corrupturus sim, si uersiculis consarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Ac risui ero omnibus ob uersiculorum structuram parum concinnam. Itaque & Apollinem in dandis oraculis rideri à nonnullis uideo, dum multa securo animo inuoluit, & data opera obscurat, ne omnino audientes ocio indulgeant, sed expendant uersiculos. IVP. Proinde Mercuri, Homericos uersiculos plerosque admisce præconio, quemadmodum ille nos conuocare consueuit. Credibile autem est illorum te commeminisse. MER. Profecto non admodum promptè & callide, tamen periculum faciam. Ergo Deũm nemo nec mas nec fœmina desit, Insuper Oceani sint omnia flumina præsto, Omnes summa Iouis nymphæ quoque tecta frequentent. Cuncti in concilium gressu propere citato. Vos quibus oblatis cedunt sua munera sacris. Præterea quotquot mediæ atque secundæ Classis erunt, seu quos tenet ultima, seu qui Penitus obscura di[illegible]orum sorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ô Mercuri, optimum egisti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter assumens illos in sedes colloca, pro sua quenque dignitate. Priores quidem sedes occupẽt au[illegible], post hos locẽtur argentei, deinceps uero subsequantur quotquot sunt elephan

tini, his postremo succedant æneì atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum contionem. MER. Fient ista ut imperas, ac sua quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut nosse procliue est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorum præponderet, opere uero nõ ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minime artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quidem ad hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, non ex optimatibus electim locentur, atq; etiam †à pretio. Proinde, uenite priora sedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint animaduertis, pleni quidẽ uenustate ac gratia, neq; non uultu honesto & liberali, et quantũ ad artificij præstantiam attinet, probè culti & perpoliti, nõ tamen nisi lapidei aut ænei uniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fabricati, elephantini sunt, modicũ ab asperso auro splendorẽ retinẽtes, quippe quo tantũ colorati sunt, pauloq; facti nitidiores. Ceterũ intus sublignei. quidem illi, tota que muscarũ examina interne cõuersantia cooperientes. Porrò aũt ipsa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro conflati sunt, & graues & multi reuera pretij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre non uereris, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ò Neptune Lysippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè est opulẽtior. Vides it aq; patienter & placatè hoc tibi sufferendũ esse, si huic postponaris: neq; indignandũ est, si is cui tantus nasus est aureus, tibi prælatus fuerit. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad Deos aureos qui præsident, sum enim aurea. MER. Minimè ò Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cęcutio, ex lapide candido ex monte Penteli exciso opinor, cũ ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauissimũ simul ac fide dignissimũ testem Homerũ tibi producam, sursum ac deorsum suis in rapsodijs auream Venerem me esse perhibentem. MER. Sed enim ille ipse quoq; Apollinem prædiuitem & opulentũ esse adfirmat, nihilosecus tamen iam ipsum in extremis ⁎ sedentem conspicies, à latronib. contumeliosè affectũ, atq; etiam fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta esto, ęqui boniq; cõsulens, si non prorsus in locũ seruilem & sordidũ detrusa, contioni interesse cogare. COLOSSVS †. Quis uerò mecũ in contentõem descẽdere audeat, cũ & solem me esse conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterũ, si non magno admodum ingenio & artificio Rhodij me sculpere dignati sunt, tamen & alios pari arte ad nostri archetypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omnium preciosissimus meritò æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobilitas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uerò facto opus est ò Iupiter, siquidem & hoc nõ mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porrò, cũ apud animum meum perpendo ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est modios. IVP. Quorsum uero attinebat & hunc interesse cõntioni, sua magnitudine aliorũ paruitatem expositurũ contemptui, neq; non ob dignam sedem nos perturbaturũ? Verũ enimuero ò Rhodiorũ optime, & si maximè omnibus aureis præponendus esses, quõ præsidere possis, nisi cæteri omnes exurgant foras, ut soli tibi ad sedendũ locus pateat atq; sufficiat, oĩ spatio uel alteris tantũ natibus occupato. Quo circa rectissimè feceris, si stans cõtioni intentus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rursus altera in discernendo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim es tis utrique ei

eiuſdemque artificij,nimirum in Lyſippi officina uterq; formatus. Et quod maxi mum eſt, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionyſus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus eſt alteri? Siquidem de loco pugnant inter ſe ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iamdudum concionatum eſſe oportuit. Quare in præſens quidē nullo habito diſcrimine, ſeſſum eant promiſcuè, ubi cuiq; uiſum fuerit. Deinceps uerò hiſce de rebus cogetur deintegrò concilium, ac deinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo conſtituendus ſit. MER. Sed ô Hercules quàm pro more ſolito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam diſtributionem efflagitantes. Vbi eſt nectar? Vbi relicta ambroſia? ubi ſunt hecatombæ? ubi ſacrifitia? IVP. Compeſce illos Mercuri indicto ſilentio, ut intelligant cuius gratia accerſiti ſint, eiuſmodi nugis poſthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uerò uarias linguas minimè ſonare calleo, ut Scythis & Perſis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Conſultius itaq; factu opinor, ſi manu ſigno dato ſilentium impoſuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge, Pythagoricis taciturniores tibi facti ſunt, itaq; iam tempus eſt concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atq; deſyderanter expectantes, quid nam dicturus ſis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio exiſtenti meo. Haud tibi obſcurum eſſe reor, quàm impendio audax ego ſemper & magniloquus in contionibus eſſe ſoleam. MER. Satis cōperte noui, ac profectò magno metu conſternatus eram contionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipſis fundamentis euulſam, & pontum unà cum dijs ſurſum tracturum, aurea illa cathena ex alto demiſſa. IVP. Atqui nunc ô fili, neſcio quo modo ſiue præ magnitudine periculorum impendentium, ſiue præ multitudine præſentium, conuentus enim ut uides eſt frequētiſſimus animus confuſa mente mihi penitus obſtupuit, planeq; ſub trepidanti lingua conſtricta eſſe uidetur. Et quod omnium eſt abſurdiſſimum, orationis quoq; multum diuq; meditatæ procemium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer belliſſimo atq; luculentiſſimo. MER. Perdidiſti omnia ô Iupiter, cæterum illi tuo ſilentio in ſuſpitionem uenient, ac grande aliquid malum ſe audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lente & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri, Homericum illud procemio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. O ſuperi dictis animos attendite noſtris. MER. Apage, iam enim abunde ſatis iſta ſub initium nobis per contumeliam inculcaſti. Veruntamen, ſi conſultum uidetur, uerſiculorum odioſam difficultatem miſſam facito. Cæterum unam aliquam ex Demoſthenis orationibus aduerſus Philippum habitis, quæcunq; argumento tuo appoſitiſſima uidebitur, deſume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc ſolenne eſt. IVP. Rectè ſanè dicis, conſarcinatam quandam rhetoricam, neq; non promptam & facilem perplexis & animo hæſitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ô uiri Dei uos electuros opinor, ſi palàm uobis fieret quid tandem illud ſit, cuius gratia in hunc cœtum eſtis accerſiti. Quod cum ita ſit, conſentaneum eſt, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ô Dij præſens quidem tempus emiſſa uoce propemodum loquitur, inſtantibus periculis omni conatu ac ſtudio uobis occurrendum eſſe. Nos autem ad hæc ſumma ope prouidenda parum ſolicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demoſthenis ſubſidiaria uerba me deficiunt, hæc ipſa uobis manifeſtius declarare ſtatui, propter quę perturbatus animo, conuocata contione concilium coëgerim. Heri enim, ut nemini uerum obſcurum eſſe opinor, cum Mneſitheus Nauclerus obſeruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei ſcopulos fermè illiſa periſſet, ſacra perſoluiſſet, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot noſtrū à Mneſitheo uocati eramus ad ſacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius aliò, quo cuiuſq; ferebat animus, ſeceſſiſtis. Porrò autem ego, necdum enim profunda erat ueſpera, in urbem

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularem in Ceramico, simul mecum sedula agitatione Mnesithei tenue ac frugale, ne dicam sordidum conuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solummodo gallum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris præterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim extinguerentur, ut neque summas nares emergente fumo contingeret, præcipue uero cum totas hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam naui appropinquante scopulis certo inclusa periculo. Interea dum hæc mecum uoluerem in animo, ad porticum Variam progrediendo delabor, ubi consistens ex improuiso inusitatam hominum multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso sub Ioue, insuper nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate disceptantes, inque sedibus consedentes. Tandem uero rem ipsam facile coniectura assequutus, nempe Philosophos esse ex contentiosis illis & rixosis, uolui, propius admoto gressu exploratius intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter sese tantopere digladiarentur. Ac me ilico nube ex crassioribus illis circumuolutum illorum habitu exornaui, prolixaque barba attracta, per omnia non inepte philosopho similem turbæ memet immisi. Multis uero qui mihi obsistebāt cubito è uia protrusis, ingredior omnibus ignorantibus quis essem. Cæterum intra turbam iam consistens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicū uirorum longe optimum pertinacissime disceptantes. Itaque Timocles largo sudore perfluens, præ nimio clamore iam penè uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffluens magis ac magis Timoclea exasperabat. Porrò omnis illorum sermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, neque eorum quæ in terris fierent quicquam nobis curæ esse. Breuiter, nihil aliud quàm in uniuersum nos non esse, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erantque nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra optimè sentiens propugnabat, indignabaturque, ac omnibus modis hostem pugnis inuadens lacessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tū omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quòdque per nos ordinatim disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius orationem non improbantibus. Verum iam extreme defessus erat, ac grauiter & laboriose loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Cæterū cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduerterem, iussi noctem, eoque ius circumfusam conuentum dissoluere. Abierunt ergo ex composito ut die postero inchoatam de Dijs disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domū abeuntibus comitem adiungens inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in cœlum ferri, atque à pluribus supra modum probari. Præsto tamen aderant etiam qui dicerent nihil esse præiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinū ipse quoque Timocles dicturus esset. Hæc fermè sunt quorum gratia uos conuocari iussi. Non modica uero sunt hæc ò Dij, si ratione diligentius inita cōsyderaueritis omnem nostrum cultum, omnem gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines. Porrò autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos non esse, aut si sint, res tamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: periculum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam sublimes in cœlo collocati cum fame conflictemur, diebus festis & solennitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaque rebus in præsentia quidem æquum esse opinor, ut omnes collatis consilijs accurate perpendamus, si quam imminentibus periculis salutem inuenire queamus. Tum qua potissimū ratione adiutus Timocles potiatur uictoria, ac ueriora dixisse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus risui exponatur. Cæterum ego Timocli non admodum confido, quasi per omnia destitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito

Mer-

Mercuri præconium quod lege fieri cautum est, ut surgentes consulant. MER. Au
di, ac silentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad contio
nandum impellit, quibus consentaneum est? Quid hoc rei est, nemo surgit in medi
um, sed cuncti ora tenetis, fortasse earum rerum magnitudine, quæ expositæ sunt,
obstupefacti. MOMVS. At uos sic muti tellus fiatis & unda. Ego uero si mihi cum
quadam dicendi libertate copia fandi concessa fuerit, permulta haberem ô Iupiter
quæ in præsentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ô Mome, at
que interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem pręsentem libere proloqu
turus. MO. Proinde ô Dei, agite, cuncti attentissimis estote animis. Ego enim iã
olim admodum expectabam in eam difficultatem res nostras delapsuras, ac multos
eiusmodi Sophistas nobis suppullulaturos, iam dudum prospexi animo, à nobis ip
sis tam abominandæ atq; inauditæ audatiæ caussam suscipientes. Et sanè per æqui
tatem indignum facinus est, eam ob rem irasci Epicuro, aut eius asseclis, eiusq; disci
plinæ successoribus, si talia de nobis suspicati sunt. Quam enim æquam opinionem
de nobis illis habendam esse contendat quispiam, quando tantam omnem rerum
perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quisq; agit uitam maxi-
mè inculpatam, potissimũ negligi, paupertate, morbis ac iugo seruili indignissimè
afflictos opprimi. Cæterum homines facinorosos nefarijs sceleribus contaminatis
simos, honore & dignitate priores esse, diuitijs extructissimis affluere, melioribus
imperitare. Quin etiam sacrilegos nullis supplicijs multari, uerum concessa impuni
tate tutò latere. In crucẽ uero subigi, ac uarijs modis pulsari eos, qui nihil mali sunt
commeriti, per iniustitiam delinquentes. Hęc itaq; cum uideant, iure optimo talem
de nobis opinionem obtinent, nihil prorsus nos esse. Maximè uero quando oracu
la prædicentia audierint, quale est illud, Traiecto Hale maximum subuertes imperi
um. Haud quaquàm planè manifestantia, num suum ipsius, an hostium imperium
subuersurus sit. Et iterum uxorum Salamis charissima pignora perdes. Etenim &
Persæ, ut opinor, & Græci iuxta è mulieribus editi sunt. Cæterũ auditis etiam rha-
psodis illis quòd et amori operã demus, quòd uulneremur et seruiamus, quòd uin
culis constringamur, quòd motis seditionibus dissideamus, atq; id genus innume-
ris alijs rebus satis ridicule simus impliciti, præsertim cum beati atq; immortales es
se contendamus, quid uero aliud perinde, quàm riderent, facerent, ne flocci quidem
nostrã diuinitatem ęstimantes. Nos porrò indigne ferimus, siqui sunt homines nõ
prorsus uecordes, & mentis inopes, qui ista differunt, ac omnem nobis prouidenti-
am extorquent è manibus, cum potius contentos nos esse oporteat, si nobis etiam-
dum nonnulli sacra facerent, talia flagitiose delinquentibus. Ac mihi hoc loco ô Iu-
piter (soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præsto est, extra unũ Her
culem ac Dionysum & Ganymedem & Aesculapium, qui nothi sunt & Dij asscri
ptitij) cum ueritate responde, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere,
ut habita ratione perpẽdisses, qui nam illorum praui & mali, aut iusti ac boni essent
Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuisse dixeris. Itaq; nisi These
us ex Trezene Athenas profectus, iugulasset in itinere maleficos, sanè quantum
ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obstaret, quo minus non uiuerent & Scy-
on & Pity ocamptes & Cercyon, alijq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatori-
bus negotium ualde securi facessentes. Ac nisi Eurystheus homo cum iustus tum
multum prouidens singulari humanitate impulsus, singulis apud quosq; diligenter
exploratis, hunc famulum suum emisisset, hominem manu promptum factisq; stre
nuum, & ad obeunda pericula ac labores suscipiendos interritum, nunquam tibi ô
Iupiter Lernea hydra in mentem uenisset, nunquam aues Stymphalides curæ fuis
sent, multo minus equi Threitij. Quando uero Centaurorum contumeliosæ temu-
lentiæ memor fuisses unquam? Atqui, si uerum proferendum est, tantum compres-
sis manibus in Olympo desidemus, tantum hoc inconniuenter obseruantes, siquis li
tet atq; sacrificet, ac circa aras incenso thure uaporet. Porrò autem res cæteræ teme

re iuxta fluxum feruntur, ut quiſq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis noſtris digna ac iuſta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines poſt puſillum ſu ſpicientes animaduerterint nihil ſe utilitatis conſequi, tametſi nobis ſedula pietate ſacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipſis Epico reis nos rideri contemptiſſimè, haberi pro abiectiſſimis, Metrodoros uero & Da midas ſuis diſputationibus inualeſcere, propugnatores autem noſtros ab illis iugu lari. Quare noſtrarum erat partium, his rebus finem imponere ac periculis emergẽ tibus mederi, illiſq; ſumma ope obniti, quorum opera hæc eò perducta ſunt. Equi dem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, ſi deſpectus ero. Neque enim olim in eorum cenſebar numero, quibus honos habebatur, rebus ueſtris adhuc ſtantibus & florentibus, uobiſq; oblato ſacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ò cœlites delirantem & nugantem miſſum faciamus, ſemper aliàs quoque aſperum obiurga torem agentem. Eſt enim, ut præclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, crimi nari & inſectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum ac facile. Cæterum demonſtrare, qua ratione rebus præſentibus commodiſſimè ſuccurratur, profecto conſultoris officium eſt non niſi impenſe cordati. Quod quidem uos alios ſedulò fa cturos etiam hoc tacente conſtantiſſime perſuaſum habeo. NEPTV. Ego quidem aliàs quod uobis obſcurũ nõ eſt, ſub undis dego, in profundo marinæ Reipub. pro curationem obiens, pro uirili quoad eius fieri poteſt nauigantes ſeruo, puppeſq; ſur ſum ac deorſum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mol lio atque demulceo. Nihilo ſecus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet ſollicitum. Proinde Damim è medio tollendum eſſe opinor, priuſquam ad contentionem deſcenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne diſpu tando uictor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes perſuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; teſtatum faciemus, nos ſupplicium de illis ſume re, qui iſta aduerſus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ò Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in noſtra manu ſitum eſt, uerum Parcæ ſunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricu la, quartum tabe conſumptum interire. Etenim, ſi meæ facultatis fuiſſet punire ma leficos, dimiſiſſem ſcilicet nuper ſacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cũ duos torti capillitij nodos mihi detondiſſent, ſex minas utrunq; ponderantem? Aut tu ip ſe diſſimulanter neglexiſſes in Geræſto piſcatorem illum ex Oreo, qui furtim tibi tridentem abſtulerat? Accedit his quòd etiam indignanter & iracundè ferre uide bimur hoc facto perturbati, & Damidis ſermones perhorreſcere, ac propterea ea in ſidioſe eſſe molitos, ne nobis expectandum eſſet, dum ille ex aduerſo cum Timocle compoſitus congrederetur. Quod quid aliud quàm deſertam cauſſam uincere uide bimur? NEPTV. Atqui compendioſam ad parandam uictoriam ego me uiam ex cogitaſſe arbitrabar. IVP. Apage, furioſum & illiberale conſilium ò Neptune, ac propemodum pingue & ſtolidum de tollendo ante tempus aduerſario, ut nondũ conuictus mortem oppetat, relicta in ambiguo diſputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud quod factu ſit præſtantius excogitate, ſi mea conſilia uobis tantopere repudian da uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem concederetur contionandi copia, fortaſſe utile quiddam & frugiferum afferrem in medium rei ſuper qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis eſt ò Apollo de re bus ita arduis propoſita deliberatio, ut non ætatis reſpectu, ſed communis utilitatis ſeruiendæ gratia omnibus quoq; ſermo ſit propoſitus. Quàm uero lepidum eſſet at que feſtiuum, ſi in extremis periclitantes diſcriminibus, circa legis facultatem atque licentiam ambitioſe diſceptaremus. Cæterum, tu iam admodum concionator es legittimus, nempe iam olim ex ephœbis egreſſus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abeſt, quo minus etiam in Saturni concilio uerſatus ſis. Quare non eſt quod iuueniliter te geras erga nos, uerum ſumpta audatia confiden ter quæcunque tibi optima factu uiſa ſunt, proloquere. Neque propterea pudore

afficia

afficiare, quòd imberbis existens contioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maximè specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Musis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ò Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut inconditum, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ò fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profectò non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde compluribus quoque conuersatur iuuenibus propter exactam Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrem hac ratione colligit, persuadendi facultate impẽdio pollens, quoties priuatim inter discipulos differendo uerba facit. Cæterum in hominũ frequenti cœtu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita, ut inepte & uitiose dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductum connectens, sed argumentis putidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uero omnium hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretamdo præ imbecillitate corrumpit pleraq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum inuolucris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuolutiora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porrò, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneum autem esse opinor, perspicue & significanter dicere. cui rei plurima cura impendenda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquam tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium secure projciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendum esse existimas? APOL. Si quo modo patronum illi ò Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcunq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profectò hoc quod dixisti pilos sed adhuc pædagogi eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum adiungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Damis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellecturus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? At qui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ò admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his præstigijs cumulasti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerseris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ò fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Equidem iſta in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ô pater, oraculis omnifariam ut aſſolet mihi præſentibus. Attamen uel ſic his omnibus nudus, imparatusq; tentabo prædicere, utrum ſecutura ſit uictoria. Suſcipietis uero haud dubie niſi uerſiculis incluſum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & aperta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operã. Etenim, nequaquam iam ouilla caruncula aut teſtudo in Lydia coquitur, uerum quibus de rebus nobis ſit propoſita deliberatio, non te præterit. IVP. Quid ô nate dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terroris ſunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc inde mobiles, comarum ſemet erigentium horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præſentiam teſtantia, plena ſunt myſteriorum atq; terriculi. APOL.

> Percipe Fatican[illegible] gens diuũm miracula Phœbi,
> Lite ſuper dura, quam conſtituere Sophiſtæ
> Clamoſi, largis armati uocibus omnes.
> Multa quidem uarij alterno clamore tumultus
> Miſcentes ſtiua complebunt roſtra carinæ.
> Aſt ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
> Vultur, poſtrema cornices uoce ſonabunt.
> Excipiet ſperata ſuos uictoria mulos,
> Verum aſinus feriet longo ſua pignora cornu.

IVP. Cur autem ſublato cachinno riſiſti ô Mome, atqui iſta minime riſu proſequenda ſunt, quæ noſtris ceruicibus iam imminent. Deſine uero ſedato riſu infeliciſſimè, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et qui nam riſum queam comprimere ô Iupiter, tali tam claro & perſpicuo audito oraculo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam ſibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus ſit Themiſtoclis opera. Siquidem perſpicue hoc teſtatur oraculum hunc uidelicet eſſe præſtygiatorem, nos autem aſinos clitellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facile perſuaſi, illius uerbis credamus; neque tantum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locuſtæ. HERCV. Ego uero pater tametſi inter ſuperos inquilinus ſim & aſcititius, tamen quæ noſtris rebus in præſens uſui fore uiſa ſunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad diſputandum in unum coierint, tunc ſi Timocles ſuperior euaſerit, ſinemus conuentus de nobis habiti diſceptationem progredi: ſin res ſecus ceſſerit, tunc ego ipſam porticũ concuſſam radicitus ſuper Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blaſphemo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quâm immane & barbarum eſt quod dixiſti, & uehementer bœoticum conſilium, eadem opera uolens tot unà cum ſceleſto Damide exitio abſumere. Adhæc ipſam quoque porticum unâ cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto his collapſis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad conſcribendas orationes argumento priuati? Equidem iſta uiuenti tibi licuiſſet perpetrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipſe diuinitatis particeps, didiciſti, ut opinor, ſolas Parcas effecta reddere poſſe talia, porrò uos eiuſmodi perficiendæ facultatis expertes eſſe. HERCV. Proinde, quando leonem aut hydram claua illiſa leto dedi, Parcæ per me iſta operatæ ſunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc ſiquis contumelia petulanter me impeteret, aut templum nefario ſacrilegio compilaret, aut ſtatuam meam ſubuerteret, niſi iam olim Parcis uiſum foret, non conteram illum ſcilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ ſentio, audi ô Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo ſum agreſtis & ruſticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res noſtræ ſe habent: honoribus, nidori, ac ſacrificiorum ſanguini, quibus hic fruimur longum ualere iuſſis, in orcũ deſcendam, ubi me nudum arcum habentem, ſaltem

demor

demortuorum umbræ & idola pertimescent, propter feras terribiles ac monstra à me passim trucidata. IVP. Euge testem, quod aiunt, domi adductum. Conseruasti igitur Damidi ista ad dicendum subijciens. Sed quis tanto accedit properandi studio, nempe æreus ille est probè politus & exactè expressus, subligata in more priscorum coma. Magis uero tuus est ò Mercuri frater, forensis ille, cuius circa porticũ Variam crebra est conuersatio: Proinde pice oppletus est, quippe, qui in dies singulos à statuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto cursu ad nos contendis? Numquid nouarum rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quiddam ò Iupiter, quodꝗ summam & maximam requirat operam et diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, sicubi aliud fortè mali nobis ignorantibus subortum sit. HERM. Cum ad porticum iam fabricarer æreus, ac perꝗ dorsum perꝗ pectus inungerer, & factus ineptè corpori thorax meo adpenderet, nec arte dispari foret ex ære totus additus mihi baltheus, turbam uideo tumultuantem adcurrere, quacum duo sophistici certaminis ibant periti fronte tristi ac pallida pugiles Damis et Ivp. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dicis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum consertis manibus in pugnam descenderunt? HER. Nondum, sed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactũ constituti sunt, funda iaculantes & alternis eminus conuitijs mutuò se petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum est ò superi, an non prolato capite auscultandũ? Quo circa horæ ostiariæ iam auferant à ianua pessulum, ac deductis nubibus olympi portas reserent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum confluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo trepidans, funditus hodie perditurus est omnia. Neꝗ enim dubijs argumentis indicat, nullo modo Damidis impressionem ac impetum se perpessurum. Sed quod nobis factu est facilimũ, uota pro illo faciamus nobiscũ, at tacitè ne Damis inaudiat ista. TIMOCLES. Quid uero ais Dami sacrilege, nullos esse Deos, neque eosdem quicquàm in rebus humanis prouidere? DA. Non, sed tu mihi prius responde, quo sermone persuasus illos esse credidisti. TIMO. Nequaquam, sed tu mihi ò scelerate responde. DA. Non inquam, sed tu. IVP. Hac equidem una ratione noster præpollet multo maximè, nam uocalius & intensius exasperat omnia. Euge uero ò Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuitia. In hoc enim omnis tua uis sita est, ut maximè aliàs ipsis piscibus mutiorem te esse declaret, os tibi opprimens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam respondebo. DA. Proinde ò Timocles, roga. Siquidem in hoc iam uicisti postquam iuraueris. Sed enim, si uidetur citra blasphemias. TIMO. Rectè mones ò execranda bellua, nulla ne uidentur tibi superi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uero. TIMO. Neꝗ ullius Dei cura quicquam ordinatur aut disponitur? DA. Non. TIM. Cuncta uero temere feruntur & casu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues ista audientes impune suffertis huius execrandas in deos blasphemias, nec sceleratum hunc saxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exasperas ò Timocles? Aut quem nam te esse dicam, qui Deorum gratia magno aduersus me stomacho exacerbatus es, præsertim illis ipsis nequaquam indignè ferentibus? Iam enim olim ista audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, nescio tamen, si ista audiunt. TIMO. Audiunt ista ò Dami audiunt, cæterum in aliud tempus grauibus supplicijs te excarnificandum reseruant. DA. Et quando illi de me cogitando tantum à rebus suis sibi sumerent ocij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes districti occupationibus, res quæ sunt per mundũ innumeras disponentes? Adeo ut te quoꝗ nondum ob tua nefanda periuria dignis supplicijs affecerint. Neque non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi necessitate coacto ad cõuitia et maledicentiã, ꝑpter probra falsò obiecta confugiendũ sit. Et me hercule nõ uideo, quo certiore argumẽto suam testatã facere possint. Prouidentiã superi, quàm si te malũ & nefariũ malis

exem-

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profectos, super Oceanum fortasse ad inculpatos Aethyopas, Solent enim crebro ad illos ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocati. TIM. Quid ad tam impudentem & blasphemam contumeliam tibi respondeam ô Dami? DA. Nimirum illud quod iam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus Deos prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quòd sol subinde diurni spacij cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modum luna perpetuo tenore eat ac redeat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ è terra succrescentes, & animantia in dies singulos nascentia. Quòdque eadem tanta industria procreata sic alantur, sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quodque ea sit ratio ædificandi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaque id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur esse diuinæ Prouidentiæ inditia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discerpis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodque disponente Prouidentia conficiatur. Cæterum quòd hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox persuasus sum, ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur. Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, existimans hisce demonstrasse etiam unumquodque illorum imutari posse prouidentia. Itaque iuxta Comicum hoc profectoquod adduxisti friuolum est, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationem huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamen ego te interrogabo, cæterum tu mihi responde. Videtur ne tibi Homerus fuisse poëtarum præstantissimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, Deorū prouidentiam haud obscurè asserenti. DA. Atqui ò admirande, Poëtam me hercule excellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porrò autem testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum esse, id uerò nullo modo concedimus. Neque enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cōstanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atque dulcedine demulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum inuolucris perstrepunt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Perlibenter uero ex te audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidiose petitum uinclis cōstringere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus miserata, Briareum Ioui in auxiliū aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atque discerptus fuisset. Pro quibus memor dati à Thetide beneficij, ludit Agememnonem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu perempti occumberent. Vide uero quàm non facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incendio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset. Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodū Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atque etiam Martem ipsum Mineruæ impulsu. Aliquanto uero pòst ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter sese certamine mixtim masculi & fœminæ præliati sunt. Ac Minerua quidem Martem superatum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulò ante a Diomede acceperat ad orta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut forte ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmodum ipsa nimium querula indignanter & maligne tulerit, quòd sola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immisit: nunquid ergo talia legentem te persuasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbæ acclamatio ò superi consecuta est Damim collaudantis. Noster uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde

ani

animo meticuloso turbatus subtrepidat, ac planè clypeum se abiecturum haud obscurè præ se fert. Et iam quidem circumfert oculos, ubinam è turba elapsus aufugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam sani tibi dicere uidetur, quoties in scenam introductis Dijs perspicuè indicat illorum auxilio bonos ex heroibus seruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Timocles philosophorum generosissime, si hæc facientes poëtæ tragici te persuaserũt, necessum est alterum ex his duobus consequi, ut aut Polum & Aristodemum & Satyrum deos esse existimes, aut Deorum personas esse hæc ipsa, nempe calceos ac tunicas ad pedes usque porrectas, & chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuscula, aliaq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare solent, quòd ego absurdissimum esse arbitror. Alioqui per se quoties nulla necessitate urgente suam in fabulis opinionem explicat? Audiuisti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides supernum simul & immensum æthera, Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rursus. Quicunq; Iuppiter Deus sit nescio, Nisi quòd Iouem sermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde, omnes homines & gentes turpiter decipiuntnr deos esse existimantes, eorumq; dies festos magna religione celebrantes? DA. Euge ò Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocasti gentium opinionem, quam de Dijs obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & stabile in se habeat, quæ de Dijs fertur oratio. Multa enim est & conturbata opinionum confusio, ac planè alij alia opinantur. Siquidem Scythæ Acinaci sacrificant. Thraces Zamolxidi homini fugitiuo, quẽ ex Samo ad illos delatum esse constat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cyllenij Phaleti, columbæ Assyrij, Persæ igni, Aegyptij aquæ, ac omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo comuniter colitur. Cæterum priuatim Memphitis quidem bos deus est, Pelusiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodilus, alijs cynocephalus, aut feles, aut simia. Præterea uicatim, his quidem dexter humerus deus est, cæteris uero è regione habitantibus sinister. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum samium, aut catinus. Nonne hæc tibi uidentur risu prosequenda esse ò bone Timocles? MO. Nonne prædicebam ò Dij ista omnia uentura in propatulum ac fore ut exactè indagarentur? IVP. Dixisti ò Mome, & nos rectè obiurgasti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor, præsenti euitato periculo. TIMO. Atqui tu ò deorum hostis acerrime, oracula & rerum futurarum prædictiones, cuius opus esse dices, nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optime, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum potissimum mentionem feceris. Nunquid illius gratia. quòd Pythius Lydo respondit? Quàm uero callidè sermone usus est ancipiti. Cuiusmodi sunt quædam Mercuriales imagunculæ duplices, & utrinq; similes, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Crœsus traiecto Hale, suum ipsius an Cyri imperium subuersurus est. Attamen nõ paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus est. MO. Hæc ipsa ò superi uir iste cõmemorat, quę omniũ maximè pertimui. Vbi nũc noster est festiuus ille Citharœdus? Quin profectus tuam existimationem ipse tueris obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ò Mome, nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ò scelerate Dami, qui propemodum ipsa quoq; Deorum simulachra unà cum aris non uerearis subuertere. DA. Haud omnes aras subuerti cupio ò bone Timocles. Quid enim mali adferunt, si thymiamatum odore & fragrantia plenæ sint? Cæterum Dianæ aras quæ in Thauris substructæ feruntur, non illibenter funditus euersas uiderem, super quas ipsa uirgo conuiuium magna alacritate agitate solet. IVP. Vnde uero nobis hoc insuperabile malũ obijcitur, quã nulli deorũ parcit hic uir, nullius numen ueritus, sed tanquã ex plaustro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; discrimine in uniuersos debachatur, iuxtà in sontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ò Iupiter à culpa imunes. Statim uero progressus unũ ex

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ô Deorum impugnator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ô Timocles non audirem tonitrua? Cæterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immortalium concilio quondam conuersans inde huc delatus es. Quanquam illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atque tu commemorare solent, sepulchrũ quoddam illic ostendi, iuxtaque positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominem dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales homuntiones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ô Mome, contemnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis constanter credat, iamque illos sententiæ suæ differentes abducit Damis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa cathena, omnes illos unà cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissime, nunquam ne nauigasti? DA. Ac sæpenumero ô Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus illapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaretur, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operã temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Euge significanter, ista Timocles atque firmiter exemplo corroboras. Sed enim ô Deorum amantissime, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ exusu sunt nauigantium consyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornantem, neque non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit additum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius connautæ, nihil cũ ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituũt Sed si fuerit rudens ad puppim usque protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrò superiora inuenusta atque informia. Præterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeundos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmę dignũ. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usque adpositus, quique ad gubernandum utilia omnia ad unguem calleat, hunc exhauriendæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atque coli conspicitur. Mox alius quispiam cynædus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcantur pedibus. Consydera uero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Phocion nauigarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficienti copia instructi fuerint, neque pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atque Midas & Sardanapalus molliter & luxuriose uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua naui contingunt ô sapientissime Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret, qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouintiam obeundam traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis apud

apud ſe obtinendum deligeret, infrà uero deteriorem peioribus. Præterea præſtantiores quoq; in conſilium ſocios ſibi adiungeret, tum ex nautis, quo quiſque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem proræ regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porro autem alteri in omnes imperium credidiſſet. Ceterum ignaui ſegnicies per diem quinquies cæli in umiculis emendaretur fuſtibus. Quare o admirande, periculū eſt, ne exemplum quod de naui adduxiſti, ſubuerſum ſit, quippe quod gubernatore malum & imperitum nactum ſit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum ſuccedunt. Damidi, & iā plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ô Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, ſed communia illa & protrita, & quotidiana, quę nullo negocio refelluntur, alia alijs agglomerādo ingerit. TIM. Proinde quando exemplum de naui productū parum firmum, et uehemens tibi uiſum eſt: audi iam nunc ſacram (quod aiunt) anchorā, & quam nulla machina ... IVP. Quid nam dicturus eſt? TIMO. Haud dubiè enim cognoſces, nū iſta ſyllogiſmis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea cõfutare queas. Etenim, ſi ſunt aræ, ſunt etiā Dij: atqui ſunt aræ, ſunt ergo etiam Dij. Quid habes, quod ad iſta uel muſſites? DA. Vbi prius ad ſatietatē riſero, reſpondebo tibi. TIM. At uideris nunq; ridendi finē facturus, attamen effare obſecro, quam ob rē iſta tibi dicta tam ridicula uiſa ſunt. DA. Propterea, quòd non ſenſeris à tenui chordula anchoram tibi eſſe alligatā, præſertim ſacram exiſtentē. Siquidem ex hoc quod coniunctim inferre poſtulas, propterea deos eſſe, quia aræ ſunt, firmā exiſtimas ab illis impreſſionē te feciſſe. Quocirca, quādo aliud te negas habere firmius, abeamus in præſentia. TIMO. Fateris ergo prius ex arena diſcedens te uictū eſſe? DA. Ita profectò ô Timocles, tu enim quemadmodū ij, qui ad ſuppliciū repetūtur, ab aliquo ad aras nobis confugiſti. Itaq; per ſacrā illam anchorā ego iam oblatis ſacris aduerſus te libare cõſtitui, ac ſuper ipſas quidem aras, ne poſthac de his amplius contendamus. TIM.. Iſta quidē cauillaris illudendi mihi gratia mortuorū deprędator ſceleſte, execrāde, maſtigia, propudiū. Neq; enim nobis cõpertum eſt, quo patre natus ſis, quomodo aūt mater tua laſciua meretrix, pudiciciā in quæſtu habuerit, ſcimus: tum quemadmodū fratris cæde ac ſanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis cõſtuprare, ipſos uero iuuenes corrumpere ſoles, homo gulæ ac uentri deditiſſime atq; impudentiſſime. Ne igitur fuga te prius ſubducas, q̃ à me acceptis plagis contuſus abieris. Iam enim hac teſta tibi uulnus incutiā, omnibus modis ſcelerato ac nefario exiſtenti. IVP. Alter quidē, ô Dij, riſu ac cachinnis diffluens diſcedit, alter uero à tergo ſequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis inſultantē Damim non perferēs. Planeq; caput illius teſta obuerberaturus eſſe uidetur. Cæterū uobis quid ſuper his rebus faciendum cõſulitis? MER. Pręclarè mihi illud Comicus dixiſſe uidetur: Graue paſſus es, nihil boni ſi conſulas. Quàm enim hoc noſtris rationibus admodū nocere poteſt, ſi pauci homines perſuaſi, eam de nobis opinionē obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuerſum ſentiētes, plures profectò quā Græci, nimirū promiſcua illa uulgi multitudo, inſuper omes illę gētes barbarę. IVP. Atqui ô Mercuri Darij illud, quod de Zopyro dixiſſe memoriæ proditum eſt, nimium pulchrē ſe habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à me ſtare auxiliarem ſocium potius, quàm infinitas Babylonas mihi ſupereſſe.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

H[illegible]

Interlocutores, GALLVS. MICYLLVS. MIC.

At te scelestissime Galle, cum ista tanta inuidentia, uoceq́ tam acuta ipse perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulcissimo in somnio uersantẽ, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamosum resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longè nocentiorem. Atqui si coniectandum est, tum è silentio, quod etiamdum ingens est, tum è rigore frigoreq́, quod nondum me quemadmodum assolet, antelucano morsicat titillatq́ (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureũ seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verũ haudquaquam impunè: siquidẽ mox pœnas de te sumam, fusteq́ comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negociũ mihi faceres, subsiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturũ, si quoad possem alta nocte lucẽ anteuertissem, quo posses antelucano surgens, quàm plurimum operis conficere. Etenim si priusquam sol exoriatur, uel unicam feceris crepidã, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quòd si tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq́ magis mutus fuero piscibus. Cæterum tute uideto, ne per somnium diues, esurias experrectus. MIC. O prodigiorum auersor Iupiter, ò malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? sed auertite Dij malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomẽ Xantus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio in prælio constitit, disserens, totosq́ uersus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego prosa oratione loquens: quinetiam uaticinabatur ille, deq́ futuris ædebat oracula, neq́ quicquam prodigiosum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi nauis, cui nomẽ apud Homerum est Argo, carina fuisset elocuta, ita ut olim in Dodonæa sylua phagus per se loquens oraculum ædidit? Aut si tergora direpta serpere uidisses, si carnes boum mugire semiassas, coctasq́ uerubus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim assessor loquacissimi, deorumque omnium facundissimi:

præterea

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonē humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquam grauabor ueriorem tibi caussam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne isthuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercurium ò præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in caussa, ut istam linguam sones? Nam ut taceam, neque cuiquam proferam, quid attinet te solicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GAL. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximè nouam atq; incredibilem. Si quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, collusitasseq;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse insciens tem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti securè dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob caussam quo uos Marti purgetis quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo antè uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MIC. Quonam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MIC. Num sophistam illum dicis & gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouēs Præterea autem qui mortalibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbius fuerit? MIC. Præstigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MIC. At hoc rursum multo etiam quàm illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut ementitum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legem prætergressum esse te, iusq; uiolasse, quum fabas ederis perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum caussa, neq; quæ ad unumquodque uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quòd philosophus essem. Nunc contrà comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum è Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia, quàmque in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid ex unaquaq; transformatione sim consequutus. MIC. Narra quæso: nam mihi quidem au

ditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursum felicissimum illud somnium, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usqueadeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi ulsum est, in animum reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consectaris? MIC. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coëuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi. GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamque septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MIC. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterseris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrūmne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MIC. Neque per has, neque per illas, ô Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere sinas nugatorem illum Poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circum amictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MIC. Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, si quidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur idque iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimi. GAL. Num illud quæris?

> Aqua est illa quidem optima:
> Cæterum aurum, uti candens
> Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
> Cæteras supra opes: quæ
> Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnam uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MIC. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti somnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MIC. Credebam molestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum posteaquam tu desideras, en id quoque narrabo, quum nunquam ante

te

tehac in uita cœnassem apud ullum diuitem, ô Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atque ego quidem simultaque dominum illum salutassem ita uti consueueram, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuissem affectus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filiæ celebro, plurimosque ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incommoda esse ualetudine, neque posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus, nisi ipse fortè qui uocatus est, semet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obsecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnæque uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc spacij, quod usque ad balnei tempus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauisse consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atque abeo, nitidè admodũ cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem à uiris quatuor) cuius eram subconuiua uocatus: qui malè habere dictus erat, atque id etiam præ se ferebat, quòd afflicta esset ualetudine: nam ex alto gemebat, tussiebatque, ac screabat, uelut ex abdito: quodque ægre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id est hircina, supra quàm credi posset tonsoris egens. Porrò increpante Archibio medico, quam ob rem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deserere, præsertim hominem philosophum etiam si mille urgeant & instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia dissimulabat sese dicterium audisse. Haud multo pòst accessit & Eucrates iam lotus: cõspectoque Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hęc simulatque dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuersus ubi diu secum hæsitasset, posteaquam me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoque Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierum conclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaque, quum parum abfuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar pudefactus, quòd Eucratis filiolum è conuiuio uiderer expulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negocio per Iouem, quinque (si dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi supponentes undiquaque: quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadẽ in mensa essemus. Deinceps cœnabamus, ô Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoque in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quòd unum quiddam me uehementer malè habebat: Thesmopolis obstrepens atque obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorans, docensque, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodque, si dies sit, nox nõ sit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat esse, atque id genus multa philosopha batur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeque uoluptatem interpellatione minuebat, quum nõ sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceque canebãt. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum suaui Micylle: maximè posteaquam cum illo deliro sene sortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc & insomnium: Visus enim mihi

Eucrates ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. Dehinc
ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me in solidum hæredem omni
um scripserat, paulò tempore superstes emori. Porrò ipse uidebar adire facultates:
& tum aurum, argentumque ingētibus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuò sub
scaturiens & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros, omnia
mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus, cunctis qui in
tuebantur, conspiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumequita-
bant: complures sequebantur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos ge-
rens circiter sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam ador
nare, quo amicos acciperem. Iamque illi, ita ut in somnio fieri consentaneum est, ade-
rant: iam epulæ erant comportatæ, iam potus ex animi sententia ministratus. In his
quum uersarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderant amicis, quum
iam inferrentur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium,
mensasque subuertisti, ac diuitias illas ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num
tibi uideor iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc
somnium illud quod mihi accidit, uidere cupiam. GAL. Adeóne es auri cupi-
dus, & opum auidus Micylle: idque ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem u-
nicam esse iudicas, si plurimum possideas auri? MIC. Equidem haud solus ita co
gito Pythagora: quin ipse quoque, tum quum Euphorbus esses, auro atque argen-
to comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achiuis, idque in bello, ubi ferrum
quàm aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro inter
nexis in periculum descendere. Atque ob eam (opinor) caussam, Homerus co-
mas tuas Gratijs similes dixit, quòd auro argentoque reuincirentur. Etenim lon-
gè nimirum meliores atque amabiliores uidebantur, quòd essent auro religatæ,
unaque cum eo relucerent. Neque isthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre
prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorum omnium, hominum-
que pater ille, Saturno Rheaque progenitus, quum Argolicam illam puellam ada
maret, ubi nihil inueniret amabilius in quod sese transformaret, neque quo Acrisij
custodias posset corrumpere, audisti uidelicet, ut aurum sit factus, atque ita per te-
gulas illapsus, potitus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem,
quàm multos usus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosos, & sapien
tes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians? utque nonnunquam ex
obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nosti uicinum mihi
& eiusdem artificij Simonem, qui paucis antè diebus apud me cœnauit, quum le-
gumen coquerem Saturnalibus, duasque extorum cæsuras immittens? GAL.
Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, suffura
tus, peracta cœna abijt, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui
quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prode-
bas, ac uociferabare tum, ô Galle, quum nos furto spoliari conspiceres. GAL.
Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam
uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra mo
dum diues, nomine Drimylus, is quoad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Si
moni, nam qui daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatque
mortuus est nuper uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui
patellam circumlingebat, gaudens potitur, purpura ostroque circumtectus, famu
losque & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet, ab om
nibus adoratur, iamque nos ne aspicit quibem. Etenim nuper quum illum proce-
dentem conspexissem, Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens, Edicite, in-
quit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat, neque enim Simon, sed Simo-
nides appellor. Porrò (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amo-
re capiuntur. Atque is quidem eludit eas, ac fastidit, & alias quidem admittit, co-
memque sese præbet, aliæ porrò quæ negliguntur, necem conscituras sibi minitan-
tur

tur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atque cestus ille poëticus. Audis insuper & à Poëtis dictum.

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursum.

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniam tu quoque per inscitiam Micylle simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodū uulgus: uerū (crede mihi) longè etiam erumnosiorē uitam uiuunt, quàm uos. Hęc aūt loquor, qui ipse et pauper, & diues aliquādo fuerim, atque omne uitę genus sim expertus. Porrò paulo pòst ipse quoque hæc omnia cognosces. MI. Per Iouem tempestiuū iam est, ut & tu referas quemadmodū sis transfiguratus: & quid in unoquoque uitæ genere perspexeris. GAL. Ausculta, hoc tantū pręmonitus. me neminem feliciorem uita, quàm tu sis, unquam uidisse. MIC. Quàm ego sim ò Galle? Hanc felicitatē tibijpsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendū pponere. Verū age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagorā transformatus: Deinceps ordine ad Gallū usque. Contentaneū enī est, te uarias res tū uidisse, tū tulisse, nimirū tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodū initio ab Apolline pfecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū subierit, ut illic pœnā quandā dependeret, id longū dictu futurū sit. Præterea neque mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verū ubi Euphorbus factus essem. MI. Sed ego priusque essem is, qui nunc sum, ò præclare quisnam erā? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uersus fuerim itidē ut tu? GAL. Maximè. MI. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim enī isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earū genere, quę aurū effodiūt. MIC. Et postea neglexi infelix, uel paucula frusta in uitā importare: quū illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidē consentaneū est scire te. Etenī nisi quid bonæ sit rei, iā nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nūc stas. GAL. Istuc pfecto nulla ratione possis cognoscere. Cęterū quū Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabā, atque à Menelao necatus, aliquanto pòst tempore in Pythagorā perueni. Porrò eousque absque tecto perdurabā, donec Mnesarchus aliquādo mihi domū ædificaret. MIC. Obsecro te, nū absque cibo potuque? GAL. Maximè. Nihil enī istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quę ad Troiam gesta sunt, num ita se habēt, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dū ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Cęterū ego tibi tantū effabor diuinitus, nihil id tēporis eximiū fuisse, neque Aiacē usque adeo magnum, neque Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitrantur: siquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Cęterùm uehementer anum, æqualem ppemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id tēporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo quidem congressus non sum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, neque inexercitatus

In honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atque ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me proinde ac deum suspicerent. MIC. Equidem inaudieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus inuitam redijsse, utque aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neque carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ò Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neque præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, atque eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisque aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisque uiderer admirãdus. Proinde institueram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius caussa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoque: non minus atque Crotoniatas, ac Metapontinos, & Tarentinos: cumque his alios, qui muti sequuntur, tuaque adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem. MIC. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoque fuit Pythagoras? Itane fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumque Periclem rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamque deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumque componebas? GAL? Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idque sæpius longo nimirum seculorum orbe atque recursu. MIC. Non tu pendebis, ò Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ò Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo pòst satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliaque innumerabilia, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemque, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quòd ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MIC. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quòd rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hãc parui ducere, contẽnereque uideare, præsertim quum tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atque omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem. GAL. En huncad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neque sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, neue hortum proculcent, proterantque, aut uineas uastent: sed simulatque tubam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circũspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contrà illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportarique conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitantque, ac largitionibus, choragijsque te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaque id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus confligendum est, neque tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatque crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mænide pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaque cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentique corpore, obdurueris que aduersus gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd si quando leuis cœperit febricula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices: podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Crœsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium puellos compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris: Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ô Micylle, usqueadeo suprà modum infelix tum eram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

quæ regibus ac principi[...]s, ac primum quæ speciosa

Quibus tandem curis? Nam rem prorſus abſurdam neq; credibilem narras. GAL.
Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omniiugarum rerum
feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis ad-
mirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoſo commodæ. Ad
hæc exercitus ingens, equitatus ſpectatiſſimus atq; excellens, ſatellitium haud exi-
guum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut poſſet numerari, uaſorum argente-
orum plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, ſtrepitusq; & appa-
ratus ſupra quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem,
pleriq; adorabant, deum quempiam intueri ſeſe rati, aliiq; trudentes alios concurre-
bant, quo me conſpicerent, nonnulli conſcenſis tectis, magni æſtimabant, ſi plenè
contemplari licuiſſet quadrigam, ſtragulam, diadema, tum anteambulones, & eos
qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conſcius, quantæ me res diſcrucia-
rent, uerſarentq;, illos quidem propter inſcitiam uenia dignos iudicabam, at mei ip-
ſius miſereſcebat, qui prægrandibus illis Coloſſis uiderer perſimilis: quales uel
Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus eſt. Etenim illorum quiſque quoad
ea, quæ foris apparent, Neptunus ipſe eſt, aut Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq;
compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuſcinam dextra ſuſtinet:
Cæterum ſi immiſſo capite quæ ſunt intus inſpicias, uidebis uectes quoſdam, paxil-
los, & clauos introrſum prominentes, neque non uimina, cuneosq;, & picem ſubli-
tam, & aliam item id genus deformitatem intrinſecus inhabitantem. Omitto recen-
ſere muſcarum, muſtelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis manſitant. Huiuſmo-
di quædam res nimirum regnum quoq; uidetur. MIC. Nondum explicuiſti lutum
& clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio, neq; fœditatem illam plurimam quę
nam ſit: nam iſtum ad modum uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numi-
nis inſtar adorari hactenus quidem cum Coloſſi exemplo quadrat. Siquidem hoc
quoque diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ ſint intra Coloſſum
exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mor-
daces, ſuſpiciones, odium, quo regem perſequuntur ii, qui cum illo uiuunt: inſidi-
as, atq; eas ob res ſomnum rarum, & hunc ipſum pertenuem, ac plena tumultus in-
ſomnia, cogitationes perplexas, ſpes ſemper improbas: an ocii penuriam, & occupa-
tiones, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, conſultationes? quibus rebus fit, ut ne
per ſomnium quidem aliqua re ſuaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus ſolus
diſpiciat neceſſe eſt, milleq; negocia ſuſtineat.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uerſantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui ſterterent. Adde quòd Lydum illum diſcrucia-
at filius mutus: Perſam uero, Clearchus ad Cyrum deſciſcens. Atque alium quem-
piam, Dion cum Syracuſanis nonnullis ad aurem communicans. Rurſum alium
quendam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum
Seleucus. Quin illa quoque moleſtiam adferunt: amaſius per uim non ſponte con-
uiuens, concubina alio gaudens, tum ſi qui defectionem parare dicantur: aut duo
quatuorue ſatellites inter ſeſe conſuſurrantes. Porrò (quod eſt omnium grauiſſi-
mum) amiciſſimi quiq; uel maximè ſunt formidandi, ſemperq; metuendũ, ne quid
magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus eſt: alius item ab
amaſio. Alium ſimile quoddam fortaſſis mortis genus eripuit. MIC. Apageſis. A-
trocia, miraq; ſunt iſta quæ narras ò Galle. Mihi igitur multo ſit tutius operæ cerdo-
nicæ pronum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala comiter delatum hauſtum:
cæterum cicuta, aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unum eſt periculi:
ut ſi paulum aberret ſmilion, deflectatq; à recta inciſione, ſummum ſecantis digitũ
exiguo ſanguine tingat. At iſti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, at-
que id innumerabilibus in malis conſtituti. Deinde ubi conciderint, perſimiles eſſe
uidentur tragœdiarum hiſtrionibus. Nam multi ſicut uidere licet, quoad Cecropes
ſunt

sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisque capulis gladios, comamque uentilantem, & auro intertextam clamydem: quòd si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero aũt actoris capite luxato, cruribusque maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuũ: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondentiũ. Vide ut me iam similitudiues conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quędã res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ ratione ferebas? GAL. Istũ quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neque huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circunscriptã. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculũ, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ò Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurũ ostentans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidẽ tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdũ est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducã, atque in aliorum diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cõpelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut siquis longissimã caudæ plumam, quę ob molliciẽ inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextrã ex his auulsam cuicunque ego gestandam dedero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaque uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidẽ ignorabam, ò Galle, te præstigiarum quoque peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferã. At ille rursum circunrodet, ebibetque putria coria, quibus cõsueuit soleas cõpingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidẽ Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiã patrarit, uociferans furẽ proderem. MIC. Rem neutiquam uerisimilem narras, nempe Mercuriũ quũ ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciãt. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferã, si modo possim. GAL. Pennam prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidẽ ò Galle, tum tibi minus fœdũ sit futurũ, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè: sed utrũ Simonẽ prius adimus, an alium quẽpiam diuitũ? MIC. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquã diues eua sit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennã seræ admoue. MIC. Ecce autem, dii boni, ostium perinde atque claui reclusit. GAL. Perge porrò præcedens. Video illum uigilantẽ ac supputantem. MIC. Video per Iouem, & quidẽ ad obscuram siticulosamque lucernã. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusque exaruit, atque extenuatus est, mirũ, ni curis. Neque enim auditum est illum alioqui male habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidẽ intelliges, qui bus dẽ causis ad eum modũ sit affectus. SIMON. Nimirũ septuaginta talenta tutò admodum sub lectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec alias admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamentum illi opsonio proposuisset?

fuiſſet? Tum autē aiunt, illum monile emiſſe uxori drachmis quinq̃. Heu miſe ro mihi. Hi omnia mea diſſipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidē ſat in tuto mihi recondita ſunt, quū ſint multa. Vereor enim, ne quis ea ſuffoſſo pariete tol lat. Complures mihi inuident, atq; inſidias parant. Præter cęteros autem Micyl lus iſte uicinus. MIC. Ita per Ionem. Nam tibi ſum ſimilis, ac patellas ſub ala ge ſto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipſo in furto nos prodas. SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipſe inſomnis ſeruem. Omnem obibo domum in orbē obambu lans. Quis iſte? uideo te per Iouem. O parietum perfoſſor, poſteaquam es colu mna, benè res ſe habet. Pernumerabo denuo refoſſum argentum, ne quid fortè dudum me fugerit. En rurſum, obſtrepuit mihi neſcio quis. Nimirum obſideor, atq; inſidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquā deprehendero, Sed rurſum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ô Micylle, res Simonis. MIC. abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum ſupereſt. O miſer, cuiuſmodi uiuit uitam? hoſtibus eueniat ad hunc modum diuitem eſſe. Itaq; pugno illi in maxillam illiſo, uolo diſcedere. SIMON. Quis me pulſauit? La trocinio deſpolior miſer MICYL. Plora ac uigila, auriq; ſimilis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, ſi uidetur, Gniphonem fœne ratorem uiſamus. Nam nec is procul hinc habitat: ipſæ nobis ſuapte ſpōte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & uſurarum rationes iterantē digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus ſit in ſilpham, aut culicem, aut muſcam abeundū. MIC. Equidem uideo miſerum ac uecordem hominē, ne nunc quidem multò meliorem uiuere uitam, quàm ſilphæ aut culi cis, Adeo totus & hic à curis & rationibus eſt extenuatus. Nunc ad aliū eamus. GAL. Ad tuum, ſi uidetur, Eucratem. En tibi fores per ſe patuere. Quin introi mus? MIC. Paulò antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias ſo mnias? uides igitur Eucratem ipſum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profectò quiddā haudquaquam uirile. Porrò altera ex parte ipſam item uxorem à coquo conſtuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horum hæres exiſtere Micylle, cunctaq; poſſidere, quæ ſunt Eucratis? MIC. Haudqua quam Galle. Imò fame citius interierim, quàm id genus quippiam patrarē. Va leat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ ſunt, quàm ſi à dome ſticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rurſus aliàs uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE
HYPERNEPHELVS.
D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Q[illegible] Reprehendit enim in uniuerſum omnium hominum [illegible] regum ac principum, omnia [illegible] ſiue ea priua[illegible] ſiue etiam ad [illegible] gionem deorum pertineant, præcipue autem philoſophos [illegible] quos indicat [illegible] etiam de rebus ſublimibus, de mundo, de deo, de pro uidentia diuina [illegible] quædam tradere quæ neque [illegible] ipſi, neque aliunde [illegible] Atque hæc [illegible] Menippi [illegible] philoſophis infeſtum atque inimicum [illegible] natura, ac uirtutem [illegible] philoſophi [illegible] inter ſe diuerſa, atque alius quædam [illegible] conſentire [illegible] ipſorum illum [illegible] Dædali exemplo, in cœlum ſubuolaſſe [illegible] quodam, contemplatum eſſe omnia quæcunque in terris [illegible] ce,

rè, siue [illegible] & in occulto quoq; geruntur non modo à regibus & principibus, [illegible]
pop[illegible] & plebeis. Deinde autem [illegible] quàm stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum
ta fac[illegible] officiis dispensandis exerceat, quaeq; item alij Dij in conuiuijs, in coniugibus
[illegible] non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobique autem [illegible]
uem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, conque
stam esse, propterea quòd ab illis lumen furtiuum habere, ab illis [illegible] suspensam esse di
[illegible] Iouem autem omnem illorum uitam, mores, [illegible] doctrinam, facinora domestica & lingue
[illegible] precipue autem contra Epicureos, qui Deos [illegible] negarent esse, inuensum fu
isse. Porrò [illegible] quoq; cœ
lum [illegible] alter titulus ὑπερνέφελος additur, quasi dicas, eius qui supra nubes ascendit.
[illegible] & propria descriptio illa Philosophorum est, qua Iupiter in concilio deorum illos de
pingit, quae non modo in philosophos olim quadrasse uideatur, uerum etiam [illegible] plerisque nostri tem
porum [illegible] monachis & scholasticis istis, quos [illegible]
[illegible] Menippus quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac seruus [illegible]
[illegible] uide.

MENIPPVS.

TER mille igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usque ad ipsum denique cœlum, arcemq; Iouis in ędito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atque expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iamdudum te assectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia aëriaq; tibi uideor loqui. nam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam stellis notaras. MEN. Haudquaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itáne Menippus nobis à Ioue delapsus adest è cœlo? MEMIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quòd si nō credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cū supra fidem esse uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atq; Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quiq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Non me clàm est te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad conscensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quòd alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis insciētibus, miluius quispiam aut gracculus ex homine factus es. MENIP. Rectè amice: neq; procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MENIP. Nequaquam. Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quamplurimum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum

si decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum [illegible] uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cũ ipsis brachiis præsecuissem [illegible] potius si uacat, totius commenti rationem ordine tibi percensebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo, iamque ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amiciciæ præsidem [illegible] bus [illegible] suspensum, ob tuam [illegible]. MENIP. Ausculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, si spectantem amicum ore hiante relicturus [illegible] modo tu [illegible] suspensum. Ego igitur cum expendens ea quæ sunt in uita mortalia, protinus omnes res humanas reperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atque horum studio, adiectoque animo ad ea, quæ uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere: Atque hic mihi multam attulit hæsitationem, primu hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neque enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuisset, neque quo opifice: neque quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temerè per cœlũ disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mira: putabamque causam aliquã arcanam et inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamque uariaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è sublimi demissa. Videbantur hæc quoque omnia coniectu difficilia: quæque nullis notis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimum facturus ratus sum, ut horum unumquodque à philosophis istis perdiscerem. Siquidẽ existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus austeritate, eque coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cœlestium rerum peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim e uestigio præsentem numeraui: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me pristina liberarent inscitia: ut in maiores etiam dubitationes cõiecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, idæas, atque id genus alia, mihi quotidie offundẽtes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuersaque inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neque de ijsdem eadem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloque præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius astans: nõnulli cæcutientes etiam senio atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebantur: solem quoque ipsum dimetientes: & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes. Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpenumero cũ fortè ne illud quidem certò scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenæ: tamen spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitũ dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducentes: neque nõ sphæras quasdã picturatas, cœlum scilicet ipsum metientes

II.

metientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ? quod cum de rebus usqueadeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, neq; ullum uincendi locum alijs relinquunt. Tantum non iureiurando confirmantes, Solē massam esse candefactam: incoli Lunam, stellas aquam potare: idq; sole ueluti situla quadam per funem demissa, uaporem è mari attrhēte, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se cōsentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia: cum alijs & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricādi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quod cum deum quendam rerum omnium opificem præposuissent: non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortū non possis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem si iam audias, uir optime, quæ disserant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contrà, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabāt: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haudquaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentē esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primū deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hæc alij incorporeum quiddā & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solēt satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hęc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis. Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaq; planè tandem Homericū illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mēs diuersa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem: desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tātum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Aesopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adiri potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterū si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurum forsitan, ut mihi succederet experiētia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi sinistram amputaui: idq; ad modū scitē. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

o 2

paulum adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pe
dibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam audacius
etiam experimentum aggrediebar: conscensaq; arce demisi meipsum per præ
ceps, atq; inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolassem,
sublimia iã & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho siue Hymetto, ad
Geraneam usq; uolabam. Rursum inde ad Acrocorinthum subuolaui: deinde
supra Pholoën & Erymanthum ad Taygetum usq;. Ergo quum tandem audax
facinus satis essem meditatus: iamq; perfectus et altiuolus euasissem, non ampli
us de pullis imitandis cogitabam: uerum conscenso Olympo, cibo quàm leuissi
mo pastus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorũ uer
tigine ob profunditatem: & postea ferebam, et hoc quoq; facile. Verum ubi iam
ipsi lunæ uicinus essem, plurimumq; nubium essem emensus: sentiebam me de
fatigatum, maximè in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac sup
eam insidens requiescebam: in terram interim è sublimi respiciens, neque secus
quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem despiciens,
nunc Mysorum, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, Indiamq;: ex quibus o
mnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo ista quoq; narrabis
Menippe: ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius si quid
obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud medi
ocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra sunt, cu
iusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè conie
ctas Amice. Quamobrem quatenus licet, conscensa luna inter narrandum pere
grinanti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciẽ, habitũq;.
Atq; initio quidem admodum pusillam quandam terram mihi uidere uidebar:
multò, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem
ubinam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quòd ni Rhodiorum colossum
conspexissem, tum Phariam turrim: haud dubiè prorsus ubinam esset terra, me
prorsus latuisset: uerum ista quòd sint sublimia, præq; cæteris eminentia, præ
terea oceanus paulatim ad solem resplẽdescens, indicabant terram esse id quod
uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita
cœpit esse conspicua: nõ solum singulæ nationes atq; urbes: sed planè uidebã na
uigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut sumatim dicã:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerisimilia, ac secum pugnantia.
Etenim quum pauloantè Menippe terram requireres, propter ingens in medio
interuallum in arctum contractam: adeo ut nisi colossus tibi fecisset indicium,
forsitan aliud quiddam uidere te credidisses, qui repente factus lynceus, cuncta
quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum ni
dos. MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quod maximè dictum oportu
it, id nescio quomodo præterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspe
ctam agnoscerem, cæterum reliqua nõ possem perspicere propter altitudinem:
nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciabat,
ac uehemẽter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus,
ac propemodum etiam lachrymarer: adest à tergo sapiẽs ille Empedocles, ea spe
cie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus. Hunc
ego quum uidissem (dicendum est enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonẽ
aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego sum numen: quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipitem in crateras iniecis
sem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus
plerumq;, ac rore uictito. Adsum autem hæsitantiam istam tibi ademturus: nã
illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perspicuè terrã cer
nere.

nere. Benè abs te factum est, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuola ro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quum te uide rem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Io uem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis, nam in præsentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipse tecum è terra allatū habes penes te. Quid igitur est istud inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam maximè, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est: unde sola solem aduersum obtuetur, atque ita demum est rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum hac ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram solam mouere, iuxta proportionem alę, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratione succurri potest, propterea quòd ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquā, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus simul ea faciebā, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumum euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circūfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerumetiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolomæum uidi cum sorore rem habentem, Lysimacho struentē insidias filium, Antiochum Seleuci filiū, nouercæ Stratonicæ clanculum innuētem, Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorē adulterio stuprantem, Attalo uenenum porrigentē filium. Rursum ex altera parte Arsacen interficientem mulierculam, & Arbacē eunuchum gladium educentē in Arsacen. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontē impacto. Atq; his fermè cōsimilia tū in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiātes, rapientes, peierantes, trepidātes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidē negocia huiusmodi mihi spectaculū exhibebant. Cæterū quæ factitabant plebei, longè magis erāt ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureū ob mille nummūm peierantem, Agatholem Stoicū de mercede discipulum in ius uocantē, Cliniam rhetorem ex Aesculapij fano phialam auream suffurantem, Herophilum Cynicū in fornice dormientem. Quid enim alios cōmemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabant, qui fœnerabāt, qui reposcerent? Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat spectaculum.

AMIC. Atqui rectè facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Consentaneum est em te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recenseam, quum spectare modo ista fuerit difficillimū: uerum rerum fastigia eiusmodi fermè uidebātur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & cōciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerātes Get[illegible] Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errātes in plaustris. Mox u[illegible] paululū in diuersam partem deflexissem oculū, spectabam agricolantes Aegy

os, Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur, cogita nũc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quàm si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso concentu propriam quisqꝫ cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisqꝫ, & peculiarẽ suum cantum absoluere studeat, uocisqꝫ magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisqꝫ mortalium uita ex huiusmodi constat discrepantia: quippe qui non modo sonent absona, uerum & ornatu sint dissimili, diuersaqꝫ moueant, neqꝫ quicquam idem cogitent, donec choragus omnes è scæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factũ est, iam omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam illam, & incõpositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi Theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi risum mouebãt ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiqꝫ sibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberẽt, quę est iuxta Oenoën, aut quòd in Acarnania iugerũ mille possiderent. Cum uniuersa Gręcia, quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spacium habere uideretur. Attica, nisi fallor, proportione, minima pars erat. Itaqꝫ perspexi quid esset reliquũ, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quamplurimum agri possidebat, uix unã ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos, deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorũ ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porrò si quem cõspexissem auro superbientem, quòd annulos haberet octo, phialas quatuor, magnoperè ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuersum, unà cum ipsis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atqꝫ homines ipsi, quanti uidebantur, ex alto contemplanti? MENIP. Equidem arbitror te sæpenumero formicarum concionem uidisse. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atqꝫ hæc quidem fimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicã, aut dimidiatum frumenti granum currẽs apportat. Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædiũ fabros, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adsimiles. Quòd si tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarũ republica conferre, uetustas Thessalorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquam satis spectassem omnia, satisqꝫ risissem, excussi meipsum, subuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, fœminea sonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inserui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquam, neqꝫ enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium in quit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus prætere a nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant: quæ sim, quanta sim, & quam ob caussam dissecer, dimidiataqꝫ fiam, curqꝫ utrinqꝫ gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu, supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisqꝫ secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo, ipsum quoqꝫ lumen aiunt mihi et furtiuũ esse, & adulterinum: quodqꝫ supernè à sole proficiscatur,

rir. neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole saxum esse illum, et massam candentem. Et tamen quàm multarum rerum illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucē efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maximè nocturnum audentem: continuò contracta nube tegebam, ne uulgò ostenderem, uiros senes, ea gerētes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissimè demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hęc igitur memineris, ut Ioui renuncies: si mulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiā exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modū fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectà ad ipsum cœlum tendebam,

Nulli ubi comparent hominúmue boûmue labores.

Etenim paulopòst ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandē & terram obtexerat: Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facilè fieri posse ut fallerem, quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Pòst apud me perpendebam, illos quamprimum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinā indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percōtatus meum, festinatò abijt, Ioui renunciaturus. Nec multò pòst, intrò sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter confidentes: nec hos absq; sollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurū, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iupiter, admodū terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnam es, & unde ue nis? ubi nam urbs tibi, qui ue parentes? Hoc ubi audissem, propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto pòst ad me reuersus, omnia dilucidè exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos, quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usq; ad ipsum cœlum. Post omnia addidi, quæ luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq; interim inter eundum percontabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primū quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: nunquis adhuc superesset è Phidiæ genere: Et quam ob caussam Athenienses tot annos Iouialia intermisissent: Et num in animo haberent Olympium suum ab-

soluere. Et num essent comprehensi, qui templum Dodonæum sacrilegio spoliassent. Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ô here, nisi maximè piã? nimirũ omnium deorũ regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorũ probè noui, etiam si nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omnes, simul & mortaliũ conciones. Pisa ac Dodona splendidæ erant, ac conspiciendæ omnibus. Porrò præ fumo sacrorũ, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquã Apollo apud Delphos cõstituit oraculum, Aesculapius medicinæ officinam Pergami, simul atq; Bendidium natum est in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquã ętate defecto, abunde magnum honorẽ habuisse se putant, si solido quinquẽnio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, q̃ sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locũ, ubi consessurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorũ, habentes opercula, iuxta unamquanq; sella posita erat aurea. Itaq; Iupiter cum ad primã assedisset, detracto operculo, præbuit sese petẽtibus. Optabant aũt ex omni undiq; terra, diuersa uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus, simul audiebam uota. Erant aũt huiusmodi: O Iupiter, contingat mihi regnũ. O Iupiter, cõtingat cepas & allia mihi prouenire. O Iupiter, utinã pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Vtinã existam hæres uxoris. Vtinã nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litẽ, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contrà fullo solẽ. At Iupiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud,

Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextrã statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigẽs: ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodã uoto uidebam illum etiã ambigentem. Etẽm cum essent duo qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes, nõ inueniebat utri potius annueret. Itaq; iã Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hęrebat etiã ac considerabat. Porrò cum iam satis uota proponentibus dedisset operã, ad proximam digressus sellã, et ad secundam fenestrã, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operã. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorũ Epicureũ fulmine cõminuisset, ad proximã deinde sellam sese trãstulit, de diuinationibus omnibus & auguriis auditurus. Hinc ad sacrificiorũ fenestrã transijt, per quod fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusq;, qui rẽ diuinã faceret. Rursum omissis his, uentis & horis mãdabat, quæ facere deberẽt. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia. Tu Note quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tũ in Cappadociã grandinis mille modij dispergant. Tandẽ omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eũ locũ ubi cõpotant dij. Iam eñ cœnæ tempus erat. Meq; Mercurius arreptũ iussit accũbere iuxta Panẽ & Corybantes, & Attim ac Sabariũ, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinũ, Hercules carnes, Myrtũ Venus, Neptunus Menides, simul interim & ambrosiã & nectar furtim degustabam. Nã optimus ille Ganymedes, ut est hominũ amans, siquando conspexisset Iouẽ auertere oculos, nectaris cyathũ unũ, nonnunq; etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodũ alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic cõspicatus, neq; frumentũ edũt, neq; potant nigrantia uina: uetũ ambrosiã apponunt,

apponunt, & nectare inebriantur, præcipue uero gaudēt uesci sacrificiorum fumo, unà cum ipso nidore, subuolante ad hæc sanguine uictimarum, quem sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in mediū, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requieuimus, quo quisq; sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuiq;, hominesq; per omnem
Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta, tum illa præcipue: qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nix in cœlo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium agitaret. Ac tum quidem pusillum obdormij, mane uero surgens Iupiter, iussit indici concionē, mox quum adessent omnes, sic farier infit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit. Verum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus cōmunicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur commotus, statui haudquaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, cōtentiosum, gloriæ auidum, iracundum, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, cōtumeliosum, & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationum labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos, alijs item uocabulis, his multò magis ridiculis. Deinde ubi nenerandum illud uirtutis nomē induerint, tum adductis in altum supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus: quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculum est, nempe homuncutus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur. Cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitent, quàm immodici sint ad Venerem, quemadmodum autem etiam assium sordes oblingant: Iam illud est omnium grauissimum, quòd cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neque priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs, nusquam numerentur in armis:

Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; nō maledicta quædam meditati, obiurgant, proximisq; conuitiantur. Adeo ut is in ter hos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sane si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem, & cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis: Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre: Nimirū respondebit, si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Cæterū clamo, squaleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo: ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs gerutur, calumnior. Ac si quis diuitū sumptuosius opsonarit, aut amica habeat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicorū quispiā aut sodalium, morbo decumbat, curaq; et obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumeliosi: neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Quas

Quasobres tempus est, ut de his consultemus: propterea quòd si semel ualeant hæc persuadere ijs, qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim pòst uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & à nobis quàm minimè periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursum indicto silentio: Fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali malè perdentur formidando fulmine.

Sic ait, atq; superciliis pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

E[illegible]

At

IVPPITER.

AT malè pereant, quicunq; philosophorum apud solos deos felicitatem esse dicunt. Quòd si igitur nossent, quàm mul= ta nos hominum causa patiamur, haudquaquam nos ob ne ctar, aut ambrosiam beatos prædicarent, Homero uideli= cet credentes, homini cæco, & præstigiatori, beatos uocitā ti nos, et ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipse ne illa quidem, quæ in terris fiunt, aspicere potuerit. Iam pri= mum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, in dutus igne, & resplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantū ad scal pendam aurem, ceu dici solet, sufficiat. Nam si uel paululum cessauerit insciens, arreptis habenis equi, & à uia transuersè euntes, omnia miscere incendijs solēt. Luna autem, insomnis & ipsa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis com= messationibus atq; lasciuijs indulgent, quiq; præter tempus à cœnis domum re= deunt. Rursus autem et Apollo, negociosam quandam artem professus, parum abest, quin totis obsurdescat auribus, tanta illi multitudine quotidie obstrepen= te, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi esse, necesse est, Pau lo autem pôst Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum transit, & cursu postea in Clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in summa, ubicunq; sacerdos oraculorum interpres, postquam de sacro latice bibe= rit, & laurum cōmanserit, ac tripodem impulerit, adesse iubet, impigrū ac stren nuum quamprimum assistere necesse est, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriam sibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorum caussa, insidiose quidā contra ipsum machinan= tur, dum carnes agninas testudinesq; uno & eodem uase coctas illi apponunt. Vt nisi nasum acrem & acutum haberet, abijsset eo etiam deriso Lydus ille. Nā Aesculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat iniucunda, alienisq; ex malis proprias sibi contrahit molestias. Quid enim Ventos dicam, planta efouentes, et promouentes nauigia, ijsq;, qui frumē ta uentilant, ac paleas secernunt, aspirantes? Aut somnum, ad omnes uolantē? aut etiam Insomnium unà cum somno, pernoctans, ac ueluti interpretem quen= dam illius se gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam er ga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam singulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipse, omnium ille rex, ac pater, quàm multas molestias sustineo? quàm multa autē negocia habeo, tot ac tantis curis distractus? Cui principio quidem necesse est, cæterorum deo= rum opera inspicere, quicunq; aliquid commune in administrando imperio no= biscum agunt, ne desides sint, & ad res obeundas torpescant. Deinde uero seor sim ac per me ipsum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propè incom= prehensibilia & inaccessa sint, præ tenuitate sua. Non enim solum generalibus illis administrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus admi nistratis, ceu curarū parte subleuato, quiescere mihi licet, sed oportet me & hæc quidem facere, & præterea aūt aspicere eodem tēpore in omnes partes, omniaq; contemplari, non secus, atq; illum in Nemea bubulcū, Furantes, peierātes, sacri ficantes, si quis libauit, unde nidor ac fumus ascēdat, quisnā ægrotans, aut naui gans inuocarit, et quod omniū acerbissimū est, uno eodemq; tēpore in Olympia Hecatombæ adesse, in Babylone belligerātes intueri, in Getis grandinare, & in Aethiopibus cōuiuari. Et tamen querelas ac reprehensionē ne sic quidē euitare facile est, sed sæpenumero dij quidem cæteri, atq; hominū populus cauda crista= tus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet placidus so= por haud tenet unquam. Nam sicubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iste est, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, prospi= cere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haudquaquam contemnendum,

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine nidore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in summa, sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde ueluti nauium gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus, atq; alij quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, etiam dormiunt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & sollicitus sum mente animoq;, solo eo nomine honoratus, quòd omnium dominus esse uideor. Quare lubens equidem interrogarim philosophos istos, qui solos deos beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambrosiæ putarent, innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupationibus, quàm multas controuersias intus repositas iam olim seruamus, situ adeo, atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scientiæ atq; artes, aduersus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uociferantur undique, & indignantur, ac iusticiam inclamant, meq; ob tarditatẽ accusant & pigritiam: nescij uidelicet, quòd haudquaquam negligentia aliqua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, sed præ felicitate scilicet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes hasce perpetuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huiuscemodi audiens grauiter ferentes & indignantes illos, dicere tibi nõ audebam. At postquam tu ipse de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignãtur, pater, & animo ferunt iniquo, atq; etiam manifestè quidem profiteri nõ audent, submurmurant autẽ apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus: quos tamen conueniebat iam olim, proprijs suis uiribus cognitis, contentum unumquemq; esse, rebus iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statimne illis forum constituemus, & agendi potestatẽ dabimus: an uis, ut in proximũ prorogato termino, diem illis dicamus? MER. Haudquaquam, sed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium constituetur, hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; libellos suos obtulerunt, uenire hodie debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præsidem Iustitiam, sortituram esse ipsis fora, secundum rationem ac litis æstimationem, ex cunctis Atheniensibus. Quòd si quis autem iniustum putauerit factum esse iudicium, seq; sententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio experiri, perinde ac si sentẽtia prorsum lata non fuisset. Tu uero, filia, assidens iuxta deas uenerandas & graues, actiones sorte distribue, & inspice iudicantes. IVST. Iterũm ne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniusticiam ferre non potero irridentem. IVP. Benẽ sanè sperare decet. Omnino enim iam persuaserunt illis philosophi, ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille Sophronisci, laudato eo quod iustum est, & uelut omnium bonorum maximo comprobato. IVST. Proinde et ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerũt, habiti de me sermones, ut qui traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in carcerem coniectus, aconitum miser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. Intantum præualuerunt accusatores, contraria de Iusticia philosophantes. IVP. Peregrina adhuc plerisq; tum philosophia erat, paucīq; etiamdum philosophabantur: quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an non uides quantum ubiq; palliorum? & baculorum, & perarum? & ut nusquam non barba profunda, & libellus in sinistra? atq; omnes adeo pro te philosophantur. Plena autem & ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam eũtium: nemoq; prorsum est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas antea exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Aethiopis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coriarijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: teq; ac tuam uirtutem collaudant. Vt

iuxta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quã hic quo-
cunq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me
territant, dum inter se altercantur, & improbè se gerunt; in ijs ipsis, quæ de me
commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simula
re me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intrò admittere. sed manifestè
præ se ferre, quòd exclusuri me sint, si unquam ad fores illorum propius accesse
ro. Nam iam olim iniusticiam ab ipsis hospitio acceptam esse. IVP. Non omnes
filia, flagitiosi adeo sunt. Et abundè satis est, si uel paucos quosdam bonos repe
rias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC.
Abeamus, Iusticia, rectà uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram
Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim es
se uiæ istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pa
cto res humanæ se habẽt, ac mortui sunt, oĩes illi Scirones, Pityocamptæ, Busi
rides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc aũt Sapiẽtia & Academie
et Stoa tenẽt omnia, et ubiq; te quærũt, & de te disputant, hiantes & expectãtes,
si unde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, solus
dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq;, & conuerseris unà, tum in
gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præconẽ
agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos commorari ac permanere
posse. MERC. Per Iouem enim iniustè equidem agerem, si ad te, sororem uti-
que meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia percepe-
runt, plerique ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt,
quòd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulò delinquunt. Veruntа-
men & in flagitiosos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum
quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propè seruilibus. Nam
postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot
ad satietatem usque tincturam imbiberunt, exactè boni, probiq; effecti sunt,
nullo alieno colore permixti. Et ad suscipiendam te, tales quàm maximè ap
positi sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore atque illuuie, minus altè,
quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs qui
dem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, par-
daliùmque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euasere. Sunt autem
etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis
nonnihil sibi illeuerint, abundè putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Ti-
bi uero, certum est, quòd cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum
sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem ad
dexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam
descendimus, ipsa quidem hic alicubi super uicum sede, ad Prycem aspici-
ens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego
uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire
uocem omnes possint, illos aduocabo. IVS. Ne antea abieris Mercuri, quàm
dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens,
& hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij mi
nistris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Par-
thenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est,
& Barbari in Marathonem egressi, ultrò, atque inuocatus uenit Atheniensi-
bus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius
rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos
census. Ac nunc quidem, ut uerisimile est, ex uicinis nos conspicatus, acce
dit, salutatos excepturus. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iusticia. MERCVR.
Et tu. IVST. Et tu utique ô Pan, Musicorum studiosissime, & saltatorum

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicosissime. PAN. Quidnam au-
tem rei Mercuri est? aut quæ uos huc necessitas appulit? MERCV. Hæc tibi
enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum ab-
eo. IVST. Iuppiter, ô Pan, demisit me, ut sortitò distribuerem actiones fo-
renses. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuersum quidem,
haudquaquam pro dignitate apud ipsos ago, sed multò deterius quàm spe-
raram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum.
Sed tamen bis, aut ter quotannis ascendentes, segregato ad hoc hirco aliquo
coleato, grauiter ac multum olente, sacrificant mihi. Deinde epulantur car-
nes illas, me læticiæ eius uelut testem adhibentes, ac tenui quodam honoran-
tes applausu: quanquam me nonnihil animo oblectat, risus ipsorum, & lu-
sus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intenti ma-
gis redditi sunt à philosophis? PAN. Quos nam istos dicis Philosophos?
num tetricos illos, ac tristes uultu, congregatos pariter multos: quod ad men-
tum ac barbam attinet, non dissimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atq;
admodum. PAN. Non sanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ sit sapi-
entia illorum. In montibus enim uersari ego soleo, & affectata ista uerba, at-
que urbana haudquaquam didici, Iusticia. Vnde enim in Arcadia sophista,
uel philosophus foret? Vsque ad transuersum calamum, & fistulam, doctus
ego sum: quod ad cætera attinet, pastor, & saltator, & bellator etiam, si opus
sit. Sed tamen audio certè illos, assiduè uociferantes, ac uirtutem nescio quam,
& ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi,
ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter se ser-
mones: cæterum procedente aliquantum disputatione, intendunt uocem us-
que ad Tonum seu modum, quem orthium uocant, ut exinde, cum nimium
distenduntur, atque eloqui magna contendunt, & facies illis rubescat, & col-
lum intumescat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibicinum solent
quando angustam tibiam inflare ui quadam coguntur. Conturbatis igitur ser-
monibus, & eo quod à principio instituerant, confusaneo relicto, abeunt, con-
uiciantes se mutuo plerique, & sudorem ex fronte, incuruo digito abstergen-
tes. Atq; hic demum uincere uisus est, qui ipsorum maximè clamosus, aut con-
fidentior alijs fuit. Sed tum populus iste promiscuus, admiratur eos, & ma-
ximè ij, quibus alioqui necessariæ rei nihil incumbit, aut curæ est: qui tum a-
stant, confidentia, atque clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem ho-
mines quidam arrogantes ob hæc uidebantur esse, atque ægrè afficiebar, pro-
pter barbæ similitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atque in commune
conducens, clamori ipsorum inesset, & num quid boni ex uerbis illis, enasce-
retur ipsis, dicere sanè, haudquaquam possum. Quanquam si conuenit uti-
que, deposito metu, quod uerum est, proferre. (Nam habito, ueluti in specu-
la quadam, ut uides.) multos ipsorum sæpenumero iam conspicatus sum, cir-
ca profundam uesperam. IVS. Sustine, o Pan: an non Mercurius tibi iam procla-
mare uisus est? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudi-
cium, quod felix, faustumq; sit, constituemus hodie, mēsis februarij die septima.
Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iusticia sor-
tietur fora, atq; ipsa prestò erit indicātibus. Iudices ex uniuersis Atheniensibus
dabūtur, merces tres obuli uniuscuiusq; causę, numerus iudicum, secundū æsti-
mationem litis. Quotquot aūt, relictis actionibus priusquā iudicio experiri potu-
ere, fato functi sunt, & hos Aeacus remittat. Quòd si uero quispiam iniquè iudi-
catum esse putauerit, appellatione facta, deniq; experietur: ipsa autem prouoca-
tio ad Ioue fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iusticia, exclamarunt?
Vt aūt seriò undiq; concurrūt, trahentes sese mutuò per accliue sursum, uersus
Areopagum? Ipse autem Mercurius quoq; iam adest. Quapropter uos quidem
actioni

actionibus & iudicijs operam date, sortimini & disceptate, pro eo, atque legitimum uobis est. Ego uero ad speluncam hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatoriũ, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abundè habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iusticia, aduocemus istos. IVST. Rectè dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepi te, ô sceleste. ALIVS. Sycophantam agis. AL. Dabis tandem iam pœnas: AL. Conuincam te, quòd grauia atque indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunque ab artibus, aut uitis, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVS. Quinque sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVS. Nouem cognoscant. MERCV. Vis ne & has sortiamur Iusticia, duas uidelicet istas pauloantè, nosti, contra Rhetorem institutas atque delatas. IVS. Antiquiores illas prius decidamus, hæ autem postea continuò disceptabuntur. MER. Atqui similes etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoque dignum est. IVS. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neque enim nomen adscriptum est. MERC. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absque nomine proprio. IVS. Ecce, externas quoque iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemque utrique liti. MER. Eia Iusticia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVS. Primi considento, Academiæ & Ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedita, atque illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, constiti quoque. IVS. Proinde patronũ adducat, ex uehemẽtibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel trioboli gratia, disrumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æqua utique hæc postulare uidetur. IVST. Quænam? MER. Academia hæc, semper in utranque parata atque instructa est orationem, idque etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Ea igitur, inquit, pro me prior dicat, atque ita deinceps pro seipsa uerba faciat. IVS. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utrãque, quandoquidem hoc tibi facilè est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fidele, quodque nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputque corollis ac floribus implicatum gerens. At-

[margin, handwritten, partly illegible:] ...ti filius, homo luxu et crapula à principio perditus. postea audito fortè Xenocrate, ad philosophiam conuersus...

que hæc, quōd uera sint, testes sunt Athenienses uniuersi, qui ne unquam quidē Polemonem sobrium uiderunt. Postquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comessabundus, & per lasciuiam illudens, accessisset, perinde ut ad omnes solebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad se adductum, aquam bibere, ac sobrium esse docuit, corollasq; capiti detractas discerpsit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac misera, & multa curiositate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miser, & incuruus corpore factus est, & cantilenis illis uniuersis obliuioni mandatis, sine cibo interdum, & sitibūdus ad mediam usq; uesperā sedet, nugando uidelicet, qualiā multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum est, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè sunt, quæ pro Ebrietate adduci possunt. Iam uero & pro me ipsa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me esto. IVST. Quid igitur ad hæc respondebit? Veruntamen infunde, & huic parem uicissim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta sunt. Quòd si autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis sanè, quòd nulla ipsam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem seruum illa suum esse ait, natum haudquaquam seruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, sed familiarem mihi, & natura similem, præreptum, adolescentem adhuc, atq; tenerum existentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in plerisque mutuam operam præstat, corrupit miserum lasciuis comessationibus, & meretricibus, quasi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro se paulo antè dici putabat, pro me dicta esse existimate. Circumibat enim miser ille à primo statim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, sonantibus undique circum ipsum tibijs, nunquam sobrius, lasciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hospitum. Posteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut consueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præsentes erant, sermones quosdam de uirtute, atque modestia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis astans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuersationem nostram clamore suo interturbando. At postquam nos nullam illius rationem habebams, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) resipiscere cœpit ad sermones, & simul auferebat coronas, & tibicinam compescebat, & ob purpuram erubescebat. Ac ueluti è profundo somno experrectus, cum seipsum aspiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus esset, tum uitam superiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus deflorescebat, euanescebatq; ipse autem præ pudore eorum, quæ fecerat, erubescebat. Postremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me transijt, neque uocante me, neque cogente. Perinde ut illa de me ait, sed ultrò ac uolens, meliora hæc nostra esse credens. Ac mihi iam ipsum huc aduoca, ut cognoscatis quo pacto à me immutatus, atque affectus sit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino sese gerentem, & neque uocem edere, neque consistere præ mero ualentem, conuerti, ac sobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modestum, ac temperantem, precioq; dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipse gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipso. Dixi. Vos autem iam spectate, Iudices, utri nostrum satius fuerit illum conuersari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte sententiā, atq; inde exurgite; nā & cæteros iudicare oportet: IVS. Omibus calculis superat Academia,

Academia, excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, si quis sit, qui & pro
Ebrietate ferat. Sedete nunc, uos qui Stoæ contra Voluptatem sortitò electi e-
stis, ad iudicium de amatore ferendum. Infusa est aqua. Heus picturata, ac uarì
coloribus induta, tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro, uiri iudices, quàm
contra formosam aduersariam oratio habenda mihi sit, sed & uestrûm plerosq;
uideo, ad illam quidem aspicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd
uidelicet àd cutem usq; tonsa sum, & uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac tristis
appareo. Sed tamen, si me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò
iustiora, q̃ hæc, dicturam me esse. Nam hoc ipsum illud est, quod in præsentia
accuso, quòd ita meretricio modo exornata, aspectûs illecebris, amatorem meũ
uirum tunc modestum ac temperantem, Dionysium uidelicet, fraude circum-
uentum, ad sese auulsum hinc abstraxit. Et quam præcedentes illi caussam iudi
cauerunt, inter Academiam, & Ebrietatem, quasi quædam soror præsentis cau
sæ est. Examinabitis enim in præsentia, utrum porcorum more, in terram deie
ctos, uiuere nos deceat, uoluptati indulgentes, neq; quicquam generosum in ani
mo cogitantes: an uero posteriore loco, eo quod est delectabile, posito, prælata
honestate, liberos liberè philosophari: neq; dolorem, ut ignauum quiddam perti
mescentes: neq; id quod dulce est, mancipiorum more sectantes, felicitatemq; in
melle & caricis quærentes. Huiusmodi enim illectamenta, hæc stultis obijciẽs,
& labore, ceu quadam larua, perterrefaciens, plerosq; ipsorum ad se illectos ad-
ducit. Inter quos & miserum illum, uelut excusso iugo, à nobis secedere fecit, cũ
ægrotantem tacitè obseruasset. Neq; enim rectè ualentem ac sanum oratione sua
unquam facilè adduxisset. Quanquam quid ego adeo aduersus illam indignata
sim, quando ne ipsis quidem dijs parcere soleat, sed administrationem ac proui
dentiam illorum calumnietur. Quare si rectè sapitis, Iudices, etiam impietatis
pœnas de ipsa sumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipsa habe-
re parata sit, sed Epicurum istum patronum pro se huc adductura. Adeo scilicet
illudit etiam ipsi iudicio. Veruntamen illa certè ipsam interrogate, quales nam
putet fuisse Herculem, ac Theseum nostrum, num etiam illi indulgentes uolu-
ptati, laborem euitarint. Nihil enim prohiberet, quò minus plena iniustitiæ ter-
ra foret, si illi laborem non sustinuissent. Atq; hæc dixi, ut quæ non admodum
longis orationibus delectari soleam. Quòd si utiq; uoluerit & parũper respon-
dere mihi interrogata, celerrimè cognoscetur, quòd nulla sit. Veruntamen uos
certè iurisiurandi memores, decernite iam, quæ iusta ac pia sunt: haudquaquam
Epicuro fidem adhibentes, qui, deos dicit, nihil eorum, quæ apud nos geruntur
attẽdere. MER. Transi hinc. Heus Epicure, pro Voluptate dicito. EPIC. Haud
quaquam prolixius apud uos, uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus
quidem mihi est, Verum si incantationibus aut medicamentis quibusdam Vo-
luptas, eum, quem Stoa hæc amatorem suum ait, Dionysium uidelicet, coëgit,
ab hac quidem abstinere, ad se autem conuertere sese, uenefica meritò uisa est, &
iniuriam fecisse huic coarguitur, tanquam contra alienos amatores, præstigias
ac dolos machinata. At si quis liber, in ciuitate libera, legibus nõ uetantibus, mo
lestiam atq; acerbitatẽ, quæ ab hac proficiscitur, perosus, & quam quasi caput la
borum, felicitatem inde prouenire, ait, pro nugis ac nihilo habita, obliquos et in
curuos huius sermones, labyrinthisq; similes reliquit, ad Voluptatem autem lu
bens transfugit, uerborum istorum retijs, tanquam uinculis quibusdam abiectis
haudquaquam stolida, sed humana sapiens, laboremq; ipsum, id quod est, malũ,
Voluptatem autem suauem ducens: excluderé ne eum decebat, quasi ex quodã
naufragio, ad portum enatantem, & serenitatis cupientem, præcipiti càpite in
laborem impellendo, & ceu dedititium, inopiæ àtq; egestati, miserum illum tra
dendo? idq; cum ille supplicis instar ad Voluptatem, tanquam ad Misericordiç
loris acerbitatem sensisset, ad Epicureos transijt. Vide

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam illam uirtu-
tem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atque exinde per omnem
ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus
fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac caussa fuerit, quàm ipse ille, qui et ea
in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud
quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, co
gnito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, opinor,
eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, pri
uatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Do
mi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescentes quidem,
si deprehendātur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, prodereque pro
fessionem suam, patientes autem miserè interea Tantali illud, & ubi latere sese,
ac tutò leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingur-
gitantes. Proinde si quis ipsis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conspici non
possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longum ualere iussis, ad
Voluptatē prosilirent, & cuncti imitarētur Dionysiū. Qui quidem antea quàm
morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerantia sermones, multum si-
bi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, re ipsa
illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi
& contraria statuere, illi magis, quàm istis credidit, atque ita sibi persuasit, ho-
mo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitque exinde, non ut sta-
tua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accu
sat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi.
Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam inter
rogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne
putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atque
admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, &
promotum uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se Iudices intelligere
Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim senten-
tiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem in tertia figura, eorum
uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Volu-
ptas, calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna,

III.

ut lubet. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contendentes, Virtus at
que Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me di-
cere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim est Aristippus, perinde atque
indicant sermones, & opera. MOLLI. Haudquaquam, sed me potius. Meus e-
nim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & un-
guentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc caussa, eò
usque, dum Iupiter de Dionysio sententiam feret. Non enim dissimile quippi-
am hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Ari
stippum Mollities habebit. Vincente autem contrà Stoa, & hic erit Virtuti cō
demnatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmi-
um puta. Nam caussa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrà
ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVS.
Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite. ne indignemini, aliàs
iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Actu

IIII.

itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iusticia, non am
plius de fuga mecum apud Iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus.
Ego enim quamprimum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est?
profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre ma
lum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MER.
At pictoria quidem, iamdudum adest, Iusticia; Ipse autem Pyrrho principio ne

ascendit

V.

ascendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de caussa Mercuri? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum esse. IVST. Proinde con tumaciæ ipsum condemnent. At iam scriptorem prosæ orationis, Syrum illũ accerse. Quanquam nuper adeo actiones contra ipsum hæ delatæ sint, & nihil necesse erat tantopere festinari, atque eas tam statim disceptari. Veruntamen quia ita uisum est, priorem introduc Rhetorices caussam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere? MER. Meritò, Iusticia. Nam hoc ipsum, quod actio hæc minimè uetus, aut obsoleta est, sed noua ac peregrina: heri, quemadmo= dum ais, primum intentata: deinde, quod & sperant audituros se esse, Rheto= ricam quidem atque Dialogum per uices accusantes, utrisque autem Syrum re spondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen inci pe tandem Rhetorica caussam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athe= nienses, deos, deasq́ precor omnes, ut quanta ipse beneuolentia affectus sum, erga hanc ciuitatem, ergaq́ uos omnes, tantam à uobis ad præsens certamen hoc consequi possem. Deinde, quod est æquum maximè, id uobis in mentem à Dijs immortalibus dari, ut aduersarium quidem silentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum constitui, mecumq́ ipse deliberaui, accusationem pera= gere posse faciatis.* Cæterum haudquaquam eadem in mentem uenit statuere, quoties ad ea quæ passus sum aspicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio. Nam uerba quidem, quàm simillima meis, iste ad uos faciet: res autem eò usq́ processisse uidebitis, ut mihi iam necesse sit spectare, nequid peius etiam ab ip= so mihi accidat. At enim, ut ne longiore prooemio utar, aqua iamdudum fru= stra effluente, accusationem ipsam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adolescens esset, neque non barbarè etiamnum loqueretur, ac tantumnon Candyn indutus, Assyriorum more incederet, circa Ioniam in= uentum, errabundum adhuc, & quid de se ipso statueret, nescientem, ad me re= ceptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad di scendum apposito esse, meq́ fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac solam in admiratione habebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambibant meas, diuites atq́ formosi, & quod ad maiores attinet, etiam illustres, ingrato huic meipsam despondi, pauperi uidelicet, et obscuro, & adole scenti: dote haudquaquam exigua insuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Post hæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ac ciuem reddidi: ut ij, qui à spe desponsationis meæ exciderant, exinde suffocarentur. Porrò cum ipsi uisum esset, terrarum orbem circumua= gari, felicitatemq́ cõiugij passim ostentare, ne tum quidem à tergo relicta sum, sed quoquò uersum sequens, sursum atque deorsum circumducebar, clarumq́ ipsum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea qui= dem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria sunt. Postquam autem & in Italiam proficisci statuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & postremo, us que in Galliam unà progressa, ditescere ipsum feci. Ac in longum quidem usq́ per omnia mihi obtemperabat, & cõuersabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abũde uiaticum sibi cõparasse uisus est, &, quantum ad famã & existimationẽ attinet, rectè sibi omnia habere credi dit, adductis supercilijs, & elatũ præ se animũ ferens, me quidẽ neglexit: imò ue ro prorsus missam fecit. Ipsum uero barbatũ illum, ex habitu conspicuũ, Dialo= gum uidelicet, quẽ Philosophiæ filiũ esse perhibent, suprà q̃ decet, amando, atq́ admodũ amatoriè prosequendo, natu, quàm ipse est, grandiorem: cum eo nunc consuetudinem habet, Neque pudet ipsum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis soluta ac libera fertur, concidere, in paruas au= tem, & per breuia cõmata tractandas quæstiones, seipsum includere. Ac pro eo, quòd licitũ ipsi fuerat, quodcũq́ libuisset, plena ac sonorosa uoce eloqui breues

VI.

quaſdam ſententiolas inter ſe implicare, & quaſi per ſyllabas numerare. Vnde ſanè conferta quidem laus, aut multus applauſus haudquaquam obuenerit ipſi, arriſio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiſcere dictis. Talia nimirum ſunt, quibus generoſus iſte amatus, me contempſit. Aiunt autem ipſum ne cum iſto quidē amaſio ſuo pacem agere, ſed & erga illum, contumelioſe, opinor, ſe gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius ijs quæ de mala tractatione ſancitæ ſunt, legibus cenſendus fuerit? qui legittimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo eſt, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando ſolam me cuncti mirantur, & ueluti prçſidem ſuum, ſcripto teſtantur. At ego quidem repugno, tot procis ambiētibus me: & pulſantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore iſto hinc auferre. Iſte uero, etiam ne ſic quidem ad me reuertitur, ſed ad amaſium illum ſuum reſpicit. Et quid tandem boni, ô dij, ab eo accepturum ſe ſperās? quē præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos aūt ſi meo iſte orationis atq; uerborum modo, reſpōdere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum à ſe Dialogū illum reſpondeat, ſi poteſt. MER. At hoc quidem non perſuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri poteſt, ut hic ſolus, iuxta formam & morem dialogi reſpondeat, ſed perpetua oratione ipſe quoq; dicat. SYRVS. Poſteaquā, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduerſariam, ſi lōgiore paulò oratione utar, ipſo quoq; eo, quod dicere poſſum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipſa diſſoluendo, eorum de quibus illa me accuſauit, uobis uniuerſum negocium exinde inſpiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim, quæcunq; modo de me narrauit, ita ut ſunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abij profecta eſt, & Græcarum ciuitati aſcripſit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs iſtius. Cęterum ob quas cauſſas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæſo, uiri Iudices, ut me pauliſper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falſi dicere exiſtimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem eſſe, neq; etiam in eo modeſto habitu permanere, quo olim ornatam ipſam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingētem, ſuſpicari ſtatim cœpi, ac tacitè obſeruare, quorſum uerteret oculum. Ac cætera quidem miſſa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noſter replebatur, amatoribus temulentis, & laſciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulſantibus: quibuſdam uero etiam ui intrò ſeſe, citra omnem modeſtiam ferre audentibus. Hæc autem ridebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto proſpiciebat, canentes illos aſpera uoce cantilenas quaſdā amatorias, auſcultans, uel etiam apertis clàm foribus, dum me latere iſta putat, laſciuè ſe gerebat, & ſtuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non poſſem, accuſare quidem ipſam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hæc illa ſunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, ſi nihil tale ab ipſa commiſſum eſſet: tamen, puto, deceret me, uirum iam propè quadraginta annos natum, à tumultibus quidem iſtis, & cauſſis agendis deſiſtere, ac uiros iudices pati quieſcere, cum Tyrannorum accuſationibus tum optimatium laudibus euitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingreſſum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac ſenſim cum eo diſputando. Multa adhuc habēs, Iudices, quæ dicere poteram, in præſentia quieſcam. Vos autem, ſententiam iurijurando noſtro conſentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MERC.

Omnibus

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Heus Dialoge, sub ijsdem Iudicibus dic tu quoq;. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri Iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haudquaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Veruntamen, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumeliose ab hoc passus sum, ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aërem incedens, ubi magnus ille per cœlum [illegible] piter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam [illegible] Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad [illegible] conclusit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulantiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitãdum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo [illegible] & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodũ latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq; aspero quoq;, effosso: hunc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eo nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui cõtumelia affectus uidear: qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo compositum quiddam, ac peregrinum spectrum auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri Iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quiduis enim citius putarã Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum adhuc plerisq; apparentem, & præ continuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidẽ aliquid præ se ferẽtem, haudquaquam tamẽ omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidẽ ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morẽ assuefeci: postea autem squalore isto multo absterso, & ridere ipso coacto, suauiorẽ ac gratiorẽ aspicientibus exhibui. Supra omnia aũt, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiã apud auditores conciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinũ, in manus accipere ipsum fugiebãt. Ceterum noui ego, quod maximẽ ipsum malẽ habet. Nempe q non tenuia illa atq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo: Sit ne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, synceræ, & eodẽ modo sese habẽtis, substantiæ in cratem illum, in quo uniuersa miscẽdo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui ex psora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnificè se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam cæterorum certè caussa haudquaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta, barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim fecissem, si legibus præteritis, in ipsum talia cõmisissem, ac patriæ

VII.

uestitu

uestitu grassatorum more spoliassem. Respondi Iudices, quantum possibile mihi fuit. Vos autem, similem priori sententiam, quæso, ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipse ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris sentit. Nimirum consuetudo hæc illius est, atque omnibus perforatum calculum ferre solet, nec facilè desierit, optimis quibusque inuidere. Sed uos quidem nunc abite bona cum fortuna: in crastinum autem & de reliquis cognoscemus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

ARGVMENTVM.

D[illegible]

QVID tandem in caussa est Simo, quòd cum alij homines, siue serui sint, siue ingenui, quisque artem quandam calleat, qua cum sibi ipsi, tum alijs sunt utiles. Tu uero, quantum ego perspicio, nulli rei aut negocio intentus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumento esse possis. PARA. Quid hæc tua sibi uult interrogatio ô Tychiade, nondum enim capio: proinde planius ac manifestius me interrogato. TY. Est ne aliqua ars, cuius tu sciens & peritus es, uidelicet Musicæ? PARA. Non per Iouem. TY. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TY. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TY. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philosophiæ studio usque adeo abhorres, quantum ipsius uicij contagium à philosophia alienum est. PAR. Atque etiam si fieri potest, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum esse, atque etiam tua opinione longè peiorem. TY. Sanè, sed hasce fortasse artes propter illarum magnitudinem atque difficultatem nô perdidicisti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut sutrinam? Neque enim ea est rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis ô Tychiade, neque enim ullam illarum calleo. TY. Quam igitur aliam? PAR. Quam? Profectò, ut mea est opinio, generosam, quam & te, si pernoueris, laudaturum planè existimo. Eandem uero opere atque re ipsa perpulchrè obire posse me dico, tametsi

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam
tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose ex
ercuisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse po
tes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem te
neam, alio tempore audies. TY. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR.
Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc
ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ò Ti-
chiade. TY. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem per nosti exponito, ni-
si adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TY. Et quis ita uesani atque dementis est
animi, ò Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego. Si uero ob hoc ipsum,
quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius caussam mihi
putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim
hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quòd delinquentes erra-
torum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atq; autorem culpam
uniuersam in se transferentem. TY. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè I.
ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TY. Proinde tu Parasitus es? PAR.
Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TY. Atqui non erubescis, te ipse Pa-
rasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TY. At
que per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorātes, quod tibi no-
men esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomi-
ne compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiam statuariū me
esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quàm ipse Phidias Ioue à se
fabricato gauisus est. TY. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicu
la perspecta est. PAR. Quænam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis,
hunc tibi adijciemus titulum: Simoni Parasito. PAR. Atqui impensius mihi gra
tificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni Philosopho. TYC. Quan
tum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parum curæ est. Sed &
aliud quiddam absurdi considerandum uenit. PAR. Quod nam? TY. Num
& hæc in aliarum artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopi
am cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica inter
rogati solemus, Parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam
profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quōd si tibi iucun
dum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare nō grauabor, quan
quam ad hoc non admodum, ut antè dixi, præparatus aut instructus sum. TY.
Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem
ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuoce-
mus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur
num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo ars est, ut compertum habeas?
PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præcepti
onum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinenti-
um. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commeministi. PAR. Iam si horum
omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm ar
tem habendam esse. TYCH. Ita profectò ars habenda est, siquidem hæc ita se
habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omnes artis species Parasiticam ac-
commodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemad-
modum ollæ uiciosæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque
& hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se com
plecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommoda-
tus sit eum alere, atque ita facto parasitandi exordio, haudquaquam cognosce
ret. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua no
rint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehēdere. Hunc autem citra ar
tis adminiculū discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cum
ueluti

ueluti nomismata hominum mores cuiusmodi sint, non statim pateant. Eadem hæc & sapiens reprehendit Euripides, dicens:

At quo malus noscendus est mortalibus
Innatus est nullo character corpori.

Et quo multò & præclarior Parasiti ars esse ostenditur, qui res ita obscuras & abditas magis quàm uaticinandi peritia perspicit & cognoscit. Nosse uero sermones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiūgitur, quibus semet quàm beneuolentissimū suo alumno esse ostensurus sit, nunquid non singularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementissimæ tibi documentū esse uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipsis conuiuijs, ut abeat per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem sua negligentia sibi non parauerunt, an hoc citra rationem, & singularem sapientiam Parasitum facere posse arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? nosse obsoniorum ciborūq; uirtutes & uicia, nū tu rudis, & indocti cuiuspiam curiositatem esse existimas? præsertim Platone generosissimo ita dicente: Qui conuiuas epulis accepturus est, nec rei coquinariæ scientiam habuerit, eius in adornando conuiuio pertenue est iudicium. Quòd auten Parasitica non cognitionem solam, sed exercitatam quoq; sibi uendicet, inde perdisces facillimè. Quoniam aliarum artium cognitiones & dies & noctes, & menses & annos sæpenumero inexercitatæ permanent, non tamen artes ipsæ apud possidentes depereunt. At uero Parasitico gnitiones, nisi quotidie in usu sint atq; exercitio, perdunt non artem solam, ut opinor, sed ipsum quoq; artificem. Parasiticæ uero utilitatem ad unum aliquem uitæ exitum tendentem, uereor ne insaniæ sit perquirere. Ego uero quàm edere & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præstatius, & citra quod uita non potest subsistere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiusmodi quidem res est parasitica, cuiusmodi est pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla esse uideatur sed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret. Quod enim arte caret, nullo modo possidenti est conducibile. Age enim, si tibi ipse nauim in mari commisisses fluctibus atq; procellis ingruentibus, gubernandi imperito, num euasuru. es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid tandem obstat, an quòd arte careas, cuius ope te ipse seruare potuisses? TY. Sanè uero. PAR. Proinde arte seruamur, imperitia uero non item? TY. Admodum. PAR. Ergo Parasiticam artem esse constat. TY. Artem profectò, quantū adparet. PAR. Atqui gubernatores quidē præclaros, & aurigas eximios de curru non raro delapsos esse cōperi. Ac nonnullos illorū luxatos atq; delumbatos, porrò nonnullos prorsus extinctos. Cæterū Parasiti naufragium, nullus est qui possit producere. Proinde, si neq; ab arte remota est Parasitica, neq; facultas est aliqua, comprehensio autem præceptionum exercitarum eandem artem esse hodie nobis fatendum est. TY. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed in hoc tibi uigilandum esse intelligis, ut finem aliquē generosum Parasiticæ nobis attribuas. PAR. Rectè sanè dicis, uidetur autem hac finitione potissimum explicari posse: Parasitica ars est ciborum atq; potuum, & sermonum, qui horū conquirendorum gratia dicendi sunt, cuius finis est uoluptas. TY. Videre mihi tuam artem præclarè definisse. Illud tamen etiam atq; etiam considera, ne aduersus philosophos aliquos de fine tibi oriatur pugna atq; contentio. PAR. Atqui abundè sufficit hunc esse finem & felicitatis & Parasiticæ, neq; aliter adparet. Si quidem Homerus ille sapiens, Parasiti uitam admirans, tanquam solam beatam atq; felicem, ita inquit:

Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror esse
Quàm si mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem mensæ sunt pane cibisq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è cratere falernum

Fundens distribuat per pocula parua bibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè pleniorem apertioremq; hisce uerbis facit, perfestiuè subijciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatū ac felix quàm parasitari existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlyssi fuisset in animo Stoicos secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philocteten ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq; detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & planè Stoico indumēto amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illiq; liceret in ocio uoluptuose & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Pheacas parasitum ageret. Vocabantur autē tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant ex ordine, &, iuxtà mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finem detractū parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quòd autem hæc res non absit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statū corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura onerari. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alterutrius quidem fit particeps. Etenim cum curiose satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq; ipso fine peruestigans, nunquam non digladiari soleat, semper cum aliquibus contentiose dissidens, non humanis solum, sed & mūdanis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimās, credensq; hæc meliori loco nō esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillitate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui nō propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuose uiuet minimè, imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se superbè uenditat. Sin à seipso, uoluptuose non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuosè? PARA. Si etiam suppeterit illi apud se ipsum uictus copia, multa ō Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicatè uicturus est, omnibus incidentibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non ægrè suppetet. At qui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla superit copia. Itaque si pauper fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne diues quidem copiosæ pecuniæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quid ita tandem? Propterea quòd necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo odiosas illabi molestias. Iam enim illi cum coco rixandum erit, quòd parum opi=

parē atq; apparatē edulia adornauerit. Aut si citra rixam coci negligentiam dissimulanter habuerit, tum ferculis inconditis, et minimè delicatis uescitur, ac per hoc sperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accuranti delitigandum est. An uero hæc ita se non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant necesse est, itaque nunquam uoluptatis fine miser ille potietur. At uero parasito neque cocus est ullus, cui propter incuriam irasceretur, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excusationem perferens doleret, & tamen omnia habet, ut edat & bibat soli illi nulla re existēte, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quòd ars sit parasitica, & ex his iam dictis, atq; alijs satis superq; ostensum est. Reliquum est, ut planum faciam, quàm sit etiam omnium optima, & hoc quidem non simpliciter, sed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes sua anteire soleat præstantia. Deinde quàm etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præstat alijs. Etenim uniuscuiusq; artis studium discenti adducere laborem, timorem, acuerbera necesse est, quæ qui non deprecetur nullus unquā inuentus est. Hanc uero artem cuius ego professor sum, solam ut uidetur, licet sine labore perdiscere. Quis enim unquam à conuiuio flens digressus est, ueluti quospiam uidemus pueros à præceptoribus discedere? Quis proficiscens ad conuiuium unquam tristis atque seuerus conspectus est, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare solent? Atqui parasitus sua sponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis consequendæ omnium cupidissimus. Cæteri uero qui alijs artibus perdiscendis nauant operam, easdem prosequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes suas summa detestatione repudiant. Et cur non hoc quoque considerandum tibi uenit, quòd eos, qui in alijs artibus fecissent aliquod operæ preciū parentes his potissimum honorare solēt, quibus parasitū quotidie cohonestant. Elegantes, ita me Dij ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas descripsit, nihil date illi. Adeo res & honore pensanda, & supplicio punienda esse uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum est, ut primum hoc posterius habeant, postquam iam multo sudore paratæ sunt dulcem & expetitum uoluptatis fructū subministrant suis cultoribus, ad quam rem multa est uia, nec minus aspera. Cæterum sola ex omnibus parasitica statim initio inter discendū arte sua fruitur, ac simulatq; incepta fuerit, quantocyus est in quæstu. Præterea reliquæ artes non saltem aliquę, sed omnes simul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ sunt. At parasito actutum parata est alimentorum felix copia, simulatq; artem exorsus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At parasitus nihil sectatur aliud, sed hoc ipsum quod illius negocium est, & cuius gratia ei negocio intentus est. At hæc cui obscura sint, neminē esse arbitror, quòd ij, qui reliquarum artium exercendo tractant commertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnose atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem festum per mensem agunt. Propterea quòd ciuitates aliās quidem per annum, aliās per mensem indicta solennitate dies festos agere soleant, & tunc animo remissiore lætari dicuntur. At parasitus ferè singulos semper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur sacri deorum numinibus. Preterea quibus consiliū aut animus est reliquis uti artibus cum aliqua laude et existimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur necesse est, tanquam qui morbis decumbunt impliciti. Nam qui uictu paulò copiosiore, potuq; largiore semet inuitat et oblectat, ille studio minimè est accōmodus. Accedit his quod reliquæ artes sine instrumentis, magistro suo nihil fructus afferre possunt. Neq; enim citra tibiam tibia canere, neq; citra lyram psallere, neq; absque equo equitare quisquam potest. Porrò hæc usque adeo bona est, adeoq; non onerosa artifici ut

ut omnibus etiam instrumentis carenti tamen uictum largè suppeditet, eaq; com VIII.
modissimè uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris merce
dem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarũ IX.
artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam
tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poësis iuxta Socratem, et ipsa
quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito,
quòd alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero
uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At
qui ô Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hęc
uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas
res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo
ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR.
Huius quæstionis caussam tibi non possum reddere. Verum aliarum artiũ prin X.
cipia plerunq; sunt uilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum
generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud ami
citiæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. TY. Quomo
do dicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne medi
ocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum il
lo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, at=
que ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumero dicentes quos=
piam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, qua=
si eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment.
Quòd autem ars sit omnium pręstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. XI.
Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes,
sed per Iouem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati
sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens
ociosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis pa XII.
rasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatã
inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq; semẽtem
omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro XIII.
ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus
fuerit aut morio. Porro autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fue=
rit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticã.
Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in prę
sens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus alijs artibus potior sit parasiti=
ca communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps,
quomodo priuatim quoq; excellat singulas cõsiderabimus. Vt autem hanc cum
mœchanicis aut manuarijs artibus cõferam: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius
eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius,
quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstran=
dum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cę
teris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cog=
nitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè
potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque cæteris artibus uni=
uersis longè lateq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque procerita
te omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter an
teit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substan=
tiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem o=
mnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis
ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam
artis seu imposturã esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philo=
sophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui=

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripateticis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse cõtendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neque ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tãdem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At Philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quòd aliquoqui perfectæ essent, earumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certè ille repudiãdus non esset. At philosophiam quis tanquã necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, ac ferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem nõ est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio. Multi autem esse non possunt, quandoquidem philosophia una est. Non disparia de rhetoricæ quoque substãtia quispiam dicere possit. Nam de una re proposita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimũ, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quærere quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondũ fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa Parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter disseruisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu pernecessarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenentur. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem ô Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ô Simo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indignum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lepidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, eosdem unà secum ferens, ut si quo modo fieri possit, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandẽ uero lecto Miltiade, uisus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquũ tempus

tempus permansit in Sicilia, parasitans Dionysio, Socraticis disceptationibus longum ualere iussis. Quid autem? nonne & Aristippus ille Cyreneus unus ex præstantibus & eximijs philosophis tibi esse uidetur? TYC. Maxime. PAR. Et ille per id ætatis Syracusis uersatus est, parasitando apud Dionysium. Itaque ex omni Parasitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem singulari præditus industria. Quare & coquos quotidie ad illum missitare solitus est Dionysius, quo ad paratius tanto magistro artem perdiscerent culinariam. Ille sanè uidetur etiam artẽ pro dignitate excoluisse. Quinetiam Plato uester generosissimus, & ipse non aliam ob caussam in Siciliam profectus est, ac sanè pauculos aliquot dies parasitatus, statim ab incepta parasitatiõe, propter artis imperitiam elapsus est. Rursus autem, Athenas regressus, cum uarijs semet studijs exercuisset & adornasset, deinceps secunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob parasitandi imperitiam Dionysio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum scitè parasitanti accidit aduersitas, persimilis mihi esse uidetur Niciæ. TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Aristoxenus Musicus uir clarus atq; memorabilis, & ipse Nelei parasitus fuit. Quòd uero Euripides apud Archelaum parasitum egerit usque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum est. Neq; Aristoteles parasiticam intactam reliquit, sed eandem ut reliquas artes omnes exorsus est. Philosophos quemadmodum parasiticæ operam dederint, ostendi. Parasitum uero nemo unquam potest producere, qui philosophandi captus sit desiderio. Et sanè si felicitas putanda est, neq; fame discruciari, neq; siti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteri quàm parasito suppetunt. Itaq; philosophorum non parum multos quispiam inuenerit, & algẽtes grauiter & esurientes, parasitum uero nequaquam. Aut alioqui Parasitus habendus non esset, sed infelix quispiam, aut mendicus circunforaneus, aut etiam philosopho similis. TY. Hæc equidem tibi satis superq; disputata sunt. At Philosophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem esse Parasiticam, quomodo cõprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ô optime, alia quidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his om̃ibus modis necessarium est, artes cuiusmodi sint manifestas fieri: sed & illi necessum est ut se aperiant, qui artibus sunt imbuti. Primum autem, si ita tibi uidetur, tempus belli subducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello omnium maximè tum sibi ipsis priuatim, tum Reipub. sunt utiles. TY. Quàm non mediocre uirorum certamen annuncias. Et ego iamdudum apud me ipse rideo, cogitabundo animo mecũ considerans, cuiusmodi futurus sit philosophus cum parasito comparatus. PAR. Ne uero nimia capiaris admiratione, néue hanc rem cauillo aut subsannatione dignam existimes, age hoc totum expressis typis oculis nostris subijciemus. Annunciatum est ex improuiso hostes in regionem irruptionem fecisse: pernecessarium autem est collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per socordiam committendum est, ut impunè abactis pecoribus agros nostros deuastent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero discedant. Sint autem inter hos nonnulli & philosophi, & rhetores, & Parasiti. Ita que initio abiectis uestimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi sunt, antè se denudent, necesse est. Proinde intentis oculis specta, ô generose, unumquenq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uisurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horrido, quasi iam confecta sint uulneribus. Qui ergo non summè foret ridiculum, affirmare eiusmodi uiros perferre posse certamẽ aut pugnam statariam, aut impressionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiõe aliqua refocillandi sunt. At iam contrà ab illis regressus Parasitum quo corpore adpareat, contẽplare. Nun

III.

quid non ille membris prædítus est planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro, necq; rursus peralbo. Hoc enim muliebre esset, illud seruile. Deinde animosus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod parasitorum est proprium. Neque enim consultum factu uidetur hominē meticulosum aut fœmineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur istiusmodi fit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam si honestè in prælio ceciderit? Sed quorsum istis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata sint? ut enim simpliciter quæ sentio eloquar, priorum rhetorum atq; philosophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam ausi sunt. Quōd si quis etiam necessario coactus militatum egressus est, illum ergo deserta acie turpiter aufugisse dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quàm nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihilosecus tamen orationem semel exorsus expediam. Equidem ex rhetorum numero Isocrates, ne semel quidem in bellum egressus est, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus ascēdit propter animi pusillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipsum illi uocem defuisse. Præterea nonne Demades & Aeschines & Philocrates timore statim cōsternati bellum Philippo indicente, urbem atq; seipsos hosti prodiderunt, necq; nō pertinaciter perseuerarūt, Athenis illius res atq; negocia semper administrantes. Adeo, ut si quis etiā alius Atheniensium eandē sequeretur bellandi rationem, protinus in illorū amiciciā asciscebatur. At uero Hyperides, & Demosthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebant̃ cæteris animosiores, tamet si in cotionibus subinde tumultuarentur, ac Philippum cōtumeliosis dictis proscinderent, qđ nā memorabile facinus in eo bello, quod aduersus illum gessere Athenienses, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egressi sunt, sed neque uel modicum exerto è portis capite ausi sunt prospicere. Verū intra murum clausi sedebant, iam apud se ipsi obsidionem perferentes, sententiolas atq; senatusconsulta componentes. Sed enim antesignanus illorū atq; coryphæus nempe Demosthenes, cui ista pro contionibus ciuium auribus subinde occinere moris erat. Philippus Macedonum exitium, à quo ne mancipium quidem aliquis emere substineret, ausus uenire in Bœotiam priusquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cōmemorantem audisti, quę nedum Atheniensibus pro certo cōperta sunt, sed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TY. Ista equidem mihi compertè nota sunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus studio fuit concionari, & causas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philosophis habes quod dicas. Necq; enim hos quemadmodum illos accusare potes ignauiæ. PAR. Illi equidem Tychiade, qui quotidianis dissertationibus multa de fortitudine disputare consueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quā rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. Ad hunc uero modum rem consydera. Principio quidem nemo est usquam, qui pro certo affirmare possit ullum philosophum in bello oppetijsse. Aut potius, in uniuersum nunquam meruere stipendia: aut si meruerunt, omnes audita tuba aufugerūt. Equidem Antisthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeschines, et Aristoteles, & illa uniuersa philosophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem sapiēs ex illorum numero Socrates sumpta fiducia in bellum, quod ciuitati fuit aduersus Lacedæmonios exire ausus, fuga inde saluti consulens, ex Parnethe in Taurei palæstram diuertit. Existimabat enim sibi longē fore tutius atq; ciuilius sedenti cum puerulis studiose exornari, ac unā sermonem sociantes sophisticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conserere. TYCH. Ego uero ista iam olim, ō generose meo mrata accepi ab alijs, quibus per Iouem

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illudēdi gratia exprobrare sicut tibi. Itaque parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falsis contumelijs afficiēdo. At si uidetur, age iam ac mihi cuiusmodi uir parasitus in bello sit expedi. Et num quid omnino ex ueteribus illis quispiam parasitus fuisse credendus est. PAR. Atqui ô amice, neminem usqueadeo Homericæ Poëseos rudem atque imperitum esse existimo, neque si prorsus à literis alienus aut idiota fuerit, qui nesciat apud illum, ex heroibus omnium præstantissimos parasitos esse. Siquidē Nestor ille, à cuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis parasitus fuit. Sed neque Achillem, quemadmodū et uidebatur, eratque corporis forma atque uiribus excellentissimus & iustissimus, neque Diomedem, neque Aiacem Agamemnon tātis laudibus extulit, & admiratus est, quanto laudis testimonio ornauit Nestorem. Neque enim decem Aiaces sibi dari exoptat, neque decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus excisam cœpisset, si eiusmodi decem alios milites, cuiusmodi parasitus ille fuerat, quanquam iam confectus senio, habuisset. Quin etiam Idomenea Iouis filium eadem ratione Agamemnonis parasitum fuisse confirmat. TY. Hæc equidem & ipse non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis parasiti fuerint. PAR. Perlege ô generose, uersiculos illos, quibus ipse Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni stare solet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi est mens ut potes. Inde quod dixit, semper pleniorem astare cyathum, non ita accipiendum est, quasi semper poculum uino plenum Idomeneo & pugnanti & dormienti sit propositum, sed quòd illi per omnem uitam soli cum rege cœnandi facultas cōcessa fuerit, sed non perinde ut aliis militibus certis quibusdam diebus ad mensam uocatis. Etenim Aiacem quòd singulari certamine congressus cum Hectore optimè se gesserat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxisse commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna editam honoratum, admodum sera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atque Nestor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idē autor testatur. Porrò Nestor regum parasitus mihi fuisse uidetur, multa arte industrius. Neque apud Agamemnonem primum hanc parasitandi artem exorsus est, sed multis retrò temporibus apud Cænea atque Exadium. Visus uero est neque parasitandi finem antè fecisse, quàm Agamemnon diem suum obijt. TYC. Equidem ille præclarus & insignis fuit parasitus. At si quos alios id genus heroas parasitos fuisse nosti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PARA. Quid igitur ô Tychiade, nonne & Patroclus Achillis parasitus tibi fuisse uidetur: præsertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neque animi neque corporis dotibus, tametsi iuuenis existens? Mihi equidem nulla in re ipso Achille uidetur fuisse inferior, ex eius operibus coniecturam facienti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortissimè repulit. Et Protesilai nauim iam incensam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea essent non ignauissimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter hasta strennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris neci dedit: inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis parasitus peremit. Prostratus uero occubuit nequaquam ut alij, sed ipsum quidem Hectorem uita spoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem parasitum & Apollo, & duo uiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generosissimus Hector ille, Achillem suppliciter precatus, ut cadauer eius suis sepeliendum redderet: sed quales par est, parasitum expirantem emittere. Cuiusmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales" Antē occurrissent, cunctos ego cuspide cæsos Strauissem leto. TYCHIADES. At de his quidem abundè satis multa uerba fecisti. Cæterum Patroclum non amicum, sed Achillis parasitum fuisse, quo pacto testatum facies? PARASIT.

Ipsum ô Tychiade, Patroclum quòd parasitus fuerit, dicentem tibi exhibebo. TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hosce uersiculos:

Ne mea Pelida condi patiare seorsim
Ossa, sed ambôrum sint uno tecta sepulchro,
Sicut & antê domi nutriti uiximus unâ.
Et rursum eodem in loco:
Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
Nomine, meq; tuum noto Theraponta uocauit,

Hoc est parasitum esse uoluit. Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uoluisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quã ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igit̃ dicit esse therapontas, qui neq; serui sunt, neq; amici, nẽpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei therapontа compellat. Atq; ita tunc parasitos dictos esse planê coniectura auguror. Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus sit Marti æqualem dicere, uerum Merionẽ eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodij? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itaq; parasiti opera Atheniensium Reipub. tyrannide oppressæ, libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro stat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo parasitũ in bello esse putas? Nonne sub initiũ talis curato probê corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quẽadmodum & Vlysse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum pugnandum erit, ille prius cibum sumat necesse est. Et quo tẽpore alij milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curiose induit, alius aliud quiddam malum belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimê dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine sub sequitur, quem ille non secus atq; Aiax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnum parasitus, quâm seipsum tueri incolumem. Quòd si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, neq; imperatorem, neq; militum quenquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simposijs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit facinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum prælium mortuus sit, imbellis atq; inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremê contemneret, cuius tam miserandos atq; infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tũ animosis auxiliatoribus egere existimet, qui adeo pallidos & comatos homũciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eosq; qui in excubijs stationes agitant, nullius in bello esse precij? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atq; rhetoribus comparati. Cæterum in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atq; studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum, & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tũ uenationes & sympofia ego ciuitatis loca, atq; loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectê sanê. PAR. Quòd autem parasitus in forum caussas acturus non prodit, quodq; in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præstò est, hanc ego subesse caussam opinor, quòd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atq; conueniant, quodq; nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atq; gymnasia unâ cum symposijs parasitus frequentat sedulo, quibus solus ille ornamento est, atq; decori. Quoniam quis nam philosophorum aut rhetorũ exutus uestimentis

sis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorũ conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? Atqui ne in deserto quidem illorum quispiam irruẽtis alicuius beluæ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui easdem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed neque ceruus, neq; sus, setis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum lepusculos magis insectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porrò autem in cõuiuio quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos ciente aut comedente? Et quis magis conuiuarum tristiciam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dicterijs: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectò tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. Sed age istis posthabitis, ad ipsam Parasiti uitam nos conferamus excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos nõ saltem illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argenti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam auro de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille corruptus largitionibus caussam orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, nõ ob aliud peregre proficiscitur, quàm ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt plenissimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irasceretur. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indigna tur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperã. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamẽto est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, nõ liberi, quibus pereuntibus habẽtem discruciari animo omnino necesse est, si horum iactu ram fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiã, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ô Simo, planè consentaneũ est illum ob uictus indigentiã perturbari animo. PAR. Ignoras, ô Tychiade statim initio hũc non parasitũ, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alioqui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitũ agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q̃ pręsente fortitudine fortis, & sapiens pręsente sapientia sapiens habẽdus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat parasitum esse posse.

Quare

Quare nisi hoc illi suppeditatum fuerit ab alio, nequaquam parasitus existimandus est. TY. Proinde parasitus nunquam alimenti laborabit inopia? PAR. Ita quidem adparet. Itaque neque huius neque alterius cuiuspiam rei gratia discruciatur animo. Verum omnes ad unum philosophi pariter atque rhetores, maximo semper in metu sunt. Illorum igitur plurimos plerunque ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod proculdubio non facerent, nisi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppessulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingressus, illis perniciem machinetur. At parasitus ædiculæ suæ ianuam quidem claudit, sed planè incuriose & temerè, ne uidelicet uenti uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timore concutitur, quàm si nullus extitisset. Præterea per sola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorsus uspiam gentium metuit. At ego sæpenumero uidi philosophos nullius periculi ne suspicione quidem existente arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atque etiam siquando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandiũ. Nullus uero est, qui parasitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ aut alterius cuiuspiam delicti insimulare possit. Quoniam qui talibus uitijs esset cõtaminatus, iam non amplius parasitus foret perhibendus, sed se ipse grauissimæ iniuriæ exponeret. itaque adulterium flagitiose committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽadmodum autẽ qui improbus fuerit, non bonus sed malus habendus est, sic quoque parasitus si quid turpiter in se admiserit. Illud enim ipsum quod fuerat abijcit, assumit autem id quod deliquit per flagitium. Cæterum eius generis praua facinora permulta extãt à philosophis & rhetoribus turpissimè perpetrata, quæ non nobis tantum comperta sunt, utpote quæ nostro tempore saltem designata forent, sed libris editis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeschinis atque Hyperidæ, necque non Demosthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atque philosophorum defensiones etiam hodie leguntur. At nulla extat parasiti apologia, nec ullus est qui pro uero affirmare possit, ubi parasito iniuriarum scriptam esse dicam. TYC. At per Iouem parasitus meliori quàm rhetores atque philosophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore absumitur. PAR. Equidem longè diuersum est quod dicis, nã & Fato multò feliciore functus ẽ uiuis migrat parasitus. Quippe compertè exploratum habemus philosophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos esse exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifesto deprehensos sumpto ueneno, alios toto corpore exustos, plerosque urinãdi difficultate absumptos, alios ex fuga retractos atque occisos. At quis tandem tali quopiam exitio Parasitum sublatum esse referre potest, sed mors felicissima ferè illi contingit edenti atque bibenti. Quòd si quis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolasse creditur. TYC. Hæc equidem satis superque tibi pro parasito contra philosophos decertata sunt. Superest ut & illud explices, num honesta & utilis sit hæc alenti possessio. Siquidem opulentiores mihi uidentur parasitos alere, tanquam officiosi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus esse existimo. PARA. Quàm simpliciter fatuum te esse constat, ô Tychiade, si hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam si Gygis opulentiam possideret, solum edentem esse pauperem. Atque ille progrediens in publicum non comitante parasito mendicus est. Et quẽadmodum miles sine armis habetur despectior, & uestis sine purpura uilior, & equus sine phaleris leuior: sic etiam diues egregiè & ampliter nummatus longẽ adparet sine parasiti satellitio humilor atque contemptior. Atqui parasitus quoque non parum ornamento est diuiti, diues parasito non item. Alioqui neque probrũ est, ut tu ais, huic parasitari, ut præstantiori deteriorem. Quòd aũt opulento utile sit parasitum alere, præter quàm quòd ornamentum nõ uulgare illi adiungit, etiam

etiam securitatem multam parasiti præsentia & comitatus diuiti suppeditat. Neque enim quispiam temerè pugna adorietur diuitem, qui hunc illius lateri assistentem conspexerit, sed neq; metuendum est eum ueneno periturum, qui parasitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet insidijs petere quempiã, hoc prægustante atq; præbibente? Itaq; diues non tantum à parasito ornatur, sed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conseruatur. Ita enim parasitus propter charitatis affectum, qua diuitẽ ex animo complectitur, omnibus semet obiectat periculis. Neq; tantum concedit solum cibum sumere, sed unà quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ò Simo, satis disertè disseruisse uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prætermisisti. Neq; ut tu dixisti ad hanc rem inexercitatus accessisti, sed planè omnium instructissimus atq; exercitatissimus. Quod reliquum est scire gestio, an parasiti compellatio nõ turpis & dedecorosa habenda sit. PAR. Vide quod responsum à me exigas, si sufficienter super his uerba tibi fecisse uideor. Responde uero mihi uicissim ad quæstionem, si rectè factum existimas. Age σῖτον prisci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Est ergo in confesso, neq; aliud esse parasitari. TYC. At illud ipsum Simo est, quod turpe esse adparet. PARAS. Age iterum mihi responde, quid tibi discriminis esse uidetur, aut utrisq; propositis, utrum electurus esses, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TYC. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione pro edere parasitari sat scio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim sententiæ tuæ refragari nõ possum. Ac te quidem in posterum ueluti pueri & sub auroram, & à prandio accedam, arti tuæ perdiscendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero discipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impensius.

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

ARGVMENTVM.

D[illegible]

Hæc

ANACHARSIS.

HAEC uero Solon, quam ob rem uestri faciūt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò se supplantant, partim uero alius alium præfocat, ac uerberat, ē cœno semet immiscent, uolutanturq; perinde ut sues. Atqui initio statim ex utis uestimetis, spectator enim assistebam, alter alterum uicissim & rasit, & unxit oleo ualde pacatē & amiciter. Deinde uero nescio qua offensa dissociati mutuo se de loco propulerunt innuentes, fronteq; arietantes concurrunt non secus atq; arietes. Et uide ut ille alterum sublatum cruribus humi prostrauerit, deinde in eum illapsus suspiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorsum adigens. Postremo uero iam illius crura secundum uentrem complexus, circūiecto gutturi cubito, miserum ærumnose præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, supplicans, ut opinor, illi, ne prorsus præfocetur. Sed ne olei quidē gratia agunt modestius, ne luti aspergine inquinarentur; uerum obscurata unctione, & luto completi largo sudore perfluentes, copiosam ridendi materiam mihi exhibēt, ueluti anguillæ ē manibus elabentes. Rursus alij in aulæ area hoc ipsum sub Ioue facere consueuerunt, neq; tamen illi ipsi in cœno, sed profundam arenam subijcientes in fossa conturbant se mutuo. Ipsiq; ultrò spargunt puluerē gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem discludente, aduersarijq; comprehensionem firmiorem in arido subministrante. Cæterum illi stantes erecto corpore pulueribus pleni, & ipsi mutuis semet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti similis esse uidetur, adeo illi os totum & arena & sanguine oppletum est, palma, ut cernis, in maxillam percusso. Sed ne præses quidem ille inter eos pacem componit, ac pugnam inducta concordia dissoluit. Etenim purpura coniecturam facio, hunc esse unum ex illis principem. Quin animose quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incussa in faciem palma, plagam intulit. Porrò alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes subsiliunt eodem in loco permanentes, & in altum prosiliētes calce lacessunt aëra. Quocirca ista perlibenter scire uelim, cuius [illegible] titare soleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur esse insania, nec quenquam esse arbitror, qui me facile persuasum ab ista sententia abducturus sit, ut non credam hos insigni [illegible] quibus studio est ista facere. SO. Ista me hercle ô Anach[illegible] non in[illegible] cum et peregrina sint, & multum a moribus Scythicis ab[illegible]. Quemadmodum & uobis non parum multas disciplinas & corpo[illegible] exercendi studia esse uerisimile est, quæ nobis Græcis [illegible] re[illegible], si quis quemadmodum tu illis spectādis arbiter assisteret. A[illegible] habe animum, ô amice, neq; enim ista insaniæ sunt opera, neq; impu[illegible] liæ hi mutuo se obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut semet con[illegible] licre. Sed inest huic rei necessitas non iniucunda, neq; mediocrem uigor[illegible] iungit corporibus. Itaq; si diutius ut te planē facturum [illegible] tus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœn[illegible] sunt aut puluere. Vsque adeo res tibi uidebitur & [illegible] Apage ista à me ò Solon. Vobis hæc oblectamenta [illegible] [illegible] rūm ea affecerit contumilia, sentiet me haud [illegible] [illegible]. Ueruntamen dic mihi, quod nomē huic [illegible] operis hoc facere dica[illegible] SO. Locus ille ò Anachar[illegible] gymnasium, estq; templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius simulachrum quod [illegible] sinistra quidem [illegible] gerens, dextra uero [illegible] capiti [illegible] tanquam ex [illegible] defatigatione [illegible] indicat. Cæterum exercitiorū aliud qui[illegible], quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uero in puluere

quoq;

quoq; luctantur. Porrò eos qui erecto stant corpore, ac semet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiusmodi gymnasia, & pugillatus, & disci, & saltus, quorum omnia certamina solemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præstantissimus ex omnibus esse iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiusmodi uero sunt ista præmia? SO. In olympijs corona oleagina, in Isthmis pinea, in Nemeis ex apijs concinnata. Porrò autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis proponere consueuerunt. Cæterum apud nos Athenienses oleum ex oliua. Quid autem sublatis cachinnis risisti Anacharsi? an quia hæc tibi uisa sunt esse modica? ANA. Non, sed præmia omnibus modis clara atque præstantia percensuisti ò Solon, cum digna ijs qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui ista nauiter consequi studeant. Itaque pomorũ gratia atque apiorũ tanta antè laboriose perferũt, & periclitantur, dũ indignis modis præfocantur mutuò, ac inhonestis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat sine negotio potiri malis, si quem cepisset pomorum desyderiũ, aut coronari apio, aut sertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neque aduersarij eius uentrem pede calcitrassent. SO. Atqui ò optime, nos non ad nuda tantũ dona intentos habemus oculos. Etenim hæc saltem signa sunt atque indicia uictoriæ, per quæ uictores cognoscuntur. Cæterũ quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur esse uictoribus. Pro qua consequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum est uenantibus gloriam ex laboribus: Neque enim hæc citra sudorem atq; laborem contingit mortalibus, sed illius flagrantem desyderio oportet sub initiũ multa dura perpeti, quibus nauiter perpessis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus est. ANA. Hunc ne finem ais ò Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conspiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo antè nemo non ob indigna uerbera misertus est. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apijs. SO. Nostrarũ rerum etiamnum imperitus esse uidere, non multò uero pòst alia tua erit super hisce rebus sententia, posteaquàm in frequentissimos Græcorũ conuentus profectus, uideris tantam hominũ multitudinem collectam ad illorũ confluxisse spectaculum, ac theatra multis millibus hominũ repleta, athletas uero ipsos diuinis efferri laudibus. Porrò eũ qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deũ existimari. ANA. Hoc ipsum quod dixisti ò Solon longe miserrimũ est, quòd non paucis præsentibus tam infanda patiuntur, sed in tanta spectantiũ corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ testes sunt, oculatissimi. Illi nimirũ eos felices esse pronunciabunt, quos uident sanguine perfluere, aut à suis aduersarijs compresso gutture præfocari. Hæc enim summa fœlicitatis illorũ præsto est uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, si quis Solon uel unũ e ciuibus pulsauerit, aut obuiam factus è uia detruserit, aut uestem disciderit, grauiter ulcta in eũ animaduertunt senes, tametsi hoc ipsum uel paucis præsentibus quispiam passus fuerit, taceo in tam numerosis spectaculis, cuiusmodi perennes in Isthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis sufferẽda sunt. Spectatorum uero dementiam, quos tu ex omnibus locis optimos quosque ad ludos uisendos ais cõfluere, demiror magnopere, si negocijs necessarijs posthabitis, hisce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud possum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis deniq; hoc illis adferat, si uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi prosterni, inq; uicem semet conteri. SO. Si iã tempus esset Anacharsi, aut Olympiorum aut Isthmiorum aut quinquatrium, ipsa res perfacile docuisset, quàm non frustra aut temere harum rerum studiosi simus. Neque enim quispiam ita nudè percensendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita persuaserit, quasi ipse in medijs sedens spectatoribus, ui-

r

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorum uigores, multaque præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ô Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem hæc quæ enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnæ rei gratia atque adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neque regio incendijs atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusque difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamen dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet insanis conficiunt laboribus, præsertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit. Reliquos autem uincendos atque nequicquam uerbera & uulnera miserè suscepturos? SO. Videris ô Anacharsi, Reipub. bene institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam siquando tibi curæ erit nosse quomodo omnium optimè administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quàm optimi reddendi sint, laudabis haud dubiè & tu tunc illorum exercitia, neque non ambitionem, cui in hisce gymnasijs dediti seruiunt. Scies quoque permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, utcunque nunc tibi inani studio operam dare uideantur. ANA. Atqui ego ô Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atque tempestuoso traiecto, quàm ut Græcorum leges perdiscerem, ac mores illorum præsens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Atheniensibus atque peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, morumque præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neque non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaque haud quaquam tu cupidior es me docendi, tuumque discipulum faciendi, quàm ego sum auidus discendi, adeo ut tibi & incibatus & sitibundus assidens, quoad usque tu docendi laboribus par esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis & legibus disserentem concupiscam. SO. Equidem omnia breuiter perstringere ô amice, haud quaquam facile aut promptum est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de dijs, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uisa atque constituta sint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubi iam primum quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tum quam ob rem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profectò certaminum saltem gratia, ut præmia queant consequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illorum perueniunt, sed ob fructum longè maiorem, qui inde ad uniuersam manat Remp. et quo ipsi fruuntur consimiliter. Siquidem aliud quoddam commune omnibus bonis, quibus certamen est propositum, et corona non pinea, aut oleagina, aut contexta ex apijs, sed quæ in se comprehensim uniuersam hominum felicitatem complectatur, nempe libertatem dico, quæ cuiusque priuatim est, et communiter patriæ. Præ-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarium salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiã assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducũt. ANA. At tu ô multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præpostero, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olympijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim ociosi, & tu ut ais audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in lõgum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem posthac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur sub illam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudum caput infestantis. Etenim tiaram domi consultò mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, qui fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perinde ut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaëriç, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Atheniensium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sentẽtiam suadendo pertraxeris, illã maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipublicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea per discere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Atheniensibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti essetis illusores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris

degens contriui, subinde solum pro solo mutans, quiꝗ nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam nisi nunc primum uidi, de administranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clarissimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, statim sub initium studio ac curæ fuit, nosse quibus procurationibus Respub. quàm optimè administraretur, tum quarum legum præscripto utens quàm florentissima atque felicissima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerẽdus est. Itaque tibi contradicam, si qua mihi parum scitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiscam certius. Et uide, ut iam euitato sole simus in umbra, neque desunt sedes percommodæ & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorsus ab initio, quam ob rem statim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex cœno illo & eiusmodi euadant exercitationibus. Insuper quid ad uirtutem consequendam illis præstet adminiculi puluis, & istæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientissimè statim sub initium audire desiderabam. Reliqua uero in posterum me docebis, singula suo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de industria orationem nectendo obscures, neꝗ impendiò producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, si nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidem hoc, ô Anacharsi, longè melius constitues, ubicunꝗ parum perspicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorsus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotiescunꝗ libitum fuerit interpellare, eiusꝗ prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorsus ab instituto aliena, aut à scopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & senatui Ariopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoscenda sunt, à maioribus usꝗ acceptum ita factitare solenne est. Ingressi enim in Ariopagum consedunt, cædis aut uulneris ex destinato inflicti, aut incendij caussam cognituri. Deinde, utriꝗ iure contendentium dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litẽ intendit, & qui reus est. Aut ipse per se aut rhetorum sibi conducũt operam, quibus caussa oranda est. Illi ergo quàmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auscultante cum silentio. Cæterum, si quis meditato procœmio orationem exorsus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia sibi propensiores faciat, aut miserationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam caussæ adduxerit, qualia permulta rhetorum filij machinantur, ut hisce uerborum præstigijs iudicum perstringant oculos, progressus actutum præco illi indicit silentium, non permittens rhetori ad senatum nugandi libertatem, ac uerbis caussæ inuoluendæ potestatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta sunt inde queant perspicere. Itaꝗ & te ô Anacharsi, in præsens quidem Areopagitam constituo, ac iuxta senatus legem à me conditam ausculta, meꝗ silentio indicto compesce, ubi extra caussam inutiliter rhetoricantem senseris. Quàm diu uero ea quæ ad caussam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neꝗ enim amplius sole sub ardenti colloquimur, ut magnopere dolẽdum sit, si in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè densa est, & nos in præsentia ocium agimus. ANA. Perbenigna sunt ista quæ dicis, ô Solon. Atꝗ ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digressiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri consueuerũt mihi humaniter exposueris, admirãda profectò ac bonoꝶ senatorum opera, ueritati suffragantiũ. Iam igitur de illis dissere, ac ego Areopagita, hunc enim me esse uoluisti, pro more iudicum uestroꝶ tibi dicenti dabo operã. SO. Proinde, paucis tibi antè audiendum est, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidẽ nos ciuitatem, non ædificia illa esse existimamus, cuiusmodi sunt muri, delubra, & alia, sed hęc tanquam corpus quod-

quoddam firmum esse atque immobile ad receptum & securitatem hominum ur-
bem incolentium. Omnem uero uim atque autoritatem in ciuibus sitam esse arbi
tramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiūt at-
que custodiunt, quali in nobis singulis gubernādis officio anima fungitur. Hoc
ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus nō negligen-
di, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs ador
natum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circunseptum. Cum
primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore effi
ciantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. admi-
nistrantes, neque non in bello ciuitatis libertatem atque salutem seruare atque propu
gnare. Primam itaque illorum educationem matribus atque nutricibus, & pæ-
dagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant at
que educant. Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac
unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neque non rerum præstantissimarum
concupiscentia enata fuerit, ipsaque corpora laboris patientia uisa sunt, membro
rum robore solidiora facta, ac iustis uiribus consistentia: tunc iam illos assum-
ptos docemus, alijs quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labo-
res perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neque enim satis esse existima
mus tantum natos esse, ut quisque natus est, quantum ad corpus & animum exco
lendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituen
dos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atque auge-
tur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agrico-
lis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt
atque fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Ubi uero iā
iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputāt, easque uen
torum arbitrio mouendas atque agitandas permittentes fructuosiores efficiunt.
Itaque mentem iuuenum primum Musica atque Arithmetica excolimus, ac litera-
rum formas pingere, easdemque excellenter pronunciare docemus. Deinde, æ-
tatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter ge-
stas à maioribus: tum orationes quoque utiles uersibus exornatas, quò tenacius
atque fidelius memoria teneant, illorum auribus frequenter occinimus. Illi au-
tem auditis fortiū uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista
desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi cele-
brentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus pòst futuris. Cuiusmodi mul-
ta nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrò autē
ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisque publica officia obeunda
sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neque enim quibus ratio-
nibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed
quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare
fuit in animo. Itaque mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neque te
Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra caussam nugan-
tem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est,
nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio
prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quo
niam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis preteritis, nem
pe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corpo
rum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ô generose, quæ initio præ-
fatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem ef
fluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quàm potero pau
cissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam
orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinioni-
bus imbuimus atque formamus, cōmunes leges exactè perdocentes, quæ in pub-

lico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Neq; ullam rem turpem peruerse appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus, Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur. Preterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus priscorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; prauos ciues dicterijs incessendi, atq; inuadendi facultatem poëtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reipub. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut posthac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ô Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tænijs per uestem uariegati, laruis uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus intenso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos uniuersum theatrũ risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ô bone, miserti sunt, sed poeta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit uisendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse censemus, uerum ijs omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cęterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assuescimus, nondum tenera & imbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perungimus atque emollescimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius fore usu olei opinaremur. Mox uarijs excogitatis exercitijs, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, neq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualetudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparãt. Etenim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero neq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & talis hostem complexus, citius supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ô Anacharsi,

charsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, pla
neque in eam opinionem descendimus, ut certò putemus, longè melioribus nos
usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atque
exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademque
aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi arma-
ti futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neque im-
modicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quo-
que corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierũ cor-
pora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, ne
que non sub galea anhelantia, maximè uero, siquando ut nunc sol sub meridiem
æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus
& puluerem ferre nequeuntibus, quique saltem uiso sanguine statim exaniman-
tur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atque ad manus cum hostibus uen
tum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine tempe-
ranter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris &
uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenu
es & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cũ
inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt.
Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conser-
uant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præ-
stant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum
autem fructũ separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma pro
speritate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est.
Quinetiam talis sero sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decum-
bit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusque stipulas & pale-
as inijceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, con
flagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neque flamma admodum magna ex-
urgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, &
ipsum incensum absumeretur. Ita neque morbus, neque defatigatio tale corpus cor
ripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præ-
paratum, nec malè munitum est, externa quoque ualdè firmiter aduersus illa cir-
cunsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat,
tum neque æstum, neque algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdu
randum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio
antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ili-
co membra uigore irrigans, eaque cum plurimum nulla lassitudine uincibilia ex-
hibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquã
uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumque subinde refouentur,
fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus,
ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utque in
breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissimè docemus.
Neque uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi
nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neque suffulciri promptum est, ce-
dentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoque transiliri, si necessi-
tas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur
grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoque in longum
projicienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacẽtem in gym
nasio æneum atque teretem, in parui scuti figuram formatũ, neque lorum neque bal-
theum habentem. At illum quoque periculi faciendi gratia manu sustollebas ia-
centem in medio, uidebaturque tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu dif
ficilis. Itaque illũ sursum manu extortum iaculantur in aërem, inque longũ conten
dentes, quinam ex illis eundem quàm lõgissimè iactu promouerit, ac omnium

aliorum metas excesserit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Cæterum quamobrem & arena & lutum illis luctantibus substernatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uisa sunt, nunc audi ò admirande. Primum quidem ne in duro casus illis contingat, sed in loco molliore citra periculum prostrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno sudantibus necesse est, quam rem tu anguillis conferebas, sed quæ non sunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membrorum firmitatem consolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando, alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametsi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & sudore perfluentem excidere conâtem, et è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur esse modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me ante prædictum est, in bello quoq; non parũ præstant utilitatis exercẽtibus, si aut amicus uulnere saucius sine negocio sublatus ex acie efferendus esset, aut hostis comprehensus sublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propositis, ut hoc facilius minora queant perpeti. Rursus arenã planè diuersa ratione utilem esse censemus, ne dum complexibus implicantur, labantur. Posteaquam enim in cœno multo exercitio didicerunt compescere aduersarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehensionem, etiam ipsi comprehensi effugiẽdi rationem multa assuetudine familiarem sibi faciunt, præsertim cum tenentur medij. Quin sudorem largiter semet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aspergitur: utq; uis corporis par sit laboribus efficere, estq; uentis obstaculo, quo minus lædantur corpora, tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui sordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuersatio semper sub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui semet in Lyceo exercent eligeres, huc sisterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nampotius similis esse optares. Satis certò compertum habeo, te primo statim aspectu electurum, tametsi neutrius uitæ periculum feceris, alteri potius esse similis, quã delitijs frangi atq; diffluere, ac album esse præ sanguinis inopia ad præcordia cõfugientis. Hæ sunt ferè, ò Anacharsi, quibus iuuentutem nostram exercere solemus, existimantes eandẽ hisce gymnasijs optimã fore custodem Reip. & cuius opera in libertate nos uicturos speramus, semper de hostibus, quicunq; nos adoriuntur, uictoriam reportantes: terribiles uero finitimis existentes, adeo ut illorum plurimi & potentiam nostram pertimescant, ac nobis tributum pendere soleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac flagitiosa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam conuertentibus, sed circa ista uersantibus, inq; his ipsis exercitijs occupatis existentibus. Et quod commune bonum dixi, summamq; ciuitatis felicitatẽ, ea est quoties & ad pacis artes & belli scientiam quàm optimè atq; diligentissimè iuuentus præparata fuerit, studijs ac rebus pulcherrimis feruenti sedulitate impendẽs operam. ANA. Proinde Solon hostibus uobis ingruentibus oleo perunctí, & oppleti puluere in bellum progredimini, nempe pugilatu instructi aduersus armatos. Et illi uidelicet pertimescunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipsis hiãtibus arenam in os spargatis. Aut fortè post tergum resilientes illorum crura apprehenditis, eosdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent uos arcubus, & iaculabuntur spiculis. At uos quemadmodum statuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad solis feruorem denigratos, ac multo sanguine abundantes. Neq; enim uos estis aut spicæ aut stipulæ, ut quàm primum plagis succumbatis: sed admodũ sero, ac uix profundis confecti uulneribus modico sanguine commonstrato. Talia enim sunt quæ dixti, nisi exemplum à te adductum planè obaudierim. Aut fortasse Comicorum & Tragœdorum potius arma-

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terriculamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoque peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiẽdum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insectati fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tanta mole uobis aduersus illos irruentibus. At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæque deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atque oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neque illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu ferũtur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atque sibilo extorqueatur: pręterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actutũ unà cum clamore gymnasium haud dubiè caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atque trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nũc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut nõ facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerũt, ô Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hippolyta aduersum urbem expeditionem instituerant. Neque item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ô beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce ludicris quàm optimi atque exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exerceantur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quòd armorum usui exercendo destinatum est? Neque enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certò uidebis ô Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuique permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrũ gestet, aut armatus procedat in publicũ. Vobis uero, non iniuria ignoscendum est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualdè numerosa est copia. Neque illud certum, quo tẽpore assistens quispiã dormientem è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoque mutua infidelitas, & quod legibus nequaquã coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriã, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed reposita conseruatis, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, null[illegible] ei magnopere necessariæ aut cõducibili uires illorum expromitis, sed incassum in cœno atque arena effunditis. SO. Videris ô Anacharsi, talem de robore corpor[illegible]o opinionẽ obtinere,

quasi

quasi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ similitudine respondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uase Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum discedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res se non habet, sed quãto quis impensius exhauserit, tanto copiosius influit, iuxta hydræ fabulam, si qua unquam tibi inaudita est: cui pro uno capite præciso, semper alia duo renascebantur. Cæterũ si ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; satis habuerit subiectæ materiæ, tunc ilico fatigatione defessus, detrimento afficitur, atq; marcescit, ueluti in igne ac lychno usuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammãs spiritu, ac lychni lumen extingues, non habens sufficientem materiæ suppeditationem, quæ aduerso flatui par esse possit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat. ANA. Hæc equidem, ô Solon, non admodum intelligo, argutius enim ista tibi dicta sunt, quàm ut ego queam intelligentia assequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi responde, quam ob rem tandem nõ etiam in Olympicis certaminibus, & Isthmiacis, & Pythicis, alijsq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes spectaturi, in ipsis armis certamen conficiendum proponitis: sed nudos in mediũ adductos, qui & calcitrentur, & uerberentur ostenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præstatis. Hoc enim scitu dignum est, cuius rei gratia facitare soleatis. SO. Quoniam opinamur, ô Anacharsi, hac ratione gymnasiorum desiderium in iuuenibus magis accendi, si eos qui optimè sese gesserint, in illis honorari conspexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis uestimentis optimi corporis æstimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac se quisque uictoria quàm dignissimum præparet. Quinetiam præmia, quemadmodum à me prædictum est, non mediocria sunt proposita, nempe honorificum & laude plenum à spectatoribus testimonium, & esse clarissimũ, ac demonstrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uisum esse etiam sua opinione præstantissimum. Etenim non pauci ex spectatoribus, quibus per ætatem etiamnum exercitatio colenda est, abeunt nõ mediocriter ex his uirtutis & laborum amore inflammati. Itaq; ô Anacharsi, si quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem sublatum eijceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupisceret? Iam ex ijs haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello pro tuenda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis suscepto futuri sint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam consequendam ferantur. Et quid nam dicturus esses, si apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum rerum spectandarum & adornandarum studium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, si rescisceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuenibus ut intersint imperatum esse, ut spectent uolucres rostris inter se depugnantes usq; ad extremam defectionem uirium. Atqui ne hoc quidem institutum risu dignum est. Irrepit enim sensim in animos iuuenum impetus ad fortiter subeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingenerosiores, atq; ignauiores esse appareant, néue defessi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recusent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis uulneribus semet conficientes spectamus, apage: ferinum enim illud esset, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnosum & inutile mactare iuuenes præstantissimos, quorum opera & uiribus longè melius aduersus hostes uti queamus. Quia uero ais, ô Anacharsi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia peragra-

peragraturum, uide ut memoria teneas, ſiquando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neq; putes eoſdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapſi, mutuis uulneribus ſemet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obſeptum ingreſſi, ac in cohortes diſtributi, hoſtili animo alter alterũ inuaſerit, & ipſi nudi, donec pars alterutra diuerſam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi aſſeclæ, ſectatores Herculis, aut rurſus in aquam impulerint. Ab illa enim pax inſequitur, nec ullus amplius pulſatur. Maximè uero, ſi uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac ſanguine defluentes, & patre & matre aſſiſtentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiũt, ſed minaciter interminãtibus, niſi uerbera perſeueranter tulerint, ac ſupplicantibus quoq;, ut quàm diutiſſimè labori tolerando ſufficiant, néue uerberum difficultatibus cedentes ſuccumbant. Itaque permulti plagis ipſis immoriuntur, dedecoroſum exiſtimantes, ſi etiamdum uiuentes in familiarium conſpectu uerberibus ſuperati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam ſtatuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honeſtatos uidebis. Quando ergo iſta coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos inſanire temerè ſuſpiceris, neque dicas citra cauſſam iuſtam ac neceſſariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius ſæua tyrannide, neq; hoſtibus imminentibus. Dixerit enim haud dubie Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde conſentanea, quibus nam cauſſis impulſus, pueros ita uerberibus affligendos ſtatuerit, neque inimicus illis exiſtens, neque imprudentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam abſumẽs, ſed uolens, atque contendens reddere quàm fortiſſimos, ac omni difficultate ſuperiores eos, qui patriam ab iniuria eſſent ſeruaturi atq; defenſuri. Quanquam uero ipſe Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quiſpiam quondam in bello comprehenſus, nullam uocem Spartana magnitudine indignam emiſerit, inimicis eundem diris tormentis torquẽtibus, Sed illos ſalſè ſubſannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius uiribus deficeret. ANACH. Num Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi ſolitus eſt, aut an huius certaminis autor exiſtens, citra periculum talia iuueniliter commentus eſt? SO. Cum iam prouectæ ætatis eſſet, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretẽſes peregre egit, quoniam eoſdem audiuerat optimis legibus inſtructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum ſcriptor extiterat. ANAC. Quam obrem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proſcindis? Etenim perpulchra hæc ſunt inſtituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharſi, ſufficere uidentur iſta gymnaſia, quorũ ipſi repertores extitimus, neq; magnopere neceſſarium exiſtimamus peregrinorum æmulatores eſſe. ANA. Nequaquam, ſed intelligis, ut opinor, quàm res ſit friuola flagris obuerberare nudi ſcapulas, palmas utraſq; ſuppliciter extendẽtis, ex qua nulla prouen iat utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. communiter. Itaq;, ſiquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore iſta facitare ſolent, uideor me ſtatim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, ſingulos deridentem: ſiquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti peculatorem, aut alium facinoroſum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ uſqueadeo ridicula à ſe ipſa pati conſueuit. SO. Ne deſertam cauſſam ò generoſe, neq; uiris abſentibus te ſolum dicentem uincere inducas in animum. Neq; enim deerit quiſpiam etiam Lacedęmone, qui harum rerum cauſſam tibi promptiſſimè redditurus eſt. Verum enimuero quandoquidem ego tibi noſtra ex ordine gymnaſia percenſui, quæ tibi non admodum placuiſſe non occultè tuliſti, uideor mihi non iniqua poſtulaturus à te, ut & tu uiciſſim me audiente percurras, qua ratiõe uos Scythæ ueſtros iuuenes exerceatis, tũ quibus gymnaſijs educatos

educatos insuescitis, & quo nam pacto eosdem uiros strennuos efficitis. ANA. Aequissima sunt ô Solon quæ postulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum uestris sunt responsuræ. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere auderemus, sumus enim perquàm meticulosi. Sed tamen qualiacunq; sunt, nostra exercendorum iuuenum instituta dicentur. Cæterum si uidetur, ea de re colloquium in crastinum usq; differemus, ut ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim, tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim inualescentibus umbris appetit uespera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

V [illegible]

OPERAEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent, lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibijpsis, et ijs quos flent. Cum haudquaquam pernouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contrà iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendã subter terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spaciosum esse, caliginosum atq; opacũ, qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harũ rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorũ copia diues esset. Porrò Plutonem hunc Inferorum remp. & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de caussis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine

uectore.

uectore: Nam & profūdior est, quàm ut pedibus transiri possit, & spaciosior, quàm
ut tranari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manes possint eam trans
uolare. In ipso uero descensu, portaq́, quæ quidem est adamantina, Aeacus est,
regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq́ hunc canis triceps, sæuus admo
dum. Is aduenientes satis amicē, pacateq́ intuetur. Cæterum si quis conetur au-
fugere, latrat, territosq́ in specū redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt
eos excipit pratum ingens, Asphodelo consitum, ac fluuius memoriæ hostis, e-
oq́ Lethe nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narra-
runt, qui illinc redierant. Nempe Alcestis & Protesilaus, Thessalus uterq́, neq́
non Theseus Aegeo prognatus, & Homericus Vlysses, testes admodum gra-
ues, digniq́ quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibisse, ali
oqui nō meminissent horum. Itaq́ Pluto & Proserpina, ut aiebant illi, remp. ad
ministrant, rerumq́ omnium dominatum obtinent. Sed inseruiunt his, & in
administrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiæ, pœnæ, terrores, ac
Mercurius, quanquam his sanè non adest perpetuō. Præfecti autem & Satra-
pæ, & Iudices sedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterque Cretensis, uter-
que Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iustos uiros, qui cum uirtute uitam
peregissent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittūt
in campum Elysium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd si malos aliquos ce
perint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefacto-
rum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti,
exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sursum uoluentes. Nam Tanta
lus ipse ad paludem stat, in periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rur-
sum alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur in prato sine corpo
ribus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescentes. Aluntur autem
uidelicet nostris libationibus inferijsq́, quæ sepulchris inferuntur. Adeo ut si
cui nullus sit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac fa-
melicus inter illos uersatur. Hæc usqueadeo ualidè uulgi animos persuaserūt,
ut simulatq́ familiaris quispiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os im-
ponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius ex-
pendunt, cuiusmodi nomisma legitimum sit, ambuletq́ apud Inferos, & apud
illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem
cogitant, multō satius esse, non posse naulum reddere. Sic enim fiat, ut non reci
piente portitore, postliminio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde qua
si tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis
optimis uncto corpore, iamq́ uicta graueolētia, tum coronatos pulcherrimis flo
ribus proponunt splendidè uestitos, ne uidelicet algeant per uiā, neue nudi con
spiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè la-
chrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autē
& uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabilio-
res sint mortuo. Nam illi humi uolutantur sæpenumero, capita solo allidunt.
Hic uero decorus ac formosus, ac diligentissimē coronatus, sublimis proposi-
tus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq́ adeo pater
quoq́ ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus, (Nam finge iuue-
nem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis in hunc competat actio
fabulæ) absurdas ac stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse respōsurus sit,
si contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbum unū-
quodq́ producens in longum: Fili iucundissime, peristi mihi, mortuus es, ante
diem præreptus es, me super hæc misero solo relicto. Non duxisti uxorem, non
parasti liberos, non militasti, non coluisti agros, non a[d] senectam peruenisti. Nō
comessaberis posthac, non amabis fili, neq́ cum æqual[ib]us in compotatione in-
ebriaberis. Porrō hæc atque id genus alia dicet, quasi [p]utet filium adhuc rebus

his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri
hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rur
nas etiam in funere mactarunt, qui uestem reliquumq; mun
gum iniectum exusserunt, aut unà cum cadauere sepelieru
sit usurus, & apud Inferos fruiturus? At senex iste luctum
que his etiam plura quæ dicit, neq; filij caussa iactare uidetu
auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursu
Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. N
quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum
sunt. Cum nesciat, neque quid acciderit ipsi filio, neq; quò
ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. N
rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Fil
sponderit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è
dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid
molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cut
hi conuicium facis, ac miserum appellas, & infortunatum,
tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas acc
sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugos
segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triaca
bus, denique ad istum modum delirans apud testes tam mult
tibi uidetur in uita boni, quo posthac non simus potituri?
cis, ac cœnas, uestemq; & concubitus, eoq; metuis, ne reru
am. Non cogitas autem, longè bellius esse, non sitire, quàm
quàm edere: non algere, quàm uestibus abundare. Age ig
ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incep
miser, non amplius sities, non amplius esuries, non ampliu
hi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timea
rannum, non amor discruciabit te, non auocabit coitus, ne
aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq
senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquando conspiciaris
an nō putas te multò ueriora, magisq; ridicula dicturum, q
At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud n
gitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusu
rum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq
dē paulopòst exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec a
men inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Ve
ster, quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibiæ mod
mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, qu
tur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infun
lud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturū?
ipsi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potissimum
rat, id fumo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quic
infernè agimus. Porrò quod superest, puluis est inutilis, n
uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Pluto
destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. It
nem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare supe
tis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem. Si conuersus ad eos mortuus ille, loq
nitens, an non uidebitur rectissimè dicturus? Attamen ue
tur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas an
unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Chorago

cœperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuam & compotorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero qui ludos quoq; constituant ad sepulchrũ, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia superest exequialis cœna. Iamq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quòd si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum deniq;, tum ex omnibus cõtexuntur duo uersus Homerici:

> Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.
>
> Tum illud:
>
> Vita defunctos flere haud sinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem summum esse malum.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

[illegible]

CISCITARIS ò adulescens, quonam pacto Rhetor euadere, & uenustissimum illud, ac oppidò quàm honorificum nomen Sophista, ipse esse censeri possis. Tibi enim uiuendũ esse negas, ni talem in dicendo uim quandam assequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis existat, omnesq; in admirationem & uenerationem rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ esse uideatur. Ideo uias illàc perducentes, quæ nam tandem sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi, præcipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamẽ unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consilium, quemadmodum tu iam accedens, hoc expostulet. Igitur ex me audi, & admodũ cõfide, quòd in perquàm eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoscere & explicare possis, si tute interim memor esse, illorum quæ à nobis audieris, assiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum perueníes terminum. Cæterum huius rei adeptio minimè est exigua, neq; mediocri indiget studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid euenerit sustinere decet. Considera igitur quot nam huc usq; cum nullius essent momenti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem desperes, infinitos quosdam labores subeundos existimans: Siquidem minimè per asperam quandã aut arduam, sudorisq; plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi cogaris, quandoquidem nil ab alijs differimus, qui per consuetam illam deducunt longam, inuiam, laboriosam, & utplurimum desperatam, sed consilij nostri pręcipuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam facilemq;, & accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitijsq; inter florida prata, umbrasq; amœnas deambulans, ocio, ac gressu placido, absq; sudore in summo consistas uertice, illicq; citra laborem uenari, et per Iouem discumbens quoq; conuiuari possis, ac illos qui per aliã incedunt uiam in ascensus cliuo ab edito despicias quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nonnunquã in capita deuolutos, multaq; uulnera cautium asperitate accipientes. Tu uero pridem antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuersa quotquot in Rhetorica sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admodum magna est, uerum per hospitalẽ Iouem ne diffidas, si facile pariter & iucundissimè tibi hæc ostendi posse asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Heliconē fonda sumpsisset, confestim Poeta egregius ex pastore [illegible] Musis numine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multò infra poetices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit, si quis compendiosissimam didicerit uiam, quemadmodũ & ego tibi enarrare [illegible] nij cuiusdam mercatoris commentum, quod ob incredulitatem imperfectum remansit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Persis, postquã Dar[illegible] bellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis logissima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emensis desertis, uix tãdem in Aegyptum perueniebatur. Statuis uiginti prolixis uiro expedito. Ferebat id ægre Alexander, quoniam Aegyptios nonnihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto que sibi agenda [illegible] tur Satrapis annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, [illegible] uia haud longam [illegible] in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si cuis montana hæc superabit, transgredietur autem triduo, confestim in Aegypto erit. Et sic se res habebat, uerum Alexander non credidit, sed deceptorem [illegible] mercatorem existimabat. Ita q[illegible] ãplurimis promissiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accid[illegible]t, caue, etenim experientia cognosces, q nil prohibebit

Propositio.

Alexander.

te Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Proinde Rhetorices primo imaginem sermone describere, & quemadmodum Cebes ille utranque uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaque in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraque Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifariis refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquã amabiles: iuxta quas gloria quoque & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undique confertæ circunuolitant, instar Nili si quandoque illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentẽ, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricã laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quàm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis fiunt. Inde cum monti appropinquas, sub initiũ de ascensu desperabis, resque tibi similis esse uidebitur, quemadmodũ Aornos Macedonibus apparet, undique aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulò post duas quasdã uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multum sitis ac sudoris præ se ferens, quã iam antea Hesiodus perquàm egregiè ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibns aquis irrigua, & penitus talis, qualẽ pauloantẽ dixi, ne eadem sępius repetens, te qui iam Rhetor esse posses detineã, tantum hoc addendũ uidetur, quòd aspera illa & ardua, non multa uiatorum retinet uestigia: & si aliqua, ualdè uetusta, per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero undique plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimum foret cernebã, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentẽ: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos enim uideo absque labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarum electione tantum. Cum uero ad ingressum perueneris, rectè noui te hęsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusque admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Confestim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidẽ & super præsentia, uerum iam obscura, & utplurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt. ac si parumper transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesij, & quæ circa Cratetem, Nesiotem quoque seuera, neruosa & dura, diligenterque à literis amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoque hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absque illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, perlongum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, ne[c] triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens la[b]orem subierit, & defatigatus fuerit, lõgè felicitati illi speratæ, ualere dicat. In[su]per ob hæc mala haud

paruam expetet mercedē,sed neq; dux esse incipiet,nisi magna prius acceperit. Et hæc tibi dicet superbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo,mortuos uetustos ad imitationem proponens,sermonesq; pridē defossos eruere dignum ducens,ac si maximum esset bonum,gladiorū fabri, & alium Atrometi cuiusdā grammatistæ imitari filiū,& hæc in pace,neq; Philippo ingruente,neq; Alexandro cogente.Quo tempore illorū sermones utiles sunt uisi,ignorans quæ nā sint nunc innouata,celeritas,laboris euitatio,& uia ad Rhetoricā perquā compendiosa.Tu uero haud acquiescas,neq; illi mentem adhibeas,ne te suscipiens alicubi præcipitet,uel demum priusquam tot labores exhaurias,in senium perducat. Sed si omnino amore flagras,ac celerrimē Rhetoricæ cōgredi desideras,adhuc uigens,ita ut illi diligentē operam impendere possis,aspero huic homini,& ultra mediocritatē uirili longē dic ualere,ipsum uero ascendere,& alios quotquot decipere potest secum ducere permitte,ut tandem anhelantes,& multo sudore perfusos destituat.Ad alteram uero perueniens uiam,alios quoq; multos,inter quos perquàm sapientē quendam ac perpulchrum inuenies uirum,incessu molli,ceruice infracta,uultu effœminato,uoce suaui,unguēto spirantem,ac summo digito caput scalpentem,capillos quidem paucos adhuc,intortos tamen & hyacinthinos componentē, perquam delicatum Sardanapalum quendam,uel Cinyram,aut Agathonem ipsum lepidum illum tragœdiæ poētam.Hæc ideo refero,ut ab ijs eum cognoscas signis,ac res tam diuina,Venerisq; & Gratijs amica, minimē te lateat.Sed cur hæc dico? etenim si ad cæcutientem te accedens,solum quid proloquutus fuerit,Hymetium os illud aperiens,& consuetam uocē tantū emittens,quamprimum intelliges eum non ex nobis quēpiam,qui terræ fructu pascimur,esse,sed spectrum peregrinum,rore uel ambrosia enutritum.Ad hūc itaq; si accesseris,te ipsumq; tradideris,confestim Rhetor eris egregius ac cōspicuus,& ut ipse uocat,rex in sermonibus citra laborē constitueris,orationis moderans quadrigas,etenim suscipiens te,prima illa docebit.sed potius ipse te alloquatur.Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere,malū forsitan talium,tantorumq; mimum,ne alicubi cadens heroa,quē repræsentare conor, ateram.te igitur compellabit,comam interim quæ adhuc residua est demulcēs, subridensq; iucundum illud & tenerum,quēadmodum assueuit comicam Thaidem,uel Malthacē,aut Glyceram in emittenda uoce imitatus.Siquidem rusticana est uirilitas,& minimē ad molliciē & blanditias Rhetoris apta.dicet igitur de se ipso perquàm modestè loquens:Num ò præclarē te Pythias ipse ad me misit,Rhetorum optimum dijudicans,quēadmodum Chærephonti olim perquirenti ostendit, quis nam ex tum uiuentibus sapientissimus esset? at si non ideo, sed propter gloriam aduenis,quoniam audieris nostra omnia esse perquā ornatissima,decantata,stupenda & mirē expolita,confestim intelliges,ad quā diuinum accesseris uirum,expectabis autē nihil tale uisurum,sicuti hoc uel illud accipere.Verum si quis Tytius,aut Otus,seu Ephialtes,lōgē super illos tibi res uidebitur immensa & admiranda.me etenim tantū alios uocalitate excellere inuenies,quantum tuba fistulas,cicadæ apes,choriq; eos qui remisse cantare assueuerunt.Postquā uero & ipse Rhetor euadere cupis,idq; haud facilè ab alio addiscere potes,solū ò gloriolæ studiū,ea quæ dico sequere,ac omnia imitare,leges quoque quibus te uti iubeo,mihi diligenter obserua. quin potius nil cunctatus iā accede,neq; admireris,si ante rhetoricā,prius ea non didiceris,quæ alia præexercitatio multo labore,stultis & uanis inculcat hominibus,nullius enim eorū indigebis.Sed illotis pedibus (inquit parœmia) irrue,nil minus ideo habiturus,neq; si tritissimū illud literas scribere ignoraueris,Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor est.Primū igitur referam,quodnam te domi digressum,uiaticū ad peragendum iter afferre oporteat,qualiterq; cōmeatum instruere,ut illud perquā celerrimē perficere possis.Inde ego ipse quędā procedenti per uiam ostendens, non-

nonnulla uero admonens, ante solis occasum, rhetorẽ te supra omnes, qualis ipsesum efficiam, indubitanter prima, media & nouissima, eorũ qui declamare conantur possidens. Igitur quod maximũ est, ignorantiã affer: dein temeritatẽ, audaciam praeterea, & impudentiã: uerecundiam aũt, mansuetudinẽ, mediocritatem, & erubescentiam domi relinque, inutilia enim sunt & negocio perquã contraria. Praeterea clamorẽ ualidissimum, ac cantum turpẽ, incessum quoq;, qualis meus est. Siquidẽ hęc ualdè sunt necessaria, & sola quodammodo sufficiunt. Vestitus aũt sit conspicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus transpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea sicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libellusq; semper. Hęc te ipsum conferre oportet: at reliqua per uiã iam procedens uide & audi. etenim iã tibi leges enarrabo, quibus si usus fueris, rhetorica te cognoscet, & accedet, minimeq; auertetur, aut quapiã afficiet contumelia, tanq; haud initiatũ, & arcanorũ speculatorem quendã. Proinde formae ac uestitus decori, permaximã curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quaedam selige uerba, hęcq; diligenter exercẽs, in summa lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiq;, & heus optime, ac talia. In omniq; sermone illa tanq; condimentũ quoddam insperge. Aliorũ nulla tibi sit cura, si his sint dissimilia, inconuenientia et inconcinna. Tantũmodo purpura sit pulchra ac florida, licet palliũ ex crassioribus cõsitum sit pellibus. Deinde ubi obsoleta & peregrina, raroq; ab antiquis usitata collegeris uerba, hęc expeditè in eos cũ quibus conuersaris eiaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum suspiciet. Doctrinã igitur quae eorũ exuperat intellectum, expertam, tanq; ex peritia habitam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, pro bestiae similẽ belutum. Nonnunq; tu quoq; noua effinge, & monstrosa compone nomina, nam poëtam uersificẽ appella, pręstantẽ pręastantem, uenerabilẽ uenerandohabilẽ, certamina agonismata. Cum uero solœcismũ uel barbarismũ cõmittis, unum tibi sit remediũ impudentia, confestimq; in promptu sit, nomen poëtae cuiusdã, uel scriptoris, qui nec est, nec fuit unq;, ut cũ ita dixeris: uir sapiens esse censearis, uocẽ uero data opera altissimè tolle. Proinde uetusta minimè perlegeris tute, neq; si qua nugator Isocrates, uel Gratiarũ expers Demosthenes aut Plato frigidus scripta reliquere, sed orationes eorũ qui paulò ante nos fuere, et quas hasce exercitationes appellant, ut illis instructus, ac tanq; ex penu depromẽs, habeas quibus in tẽpore abuti possis. Postq; uero orandũ erit, praesentesq; argumẽta quędã ac sermonũ occasiones subiecerint, uniuersa, & quotquot sunt cũ indignatione dicantur, uilipendanturq;, tanq; nil penitus ex his uirile existat. De illis uero quae tute elegeris, caue mediteris, sed quicquid uerbi in linguã uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curae sit, ut primũ quemadmodũ primũ est, debito proferas tẽpore, secundumq; dein, ac tertium post illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoq; dicatur. & si ita euenerit, ocrea capiti, tibię uero adaptetur galea. praeterea accelera, & undiq; connecte, solũmodo ne taceas. Quòd si de contumelioso quodam, uel mœcho Athenis uerba facies, quae apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero sit Marathon & Cynęgerus, sine quibus nil fiat, semperq; Athos nauigetur, & Hellespontus pedibus teratur, et solà Persarũ sagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi existat, & Othriadi literae legantur, & Salamis, & Artemisiũ, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immisceantur, & tanq; flosculi interspergantur, assiduèq; in ore sit, utiq; illud, & quoniamquidẽ igitur, etiã si illis minimè indigeas, pulchra etenim sunt etiã fortuitò prolata. Proinde et si aliquando canendi tẽpus esse uidet, omnia canant, & melo[illegible] fiant. Quòd si aliquando canendi quoq; ignarus fueris, uiros qui iudicio pr[illegible]dẽt exactè sonorosè nominãs, harmoniã explere puta. At illud, heu malorũ, sęp[illegible]s repetat, et femur per

cutiatur, murmurillo interim susurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd si te haud laudent, indigneris, & eos conuitijs insecteris. si uero surrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos sedere iube, sitq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq;, sermones tuos admiretur, ab Iliacis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis si uidetur, & Pyrrhę nuptijs, ad præsentia sermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erũt, qui maximẽ propter beneuolentiam tacebunt. Quòd si quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & incessum, & deambulationẽ & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea sudantẽ te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quẽdam in sermonibus certatorem esse credat. Proinde celeritas illa haud paruam defensionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando scribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifestæ est redargutionis: amici uero semper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, si quando te à memoria excidisse intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, spacium præbentes, ut rursus inuenire possis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ sit, ut chorum habeas domesticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in sermonibus obseruanda erunt: dein uero ubi processeris, ille te stipans, satellitum uices expleat, et de quibus dicis interim conferat. Quòd si quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipso referas, ac summis te laudibus extollas, grauemq; te illi ostendas, quid enim Pæaniensis in mei est comparationem, & utinam mihi cũ ueteri quopiam certamen foret, & alia huiusmodi. Proinde, quod maximum est, & ad existimationem perquàm necessarium, paulò minus prætermiseram: omnia quæ dicuntur, irride: & si quispiam benè loquutus fuerit, aliena, & non sua ostentare uideatur: quòd si uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria post cunctos ingredi oportet, id enim insigne est, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præsentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauseant, ac aures obstruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id factu facile. neque præterquam semel, uel utplurimum bis assurgas. Subsanna autem quàmplurima, & palàm ostende minus tibi quæ dicuntur. abundẽ autem reprehensionum occasiones Sycophanticis aures suppeditabunt. at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac semper in labijs suminis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blasphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conspicuum reddent, & talia quidem sint, quæ manifestè ac palàm fiant. Priuatim uero res om̃es perpetrare uidearis ludere, inebriari, scortari, mœchari, iugulare quoque, & si non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conscriptas ostende. Nam & pulcher esse uelis. præcipuaq; tibi sit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam usque ascenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum usque clarescere poteris. Atque istud, ne uereare, etiam si à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus iã existens. Sed adsint, qui etiam ob id tecum consuetudinem habeant. At si nemo alius fuerit, uel serui sufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores sunt fœminæ, impotentiusq;, ac supra uiros conuicijs debacchantur. Quòd si itaque & tu similia patieris, alijs longè præstabis. Iam uero & uolsum esse maximè oportet per omnia. Quòd si non, illa prorsum utiq;. Et ipsum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua sermonibus, & reliquis quantum potest subseruiat: potest autem non solum solœcismum & barbarismnm committere, nugari, peierare, conuiciari, criminari, mẽtiri, sed et aliud quid peragere noctu &

II.

& maxime, quando unus tam multis amatoribus non sufficies. Nam cuncta face
re noscat, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abstineat. Hæc fili mi si
rectè didiceris, poteris siquidem, nihil enim ex his graue, confidenter polliceor,
te haud longo tempore Rhetorem præstantissimum, nobisq; similem euasurũ.
Quæ uero sequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetori
ca aderint. Cernis etem me, qui è patre sordido, nec penitus libero, quicq; super
Xoëm et Thmuim seruitutem seruierit, natus sum, matre uero sartrice, in biuio
quodam. ipse uero forma non omnino illiberali esse uisus, sub initium ob uictus
penuriam, cum infelici, suaui tamen conuersabar amatore. At postquam uiam
hanc quàm facilis esset conspexi, & transgrediens in summum perueni, siquidẽ
ò amicabilis Adrastia, omnia quæ iam enumeraui uiatica abundè mihi suppete
bant, audacia, ignorantia, impudentia. Primũ igitur haud amplius desiderabilis
appellor, sed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine similis sum effectus. Dein cũ
anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris caussa amare simulabam, mu
lierem septuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos ha=
bebat. Veruntamen ob paupertatem certamen sustinebam, ac frigida illa ex se=
pulchro oscula, perquàm suauissima mihi fames reddebat. inde parum abfuit,
quin omnium bonorum quæ possidebat, hæres euasissem, nisi execrandus qui=
dam, illi indicasset famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparassem.
In caput igitur præceps eiectus, minimè tamen necessarijs interea carui. Sed &
Rhetor esse uideor, ac in iudicijs me ostento, multa prodens, ac iudices corrum=
pendo fatuis concilio hominibus. ut plurimum uero succumbo, fores tamen obi
ter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum ab o=
mnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priusquam sermonum esse insi=
gnem, ac digito demonstrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non
parua mihi res esse uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerẽ me
ipsum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipsi referens, & egregiè qui=
dem, generosus itaq; hæc dicens cessabit. Tu uero si dictis acquiesces, iam illic es
se puta, quo sub initium peruenire desiderabas, nec quicquam tibi impedimento
erit, si leges has obseruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinẽ
clareas, acceptus quoq; sis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quemad=
modum legislatori & præceptori illi tuo, sed mulier pulcherrima Rhetorica ip
sa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipso loqui,
quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener sum & timidus, è uia uobis dece=
dam, ac circa Rhetorices superficiem nauigare desinam, ignarus quo pacto ue=
stra cum illa conueniant, quin potius iam desino. Verum citra puluerem uicto=
res declarati, et admiratione dignissimi. Hoc solum reminiscamini, quòd non fe
stinatione illa uestra celeriores apparentes, uictores euasistis, se quia ad facilio=
rem & proniorem uiam declinastis.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est de ui magica, de incantamentis, de spectris, & mortuorum animis, an eæ uidelicet super terram ambulent, seseq; quibus libitum fuerit, ostendant. Cuiusmodi & hodie quædam, superstitione atque illusionibus dæmonum uexati pleriq; credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (eum enim intelligo sub Tychiadis persona, sententiam suam hic exponere) omnia ista pro nugis & imposturis ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipse innuit) secutus, qui animas à corporibus segregatas nihil esse censuerit illa tamen interim contendit, quæ & nostræ ætatis ac religionis homines, saniores paulò, ac prauis superstitionibus minus dediti pleriq; sentiunt: uidelicet spectra atq; phantasmata huiusmodi omnino nulla esse, aut si quæ etiam sint, dæmonum illusiones quasdam esse, quæ ueritate, ac rectis opinionibus [illegible], haudquaquam nocere possint.

sint. Deinde autem & magicas uires, & incantationes, non aliud quàm meras præstigias esse, quibus imperitorum oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philosophum agi, quo uidelicet iterum philosophorum uanitatem persequitur, ut, qui ueritatem ac sapientiam apud alios profitentes, ipsi interim apud sese, nugis, & incredibilibus huiusmodi rebus animo adhæreant, nullis certis rationibus innitentes, sed febricitantium apparitionibus ac somnijs, & meris anicularum fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philosophorum exemplis & apparitionibus constat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconsequentibus & caussarum defectu diluit. Exordium ab admiratione sumitur, qua ille affectum mentiendi in plerisq; præsertim philosophis & sapientiæ professoribus nulla probabili caussa impellente, miratur. Titulus ab utraq; parte impositus est, hinc ab eo, qui rebus huiusmodi fidem negat, illinc ab ijs, qui mendacia talia astruūt, & ex ijs quasi quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYC.

POTES mihi Plilocles dicere, quid nam id tandem sit, quod multos in mentiendi cupiditatem adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrant, maximè animum intendant. PHIL. Multa Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aiunt, neq; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imò laude plerisq; eorū digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerunt, uel ad salutem tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mēdacium ipsum ueritati longè anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius commodi gratia istud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in caussa sit, quòd mentiuntur, nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendacijq; studiosos, adeo ut ego certè molestè ferā, quòd uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quā mihi, Herodotus Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores: deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiam scriptis utebantur, ut nō solum eos fallerēt, à quibus tunc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mēdacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo sæpe illorum uersuum nomine subijt pudor, si quando cœli sectionem, ac Promethei uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit: & quemadmodum ex muliere quispiam in auiculam ursamuè mutatus sit. Pegasos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica sint fortasse tolerabilia. At urbes iā gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti cum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium ædi tum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emersisse. Hi tamen multò uerecundiores quàm Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quòd si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans Corœbi cuiuspiam, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per aërē uectum esse, aut Pana [illegible] uendam ex Arcadia in Marathonem uenisse auxilio, uel

uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueraque non credat, usqueadeo obtinet mendaciũ. PHIL. At poëtis Tychiade, urbibusque fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebanique, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitũ, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali caussa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi meritò uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædam abegerunt, dum monstrosa multa atque absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm cõstanter asserebat: præterea quàm sanctè in pleris que iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantum tẽporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circuntulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnã præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliàs Philocles aliquoties eum interuisere, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane cõtulisse, ut eum morbi inspiciendi caussa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicũ conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quòd ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio (nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quique eius oracula alijs quoque possit enarrare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atque omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iã habere se uidebatur Eucrates. ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululũ, quũ me cõspiceret: quanquam interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgauerã, quòd eum ægrotare nesciuerim: quod ubi rescissem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidẽ sermo iam de morbo erat, et quædã iam antè dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisque proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfectę, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circũ crura posuerit, ilico sedatur dolor. Nõ in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruę potius fœmellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeque ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoque eius ac manus dextra, pilique qui rec[illegible] è barba prominent,

magnam

magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq;, inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd cerua uelox esset. At nuper uir quidam Libycus, peritus profectò in rebus huiusmodi contrà me docuit, ceruis ostendens ueIociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquam, incantamentis quibusdam sedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonem meum: & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit Tychiade? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi parētur quædam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cũ his quæ morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præstigiaturam operari: & quum appendantur, sanitates immittere. id profectò nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profectò leonem ipsum è doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa suipsius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur conferunt. ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentum demulsiones, ac bubonum sanationes, & cetera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd si illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;, ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim constat ea quæ commemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiãsi maximè dij sint, ista tamen sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaque Aesculapius ipse eiusq; posteri salutaria pharmaca admouētes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circunligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc adulescentulus, annos natus ferme quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nũcians ei, Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industrium, circa plenũ iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nũciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatũ totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id molestè ferret, amicorum quispiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midã [illegible] restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

one, & ad pedem eius appenso uirginis defunctæ lapillo, quem è columna exciderat. Atque istud quidem hactenus forsan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciasset sacra quædam ex uetusto codice, septem nomina, sulphure ac face lustrato loco in orbem ter obambulans, serpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, serpentes multi, atque aspides, & uiperæ, & cerastæ, & iaculi, phryniq, ac physali: relinquebatur autē unus draco, annosus, prorepere (ut opinor) ob senectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non adsunt omnes inquit. Tum unum quendam ex serpētibus, eum uidelicet qui natu minimus erat, selectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo pòst uenit etiam ille. At postquam iam collecti constitissent, Babylonius in eos insibilauit. Atque illi repente admodum omnes ab eius flatu incensi sunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) senuerat, an ille baculum gestans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quoque olim minus talia credebam, quā nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conspicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebāt ex Hyperboreis) credidi, ac uictus sum: quum tamen multum diuque repugnassem. nam quid facerem quum eum cernerem in aēre uolantem, atque id interdiu, ac super aquam ingredientem, atque per medium ignem incedentem, idque lentē ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum uolātem, aut super aquas ambulantem. Et maximè, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet referre, quæcunque fecit, quo pacto amores immiserit, ac dæmones exegerit, mortuosque marcidos in uitam reuocauerit, atque Hecaten ipsam palàm conspectibus exhibuerit, lunamque è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referā, quę ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti substantiam suscepisset, Chrysidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinam perdidicisset: ut qui octo & decem quum esset annorum, iam absoluerat analytica: tum physicam auscultationem in finem usque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero quēadmodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad sacrificia, tum sedecim præterea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi sacra peragūtur) fossam cum effodisset in aperto quodam loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ patrem, ante septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob amorem senex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permisit, ut amaret. Postea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unà Cerberum: tum lunam detraxit multiforme quoddam spectaculum, & quod aliàs aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxisset quendam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atque huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo pòst autem affuit illa pulsans ostium. Tum ingressa Glauciam complectitur, eum quàm insanissimè deperiens, & cum eo uersata est, quoad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna subuolabat in cœlum, atque Hecate subijt terram, cęteraque spectra disparuerunt, & Chrysidem tandem

emisimus circa ipsum fermè diluculum. Hæc Tychiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda. Benè dicis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acutè perspicere non possum: ueruntamē Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoque ex Hyperboreis usque, atque ipsa insuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usque potuisses. Mirificè enim sese offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonum si audierint, fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uspiam sonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipsum etiam magum admiror: quod cum ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atque ab eis solida talenta suscipere, is tamen ob quatuor minas admodum tātilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui dæmoniacos liberant erroribus, adeo manifestè spectra illa carminibus eijcientes? Atque hæc me dicere non opus est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui harum rerum artifex est, quàm multos mortales suscipiat, qui ad lunā concidant, oculosque distorqueant, spumaque os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus instet, rogaueritque, unde sint in corpus ingressi, ægrotus quidem ipse tacet: at dæmon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitque dæmonem. Quin ego quoque dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certe, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipsæ etiam apparent Ideæ, quas uestræ familiæ parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atque euanidam, quantum ad nos homines lusciosos. Itáne solus Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiā interdiu? Ego profectò non semel, sed millies iam talia conspexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob cōsuetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeque nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenque docuit nominibus multis plenum, nisi fortè ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit, inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis sapienti, ac liberè, quæ sibi uidentur, domi in priuato suo cum autoritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt, singulis noctibus apparet, tum pueris, tum adolescentibus, tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerum etiam à nostris omnibus. De qua statua, inquam ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris statuam quandam in atrio collocatam, sanè quàm pulchrā, opus Demetrij: qui statuas humana specie fingere consueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ discum fert, altero pede modicè inflexo, quæque se erectura uidetur unà cum iactu? Non inquit: nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator, quem dicis. Sed nec eam, quæ est ei proxima: eum loquor cui tenijs caput uinctū est, formosam illam. Nam id Polycleti opus est: uerū eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesiotæ plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidisti uentre prominulo, caluam, seminudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronásque aridas habebat, pectoréque fo[illegible]ia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui,

tau i, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neque ride, inquit Eucrates: alioqui ho mo te haud multò pòst inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides statua. An nō eiusdem putas esse immittere febres in quos uoluerit, quan doquidem potis est eijcere? Propicia, inquam, placataque sit hęc statua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in do mo sunt? Quum primum nox est, inquit, hæc è base descendens in qua steterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiã canenti: nec quisquam est quem unquam læserit, diuertere tãtum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infestans, quum & lauat sæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquę strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne fortè nō Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minoëm fuisse dicitur, Nam & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quòd si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, ni hil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, sed una potius ex Dædali machi nis esse uideatur. E base nanque (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, ô Tychiade ne te post hac scommatis huius pœniteat. Noui quidē ego quid illi euenerit, qui obulos surripuit, quos ei quoque nouilunio suspendimus. Prorsus atrocia, inquit lon oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illũ ultus est ô Eucrates? Nam audire cupio, etiam si quàm maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaque item numismata, quæ dam argentea ad crus eius affixa cera, ac laminæ quoque argenteæ: uota cuius que, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detine tetur. At erat nobis seruus quidam Libycus sceleratus, equorum curator. Hic noctu aggressus est ea auferre om̃ia, abstulitque digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se compilatum Peli chus, uide quo pacto sese ultus est, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte a trium obambulabat in orbem miser, exire nō ualens, tanquam in Labyrinthũ incidisset, quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens quæ furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas nō paucas recepit, nec temporis multum superstes malus malè perij: uapulans, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut ui bices postridie apparerent in corpore. I nunc, & post ista quoque Tychiades Pe lichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ô Eucra tes, inquam ego, quàm diu æs erit æs, operisque plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed homines fingere consueuit: Pelichi nunquam statu am uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentem, si mihi minaretur, admo dum timuissem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ô Eucrates, inquit, Hi pocrates æreus est magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucer na extincta sit, totam in orbem domum ambit, perstrepens ac pyxides euertens, pharmacaque commiscens, atque ostia circumuertens: maximeque siquando sacri ficia prætermittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturque ni si in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsum insperserit, aut caput coronaue rit. Audi ergo, inquit Eucrates, istud certè etiam testibus probauero, quòd ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogi tans interim quiddam atque considerans. At postquam in saltum perueni: ca num primo latratus insonuit. Ego uero Mnasona filium meum, cum æquali bus uenientem, ludere uenarique (quemadmodum solebat) conijciebam. At res haudquaquam sic se habebat: uerum paulo pòst facto te[rr]æ motu, sonoque uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: pr[oc]eritate fermè semista diali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero gl[ad]ium uiginti circiter

cubitorum. Et inferne quidem pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæsarie circumcincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auscultabant eum uiri senes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibilem Colossum: mulierem semistadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi, qui cũ iuuenibus sapientiæ nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quũ sola nimirum canicie barbaq; ab ipsis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipsis facilius duci es ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq;, sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restiti, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo pòst abijt in eum desiliens. Ego uero præsente animo por recta ceruice inclinatus, inspexi apprensa arbore quapiam, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifestè cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ò Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cum amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nónne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quòd inde conieci, quoniam caluuus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profectò, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua ista, inquit, neque aliis inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægrotarẽ tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat: febrisq; ò qualis? incendio certè uehementior. Omnes ergo me relinquentes solũ, clausis foribus foris manebant. Sic enim iusseras Antigone: si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodũ ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) assedit singulorum nomina percẽsens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præscriptum præterijsse contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nondum illi completum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam siquidẽ ultra colum uiuit. Tum ego lętus recurrens, ipse quidem iam febre libe[illegible]eram: denunciabã uero omnibus, quòd Demylus esset moriturus. Manebat [illegible]item nobis in uicinia ægrotans etiam ipse nõnihil ut renunciatum est. Ac pa[illegible]o pòst audimus eiulatum eorum qui lugebant eũ. Quid miri

miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, resurrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & postquam resurrexit, ipse curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque preterea fame corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quempiam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palæstra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquam è conspectu filiorum admonitus; sic his frui mihi contingat, inquit, simulque manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declaraui his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret, uerumetiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum uestemque, qua dum uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eundem lectum incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atque adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratides hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quòd quum ei fuissem in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse autem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atque ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At sandalium sub arca repertum est: posteaque à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieque obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista non credant, atque usqueadeo impudenter uero resistant. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidem, ut eum conspexi, respiraui: hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atque prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei accedente Cleodemo, primum de morbo percontatus est, seque audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut dæmones credat aliquos esse, phantasmataque, ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese, quibus libitum fuerit, ostendere? Ego igitur erubui, uultumque deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, crucíue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturalique discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usqueadeo absurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me toruè aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignosces, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quòd si uidissem, profectò & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corin-

thum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nẽpe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula. quòd si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermè detinẽte, postquã didicerat quo iturus essem, in certum, ut putabat, exitiũ. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacitè legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adstaret, undique me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum animaduetissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manè autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atque illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamẽ nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te, quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narrãti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quemnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum, eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibique degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesque eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumsistentes, illum circumsilirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi cõtigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebã nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonẽ, miraculum illud audire, eum uidelicet sonũ reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

diunt alij sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam ędidit Memnon ip se aperto ore septem uersibus: quod nisi esset superuacaneũ, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandum uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, & qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorẽ meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, pureq; lingua Græca loquentẽ, procerum, simum, labijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis esset ignorabam. At postquam uidi eum, si quãdo in portum appulissemus, cum alia multa miracula facientẽ, tum crocodilis insidentẽ agitasse, & cum feris uersantem, illas uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrum quempiã uirũ esse, paulatimq; comitate mea me in eius amiciciam ac familiaritatem insinuaui, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi persuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus sequerer, neque enim defuturos nobis ministros: atq; ex eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium quodpiam ueniremus, homo accepto pistillo, scobináue, aut pessulo, uestibus implicans, quum in id carmen quoddam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & cœnam parabat, instruebatq;, atq; in omnibus cõmodè subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde postquã iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiebam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs esset facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoso clàm illo delitescens subauscultaui propius incantationem illam. Erat autem trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandasset quæ curanda erant, abijt in forum. At ego postridie illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum ornassem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquam iussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquam, neque aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, sed aquam hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irasceretur, correpta securi pistillum in duas partes disseco. At utraque pars amphoram sumens hauriebat aquàm, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœpe[illegible] intellecta illas quidem in ligna rursus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quo clanculum se subducens abijt. At possis istud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nunquam à me restitui potest, postquam semel aquarius esse cœperit. Sed [illegible] esset aquæ iam impleta. Non desistitis, inquam ego, huiusmodi [illegible] narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia [illegible] istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne [illegible] terroribus prodigiosis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia consuescant audire, quæ [illegible] totam uitam comitata perturbabunt, atque ad omnem strepitum meticulosos reddent, posteaquam eos omnigena superstitione impleuerint. Rectè admonuisti me, inquit Eucrates, quum superstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quęcunq; quidam numine afflati proclamant, quæúe ex adytis audiuntur? aut quę uirgo numeris eloquẽs futura prędicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quòd annulum quẽdam sacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroë mecum diu disserente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simul ac uerissimum esse, tamē sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiā in schedulam inscripta tradiderit, rectè me facturum putaui, si dum præternauigarē, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quàm longè res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nā & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonthicū, nam opus habeo cum eo congredi. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorum, quę audiui, ne me uonnihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe mōstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerumetiam si quē mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

[illegible]

ARGVMENTVM.

B[illegible]

Hos ego uiros sapientes cum primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solum magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoque non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificē polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus sapit,

sapit, non eos accersit medicos, qui super arte multa luculentè & excellenter disputare nouerunt, sed qui usu medendi illam diu multumq́ exercuerunt. Potior autem & maioris precij habendus est, ut mea fert opinio, musicus, qui psallendi & pulsandæ citharæ peritia exornatus est, quàm is, qui tantum rhythmos & cō centuum harmoniam indicare nouerit. Quorsum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præstantissimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in instruenda acie & militum animis tempestiua oratione accendendis & inflāmandis eluxerit, sed quòd in prælijs quoque fortissimè dimicando optimè se gesserint, ac manu non secus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiusmodi ex uetustis illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrū & Pyrrhum fuisse cognouimus. Quorsum uero ista percensui? Non quòd alia ratione historiam edere statuens, harum rerum mentionem fecerim, sed quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uisendis operibus aliquam ingenij famam sibi parauerunt, eademq́ opera artis suæ egregia monimenta post se reliquerunt. Quandoquidem illi, qui solis semet orationibus exercuerunt, multò iustius Sophistarum quàm sapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuisse Archimedem, ac Sostratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo subiugato uictoriam reportauit, ac Memphim, sine obsidione fluminis intercepti auersione occupauit, alter singulari artificio hostium triremes absumpsit incendio. Tales quoque Milesius ante illos Crœso Lydorum regi pollicitus, exercitum sicco pede se traiecturum, sua industria in unius noctis spacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametsi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & singulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus est, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricasse, sed unà cum Græcorum optimatibus in eam conscendisse perhibetur. Inter hos & Hippiæ huius, quem nostra memoria uixisse constat, meminisse æquum puto, uiri dicendi facultate & studio ita exercitati, ut cum quouis ex priscis illis & ueteribus optimè conferri possit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum praecelluerit, quique interpretando multa perspicuitate usus sit. Cæterum, opera ipsis orationibus longè præstantiora exhibebat, & quæ arte sua pollicitus fuerat re ipsa absoluta reddidit: neque uero in talibus saltem promissionibus, in quibus illi qui ætate eum præcesserunt feliciter floruerunt, sed iuxta geometricam quoque rationem proposita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit describere. Atqui aliorum quisque unum quiddam ab arte decerptum, & singulare opus exercuit, in quo parata sibi hominum opinione aliquis esse uisus est. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimensionum quidem geometricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Musicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq́ opera ita perfectè cognitum demonstrauit, quasi in eo solo cognoscendo elaborasset. Multi uero temporis res esset, eius laudare industriam circa radiorum, & repercussionum, ac speculorum expressionem. Præterea quanta in Astronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros esse ostendit. Sed enim quæ nuper ipse uidi opera illius industria elaborata, quæqúe mihi spectanti stuporem & admirationem incusserunt, ea nunc in præsens referre non grauabor. Est enim argumentum commune, & in nostra memoria admodum frequens, balnei substructio, solertia autem, & in communi illo argumento singularis admirationis spectatur industria. Locus erat prorsus inæquali deformatus planicie, decliuis & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem, utrinq́

utrinque soli altitudine æquauit, firmamētum munitissimum omni futuro operi subijciens, fundamentorum positione substruendi ædificij certitudinem confirmauit, fastigijs uero magnopere præruptis & præcisis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus consolidauit. Ceterum quæ substructa sunt loci magnitudinem mensuræ quantitate non excesserunt, sed ædificij proportionibus conuenientissimè atque decentissimè responderunt, lucis ubique infusæ rationem constanter custodientia. Portarum altitudo latos ingressus retinens, supina magis quàm erecta ad ingredientium conuenientiam informata fuit, ingredientem uero statim domus communis excipit, sufficientē exhibens pedissequis & ministris conuersandi amplitudinem. Porrò ad leuam cameræ sunt ad delitias exercendas substructæ. Proinde & ista in balneo decentissimè sunt obseruata, amœni & luce multa illustrati recessus. Deinde, domus illorum quam quidē longè præstantiorem, quàm ut lauacro conueniat dixeris, pernecessariam tamē ad melioris notæ homines & opulentiores suscipiendos. Post hanc utrinque sufficientes exuentibus ad reponendum uestitum habitationes. Ac media domus & fastigio excellissima, & iucundo lumine amœnissima, tres aquæ frigidæ piscinas in se complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa statuæ geminæ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aesculapij. Ingressos autem excipit domus sensim ac gradatim tepescens, calore non insuaui occurrente, quæ in lōgum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa est. Post hanc ad dextram habitatio est magnopere amœna & elegās, copiam delicatis & uoluptuosis unctionibus exhibens, ex utraque parte habēs adytus & ingressus lapide Phrygio ornatissimè decoratos, à palęstra ingredientes suscipiens. Quæ deinde hanc cōsequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad standum sedendumque accommodatissima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutandum utilissima, & ipsa lapide Phrygio ad summum usque fastigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porrò, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conspicua est, ac instar purpuræ floribus & uenustate renitet: Adhæc tria labra thermarum exhibet. Porrò autem tibi iam loto non integrum est per easdem habitationes regredi, sed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore calescens regrediendum est. Et hæc omnia copioso lumine illustrata, & multo diei intus lucentis splendore exornata sunt. Ad hæc ipsa fastigia ab ædificio nō discrepantia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in summa, multa ubique relucet summa cum elegantia & uenustas, & gratia. Etenim iuxta elegantissimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & splendida exornandum est. Hoc certè cum primis in huius domi substructione cum ipso lumine tum fenestris obseruatum est. Etenim sapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro destinatam ad Boream tendentem instituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus subiectas opposuit. Quid ad hæc tibi palæstras memorem, & uestes asseruantium communes habitatiunculas, cōpendiosam citra ambages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes singularis utilitatis capiendæ & incommodi uitandi gratia. Neque uero quis me suspicetur opus modicum proponentem orationis lenocinijs atque uerborum ampullis extulisse. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantiæ signa atque inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ sapientiæ argumentum ego esse opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum merito habendū est, quodque nobis ab illo ostensum est, omnes balnei uirtutes complectens, utilitatem, opportunitatem, perspicuitatem, mensuræ quantitatem in omnibus aptè obseruata, nec loci neglectam commoditatem, tum tutū lauandi

diuſum exhibens. Præterea omnibus alijs induſtriæ atq; ſolertiæ officijs abſolutum, biuiorum & ambituum duplicibus ſeceſſibus, multarumq; ianuarum patens egreſſibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & ſonitum, altero per ſolem. His inquam uiſis nec debitam & conuenientem tam illuſtri operi reddere gratiam non inſipientis ſolum, ſed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uiſum eſt. Itaq; ego pro uirili, cũ opus ipſum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & perſolui. Cæterum, ſi deus aliquando conceſſerit & lauandi copiam, non dubium eſt, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

[illegible]

ARGVMENTVM.

[illegible]

QVO tempore Bacchus aduerſus Indos ductare exercitum inſtituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulam uobis Bacchicam percẽſere) ferunt uſqueadeo eum initio ab Indiæ incolis fuiſſe contemptui habitum, ut accedẽtem etiam ſubſannarent. Magis autem temerariam illius audaciam miſeratione proſequendam eſſe opinabantur, tanquã actutum ab elephantis proculcandum, ſi acie inſtructa illis occurriſſet. Siquidem inaudiuerant, ut ego exiſtimo, ab exploratoribus abſurda & monſtroſa de illius exercitu renunciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes ex mulieribus inſanis & furentibus collectæ forent, thyrſo redimitis, pelles ceruinas indutis, & haſtas quaſpiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrſo cõfectas: tum ſcuta quæpiam leuia & reſonantia, ſi quis ſaltem uel leuiter attigiſſet. Quippe clypeis aſſimilabant & tympana, eſſe prçterea in exercitu iuuenes quoſpiam agreſtes et nudos, qui ſaltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferẽ hœdis recenter natis ſolent ſuccreſcere. Ipſum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbeſcente barbitio pubeſcentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, ſecundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis ſtaturæ ſenũculum, corpore perobeſo & uentricoſo, ſimijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, ſcipioni innitentem, pandum aſellum utplurimum equitantẽ, amictum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie ſocium. Alterum uero hominem monſtroſum, inferioribus corporis partibus hircũ referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda inſuper barba inſignem, iracundum, & animo ad furorem propenſo præditum, altera manu ferentem fiſtulam, dextra uero incuruum baculum, ſemet attollentem, ac tota caſtra circum

ſaltan-

ſaltantem, quem mulierculæ exterrere ſolent, comasq; uento diffuſas concutere, quoties acceſſerit, neque non uociferare euohe. Quo uomine, ut mihi coniecturam facienti, uiſum eſt, dominum ſuum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam diſcerptos eſſe, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras eſſe planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum ſpeculatoribus annunciantibus cognouiſſent, ſublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contrà exercitum educere, aut inſtructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, ſi cominus mulierculæ in eos impreſſionem ac impetum eſſent facturæ, illis & uincere turpe eſſe, & mulieres inſanientes neci dare unà cum duce effœminato, ac ſene modico & uinoſo, adiuncto etiam alio ſemiuiro milite, nudisq; ſaltatoribus per omnia ridiculis facinus eſſe parum memorabile. Poſtea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuaſtare, & uiris deuictis ciuitates igne abſumere [illegible]ciatus eſt, iamq; in breui temporis ſpacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam uſque à fulmine paterna ſunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus deſuper poſitis aduerſus illos mouerunt aciem, etiamdum hoſtilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properantes ipſis cum caſtris imberbem illum imperatorẽ. Poſtquam uero propinquiores facti ſunt, & utraq; acies utriq; eſſet ſpectaculo, Indi locatis ante [illegible]citum elephantis phalangem adegerunt. Ceterum, Bacchus ipſe in medio [illegible]nui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrũ cornu Silenus, ſiniſtrum P[illegible] regebat. Porro autem Satyri manipulares conſtituti ordinibus inſtruendis [illegible]rant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percuſſa tympana inſtrepuerunt, ipſaq; cymbala claſſicum cecinerunt. Ac è ſatyris quiſpiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni aſellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipſæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incurſarunt, ſuccinctæ draconibus, atq; ex ſummis thyrſis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum ilico declinantes nullo ſeruato ordine in fugam ſe dederunt, neq; intra teli iactum conſiſtere ſuſtinuerunt. Ad poſtremum autem omni ui capti atq; ſubacti ſunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim ſubſannauerãt, re ipſa experti quàm non oportuerit prima ſtatim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permulti mihi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me inſanire aut prorſus temulentum eſſe ſuſpicemini, ſi mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Exiſtimantes enim, ſatyrica & ridicula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidẽ habuere, atq; haud ſcio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem aſſequuntur, quaſi parum neceſſe ſit uinoſis & laſciuis mulierculis, & ſaltationibus ſatyricis ad elephantes deſcendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia ueniſſent, thyrſi loco inuento ferro, neq; ſic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidẽti animo illis annuncio, quòd ſi in præſentia quoque ut antea facere conſueuerunt feſtiuitatem ſpectare ſæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos contempſerint, ſed æquo largius ad ſatietatem uſq; ex cratere illo hauſerint, & illos bacchico numine afflatos indecorè inſaníturos, neq; non perſępe nobiſcum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim eſt audire, quicquid animo ſuo gratum fuerit, faciant. At ego poſteaquam adhuc in India peregrè uerſantur, ſtatim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præſenti inſtituto alienũ erit, percenſere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui leuum Indi fluminis litus

littus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usque ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas ibi prouenientium locum opacitate sua pucherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Sileno sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deũ celebrantes, bibuntque de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nã iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaque quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque haustam de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, ilico ad prodigiũ usque obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referẽs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela graui, tum spiritu dulci rũpit silentium, ac subitò è mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quo minus non continuis uerbis diffluat, longasque orationes contexat. Et profectò quæcunque dixerit, prudẽter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illum rhetorem hybernis niuibus consimilia differit. Neque uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componunt in profundam usque uesperam. Inde iã discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterũ quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum exposui. Quòd si senex imperfectam, quam inchoauit orationem reliquerit, neque solis occasu interueniente & temporis angustia exclusus eandẽ ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi inchoatæ adiungit, quæ superiori anno dicentẽ non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaque amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in caussa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatè dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium.

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

P[illegible] quòd, quantum ad argumentum [illegible] studium [illegible] grandior adhuc in eloquentia exercitatione [illegible] ipsa eloquentia depingitur [illegible] exemplo [illegible] ut ipse sit, etiam consolans, quo apud Gallos [illegible] imaginem seu typum [illegible] sacerdote quodam [illegible] senioris imagine. Fingit autem [illegible] fuisse perhibentur, [illegible] singulorum pictura [illegible] sibi [illegible] esse. etiam Homeri [illegible] aliorum poëtarum locis [illegible] quàm [illegible] in ipso orationis contextu ac serie uidere satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliq sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum ex[illegible]stã colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius [illegible]t Iapetum quempiam

u

ex his qui apud Inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atque tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam perperam facere Gallos, quum eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsorum incursasset, prædas agens id temporis, quum Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium plerasque regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum uinculis usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neque de fugiendo cogitant, quum alioqui cômodè possint, neque prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentē obtendunt, sese resupinantes: uerum alacres ac læti sequuntur, ducentē admirantes, ultrò festinātes omnes, & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quum non inueniret pictor unde catenularum summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauā, læua arcū tenente, summam dei linguā perterebrauit, atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirū ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quum diutius assistens essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiā, qui propius astabat, nostratiū literarum non indoctus, id quod declarauit, quum Græcanicam linguam absolutè sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophorum, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquā arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio longè robustior extiterit: nam quòd senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poetæ:

> Obduci iuuenum densa caligine pectus:
> Contrà senectam posse quiddam dicere,
> Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam ædunt, uidelicet floridam quandam uocē: nam liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguā trahit senex hic Hercules, qui nō aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguę cum auribus esse cognationem. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea pertusa est: nam memini, inquit & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere:

> Siquidem uiris loquacibus
> Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē, ut quicquid egit, id oratione facundiaque confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo plera que sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, animā saucientes: unde pennigera dicta uos quoque nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quique iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet [a]bdicassem, rursum me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandu[m], in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uere[b]ar, ne cui uestrū uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasi

quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam perijt tua. Tum illud:
Ac te corripuit cariosa senecta, minister
Inualidusq; tibi, & segnes tardiq; caballi:

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & si qua sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ô Teie uates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nunc uel maximè tempestiuum fuerit, facundia repubescere, florere, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac sæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non est, nequando quis præter spem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; senectutem ipse consoler animemq;, adeo ut non sim ueritus nauim iam olim in terram subductam denuo reuellere, suisq; instructam armis, medium in pelagus demittere. Cõtingant autem à uobis ô dij, afflatus secundi, quando nunc uel maximè, præsente bono atque amico uento nobis est opus: quo si digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

[illegible]

ARGVMENTVM.

E[illegible]

QVAM super electro poëtæ commenti sunt fabulam, ea & nobis planè persuasis fidem fecit, esse scilicet in ripis Eridani populos, quæ lachrymantes illud destillarent, Phaëtontem lugentes, easdemq; Phaëtontis sorores fuisse populos. Deinde iuuenis casum luctu prosequentes, in arbores fuisse commutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarum electrũ defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audissem, in spem ueniebam, ut siquando ad Eridani littora delatus essem, unam accedens ex arboribus, ac recluso sinu & cortice, nonnullas me suscepturum lachrymas, ut ego quoq; electrum possiderem. Et sanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cõmodum traijciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circum circa oculis obissem atq; perlustrassem, aut populos uidi, aut electrum conspexi, sed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me atque interrogante, quando uero ad populos electrum de se præbentes deueniemus, riserunt nautæ, atq; manifestius si quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percẽsui, Phëtonta fuisse Solis filium, & hunc ubi iam adoleuisset, à patre postulasse, aurigandi copiam sibi faceret, ut unius diei cursum &

ipse conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuisse, ac postulata præstitisse, hunc autem inter aurigandum è curru delapsum & deiectum perijsse. Porrò illius Sorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapsus est apud Eridanum in populos fuisse transformatas, et iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunque, inquiunt, hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuisse adparet, teque dolis produxit & mendacijs. Nos uero neque aurigam ullum delapsum nouimus, neque eæ penes nos sunt, quas tu iactas, populi. Quòd si quid eiusmodi apud nos esset, num putas duorum obulorum gratia nos ita laboriose remigaturos, aut nauigia aduersus fluminis impetum tracturos: quibus promptum esset minori negocio & sudore ditescere, populorum lachrymas colligentibus? Hæc cum dixissent, non mediocriter sanè nautarum dictis sum pudore affectus. Confusus autem obticui, quòd reuera puerile quiddam passus fueram, habita fide poëtis, adeo monstrosa mentientibus: quippe quibus studio est nihil sani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac spe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, non secus atque si è manibus electrum deperdidissem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potissimum uti uelim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rursus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium consistentes dulcem illum concentum uobis absoluunt, ex utraque parte littoris? Siquidem & illos Apollinis assessores fuisse perhibent, homines canendi peritia, & suauitate excultos & celebres, post id in aues esse commutatos, eamque ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, necdum Musices esse oblitos. Illi uero sublato risu: Tu quidem, inq[illegible] facies patriam nostram, & fluuium mendacijs infam[illegible]. Nos equidem semper remigandi studio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano con[illegible] nonnunquã cygnos conspeximus in fluminis paludibus, qui incomptam & [illegible] uocem, & sonum pa[illegible]mum edere solebant, ita [illegible] Sirenas esse confirmare possis. Cæte[illegible] dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in somnio quidem can[illegible] quam audi[illegible] unde nam i[illegible] de nobis conficta in ho[illegible] [illegible]uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum est credentes [illegible]cipere, ijs quibus singula quæque iusto magnificentius narrare atque extollere moris est. Quare & ego nunc de meipso in metum uenio, ne & uos, qui nuper uenistis, ac nos primum audistis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos sperantes, tandem non multo pòst abeatis, & eos qui uobis magnifica de me sunt polliciti, subsannetis, multas eiusmodi uerborum diuitias in orationibus meis repositas affirmantes. At ego Deos testor, talia me ipsum de orationibus meis superbè et magnificè iactantem, neque à uobis neque ab alio quoquam unquã auditum esse, neque pòst quenquam ita insolenter agentem auditurum fore. Neque tamen fieri potuisse nego, ut in alios non paucos incidas quospiam Eridanos, quorum orationes non electrum solum, sed aurum quoque destillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos superant poëticos. Mea uero dicendi ratio quã simplex sit ac minimè fabulosa uidetis, neque ullam habet modulationem admixtam. Quocirca uidendum est, ne idem tibi imprudenti contingat, maiore de nobis spe animo concepta, quòd persæpe solet accidere sub undis aliquid spectantibus. Siquidem existimantes tantæ magnitudinis illa esse, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra splendorem, quibus iam subtractis, multoque minoribus inuentis, discruciantur animo. Iam ergo tibi prædictum sit, ut effusa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hausturum, antè te ipse ob spem falso conceptam condemnabis.

Muscæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

Declamatio est, ex eorum genere, quæ exercendi ingenij caussa tractari solent, adoxa pleraq; & ipso argu
mento, dicentem parum iuuantia. Qualia statim ab initio inde sophistas tractasse, etiam ex Isocrate appa
ret, qui in Exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempestiuam in rebus friuolis, & à communi usu alienis,
diligentiam illorum ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus discipulorum magis, quàm sui ostentandi
caussa, huiusmodi argumenta tractasse: nempe ut horum exemplo, etiam ad seria copiosiores, & ad inueniendum
promptiores illos redderet. Et ex superioribus præfationibus satis apparet, illis tum temporibus cum hæc scri
beret, rhetoricam publicè professum esse, siue hoc in Gallia, ut quidem ex Hercule aliquo modo coniecturam fa-
cere licet, siue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia persecutus est, quæcunque de musca
dici, aut inueniri possunt, ut uix aliud copiosius quicquam in hoc genere tractatum reperias, adeo, ut si explica
re oratione, atq; amplificationibus illustrare singula uoluisset, planè illud, quod ipse in fine uereri se ait, ex mu-
sca elephantem fecisset. Principio enim quæcunq; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad usum item
eorum pertinet, ita singllatim persequitur quæq;, ut nihil prætermissum possis dicere. Deinde uero & ad inte-
riora, & ad animum transiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa commendat, adhibitis etiam ad hoc
testimonijs Homeri. Postremo neq; illa intacta reliquit, quæ quasi à fortuna accepisse uideri potest, ut Reminis-
scentiam istam, ob quam cum Hermotimo Pythagorico confert quoq; illam, Deinde & uictus, & dietæ rationē,
& quòd aliquando ex hominibus transmutata fuit, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerunt.
& alia, quæ in contextu ac serie orationis facile cuiuis apparent.

MVSCA est sic minima uolucrum, ut possit cum muscellis &
culicibus comparari: sed tanto illis est maior, quantum ipsa
ab ape relinquitur. Pennata est auten, non eo modo quo cæ
teræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent
corpore, hæ uero uelocibus utuntur & pernicibus alis. Sed
ex pelliculis sunt illi pennæ, quemadmodum locustis & ci
cadis & apibus, sed tanto molliores habet pennas, quanto
Græca ueste tenuior & mollior est Indica. Si quis muscam
diligenter inspiciat, quando in sole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam
coloribus ut pauones uidebit. Est illi uolatus non continuo pennarum remigio
ut uespertilionibus: neq; saltu, ut locustis: neq; cum stridore, ut uespis & crabro
nibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem se moueat. Adde quòd nō uo
lat quietè & cum silentio, sed cum cantu & melodia: non item immitē & sæuē
quemadmodum culices & muscellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut uespa-
rum horribilem ostentans sonum, & minacem, sed tanto uolat his suauius mu-
sca, quāto sunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput
quidem tenuissimum collo continetur, & est uersatile, non compactum & affi-
xum humeris, ut est locustarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum
habent. Pectus est benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut uespis astricti
ualde & complexi. Aluus autem minuta est & ipsa, & thoraci etiam similis, zo-
nas latas & squamas habens. Vlciscitur tamen non aculeo ut apis & uespa, sed o-
re & proboscide, quam & ipsa eodem modo habet uel elephanti, præpasciturq;
& assumit, & inhærens continet concauo uase in summitate proboscidis: ex ipsa
uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & suauis est ipsi
uel sanguis non magno cum dolore haustus, eorum quos pupugit. Sexipes ue-
ro est: quatuor solis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus uti-
tur. Videres igitur ipsam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem
sublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Nascitur autem nō statim
talis, sed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: de-
inde sensim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit
paruum uermem, qui musca fit: postea conuiua autem & contubernalis, & com

mensalis hominum, degustat omnia, pæter oleum: mortem enim ei affert epotū oleum: & tamen breuis est uitæ, ualdē enim angusta data est illi uita. Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uersatur: nocte uero quiescit & silentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, sed contrahit se, & non mouetur. Non paruam esse eius intelligentiam queo dicere, cum insidiatorem & hostem suum araneum effugiat: insidiantem enim & obseruat, & contrā intuetur, declinans illius impetū, ne capiatur irretita, & in bestiolæ incidens casses. Fortitudinem enim & robur ipsius non oportet dicere, sed Homerus poëtarum maximus cum quæreret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, sed audaciæ muscæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, sed fiduciam esse illi refert: Quanq; est (inquit) repulsa, non desistit tamen, sed est appetēs morsus. Sic autem laudat magnopere muscam & amplectitur, ut non semel, neq; paucis in locis de ea meminerit, sed sæpe exornat sic carmina commemorata musca: nunc enim gregarium eius uolatū ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantē comparās quando à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muscā rursus ducit in exemplum, At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis est, quōd mordens aliquid, uulnerat, non hominis solum pellem, sed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingressa rugas, & pro magnitudine proboscidis lacerās. Coitus uero & uenereorum, & nuptiarum est ipsis multa libertas, nec, ut galli, cū inscenderit mas statim resiluit, sed uehitur à fœmina diu, fertq; illa sponsum, conuolantq;: nec aërium illum coitum uolatu destruunt. Obtruncata uero capite musca plurimum uiuit parte reliqua corporis, respiratq;. Quod autem est maximum in natura ipsarum, non est silentio prætereundum, quod Plato in sermone de anima, deq; animorum immortalitate solum præteriisse mihi uidetur, mortua enim musca superinfuso cinere reuiuiscit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerē persuasum sit omnibus, quōd illorū quoq; immortalis est animus: siquidem & digressa reuertitur iterū, & agnoscit, & suscitat corpus, muscamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quōd sæpe cum reliquisset eū anima, per seipsam ibat peregre, deinde reuersa implebat iterum corpus, & suscitabat Hermotimum. Et quanquā ociosa & remissa est musca, uescitur tamen quæ laborātur ab aliis, & plena ubiq; est ei mensa: nam ipsi & capræ mulgentur, & apis non minus muscis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obsonia condiunt, & degustat antequā ipsi reges, deambulansq; per mensas unā cum ipsis conuiuatur, & simul uescitur omnibus. Tugurium aūt seu nidum non in uno loco constituit, sed errabundum uolatum tollēs, more Scytharum ubi à nocte deprehensa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignum putat aliquid latens efficere, neq; quid turpis facere existimat, quod in luce factum, sit ipsi dedecori. Ait uero fabula perpulchram olim mulierē fuisse muscam, loquacem tamen & garrulam & cantatricē, & in amore contendisse cum luna ambas eodem tēpore Endimionis: deinde cum dormientem adolescentulū assiduē excitaret, friuola loquens & cantans, & circa ipsum lasciuiens ęgrē illum tulisse: lunam uero iratam in hoc animal transmutasse muscam, Et nunc propterea omnibus inuidere somnum, qui dormiūt Endimionis memorē, & adolescentulis præcipue & teneris. Morsus autem ipse & cruoris auiditas non rusticitatis, sed amoris est & humanitatis signum: nam eo quo potest modo fruitur, & ex pulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento musca, poëtria perquā formosa & docta, & alia perinsignis Atheniensiū meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor usq; eum musca mordebat. Sic autē neq; comica gratia dedignata est, neq; muscæ nomen exclusit à scena, neq; pudebat parentes hoc nomine filias

as appellare. Tragœdia uero magna etiã cũ laude de musca meminit, sic in his: Graue quidem & molestum est forti robore Saltare muscam in uirorum corpo „ ra, ut cæde impleatur: uiros autem armatos hostilem hastam timere. Multa eti „ am de musca Pythagoræ possem dicere, nisi nota omnibus esset historia. Nascũtur & maximæ quædam muscæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero canes sonitu asperrimæ, & uolatu uelocissimæ. Hæ & longissimæ uitæ sunt, & tota hyeme incibatæ perdurant, cõtractæ præsertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud est admiratione dignissimum, quòd utrunq; & fœminarum, & marium faciunt; conscenduntq; uicissim, ut Mercurij & Veneris filius, qui mista natura fuit, & duplici forma. Possem etiam adhuc multa dicere sed finiam orationẽ, ne uidear secundũ prouerbiũ, ex musca elephantem facere.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO.

ANASTASIO INEERPRETE.

ARGVMENTVM.

Acerba quadam irrisione obiurgat, ex popularibus suis, ut uidetur, quendam, diuitem, & multos undiq; libros commercantem, cæterum indoctum, & nullis bonis studijs conuersatum. Illud ostendens, quòd non librorum copia, & speciosa supellex, sed assidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propositione statim exorditur quoq;, ut dicat, Errare illum, si quia libros multos ac preciosos habeat, propterea se putet, inter doctos ac eruditos recensendum esse. Rationes sumuntur à caussis, & qualitate personæ, uidelicet quoniam ipse prorsus literarum ignarus sit, & non libri, sed librorum lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, sed animus præsens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentum postea multis similibus & exemplis, per inductionem amplificat, quorum pleraq; eiusmodi sunt, ut miram elegantiam ac festiuitatem habeant. Postea autem & factum illius in suspicionem uocat, & à caussis finalibus criminatur, quas ipsas quoq; ut uanas & indignas plerasq; cõfutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, seu regis, ut ipse uocat, gratiam ambire: quam & à circumstantijs personæ refellit, & stulticiam illius comparatione quadam depingit. Ad postremum grauiter atq; acerbè obiurgat illum, & commonet quibus rebus relicto hoc inutili coëmendorum librorum studio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei consulat, ac famæ ipse suæ.

AT crede mihi, quod tu putas, haud ex eo consequere quod agis. Persuasum enim cum habeas futurum, ut si omni studio optimos undiq; libros coëmeris, ipse quoque inter doctos ac eruditos ponaris. Planẽ tibi diuersum accidit, atq; hoc demum argumento, tua inscitia & inertia uulgo proditur. Tametsi profectò optimos codices minimè comparas, sed ut quisq; à bibliopola laudatus est, fidem habes, ac prorsus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt, istisq; codicum cauponibus pulchrè partus es thesaurus. Nam quo pacto tu queas dinoscere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? nisi inde conijcias, quòd arrosi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineisq; utaris æstimatoribus: qui enim credam liquidò ac certò hæc te posse peruidere? Et ut dem tibi hanc cognitionem perspectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus Atticus omni cura absoluta descripserunt, quid hinc tibi commodi redit hominum ineptissime? qui neq; scriptorum speciem consideras, neq; profectò magis uti scis, quàm cœcus frui pueri uenustissima facie. Ac tu apertis quidem oculis, & me hercle ad tædium usq; libris incumbis, & nonnulla ualde festinata lectione percurris, ut sæpe lumina os anteuortant, sed hoc non etiam satis est, nisi noris uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, sensumq; scriptorum intelligas, & quæ structura sit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amussim

cuncta autor exegerit mox cernas, ambigua, syncera parum ac concinna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureum ramum à Musis, tu quoque accepisti? Sed Helicona certe, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato nō piguit has congredi, at qualis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, sat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede eijcerent, ne Olmeum aut Caballi fontē quibus gregibus sanè horumque magistris sitim sedare permissum erat, polluat. Non credo te esse tam impotentem, tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerē probatos codices tibi faceres familiares, uel quòd hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturum spes est, si ingentem librorum aceruum congesseris. Proinde si hoc es animo, age cōquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiam, quæ octies huius Oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias affixos tibi ubique circūferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem semper in manu portas, legisque semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, sed Asinus micans auribus lyram auscultas.

Quòd si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, præciosa profectò res erat, et uobis tantum diuitibus propria, si quidem ueluti in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone rustico utuntur, mente nihil ualent, quales meritò sunt, qui in honesti & turpis cōtemplatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, isti diu noctuque in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipsæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autornm scripta complectuntur.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam responde, aut quia infantior es quàm ut possis, saltem annue, uel abnue ea quę sum rogaturus. Quæso te si quis tibia canendi artis ignarus prorsus, forte sit nactus Timothei tibias, aut quas Ismenias septem talētis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic rei erit, qua scitè uti nequit? Rectè sanè abnuisti? Nam neque quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nūquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoque. Eodem pacto igitur, & ratem gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumque impetus munitissimam sit nauē sortitus, hic uero Centauro satum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque derisum iri opinor, quòd neuter suis bonis uti possit: Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censes aliud hoc suo facto quàm risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quique hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid cani cum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis uterque pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

dutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum comminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mer cari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq;? qui cum clauda mente sis, ac ficulneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer recte possit ingredi. Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poësin sæpenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquam qui isthic depictus est, uehementer ab surdus homo, mutilo ac portentoso corpore, qui isthic cōcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putás ne propterea fortem iuxtà & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alueum turbet trucida toris Phrygum cruore, Occidat pôst Lycaona & Asteropæū, Hectorem, cum ne Meliæ quidem pōdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius di ces, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorum o neri, siquando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, de inde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearum dū in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum dehonestaturum primum panopliæ opificem, deinde etiam dominū. Tu uero nunquid animaduertis pror sus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cuius aluta purpu rea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scripto ris dignitatem. Hæc cum facere te uident, nō solum eruditi ridere solent, sed tui etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quòd Pythijs gestū memo ratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certami na ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neq; robore, neq; pe dum uelocitate esset præditus, facile cogitauit. Verum cythara & carmine om nibus præmia prærepturum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quemq; e cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri folijs plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara uisu mirabile, apparatu diues, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus scul pta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euan gelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thespin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucens, ip sa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe reples set spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, iners q; & incompositum, simul dum immodicè cy tharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi homi nis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum e rat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scenam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem tempo ris spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius lignei erant clauuli, ipse uestem indutus uix unà cum serto de cem denariorum precij. At ille & bellum edebat carmen, & ritè sicut ars po scebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne qui[illegible]quam cythara ac annulis [illegible]

III.

istis sese ostentasset. Et aiunt sic fuisse allocutū: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper sum, Delphica oportet esse contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quòd cum neminem tui misereat, oderint omnes istas tam ineptè superfluas delitias. Mirum uero ni pulchrè tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem spectatorum cachinnos quicquam moraris. Arbitror autem non intempestiuum esse, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem: Cum Orphea Thressæ mulieres dilaniassent, ferunt, caput uatis unà cum lyra, cum primum Hebrus excepisset, in nigrum Pontum eiectum, at itaque simul natasse, caput ac lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canente, hàc uentis chordas percellentibus aptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utrisque ereptis, caput sepulchro condiderunt, lyram autē suspenderunt in templo Apollinis, in quo cum benè longum tempus fuisset adseruata. Multis annis pòst Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabātur audisset, quòd bestias hac demulsisset Orpheus, plantas & saxa mouisset, quodque ipso iam cæso tamen per undas lata nemine modulante resonasset, capitur incredibili amore habēdi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto sacerdoti persuadet, Orphei lyram, alia supposita, sibi det: qua accepta parum tutum ratus interdiu hac in urbe ludere: nocte sinu occultam efferens, solus in suburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram pulsare incipit, ac chordas perturbat, sperans stolidus & imperitus artium, iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percussę fides redderent, quo cunctos permoueret, & animi affectus quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Musices hæres. Dum hæc agit, uicini canes strepitu, qui in eo loco erant plurimi, exciti, coëunt, ac infelicem istum Cytharœdum decerpunt, quod ipsum solum cum Orpheo commune habuit, postquā canes adduxerat. Manifestissimè igitur ostensum hoc exemplo est, non lyram esse, quæ homines & feras lenierit, sed artē ac carmen, quæ præ aliis excellentia, mater, Orpheo contulerat, lyra nihil à quibusuis barbitis differente. Quorsum uero attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum nostra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc superstes est, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denariis mercatus est, sperans futurum scilicet, ut si noctu ad istam lucernam legisset, mox Epicteti sapientiam somniaret, & similis efficeretur admirando seni. Sed nuperrimè alius quispiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam insiluit, reliquerat, emit talento, custoditumque etiamnum inter reconditas ac charissimas opes habet, ostentatque non secus ac Tegeatæ Apri Calidonii tergus, & Thebani ossa Geryonis, & Memphitæ Isidis capillum. At ille tāti boni possessor, ipsum se quoque stulticia & turpitate superauit. Viden' quàm pessimè res tuæ habeant? & quòd caluariæ fuste opus sit? Ego uero etiam Dionysium quondam scripsisse Tragœdiam accipio, sed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dedisset legēdas Philoxeno, nec ille adulari posset, sed salibus incesseret scriptorem, sæpenumero in lapidicinas cōiectus est. Cum autem Dionysius contemni sese, & uulgo fabulam esse comperisset, nullæ operæ ac impensæ pepercit, ut Aeschili pugillaribus, quibus sua poëmata describere fuerat solitus, potiretur: quibus acquisitis, iam se plenum ex Aeschili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè absurdiora scribebat, quale est Doricum illud: ἥκει ἁ Διονυσίω γυνή. Et iterum: οἴμοι γυναῖκα χρησίμην ἀπώλεσα, nam hoc quoque inde sumptum est. Et hoc: αὐτοῖς γὰρ ἐμπαίζουσιν οἱ μωροὶ βροτ. Hoc tamen postremum non parum rectius in te quadret, quàm Dionysium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obsecro quid consequendi spes est? quòd libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet resecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, sic agis tanquam fructum

fructum inde percepturus, & factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui sic loqueris, ac potius qui piscibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas, dictu fœdum est: hoc certè aiunt, tuam illam obscœnitatem extremè odisse uniuersos, quòd si librorum hæc esset culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas: dicendi uirtutem, & honestè uiuendi rationes, dum quæ bona sunt imitaris, quæ mala, deuitas: quando neutrum spectatus es, quid aliud cõparasse dicemus te, quàm ludum muribus, & tineis habitaculum, ac seruis, si negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint, uerbera. Sed quod sum nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam adferat: si quis fortè fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget: autor quis sit, orator, historicus, poëta? ac tu ex inscriptione doctus, aptè dicas quæsitum: postea, ita ut fit, dum sermo familiaris progreditur sæpe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas, nõne optes tum ut tibi tellus dehiscat, qui in tui perniciẽ uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conspexisset ineruditum quendam pulcherrimum librũ legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit, arreptum codicem lacerauit: Satius est, inquiens, semel à me, quàm à te toties dilaniari Penthea.

Scire autem peruelim, quod ego nulla, quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possum, cuius rei gratia tanto studio in hoc sis uersatus. Nam fructus & usus causa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducat surdus, scortũmue spado, uel nauem, qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum. Sed fortassis hac re tuas opes iactas, dum palàm facis, etiam in res tibi nihil utiles, ex immensis diuitijs esse quod insumas. At enim, quantum ego, qui & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te locupletis istius hominis testamento, dolo fraudeq; mala subingessisses, iamdiu ugnum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest, ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules, quo fidem facias assentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantes te, non modo bellum & amabilem rhetorem, sed sapientem quoq; & historicũ, qui secundum non inueniat. Fertur quoq; orationes quasdam te in conuiuijs ex more recitare, ac illos terrestrium ranarum instar, sitibundos exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui omnia credis, sicut illud nuper, te uni cuipiam regi adsimilem, quemadmodum Pseudalexander quondã ac Pseudophilippus, et superioribus annis Pseudonero, & qui alij hoc modo mentiti sunt. Nec mirũ est hominẽ insulsum ac te stolidum sic affici, & lectica uehi, aut illum regis incessum, uultũ, habitum deniq; totũ studere imitari, gaudereq; si quis te huic conferat. Quid hoc mirum, inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clarissimus, dicitur ita ab assentatoribus fuisse corruptus, ut se Alexandro illi similẽ arbitraretur, quanquam istorum sacrilegorum opus palàm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur, & tamen ille in hoc erat, expressam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ cõtumelia affeci Pyrrhũ, quòd tecum comparaui, uerum quod superest, pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus postq; ita esse in animũ induxerat, nemo erat omniũ qui diuersum uel sentire uel loqui uellet, donec uetula quædam eius Larissę hospita, id quod res erat prolocuta, uesaniam hominis repressit. Ille enim cũ Philippi, Perdiccæ, Alexandri, Cassandri, aliorumq; regũ Macedonũ imagines ꝓtulisset, rogauit: cui nã ex istis simillimus uideretur, omnino ꝓ certo habens fore ut Alexandro pronũciaret. At illa diu cõtata, tandẽ Batrachioni inquit, erat enĩ quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho perq; similis. Tu quoq; quem ex histrionicis cynędis refer..., tacere malo. Sed quòd uniuersi

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conueni-
re putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum sis,
uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudi-
bus efferũt. Quorsum uero has nugas? cum caussa sit in promptu istius tui libro
rum coaceruandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nũc demum animad-
uerti. Nam quòd opinare, prudenter hoc inuenisti, ideoq; in magnam spem ere
ctus es, regem intelligentem uirum, & in primis amãtem doctorum, postquam
didicerit quàm des operam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defutu
rum. Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs ef-
fusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ ui-
tæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudi-
nem agas; an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis a-
deo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atq; utinam loquentem
possemus audire, ac lauantem daretur contueri, quanquam quia aliter putas, nõ
attinet te in publico uestibus exutis cerni: nec enim serui tui tacebũt, quæ noctu
indigna relatu facinora edis. Responde igitur mihi hoc quoq;: Si Bassus ille no
ster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui
nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurciciei genere fu
rere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauã
manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam fa-
ctus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcẽ
ta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fu-
cus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est; Ci-
tius septem Elephantas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum
leonina pellis hunc non occulat, tum speras libello contectus posse latere? Sed
fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo
quòd bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sed à se-
ipso, & quotidianæ uitæ modo petere conueniat. An uero confidis aduocatos
ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed
sæuos homines perdituros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem reda-
cturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorũ
codicum uni cuipiam ex eruditis copiã facere, simulq; ex ista nuper extructa do
mo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostãt, reddere partem saltem mul
torum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros
possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde con-
sidera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem iudicio rectissimum fue
erit, si missa feceris ea, quæ non magnopere ad te pertinẽt, ac illum alterum mor
bum curaris. Et pro ministris (sic tamẽ ut ne perpetua emptione res domesticę
deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te di-
grediãtur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandum
designatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœnissima de te mane domo egressus
narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum
aderant, quãm indignè tulerim, & uix manus cõtinuerim, iratus tui caussa, ma
ximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui &
ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum,
bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps ab istis
quibus te adsuefecisti retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit.
At illud alterũ, ne in posterum libros cõmerceris, facilè obtinebimus. Doctus
es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modo nõ in summis
labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, ui-
cia, dictionum Atticarum usum, ac planè scitus es, & in omni scientiarum gene-
re primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pin
sere

fere, quando decipi te iuuat. Ego uero perquàm uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri sint, quibus potissimum te occupes, Platonis, Antisthenis, Antiochi, Hipponactis? Aut spretis his, magis Rhetores in manibus habes. Aeschinis orationem aduersus Timarchum? [illegible] ra, nec est cur legas. At in Aristophane & Eupolide [illegible] percurristi totam fabulam. Num alicubi [illegible] te poëta, nuncubi puduit te agniti flagitij?

Hic autem iterum miramur, quali [illegible], qualibus manibus libros uerses? Quādo? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? [illegible] istis alijs es intentus? aut ante uestra exercitia, quę nisi cum caligine terra est obducta, aggredi non ausis. Missos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quanquam hoc quoque indignum est, debuerasque Euripidis Phædram saltem uereri, qua mulieribus succenset, ac inquit:

> Nullas tenebras expauescunt conscias,
> Neue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quòd si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorū gloria, hac scilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne sit in ore tibi ueterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te meritorum. Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugas esse meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non cessabis libros coëmere, cum ab eruditissimis quibusque rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici sint, sed ut utiles uerbis & sententijs uerborū.

An uero speras ista opinione tuam inscitiam posse occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Nescis autem quòd imperitissimi Medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciūt, argenteis, scalpellisque auro insignibus superbiunt, cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem rectè capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambesum, sed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocosam faciam comparationē, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, nouaculam tantum ac forpicē & mediocre speculum habere. Sed ignari artis, etiā si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere, artis quod nihil calleant tonsoriæ. Acciditque hoc risu dignissimum, quòd plerique apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis comūtur. Et tu alijs quidem cui usus esset commodare librum, certè posses, ipsis uti nō potes, tametsi nulli commodasti unquam, facisque hoc tantum quod canis in præsepi, qui, cum hordeo non uescatur, equum tamen uolentem pasci, haud sinit.

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

[illegible] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

A[illegible]

[illegible] siue imagine. Atq; exinde ad [illegible] desinit primum Calumniam [illegible] quales sint, & ubi potißimum uersentur [illegible] studijs intenti sint [illegible] innocentes [illegible] describit. Hinc ipsum quoq; [illegible] dissimulatione quadam prosequitur [illegible] similibus. Postremo quom illum depingit, qui Calumniatori [illegible] quid quisq; faciat, tractat [illegible] per occupationem quæstione [illegible] ob oculos ponitur.

PERNICIOSA res Ignorãtia est, & uarijs modis noxia mortalibus, non solum communi hominum uitæ tenebras quasi offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare solita, sed pridam offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare solita, sed priuatas quoq; singulorũ rationes miscens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; qui in tenebris errant, imo haud aliter quàm cæci, iam huc, iã illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes est situm, non uidemus: formido est his capi, à quibus etiam quàm longißimẽ absumus. Deniq; in rebus humanis nihil tam faustè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpolet. Hinc sunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidũ, aliæ item aliorum calamitates. ferẽ enim quidquid malorum scenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compositũ proficiscitur. Illa uero cum aliàs potest plurimum, tũ noxia est immodicẽ, siquando in calumnias familiares, & mutua inter se amicorũ crimina incidit. Quibus solent, & intestinis dissidijs res domesticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos sæuire parentes, nati parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Itaq;, quo pacto caueri facile possit, & qualis nam sit calumnia, unde originem trahat, quantum ferẽ efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem subijciam, Apelli Ephesio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem cõiurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta est, insimulatus esset, quãquam neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodotam nouerat, nisi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cũ Theodota principe factionis uisum familiariter congredi, conuiuari, secretò item et in auriculam inter conuiuandũ colloqui. Paulò pòst et defecisse Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tũ Ptolemæus præter modũ, cum & aliàs non satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeo excanduit, adeo admiratione calumniæ percitus est, ut coniecturis quæ caussæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, nõ animaduerterit calumniatorem Apelleæ artis æmulum esse, dein fortuna minori Apellem, quàm ut Pelusium prodere posset? hunc item beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tumultu insolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratum, clamat. Ac nisi quispiam e socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis misertus, nihil ei commune cum seditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi malè conscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit. Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contrà periculi memor, tali est imagine calumniam ultus. Ad dextrã considet quispiam auribus prælongis insignis, quales ferẽ illæ Midæ feruntur.

Manũ

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circũstant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipso & gestu corporis efferam rabiem, & iram æstuanti cõceptam pectore præ se ferens, sinistra facem tenens flammiuomã, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorũ minimè hebeti, cæterum planè ijs similis, qui sontico aliquo morbo contabucrunt. Hunc facile conijcias Liuorem esse. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comere: interpes picturæ aiebat Insidias ac Fallaciam esse. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula casus suos lusit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenseamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda est, & explicanda finitione quadã quæ uice iconis fuerit. Est enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admisso. Quæ definitio personis, perinde atq; comicum argumentum, tribus constat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorũ partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, si lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quasi præsultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minimè bonus uir sit, ignorat nemo. Neq; enim quisquam uir bonus amico damnum dare caussatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio benè merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniustum, sceleratum, impium. In summa, incredibilem rebus communibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uidetur in uniuersum iusticiæ pensum æqualitas, & qđ aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & itẽ quod nimium est, iniusticiæ. Qui uero clanculum absentem insectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem sibi totum adserit, aures eius anteuertit, obstruit, & inuias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanè extrema est iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Atheniensem astrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q̃ actorem Iudex audiat, dum alterius caussam honestiorem intelligat. Scelestum & crudele iudicium esse, si quid statuatur antea quàm cum accusatione comparata sit defensio. Ad hæc, sibi malè propicios deos reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures liberè indulserint, reo denegant, aut præstigijs capti delatorijs, mussitantes condemnant. Tantum á iusto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, senatus benè constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iusticia, non studio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio scitam sententiam, imò uero legem sacrosanctam audiat:

> Nec nisi librato dirimat sententia litem,
> Parte quid ex utraq; queat, ex mine caussa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neq; grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta caussa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefensum reum committat, defensurum parteis suas clancularia sectione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeò nihil audet palàm, sed perinde atq; qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profectò minimè fallax indicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi conscius est ueri, procul du-

bio, & palàm audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre. Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra, & uariæ suspiciones, & assentandi criminandicꝫ occasio multiplex in promptu est. Si quidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, sæuioribus odijs, æmulatiōe callidiore certari. Illic uideas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine cōgressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum, aut malè munitum conspiciat, quòd ferire feliciter possit. Ita studio cuicꝫ est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deijciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere euertitur, illuditur, denicꝫ ignominiose exterminatur. Contrà qui adsentandi paulò peritior est, & habiliore ad mentiendum ingenio, probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

> Vndicꝫ communi sæuitur Marte, paricꝫ
> Victuscꝫ uictorcꝫ cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimè securū. Principia inuidiæ debent inter spemcꝫ metumcꝫ fluctuanti. Exitus nihil non miserabile, tragicum, calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quocꝫ studium nequaquam facile est, simplēxue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique & accurata diligentia opus habet. Necꝫ enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia uero narret, necꝫ temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porrò defertur is plerumcꝫ qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Secꝫ primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddā in gymnico cursu fieri consueuit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij metas adijciens, spe uictoriæ è robore suo concepta, necꝫ sequenti incommodat, necꝫ omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ. Contrà, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atcꝫ in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & ni succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicicijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias, & incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniā faciant, non quod fortuito casus ostendit, prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu obseruent, ne quid absonum, aut alienum, à caussæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiuendi suas technas comparent, aptè illuditur. Quòd si auditorem zelotypum norint: annuit, inquiunt, ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium, alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt. Sin poëticæ studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuum non probatur, hiulcum, lege solutū censetur. Ad religiosum; en ille de pietate, de dijs malè sentit, sacra detestat̄, prouidentiā uniuersi guber

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua parte singuli pręstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, uero cognoscēdo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saliisset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephestiona nollet: nam posteaquam is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephestion haberetur. Continuò ei templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephestionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel cuntaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, inflammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephestionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Deniq; arę & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quòd non modo dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrū duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymasset pręteriens Hephestionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephestiona iuratus, eum sibi in uenatione augusta specie, deū clarè uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset. quòd aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexādro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipitiac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hâc omnibus uiribus, certatim contendunt, quà citra difficultatē irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostileis nemo persentit, nedum nō obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ imposturæ, ac maliciosæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima assentatio, Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominū tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cōcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

ac subruit. Intus coniurati cum hostibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus conniuntur, ut auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs consita, præsentium item fastidium, sequax eorum animus quorum admiratione capitur. Nescio enim qui fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio furtim rapiat, & suspicionibus illectet. Quosdam equidem cōperi studio calumniæ adeo suauiter titillari auriculas, ut si pennis cō frices. Proinde talibus adiuti socijs, calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus euertunt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat; sed qui auscultat, ipse sese spōte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod est inprimis mirabile, nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris conscius amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam antè undiq; circumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defensionem recipit, agnoscitq; se frustra aduersus amicum exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & malè mascula, audit quidem, et summis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectō, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorso labro bilem intus alit, odiumq; intra se conceptum auget, aliud in pectore clausum, aliud in lingua exprimptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triste patientem. Id ille maximè patitur quum simili delator uecordia apud eum, cui parat insidias, odium mussando dissimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defensio audiri solet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quāto satius erat perpendere inter amicissimos non raro clàm alijs graueis simultatum caussas intercedere. Sæpenumero item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insimulat: ut quum anteuerterit accusando, suspicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantū inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris odium, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultatori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius caussa, commoda, salutemq; familiarium amicorum, neglexisse uidemur. Est & genus aliorꝝ, quibus tametsi comperitur falso criminatum apud se amicum, tamē cum credidisse pudet, neq; aspicere illum, neque in gratiam redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quòd alienam iniuriam non prospexerint. Proinde, multa sunt humanæ uitæ mala, ex eo quod promiscuè ac sine discrimine calumnijs creditur. Quale est quod apud Poëtam ait Antia:

> Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
> Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris
> Fœminei decus.

Cum ipsa prior adolescentem ad concubitū sollicitasset, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congresso, parum abfuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta pœna luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quem hospiti coniunx adultera suspectum fecerat. Simile quiddā Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis marinis deuoueret: quanquā ô superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiam, an non dignus est fide nonnunquam uir, cæterū bonis moribus & recto ciuiliq; iudicio præditus, qui alterum accusat? nō licet tali auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus tēperarit? Age inquam, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliās uir bonus Aristides, uerum

rum homo erat, nec felle caruit, solebatq́ amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Atheniensem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadē tot partis uictorijs, suspitione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq́ non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, perniciosas taliū sermonum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq́ uulgo patere. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rē faciunt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq́ item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusantis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratē seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Deniq́ quod utrinq́ argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniæ concedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignū uiro, longeq́ à iusticia semotum. At uero horum omnium caussa, una est ignorantia, tenebræq́ illæ, quibus suæ cuiusq́ hominis rationes moresq́ obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurū est, ut euanescat calumnia, fugiatq́ in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

I[illegible]

At quòd ignorabas nomen Apophradis (hoc est, diei atri) cuius facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum tali die conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidem Apophradem, quid sibi uelit,

quidq; significet, paulò pòst docebo te. In præsentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho audisti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo supra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã si quàm maximè molestus futurus esset ijs, qui in Iamborum ipsius ociũ incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam istorum audijsset, Cicadam, ait, comprehendisse hominem alis: comparans se ipsum cicadæ Archilochus, insecto uidelicet, natura quidem strepero, & nulla cogente necessitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam strideñti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtam loquacẽ contra te ipsum irritas, alioqui caussas, & materiam Iambis suis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nũc interminor, haud equidem per Iouem me ipsum cum Archilocho cõferens, unde enim hoc possem, ut qui longè adeo inferior illi sim? sed quòd tibi conscius sim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata esse. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipse quidem sufficere, assumpto etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te sunt, malorum describant. Adeo ceu pueros quosdam tecum collatos, malicia superasti et Orodœcidem, & Lycamben, & Bupalum, quibus Iambos ille suos consumit. Atq; adeo uidetur deus quispiam risum istum tunc labijs tuis immisisse, quando Apophradis huius mentio facta est: quo uidelicet ipse quidẽ Scythis manifestior fieres, quòd indoctus summopere esses, & communia hæc, & ante pedes posita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te instituendæ, suppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noscẽti, nihilq; uerituro, quo minus omnia foras eloquatur: imò uero præconum more proclamet, quæcunque agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, post multa illa superiora ac uetera. Atqui frustra fortassis & superuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Neq; enim ipse unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm scarabæus, si monitus sit, ut ne amplius in stercora huiusmodi uolutet, cum ille semel istis assueuerit. Neq; etiam quenquam esse arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu ausus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipsum iniquè delinquis. Non ita tutus, neque obscurè adeo malus es, neq; etiam opus quopiam est, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifestus fias, Canthelius siue Asinus tantus existens, nisi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus sit, aut intantum Cumanus existat, ut non statim conspectum te, asinum omnium contumeliosissimum agnoscat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & a me, & apud omnes, & sæpe, res tuæ proclamatæ sunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, supra Ariphradem adeo & supra Sybaritam Misthonem, & supra Chium illum Bassam, qui ijsdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen est, etiam si frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quasi solus illa ignorem. Imo uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haudquaquam obscurissimus ille quidem eorum, qui in scenam ascendunt, solis uobis inimicus, qui linguam ipsius formidatis, & scientem omnia & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conscia est. Plausibile igitur hoc fuerit, si ille uoluerit, ante nos ingressus, exponere auditoribus, uniuersam fabulæ rationem. Proinde age, ô Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ frustra neq; odij conciliandi gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam accessimus: sed cum ut priuatum quiddam ulcisceremur, tum quia, illud quod commune est, hominem ob maliciam ac uanitatem odio prosequeremur. Atq; hæc sola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero

nobis

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ô optime, apud ipsos cõmendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac detestandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multò iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Atheniensibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collectitia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haudquaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerumq; uersatus) ut postquam dicendi argumẽtum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim subijceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationẽ illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualdè ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undique multus. Ac alij quidem ad Patrensem illũ interea aspicientes, significationem dabant, quòd haudquaquam clàm ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulò ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret. hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dij uacent, atque animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto suppositicio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrionem, (Norat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quo audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur, aut

an bibitur? aut quid tandem est Apophras? Nam ego quidem neque audiui unquam, neque intelligo facile, quid nam etiam sit, quod ille dicit. Atque haec tamen ille quidem putabat se contra hunc ualdè acerbè dixisse, ac multo adeo risu Apophradem ipsam arripiebat. Cęterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra seipsum insciciæ testimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationē hanc scripsit, is qui me huc ad uos præmisit, ut uidelicet ostēderet, celebrē istum sophistam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis sedent, scire solent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipse ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, uelut ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Palestina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Gręcia & Italia: & postremo quæ nūc Ephesi facis, quæ quidem uecordiæ istius tuæ, quasi quoddā summariū sunt & caput, & coronis modorum. Postquam enim iuxta prouerbium, Iliensis cum sis, tragœdos conduxisti, tempus iam est, ut propria tua mala audias. Imò uero nōdum etiam, sed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac risu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim mehercle Græcorum proprium erat, sed alicunde ex Galiorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commessabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Atheniensium cognita habes, exclusisti illud continuò, & uelut per præconem, è ciuitate Græcorum eiecisti. Et ex eo risus iste uidelicet, quòd barbarè ac peregrino modo loquor, & transgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Atheniensibus ita familiare ac patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiusmodi melius, quàm tu, sciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropē, peregrinas & aduenas apud Athenienses esse probaueris, quàm Apophradis nomen ostenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ esse. Nam multa quidem sunt, quæ & ipsi eodem modo cum cęteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem soli illi atram, & abominabilem, & inauspicatam, & nefastam, tibique similem diem uocant. Ecce didicisti iam obiter quoque, significationem Apophradis, & quis dies ater uocetur, Quando uidelicet neque magistratus de rebus consultant publicè, neque lites in foro disceptantur, neque sacrificia peraguntur, neque quicquam eorū, quæ more & auspicatò solent, tractatur. Is dies Apophras siue ater dicitur. Atque huiusmodi dies apud alios alijs de caussis indicti sunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui superati sunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefastis, & inauspicatis ad res legitimas gerēdas, habendos censuerunt: aut mehercle etiam. Atqui ineptum fortassis, & intempestiuum utique iam fuerit, dedoceri, ac denuo discere talia, uirum senem adeo, ne illa quidem, quæ his priora sunt, scientem. Proinde hoc omnino reliquum est, & si didiceris ipsum, omnia exinde nobis scies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam si ignorare, ignoscendum sit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam posita, & obscura hominibus priuatis atque indoctis sunt. Diem tamē atrum, etiam si uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac solum nomen omnium positum esse dixerit quispiā. At uero uetustorum uerborum alia quidem usurpanda sunt, alia autem non item, quæcunque eorum uidelicet, non ita multis consueta atque usitata sunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium * aures. Ego uero, uir optime, si ad te quidē uerba fecissem, de te ita dicens, peccassem fortassis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis consuetis ac patrijs tecum loqui, si intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatē aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, secundum Græcam linguam conuersari decet. Deinde etiam Atticis per successionem temporum multa uariantibus

I.

II.

*

riantibus in lingua sua, hoc nomen inter præcipua mansit, hoc modo semper, &
ab omnibus ipsis dictum. Ac sanè commemorarem etiam eos, qui ante nostram
ætatem, eodem nomine usi sunt, nisi & isto modo perturbaturus te essem, pere
grina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & historicorum uerba recensendo.
Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud usurparunt. Omnes enim
norunt. Sed tu contrà, si mihi unum aliquem ex ueteribus ostenderis, qui no
mine hoc usus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia statueris. Atqui si quis
senex adeo, & ætate confectus, huiusmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd
Athenæ ciuitas est Atticæ, & Corinthus in Isthmo, & Sparta in Peloponeso,
ignorare. Superest igitur fortassis illud tibi ut dicas, ipsum quidem nomen apo
phradis nosse te, cæterum usum eius, ut intempestiuum accusasse. Age itaq; &
de hoc respondebo tibi consentanea: tu uero animum aduerte, nisi omnino par
ui facis, si nihil scire uidearis. Nam & ueteres huiuscemodi multa ante nos in e=
os, qui tibi similes erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut est uerisi=
mile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque ali
us quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cōparatione hac per=
stringens, ut inconstantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc
est. alius autem Lypaën*, quòd conciones turbare solebat, orator tumultuo=
sus existens. rursum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri septimanis die=
bus solent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & serium studiumq;
plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaque & mihi, per Adonidem, cō
parare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauspi=
cato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè si manè uidea=
mus ipsos. Et siquis spadonem, aut eunuchum aspexerit, aut simiam quoque,
egressus domo, statim conuertit pedem, & regreditur, ominans sibi haudqua=
quam prosperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inau
spicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egressu, & ma=
ne primo totius anni, si quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pari=
ter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipso nomine,
quæ agit, præ se ferentem, deceptorem, præstigiatorem, periurum, pestem, ca
tastam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero
tu talis non es? Haudquaquam negabis, si modo noui fortitudinem tuam istam
qui certè & animū attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria ista
rerum tuarum non prorsum perit. Sed omnibus notus es, & passim celebris.
Quòd si autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te esse, cui quæso credi-
bilia ista dices? An ciuibus tuis. Nam hinc ordiri æquum est, at norunt illi pri
ma tua incunabula, & quo pacto tradideris teipsum perdito illi militi, & cum eo
unà turpissimè ac flagitiosissimè oberraueris, omnia obsequens ac patiens, do=
nec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extrusit.
Etiam illa meminerunt, ut est consentaneum, quæ in theatro adolescens egi=
sti, quando saltatoribus, ac mimis subseruiebas, & in ducendis ordinibus seu
choris, quasi quidam dux esse cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum in=
grediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod esset, renunciabat, sed tu
ornatè admodum, subligatis aureis crepidis, & indutus ueste tyrannica, an=
te cæteros immittebaris, qui beneuolentiam à thearro postulares, coronas fe=
rens, & cum plausu rediens, honore tandem ab ipsis affectus. At nunc orator
es, & sophista, & ob hoc si audiant aliquando talia de te illi, istud ex Tra=
gœdia uidelicet: Et solem geminum, & dupliciter se ostendere Thebas, pu=
tabunt: & in promptu atque in ore tum omnibns statim notum illud erit:
Hiccine ille? qui tum? & quæ post illa sequuntur. Proinde & ipse rectè fa=
cis, qui omnino non ascendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, sed
fugis illam ultrò, quanquam neque hieme malam, neque æstate molestam ni=
mis

mis,ſed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam eo argui,& cum ijs,qui uetera illa ſciunt,ac meminerunt,conuerſari, laqueus reuera tibi eſt. Sed quid iſta fruſtra nugor? Quem enim tu unquaum ueritus fueris? aut quid turpe putaueris,eorum etiam quæ extrema ſunt? Audio autem et poſſeſſiones eſſe tibi apud illos magnas,nimirum miſeram illam turriculam,cũ qua Sinopenſis illius dolium collatum,Iouis atrium uideri queat. Proinde ciuibus quidem tuis haudquaquam ullo modo perſuaſeris,ut non omnium deteſtabiliſſimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortaſſis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te,cum illis teſtabuntur, ſi te dicas nihil mali aut reprehenſione dignum feciſſe. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipſum iſtud opus uidit,quando,cum adoleſcẽtem illum Tharſo uenientẽ, abduxiſſes. Sed & detegere ipſa inhoneſtum fortaſſis mihi fuerit. Veruntamen norunt,& meminerunt illi,qui tum aſtabant uobis,atq; aſpiciebant, te quidem in genu inclinatum, illum autem noſti quid facientem quoq;, niſi omnino perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortaſſis non norunt te, qui te poſt præclara iſta in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi,ſuſceperunt, cum te ueſtiarij inſequerentur,à quibus ueſtibus præcioſis cõparatis,uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conſcia tibi eſt. Et per Iouem haudquaquam poſteriorem eam Antiochia cenſeri decebat, niſi quòd proteruitas iſta tua manifeſtior, & turpitudo flagitiorum inſanior illic fuit,& nomen,ob hæc maius,& ſuper omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit,qui crederet tibi inficias eunti, quòd nihil tale commiſiſſes, ac poſtremus auxiliator tibi fuit,is qui ſtipendium dabat,uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipſum permittes mihi, ut taceam,& hoc, apud omnes eos qui ſciunt,quem dicam. Ille igitur,cætera quidem,quæcunq; ſuſtinuit in cõuerſatione illa à te perpetrata,quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit in genibus adoleſcentuli pocillatoris,œnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi,talem te non eſſe, cum ipſum opus aſpiceret? Haudquaquam opinor niſi prorſus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi ſignificationem dedit. Cum te ſtatim ex ædibus eiecerit, & eas expiamentis quibuſdam luſtrauerit poſt exitum inde tuum. Nam Achaia quidem,& Italia tota referta eſt operibus tuis,& fama ea, quæ ob illa conſecuta eſt,& ſanẽ gratulor tibi ob tam præclaram laudẽ. Quare ad eos qui mirantur ea,quæ nunc Epheſi abs te geruntur, illud equidem dico, quod ueriſſimum eſt,quòd mirum foret, ſi nõ mirarentur, ſi prima illa tua opera noſſent. Atqui nouum hic iſtud uidelicet cum mulieribus quoq;,addidiciſti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid,per Iouem? num etiam oſculari ore inſuper uoluiſti nos ob talia facta? Iſtud igitur contumelioſiſſimè facis,& maximè erga eos, quos minimè decebat, ſectatores tuos, quibus ſatis fuerat, illa ſolum mala ab ore tuo percipere,uerborum uidelicet barbariem, & uocis aſperitatem, & indiſcretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Muſis omnino alienam, & id genus alia. oſculari autem etiam te ſupra hæc: abſit ò malorum auerſor Hercules. Nam ſcutum potius,aut uiperam oſculari ſatius fuerit. Quòd in morſu ibi omne periculum,& omnis dolor,& medicus acceſſitus, facilè illum qui depulerit. A tuo autem oſculo,& ueneno iſto,quis quæſo uel ad ſacra,uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam,precantem? quàm multis luſtrationibus, multiſq; fluminihus opus foret? At talis ipſe cum ſis,derides alios ob nomina,ac uerba,cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare ſoleas. Atqui ego quidem ſi Apophradis uocabulum ignorarem,erubeſcerem potius,nedum ſi dixiſſem,inficias irem. Te uero nemo noſtrũm accuſauit adhuc quòd ἐξωμολόγους dixeris, & προσωμάδλητας, & ῥησιμετρεῖν, & ἀθηνιῶ pro Athenas deſidero, &

ἀνα

ἀνθοκρατεῖν, & σφενδικίζειν, & χειροβλημᾶσθαι. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipſis uerbis. Vbi enim huiuſmodi ſcripa reperis? In angulo fortaſſis alicubi alicuius ex poëtis iſtis Ialemo frigidioribus defoſſa, ſitu & araneis oppleta, Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: ueruntamẽ te, atq; ore tuo digna. * Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæſo, ſi te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modeſtius paulò foret, contumelię accuſaret, ita dicens: Ego te, ingratiſſime, pauperem atq; inopem ſuſceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci: nunc quidem Ninum, nũc autem Metiochũm, deinde paulò poſt Achillem quoq; exhibens. Poſt hæc autem docentem pueros ſyllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas iſtas orationes, uelut in ſcena, exhibentem, ſophiſtam uideri feci, eamq; gloriam tibi, quam minimè conueniebat, adaptaui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi poſſis, ob quod adeo contumelioſe me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpiſſima, & miniſteria execratione digna? Non ſatis mihi ſunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum iſtorum, euomere: ſed neq; noctu me miſeram, ocium ducere ſinis, ſed ſola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuiſti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus ſolum eſt. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, alijs partibus iniunctum eſt. Quare utinam & me aliquis, ceũ philomelæ illam execuiſſet. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos ſuos deuorarunt. Huiuſmodi, per deos, igitur, ſi lingua diceret, propria aliqua aſſumpta ſibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæſo reſpõderes ipſi? Illa ſcilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta ſunt, cum ille te ob opus iam actum accuſaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus eſſes. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At ſufficit quomodocunq; clarum ac celebrem eſſe. Deinde etiam connnmerarer ipſi multas iſtas appellationes, quas paſſim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quã obrem autem ita me Minerua amet, erubeſco dicere, quare quantum quidem in me eſt, obſcurum etiam maneat. In Paleſtina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, ſpinoſitatem, quoniam inter opus pungere ſolebat. Adhuc enim tondebas ipſam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per ſe manifeſtum eſt. Nã aiunt te propemodum ſuffocatum eſſe, cum in nautam quendam craſſiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus ſunt, incidiſſes: qui tibi, poſtquam impoſuiſſet, etiam ipſum os obturauit. Nam Athenienſes quidem, optimi illi, obſcurius nomen nullum, dedere tibi, ſed literæ unius appoſitione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In Italia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipſa Homeri poëmata, uerſibus peragere tu quoq; turpitudinem illam affectaſſes. Ac ipſe quidem iacuiſti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire geſtiens, adoleſcens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè admodum acutam, quaſi Vlyſſes quidam te inuadebat, excuſſurus uidelicet oculum,

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur haſta,
Et ferit extremum uibrata cuſpide mentum.

neque enim absurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoque paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latissimè licebat, hians, sustinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imò uero quem ... rybdis, querebas unà cum ipsis nautis & clauis, & uelis totum illum absorbere Vtin, siue Neminem. Atque hæc tum aspiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde postero die, una ea tibi defensio erat, ebrietas, & ad merum cōfugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum sis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos itaque dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt plerique λεσβιάζειν & φοινικίζειν? num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & existimas fortassis etiam laudari te ab ipsis? An hæc quidem, ut cōsueta & familiaria nosti; Apophradem autem ut solam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exsoluis, sed etiam muliebri consortio, & ad Gynecæa usque notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quasdam Cyzici, ambire ausus esses, probè admodū exploratà omnia habens, optima illa mulier, respondit: Haudquaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipse quoque uiro indiget. Et tamen in talibus rebus constituto tibi, adhuc uerborum cura est, & rides, conspuisque cæteros. Meritò sanè. ... similia tibi dicere possumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax ... contra tres adulteros, pro gladio tridentē postulet. De Theopompo* autem ob Tricaranum, in iudicio agentem, dicat, tricuspide oratione ipsum confecisse ciuitates præstantiores. Et rursum tridente interfecisse ipsum, Græciam: & esse Cerberum in oratione. Nam paulo antè & lucerna accensa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionē quidem facere dignum est, excepto solo illo, quod, qui audierunt, memoriæ retulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter se inimici: postea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τῶν πενήτων. Ridētibus autem, ut par erat, ijs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, restituens: Haudquaquam, subijcis, sed ἅτερον αὐτῶν occidit. Omitto antiqua illa: † puta τριῶν μηνοῖν, & ἀνηνεμία, & πέταμαι, & ἐκχύνειν, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis caussa facis, ô cara Adrastia, nemini exprobrauero. Ignoscendum enim, si quis fame coactus, deposito à ciue accepto*, deierarit se illud haudquaquā accepisse: aut si quis impudenter postulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem ista dico. Neque enim inuidia ulla est, quoquo modo depellere inopiam, sed illud intolerabile tandem, pauper cum sis, in solas huiusmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam istam acquiris. Nisi siquid utique etiam laudare mihi concesseris, admodum urbanè abs te factum, quando cum Tisiæ artem noris, bis Coracis ⁂ opus ipse peregisti, subreptis stulti illius senis, triginta aureis. Ille autem propter Tisiam, pro libro, septingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia possem dicere, sed tamen cætera quidem uolens remitto tibi. Illud autem solum adhuc uerbis addam. Age ista quidem fac, ut tibi lubet, néue desieris huiusmodi in te ipse debacchari. Ab illo autem caue. Non enim pium aut fas est, eandem Vestam, eos qui talia committunt, inuocare, & amiciciam præbibere, eademque obsonia attingere. Sed neque illud: ob uerba uidelicet oscula: idque cum ijs, qui tibi non multò antè, apophradam ipsum os effecere. Ac postquam semel admonitionem amicam exorsi sumus, etiam illa si uidetur, abs te amoue, unguento puta canos istos inungere, & pice sola illa, quæ scis, uelli. Nam si morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiuscemodi, quid attinet pura, ac leuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aspici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum est, qui doctrinam ac sapientiam præ te feras, cani uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam maliciæ ac detestabilitatis istius sit.

Pro-

Proinde parce ipsis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipsa, neq; polluas hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut si prorsus hoc nequeas, noctu saltem & in tenebris. Interdiu autem apage. Est enim omnino ferum, ac bestiale. Vides ne quanto satius fuerat tibi camarinam immotã relinquere, neq; apophradem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An etiam amplius aliquid desideras? Nam quod ad me attinet, nũquam quicquam deficiam. Nondum igitur scis, quòd totum attraxisti tibi plaustrum, cum conueniret, ò pæpalema (id est, omnifariam scelerate) atq; cinæde, uereri te si quis homo hirsutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè solũ intueretur te. Fortassis iam hæc quoq; ridebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde ut ænigmata quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi sunt, tuorum operum nomina. Quare licet tibi iam etiam hæc cauillari, nisi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apophras iam parta est. Accuses autem teipsum ob hæc omnia, licet. Nam ut præclarus ille Euripides dicere solitus fuit. Oris indomiti, & stulticiæ, & iniquitatis, finis infelicitas esse consueuit. *Versiculi Euripidis sunt in Bacchis.*

ἀχαλίνων στομάτων
ἀνόμου τ' ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχία. &c.

DE DOMO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

O[illegible]

ERGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pulchrum adeo, & perspicuum fluuium eum conspicatus esset, deinde & tutò profundum, & leniter concitatum, & æstatis tempore gelidum, adeo etiam, ut si iam antea manifestum eum morbum, quo postea ex illo ægrotare cœpit, præuidisset, non facile, ab illius lauacro abstinere se potuisse uideatur: Domum autem si quis uideat, mole maximã forma pulcherrimam, luce clarissimam, auro fulgentissimam, deniq; & picturis floridissimis, non expetat in ea orationem, uelut testato relinquere, si fortè circa hoc studium uersetur, & celebrari intus, & inclarescere ac uoce illam implere, & quàm maximè licet, etiam ipse pars quędam pulchritudinis illius esse, sed statim postquam diligentius paulò contemplatus illam, atq; admiratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertẽ illam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; sermonem cõferendo, perinde atq; elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuisset? At Hercle neq; honesti, aut studiosi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrimarum rerum amore teneatur, sed rusticitas multa atq; inscitia est, & pręterea amu

sum certè & barbarum quiddam, suauissimis rebus se ipsum, uelut indignum, abstinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quòd non eadem circa spectacula, lex posita sit idiotis, siue indoctis, & eruditis uiris. sed il lis quidem sufficit, commune hoc, uidere solum, & circumspicere, atque oculos circunferre, ac sursum uersus tectum spectare, manumq; attollere, & cum silen tio uoluptatem capere, præ metu, nequid non satis dignum ijs, quæ spectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, siue iudicio aliquo spectat ea quæ pul chra sunt, ille haudquaquam, puto, contentus erit, uisu tantum, id quod delecta bile est, decerpere, aut mutus spectator pulchritudinis esse: sed enitetur, quoad fi eri potest, & immorari in eo, & oratione compensare uisum. Cæterum com pensatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortassis, adolescentem il lum insularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadã spe ctare, & cum ijs, quæ in cœlo pulchra sunt, ebur & aurum ipsius comparare, ut qui in terris pulchrũ aliud nihil uidisset, sed & dicere in ea, & optimis quibusq; conuocatis, orationis specimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit. Atq; adeo rem suauissimam arbitror esse, Domum pulcherrimam ad suscipien das orationes, adapertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipsam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & ijs quæ dicuntur, respondentem, & protendentem postrema sermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor solet, ea quæ dicta sunt memoria repetentem, & eum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquã à mu sis alienam cum ipsis facientem: quale quiddam accidit & speculis pastorum ti bijs & cantu resonantibus, uoce in contrarium repercussa, atq; in se ipsam reuer tente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam esse, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo respondeat, in medijs alicubi præcipitijs habitantẽ, ac loquentem intus de rup[illegible] Mihi itaque uidetur unà cum magnificentia do mus ac sumptu, etiam dicentis animus attolli [illegible], & ad perorandum excita ri, utpote cui ipsa quoq; uisu [illegible] subministrat ac subijcit non nihil. Fermè enim in trò per oculos permanat ac descẽdit ad animum usq; pulchrum aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compositam orationem foras emittit. An uero Achil [illegible] Troianos impetũ, & post [illegible] subli [illegible] gratia indui[illegible], elatum fuisse, & [illegible] men ad bellandum abreptum; Orationis autem atq; dicendi studium [illegible] eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem satis fu it, platanus illa ingeniosa, & herba uirescens, & fons perspicuus, non longè ab Ilisso, atque ibi & residens, cum Phædrum illum Myrrhinusium uerbis elude bat, ac Lysiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum musas quoque ac cersebat, credebatq; uenturas eas esse in solitudinem, & coadiuturas se, ad illam tum de amore institutam orationem. Neq; uerebatur, homo senex aduocare uir gines ad amores masculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas esse? At sanè non in umbra solum, aut sub platani pulchritudine receptaculum hoc erit, neq; etiam illa ad Ilissum amœ nitate relicta, regis domum auream, cum hac contuleris. Nam illius quidem ad miratio, omnis in magnificentia ac sumptu consistebat, ars autem, uel pulchri tudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iusta etiam proportio, nulla re spondebat, neq; etiam auro sparsim ac modestè ornata erat, sed erat spectaculũ planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aspicientium, & felicitatis iactantia ijs qui eam possidebant: quod autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arsacidis pulchri, neq; ostentationes suas ad uoluptatem compa rabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam essent spectatores, an non, sed hoc solum, ut cum stupore quodam intuerẽtur. Non enim honesti amantes, sed diui tiarum studiosi, barbari sunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos

aliquos

aliquos oculos, neq; ad Persicam arrogantiam, aut regiam iactantiam compara-
ta est; neq; pauperem modo spectatorem, sed ingeniosum aliquem postulat, &
cuius non solum in uisu iudicium, sed & consideratio aliqua, atq; æstimatio uer-
ba sequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem respicit (pulcherri-
ma autem ipsius pars, & amabilis maximè, principium est) & solem prospicien
tem statim excipit, & lumine ad satietatem usq; repletur, foribus adapertis, pro
eo ac ueteres quoq; templa sua statui, & ad solem aspicere fecerūt. Deinde quòd
& longitudo cum latitudine, & rursum, utraq; hæc cum altitudine iusta propor
tione consentiunt, & fenestrę liberæ undequaq;, à nulla parte impediunt, & ad
quodlibet anni tempus benè comparatæ atq; appositæ sunt, hæc, inquam, quo-
modo non suauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti mire-
tur quispiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatum, aut nimium, in tam e-
leganti, nihil quod reprehendere merito possis, & quòd aurum, quibus additū
est, decorè, atq; concinnè respondet, neque ubi opus eo est, ibi immodicè aut su-
perfluè accumulatum. Sed perinde ut & mulieri modestæ ac pulchræ satis erit,
ad formam insigniorem reddendam, uel circa collum tenue aliquod monile, uel
circa digitum annulus gestabilis, uel de auribus suspensæ inaures, aut annulus
quispiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini
apponit, quantum uestitui purpura solet. At meretrices certè, & maximè defor
miores earum, & uestem purpuream totam, & ceruicem auream facere solent,
magnificentia uidelicet sumptus ista, uenustatem atq; amabilitatem quandam
uenantes: & quod pulchritudini deest, appositione externæ delectabilitatis, ceu
quodam solamine compensantes. Arbitrantur enim & humeros suos nitidio-
res apparere, resplendentes unà cum auro, & pedis crassitiem & inæqualitatē,
sub aureo sandalio tectum iri, faciemq; etiā ipsam amabiliorē fore si unà cum eo
quid splendidissimum conspiciatur, at illæ quidē hoc pacto. Modesta uero mu
lier, auro quidem pro eo ac satis est, & ad illa solum, quibus opus est, utitur: pul
chritudinem uero suam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere spe-
ctandam. Proinde etiam huius domus tectum, imò potius caput formosum qui
dem, per se ipsum quoque est, auro autem in tantum exornatum est, quantum et
cœlum noctu stellis, certis spacijs inter se distantibus, circumcirca splendet, cer
tisq; idem interuallis igne collucet. Quòd si totum foret igneum, haudquaquā
certè pulchrum, sed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, au
rum hic haudquaquam ociosum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui
interspersum esse, sed & fulgorem quendam non iniucundum de se præbere, &
totam domum rubore suo uelut inficere. Quando enim lumē diei incidens ap
plicatur, & commiscet cum auro, commune quiddam resplendēt, & duplicem
ruboris claritatem ac rutilantiam exhibent. Proinde ea quidem quæ ad fastigi-
um & uerticem domus pertinent, huiusmodi sunt, ut Homero aliquo laudato-
re opus habeant, qui illam uel celsitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel
splendorosam, uelut Olympum ipsum appellet. Reliquum autem ornatum,
& parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuscuiusque euidenti-
am, & diligentiam & ueritatem, cum ueris aspectu, et prato aliquo florido, haud
iniquum fuerit, comparare. Nisi quòd illa quidem deflorescunt, & emarce-
scunt, & immutantur, & abijciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuum
& pratum nunquam marcescens, & flos immortalis, utpote solo risu apprehen
dente hęc, & decerpente suauitatē, eorum quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus
quis non uoluptate afficeretur, spectandis: aut quis nō magnopere expeteret, eti
am præter quàm posset, inter ea orationem habere? cum sciat turpissimam esse
ab ijs quæ risu percipiuntur, superari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al-
liciendi uim habet, aspectus pulchrorum, non inter homines modo, sed et equus
libentius, opinor, cursurus fuerit, per campum decliuem, & mollem, placidè re-

cipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; referientem, aut resistentem ungulæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; seipsum tradens celeritati, certat etiam cum campi pulchritudine. Pauo autem, incipiente uere, ad pratum aliquod accedens, quando & flores prodeunt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, ijsq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud pennarum, perinde ut prato ad huiusmodi contentionem, & certamen ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam agit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splendorē solis, uariantibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios transeuntibus, aliamq; ac nouam formositatis speciem subinde recipientibus. Accidit autē hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarum quamlibet, quasi quædam irides circundant. Nam qui ante æreus uisus fuit, mox inclinātē se paulum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solem cœruleum apparuit, si sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pennarum ille ornatus uariatur. Nā quod & mare idoneum est ad prouocandū, & ad cupiditatē concitandam, quādo tranquillum uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nō dicam, quandoquidē, etiamsi quispiam longissimē à mari continentē incolat, & omnino nauigationis inexpertus sit, nihilo minus tamē & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altum deduci, ac maximè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelum, nauem autem placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labētem. Atq; ob eam quidem rem, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax est, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus sum, & in domū dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius ueluti rhombo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguam habens, etiamsi antehac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atque elegantes uisum iri, perinde ac uestē aliqua pulchriore exornatas. Cæterū altera quædam oratio haudquaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & inter loquendum, refellebat me, & interrumpere sermonem conabatur, & postquam dicendi finem feci, haudquaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorem esse ad orationes recitādas ac peragendas, domus pulchritudinem picturis atq; auro exornatam. Nam ipsum contrarium planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedens oratio, pro se, tanquā apud Iudices uos, dicat, quatenus conducibiliorem putet esse dicenti, domum simplicem atq; deformem. Ac me quidem iam audistis, atq; orationem meam. Proinde opus non habeo de eadem rebis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquantisper locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidem orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domum hanc prædicauit, & oratione sua ornauit. Ego uero tantum abest, ut illam reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putē. Nam quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicentis commoditati atq; usui ostendetur. Ac primum quidem, posteaquam mulierum, & ornatus & auri mentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodem exemplo uti. Nam aio equidem, mulieribus formosis non modo nihil conferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatum illum multum, sed, contrà aduersari potius, quando uidelicet eorum qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis præciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorem, uel uultū, uel ceruicem uel cubitum, uel digitum debebat, relictis his, ad Sardiū, uel Smarag-

ragdum, uel monile, uel armillas, respicit, ut ob id meritò, illa ita neglecta, do-
lore affici possit, propter ornatum seu mundum spectatoribus, non habentibus
ocium, ac spaciũ laudandæ illius, sed obiter duntaxat ipsam intuentibus. Quod
idem opinor, necesse est etiam illi accidere, qui inter tam pulchra opera, oratio-
nem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerum, quod
dictum est, obscuraturq́, & unà abripitur, perinde ac si quis lucernam allatam
in rogum aliquem magnum inijciat, aut formicam in Elephante, seu camelo spe
ctandam exhibeat. Proinde hoc euitandum dicenti est. Præterea autem & uo-
cem ipsam confundit, qui in uocali adeo, & sonorosa domo dicit. Nam illa re-
spondet, & ex aduerso resonat, & contradicit, imò etiam obruit atque abscon
dit uocem dicentis, quale quiddam & tuba facit tibiæ, si pariter inflentur, aut
hortatoribus mare, quoties illi ad strepitum maris, remigationi accinere uo-
lunt. Vincit enim magnitudo uocis, & supprimit, id quod minus est. Iam ue
ro etiam illud, quod dixit aduersarius, quòd uidelicet excitet pulchra domus
dicentem, & alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerso mo-
do se habet. Obstupefacit enim & perterret, & rationem conturbat, timidi-
oremq́ facit, cogitantem nimirum illud, quòd omnium turpissimum sit, in lo-
co pulchro ac specioso, non pulchram ac speciosam orationem quoque appare
re. Index enim iste profecto omnium manifestissimus est, non aliter ac si quis ar
maturam pulchram induat, deinde ante cæteros fugiat, notabilior uidelicet ex
eo, quòd armis insignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam
apud Homerum orator ille perpendisse, atque ideo formositatis minimam cu-
ram habuisse, quin magis homini prorsus etiam imperito se ipsum assimilasse,
quo uidelicet maiori admirationi foret, uerborum & orationis ipsius pulchri
tudo, ex illa cum deformitate facta collatione. Præsertim, cum omnino necesse
illud quoq́ sit, dicentis ipsius mentem circa intutum detineri, & cogitandi dili-
gentiam ac curam languescere, uisu superante, & ad sese uocante, neq́ orationi
uacare atque incumbere, permittente. Quare quid restat ultra, quo minus de-
terius prorsum dicat talis aliquis, animo circa eorum quæ uidentur laudes occu
pato. Omitto enim dicere, quòd & præsentes ipsi, & ad auscultandum intrò
assumpti, postquam ad talem domum accesserint, ex auditoribus spectatores
fiunt. Et neque iam Demodocus, aut Phemius, aut Thamyris, aut Amphion,
aut Orpheus aliquis, is qui orationem habet, ita est, ut auellere cogitationes il-
lorum à spectando possit: sed ut quisque ipsum modo limen transcenderit, ita
frequenti ac multa pulchritudine circumfusus, uerborum sanè illorum, aut reci
tationis, ne principium quidem exaudire uidetur: sed totus in spectando uersa
tur, nisi quis fortè omnino cæcus fuerit, aut noctu, uelut ille in uico Martio se
natus solet, ad auscultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè inferi-
or sit, quàm ut cum uisu certare queat, etiam Sirenum fabula, cum illa de Gor
gonibus comparata, facile docuerit. Illæ enim mulcebant quidem præternaui
gantes, canendo, atque abblandiendo carminibus, & ad se delatos aliquandiu
detinebant: & in summa, res ipsa, mora quadam opus habebat, atque interim
eas etiam præteruectus quispiam est, & carmen ipsum obturatis auribus præ-
termisit. At Gorgonum pulchritudo, ut quæ uiolentissima esset, & partibus
animæ præcipue sauciabilibus obuersaretur, statim attonitos reddebat aspicien
tes, ac mutos faciebat, et quemadmodũ fabulę placet, & fertur, in lapides illico, q́
admiratione conuertebãtur. Quamobrem & illa quæ de pauone paulo antè ad
uos dixit, pro me ipsa dicta esse existimo. Nam & illius in aspectu nõ in uoce, de
lectatio est, ac si quis iuxta illã uel philomelã, uel cygnũ statuat, ac canere iubeat,
inter canendum autem pauonẽ iacentẽ cõmonstret, sat scio, φ ad hunc deflexu-
rus sit animus, longũ ualere iussis illoꝶ canticis. Adeo inexpugnabile quiddam

uidetur esse, ea quæ per uisum uoluptas capitur. Atq; equidem, si uultis, testem uobis adducam uirum doctum, qui statim mihi testimonium feret, quòd multò magis superet ea quæ uisu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerse mihi huc ipsum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnassensem. Et quia probè fecit, atque obediit, testimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipsum, Ionica lingua uobis loquētem, perinde ut consuetum ipsi est. Vera ista, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipsi credite quæcunque de his uobis dixerit, uisum auditui præferendo. Aures siquidem, fide minus dignióres sunt, quàm oculi. Auditis testem, quæ dicit, & ut primas uisui tribuerit: ac meritò. Nam uerba quidem alata sunt, & euanescunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, semper adest, ac præsens manet, & spectatorem ad se prorsus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicenti aduersaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conspicua. Quin quod maximum est, nondum etiam dixi, Nā uos ipsi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum sursum aspexistis, & parietes admirati estis, & picturas, ad unamquanque auersi, examinastis, neque quicquam etiam ueriti estis. Venia enim dignum est, si quid humanum passi estis, præsertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & historiæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & spectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia isthuc oculos auersos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri potest, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes mirامini. Ac fortassis ob id ipsum etiam laudabitis me, & aduersario anteponetis, ut qui & ipse demonstrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quàm graue sit absque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere. Est enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum est malum illud Aethiopicum, Perseus uidelicet, monstrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò post eandem ducet, atque inde discedet, abducta secum illa. Atq; hoc parergon quoddam, siue extra propositam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abiit uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expressit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam desuper ex rupe, & adolescentis audaciam amatoriam, & belluæ uisum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida spinis, & formidabilis hiatu oris. Perseus autem sinistra quidem ostendit Gorgonem, dextra uero ense ferit: Et rursum, quantum quidem belluæ illius, Medusam aspexit, iam saxum est, reliquum autem, quod adhuc animatum est, falcata ense ceditur. Deinceps autem post hanc imaginem, alia quædam pictura, iustissima illa quidem, depicta est, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepisse. Nam illi similem quandam imaginem descripsere: Adolescentes duo, socii. Pilades uidelicet Phocensis, & Orestes, cum iam uiderentur mortui esse, post regiam latentes, & clàm adeuntes, occidunt ambo Aegisthum. Clytemnestra autem iam interfecta est, & in lecto quodam seminuda posita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obstupefacti, alii quidem clamantibus similes apparent, alii autem nonnulli, quo fugam capiant, circumspiciunt. Honestum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id ostendit solum, & quasi iam peractum transcurrit: adolescentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Post hæc autem, deus est formosus, & adolescentulus uenustus, amatorium quoddam ludicrū: Branchus puta, in rupe sedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem assilienti ad ipsum in sublime, similis est, & Apollo astans, arridet, delectatur uidelicet

utroq;

II.

III.

utroq;, & puero ludente, & cane ſaltum meditante. Vltra hæc Perſeus iterum ſequitur illa quæ belluæ marinæ cædem anteceſſerunt, aggrediēs, & Meduſæ caput amputans, & Minerua protegens Perſeum, atq; hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipſum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim pœnam ueri aſpectus. In medio autem pariete ex aduerſo ianuæ, Mineruæ ædicula quædam eſt, & dea ipſa ex marmore candido; habitus autem haudquaquam militaris, ſed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. Deinde poſt hanc, alia Minerua, non marmorea illa quidem, ſed pictura rurſum, quam Vulcanus amans inſequitur, ipſa autem fugit, & ex ea perſecutione Erichthonius naſcitur. Hanc conſequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus exiſtens, ille autem, dum ita uehitur, indicat ipſi ferentē ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Poſt hæc Vlyſſes ſequitur, inſaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adſunt autem legati, iam uocantes ipſum. Atq; ea quidem, quæ ad ſimulationem pertinebant, probabilia omnia, uehiculum uidelicet, & iumentorum iunctorum abſurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, inſcicia, ſed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur ſe eum interfecturum eſſe, ſtrictum tenens enſem, & ut ille inſaniam fingit, ita hic quoque iram contrà ſimulat. Vlyſſes autem ad metum hunc reſipiſcit, & pater fit, ſimulationemq; deponit. Poſtrema uero Medea depicta eſt, æmulatione atq; inuidia flagrans, pueros aſpiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miſeri autem illi aſtant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, ſcientes, & hoc, aſpicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri Iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, et ad ſpectandum auertant. Solum autem relinquant dicentem? Atq; equidem uerbis ea perſecutus ſum, non ut aduerſarium, pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, ſeipſum uolens immerſit, damnetis, atq; odio habeatis, ſolumq; eū cum ſuis orationibus relinquatis, ſed ut magis in certamen ipſi adſitis, & quoad fieri poteſt, conniuentes, ea quæ dicuntur audiatis, æſtimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet Iudices uos, ſed auxiliatores habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hac, cenſeri. Quòd autem pro aduerſario hæc oro, ne miremini. Nā ex eo, quòd domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicunq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

MACROBII.

ARGVMENTVM.

C[illegible]

Somnium

SOMNIVM muneris loco, clarissime Quintille, iussus appor to tibi longæuos: somnium inquam, quod iam olim uidi, & amicis narraui meis, quo die minori natu filio tuo nomē indidisti. Cum autem nulla coniectura potuissem assequi, quos nam Deus hoc somnio longæuos tibi me afferre man daret, equidem deos id temporis precatus sum, ut uitam q̃ longissimā tu & filij tui traduceretis, ratus scilicet hoc pro futurum cum uniuerso generi hominū, tum pręcęteris mi hi, & meis omnibus. Siquidem hoc ipso & mihi quiddā felicitatis deus uisus est prædicere. Consideranti autem apud animū meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus disciplinis uersanti deos hæc mihi præcepisse, ut aliquod eruditum opusculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrē. Hanc ita que aptissimam natalitijs muneribus offerendis diem existimans, eos tibi dedi co, quos ad longam senectutem sana mente, & integris corporis uiribus perue nisse comperimus. Fortasse autem ex huius libelli lectione gemina ad te perue nire potest utilitas, unà ut & alacritatem animo & optimā spem concipias, & te posse quàm diutissimè uiuere. altera qua institutionem ab exemplis capias, cog nitis ijs, qui posteaquam maximā sui curam habuerunt, corporis pariter & ani mi ratione habita, summam senectutem sine omni corporis incōmodo sunt con sequuti. Homerus igitur Nestorem Principum Achiuorum sapientissimum uitam suam tribus seculis produxisse scribit, quē nobis & animo & corpore ex ercitatum commendat. Et Tiresiam uatem poëtæ tragici ad sex usq; ætates ho minum uitam prorogasse perhibent. Credibile est autem uirum dijs immortali bus sacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longissima uita fuisse fun ctum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuisse inueni untur. Cuiusmodi sunt Aegyptiorum sacri scribæ, & apud Assyrios & Arabas fabularū interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amussim philosophiæ stu dijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dica tum. Insuper apud Persas, & Parthos, & Bactros, & Chorasmios, & Sacas, & Medos, aliasq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine sunt præditi, & ualdè diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tū quòd & ip si accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omnium longis sima utentes, ex quibus sunt Seres, ad trecētos annos usq; uiuere, memorię pro ditum est. Cuius rei caussam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, a lij rationi uiuendi assignant. Siquidē aiunt omnes illas nationes tantum aquam potare. Compertum est autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiue re, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama est, & eosdem hordeaceo pa ne uti, tanquam perspicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipsam ui ctus rationem alios quoq; sensus quàm cæteris hominibus esse ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter situm terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli pro pter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;. Cæterum ego iure opti mo longè meliorem spem tibi ostendam, si planum fecero homines ubiq; terra rum & gentium, & sub quouis aëre degentes ad summam senectutem perueni re, qui commodis exercitationibus, & conuenientem sanitati uiuendi rationem sectantur. Facta autem huius narrationis [illegible] studijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorū [illegible] ordinē perducens, maximis be neficijs imperiu[illegible] Ad hunc modum & tu longæuorū ho minum naturæ & fortunæ animaduersione intētus, tāto promptius sperare po teris senectutē sanam & longam, & pari studio hos ipsos æmulatus, tibi ipse lon gissimam & prouectissimam uitam ratione uictus parauerìs. Numa Pompilius Ro-

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, supra octoginta annos uixisse traditur. Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. Tarquinius nouissimus rex Romanorum eiectus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos firmissima ualetudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum Reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam senectutem peruenerũt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autẽ reliquos etiam Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutissimẽ uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem aërem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac plenissimam tota terra mariq; dominantem senectutẽ, iamq; in suis locis regnantem & senescentem consequamur. Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poëta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egressus fato functus est, sicut Demochares & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obijt, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo confligẽs in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lysimachus & ipse rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum suscepta occubuit, octogesimum annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Lusci nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scriptores testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogesimũ annum egressus excessit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigonum Luscum fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdicam uiuus captus, & in crucem sublatus fuisset. Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiæ loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritas, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquenq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyses ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affe

ctus

SOMNIVM muneris loco, clarissime Quintille, iussus appor to tibi longæuos: somnium inquam, quod iam olim uidi, & amicis narraui meis, quo die minori natu filio tuo nomẽ indidisti. Cum autem nulla coniectura potuissem assequi, quos nam Deus hoc somnio longæuos tibi me afferre man daret, equidem deos id temporis precatus sum, ut uitam quàm longissimã tu & filij tui traduceretis, ratus scilicet hoc pro futurum cum uniuerso generi hominũ, tum prę cęteris mi hi, & meis omnibus. Siquidem hoc ipso & mihi quiddã felicitatis deus uisus est prædicere. Consideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus disciplinis uersanti deos hæc mihi præcepisse, ut aliquod eruditum opusculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hanc ita que aptissimam natalitijs muneribus offerendis diem existimans, eos tibi dedi co, quos ad longam senectutem sana mente, & integris corporis uiribus perue nisse comperimus. Fortasse autem ex huius libelli lectione gemina ad te perue nire potest utilitas, unà ut & alacritatem animo & optimã spem concipias, & te posse quàm diutissimè uiuere. altera qua institutionem ab exemplis capias, cog nitis ijs, qui posteaquam maximã sui curam habuerunt, corporis pariter & ani mi ratione habita, summam senectutem sine omni corporis incõmodo sunt con sequuti. Homerus igitur Nestorem Principum Achiuorum sapientissimum uitam suam tribus seculis produxisse scribit, quẽ nobis & animo & corpore ex ercitatum commendat. Et Tiresiam uatem poëtæ tragici ad sex usque ætates ho minum uitam prorogasse perhibent. Credibile est autem uirum dijs immortali bus sacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longissima uita fuisse fun ctum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longææ fuisse inueni untur. Cuiusmodi sunt Aegyptiorum sacri scribæ, & apud Assyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amussim philosophiæ stu dijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dica tum. Insuper apud Persas, & Parthos, & Bactros, & Chorasmios, & Sacas, & Medos, aliasque multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine sunt præditi, & ualdè diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tũ quòd & ip si accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoque ætate omnium longis sima utentes, ex quibus sunt Seres, ad trecẽtos annos usque uiuere, memorię pro ditum est. Cuius rei caussam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, a lij rationi uiuendi assignant. Siquidẽ aiunt omnes illas nationes tantum aquam potare. Compertum est autem Athotas quoque centum & triginta annos uiue re, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama est, & eosdem hordeaceo pa ne uti, tanquam perspicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipsam ui ctus rationem alios quoque sensus quàm cæteris hominibus esse ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter situm terræ, nonnulli propter aeris temperiem, nonnulli pro pter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunque. Cæterum ego iure opti mo longè meliorem spem tibi ostendam, si planum fecero homines ubique terra rum & gentium, & sub quouis aëre degentes ad summam senectutem peruenis re, qui commodis exercitationibus, & conuenientem sanitati uiuendi rationem sectantur. Facta autem huius narrationis [illegible] studijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ [illegible] issimũ ordinẽ perducens, maximis be neficijs imperium [illegible] longæuorum ho minum naturæ & fortunæ animaduersione intẽtus, tãto promptius sperare po teris senectutẽ sanam & longam, & pari studio hos ipsos æmulatus, tibi ipse lon gissimam & prouectissimam uitam ratione uictus paraueris. Numa Pompilius

Ro-

Romanorum regum longè feliciſſimus, ac Deorum cultui deditiſſimus, ſupra octoginta annos uixiſſe traditur. Seruius autem Tullius, & ipſe Romanorum rex, ſimiliter ultra octoginta annos uixiſſe dicitur. Tarquinius nouiſſimus rex Romanorum eiectus in exilium Cumis conſenuit, ac ultra nonaginta annos firmiſſima ualetudine uſus uixiſſe perhibetur. Et hi Romanorum Reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam ſenectutem peruenerũt, demonſtratis etiam illorum exercitationibus. In calce autẽ reliquos etiam Romanorum ad longiſſimam ſenectutem delatos adſcribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutiſſimẽ uixerunt. Etenim qui ſola hiſtoria noſtratem ... rem calumniantur, probabilibus argumentis refelli poſſunt, adeo ut meliorem ſpem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longiſſimam ... pleniſſimam tota terra mariq; dominantem ſenectutem, iamq; in ſuis locis regnantem & ſeneſcentem conſequamur. Proinde Aganthonius Tarteſiorum rex centum & quinquaginta annos uixiſſe traditur, authoribus Herodoto hiſtorico, & Anacreonte poëta lyrico, tametſi hoc quibuſdam fabuloſum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egreſſus fa... functus eſt, ſicut Demochares & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracuſanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem abſumptus obijt, cum regnaſſet annos ſeptuaginta, ſicut Demetrius Calliſtianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Iſtrum fluuium cum Philippo confligẽs in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egreſſus eſt. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod geſſit contra Philippum bello pugnaſſe dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odryſiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus eſt. Antigonus autem Philippi filius luſcus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lyſimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapſus anno uno & octogeſimo uitam finiuit, ſicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lyſimachus & ipſe rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum ſuſcepta occubuit, octogeſimum annum conſequutus, ut idem Hieronymus teſtatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Luſci nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, ſicut Medius, & alij ſcriptores teſtantur. Conſimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogeſimũ annum egreſſus exceſſit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna feliciſſimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus ſortitus eſt. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum eſſet Eunuchus obtinuit, mortuus eſt octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktiſtes appellatus, Antigonum Luſcum fugiens, in Ponto mortuus eſt, cum egiſſet annos quatuor & octoginta, ſicut Hieronymus, & alij ſcriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi teſtimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuiſſet, niſi in pugna contra Perdicam uiuus captus, & in crucem ſublatus fuiſſet. Maior autem Cyrus rex Perſarum, ſicut Perſæ, & Aſſyriorum hiſtoriæ loquuntur, quibus etiam ſuffragari uidetur Oneſicritas, qui res geſtas Alexandri Magni in hiſtoriam contulit, centeſimum annum aſſequutus, requirebat unumquenq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio ſuo Cambyſe interemptos comperiſſet, ac Cambyſes ipſius iuſſu hoc ipſum ſe feciſſe fateretur, partim ob filij crudelitatem probroſe affectus

ctus, partim se ipse tanquam iusticiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tristicia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum sortitus, contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens, morbis consumptus decessit, annos sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter Persarum rex, quem patrum suorum memoria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & nonaginta uixisset, insidijs fratris Gosethre clàm obtruncatus est. Sinarthocles autem rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis reductus ab exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. At Tigranes rex Armeniorum, contra quem Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno morbo consumptus perijt. Hyspasynes Characenorum & regionum mari rubro adiacentium rex quinto & octogesimo morbo correptus decessit. Tereus tertius post Hyspasynem earum nationum rex, cum uixisset duos & nonaginta annos, morbo perijt. Artabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum regnum tenuit, sex & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit. Et Mnascyres rex Parthyæorum sex & nonaginta annos uixit. Masinissa uero rex Mauritaniæ nonaginta annos uixit. Asandrus autem à diuo Augusto loco Etnarchi rex Bosphori declaratus, annum agens nonagesimum, & equestri & pedestri pugna nullo inferior uspiam est conspectus. Qui ut animaduertit Scribonio rem militarem commendatam, cibo abstinens diem suum obijt, cum uixisset annos tres & nonaginta. Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnũ tenuit, quo tempore Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim annos natus, postremum morbo perijt. Tot igitur ante nostram memoriam memorandæ senectutis reges fuisse maiores nostri literis prodiderunr. His annumerantur Philosophi, & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt, qui aliqua sui cura habita, ad extremam senectutem peruenerunt.

Eos itaq; quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Philosophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cũ alimento abstineret, mortuus est. Xenophilus Musicus, perhibente Aristoxeno, Pythagoricæ philosophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athenis uitam traduxit. Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui è septem sapiẽtum numero fuerunt, centum annos unusquisq; uixit. Zenon uero Stoicæ philosophiæ autor & princeps, octo & nonaginta. Hunc aiunt in contionem prodeuntem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitã finisse. Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos natus, tuberculum in labijs habuit. Cumq; decreuisset inedia uitam absumere, allatæ sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum postulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. Xenophanes autem Dexino patre natus, Archelai physici auditor, unum & nonaginta annos uixit. Xenocrates Platonis discipulus, quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fundator, annos quinq; & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. Diogenes autem Seleucus Tigrius, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. Posidonius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & historicus, octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta. Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. Athenodorus Sandonis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ciuitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in patria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit. Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tiberij, duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos. Et hi celebres fuere Philosophi. Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius centum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut narrat

narrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nō paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimum, sicut refert Agat[illegible]æ. Ac hominem non mediocriter demiratur, quod ad summum usq; uitæ diem ualuerit in colloquijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinque annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & [illegible]inta. Aristobulus Cassandræus ultra nonaginta a[illegible] historiam suam quartum & octogesimum annum agens orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autem Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, rure d[illegible]ns ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus [illegible] anno secundo & octogesimo. Porrò Hypsicrates Amisenus historicus, qui in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum ex R[illegible] Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum caussam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quiritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhetor non incelebris, annos nonaginta. Sophocles po[illegible] Tragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophante, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit Iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, Iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium insaniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eaq; uictor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agēs decumbebat in lectulo quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porrò Ancreon poëta Lyricus uixit annos quinque & octogiuta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poëtam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Rhomanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

PATRIAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

A[illegible]

IAM olim uulgi sermone detritum est, nihil esse patria dulcius, proinde neque iucundius quicquam. Est uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quæcunque diuina, quæcunque ueneratione digna homines esse existimãt horum caussa atque magistra est patria, quæ nos genuit, aluit atque instituit. Enimuero urbium magnitudinem atque splendorem, sumptuosos præterea uariorum instrumentorum apparatus admirantur multi, patriam uero pio amoris affectu prosequuntur omnes. Neque quisquam quamlibet potens, ita deceptus est alienarum rerum amœno & uoluptuoso spectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uisendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiscatur patriæ. Itaque, quicunque felicis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi uidetur [illegible] gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neque occultè fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrem patriam sortitus esset. Mihi uero iucundum est, ipsum nomen patrię reuerenter atque religiosè colere. Etenim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse uideo, singularum amplitudinem accuratè expendere, earundemque elegantiam obseruare, neque non commerciorum ac rerum uenalium copiam considerare. Cæterum, ubi de urbium electione agitur, nemo utique posthabita patria splendidiorem electurus est, uerum in optatis habebit patriam quoque suam quàm maximè conformem esse urbibus copiosis & felicibus, ipsam tamen qualiscunque tandem fuerit, delectu habito cæteris haud dubiè præpositurus est. Isthuc uero ipsum liberi quoque faciunt probi & legitimi, neque non patres, qui quidem fuerint non mali. Neque enim spectatæ honestatis & probitatis adolescens alium patri suo honoribus præferet, neque pater neglecto filio alium paterno affectu iuuenem complexurus est. At qui his inferiores sunt patres, tantum tamen filijs ex se genitis non grauatim tribuunt, ut sint & uita honestissimi, & dignitate amplissimi, appareantque omnibus sua opera quàm optimè educati atque exornati. Porrò, qui tali erga filium suum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum est, & omnium familiarissimum. Etenim nihil est quod patre nobis sit familiarius. Siquis uero iustum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoque conuenienter precipuum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiam pater peculiaris est patriæ possessio, ac patris pater, tum omnes qui ex illis numerosa retro serie generis domestici prognati sunt. Et ad deos usque paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipsi quoque Dij solo natalitio, ac uniuersas res humanas, ut par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totum terrarum orbem, atque omnem Oceanum. In qua tamen quisque illorũ

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quinetiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuiniores, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ uomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisque nostrum in patria primum iucundum illud solis lumen intuitus est, non secus atque Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, unicuique tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab illo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lingua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosque cognouit. Porrò, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, talium tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neque enim urbis nomen cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari omnium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos huic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendæ gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse reperiamur. Sed si est, qui uni officiosè refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multò magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem omnium matrem patriam esse existi[illegible] pro nutricandi officijs ipsarum legum decreto iubente quam amplissimas gratias rep[illegible]re. Cæterum usqueadeo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ętatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisse. At etiam qui peregre multa [illegible] difficult[illegible] ac calamitose agunt[illegible] testantur rerum [illegible] omnium præstantissimam [illegible] patriam, tum etiam egregie felices, qui quamquam in cæteris omnibus per omnia bene & beatè uitam exigant, tamen in hoc egentissimos se esse opinantur, quod patriæ fines non incolant, sed extorres & peregre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discruciat. Videmus quoque eos, qui per tempus quod peregre agendo insumpserunt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxerunt, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisque maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoque desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porro autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia exculti sunt, tanto uehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisque è senum numero & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte commutatam relinquere, ut quo loci uitam auspicatus est, eodē iterum & corpus terræ altrici humandum reponat, ac patriæ sepulturę participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuique esse uidetur, peregrè agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterū, quanta erga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibus, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atque nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patriæ nomē

ignotum est, nec ullo animi beneuoli argumento prosequuntur, existi-
[illegible]s nusquam non rerum necessariarum copiam sibi haud difficulter suppe-
[illegible]i, modum felicitatis in uentris ac gulæ fœdis, & beluinis uoluptatibus sitũ
[illegible]entes. Veruntamen, quibus mater est patria, terram illam singulari amore
prosequuntur, in qua in lucem editi, in qua nutriti sunt, quanquam modicam ha-
beant, quanquam asperam & sterilem, quanquam unde terræ uirtutem collau
dent non habuerint, attamen quo patria encomio potissimum celebranda sit, ne
quaquam animo perplexi hęsitabunt. Verum, tametsi non ignorauerint alios su
am iactasse patriam superbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratoꝝ uiridantiũ
plantas omnijugas, nec ipsi tamen patrij soli laudis obliuiscuntur, quam equis
alendis aptam suspicientes, numerosa quoq; ac robusta pube fœcundam collau-
dant. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, qui insularis fuerit, tamet
si apud alios belle, & feliciter uiuere possit, oblatamq; immortalitatem respuet,
patriæ sepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ip-
si luculentior esse uidebitur. Vsq; adeo uero in uniuersum res omnes quamlibet
præciosas excellit patria, ut legum quoq; conditores passim quisq; uideat maxi-
mis puniendis sceleribus exilium pœnam constituisse, tanquam grauissimum,
& acerbissimum supplicium. Nec uero solum Legislatorum consuetudo sic se
habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præsunt aliter. Nec enim maio
re ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur &
inflammantur animi, quàm si pro tuenda patria se præliari cognouerint. Nec fe-
rè ullus est, qui his auditis, ignauus esse sustineat. Etenim strennuum, & auda-
cem ex meticuloso quoq; facit nomen patriæ.

DE DIPPSADIBVS.

ARGVMENTVM.

P[illegible]

IA pars Libyæ quæ ad Austrum tẽdit, arena est profunda,
& terra exusta solis ardoribus, deserta ut plurimum, fru
gibus in totum infœcunda, campestris uniuersa, non gra
men, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens,
nisi sicubi in terræ concauitatibus constiterint imbris &
pluuiarum reliquiæ, quæ tamen & ipsæ densæ sunt, &
mali odoris, & homini sitibundo minimè potabiles.
Has igitur ob caussas inhabitabilis est. Aut quo pacto
tandem inhabitari possit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac
frugibus arboribusq; iuxta infœcundus, quique tam molestis feruoribus sit
subiectus. Cum ipse quoque calor & aër nimium ardens sit, & igneus?
Præterea ipsa arena magnopere feruens regionem prorsus facit inuiam, &
inaccessibilem. Soli uero Garamantes ijs locis finitimi, gens leuis atque fru
galis, uitam degentes in tentorijs, uenationibus utplurimum uiuentes, non-
nunquam

nunquam irrumpunt uenantes iuxta solstitium hybernum, sydere maximè pluuioso obseruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta est, & arena assiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita est. Venātur autem onagros, & magnos struthiones humi uolantes, cum primis uero simias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia sola aduersus sitim perdurant, tum magnopere sufferre possunt immodici & feruentis solis molestias. Sed enim Garamantes posteaquam commeatum, quem secum ingredientes importauerant omnem consumpserunt, iterum ad suos discedunt postliminio, metuentes ne arena iterum incensa illis intercludat, aut difficiliorem reddat reditum. Deinde, quemadmodum in reti comprehensis, & sibi ipsis pereundum sit unà cum præda. Siquidē omnis euadendi facultas sublata est, siquando sol sub tracto humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardentioribus radijs emissis, uelut ad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimētum suppeditare solet. Et sanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta sunt feruor, sitis, solitudo, sterilis soli infœcunditas, minus uobis uidebūt ur grauia, præ hoc quod dicturus sum. Et ob hoc ipsum omnibus modis regio ista fugienda est. Omnis enim generis is locus serpentes alit permagnos & uarios, multitudine innumeros, forma terribiles, ueneno præsentissimo inexpugnabiles. Et partim in cauernis subterraneis excubantes, ac in arenæ secessibus degentes: partim uero superne repentes, nempe Physallos, aspides, uiperas, cerastas, buprestes, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus scorpionum. Vnum terrestre & pedibus ingrediens permagnum, multis corporum uertebris insigne. Alterum aerium & uolatile alis tenuibus, cuiusmodi ferè sunt locustis & uespertilionibus. Istiusmodi auibus multis circumuolantibus inaccessibilis & infesta redditur illa Libya. Cæterum serpentum omnium nocentissimum, quos arena nutrit, dipsas est, serpens non admodū magnus, uiperæ similis, uiolento ictu, ueneno crasso, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardores enim [illegible]mittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui ab illa icti fuerint, clamant non secùs atq; illi, qui in ignem coniecti sunt. Quòd autem illos omnium uehementissimè affligit & torquet, illud est, nempe cruciatus serpenti respondens cognomine. Eius enim morsum mox sequitur bibendi sitis inexplebilis, & ultra modum sitiunt. Et quod maximè admirandum est, quanto plus biberint, tanto magis potum expetunt, ac subinde magis atq; magis potando crescit bibendi desiderium. Neq; illorum sitim extinxeris, tametsi totum Nilum aut Danubium epotandum præstiteris, uerum irrigandi sedulitate morbum incēdis. Quemadmodum si quis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi caussam adferre solent medici, uenenum Dipsadis cum crassum esse cōsueuit, posteaquam [illegible] atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par est, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego uero neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint superi, ne unquam mihi contingat uidere hominem hic conflictantem cruciatibus. Sed neq; omnino quidem unquam ingressus sum Libyam, & [illegible] uidisse uideor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus è familiaribus pro certo confirmabat, se ipsum legisse supra statuam [illegible] hunc modum fato functi. Qui, ut ait [illegible] faciens, magnam Syrtim prætteribat, neq; enim alia è[illegible] patet, libri in littore obiter ad sepulchrum esse delatum, ac propter fluxum ipsum ætatem [illegible], exitij rationem indicantem. Quippe [illegible] scriptum esse hominem quendam, qualem ferè pingere solent Tantalum in media palude consistentem, ac undas haurientem, non aliter ac si biberet. Bestiolam autem, nempe Dipsada illi inhærentem ac pedibus implicatam. Tum mulieres quaspiam aquam ferentes, eademq; opera non paucas illi eandem potandam affundentes. Insuper oua quoq; adiecta conspici-

untur, qualia ferè struthionum illorum esse perhibentur, quos Garamantas uenari suprà memoraui. Est autem epigramma asscriptum, quod & hic referre nõ alienum esse opinor.

> Talia passus erat quocꝫ Tantalus Aethope cretus,
> Qui nullo potuit fonte leuare sitim.
> Tale nec è Danao natas implere puellas
> Assiduis undis uas potuisse reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollens à Dipsade percussus sit, sed illa memoriter nõ teneo. Itacꝫ oua colligunt, eacꝫ studiose gentes uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, sed illis euacuatis pro uasis & instrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Necꝫ enim figulinam exercere possunt, propter terrã arenosam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, semper ex ouis singulis geminos. Cuiuscꝫ enim pars dimidia aptum & sufficientem pileum præstat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipsades insidiose excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morsu infelicem feriunt. Ille uero ictus ilico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò ante à me relata sunt, subinde bibens, ac uehementius sitiens, cum tamen nunquam sedata siti repleri possit. Hæc per Iouem non in hoc à me dicta sunt, ut ambitiose cum Nicandro contenderem, necꝫ ut uobis planum facerem, quàm non neglectui dederim Libycorum serpentum nosse naturas. Medicorum enim magis ista laus est, quibus hæc necessario comperta esse debent, ut in tali casu egentibus opem ferre pro artis suæ professione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo feratis animo comparationem ferinam existentem, nõ dissimile quiddam erga uos pati, cuiusmodi illi patiuntur grauissimè, qui morsu dipsadis percussi sunt. Quo enim crebrius ad uos itare soleo, hoc magis atcꝫ frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & pla[illegible] aduror intolerabili, uideorcꝫ mihi tali nunquam expleri posse desiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conspicuam aquam possim consequi? Quare ignoscite, si & ego ictus animo, hoc morsu iucundissimo & saluberrimo prolixè & abundanter me impleo, capite scaturienti subiecto fonticulo. Dummodo me non deficiant undæ à uobis influentes, néue effuso audiendi studio hiantem & sitientem deseratis. Nam quod ad meam erga uos sitim attinet, nihil prohibebit subinde bibere. Etenim iuxta sapientis Platonis sententiam: rerum uenustarum nulla est satietas.

DISSERTATIO CVM HESIODO.

[illegible]TE.

ARGVMENTVM.

C[illegible]

de

AT poëtam præstantissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te edita sunt indicas (sunt enim diuina, & admirationis plena omnia) tum nos rem ita se habere cōstanter credimus. Illud tamen non iniuria nos incertat pendentes animi, qua nam re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantum a deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, & futura prædiceres. Quippe alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, adusque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tum rei rusticæ instituta, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futurorum prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditā silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidū, aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium caussarum unà te fuisse præpeditum & implicitum ualdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut illæ quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu seruas conditum, neque illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem edidisti, haud scio in quodnam tempus aliud horum usum promendum reseruans. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cum Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidium autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa alicui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatione liberare. HESIODVS. Poteram equidem, ô bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque nō omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autē pecora pascendi & regendi, & à stabulis agendi, & mulgēdi rationē, tum etiam si qua sunt alia pastorū opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterū ipsæ deæ sua munera quibuscūq; uoluerint, & quantū ea rectè tribui posse existimauerint, prēstare consueuerūt. Neq; enim opinor, oportere à poëtis ad uiuū usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Et si in cursu poëseos aliquid per imprudentiā influens poëtæ memoriā fefellerit, illud perpendere acerbū est. Sed non ignorandū est, nos poëtas metrorū & cōcinnitatis gratia nōnihil superuacuū interferere. Quędam uero ipsius carminis tenor sępenumero plana et polita existētia, haud scio quo modo recipiat. At ēm, tu maximo quo præditi sumus bono

nos uiolenter dispolias, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poeseos, quibus passim culta & compta est, non perspicis: palos autem & spinas quaspiam excerpis, ac ansas intentandæ sycophantiæ studiose rimaris. Atqui hoc tibi non soli studio est, neq; me solum insectaris, sed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impense tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem si causa cedentem me oporteat rectissimam in medium afferre defensionem, age ò amice, perlege Operum & Dierum opus à me conscriptum. Planè enim comperies, quanta in eo ipso poëmate è uatidico & prophetico spiritu prædicta sint, successus manifestante laborum rectè atq; tempestiuè factorum, ac omissorū dispendia. Et illud:

> Demessas in corbe feres intra horrea fruges,
> Et te spectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rursus, quanta bona consequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc sanè utilissimum in uita uaticinium esse existimatur. LVCIA. Enim uero hoc, ò admirande Hesiode, nimium pastoraliter à te dictū est, & uerè Musarum inspirationem mihi referre uideris, quando ipse uersiculos tuos aliter tueri nequeas. Nos autem eiusmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Musis expectabamus. Quoniam talia longè certius nostri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut si Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes proueniant: sin solis ardores sata exusserint, & arua sitierint, nihil obstare, quo minus & fames illorum sitibundam siccitatem subsequutura sit. Tum quòd æstate media terra aratro subigenda non sit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborem exceptura sit, effusis temerè seminibus. Neque spicas adhuc uirides esse demetendas, quippe fructum inanem inuenturos esse rusticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quòd nisi semina inuolueris, & minister rastrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ messis spem intercepturas. Etenim talia si quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; esse uidentur, cuius opus est, obscura ac nullo modo uspiam apparentia, præcognoscere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum est, in uase mellis pleno eius filium suffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ caussam præsignificasse: & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia sunt peculiaria. At si quis & ea quæ tu iactas, illi ascribere uoluerit, & ille me quoque uatem rectissimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel sine aqua castalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd si quis hyberno gelu sæuiente, & ad hæc Ioue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuasurus est. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq; hyberna frigora subsecuturos: aliaq; id genus permulta, quorum meminisse ualde ridiculum est. Quare eiusmodi & apologias, & uaticinia missa facito. Illud autem quod initio dixisti, fortasse indignum non est suscipere: nempe quòd nihil eorum, quæ abs te dicta sunt, noueris, sed afflatus quispiam diuinus suggessit tibi uersiculos, neq; ille admodum firmus existens. Siquidem quædam promissorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabsoluta prorsus reliquit.

NAVIGIVM, SEV VOTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

irrideb

Irridet [illegible]

LYCINVS.

ANNON dixi, quòd citius latuerit uultures cadauer priduanum, ac marcidum, in propatulo positum, quàm spectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam si Corinthum illum oporteat, sine respiratiõe, curriculo abire? Quamobrem autem ita spectandi cupidus es tu, & ad huiusmodi res adeo impiger? TIMOL. Quid enim aliud cõueniebat facere quoq;, Lycine, cum ocium alioqui agerem, audito nauem adeo ingentem, & mensuram omnem excedentem, in Piræum appulsam esse, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumentum importari solet. Arbitror autem et uos, te uidelicet et Samippum hunc, non ob aliam caussam ex urbe huc progressos esse, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adimantus quoq;, Myrrhinusius, unà nobiscum. Sed nescio ubi nam ille nunc sit, inter multitudinem spectatorum alicubi errans. Nam usq; ad nauem quidem unà uenimus, & ascẽdentes in ipsam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, sequebatur aũt Adimantus. Deinde ego post illum, utrisq; ipsum manibus apprehendens. Ac me per totas schalas subuehebat ille, manu ducens, subligatum crepidis, cum ipse absq; calceis incederet. Sed postea non amplius ipsum uidi, neq; intus in naui, neq; postquam inde iterum descendimus. SAMIP. Nosti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formosus ille adolescẽtulus ex interiore parte nauis progrediebatur, niueo ac puro amiculo indutus, religata post tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, si ego Adimantum rectè noui, arbitror uenustũ ac dulce adeo spectaculum conspicatum, longum ualere iusso Aegyptio fabricatore, per nauigiũ circumcirca præeunte, astitisse lachrymantẽ, quemadmodum consueuit. Admodum enim procliuis ad lachrymas, homo est, quod ad amores attinet. LYC. Atqui non adeo formosus, Samippe, adolescens ille mihi uisus est, ut etiam Adimantum uelut attonitũ, in se conuerteret, quẽ tot subinde Athenis formosi sectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palæstrã spirantes, quibus etiã illachrymari, non ignauum est. Hic aũt præterquam quòd colore fusco est, etiam labia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturq; dissolutũ & incõpositum quiddam continuatis & agglomeratis inter se uerbis, Græcè quidem, sed ad patrium morẽ concitato strepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & ille post tergum conuolutus capillus, haudquaq; liberũ esse ipsum arguit. TIMO. Hoc quidẽ nobilitatis signũ, Lycine, est Aegyptiacę, coma uidelicet. Cuncti eñ illorũ pueri ingenui capillũ à tergo collectũ gerunt, usq; dũ ex ephebis excedunt. Quemadmodũ & Pallenæ maiores nostri*, quibus pulchrum uidebatur comã nutri-

nutrire senes quoque, redimitos crobyli textura, sub aurea cicada religata. SAMIP. Euge Timolae, quod nos commonefacis Thucididis commentariorum, quæ in prooemio de ueteri nostra luxuria dixit ille, in Ionibus, quando illi tum una cum cæteris in coloniam missi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Samippe, ubi à nobis relictus fuerit Adimantus, quando uidelicet iuxta malum aliquandiu stetimus, sursum spectantes, numerantes coria alia, alijs superimposita, & mirantes ascendentem per funes nautam: deinde per [illegible] superne tutò adeo currentem, apprehensis antẽnarum clauis seu cornibus. SAM. Rectè dicis, quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipsum, an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Neque [illegible] uerisimile est [illegible] illum iam, recipientem in urbem sese, postquam nos amplius inuenire non potuit. Quod [illegible] nouit [illegible] Adimantus, [illegible] à tergo relictus, à nobis seducatur. LYCIN. At uidete, ne agreste nimis fuerit, relicto post nos amico, ipsos hinc abire. Sed eamus tamen, si idem hoc Samippo quoque uidetur. SAM. Atque admodum uidetur, si fortè apertam adhuc palæstram deprehendere possimus. Sed interea dum sermones cedimus, quanta nauis hæc? centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta, latitudine autem supra quartam maximè partem mensuræ huius patens. Tum à summis foris ad fundũ usque, qua profundissima est, eo loci uidelicet, quo sentina defluit, nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quantamque sustinet antemnam? quanto autem rudente utitur, atque astringitur? Vt autem ipsa quidem puppis paulatim assurgit, inflexa, atque aureum anserculũ superne habens impositum: è regione autem æqua proportione prora prominet, in anteriorem partem longè porrecta, cognominem naui deam, Isidem uidelicet utrinque additam habens. Nam cætera quidem ornamẽta, uti picturæ, & uelí flammeus ille atque parasius color, & ante hæc, anchoræ quoque, & uertendi circumagendique instrumenta, & habitationes illæ post puppim, omnia admiratione digna uisa mihi sunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu comparari posset. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quãtus in annuum uictum sufficere omnibus in Attica facile posset. Atque hęc omnia paruus quidam homuncio, senex iam, conseruabat, tenui adeo pertica, tanta gubernacula conuertens. Commonstratus enim mihi fuit, caluaster quidam, crispus, Heron, opinor, nomine. TIMO. Mirabilis, quod ad artem attinet, ille, quemadmodum dicebant ij, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum supra Prothea illum, doctus. Audistis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus, aut quemadmodum stella illa ipsos seruarit? LYC. Haudquaquã Timolaë. Quin hoc ipsum abs te libenter nunc audierimus. TIMO. Ipse Nauclerus narrauit mihi, homo probus, & ad conuersandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo soluissent, flatu non admodum uehementi, septimo die eõ fuisse prouectos, ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro ex aduerso spirante, transuersos abreptos fuisse ad Sidonem usque. Inde autem tempestate magna iactatos, decimo tandem die per angustas illas ad Chelidoneas peruenisse. Vbi parum abfuit, quin omnes submergerentur. Noui autem, aliquãdo etiam ipse naui præteruectus Chelidoneas, quanti se eo loci attollant fluctus, & maximè, flante Africo, siquando assumpserit & Austri partem aliquam secum. Nam ab eo loco contingit diuidi Pamphyliũ mare à Lycio, & fluctus ipsi, utpote multis ac uarijs undis, circa promontorium illud uelut intersecti (præruptæ autem rupes sunt, & acutæ, & incursionibus aquarum exasperatæ) & procellas excitant terribiliores, & fragorem edunt immensum. Ac fluctus sæpenumero tanti attolluntur, ut ipsius scopuli altitudinem exæquent. Talia igitur se quoque tum deprehendisse atque expertos esse nauclerus aiebat; insuper etiam nocte existente tum, & tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratum ipsorum dij tandem flexi

flexi atq; inclinati fuissent, ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locum illũ manifestè cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uidelicet alterum, in summa parte mali consedisse, nauemq; ad sinistram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quàm ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuersè actos, in Pyræum, heri appulsos huc esse. Eo usque uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, supra Maleam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? ann non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Vocemus hominem. Te inquam Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succenset nobis, aut obsurduit. Nam omnino Adimantus ille est, neque alius quisquam. Admodum igitur planè iam uideo, & uestem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uiuum usque, arguit hominem. Sed tamen acceleremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quòd nisi ueste apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uideris, nescio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecum ipse animo & cogitatione, ut uidére, uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædã cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirẽ uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quænam ista? ne enim grauaueris dicere, nisi omnino ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidẽ apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, sat scio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddam est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splẽdida admodũ face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ò præclare, istiusmodi, sed opulentiam quandam mihi ipsi fingebam, quam inanẽ felicitatem plerique uocare solent. Atq; in ipsa adeo acie opum & deliciarũ uersanti mihi, superuenistis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in mediũ allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cũ simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, statim à principio, cum primum nauẽ conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiente me anchoræ magnitudinẽ, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cũ omnia perlustrassem, interrogaui quendã ex nautis, quantũ mercedis ac lucri cõmunibus rationibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille aũt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cõmuniora tantũ computaret, et ad minimã summam redigeret. Exinde igitur rediẽs mecum ipse cogitabã. Quòd si nunc deorum quispiam nauẽ hanc de repente meã esse faceret, qualẽ & q; beatam uitam acturus erã? qui et amicis benefacturus, et interdum quidẽ ipse in ea nauigaturus, interdum aũt seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domũ ędificaturus essem, in loco maximè opportuno, paulò uidelicet supra porticũ pictã, relicta paterna illa, quã apud Ilissum habeo, & seruos coëmpturus, & uestes et uehicula et equos. Iã aũt nauigabam quoque, et felix, ab omnibus ijs, qui nauẽ conscenderãt, prędicabar, à nautis aũt formidabar, et tantũ non rex quispiã existimabar, cũ interea, dũ ea quæ in naui sunt cõpono, et ad portũ à longè aspicio, superueniens Lycine opulentiam hãc oẽm submersisti mihi, nauẽq; ipsam benè ac secũdo uoti uẽto labentẽ, subuertisti. LY. Proinde ò generose, correptũ me, abduc hinc ad Imperatorem, ueluti piratã aliquem, aut demersorẽ, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiã in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbẽ itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor

pro hoc lapsu. Quinque enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegyptio isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atque, ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinque possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta? nempe ne aspiceres quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosque qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quispiam uiderit. ADIM. Vides, propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat sciẽs, quòd risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multò satius est cum nautis me colloqui, quàm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecũ illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At schalas subtraham, ingrediendo uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Ne enim putes tibi quidem facile esse tanta nauigia possidere, cum neque emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à dijs petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quã parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisque datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægreferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, quod tecum conscensuri sumus, & scalas præingressus subtrahis, nimirum luxu diffluis Adimante, & in sinum non inspuis, neque agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclare, per Isidem quæso, etiã Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quòd si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoque unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, nauigio inundato, ita ut iam superfluat, neque amplius ad id quod influit, resistere possit. Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usque restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuique attributo stadio, postulemus à dijs, quæ cuique maxime uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultrò nobis obiecto, quod nos quo ad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquenque ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hęc res, qui nam omnium optimè diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisque qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè mehercle, Timolaë, atque adeo obsequor tibi, & cum tempus uocauerit, optabo quæcunque uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in naui alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycino idem uideri. LYC. At ditescamus sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uideat. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò ante quàm ad Dipylum perueniemus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idque, quoad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neque nunc à naui discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uoto adijciam, Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigiũ, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quod fertur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & siquid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

ipsum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum istum, inquis, Samippe, coma tum? Et ille igitur meus sit, quantum autem frumenti est, totus ille numerus in aurum signatum uertatur, fiantque totidem Darici. LYC. Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus est tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæso Lycine, sed postquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, si placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in tuto ipse nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad uestras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adolescentulus autem ille formosus, suffocabitur miser, cum natare nesciat. TIMO. Bono animo sis Lycine. Delphines enim ipsum tergo subeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis seruatum esse, accepisseque mercedem hanc carminis sui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Isthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem seruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinnm hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipse huius rei dux & caput sis. TIMO. Melius enim fuerat, uerisimilia magis te fingere hæc, & alicubi thesaurum sub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipse exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur thesaurus sub Mercurio illo marmoreo, qui nobis in aula est, medimna uidelicet mille auri signati. Statim itaque iuxta Hesiodum: Aedes principio, quàm maximè insignes habitarem, deinde quæ circa urbem sunt, omnia iam coëmissem, præterquam quæ in Isthmo, & apud Delphos, & Eleusine sunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Isthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, si quando ad Isthmia proficisci lubitum esset, & Sicyonium campum. Et in summa quicquid usquam in Græcia foret, uel consitum nemoribus, uel irriguum fōtibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti sit. Aurum autem concauum nobis sit, ad cibum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, sed duorum talentorum unumquodque pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, nisi cum magno negocio, non scyphum illo, sed Sisyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mi homo, ne mihi disturba uotum. Ego uero etiam mensas totas aureas facturus sum, & lectos aureos, si uero non tacueris, etiam ipsos ministros. LYCI. Vide modo, ne quemadmodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & ditescendo miser pereas, fame ista præciosa enectus. ADIM. Tua igitur magis uerisimiliter compones, paulò post Lycine, postquam ipse optare incipies. Cæterum ad hæc uestis quoque purpurea mihi sit, & uictus quàm maximè delicatus, somnus, quoad fieri potest, suauissimus, amicorum salutationes, & petitiones, & quod uulgò faciunt, omnes me uereantur, & adorent, atque alij quidem primo statim mane ad fores sursum ac deorsum obambulent, inter ipsos autē et Cleænetus, & Democrates, ille supra modum. Atque accedentibus quidem ipsis, & ante alios intrò recipi uolentibus ianitores septem astantes, ingentes barbari, in frontem statim impingant ianuam, perinde atque ipsi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uisum fuerit, prospiciens quemadmodum sol, illorum quidem nōnullos, ne aspiciam quidem: si uero pauper quispiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum thesaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam sub tempus uenire iubebo. Diuites autem isti rumpentur, aspicientes uehicula, equos, & pueros formosos circiter bis mille, ex omni ętate delectos, ut quisque fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appositas (Vile enim argentum, & nihil ad nostram fortunam) Ac salsamentum quidem ex Hispania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipsum ex Hispania, mel autem nostrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

sonia undequaque allata, sues uidelicet, & lepores, & quæcunque uolatilia, gallina ex Phaside, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodque apparant, sophistæ quidam sint, circa bellaria & sapores exercitati. Quòd si cui autem præbibero, scyphum, aut phialam poscens: ille qui ebiberit, auferat secū & poculum. Diuites uero isti, qui nunc sunt, præ me Iri uidelicet, & mendici omnes uideantur. neque amplius tum argenteam istam scutellam aut scyphum, Dionicus in pompa spectandum præbebit, & maximè, postquã uidebit seruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem distributiones, singulis mensibus drachmas ciui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare usque ad Dipylum intromittam, atque ibi portum aliquem extruam, aqua per fossam magnam introducta, ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conspici possit. Amicis autem uobis, Samippo quidē uiginti medimna auri signati adnumerare dispensatorem iubebo. Timolao autem quinque Chœnices: Lycino uero, chœnicē solam, eamque etiam circumscriptam, eo quòd loquacior est, & uotum meum irridet. Atque hanc uiuere uitam uolebam, supra modū ditescens, & delicatè agens, omnibusque uoluptatibus copiose fruēs. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi ex tenui admodum trama puer iste, Plutus, suspensus sit? Ac si fors aliqua ruperit illam, omnia euanescent, & carbones tibi thesaurus iste erit. ADIMA. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ô optime, incertum est, quantum temporis uicturus sis. Quis enim scit, an adhuc apposita tibi mensa ista aurea, priusquam manū admoueas, & pauonem aut gallum Numidicum degustes, exhalata animula abiturus sis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerem tibi alios quidem statim, priusquam diuitijs fruerentnr, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ possidebant, spoliatos atque exutos à deo aliquo, qui huiusmodi rebus inuidebat. An non audis Crœsum, & Polycratem, multò te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidisse? Sed ut tibi missos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atque constantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem posse, alios autē cæcos esse, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam possidere uelis, atque eadem cū Phanomacho diuite isto pati, pariterque ut ille mulierosus esse, sat scio, etiam si nullus ipse dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas insidias cum diuitijs cōiunctas norim. Præterea & prædones, & cædes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum est. Vides nimirum cuiusmodi rerum caussa extiterit tibi thesaurus iste. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduersarius es, quare neque chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuò uotum meū insecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitū more detrectas, & promissum reuocas. Sed tu Samippe iã opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim sum ex Mantinea, ut scitis, in continente uitam agens) nauem quidem haudquaquã postulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis spectandam exhibere impossibile sit, neque scrupulose adeo cum dijs rationem inibo, thesaurum petens, & aurum ad mensuram accumulatum: sed (possunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur esse, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri postulare, tanquam illis nihil non annuentibus) postulo uidelicet rex esse, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut si quis alius, accepto à patre regno, imperauit, sed mihi principio à prædandi consuetudine exorso, socij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adsint. Deinde paulò post trecenti, accedentes nobis alij super alios.

Postea

Poſtea mille, & non multò poſt, decies mille, poſtremo tota armatorum ſumma
quinquaginta millia. Equitum autem circa quinque millia ſit. Ego uero ſuffra-
gijs cunctorum antepoſitus & electus, Imperator optimus eſſe uidear, qui & ho
minibus præeam, & rerum adminiſtrationem geram. Vt hoc utiq; ipſo iam ma
ior ſim cæteris regibus, utpote qui uirtute cæteris antepoſitus, exercitui impe-
rem, non per ſucceſſionem hæreditariam, ab alio in regnum introductus. Nam
hoc Adimanti theſauro nõ diſſimile foret, & ipſa res haud quaquam eodem mo
do ſuauis, ut cum aliquis uidetur ipſe per ſe ipſum potentiam ac principatum aſ
ſecutus eſſe. LYC. Papæ Samippe, haudquaquam exiguum aliquid tu quidem,
ſed ipſum adeo caput bonorum omniũ poſtulaſti, uidelicet aciei tantæ, optimus
ipſe iudicatus à quinquaginta millibus. Talem ſcilicet nobis Mantinæa, & tam
admiratione dignum regem atq; imperatorem, interim dum non animaduer-
tit, enutriuit. Verum age regna, præi militibus, & exorna equeſtrem exercitum
pariter & uiros clypeum geſtantes. Cupio enim ſcire, quò nam profecturi ſitis,
tam multi ex Arcadia, aut contra quos miſeros primos expeditionem facturi.
SAMIP. Audi Lycine. Imò uero ſi tibi placet, ſequere unà nobiſcum. Pręfectum
enim alæ conſtituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honore quidem
iſto ò rex, gratiam tibi habeo, ac Perſico more procumbens, adoro te, circũactis
poſt tergum manibus uenerando tiaram, rectam iſtam, atq; ipſum diadema. Tu
uero ex ualidis iſtis aliquem, præfectum equitum deſigna. Nam ego tibi à re e-
queſtri ualde alienus ſum, neq; omnino equum ullum aſcendi ante hunc diem.
Proinde metuo ne tubicine claſſicum intonante, decidens ego, in tumultu à tot
ungulis conculcer, aut etiã equus ferocior exiſtens, arrepto freno, in medios ho
ſtes efferat me, aut denique oporteat me alligari ephippio, ſi manere ſuper illud
debeam frenumq; tenere. ADIM. At ego tibi Samippe, ducam equites, Lycinus
autem dextrum cornu habeat. Meritus autem ſum, qui maximos honores abs
te conſequar, ut qui te tam multis medimnis auri ſignati donauerim. SAMIPP.
Ipſos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint præfectum ſu-
um. Cui igitur placet, equites: Adimantum hunc præfectum ueſtrum eſſe, ma
num attollat. Omnes, ut uides, Adimante, ſuffragantur tibi. Proin tu quidem
equitatui præſis, Lycinus autem dextrum cornu ducat. Timolaus porrò hic ad
ſiniſtram ordinabitur. Ego uero mediam aciem regum, pro eo atq; legitimum
eſt Perſarum regibus, quando ipſi aſſidere ſibi aliquos uolunt. Sed progredi-
amur iam rectà uerſus Corinthum, quà per montana itur, comprecati Iouem
Regium. Ac poſtquam ea quæ in Græcia ſunt, omnia ſub poteſtatem redege-
rimus (neque enim quiſquam erit, qui nobis reſiſtet, aut arma opponet, cum tã
multi ſimus, ſed abſque ſudore ac puluere uincemus) conſcenſis triremibus &
equis in naues impoſitis (apparatum autem eſt in Cenchreis, & frumentum ſa-
tis multum, & nauigia, quæ ſufficiant, cęteraq; ad hanc rem omnia) traijciamus
per Aegeum, in Ioniam, & exinde ibi ſacris Dianæ peractis, ac ciuitatibus nul-
lo defendẽte, captis præfectisq; ibidem facile relictis, in Syriam pergamus, per
Cariam itinere facto, inde per Lycirm, & Pamphiliam, & Piſidas, & utranque
Ciliciæ oram, maritimam uidelicet, & montanam, donec ad Euphratem per-
uenerimus. LYCIN. At me, ò rex, ſi placet, ſatrapam aliquem Græcis relinque.
Formidoloſus enim ſum, neque domo longius abire facile ſuſtinuero. Tu ue-
ro uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus eſſe, gentes
bellicoſas, & ſagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu
committe. Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque, nequis etiam
ſagitta me tranſfigat, ea parte, qua nudus maximè ero, miſerum me feriens, cir
ca Suſa, uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Aufugis Lycine
ac deſeris ordinem, meticuloſus uidelicet exiſtens: atqui lex iubet caput ampu-
tari ei, ſiquis ordinem deſeruiſſe deprehendatur. Sed quoniam apud Euphra-

tem iam sumus, & fluuius ipse ponte iunctus est, & quæcunque à tergo reliqui mus benè ac tutò nobis se habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impositi sunt, alij autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæstinen, & exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine transi, dexterum ducens cornu. Deinde ego sequar, & post me Timolaus hicce. postremus autem equestrem duc exercitum Adimante. Ac per Mesopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hostis, sed ultrò seipsos, & arces, homines dediderunt, Etiam ad Babylonem accedentes, præter spem intra muros recepti sumus, ac urbem ipsam tenemus. Rex autem ad Ctesiphontem cōmorans, aduentum nostrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat, & equites quàmplurimos undecunque accersens, & sagittarios, & funditores. Renunciant itaque speculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas esse, & ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adest, neque ij, qui ad Caspium mare habitant, neque Bactriani, sed ij tantum, qui in uicino degunt, & in ipso quasi suburbio regni. Adeo facile tot myriadas ille recepit *. Tempus igitur iam est, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. At ego quidem censeo oportere uos, pedestrem uidelicet exercitum, proficisci hinc ad Ctesiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic, & Babylonem asseruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, postquam propius periculo uentum est? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hosti obuiam esse, neque expectandum, dum illi melius sese pararint, auxilijs undique ipsis accedentibus, sed dum adhuc in itinere sunt hostes, adoriamur ipsos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid censes. LYCI. Equidem tibi dicam. Posteaquam defessi iam sumus contendendo, & absque intermissione iter faciendo, quando in Pireum mane descendimus, & nunc autem triginta propè stadia processimus, deinde & solis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè est) hic alicubi ad oleas, super columnam istam, inscriptionibus insignitam residentibus, quiescendum paulisper esse. Deinde resurgentibus inde iterum eundum, & reliquum uiæ ad urbem absoluendūm esse. SAMIP. Etiámne Athenis, ô beate, tibi esse uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites sedes, de bello deliberans? LYC. Submonuisti. Ego uero sobrium esse me putabam, at tu in eo, ut sententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, si tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis sitis, facite, neque prodatis patrios spiritus. Iam enim & hostes uidelicet pugnam capessunt. Quare tessera quidem Enyalius esto. Vos autem postquam classicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes, & clypeos hastis pulsantes, properate cum aduersarijs manum conserere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum consistite, ut ne plagas accipiamus, dum illis spacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum est, sinistrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congressi sunt, Medos. Media autem acies, & quod circum me est, æquo adhuc Marte pugnat. Persæ enim sunt, & inter eos ipse rex. Vniuersus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu nostrum fertur. Quare ô Lycine, & ipse uir fortis sis, & eos qui tecum sunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & sustinendam impressionem. LYC. O fortunam. Aduersum enim me equites cuncti, solusq; idoneus ipsis uisus sum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, si uim adhibeant, transfugiturus esse, in Palæstram hinc curreus, belligerantes etiamnum uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipsos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam singulari prælio cum rege congrediar. Prouocat enim me, & pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

LYCI.

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis statim admodum ab eo. Nam hoc quoque regium est, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Bene dicis. Leue tamen, & uix summã cutem perstringens uulnus hoc, neq; etiã in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem deformis apparitura sit postea. Cæterum uides quo pacto ipse incursando, unâ adeo plaga & ipsum, & equum emissa hasta transegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipse factus iam sim, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Post hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognomines mihi ipsi conditurus sum, quàm multas autem etiam destructurus, per uim captas, siquæ contumeliose aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximè Cydiam istum diuitem persequar, qui cum mihi uicinus tam esset, eiecit me agro, transcendens paulatim in interiora finiũ. LYCIN. Desine tandem Samippe. Tempus enim est, te quidem post pugnam tantam superatam, Babylone conuiuium celebrare, & uictoriæ sacra peragere. Iam enim extra præscriptum stadium, opinor, processit tibi imperium: Timolaum autem, uicissim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi postulasse uideor? LYC. Longè, ô præclarissime regum, laboriosiora, & uiolentiora, quàm quæ Adimantus: quippe cum ille qnidem in delitijs uersaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris singulari prælio dimicans, & metuebas, & curis distinebaris noctu, interdiuq;. Non solum enim ea, quæ ab hostibus fierent, formidanda tibi erant, sed & insidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autem nullus uerus, sed ad metum omnes, uel spẽ beneuolentiam simulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per somnium quidem, sed gloria solum, & purpura auro uariegata, & fascia candida circum frontem, & satellites præeuntes. Cetera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut responsa dare ab hostibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad subditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incursiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere suspecta. Et in summa, ab omnibus magis, quàm à te ipso beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo discrimine habet te regem, neq; etiam mors metuit satellites tuos, sed superueniens, quandocunq; ipsi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema istud. Tu uero ille sublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è solio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorum agitaris, tumulum excelsum supra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis assurgentem, post te relinquens, serotina uidelicet, & tum insensibilia magnificẽtiæ spectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeunt neglecta. Quòd si autem quàm maximè etiam in longissimum perdurarint, quis quæso fructus eorum amplius fuerit, cum sensu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus sis, metuendo uidelicet, & cogitãdo, & laborando: qualia uero & illa quoq;, quæ post mutationem sequentur? Sed iam tuum erit Timolaë, optare, ac ut superes istos, uide, quemadmodum decet uirum intelligentem, & rebus uti scientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehensione dignum optabo, & quid nam arguere quispiam meritò possit. Nam aurum quidem, & thesauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendisti, haudquaquam postulabo. Caduca enim hæc & multis insidijs referta, & plus molestiæ in ipsis est, quàm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiusmodi uim habeant: primum quidem, ut rectè semper ualeã, & corpore

III.

sanus sim, & insauciabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne conspici possit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde aliũ quendam, ut robore superem uirorum decem millia, atq; onus, quod alioqui decẽ millia hominum mouere simul uix possent, ego solus facile in humeros attollere possim. Præterea autẽ & uolare possim, longẽ à terra in sublime sublatus, & ad hoc quoque annulum quendam habeam. Iam uero & in somnum resoluere, quos uoluero, & omnem ianuã accedenti mihi aperiri, laxata sera, & dimoto obice, hæc ambo unus annulus possit. Et quod maximum est, alius quispiam sit, supra omnes suauissimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formosis, & mulieribus & populis totis, neque quenquam amoris expertem esse sinat, & cui non desiderabilissimus ipse uidear, atque in ore sim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, seipsas etiam suspendant, & adolescentuli ad insaniam redigantur mei desiderio, adeoq; seipsos beatos esse putent, si quem ipsorum uel aspiciam solum, si uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in summa, supra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum sim. Atque hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac statim moriturus, neque etiam ad mensuram humanæ uitæ uiuens, sed annos mille, subinde iuuenis ex iuuene renascens, uiuendo exigam, circa decimum septimum quenque annum exuens senectutem, perinde atque serpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent, mea futura essent, quatenus & fores aperire possem, & sopire custodes, & ipse ingressus inuisibilis esse. Quòd si apud Indos, aut Hyperboreos spectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua preciosa: aut quicquid esu uel potu dulce, nihil ueritus, sed ipse eò aduolans, fruerer omnibus ad satietatem usque, Et quia Gryps, alata fera, aut phœnix, auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque solus scirem, & terræ quicquid inhabitabile est, & siqui Antipodes ex aduerso nobis habitant, australem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & stellarum naturã, & Lunæ, & ipsius Solis, facile nossem, ut qui ab igne illorum lædi non possem. Et quod omnium suauissimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem possem, quis nam in Olympijs uicisset: & si forte in Syria pransus essem, cœnare in Italia. Siquis aũt inimicus mihi foret, ulcisci etiam istum, ex obscuro, iniecto in caput eius saxo, ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipsis aurum. Ac sanè, si quis superbus foret, aut tyrannus, diues, contumeliosus, sublatum ipsum ad stadia uiginti, per præcipitia supernè deijcerem. Cũ pusionibus autem nemine prohibente conuersari mihi liceret, quippe cum & uideri non possem ingressus, & omnes in somnum resoluerem, solis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quòd belligerantes tutò spectare possem, extra teli iactum in altum sublatus? Et si uisum fuisset, adiungendo me uictis, & sopiendo uictores, fugientibus uictoriam subministrarem, ex fuga uidelicet reuersis. Et in summa, ludum quendam facerem uitam humanam, omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc summa felicitas est, quæ neque perire, neque insidijs peti potest, & maximè cum bona ualetudine per longam ætatem. Quid igitur est Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Timolae, neque enim tutum fuerit, aduersari uiro alato, & qui robore multa hominum millia superat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberrasti, senem iam uirum mente à statu suo ita dimota, qui annulo exiguo uectus, totos adeo montes digito mouere poterit, amabilem omnibus, idq; cum caluus esset, & nasum haberet simum? At uero etiã hoc responde mihi: Cur tandem nõ unus annulus omnia tibi ista potest? sed tam multis reuinctus incedes, sinistra grauata per singulos digitos: imò uero excedit numerus, & necesse erit etiam dextram ferendo oneri succedere. At qui

qui uno adhuc necessario maximè opus est, qui te indutum à stulticia cohibeat, multa ista insolētia detersa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè potest, meracior uidelicet haustus? TIMOL. At prorsus Lycine, etiā ipse optabis tandē iam aliquid, quo discamus, qualia tu postulaturus sis, irreprehēsibilia uidelicet, & quæ accusari nequeant, quandoquidē cæteros calumniaris omnes. LYC. At nō opus habeo uoto ego. Venimus enim iā ad Dipylum, & optimus hic Samippus, dum circa Babylonē singulari prælio dimicat, & tu Timolaē, dum in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea studia, quæ ad me pertinebant, absumpsistis, rectè sanè facientes, præsertim cum non probem in breue tempus ditescere, opulentia quadam quasi subuentanea, deinde post paulum mœrore affici, dum nudam aliquam massam panis comedam. Quale uobis non multò post accidet, postquam felicitas quidem ista uobis, multæq; diuitiæ auolantes euanescent, ipsi autem digressi à thesauris & diadematibus istis, tanquam ex suauissimo aliquo somnio excitati, domi dissimilia omnia reperietis, perinde ut histriones, regum personas agentes, qui ex theatro regredientes, plerique fame conficiuntur, idq; cum paulo antè Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti consentaneum est, ægroq; animo, ea quæ domi uobis sunt, aspicietis, & maximè tu Timolaē quando necesse tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut soluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapsus, humi incedere cogaris, amissis annulis illis omnibus, ultrò de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abundè satis erit, pro omnibus thesauris, ipsaq; adeo Babylone, suauiter admodum ridere ad ea quæ uos optastis, tam præclara scilicet, & hoc, cū ipsi philosophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA.

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

Argumentum fabulæ tale est: Peragunt encomium & laudes Podagræ, sacerdotes, potestatem deæ carminibus celebrantes. Ad quorum inuocationem, cum ipsa quoq; dea adesset, suumq; numen ut insuperabile & inuictum prædicaret: nunciatur interea medicos quosdam Syros, deam contemnentes, ac uires ipsius eleuantes, medicinam, à patre uidelicet acceptam, contra illam uulgo polliceri. Indignata itaq; dea, arrogantiamq; ac temeritatem hominum non ferens, immißis tortoribus suis, miserè illos excruciare atque uexare cœpit. Qui cum medicina sua frustra adhibita, doloris uehementiam atq; acerbitatem ferre non possent, supplicantes deæ, uictos sese, artemq; suam nullam esse, confitentur. Exorata igitur dea, tortores suos reuocat, ac uictrix palmam refert. Proloquitur Podagricus quidam, malum & cruciatum immedicabilem detestans. Fabula uero in uniuersum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodosam nescit medicina podagram.

Tum quòd & uanitatem Iudæorum ac Syrorum nonnihil taxare uidetur, ut qui contra omnes morbos, quantumuis incurabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente uulgo faciunt.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

Triste nomen, ô dijs odibile,
Podagra, lachrymosa, Cocyto sata
In tartari specubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megæra suo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus?
Quòd si luunt errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stigij fuit Ditis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membrifragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fatigatum meum
Manibus ab extremis, ad infimas pedum
Plantas, sanie tetra fluenteq; fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubiq; stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus.
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquorearum rupium,
Aestibus ineuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perditè,
Quicunq; uana spe stolidi, te leniter
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS.

Dimetri catalectici omnes.

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Super iuga Tmoli
Comon celebrare Lydi.
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia, rythmis
Cretensibus, Corybantes.
Clangit quoq; tuba duro
Marti, modulans tumultus
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Ineunte uere, luctus,
Vbi gramminifera passim
Herbis uirere prata,
Et in arboribus tenellæ
Zephyro reflante frondes
Inceperint uigere,
Malè nuptaq; cum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, quærelis

Vbi

Vbi tristibus philomela.

PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertij gerens Bacule uicem pedis,
Tremulum mihi suffulcias oro gradum,
Iterq; dirigas, leuia & uestigia
Firmes pedum, possint ut inniti solo.
Age miser ex stratis, tua membra corripe,
Et culmen, ædium relinque umbratile,
Nigramq; ab oculis excutiens caliginem,
Prodi foras, & ad rutilum Solis iubar
Auram serenam spiritu læto trahe,
Ter quinq; præteriere nunc solidi dies,
A sole cum procul in tenebris abditis
Incomposito in lecto cubans distorqueor,
Adest animus, adest uoluntas sæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deserit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc exime numero, & refer inter mortuos,
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati folijs sunt Acteæ
Cuiusue dæmonum celebrant festum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adest signum comis hederaceum,
Age qui uel unde nam uenitis hospites,
Exponite nobis, ueraq; fateamini,
Et quam deam celebretis amici dicite,
CHO. At tu quis es, uel unde nos interrogas?
Vt enim baculus gressusq; nobis indicant
Mysten uidemus insuperabilis deæ,
PO. Vnus quidẽ & ego sum, deã non dedecens,

CHORVS.

Dimetri, partim catalectici partim acatalectici.

Venerem sacræ deam Cypri
Ex ætheris ortam semine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & soror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In sinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde,

Sum-

Summoq́ uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœlestium Saturnius,
Virtute claram Palladem.
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit.
Cum desijt tenebrosa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, iubarq́ lucidum
Solis, podagræ tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcæ, statim Clotho abluit,
Totusq́ risit ætheris
Fulgor, tonuitq́ serenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frusta crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq́ nodos ossium,
Talosq́, coxarumq́ uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas artuum
Cauernulas, tumidasq́ digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq́ cum Mystis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.

Dimetri.

Tranquilliter igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens,

Salue

Salue deûm mitissima,
Tuosq́ꝫ benigna respice
Lætante lumine famulos,
Huiusq́ꝫ ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA.
Trimetri Iambici.

Quis est hominum, cui non ego insuperabilis
Regina morborum Podagra nota sim,
Quam nulla thura, nulla fumigatio,
Nec fusus apud aras cruor, aut donaria
Suspensa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipse uincere summus omnium
Pæon deorum medicus arte sua potest,
Apollinis ue filius Aesculapius.
Ex quo siquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires gestiunt,
Omnemq́ꝫ turbant pharmacorum industriam,
Plantaginem terunt, apijq́ꝫ semina,
Foliaq́ꝫ lactucarum, & agreste peplion,
Et marrubium, amnicolamq́ꝫ potamogetona,
Alij Cnidas terunt, alijq́ꝫ Symphyton,
Lentes alij de stercore lectos illiniunt,
Hos, cocta pastinaca, foliaq́ꝫ persica,
Hyoscyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq́ꝫ pomi punici, Malicorium,
Et psyllion, thus, hellebori radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, simulq́ꝫ galla Cupressina,
Et panis hordeaceus, atq́ꝫ brassicæ
Crudæ folia, gypsus gari liquaminis,
Et stercora syluestris capræ, fimus hominis,
Farina fabarum, flos quoq́ꝫ lapidis Asij,
Alij rubetas, quiq́ꝫ uocantur aranei
Mures, lacertas atq́ꝫ mustelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula sumpta sunt?
Quis non probatus humor est mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma est arborum?
Animalium omnium, ossa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq́ꝫ septem plurimi,
Alius bibens sacram, repurgari studet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rursus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil nisi plorare impero,
Et sic facientibus uel irritantibus
Occurrere soleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Illis

Illis facilem & tractabilem me præbeo.
Nam qui meis communicat mysterijs,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
Aten enim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans
Plantas pedum teneras habens. ueruntamen
Pleriq; me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδῶν ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapæstici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptra
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, lectigrada,
Cursiuetans, talorum tortrix,
Calcicrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra.

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici.
Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fers obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat repperi
Regina domitos, mente bona quiescere.
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uolunt mortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, dic
Iam deniq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermē duo ſtadia pertranſij,
Quam ſubitus ades ò nuncie uelociſſime: POD.
Sed cuius obſecro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; graduum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq;, luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox area,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Ituq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malè firmas illico cœnum retrò,
Qua tranſeunti liquidus er membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Varijs & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſum fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere.
Non gratis hæc rectè tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac triennio ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Quinam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi: Quoniam heroas ego
Quàmplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. *Heroës podagrici.*
Perijt Achilles podagricus ille Pelei,
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Pleſthenes,
E[illegible]s P[illegible]antis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi. fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, quî ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos.
Nunquam ergo gauiſuri ò calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus MED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi.
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.

POD. Cede quod unguentum? quis illius habitus?

MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui iussit hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoque scit compescere:

POD. An igitur, ò execrabiles, malè perditi,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc ò seuera, statim undique conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuque soleas infimas
Pedum, sub ipsos usque digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.

TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miserique clamitant grauissimè,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ò hospites, uideamus optimè,

POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum.
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.

MED. En unximus, leuat neque dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atque pereo.
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iuppiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neque meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.

POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
Et norit unusquisque me solam omnium
Illachrimabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.

Hexametri μείουροι & Anapæstici Dimetri.

Non

Non uis Salmonei contendere cum tonitribus
Ausa Iouis, pœnas euadere salua potuit
Verum animo repressa, repenteq́ fulmen dei
Fumigero stygias detruditur icta sub aquas,
Nec satyrus phœbo congressus Marsya tulit
Inde uoluptatem, cum diripit undiq́ cutem
Pythius illius, non premia grata referens
Litis habet memorem, luctu quoq́ fœta Niobe,
Namq́ & adhuc lugens Sipylum, rigat uda lachrymis
Mœonis ad lites Arachne, quia Pallada uocat
Perdita, nunc scelus id testantia stamina plicat,
Impar enim est diuorum affectibus humana uis.
Vt Iouis, ut Latonæ, ut Pallados, ut Pythij.
Mites ergo feras cruciatus atq́ faciles,
O celebris, cunctisq́ locis dea nota podagra,
Ferq́ leues, & acutos, & breuiter noxios
Absq́ dolore, nec intolerabiliter, benè suos
Qui teneant fines, sint exiguumq́ ualidi,
Quiq́ gradum non impediant facientibus iter,
Multæ sunt formæ miserorum.
Sed podagros soletur morbi
Exercitium & consuetudo
Quare æquanimiter, nobiscum
O quotquot in hac estis naui,
Cruciatus ex animo eijcite.
Quòd si quæ placeant, non fiunt,
Et iter non plactis dij inueniunt,
Quisquis es hic cui morbus grauis est
Te ludi rideriq́ feras,
Nam hæc huius ludi natura est.

OCYPVS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

O [illegible] ... Interlocutores fabulæ sunt.

Podagra.
Ocypus.
[illegible]
Medicus.
[illegible]
[illegible]

[illegible]

GRAVIS hominibus, & inauspicati nominis
Podagra uocor, mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis astringo neruorum, pedes,
Ingressa clàm sub artuum compagines.
Ridere uero soleo, eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali caussam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent, qua se tegant.
Quilibet enim se decipit mendacio,
Luxatum alicubi, aut grauiter allisum pedem
Dum dictitat, ueramq; caussam supprimit.
Quod enim ipse celat, & latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, pòst tamen.
Ac tum domitus, ueroq; nomine me uocans
Gestatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor est Labor mihi.
Neq; enim sine hoc ego sola quicquam potuero.
Proinde mordet me illud, & præcordia
Tangit mihi, quòd, cum ille caussa sit omnibus
Malorum, & omnes excruciet, nemo tamen
Incesset ipsum maleficis conuicijs.
Sed abominabilibus (ita est dementia)
Me prosequuntur imprecationibus,
Quasi hoc, mea, modo effugere possint, uincula.
Verum quid ista nugor, & non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor.
Iram euomens hanc intus omnem, ut est, meam.
Nam cursor hic (si dijs placet) generosus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit, & nullam esse me (demens) ait.
Ego autem, ut mulier, ira acerbè percita,
Illum uicissim acerbo, & immedibili
Adorta malo: ut mos est meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat infimam stimulis suis.
At ille, ceu cursu, aut palæstra, offenderit
Pedem, magistrum decipit, miserum senem,
Sed biliosum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipsius huc foras.
OCYP. Vnde autem acerbus iste per pedes mihi
Sine uulnere improuisus accidit dolor,
Qui neq; gradi me, neq; loco stare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim solet
Iaculator, inde dum sagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.
NVTR. Attolle te ipsum, quæso fili, & alleua,
Ne fortè concidens, pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum solo.
OCYP. En teneo te, absq; pondere, & tibi pareo:
Aegro pedi insistens, doloremq; opprimens.
Namq; iuniori turpe, pueros inter, est,

Obmur-

Obmurmurans minister, inualidus senex.
NVTR. Ne ne quid huius stultè, ne mihi obijce,
Ne fastuose me lacesse, uti iuuenis
Illud sciens, quòd iuuenis est quiuis senex
Quoties necessitas, & opus hoc postulant,
Ac crede dicenti, ultimum hoc si subtraham,
Stabo senex, at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu, parum si offenderis, senex, cadis,
Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in sene uoluntas semper est,
Sed res & opus haudquaquam in eo itidem uigent.
NVTR. Quid hæc sophisticando ineptias agis,
Quin potius unde morbus hic cauam pedis
Adusq; plantam uenerit tibi, differis.
OCYP. Dum cursitando exerceo me, atq; ibi leuem
Pono pedem, currens retorsi, atq; incidi
In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.
NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui sedet
Barbamq; sub tonsore uellit hispidus.
OCYP. Ergo ubi palæstra exerceor, parembolam
Dum iacere luctando uolo, hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipse miles es, cedo, ut iacens
Parembolam, percussus hanc plagam feras?
Mendacium nectendo, falsa prædicas. *
Eadem ista diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo ueritatem amico nemini.
At nunc uides ut cuncta *deest quippiam*
Quassansq; facile intorquet huc, illuc, lab[illegible]r.
MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclytum Ocypum, uiri,
Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,
Medicus enim cum sim, ex amico quopiam
Audiui eum uehementer affici malè,
Dolore, qui consistere pede ipsum haud sinit.
Sed ipsus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus supino, per cubile, corpore,
Saluere iubeo per deos te, ac tuum *
Quid istud Ocype, dic mihi, forsan *
Si fortè enim cognoro, forsan remedium
Adhibebo tam sæuo dolori, atq; istius
Tantam mali caussam leuabo scilicet.
OCYP. At me uides, ô *soter, & Soteriche
Tu[illegible]æ ipsius nomen gerens, Soteriche.
Sæui[illegible] dolor pedem mihi arrodit malè.
Gressu[illegible]q; timidè facio, & haud planum pede.
MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem, ut est, dempto metu
Melius adit: non audiens, errat ferè.
OCYP. Dum genere cursus nescio quo exerceor,
Arti studens gymnasticæ, plagam tuli
Percussus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur tristis igitur cessat inflammatio

Locum per ipsum, aut cur neq; impositas habes
Tinctas salubri fascias aspergine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant deformitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam si hoc feres, scias licet, quàm plurimum
Exhauriam tibi secando sanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quàm citò liberes.
MED. Et sectionem acutam, & æriferream
Cruoribibulam, semicuruam infero tibi.
OCYP. Heus siste, sine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Contingat ulla, qui facinus istud facis
Adhibere ferrisatum laborem sustines?
Malumq; nil planè sciens, infers pedi?
Falsus etenim, audisti opera, quæ audisti modo.
N[illegible]l æstra iste, neq; cursu, ut dictitat,
Certando læsus est, id ex me ergo audias.
Principio enim saluus quidem uenit domum,
P[illegible]dens multum, & bibens miser,
Solus, super lectum cadens, somnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quasi perculsus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miser,
Fortasse dæmon potitur aliquis pede. *
Noctu insuper solus quoq; residens thoro,
Ceu præco, lamentando prosequitur pedem.
Ast ubi diem iam gallus intonat tuba,
Accessit, & tristem mihi imposuit manum,
Plorans, febricitans, corpori innitens meo.
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus est,
Sæua hæc uolens morbi tegere mysteria.
OCYP. Verbis senex armatus omnis semper est,
Nil iactitans non, ast opere præstans parum.
Nam qui dolet, falsumq; amicis differit,
Similis edenti mastichen famelico est.
MED. Deludis omnes tu, aliaq; aliis implicas,
Dicens, dolere te, ast ubi doleas, tacens.
OCYP. Quo nam ergo pacto edisseram caussam tibi
Huiusce morbi, qui doleo grauiter quidem,
[illegible]m nihil scio, nisi quòd doleo modo.
[illegible] At enim absq; caussa cum dolet aliquis pedem,
Posthac inania uerba fingit, ut lubet,
Sciens graue illud, quo implicatus est malo,
Ac nunc quidem consistis in acie mali. *
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens. at dicere unum tibi uolo
Hoc illud est, nolis, uelis, hoc illud est.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP.

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, dic senex.
NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc doles.
OCYP. Pedis igitur principium habet, [illegible]
NVTR. Huic ad[illegible] nomen Agræ, Doricum:
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namque parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, néue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroque te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu. unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicque compatitur male?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo,
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi. sin minus, ego pereo funditus,
Namque intus excrucior, doleoque per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaque re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi:
Principio ineuitabile in malum miser
Planè incidisti, non enim compactilem
Ferroque fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemque te longæuus ipse, manu rego.

Cætera deficiunt.

DIALOGI MERETRICII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

V[illegible] superioribus dialogis, breuioribus [illegible] superauimus [illegible] ut uidetur, occasione partim ex Homero, [illegible] comicis [illegible] partim ex Tragœdiarum quoque scriptoribus [illegible] meretricum colloquijs mulierum quoque uicia [illegible] lasciuiam persequitur, [illegible] materiam [illegible] Menandro, [illegible] Eadem enim & illic argu- [illegible] Terentij ac Plauti [illegible] periculosi etiam diuinis licet [illegible]

~~[illegible] lusisse, quippe qui iis, quibus aliquando rhetoricam tum illi, tum in [illegible] quoque profitebuntur, huius modi quasi exempla quædam proposita uoluerit. Ita enim ubique Atticam elegantiam ac proprietatem custodiuit, [illegible] uidetur. Neque uero hoc loco nimium [illegible] uerterit quispiam, quasi meretricia hæc, ac infanda etiam nonnulla [illegible] iuuentuti legenda proponamus. Nam præterquam quòd [illegible] debet, [illegible] sapientioribus quosquam dixisse [illegible] cognoscenda esse, non ut faciamus, sed ut facilius euitemus.~~

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.

MILITEM istum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, pòst autem me amauit, purpuratum istũ dico, nosti ne ipsum, an oblita es hominis? THA. Quid ni nossem, Glycerium, nam & potauit nobiscum superiori anno, in festis arualibus. Sed quid istud? uideris enim ne scio quid de illo narratura esse. GLYC. Gorgona ipsum, scelestissima ista, quæ se amicam esse meam simulabat, subductum uerbis, à me abstraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuersatur, Gorgonã autem amicum sibi parauit. GLYC. Ita est, ò Thais, atque hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc est Glyceriũ, haudquaquam nouum aut mirum tamen: sed consuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus solitum. Proinde neque mœrore affici nimium decet, neque accusare Gorgonam. Neque enim tibi Abrotanum ob hoc prius succensuit, quanquã amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iste, nisi si omnino cæcus est, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam usque frontem deductum: deinde & labia liuida atque emortua, collum autem exile, & extantes in eo uenas, longumque nasum. Vnum solum habet, quòd procera est, & recta, & ridet admodum illecebrosum quiddam. GLYC. An tu putas, ò Thais, propter pulchritudinem amasse illam, Acarnanem? an nescis, quòd uenefica est Chrysarium, mater illius, Thessalas nescio quas incãtationes sciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipsam uolare quoque noctu. Illa igitur in insaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipsum. THA. Tu quoque Glycerium, alium aliquem uindemiabis, illum autem ualere sine.

MYRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.

DVCIS ne Pamphile, Philonis naucleri istius filiam? Iam enim uxorem duxisse te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iurasti, & lachrymæ istæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorsum es? idque etiam Pamphile, cum octauũ iam mensem ex te prægnans sim? Quippe hoc uel solum ex tuo amore consecuta sum, quòd mihi tantũ impleuisti uterum, & me non ita multò post liberos al[illegible]e oportebit, rem meretrici grauissimam. Neque enim exponam infantem, & [illegible]aximè si masculus nascatur, sed Pamphilo ei nomine imposito, ego quiden solamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando acceden[illegible] ad te ille, quòd ~~perfidus fueris in miseram ipsius matrem. Cæterum Pamphile, haudquaquam formosam uirginem ducis. Vidi enim nuper ipsam in Thesmophorijs, unà cũ matre, nondum etiam sciens, quòd propter ipsam, Pamphilum uisura amplius non essem. Proin tu quoque anteà ipsam contemplare, faciemque & oculos ipsius uide, ne te posteà discruciet, quòd cæsios eos admodum habet: neque etiam quòd distorti sunt, & te multò aspiciunt.~~ Imò uero Philonem uidisti, patrem puellæ, faciem

faciem igitur illius nosti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoque uidere. PAM. Adhuc Myrtium, nugantē te audio, uirgines, ac nuptias nescio quas nauticas commemorantem? Egon' autem simam aliquam, aut formosam sponsam noui? aut omnino quid Philon Alopecensis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neque patri amicus ille est. Memini enim de pacto nautico, non multò antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuersias nauticas disceptant, accusauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imò neque totum, ut pater dicebat. Quòd si autem uxorem ducere etiam decretum mihi esset, Demeæ scilicet filia relicta, eius qui superiore anno exercitum duxit, idq; etiam cum consobrina ea mihi sit, Philonis istam nescio quam uxorem ducerem? Tu uero unde ista audisti? an fortè ipsa hoc effinxisti, nouas quasdam zelotypias meditando, & cum ijs perinde ut cum umbris, nequicquam digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Insanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore isto affecit me. Nam cum fortè missa esset, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Lesbiam ait, fortè conuenisse se. Quin potius ipsa huic Dori narra, quæ audieris, nisi tute finxisti ea. DORIS At malè dispeream, hera, si quicquam mentita fui. Nam postquam eò loci, ubi curia est, ueneram, obuiam fit mihi fortè Lesbia, subridens, atque ait: Amator uester, Pamphilus, uxorem ducit, Philonis filiam. Ac si credere nollem, iussit ut in angiportum uestrum intrò aspicerem, ubi omnia corollis & sertis ornata essent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerēt, nonnulli. PAM. Quid igitur, aspexisti intrò. DOR. Atque admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia est, & tu uera Myrtio quoque renunciasti, nisi quòd metu, frustra ambæ territæ estis. Neq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, sed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domum reuersus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Aristeneti filius, uxorem iam ducit, & resipiscit. Tu uero quousque tandem, cum amica consuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam transmittebam, atque in somnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo statim exiui, ut nihil eorum sciam, quæ Doris postea uidit. Quòd si autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inspice, non porticum, sed ianuam ipsam, utra coronis ac sertis exornata sit. Deprehendes enim non nostram illam, sed uiciniæ esse. MYR. Seruasti me, Pamphile. Strangulassem equidem me, si quicquam tale factum fuisset. PAM. At factum non est, neque ita insaniero ego, ut Myrtij oblitus esse uideam, præsertim iam uterum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA. 3

MATER.

INSANA ne fuisti Philinna, aut quid tibi accidit tandem in cōuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumans, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te passus fuerit. Ebriam enim fuisse te, & in medium progressam, saltasse ait, ipso prohibente, postea autem etiam osculatam fuisse Lampriam, sodalem suum, ac postquam succensuerit tibi, relicto ipso, ad Lampriam transijsse, illumq; amplexatam esse. Sese uero disperijsse cum hæc fierēt. Sed neque noctu opinor, concubuisti cum eo, relicto aūt lachrumante, sola in proximo grabbatulo iacuisti, cātillans, atq; ægrè faciēs illi. PHIL. At ea, quę ipse fecit, mater, haudquaquam narrauit tibi, neq; enim patrocinareris ipsi, contumelioso adeo existēti. Qui me quidem dimissa, sermones subinde

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominem, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatā Thaidē etiā osculatus est, ita impresso ore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidē lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clàm susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animaduertebant, ac tandem mutuis osculationibus explerant sese, ego quidem cum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc causari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lamprias quidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatē, eo quòd in nullo adeo defecisset, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sosandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autē Thais qualia in me statim probrose dixit? Siquam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; saltaui. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidē ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergū iacens, ad lacunar sursum aspiciebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam osculata esse diceris, uerùm ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unà cum illo, sed etiam cātillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quā multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, nisi hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumeliosa fueris. An nescis, quòd contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. A c uide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intēdendo, abrumpamus aliquando.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortè nosti, Bacchis anum, quales multæ Thessalę perhibentur esse, incantatrices, & amabiles uideri faciētes, etiam si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adducas quæso, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego uestes omnes, atq; omne aurum hoc libenter amiserim, si solum uideam iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum consuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diuitē illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talenta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi acciduntt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos conciliauit? Videtur enim haudquaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum. Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Descenderat

enim opinor eô, ut debitum quoddã exigeret, à patre missus uidelicet) neq; aspicere uolebat ingressus, neq; etiam recipiebat accurrentem me, uti conuentum inter nos erat, sed repellens à se, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico scripta sunt, le, ubi nomina uestra columnis incisa sunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quē mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil respondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auersus à me iacens. Quàm multa hic putas machinatam fuisse, amplectendo, conuertendo, atque etiam osculando auersi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto se deliniri passus est, sed mihi, inquit, plus satis molesta fueris, abibo hinc, etiam si nox intempesta sit. BAC. At tamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ô Bacchi, miseriorem multò quàm nunc sum, degere, si ullum ego nauclerum Hermotimum usquam noui. Nisi quòd ille quidem summo mane à me abijt, statim ad galli cantum experrectus, ego uero memineram quòd in pariete quodam in Ceramico scriptum aiebat nomen istud esse, atque ob id misi statim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, nisi hoc solum inscriptum ad dexteram ab ingressu, supra Dipylum, Melissa amat Hermotimum. et rursum inferius paulò: Nauclerus Hermotimus amat Melissam. BACCH. O adulescentes curiosos ac petulantes. Intelligo enim. Aegrè facere quispiam Charino uolens, inscripsit hæc. zelotypum uidelicet ipsum esse sciens. Ille autem statim ut legit, credidit. Quòd sicubi igitur ipsum uiderem, dicerem: Imperitus rerum est, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuersatur, se ipsum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipsum. Sed siquam anum habere, Bacchi, ut dixi, possim, ea apparens, fors serua me. BAC. Est quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum ille mihi temere ita succenseret, reconciliauit, idq; post totos menses quatuor, cum ego iam planè desperassem. Ille autem incantationibus compulsus, rursum ad me redijt. MELIS. Quid igitur poscebat anus ea, si modo adhuc meministi? BAC. Non magnam accipit mercedem, Melissa, sed drachmam, & panē, impositos præterea oportet esse, cum sale obulos septem, & Thyum, & facem. Ista uero anus accipit, & craterem quoque misceri illi oportet, bibereq; illam inde solam. Oportebit autem & ipsius uiri aliquid adesse, uti uestem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hisce igitur ex palo suspensis, infrà suffitum thyo facit, aspergens igni salem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde ē sinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incantationem quandam dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atque horrenda nomina. Hæc illa tum fecit, Ac non multò pôst Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipsa Phœbis, qui cum rem habebat multum postularet, uenit mihi, incantatione ista prorsum attractus. Præterea autem etiam odij conciliandi medicamentum hoc, contra Phœbidem, docuit me, ut uidelicet uestigium ab illa impressum obseruarem, & in sinistrum illius, pede meo dextero insisterem, contrà autem in dexterū illius, sinistro meo, atque ita dicerem, conscendi te, at & superior sum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, sed uoca iam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

CLONARIVM ET LEAENA.

Noua

NOVA quædam de te audimus Leæna, Lesbiam uidelicet Megillam diuitem illam, amare te, perinde ut uirum, & coire uos, nescio quid mutuo uobis facientes. Quid istud? erubuisti? Sed dic mihi, uerane ista sunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienum enim quiddam est. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid sibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haudquaquam amas me, neq; enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilis supra modum est. CLO. Non intelligo, quidnam etiam dicas, nisi si tribas quæpiam est. Tales enim in Lesbo perhibent mulieres esse, quæ à uiris quidem pati illud nolint, cum mulieribus autem ipsæ, perinde ac uiri solent, congrediantur. LE. Tale quippiam est. CLO. Proin mea Leæna, istud ipsum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio sollicitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morem gereres, passa fueris, & quæ deinceps consecuta sunt. LE. Compotatiunculam quandam instituerant, ipsa & Demanassa Corinthia ista, diues ipsa quoq;, & in eadem arte, cum Megilla exercitata: assumpserantq; me, ut cithara ipsis canerem. Postquam autem satis cecineram, & iam intempesta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipsæ autem iam ebriæ erant. Tum Megilla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum est, hic nobiscum unà cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuisti ne? Quid tum postea factum est? LE. Osculabantur me primo, perinde atq; uiri solent, non ipsa modo labia applicantes, sed os subaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demanassa aũt etiam mordebat, inter deosculandum. Ego uero, quid nam rei esset, haudquaquam etiam coniectura consequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megilla cum iam incaluisset, comam, ut illam quidem ficticiam habebat, à capite reiecit, ipsa autem iacebat omnino similis, atque æquiparanda gladiatori alicui uehementer uirili, atq; robusto, ad uiuum usque cute detonsa. Ac ego quidem, ubi aspexi, perterrita sum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adolescentem unquam uidisti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adolescentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effœmines, aut mulierem facias: Megillus enim uocor ego, & iam olim Demonassam hanc uxorem duxi, estq; ea uxor mea. Risi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuisti, inquam, tu nos, uir existens, quemadmodum Achillẽ aiunt, inter uirgines absconditum latuisse, habesq; uirile illud, ac Demonassæ facis, idem, quod uiri solent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, sed neq; opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, suauius aliquanto cõuersari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhibentur esse, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipsam rem ignorabam) Neq; hoc, inquit illa, sed per omnia uir sum. Tum ego, audiui, inquam, ex Bœotia tibicina quadam, Ismenodora nomine, cum illa, quæ Ephestria apud ipsos dicuntur, enarraret, fuisse Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haudquaquam Leæna, inquit, sed nata equidem sum similis uobis alijs, Sententia autem & lubido, cæteraq; omnia uirilia mihi sunt. Proinde sufficiens ti[illegible], inquam, lubido est? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognosces [m]e nihilo inferiorem uiris esse. Habeo enim quiddam aliud pro uirili illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; supplicaret, atque etiam monile daret, ex præciosioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & faciebat, & osculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi supra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæso, ut maximè dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim sunt, quare, equidẽ, per Vraniam, haud facile dixero.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA

QVOD igitur Corinna mea, haudquaquam ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didicisti uidelicet, quippe quæ cum adulescente quidem formoso fueris, minam autẽ pro prima mercede abstuleris, pro qua statim monile comparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autem & lapillos aliquos pellucidos, quale Philænidis est. CRO. Erit sanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla est, filia, sed per duos hosce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus est, an nescis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia suppetebãt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumque adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac plerosque audire licet deierantes, quòd post Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non sit futurus. Post mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam sustentauimus. Postea autẽ, aliâs quidẽ texendo, aliâs autem tramam deducendo, interdum etiam stamina nendo, ægrè uictum parabã. Te uero, filia, enutriebam, spem expectans. COR. Minam istam dicis? CROB. Non, uerum ita rationem inibam, quòd cum ad istam ætatẽ peruenisses, & me facile alere postea, & te ipsam exornare posses. Diues uidelicet ipsa futura, & uestes habitura purpureas, & ancillas pedissequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adolescentibus rem haberes, & unà potares cum ipsis, & pro mercede cõcumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix est. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosque amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quàm multę sint, & ut ab omnibus magno studio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiant? Daphnidem igitur, ô chara Adrastia, noui ego, cum pannosa ac lacera incederet, priusquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisset. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & uestes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquisiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando seipsam eleganter, deinde facilem atque hilarem gerendo se erga cunctos, non eò quidem usque ut in cachinnum facile solueretur, quemadmodum tu soles, sed arridendo suaue, ac blandum quiddam. Postea autem & conuersando sapienter ac dextrè, neque decipiens, si quis eam accedit, aut accersit, neque etiam obiurgans atque increpans uiros. At si quando ad cœnam quoque abit, accepta mercede, neque inebriatur, ridiculũ enim hoc, & oderunt uiri tales, neque ineptè ac rusticè oppletur obsonio, sed attingit quidem summis digitis: tacitè autem edendo non obturat utramque maxillam ingestis buccellis. Præterea autem & bibit modestè, non affatim, & uelut ore dehiscente, sed remissè ac placidè. COR. Etiamsi fortè siti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipue tum, Corinna, & neque plus æquo loquitur, neque acerbè ullum ex ijs qui unà adsunt, perstringit. Ad solum autem eum, à quo conducta est, aspicit. Et ob hoc illi amant ipsam. Ac postquam cubitum eundum est, nihil neque petulans nimis, neque ineptum & incompositum facile admittit, sed ex cunctis unũ hoc maximè obseruat, ut illũm alliciat ad sese, & amatorem sui faciat. Hoc enim nomine cuncti ipsam laudant. Quòd si igitur & tu eadem hæc didiceris, beatæ nos quoque erimus. Nam cętera quidẽ multò ipsa. Sed nihil ô chara Adrastia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnesne tales sunt, qualis est hic Eucritus, cũ quo heri concubui. CRO. Non omnes, sed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisque uiriles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoque præditi. COR. Et cum hisce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoque dant. Formo

si autem, hoc ipsum solum formosi uideri uolunt. Tu uero, eius quod plus est, rationem semper habeas, si breui cupis, cunctas demonstrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Crobylæ filiam, ut excellenter diues est, & terq; quaterq; beatam, matrē suam reddidit? Quid ais? facies ne ista? facies. Noui ego, facileq; adeo cūctis anteibis. Nunc autem abi, ut laues, si forte ueniat etiam hodie adolescens ille Eucritus, ita enim pollicitus est.

MATER ET MVSARIVM. 7

ERGO si talem amatorem posthac inueniamus, Musarium, qualis Cherea hic est, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Venericapram candidam, Cœlesti aūt, & ei quæ in Hortis est, iuuencam utrique, sertis præterea coronare etiam opum largitricē, & in summa, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nunc ab adulescente isto, quàm multa accipiamus, qui obulum quidem nunquā ullum tibi dedit, neq; uestem, neq; soleas, neq; unguentum, sed excusationes apud illū semper, & pollicitationes & spes longæ, & illud crebrum. Si pater, & si dominus fiam paternarum possessionum, &, omnia tua. Tu aūt etiam ius iurandum dedisse ipsum ais, quòd legibus uxorem te sibi facturus sit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proserpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi scilicet? & ob hoc paulò antè, cum non haberet unde daret symbolum, annulum dedisti illi, me ignorāte? Ille uero uendito eo, potando absorbuit. Et rursum duo monilia ista Ionica, quorum utrūq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus, Praxia attulerat, Effesi cōmercatus. Debebat enim tum Chęrea, cœnam collatitiam unā cū adolescentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in summa, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iste obuenit scilicet. MVS. At pulcher est, & imberbis, & amare se ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lachetisq; filius est, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle se, denique magnæ spes ab ipso nobis factæ sunt, si senex ille solum oculos clausisset. MAT. Proinde Musarium, ubi soleis aut crepidis opus erit, & sutor didrachmam poposcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem spes quasdam modicas à nobis accipe. Et rursum ad pistorem, eadem hæc. Et cum pensionem domus deposcemur: expecta, dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttensis moriatur. Exoluemus enim tibi tum post nuptias. An non pudet te, quòd sola meretricum neq; inaureis habes, neq; monile aliquod, neq; uestem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiorés ne illæ me, & pulchriores sunt? MAT. Non, sed prouidentiores, noruntq; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adolescentulis, in summis labris iusiurandum gerētibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, neq; admittis alium quenquam, præterquàm solum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnensis ueniebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipse quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id missus) tu uero etiam subsannasti hominem: dormis autem cū Adonide scilicet isto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicto Chærea, recipere me operarium istum fœtidum atq; hircum olentem? Læuis mihi, ut aiūt, Chęrea, & porcellus Acarnanius. MAT. At esto sanè ille agrestis, & male oleat, quid autem? Cur neq; Antiphontem, Menecratis filiū, minam tibi pollicentem, recipere uoluisti? An non formosus erat, & urbanus, æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Chærea, ambos nos iugulaturum esse se, si me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & alij eadem hæc minantur. An tu igitur sine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac si non meretrix, sed Cereris sacerdos quæpiam fores? Accætera omitto, hodie uero Aloa sunt, quid tibi igitur dedit, quū celebritatem hanc perageres? MVSAR. Ah. Non habet, mater mea. MAT. Quid? an solus iste

artem

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc nauigaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neque á dantibus accipere sinens. Tu uero, ò Musarium, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Chaeream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarum? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinque fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumẽtum illud utique, quòd neque nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, ac uim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

Si quis, ò Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas inflixit aliquando, aut capillos cõscidit, aut uestes lacerauit. Pro amatorẽ ne adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescentis amoris signa. Ceterum totus hic ignis zelotypia constat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadẽ autem? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certẽ, nisi amaret te, cur quæso irasceretur etiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidẽ non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istũ me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidem solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ò mea Ampeli. AMPE. Haudquaquam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguéscet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Qđ si autem uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiuè ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando exclusi (Nam tũm Calliades pictor intus erat, datis decẽ drachmis) principio quidem abijt, uerbis me insectatus. Postquàm autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illũm mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescẽs tum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquãdo, cum ianuam obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurũ esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talẽtò dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cũctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ò Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porro diues adolescentulus hic erit, siquando patrem ipsius mori continget,

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

PERIIMVS ô hera, perijmus. Polemon ex militia reuersus est, diuitijs onustus, ut aiunt. Vidi autem & ego ipsum, sago † purpura prætexto, & fibulato, indutum, & seruos pedissequos una cum eo multos. Ac amici, ut aspexerant, concurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eum qui cum ipso profectus fuerat, interrogabam, ac dic mihi Parmeno, inquiebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & numquod operæ precium bellorum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidem seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mineruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quidnam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equidem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uolui, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incœpi: Eccubi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maxime si quando ex pugna uenerat quispiam, multiq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multo pòst, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod meminerit mei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurum, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno annulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliqui autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tiridatem quendam, et quomodo uersatus ipse Polemon in pugna contra Pisidas esset, accurriq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud dubiè, postquam à se notos ac salutantes illos amouerit) ac resciscens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quęso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re præsenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hunc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, et præterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talem ac tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturũ? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio o Dorcas, consilij inopia, ac tremo. DOR. Sed et Philostratus accedit. PAN. Quæ igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, o homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abi ô Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac meritò sanè hæc mihi accidunt, tibiq; adeo gratiam habeo. Neque enim posthac amplius abs te diripiar. PHILOST. Tu uero quis nam es, bone uir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Steriensis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius dux legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL. At

At nunc, Tribune*, Pamychis hæc mea est, talentumque à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera seu merces distraxerimus. Ac nunc Pammychi, sequere me. Istum autem apud Odrysas Tribunatum gerere sine. DOR. † Libera hæc quidem est, sequeturque non, nisi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Introire melius. Nam Polemoni adesse irato, haudquaquam facile aut tutũ est, Et magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intro. POL. At prædico uobis, quòd hodie postremum potabitis, aut ego frustra adsum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adsunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ sunt, in utroque autem latere fundatores & sagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ô stipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidisti? aut etiam bellum uidisti? Castellum, ut multum præsidio tenuisti, fortasse dux manipularis* quispiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero scies paulo post, ubi nos acie in dextrum conuersa aduentare spectabis, armis resplendẽtes. PHIL. Aduentate modo conferti, atque instructi. Ego uero & Tibys iste. Nã hic solus me sequitur, iaciendo cum saxis, tum testis ostraceis, ita dispergemus uos, ut neque quo uertamini, scire tum possitis.

† PAR.

CHELIDONIVM ET DROSE. *10*

NON amplius uentitat ad te, Drose, adulescentulus ille Clinias? Nõ enim uidi longo iam tempore, apud uos ipsum? DROS. Non amplius Chelidonium. Nam præceptor prohibuit ipsum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iste? num exercitorem istum puerorum Diotimũ dicis. Nam is certẽ amicus mihi est. DROS. Non, sed perditissimus iste philosophorum, Aristænetus. CHELID. Tetricum istum dicis & hirsutum? profunda barba? qui cum adolescentibus consueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam pessimè perire uideam, barba tractũ à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia persuaderet Cliniæ? DROS. Nescio Chelidonium. Sed cum antea nunquã ullam noctem intermiserit, quin mecum dormiret, ex quo rem cum muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus istis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam accessit quidem. Postquam autem ex eo contristari cœpi (nam nescio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neucidem misi, quæ illum circumspiceret, aut in foro commorantem alicubi, aut in palæstra †. Ea autem rediens, deambulantem uidisse se ait, cum Aristæneto, atque innuisse illi à longè. Illum autem erubuisse, deiectis in terram oculis, neque aspicere amplius ad ipsam uoluisse. Atque exinde ambos ad urbem ijsse. Ipsa uero ad Dipylum usque secuta, cum ille prorsus neque conuerteret sese, domum redijt, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto post illa tũ affectam putas? quæ coniecturam facere nusquam poterã, quid nam esset quod adulescenti huic accidisset, sed ita mecum dicebam; Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perosus? at num pater uetuit ipsum? Multa adeo huiusmodi mecum ipsa uoluebam. Porrò autem circa multam uesperam, uenit Dromo literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipsæ non admodum planæ scriptæ, sed incompositæ & malè coagmentatæ, properantiã quandam scribentis indicant. Sic autem sonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Drose, testes facio deos. DRO. Væ uæ miseræ mihi, neque salutationem à principio adscripsit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, sed necessitate coactus, desero te. Nam me pater Aristæneto tradidit, ut philosophiæ dem apud illum

† Vel porticu.

operam. Atque ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhonestum esse dictitans, cum meretrice rem habere me, Architelis & Erasicleæ filium. Longè enim melius esse, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, qui talibus adolescentem instituit. CHEL. Quamobrem necesse mihi est, parere illi. Assequitur enim me, diligenter ubique obseruans, & in summa, ne aspicere quidem alium quenquam præter ipsum solum, mihi licet. Quòd si uero temperanter & pudicè uiuam, ipsique per omnia obtemperem, pollicetur prorsus beatum fore præclarumque ac fortem me redditurum esse laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo scripsi, me ipsum suffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epistola hæc, Chelidoniuca. DHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, spem quandam adhuc reliquam præ se fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pæderasten quendam esse Aristænetum, & prætextu doctrinæ, consuetudinem habere cum pueris uenustissimis, & priuatim orationem habere cum Clinia, pollicitationes quasdam faciendo, quòd uidelicet dijs similem illum redditurus sit. Quin & amatorios quosdam sermones philosophorum ueterum ad discipulos suos, idem inquit, cum illo legit, & in summa, totus circa adolescentem est. Interminatus autem etiam est, patri Cliniæ ista se dicturum esse. CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem ipsum inescare, ac lautius paulò accipere. DROS. Inescaui hominem, & præter hoc autem etiam meus est. Nam & ille gustauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inscribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare solet, Aristænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ad faciat ad delationem Dromonis. DROS. At quomodo id clàm facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Drose, carbone alicunde sumpto. DRO. Rectè sane. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduersus arrogantem ac uanum istum Aristænetum.

TRYPHAENA, ET CHARMIDES. 11

AMICA autem quispiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auersus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potasti lubenti animo, opinor, neque cœnare solus uoluisti. Flebas autem etiam inter cœnandum, aspiciebam enim, & nunc autem non desinis ululare, perinde atque infans aliquis. Ista igitur, ò Charmide, cuius gratia facis? ne quæso me cæles, ut uel hac parte consequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucusque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius sustinere possum. TRYP. At quòd me quidem non ames, manifestum est, neque enim ita negligeres me, cum propè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quasi quodam septo, interposita ueste, intercluderes, metuens uidelicet, ne [illegible] tangam. Sed tamen quæ nam illa est, dic mihi? Fortassis enim etiam ipsa nonnihil ad amorem istum tibi contulero. Scio enim quo pacto conueniat huiusmodi res administrare. CHAR. At uero nosti, atque admodum probè ipsam, & rursum illa te quoque: neque enim obscura adeo meretrix est. TRYPHE. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphena. TRYPHO. Vtram dicis, duæ siquidem sunt, Illámne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta est, quã Damylus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alterã, quam cognomento, Decipulam uocant. CHARM. Illam equidem, atque adeo captus ab ea, &

comprehensus, miser sum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atqueadmodum. TRYP. Multum autem temporis amasti illam, an nuper adeo cœpisti? CHARM. Haud nuper adeo, sed menses propè septem sunt, à Dionysijs usque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidistine autem totam ipsam diligenter, an faciem solum, easque corporis partes, quæ in aperto sunt, & quæ uidisti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat esse mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, secundum supra uigesimum modo, ad proximum decembrem completuram esse se. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an proprijs oculis? Contemplare eam diligenter, suspiciens aliquando ad tempora illius, quo loco solo suos crines habet. Nam cætera, impostura mera. Circa tempora autẽ quoties medicamentum, quo infici solet, languescit, ac uim suam remittit, albescit plerumque. Quanquam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque spectandam se tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc consentire uoluit. TRYP. Meritò sanè. Sciebat enim abominaturum esse te canos ipsius capillos. Cæterum tota à collo ad genua usque Pardali similis est. At tu lachrumabaris, quòd cum illi non coires. Fortassis autem etiam ægrè tibi faciebat, & superbam gerebat se. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem postquam mille petenti, facilè ac statim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Mosthione intrò ad se recepto, me exclusit. Ob quæ, dum illi uicissim ægrè facere uolo, te assumpsi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam uenissem, si quis prædixisset mihi, ob id solum assumptam esse me, ut alteri ægrè facerem, præsertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne utique tam statim, mea Tryphæna. Nam si uera ista sunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet supposititia, & quòd tingitur, & uitiligines illæ, ne aspicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, si quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, si modo uiuit etiamnum. CHARM. Proinde postquam talis illa est, auferatur quidem iam è medio septum hoc, amplexemur autem mutuo, atque osculemur nos, ac tandem uerè coëamus, Philematium autem longẽ ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS. 12

INSOLESCIS igitur, ô Lysia, aduersum me? Et rectè sanẽ, quandoquidem neque argentum unquam abs te poposci, neque uenientem exclusi, alterum intus esse dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo substracto, coëgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere solent: sed statim ab initio inde, nulla data mercede, atque asymbolum recepi te intrò. Nostine quàm multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter senatores est, Passionẽ nauclerum, & coëqualem tuum Melissum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus esset, ac dominus ipse factus bonorum omnium. Ego uero te, Phanem scilicet meum, solum habebam, neque aspiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim stulta ac demens, uera illa esse, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac castè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accusante me. Tu uero posteaquam intellexisti me obnoxiam habere te, uti quę iam ex te peperissem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, psaltriam istam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & sentio contumeliã.

Paulo autem antē, quando compotabatis, Thraso, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi est. Tu uero cum hoc scires, Cymbalium quidem quinquies osculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat, Teipsum enim afficiebas contumelia, talem osculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonstrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut nisi Pyrallis id postularet, alteri nemini infunderet. Postremo autem, etiam demorso malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thrasone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in sinum ipsius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exosculata, inter mammillas sub fascia insertabat illud. Ista igitur cuius gratia facis? Qua te autem siue magna, siue parua iniuria affeci? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita sum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud sanè præclarum aut magnum hoc, Lysia, facis, miseram mulierculam, & in te insanientem mœrore implicans. Est dea utique aliqua Adrastea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi fortasse audieris, de me aliquid, quod iaceā uidelicet aut laqueo à me ipsa suffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunque tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos molestijs afficiar. Ac tum pompam utique duces tu, perinde ac re magna splendidaque peracta. Quid me sursum aspectas, ac dentibus infrendis? Nam si quicquam est, cur me accuses, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne responso quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lysia. PYTH. O feritatem. Nam qui nullis neque lachrymis flectitur, Lapis sanè, non homo est. Quanquam si utique ueritatem conuenit dicere, Tute Ioëssa, perdidisti ipsum, quæ supra modum amasti hominem, idque etiam palàm fecisti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipsum. Insolentes enim fiunt, cū hoc sentiunt. Ah desine lachrymari misera, Et si me audies, semel, atque iterum exclude uenientem. Videbis enim inflammari ipsum denuo prorsus, & uicissim insanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludàm Lysiam? utinam ne ipse à me deficiat modo. PYTHI. At rursus huc reuertitur. IOES. Perdidisti nos, Pythias, fortassis audijt te, de exclusione uerba facientem. LYS. Non huius caussa, Pythias, huc reuersus sum, ut, quam ne aspexero quidem amplius, talis cum sit, sed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lysias est. PYTH. Atque equidem dixissem Lysia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioëssam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipse superuenerim ei aliquando cum adolescente concumbenti, & à me desciscenti. PYTH. Lysia, In uniuersum quidē, meretrix est. Cæterum quando uero deprehendisti ipsos concumbentes? LYS. Sextus ni fallor, dies hic est Per Iouem, sextus utique, fuit enim secunda mensis incipientis, hodie uero eiusdem septima est. Pater igitur, cum sciret me iam olim amare, probā hanc scilicet, conclusit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius congressu prohiberi me, Dromonem iussi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio ascensurus eram; quid multis opus est? transcendi, ueni, atrium offendi occlusum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaque neque pulsaui tum, sed attollens sensim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) transuersum acto cardine, tacitè ac sine tumultu ingressus sum. Dormiebāt autem omnes, atque ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) super lectū astiti. IOES. Quid narras, o Ceres, prope enim deficio. LYS. Postquam autem animaduertebam nō unum esse anhelitum. Principio quidem putabam Lyden cum ipsa unà dormire, cæterum aliter multò res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem usque detonsum, unguenta etiam ipsum olentem. Hoc ubi sensi, si quidem & gladium

illum ueniens mecum attulissem, non ita quiessem tum, sat scitote. Quid ridetis Pythias? an uero risu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lysia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi Ioëssa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, ô charissime, à me accersita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quòd te non habebam. LYS. Pythias autem? ille ad cutem usque detonsus? atque exinde intra sex dies hosce, tãtam iterum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonsa est, Lysia, defluxerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam imposuit. Ostende, Pythias, ostende, ita rem habere se, ac fidem illi fac. Ecce tibi adulescentulum istum mœchum, quem zelotypia prosequebaris. LYS. Quid igitur? an nõ conueniebat hoc? præsertim amantem, & qui ipse contrectauerat? IOES. Proinde tu quidem iam persuasus es, ut credas. Vis autem & ipsa uicissim tibi ægrè faciam, ut quæ meritò uicissim irascar tibi. LYS. Nequaquam, sed bibamus iã, Pythiasque hæc unà nobiscum. Aequum enim est, adesse ipsam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te passa sum, ô generosissima adulescentum Pythias? PYT. At idem ipse reconciliaui quoque uos: quare non est, cur mihi succenseas, nisi istud quæso uide Lysia, ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS. LEON.

IN pugna autem contra Galatas, dic Chenida, quo pacto ipse quidẽ ante cæteros equites, cursu præuectus fuerim, equo insidens candido, Galatæ autem, tametsi fortes alioqui bellatores, trepidarint continuo, ubi aspiciebant me, neque quisquam amplius subsistere sustinuerit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emissa, transfixi præfectũ alæ ipsorum unà cum equo. Contrà eos autem, qui cõferti adhuc resistebant (erant enim nonnulli, qui persistebant, phalange quidem soluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipsis) progressus, arrepto gladio, ac totis animis facto in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circa septem eorum, qui in prima acie pugnabant, equi incursu, gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes disseco, unà cum ipsa galea. Vos autem Chenida, paulo pòst superuenistis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam, singulari prælio cũ satrapa illo congressus es, an nõ tum quoque præclarum facinus ac magnum ædidisti? LEONT. Pulchrè commonuisti, facinoris haudquaquam etiam illius ingenerosi. Nam satrapa ipse cum corpore quidem esset maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium prosiliebat, ac prouocabat, si quis cum ipso singulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculsi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipse etiam Imperator, quanquam homo esset minimè alioqui ingenerosus aut ignauus. Nam Aristarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemque iaculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, sed tamen nihilominus fidens animo, & dimotis à me socijs, qui me increpando retinebãt: Metuebant enim mihi, aspicientes Barbarum quidem ipsum resplendentem armis inauratis, magnam autem atque terribilem indutum galeam, & præterea lanceam quoque ui[illegible]ulta librantem. CHE. Nimirum ego quoque tum metui Leontiche, & scis quo pacto instabam tibi precando, ne præ alijs periculo committere te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata futura erat te morte amisso. LEON. At ego tum præ cæteris ausus, processi in medium, non peius neque ipse Paphlagone illo armatus, sed totus adeo auro collucens. Quare clamor statim coortus est & à

nostra

nostra parte, & à barbaris. Agnoscebant enim etiam illi me uidentes, & maximè ex pelta, & phaleris, & cristis. Dic quæso Chenida, cuinam me tum omnes assimilabant? CHE. Cui autem alteri, quàm Achilli, per Iouem, Thetidis & Pelei filio. Ita decebat quidem te galea, efflorebat autem purpura, pelta uero etiam fulguris modo coruscabat. LEON. Postquam autem ad manus uentum est, Barbarus ille, prior uulnerat me modicè, quasi perstringẽs hasta, paulum supra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea, totum utrinq; pectus illius transuerbero. Atq; exinde accurrens, ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens, inde redeo, caput quoq; unà summa fixum lancea portans, cæde uidelicet lotus ac madens. HYMN. Apage, Leontiche, fœda, scelerataq; hæc, atque adeo horribilia de teipso narras, neq; uero te amplius, ne aspexerit quidem aliquis, cruore ac tabo ita gaudentem, nedum bibat tecum, aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cum uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas, Hymni, Nam illa tum in Paphlagonia gesta sunt, nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es, & cruor ex capite Barbari illius, quod in lancea fixum portabas, in te destillabat. Egóne igitur, ut talem uirum amplectar? & osculer, absit, ô Charites: neq; enim iste talis carnifice melior. LEON. At uero si me uidisses in armis, sat scio, amasses Hymni. HYMN. Audiens solum hæc, Leontiche, nauseo, atq; horreo, ipsasq; illas umbras uidere mihi uideor, & simulachra occisorum, & præcipue miseri illius manipularij præfecti, cuius tu caput in duas partes dissecuisti. Quid putas igitur? si ipsum opus aspicerem, & cruorem manantem, & iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quæ nunquam ne gallum quidem gallinaceum, occidi uiderim. LEON. Adeó ne autem ingenerosa, Hymni, es, & pusillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabam, audiendis istis. HYM. At huiusmodi narrationibus oblecta, si quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego aũt hinc ad matrẽ curriculo abibo, dum adhuc dies est. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale, Tribunorum optime, & occisor, quotquot etiam uolueris. LEON. Mane, quæso, Hymni, mane. abijt. GEN. Nempe Leontiche, puellam simplicem territasti, concutiendo cristas, & incredibilia quædam præclarè facta cõmemorando. Ego uero statim uidebam, quo pacto expallescebat, cum tu adhuc illa, quæ circa manipulariũ facta essent, narrares, contrahebatq; uultum, & exhorrebat aliquantum, postquam etiam dissecuisse te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eò uisum iri putabam. Sed & tu me perdidisti, Chenida, qui ultra hæc, etiam de singulari certamine submonuisti. CHEN. An non decebat me quoque mentiri tecum, quando caussam arrogantiæ istius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia fecisti. Esto enim amputaris infelicis istius Paphlagonis caput, cur idem etiam lanceæ affixisti, ita ut cruor in te destillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac detestabile re uera, Chenida, Nam cætera quidẽ non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur, ac persuade illi, ut redeat, mecumq; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicám ne quòd omnia ista mentitus fueris: dum generosus ipsi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige, ut uel odio habearis, dum præclarus bellator uideri cupis, uel mentitum esse te ista confitearis, & cum Hymnide dormias. LEONT. Difficile sanè utrumq; est, sed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;, ac dic illi, Chenida, mentitum quidem esse me, non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE. 14

NUNC me excludis scilicet Myrtale? nunc quando ad inopiam perueni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir, dominus, denique nihil non eram. Posteaquam igitur ego quidem exhaustus ac siccus planè iam, tu uero Bithynum istum mercatorē inuenisti, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores sto lachrumans. Ille autem tota nocte osculatur, & solus intus est, & quasi quoddam sacrum peruigilium tecum peragit, iamq́ etiam prægnantem ex eo esse te ais. MYR. Ista me enecant, Dorio, & maximè quando dicis, quòd multa dederis mihi, & ad inopiam propter me redactus sis. Rationem igitur subduc quæso, omnium eorum, quæ iam inde à principio ad me attulisti. DOR. Rectè sanè, Myrtale, subducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, duarum drachmarum precio, pone duas drachmas. MYR. At concubuisti quoque noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabastrum unguenti ex Phœnicia, duarum etiam istud drachmarum, ita me seruet Neptunus. MYR. At ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora usq́ demissam, quo remigando776 utereris, quam Epiurus proreta, quādo dormierat mecum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Samo nuper à me rursum abstulit Epiurus, nō sine multo (prò dij) certamine. Cepas autem ex Cypro, & saperdas quinq́, & percas quatuor, quando ex Bosporo nauigauimus, attuli tibi quoq́. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in canistro, siccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & postea ex Pataris sandalia inaurata, o ingrata. Etiam caseum aliquādo memini afferre me tibi ex Gythio. MYRT. Quinq́ fortassis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale. Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans. Nunc enim etiam lateri præfectus sum dextero, & tu nos contemnis? Nuper autem quando Aphrodisia celebrabantur, annon drachmam quoq́ ante pedes Veneris pro te posui auream? & rursum matri, pro calceamentis drachmas numeraui duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nūc quatuor obulos. Hæc omnia in unum computata, substantia certè uiri nauitæ fuerunt. MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neq́ enim plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operam, si diues forem. Cæterum matri meæ ne caput quidem unum allij unquam attuli. Libenter autem scirem, quæ nam tibi à Bithyno isto dona darentur. MYRT. Principio tunicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc crassius. DOR. Ille ne? An non ego te iam olim habere noram? MYRT. At quod tu noras, multò tenuius erat, neq́ ullos smaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper autem etiam duas minas. Et pensionem domus quoq́ pro nobis exoluit, non sandalia patarica, & caseum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non dicis, cum quali ipso concumbas, qui annos omnino supra quinquaginta natus uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore similis carabo. Neq́ etiam neq́ dētes illius uides? Nam gratiæ quidem, o Dioscuri, illius multæ, & præcipue quoties cantat, & delicatior paulò esse cupit, asinus ad lyram, ut dici solet. Sed tu fruere eo, digna utiq́ existens, ac puer uobis nascatur, patri similis. Ego uero etiam ipse inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etiam uicinam uestram, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas autem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYR. Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dorio. Cæpas siquidem illi feres ex Cypro, & caseum scilicet, quando ex Gythio nauigabis.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVID ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cum deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgo conductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mensam inter cœnandũ euertit, craterem q; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestem illum, Gorgum, ex symposio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insanijt ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & ex ebrietate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem exclusit, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem uidelicet facilem ac probum, intromittens, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidem personare cœpi carmen quoddam Lydij generis, ac toni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò pòst irruerũt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clàm subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogantes isti iactatores. Nã ego certè rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, nihil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

...iam dicis. Cæterum iſte quamnam tandem deſiderij cauſſam habebat?
IVP. Ipſius tibi ſermonẽ referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim ſi memini: Sed quæ nam eſt iſta quæ accelerans aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philoſophia eſt, ac nomen meum, ſeipſam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur fi lia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rurſus Idiotæ, ut olim, ſtruxere inſidias? cum Socratem ab Anyto accuſatum interfecere, ideó ne illos fugis? PHI. Nil tale, ô pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq́ꝫ dignam cenſens ueneratur, & tantum non adorat, tametſi non ad modum quæ

Quid ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cum deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgo conductam, idemq́ tibias hasce fregit mihi, ac mensam inter cœnandũ euertit, craterem q́ effudit quoq irrumpens: ipsum autem agrestem illum, Gorgum, ex symposio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter, quidam. Quare equidem nescio an superuicturus etiam homo sit. Nam illi n[illegible]

FVGITIVI.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

R[illegible]

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philosophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

[illegible]

Vera neque dicunt, Pater, quòd in ignem quidam se ipsum coram Olympijs iniecerit, homo iam senex, nec ingenerosus ad talia præstigiator? Siquidem ita nobis Luna retulit, se illum ardentem uidisse dicens. IVP. Et admodum uera ò Apollo, atq; utinam nunquam facta fuissent. APO. Num adeo bonus senex erat, & indignus, qui in igne periret? IV. Et illud forsitan. Cæterum multam me tum memini insuauitatem, ob nidoris, qualem ab tostis humanis corporibus exhalare par est, fœtorem pertulisse; etenim ni confestim in Arabiam, ut habebam, discedens abijssem, ob fumi, certè scias, fœditatem perijssem, & tamen in fragrantia tanta, aromatumq́ copia, necnon thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuisci, et graueolentiam illam dediscere uolebant: sed & nũc cum tantum recordor, quasi nauseo. APOL. Quid nam ò Iupiter, uolebat cum ita se ipso ab ureretur? aut quodnam inde bonum, si in rogum incideret, ac carbonatim deflagraret? IVP. Atqui fili, nonne in hoc Empedoclem ante ipsum criminari uideris, qui in Sicilia & ipse in crateras insiluit. APOL. Melancholiam quandam mole-

[illegible]tiam dicis. Cæterum iste quamnam tandem desiderij caussam habebat? IVP. Ipsius tibi sermonē referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim si memini: Sed quæ nam est ista quæ accelerans aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philosophia est, ac nomen meum, seipsam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur filia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rursus Idiotæ, ut olim, struxere insidias? cum Socratem ab Anyto accusatum interfecere, idcô ne illos fugis? PHI. Nil tale, ô pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq́ dignam censens ueneratur, & tantum non adorat, tametsi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui se amicos esse asserunt, ac nomen meum induere, illi me grauissimè læserunt. IVP. Philosophi ne tibi insidias quasdem struxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria sunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpessa es? si nec Idiotas, neque Philosophos incusas. PHI. Sunt nonnulli, ô Iupiter, inter multitudinem & philosophātes medij, forma, aspectu & incessu nobis similes, hisq́ ornati, hi mihi subesse gloriantur, ac nomen nostrū præ se ferūt, discipulos, sectatores ac contubernales se nostros esse dicentes, at uita eorum scelestissima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus est referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ô pater iniuria affecta profugi. IVP. Molesta hæc filia, uerum qua re potissimum te potissimum te læsere? PHI. Considera pater, num parua, etenim cum uidisses humanam uitam, iniquitate, & iniusticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatam, & perturbatam, tu rerum humanarū quôd tanta caligine conflictarentur, miseratus, me in terram demisisti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis desinerent iniurijs, ac non beluarū ritu uiuerent, ad ueritatemq́ respicientes, pacatius inter se degerent. Dicebas etenim cū me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq́ ô filia, ob ignorātiā sint affecti, tute quoq́ cernis. Ego uero, quoniam eorum me miseret, te, quam solam tātis erroribus mederi posse arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cures demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo sub initium te deuolantem homines susceperint, & quę nunc ab ipsis pertuleris? PHI. Perrexi igitur pater, non confestim ad Gręcos, sed quôd longè mihi difficilius opus esse uidebatur, Barbaros uidelicet instituere et docere, hoc primum aggrediendum esse censebam. Intermissis igitur Græcis, tanquam qui facile subigi possent, ac celeriter ut putabā, frenum suscepturi, iugoq́ collum subdituri forent, ad Indos primo moui, gentem omnium quæ uiuunt maximam. illisq́ haud grauatè persuasi, ut ab elephantis descendentes, mecum conuersarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nechræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi subduntur, ac nostris uiuunt institutis, ac omnibus circūhabitantibus honorati, mortisq́ genere moriuntur admirando. IVP. Gymnosophistas dicis? de quibus inter cętera & hoc audio, quôd in rogū ingentem ascendentes, sponte comburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidētes. sed nil magni hoc, nam & ego nuper in Olympiacis simile quiddā fieri conspexi, quin & te cū senex conflagraret, adesse decuisset. PHIL. Haud ad Olympia pater, ascendi, execrando illorū, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq́ concilio maledicerent, latrātesq́, domus posteriora clamore implerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Post Brachmanes igitur, confestim in Aethiopiam, inde in Aegyptum descendi, & cum sacerdotibus & prophetis illorū cōgressa sum. Quos cum diuina docuissem, in Babylonem perrexi, Chaldęos & Magos initians. Inde in Scythiam, postea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congressi sunt, quos etiam in Græciam præmisi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cūcta diuina à nobis didicerat. Orpheum autem ut in cantādo musica eos cogeret, quorū uestigia confestim

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Græci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abderito quoque alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neque mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, compositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neque ignorantiæ finem imponens, neque fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrámue quandoque cernens, nihilominus tamen exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrãtur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoque & dubiæ, necnon absurdæ responsiones: inextricabiles præterea, & labyrintheę interrogationes. Quòd si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemque in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamen, & Diogenes, ac paulo pòst Crates, Menippus quoque mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinã nunquam factum esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondum mihi, ô Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantummodo indignaris. PHIL. At qualiter, nunc, ô Iupiter, audi: Scelestum quoddã hominum genus est, et ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobiscum ob negociorum multitudinem à pueris conuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, & ad filandum apta, ductilisque, cum illæ tramam uertunt, uel licium circunuoluunt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postquam uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiam, quę à quàm plurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodũque homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperant, increpantes denique formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conueniũt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quę uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunque erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligẽter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaque socordiam declinantes, audaciam quoque & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicia præterea noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas decertationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiã cernis uiatica? proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeque ita mecum agũt, quemadmodum Aesopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninã induisset pellẽ, & aspere derudijsset, se quoque leonem esse uideri cupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodũ, ut nosti, sunt facilia, et ad imitadũ leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocij. uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omibus maledicere. Equidem securitatem, quòd nihil ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, qui se comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neque placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaquã solita, cæpéue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimũ: quin &

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipsi dicunt, pecora detondent, multosq; dare existimant, uel habitus ueneratione, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq;, ut arbitror, preuidere, quo ex æquo inter rectè philosophantes collocarentur, nec esset qui talia discerneret & dijudicaret, si tantũ exteriora essent similia. Quandoquidem nec principium redargutionis sustinent: ueluti si dicatur, quis ille sic ornatus, & tam repente: sed confestim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiam scilicet, cõfugiunt, lignumq; promptum est. Proinde si opera quæris, sermones multi: q si à sermonibus iudicare uelis, uitam considerandam esse censent. Tali igitur impostura ciuitas repleta est uniuersa, & maximè sub Diogenis, Antisthenis, & Cratetis titulo, necnon canum prætextu. Cæterum quod natura optimum est in canibus, ueluti custodia, uel domus tutela, aut herilis amor, siue memoria minimè imitantur, uerum latratu, gulositate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, mensarum deniq; frequentatione, his perquàm diligenter elaborant. Atqui paulo pòst quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent desertas cum cernunt se laborantes & operibus desudantes, ab aurora ad uesperũ usq; defatigatos, uix tamen mercede tali, uitam sustentare posse. Segnes uero & subdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem postulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; si acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur seculũ, sponteq; mel ipsum ex cælo in ora influere. Proinde res minus esset molesta, si cum tales sint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nũc uero cum admodum casti & seueri ab extra, & in publicis appareant, si puerum nacti fuerint formosum, uel mulierem speciosam, aut quid silentio dignum sperant, qualia nam faciunt? Nonnulli uero & hospitum suorum adulterantes uxores abducunt, Iliensis illius iuuenis instar, tanquam & ipsæ quoq; philosophaturæ essent. Inde communiter illas, uniuersis coëuntibus prostituentes, Platonis se legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto sacer ille, mulieres communes esse debere censuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longum esset recentere: & hæc faciunt quomodo putas, dum ipsi ebrietatem, adulteria, luxuriam, & auariciam reprehendunt. Nil igitur magis inter se inuenies contrarium, quàm illorum sermones & opera: quemadmodũ cum adulationem odio habendam afferunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adsentationem ipsam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipsi nec linguam, nisi mentiendo, mouere possint, uoluptates omnibus sermone inimicæ, Epicurusq; hostis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuissimarumq; rerum perturbatione, necnon indignationis facilitate, etiam nuper genitos infantulos superant. Non paruũ igitur risum spectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuitu casu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile pre se ferentes. Os uero spuma, uel potius ueneno est refertum, ne tu illic cũ fœda illa euomitur illuuies, deprehendaris caue. Proin aurum uel argentũ, Hercules, neq; possidere dignantur, obulus sufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons seu riuus suppeditabit. At paulo pòst, non obulos uel drachmas paucas, sed totas postulant diuitias, adeo ut mercator quispiam tanto impleri onere posset, quantũ illis ad quæstum Philosophia confert. Inde postquam ad sacietatẽ usq; corrasere, ac frumentati sunt, infelicem illam abijcientes lacernam, agros nonunquam, ac uestes molles, pueros quoq; cincinnatos, necnon instructas domus totas emũt, Cratetis peræ, Antisthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philosophiam iam conspuunt, omnesq; tales esse arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non desinunt, adeo, ut longo iam tempore, impossibile mihi fuerit, uel unũ ex eis conciliare, sed planè Penelopes illud patior, ete-

nim quantum ego texo, tantum rursus e uestigio dissoluitur. Ignorantia uero & iniusticia, cum opus nostrum inextricabile, laboremque cernũt inanem, minimè à risu temperant. IVP. Proh ô dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quo pacto è medio sint tollẽdi. Cæterum fulmen eos iaculatione unica, morsque auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarum gratia indignatus, odi, fulmine liquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorem ad illos demittemus, is tanquam qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet. Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ ei ex tempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo. sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducẽtes, properiter in uitam abite, certamenque decimumtertiũ istud, nec paruum, te absoluere putato, si tam scelesta & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augei fimũ repurgare præstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ô Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græcia? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ô Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argẽti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumque pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodope: at campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriusque confestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgentes, minimè asperitate deformes, tanquam subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Ita per Iouem ô Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè illam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaque inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorum nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nomine sint appellãdi, insuper & signa profer. PHI. Sed neque ipsa manifestè qui nam uocentur noui, quoniam nullũ mihi cum his consortium. Cęterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Benè dicis, sed qui nã hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ô uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis pręstigiatores, ac mulierem quãdam Laconicè corpus ornatam, aspectu masculo, ac penè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes: nos uero præcipuè mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enunciemus pręconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce asperũ, maledicum, sub imaginaria libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomen erat, caluastrum, barbamque uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, flosculos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

PHI.

PHI. Ille ipse seruus tuus est, ac nunc philosopho similis uidetur, ac perbellè seipsum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philosophari dicitur? VIRI. De nobis uero nullus sermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quoniam, ut aiunt, indifferenter cum muliere cõcumbunt. PHI. Sed quisnam ô Hercules ille alter est, qui contrà tendit, pulcher & citharã gestans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundissimus. Nam ad cantum suum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm canore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, sed & Philosophia, Hercules & Mercuri saluete. sed tempus est ut mihi præmium indicij persoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes fili, ubi nam sit monstrabis? cum enim sapiens existas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis domum quam inhabitat ostẽdero, ipsum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, summè enim scelestus est, ac uni huic rei studet. MERC. Ostende solum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipsum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, annon mulieris uox est, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, sed quidnam dicat audiamus.

FVG. Non minus ille mihi est hostis, quàm ianua Ditis,
    Aurum mente colens, uerbis contraria sentit.
MER. Nonne igitur cantharus † tibi odio habendus, qui
    Praua gerens hospes, quamuis simularet amicum.
MARIT. De me carmen hoc, cuius uxorem
    Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
    Ebrius atque canis facie, sed pectore ceruus,
    Consilio ignauus, sed longè ignauiter armis,
    Thersites uæcors, prauarumque optima pica
    Regibus illicitè, & frustra contendere suetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
    Ante canis, retroque leo, medioque chimæra.
    Imperum exhalans grauiter trini canis acris.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpessa es canibus, quin ipsam ex ipsis concepisse ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rursus alium habeat laborem: sed obuiam pergunt, ita ut fores pulsare necesse non sit. DOMIN. Teneo te Scarabee? siles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forsitan, uel panis frusta. MER. Minimè per Iouem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam sub initium in Græcia se Cynicum esse dicebat, hic autem planè Chrysippeus est: igitur non diu posthac Cleanthem ipsum uidebit, à barba etenim, cum tam scelestus sit, suspendetur. DO. Tu uero ô scelerate, nonne Doliolum † Fugitiuus meus existis? certè non alius: proh risu digna res, quid dehinc haud fiet? & Doliolum † quoque philosophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus sponte in rem malam ipsum dimisi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teterrimè fœtet, nomine uero Odorispirum appellabamus. MER. Hercle malorum depulsor, audis ne? dem pera & baculum: atqui tu uxorem recipe. MARI. Minimè, quandoquidem nec si mihi libellum ex ueteribus in utero gestaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid est uir optime, triceps libellus. MERC. Haud absurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum est iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monstrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti debere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut discant quę antea: Doliolum * quidem sordidos abluere panniculos, Odorispirum autem, rursus uestimenta resarcire lacera, malua tamen prius flagellatum. Inde & hũc Picatoribus trad[i],

ut pereat, iussus primo, insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum sublatum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitui. SCARA. Heu malorum, ah ah, papæ, he heu. DO. Quid hoc est, tragicas interseris uoces? sed ad Picatores iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognoscaris.

SATVRNALIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

S[illegible]

[illegible]

SACER

SACERDOS ET SATVRNVS. SACER.

DIC mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatum, & litatum est à nobis, quid potissimum abs te pro immolatis hostijs postulare debeā, quod postulatum feram? SAT. Istud quidem teipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eundem & uatem esse uis, ut norit, quid maximè collubitum sit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin istud iā olim mihi perpensum est: desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideam mancipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, si quid est præterea rerum preciosarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipse nonnihil emolumenti ex tuo sentiam imperio, neue solus per omnem uitam earum rerum sim expers. SAT. Illud uide. Iam postulas, quod non est meæ potestatis, neq; enim mearum partium est ista distribuere. Quare ne grauiter feras, si quæ petis, non assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditionibus rerum administrationem ab illo suscipio. Est autem uniuersum imperium meum, septem duntaxat dierum, quorum si ius excesserit, illico priuatus reddor, ac uelut unusquilibet de plebeia multitudine. Nec tamē in his ipsis septem diebus serium quippiam, aut publicum tractare mihi permissum est. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tesseris, creare reges, famulos in conuiuiū adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permissum est. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruumq; obtuens, paue facit instantes. Quòd si quando etiam annuerit alicui, diuitemq; reddiderit, mirū quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiusmodi sunt isti pleriq;. Quanquam equidem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati permissa. SAT. Haud quaquā parua, neq; omnino contemnenda, siquis uniuersi imperij uim expendat, nisi fortè tibi paruum esse uidetur, ut in tesserarum ludo uincas, cùmque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendas. Nam hinc sibi plerique uictum parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potādo quàm maximè hilarescere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio, Præterea reliquis ministris in aquā præcipitatis (nam ea pœna est parum dextrè ministranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, pręmia præripere, Vides nimirum quàm ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor solus omnibus rex præficeris ut non solum ipse non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare: huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur: illi ut saltet nudus, utq; sublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ non exiguæ sunt argumenta? Quòd si causaberis regnū hoc nec uerum esse, nec stabile, inscitè feceris, quum uideas meipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recen-

sui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem. SAC. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoscere. Quòd si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quę debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem respōdebo, si fortè quod rogaris sciero. SAC. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clàm illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant. SAT. Quid dixti? Nisi festum celebraremus, esset q; licitum inebriari, atque in dominos impunè conuicia iacere, intelligeres profectò mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canū ac senem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico. Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt. SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uerè quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi siquis esset Thyestes, qui ab impio circumuētus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi fortè dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens et ultrò rerum administrationem tradidi, cessiq;. Porrò neq; uinctum esse me, neque in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodū Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In summa, senex iam & podagrosus quū essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi compedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ętatis facinora puniendam: nam erat assiduè mihi sursum ac deorsum cursitādum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, accaptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenē desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locum dedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramq; uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatæ, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea q mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis æquè ac liberis, neq; enim me regnāte quisquam erat seruus. SAC. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias ferunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor teipsum aliquando seruitutem seruisse, ac gestasse compedes, eos magnifaceres, qui simili essent fortuna. SAT. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? SAT. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummūm millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discruciaretur qui uictus esset, néue semper ploraret

sese

Tese unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, siquis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram ætatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discerperet, haud aliter incursantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interque sese decertarent, quantam quisque maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrando, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaque alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputãdum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem causæ fuit, ut deus usque adeo imbecillis, ac senex, tempus inamœnissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus sæuit Boreas, cumque nihil nõ gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentque uacua floribus prata, cum incurui, contractique mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neque enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaque non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia. Quare nunc istis tandem omissis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsisque ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: senes repuerascere. SAC. Imò cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaque bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi rectè facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

HAEC ait Cronosolon sacrificus, & idem uates Saturni, earumque legum conditor, quæ quidem ad festum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis præscripsi. Neque dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauissimæ decretæ sunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palàm congressus. Erat autem neque compedibus uinctus, neque situ obsitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat præacutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioque apparatu. Atque hac quidem specie mihi uisus est. Cæterum quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœstum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quænam esset molestiæ caussa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multúsque flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus

quæ ego minime communitus eram. Multò magis autem, quòd cum festum instaret iam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delicijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, relquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigēdi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruādum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cū cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hęc, tum ego profecto sine caussa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Lex I. Lex prima: Nequis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatū, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatē, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum & bellariorum artifices soli in opere sunto. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minaríue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidē fas esto. Nequis argentum, uestémue expendito, nēue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, nēue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq;, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex II. Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidē in promptu sunto. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus ejciuntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt plerisq; diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magnadonanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentē relegunto. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue sunto, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; pręterea quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm paucissima uerba fiunto, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruanto. Néue cui muneris pœnitentia subito. Quòd si quis anno superiore peregrè fuit, eaq; caussa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neq; sunt soluendo. In summa uero, multò ante illud illis esto curæ, ut cognoscāt, qua re maxime

sis

sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quicquid mittetur, qualecunque fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Neue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquẽ ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunque potuerit. Atque id diues læto admodum, hilarique uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reiecerítue, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumque in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunque casus cuique locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neque prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cuiquid fauore danto, neque contantor, neque præter mittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erunt. Neque huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neque quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usque diem ieiunato. Et maneto quisque, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoque unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidem sciendum est quo ad ea columna manebit, neque fames, neque pestilentia, neque incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

III.

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

QVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, operæprecium existimaui, te denuo ijsdem de rebus commonefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inæqualitate, bonisque in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nũc res habẽt, formi

Propositio

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ histrionem animo cõcipe, qui altero pede prælaltis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi sunt tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modũ instructus ingrediatur, uides necessariò futurum, ut nunc excelsus sit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornante fortuna, tragœdias in nos agunt. Contrà magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quoque ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quũ tu solus adhuc imperium teneres. Verũ tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq; paratam, uel ad satietatem usq;. Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contrà non satis idonei sumus, qui uel plumbũ uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum plerisq; uictus labore quæritur, ac passim paupertas, egestas ac desperatio, & illud; Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunã, atq; id genus alia permulta, apud nos nempe pauperes abũdant: quanquam his de rebus leuius discruciaremur, nisi diuites conspiceremus tanta fruentes felicitate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uestium possideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquam de eis impertiũt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc inquam, sunt Saturne quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudentibus amicis, perpetuò festum diem agere; me uero, meiq; similes, somniorum coniecturas interpretari, sicunde fortè quatuor oboli contingant, quo uidelicet pane polentáue expleti dormire queamus, nasturtiũ, aut porrum, cepásue, alliũmue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ mutes corrigasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicas diuitibus. ne soli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergant. Porrò ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra suũ incommodũ dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm sinere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiũ adhibitis. Haud isto quidẽ pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, neq; ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim adstante atq; operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admouere manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta reliquũ est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium apponat, unà cum capite, reliquis autem ossa tecta apponat. Vtq; præmoneantur pincernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrûm septies poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè atq; ipsi domino, utq; unum & idem uinum conuiuis sit omnibus. Alioqui ubinam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generosoq; temulentus sit, mihi contrà musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris nouarisq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita sit, festum uerè festum: sin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim sedentes precabimur, ut simulatque loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam piscium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opsoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuersa, præterea placentę

placentæ dimidium: utcp sus ac ceruus, necp non suculæ inter assandum idem faciant, quod Homerus de solis bobus commemorat: imò uti non serpant solum, uerumetiam unà cum ipsis uerubus in montem abripiant sese fugiantcp: utcp ipsæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquendum apparatæ, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodcp futurum est illis grauissimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum efferant: utcp uestis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilcp differat à casse uenatorio: utcp formosi illorum comaticp puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subitò defluente coma calui fiant, & acutam ędant barbam, cuiusmodi in comœdijs induci solent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum est: utcp uertex illis asperis ac pungentibus pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæc atcp his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinant usqueadeo suis priuatim studere commodis, uelintcp in commune diuites esse, nobis quocp quantum æquum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.

QVID tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubescp, ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc est imperium. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iampridem regnare destiterim, ac priuatus esse cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam agit. Porrò mea potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idcp septem non amplius diebus. Itaque grauioribus in caussis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utcp ex æquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd si quid in his quæ ad festũ pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamcp scribo diuitibus de cœnis, decp auri hemina, neque non de uestibus, ut uobis quoque ad celebrandum festum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua sunt ista, decetcp illos facere quemadmodum prædicatis, nisi fortè habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In summa tamen illud scitote pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, soloscp suauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opiparè cœnare, uino suaui inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæ res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum acescat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quę istos discruciant? Quòd si nossetis metus & curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel meipsum usque adeo insanum, ut si præclara res esset opulentia, aut regnum, depositurus hæc, alijscp ea cessurus fuerim, paterercp ut nũc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idcp sapienter. Nam quòd tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contrà nasturtium, porrũmue aut cepe per festi tempus, opsonij loco arrodere, cuiusmodi sit, considera. Etenim in præsens quidem utruncp dulce est illis, minimecp molestũ. At postea res inuertitur. Quandoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore

grauati

grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio transigũt, facile sibi uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotumquenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadauerosam præ se ferat? Quotumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannosus, cuiusmodi sunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis æquè dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat, In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantũ aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum siquando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes mollitiem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mẽsas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certè reperiretis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis, depositis opibus, & uobis relicta paupertate. Quanquam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

PAVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini; atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus communia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum æqualitas constituatur, neq; decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Cæterum de præsenti negocio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies afficiputant, uidebam mei officij esse sententiam ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrari possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerẽ uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quòd si ista feceritis, inquiunt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas possidetis, & rectè possidetis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiscum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præsentia foribus occlusis, soli delicijs frueremini. Quòd si quãdo uobis uisum fuerit, & illorum

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaque illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantque, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernę, aures habeant cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usque adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, deque ministris, qui cum uobis assistant, donec plusquam ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaque huius generis permulta sordida, minimeque digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeque conuiuijs congruens. Atque hac de caussa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleque modis felicitatem uestram adiuuent. Neque enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atque apud uosipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturque uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nō solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerumetiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantique quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neque enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum nō sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas cōuiuijs aptas, dicteriaque minimè molesta, uariasque uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idque gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referūt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis sciscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, non uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestēs, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neque iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atque odia in uos oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt, ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neque intestina posthac gustabitis, neque placentam, nisi si quid canis reliquū fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamen uobis habebit. Porro sus aut ceruus interim dum assantur, e ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoque pingues absque alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt. Denique quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idque etiam fracta amphora. Super his uobis consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm maximè tuta, atque illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

DIVITES SATVRNO SALVTEM.

VM putas Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerunt illorum querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quòd non æqualiter distribuerit, & nos, quòd nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille ipse cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunque obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certè tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quę scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nunquã desinũt alia super alia postulare. Quòd nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu conuicia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probè scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscũ consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbiberint, tum uel puellæ formosæ cyathũ porrigentis manum uellũt, aut concubinam, uxorémue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quòd si te autore, pacto recipiant, sese moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitiosè in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

SYMPOSIVM VEL LAPITHAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMVS ROTERODAMVS IOANNI *Eutychio suo* S. D.

Q[illegible] XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

R[illegible]

PHILON, LVCIANVS. PHIL.

NOVAM quandam & uariam disputationem Luciane uobis fuisse narrant, super cœnam apud Aristænetum: tum philosophicos quosdam sermones dictos, ac super his summā contentionem exortam fuisse. Quod ni mentitus est Charinus, etiam ad uulnera usque rem processisse; denique sanguine conflictum fuisse diremptum. LVC. Atqui undenam Philon ista resciuit Charinus? neque enim is nobiscum aderat in conuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audisse sese. Porrò Dionicus etiam ipse è conuiuarum numero fuit opinor. LVCIA. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præsens; sed serius aduenerat, media fermè pugna, pauloque ante uulnera. Proinde demiror, si quid comperti, certiue referre potuit, qui nō ordine spectarit illa, unde inter illos nata lis, postea ad sanguinem usque deducta est. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiā ipse si rem compertius uellem cognoscere, & quo singula modo sint gesta doceri, te adirem iussit. Nam Dionicum etiam ipsum fassum fuisse: ne se quidem toti negocio præsentem adfuisse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto certoque scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi non obiter neque neglectim audire, sed per ocium atque attentè auscultari sis solitus. Proinde nūquam effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidem haud scio an ullum possit accidere iucundius: præsertim quòd sobrij per ocium tutò ac citra sanguinem, extraque teli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid, Super cœnam sunt debacchati,
Siue etiam iuuenes

a mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quū hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum bene morati, eiusmodi adamussim exquirere, quę rectius erat in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (sicut inquit uersus poeticus) memorem compotorem. Ne a Dionico quidē recte factum, qui hæc apud Carinū effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Ceterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haudquaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certo sciam, te multo cupidiorem esse narrandi, quàm ego sim audiendi, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, non sines, nisi te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. At tū ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dixito. LVC. Age ne quid succenseas: equidem dicā, quandoquidem usque adeo cupidus es audiendi: uerū heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute isthuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurum sit opus. Sed illud mihi primo responde loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non, imo filiam suam elocauit Cleanthidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHIL. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tū ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Luciane, quinam erant conuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum è Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: et hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atque ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hunc quū ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quempiam atq; impiū ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istiæus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unà cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nōnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellāt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti pręcipuum quendam ac primariū hominem comiter atq; officiosè exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cū adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cū iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discūberetur. Itaq; ad dextrā ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem cōplures) occupabāt. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atque hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porrò è regione mulierum primo

loco

loco accumbebat Eucritus, secundo Aristænetus: sub hæc ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe senem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum autem nobilissimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæsitationem sustulit Zenothemis: Si me inquiens Aristænete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut ne quid aliud mali dicã Epicureo, discedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, discedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam si nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd sacerdos sim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accumbebat. Post hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc sponsus, post eum ego, iuxta me Diphilus, huic assidebat Zenon discipulus, postremo rhetor Dionysidorus cum Istiæo grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Musarum conuentum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristænetum, qui quũ optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, præ cęteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiscuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam est è uulgarium istorum diuitum numero, uerum & literarum est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæpreciũ, ut numero recenseam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidem affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, senem illum, Zenothemim dicebat (subauscultabam enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorum oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentiũ? Hæc igitur fac & Luciano commonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ione monstratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc simulatq; dixisset Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudẽter uisus est fecisse: & quod cuiq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebant: alius illud: Insanis Menelaë. Alius rursum:

Verum Agamemnoniæ menti non ista placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore salsè lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palàm nullus audebat quicquam dicere, propterea quòd metuerent Alcidamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamosissimum. Qua quidem re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatum illum quòd inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Istiæum ac Dionysidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddam ac molle dicis, uti in scamno aut sella sedeã, quemadmodum facitis uos, mollibus in stratis penè supini recumbentes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero, in ipso interim conuiuio etiam obambulans. Quòd si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristænetus, siquidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuiũ lustrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora pascua subinde sese transferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haudquaquam negocio uacabat, de uirtute obiter, de uicio disserens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Aristænetũ percon-

rabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quũ non minus usui possent esse fictilia? Verum Aristænetus iam obturbantem, molestumq́ esse pergentem, in præsens quidem compescuit: ministro innuens ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidem uisus est optime excogitasse: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidamas, aliquantisper silentium agebat, ac solo sternens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulq; dextra scyphũ sustinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix assiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendũ, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerum, qui iuxta Cleodemum adstabat (erat autem is pocillator egregie formosus) subridentem uidissem (nã arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, si quid sit elegantius ac scitè factum) iam admodum attentus obseruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo pòst, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille simul & digitum illius substringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porrò puer ad substrictum digitum rursus arridebat. Cæterum, de pecunia, quũ non sensisset opinor, eoq; non reciperet, in terram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq; ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè sedebant, cuius nam essent illi nummi, cum & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem strepitus acciderat sibi excidisse dissimularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conniuenter omissa, propterea quòd id quod acciderat, non ita multi uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristænetum. Nam is paulo pòst puerum loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abijt, summum alioqui allatura pudorem Cleodemo, siquidem ad omnes permanasset, ac non protinus occupans Aristænetus eam sopisset, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad fœminas conuerso uultu: Præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quòd spõsæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usq; ad illa quæ sunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculũ illisisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomachari desijt, obambulans interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerię; temulenti esse cœperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuiũ. Nam & Dionysidorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronũciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiæus Grammaticus uicissim, qui post illũ accumbebat, uersuũ centones quosdã recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul contexẽs atq; cõsarcinans: ita ut ex omĩbus unicã redderet cantilenã, oppidò q̃ ridiculã. in primis aũt illa, perinde quasi uaticinans, de his quę postea acciderũt:

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirũm luctusq; coortus,

At

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq́ʒ: Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararetur conuiuæ. Moxq́ʒ ingressus deformis quidam, deraso capite, paucul os capillos in uertice gestans, eosq́ʒ cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circumagebat, distorquebatq́ʒ. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quiddam torsisset; catulum illum Melitęum appellans, indignatus ille (Iamdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur ac conuiuarũ oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atq́ʒ ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò iucũdissimum, quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderãt partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, Aiebat autem in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus surrexisse, foribusq́ʒ occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq́ʒ uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq́ʒ ea lege ut uictus præscriptum certumq́ʒ plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem cecinisse, prauè atq́ʒ imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluã, atq́ʒ ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq́ʒ in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quàm Morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliquis cœnabat. Atq́ʒ hic quidem haud absq́ʒ numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudem compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq́ʒ tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etœmocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpendens nimirum, quantũ sit in eiusmodi compotationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq́ʒ: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum temporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus prę

" terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placentam: quę mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam hodie quũ apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uocant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi scilicet demens ego memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; merito facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nẽpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elementa traduntur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornutus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero contumeliam. Atqui ne possis posthac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerũ strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quòd si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quòd ille se solam non adhibuerit ad sacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

> Seu quia non norat, seu non succurrerat illi;
> Acriter est offensa tamen.

Item Euripides:

> Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli;
> Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
> Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles:

> Immanis apri triste monstrum, in Oenei
> Immisit agros gnata Latonæ dea
> Docta eminus missis ferire spiculis.

" Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiusmodi prætérito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idq; rectè. Est enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam. Quod quidem tu si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non conuenit obturbare in nuptijs, neq; accusare quenquam: præsertim criminibus usq; adeo fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porrò famulo huic mandaui, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quũ legerentur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore, simulq; iã illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret: quũ uiderem eos qui pręsentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etæmoclem uirum canum, tantumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur, quòd eiusmodi uir esset, hactenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiáue præterijsse, uerum quòd despe-

desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret, utque ad eiusmodi res se morigerum præberet, eoque ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquàm puer iam legere desijsset, uniuersum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaque uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etœmocle intẽtum. Porrò Aristænetus quanquam esset sanè perturbatus, uehementerque consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere, subridẽs interim, ac puerum redire iussit, respondẽs, ea sibi curæ fore. Paulò autem pòst surgens & Zenó clanculum sese abduxit è conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet, innuente, idque tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quæritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quòd non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola: Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, necnon Cleanthes, uerbula misera, neque quicquam præter rogatiunculas, et umbras duntaxat philosophorum. Cæterũ Etœmocles sunt plerique omnes. Videtis quàm & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est, Etœmocles Diana, Dij boni, quàm benè auspicata omnia, quàmque congrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouem, inquit Hermon, supra hunc accũbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratũ, ut in conuiuio proponeretur, eoque putabat nõ intẽpestiuè factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itáne uos Chrysippum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaque uoce intonans: An ex uno homine, qui non legitimè philosophiam exerceat, nempe præstigiatore isto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem, quam habebant auream, circũtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Sostrati discipuli tui uxorẽ stuprasti? Nónne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, cum huiusmodi dedecorũ uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neque discipuli diuersantis apud me uiaticũ sustuli, quòd is deposuerat, eoque facto rapuisse me per Palladem deierãs abnegaui, neque quaternis drachmis fœnero, neque discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verũ illud, inquit Zenothemis, haudquaquam possis inficias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret ministrasse. Atque interea forte bibebat, quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè semiplenus) in duos illos profundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion, idque præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merũ è capite abstergebat, eos interim qui præsentes erant attestans, quòd id genus cõtumelijs esset affectus. Cleodemus autem cum non heberet calicem, inuadens primũ conspuebat Zenothemidi: deinde læua comprehensum à barba, plagam in tempus erat illisurus, ac senem fortasse necasset, ni Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcenso Zenothemide inter utrunque medius assedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem iuter ipsos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philon, equidem uaria meo cum animo uoluebam. Primũ illud statim occurrebat: nullũ esse operæprecium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationes, ad id quod est optimum, accommodet atque componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne forte uerum esset, quod uulgo plerique dictitarẽt, uidelicet erudi-

eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarent, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuò tenerentur. Quandoquidem quũ ibi tam multi præsentes essent philosophi, ne casu quidem ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputās, cuiusmodi essent, quæ Etœmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices præposteræ atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecorè sese gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudũ suspexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contrà sapientes illi, & in libidinem ferebantur, & conuicijs certabant, & supra modũ sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur, & ad manus usq; conserendas rapiebantur. Cæterum admirādus ille Alcidamas, etiam meiebat sub oculis omniũ, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo conuiuio gerebantur, rectissimè uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nẽpe hanc, quòd non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortũ. Itidem Etœmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; intercesserat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus cōueniet modis. Responde mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimum pecuniæ possideatis. Atq; ob id causę, semper apud diuites hæretis, fœneratis atq; usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum cur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: cum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tũ patimini: indignè ferentes, si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipsi supra cęteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, respondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius est altercatum, donec Ion capite tandem in apertũ prolato: Desistite, inquit, Ego, si libet, sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictum probabant, cum omnes qui aderāt, tum imprimis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutam cœnam uocāt, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluum condere, seu domum asportare malis. Apponebatur igitur non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his

his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porrò Diphilo duorũ pars apposita, propterea quòd Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo pôst, ad intellectum narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, siquidem uidetur. Deinde ubi paulisper interſiluiſſet: Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicãt ij qui diuersam philosophię sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutẽ pertingere potuissent. Quòd si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiuè dicerentur, tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nã ubi zelotypiam istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat cõuicia, quæ conueniebat, regesturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini:

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo
 Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præstantior una
 Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,
 Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
 Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerentur. Iamq; tollebãt Aristęnetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam uterq; partem. Tum ego quę mihi, & Chereas item quæ sibi erant proposita. Eundem ad modũ Ion et Cleodemus. Porrò Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cũ ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: non aliter quàm Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimũ interim risum præbens conuiuis: maximè cũ eam ob rem postea grauiter stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterũ auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquam, omissa ea quæ sese spectabat, eã quę ante Hermonẽ iacebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contrà nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utriq; in alterũ irruentes ipsis auibus facies mutuò cædebãt: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemũ, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cęteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unũ Ionem, qui se se neutrũ atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant, ac Zenothemis quidem scyphũ è mensa sublatum, eum qui coràm Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem,

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.

Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quae medium in praelium insiliebant: cum primis autem adulescētuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: praeterea & spōsa metu territa, prosilijt. Inter haec Alcidamas strennuum uirum praestitit, cum Zenothemidi ferret opē, et illiso suo baculo, Cleodemi quidē caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad haec è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram praecipitem dedit. Sauciatus est & Istiaeus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiaeum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem ab ore uomens. Praeterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chaereae sponso circūfusae, dumq; alij has student compescere. Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum redisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo praelio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirū Istiaei iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centaurosq; uidisses, euerti mensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facile, atrocior etiam multò esse coepit, praesertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac saeua patrata sunt in tenebris. Pōst ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinae uestem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatū sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronum agēs asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò qui erant saucij, sublati sarcinae ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se prae cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palàm attestaretur: Memineris inquiens, ō Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iā uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidem impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierant, asportati sunt, pleriq; medijs in uijs uomentes. Caeterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ò bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragoediarum nonnunquam accinitur:

> Sunt fortunae uarij casus.
> Plurima quae haud speraueris unquam
> Ea conficiunt numina diuūm.
> Rursum quae certō speraris,
> Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatō exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

A[illegible]

EST in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, uocatur aũt Sacra, et est quoq; sacra Iunonis Assyriæ: cæterum nomen hoc, uidet̃ mihi non statim ab initio urbi, cum cõdita est, impositũ fuisse, sed antiquitus quidem aliud fuisse, postea uero, cũ sacra ibi magna subinde peragerentur, in hoc cognomentũ euasisse. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipsa sunt. Dicam aũt & leges, quibus in sacris utuntur, & solẽnes conuentus, quos celebrant, & sacrificia quæ peragunt. Dicam aũt et quæcunq; de illis traduntur, qui templũ hoc consecrarunt, & de æde ipsa, quo pacto cõdita fuerit. Scribo autem Assyrius ipse existens, & eorum quæ narro, alia quidem ipse corãm uidi, alia uero à sacerdotibus edoctus sum. Quæcunq; igitur antiquiora me sunt, ab ijs narrationem incipiam. Primi itaq; hominum, quos nos scimus, Aegyptij dicuntur & deorum noticiam percepisse, & templa cõstituisse, lucosq; & conuentus solemnes ædidisse. Primi aũt & nomina sacra intellexerunt, & sermones sacros docuerunt. Deinde uero, non multo tẽpore pòst, ab Aegyptijs Assyrij doctrinam de dijs acceperunt, & sacra templaque erexerunt, in quibus et simulachra posuerunt, & statuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios absq; simulachris & statuis templa erant. Et sunt in Syria quoq; templa, non multò Aegyptijs ætate posteriora, quorum ego plurima ipse uidi, Herculis utiq; æquè antiquum, illud uidelicet quod Tyri est: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrant: sed quem ego dico multò uetustior est, & Tyrius heros. Est autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Astartæ ut quidem ipsi dicunt. Astarten autem ego puto Lunam esse. Cæterum ut mihi ex sacerdotibus quidam narrauit, Europæ illud est, Cadmi sororis. Hanc autẽ fuisse ferunt Agenoris regis filiam, & postquam amplius non comparuit, Phœnices ipsam templo honorarunt, & sermonem de ea sacrum euulgarunt, quòd uidelicet pulchra cum esset, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eam, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiam à cæteris Phœnicibus audiui, & nomisma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet insidentem tauro, Ioui uidelicet. Cæterum ipsam ædem non omnes confitentur Europæ esse. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Assyrium, sed Aegyptium, quod ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipse non uidi, sed tamen magnum etiam hoc, & peruetustum est. Porrò & Bybli uidi, templum magnum, Veneris Bybliæ cognomento, in quo & ritus quosdam in Adonidem peragunt. Cognoui autem & ipse ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percussus Adonis fuit, in sua terra contigisse, & in memoriam rei, uerberantur annis singulis, & lamentantur, & ritus solemnes peragunt. Ac ipsis magni adeò luctus per totam regionem indicuntur. Postquam autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus est, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum existenti, postea autem, sequenti die, & uiuere ipsum dictitant, & in aërem sursum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipsos Apis mortuus est. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæstum corpore faciendum, prostant. Forum autem illud solum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nonnulli, qui dicunt, apud sese humatum esse Osyrim Aegyptium, luctúsque & ritus hosce non Adonidi, sed Osyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei sibi faciant. Caput unoquoque anno ex Aegypto Byblum defertur, septem diebus, quantum spacij ex illa in hanc est, enatans. Ac uenti ipsum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nusquam aliò, sed solum Byblium

perfertur

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quotannis fit, quemadmodum & me præsente tũ Bybli, factum est, & caput ipsum spectaui è bapyro effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Bybliorum, Fluuius quidam ex Libano monte, in mare defertur, fluuio nomen est Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Libanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dictitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei caussam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ò hospes, per Libanum defertur. Libanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementiores illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio similis est, ea postea illum cruentum uideri facit. Atque ita rei huiusce caussa, haudquaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo præciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statuę religiosæ, & dij quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes, Siquidem & sudorem ipsis emittunt statuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primũ atque præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes, tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secretò in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro seorsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multa peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quã diu templum hoc durasset, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualdè fabulosi: rursum alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haudquaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrasse, eum puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haudquaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interijsse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi generis esse, eius, quod rursus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumeliosi admodum essent, nefaria opera eos perpetrasse. Neque enim iusiurandum obseruasse, neque hospites recepisse, neque supplicum misertos esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

generationem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eodem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliaq; quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atq; ea ipsum haudquaquam ledebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, concordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De ijs autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab ijs qui Sacram incolunt ciuitatem, magna certè admiratione dignus: quòd in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatum illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & est sub æde illa, admodum exiguus quidam. Verum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utiq; quem ego uidi, paruus est: signum autem, quo fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis unoquoque anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam non sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atq; omnes inde aquam afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatum defluit, recipitq; lacus ille quamuis exiguus immẽsam uim aquæ. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetustior igitur sermo de templi origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloniam illam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrasse putant, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Derceto fuit. Dercetûs autem imaginem in Phœnicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quãtum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hęc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neq; unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edũt, sed hæc sacra ipsis est. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipsis Dercetûs & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piscis formam habet: alterum autem, quòd Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetûs autem sacram esse, haudquaquam credo, quando & apud Aegyptios nõnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aũt & alius sermo sacer, quem ego à sapiente quodã uiro audiui: Quòd uidelicet ipsa dea, Rhea sit, templum autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in sacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rhea, uitam quidem uirilem agere desijt, formam aũt fœmineam assumpsit, uestemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheãq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterum cũ illi, qui trans Euphratẽ incolunt homines, neq; ipsum, neq; sacra eius reciperent, hoc in loco templũ constituit. Ac multa signa adsunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanũ habet, & coronam in capite turritam gestat, qualem & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aũt & de Gallis idem, qui in tẽplo sunt, quòd Galli Iunoni quidem haudquaquam, Rheæ aũt castrari soleant, & Atten imitentur. Cæterum hæc mihi cõuenientia quidem uidentur esse, uera aũt non, quoniam de castratione aliam quoq; audiui causam, multa hac fide digniorem.

Placent

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum Græcis consentiunt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius qui ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eo uidelicet itinere, quo in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stãt in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt:

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à priuigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam enim ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat, Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullũ manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uero, qui in domo erant, omnes intrò in cubiculum, ubi illè decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingredientibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca adueniebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreq; corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat, quam ego minimè dimissurus sum. Atq; hac ille tum prudentia mentiebatur. Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq; ipsam medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiũ. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquam æmulãdo uelis luctum toti regno conciliare: néue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atq; hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quonam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tuę desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tũ ille ad hæc respondit: quòd neq; ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq; filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq; enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Etenim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq; hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

tatem supra Euphratem, cognominem ipsi, condidit, ubi & mortem postea obiit. Atque hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, somnium tale uidit: Visa est ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere sibi, &, si minus pareret, multa malaque ipsi comminari. Illa uero, principio quidem nullam somnij huius rationem habuit. Postea autem, ut ipsam grauis morbus corripuit, & uiro uisionem exposuit, & Iunonem placare cœpit, ædemque se illam condituram esse promisit. Ac statim ubi conualuit, maritus ipsam in Sacram ciuitatem misit, cum ipsa autem una & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi causa, partim etiam securitatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine adulescente, admodum formoso, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tum ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præstitisti, laudo in primis. In præsentia autem opus mihi est magna fide: quare te uolo cum uxore mea hinc profectum, & ædificium absoluere mihi, & sacra peragere, & exercitui præesse. Cæterum ubi reuersus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Ad hæc igitur Combabus, statim precari cœpit, multis obtestans regem, ne se mitteret, neue sibi crederet pecuniam, multò suis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus sacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progressu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipsi pareretur, ut quam solus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, supplicare iterum cœpit, quo sibi spacium septem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfecisset, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetrasset, domum suam abit, & procidens in terram, huiuscemodi quædam cum fletu eiulauit: O me miserum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uia ista, quam nunc postremum aspiciam? Adolescens equidem ego, & cum muliere formosa proficiscar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, nisi omnem mali caussam à me amoueam. Quare necesse est, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc subleuet ac curet. Hæc ita effatus, se ipsum inutilem ac mancum reddidit, amputatisque uirilibus, in angustum quoddam uasculum ea inclusit, myrrha pariter et melle, alijsque odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem gestare solebat, obsignasset illud, uulnus curabat. Postea uero cum ipsi iam tempus uideretur, ut proficisceretur, ad regem ueniens, multis alijs præsentibus dat illi pariter & uasculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uasculum, Domine, inter preciosissima domi repositum habui, idque in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutum ac custoditum mihi præstes. Nam hoc auro potius mihi est, eodemque precio cum anima ipsum æstimo. Vt postquam rediero, saluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoque annulo obsignauit, & quæstoribus asseruandum & custodiendum tradidit. Combabus igitur post illa securum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatem uenissent, ædem summa cura extruxerunt, atque ipsis dum in opere sunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, postquam ille multo iam tempore cum ea conuersaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore insanijt. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei causam extitisse. Ac Combabum quidem ut bonum uirum, haudquaquam latuisse, Stratonicen autem ultam esse, eò quòd non statim ac facile ædem illam promisisset. Porrò illa principio quidem modestè ac temperanter se gerebat, morbumque celabat, postea uero ubi malum illi hoc in maius, quàm ut tegi silentio posset, accreuit, manifestè adeo conficiebatur, flebatque continuè, ac Combabam uocabat. Atque illi tum omnia Combabus erat. Postremo aut cum inopia consilij, nullum huic malo remedium inueniret, honestam atque idoneam compellandi illius uiam quærere cœpit.

cœpit. Proinde, cũ alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipsa autem aggredi illum coram uerecundia prohiberetur, huiuscemodi quædam animo cogitare cœpit, ut postquam uidelicet uino sese inebriasset, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetrasse, quod postularis, non ita magnus pudor est, sed eorũ quæ aguntur, singula in obliuionem retrò abeunt. Postquam igitur apud se ista constituerat, faciebat quoq; & cũ cœna peracta discessissent, ad ædes, in quibus Combabus diuertebatur, ueniens, obtestabaturq; illũ, & genua eius prehensabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipsumq; opus detrectabat, deniq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa nescio quod magnũ malum in se ipsam facturam esse se minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifestã fecit, & quicquid à se ipse passus esset, enarrauit, ipsumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præsens ita destitit, amoris aũt haudquaquam oblita est, sed per omnia conuersando illi, hanc quasi quandam consolationẽ amoris, cuius effectũ consequi nequiuerat, quærebat. Est aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiscant mulieres, et uicissim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quisquã zelotypia siue ęmulatione aliqua cõmoueatur, sed ipsis res hæc in primis sacra censetur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita gesta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accusabant illos, & quæ facta essent, cõmemorabant. Quocirca dolore accensus ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Alij aũt sermonẽ quendam neutiquam uerũ recensent, q; uidelicet Stratonice, postquã ea consequi, quæ expetiuerat, non potuisset, ipsa ad uirũ scribens, Combabũ ultrò accusarit, tanq; qui ad stuprũ ipsam sollicitasset. Et quod Græci de Sthenobœa dicũt, & de Phędra Cretensi, hoc idem & Assyrij de Stratonice confitentur. Ego quidem igitur neq; Sthenobœã credo, neq; Phędrã talia perpetrasse, si modo Hyppolytum Phędra uerè amauit, sed hęc in medio, ita ut sunt, relinquamus. Cęterum ubi nuncius in Sacram ciuitatẽ peruenit, Combabus & causam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defensio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipsum continuò rex cõprehendi iussit, & in custodia tenuit. Postea aũt præsentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accusare cœpit, adulteriumq; & intemperantiã uitę obiecit. Admodum autẽ grauiter cõmotus, & fidem inuocabat, & amiciciam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam fecisse, ut qui & adulteriũ commisisset, & fidem fregisset, & in deam impius fuisset, in cuius opere huiuscemodi perpetrasset. Multi autẽ astantes, coarguebant ipsum, quòd uidelicet manifestè uidissent, ipsos mutuo congredientes. Omnibus itaq; postremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus esse Combabus, ut qui capitalia peregisset. Ille uero hactenus quidem stabat, nihil dicens. Postquam autem ad supplicium & cædem iam ducebatur, tum demum loqui cœpit, & depositum uasculum repoposcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum caussa interficeret ipsum rex, sed quòd ea, quæ abiens apud illum deposuisset, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæstore, iussit afferre ea, quæ custodienda ei tradidisset. Ille ubi attulit, resignato Combabus sigillo, ea quæ inclusa fuerant, commonstrauit, & quæ ipse passus esset, exposuit, atque ita dixit: Nimirum ista, ô rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter suscipiendum mittebas, inuitus ibam, ac postquam magna necessitate à te compulsus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum sim, tamen contumeliæ in uirum coniugem accusor. Ille autem ad hæc stupefactus, amplexatus pariter ipsum est, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetrasti? cur autem teipsum indigno adeo facinore solus uirorum deformasti?

Non ita prorsum laudo hæc, ô infelix, qui talia quidem sustinuisti, qualia utinã neq; te pati, neq; me aspicere unquam contigisset. Neq; enim ista apologia mihi opus erat. Verũtamen quando deus quispiam hæc ita uoluit, principio quidem tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipsorum sycophantarũ: postea autem maxima dona tibi uenient, aurumq; multum, & argentũ immensum, & uestes Assyriæ, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neq; te quisquam â nostro conspectu prohibebit, ne si cum uxore quidem unâ concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuò ad supplicium & cædem ducebantur, huic autem dona dabantur, amiciciaq; hæc maxima conciliata fuit. Videbatur autem nullus Assyriorum amplius Combabo, neq; sapientia, neq; felicitate similis esse. Postea uero cum postulasset, ut sibi liceret ædem, quantũ eius reliquum erat, absoluere, imperfectam enim ipsam reliquerat, rursum mittebatur, ac ædem quidem ille absoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiæ causa, ut æreus in templo statueretur. Stat itaq; præmij & honoris causa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri similis, uestitum autem uirilem gerẽs. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipsum beneuolentia affecti fuere, in solatium eius, quod passus ille fuit, eiusdem affectionis societatem ultrõ sibi elegisse. Nam & seipsos castrarunt, & eandem cum illo uiuendi consuetudinem tenuerunt. Alij autem inter sermones sacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno, quum amaret Combabum, multis castrandi cupiditatem in mentem immiserit, ne uidelicet solus ille ob uirilitatem amissam lugeret. Cæterum consuetudo illa, postquam semel cœpit, etiam nunc manet, et multi quotannis in templo hoc castrantur, & emasculantur, siue Combabum hoc pacto consolantes, siue etiam Iunoni gratificantes. Castrantur autem illi, uestitum uero uirilem amplius non habent, sed & muliebria indumenta gerunt, operamq; mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei causa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidisse traditur. Peregrina quædam mulier ad solennem conuẽtum ueniens, cum uidisset & corpore formosum esse, & uestem prætereа uirilem habere illum, magno eius amore capta est. Postea autem ubi cognouit euiratum atq; inutilem esse, sibi ipsi mortem consciuit. Ob quæ Combabus mœrore affectus, quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illi cederent, uestem muliebrem induit, ne qua mulier posthac eodem modo deciperetur. Et hæc causa est, cur Galli ueste muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem, tantum mihi dictum sit. De Gallis autem iterum in sequentibus mentionem faciam, puta de castratione ipsorum, quo pacto execentur, et de sepultura, quali sepeliantur: preterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi est, & de positu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam. Locus quidem ipse, in quo templum consecratũ est, modicus quidam collis est. Iacet autem in media quasi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetustus est, alter autem non ita multò ante nostram ætatem factus. Vestibula uero templi uersus Aquilonem uentum seorsim directa sunt, altitudine centum propè passuum. In his & Priapi stant, quos Dionysius dedicauit, trecentorum etiam isti circiter passuum. In horum unum uir quispiam singulis annis bis ascendit, habitatq; in summitate eius per tempus septem dierum. Ascensus autem istius caussa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in sublimi cũ dijs sermone conferat, & toti Syriæ bona ab illis postulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quãdo homines passim in montes, & in altissimas arborum ascenderunt, aquarum inundationem metuentes. Mihi quidem igitur etiam ista non satis uerisimilia uidentur. Existimo enim certè Dionysio ipsos etiam ista facere. Coniecturam autem inde capio,

Phal-

Phallos (siue Priapos) quicunque Dionysio erigunt, in ipsis, etiam uiros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præsentia non dicam. Videtur mihi itaque etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri ascendere. Porrò ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circundat. Deinde ascendit in ligna quędam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utrinque attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd si uero quispiam istud non uidet, uidit autem eos, qui palmas conscendunt, siue in Arabia, siue in Aegypto, siue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componens, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetque ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumque & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appositis atque ibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum edentes. Astans autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsat, quod motum, grauiter atque aspere sonat. Dormit autem haudquaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & dijs conuenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conscensoribus Priapi tantùm dixisse satis est. Porrò ædes ipsa ad solem quidem aspicit orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, suprà quam ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus. Verum ubi ascenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuisque exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Ac tibi à longè ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haudquaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrale quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum patet. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, sed illis tantum, qui diuini maximè sunt, quibusque omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt, Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo autem aurei sunt, amboque sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Ioui assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare potueris. Iuno autem si propius contempleris, haudquaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quod uerè dixeris, Iuno est. Cæterum habet quippiam, & Mineruę, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Ac altera quidē manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstū habet, quo solam Venerem, cognomento cœlestē exornant: foris aūt & aliud illi aurū circumpositum est, & lapilli ualdè pręciosi, quorum alij quidem candidi, alij

alij autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile est, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus respondens. Ab hoc multus fulgor noctu resplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipsum quidem lumē emarcescit, speciem autem præ se fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignū in ipso signo deæ est. Si ex aduerso steteris, ad te aspicit, quòd si inde transeas, uisu te sequitur, & si alius quispiam aliunde ipsam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq;, aliud quoddam simulachrum stat, aureum. Cæteris haudquaquā simile, formam quidem propriam non habet, aliorum autem deorum species gerit. Vocatur autem signum etiam ab ipsis Assyrijs, neq; illi nomen aliquod proprium posuere: sed neq; de generatione ipsius, neq; de specie quicquam dicunt. Atq; ipsum alij quidem ad Dionysium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea insidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud signum esse. Proficiscitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipsa autem æde ad sinistram ingredienti, stat principio solium Solis, ipsius autem effigies non adest. Solius enim Solis & Lunę simulachra nō exhibent, Cuius autem gratia faciendū ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem dijs fas esse aiunt, simulachra fieri, neq; enim illorum species aut formas manifestas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus esse manifestas, neq; quenquam illos nō uidere. Quare quam nā caussam illorum effigiendorum esse, cum in aëre appareant? Ac post solium hoc, signū Apollinis positum est, non quale uulgo consueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem puant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem isti Apollinis barbati simulachrum effigiant. Atque hoc facientes, sibi ipsi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Caussa uero ipsis uidetur inscitia magna, esse, cur imperfectæ deorū formæ ac species fingantur. Nam iuuenem esse ipsi adhuc imperfectum existimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini suo affingunt. Soli enim Apollinem uestibus exornant. De operibus autem ipsius, multa quidem dicere possim, sed tamen ea modo dicam, quæ maximè admiratione digna sunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios sunt, multa autem & in Africa & in Asia item multa, sed illa quidem neq; absq; sacerdotibus neq; absque interpretibus responsa dant. Hic autem Apollo & ipse per se mouetur, & uaticinia ad plenum usq;, per se peragit. Modus autem eorum talis est. Postquam illi placitum est uaticinari, in sede sua primum mouetur, sacerdotes autem ipsum cōtinuò in sublime attollunt: quòd si non attollant, ille & sudorem emittit, & se in mediū etiam emouet. At postquam illi subeuntes portant ipsum, tum & illos secum agit, circum circa uertendo sese, & ab alio in alium subinde transilit. Postremo princeps sacerdotum supplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero si quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem si quid approbat, agit in anteriorem partem gestantes, perinde ac si currus habenas moderaretur: atq; ita illi colligunt oracula, & neq; sacram rem ullam, neque priuatam absq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempestatibus omnibus, & quando amplius futuri non sint. Prædicit item & de signo illo, quando proficisci illud oporteat, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præsente fecit: Sacerdotes, attollentes ipsum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipse uero in aëre solus ferebatur. Porrò autem post Apollinem simulachrum Atlantis est. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

ędem

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recẽsebo autem quæ mihi maximè memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibus quicunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atq; illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, seseq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Prognen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam conuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxtã autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac dijs consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atque illi homines haudquaquam lædunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eliguntur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoque anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorum, & præterea mulieres furibundæ ac mente captæ. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Ioui quidem igitur cum silentio sacrificant, neque cantantes, neque tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibiis canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atque ij nomina quoque habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterum in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si ex improuiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorũ simulachra omnia descendunt: inter quæ Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupiter illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autem anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quòd solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nõ possum, neq; enim ipse eò ueni, neq; unquam profectionis istius, periculũ feci. Quæ uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suũ ipse resoluens effundit, sed

I.

II.

gallus

gallus quidam sacer est, habitat autem ad lacum, qui postquam uasa illorum accepit, & sigillum inspexit, mercede quoq; accepta, & uinculum resoluit, & ceram reposcit. Et multæ adeo minæ ex hoc sacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipsi ferentes, postquam libarunt, ac sacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Festorum autem omnium, quæ noui, maximum incipiente uere peragũt, atq; illud pyram alij, alij autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra septum templi collocãt. postea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis suspendũt, inter hæc autem & uolucres, & uestes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac postquam omnia perfectè ac ritè composuerunt, deorum simulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem cõtinuò omnia cremantur. Ad hoc festum multi homines adueniunt, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & sua quique deorum simulachra, & signa quæ ad imitationem illorum singuli facta habent. Diebus autem hisce solemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ij quos dixi, homines sacrati peragũt sacrificia, uulnerанturq; cubitibus, & inter ga à se mutuò uerberantur. Multi autem astantes ipsis tibijs accinunt, & tympana pulsant, alij autem diuinitus inspirata, sacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; ista faciunt. Hisce diebus & Galli fiunt. Postquã enim cæteri tibijs canunt, & sacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iste peruenit: & multi, qui ad spectaculum solummodo uenerant, postea eadem fecere. Recensebo autem & quæ faciunt. Adolescens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis uestibus magna uoce in medium progreditur, atq; ensem distringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc steterunt.) Accepto autem eo continuò seipsum secat, curritq; per urbem, & manibus ea quæ resecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abijcit, ex ea & uestem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in castrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haudquaquam eandem cum cæteris sepeliendi rationem habent. Sed postquã Gallus quispiam mortuus est, socij sublatum ipsum in suburbana efferunt. Ibi deposito ipso, & feretro quo elatus fuit, lapides supernè inijciũt: atq; hæc postquam fecerant, retro domum abeunt. Obseruato autem septem dicorum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam si antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hęc utuntur talibus. Si quis ipsorum, cadauer aliquod aspexerit, illo die ad templum non accedit. Postero autem, ubi seipsum purgando lustrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui sunt, unusquisque non nisi post triginta dierum numerum, rasoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis introire non est. Imolant autem boues masculosq; & fœminas, præterea capras & oues, sues autem solos pro sceleratis habentes, neq; sacrificant, neq; manducant. Alij autem eos non sceleratos, sed sacros existimant. Pręterea ex auibus columba ipsis uidetur res sanctissima esse, & ne tangere quidem ipsam fas habent. Quòd si quando inuiti etiam attingunt, scelerati & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compascuæ ipsis sunt, & ad domos ipsorum ueniunt, & plerunq; in terra pascuntur. Porrò autem & illa dicam quæ ab ijs, qui ad conuentus solemnes ueniunt, factitantur. Vir quispiã quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & supercilia tondere solet, postea autem mactata oue, cætera quidem in frusta concidit, & conuiuatur, uellus autem humi sternens, super hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, suo ipsius capiti imponit, & simul precando, postulat, ut pręsens sacrificium acceptum sit, maiusq; aliud in posterum pollicetur. His ita peractis, caput suum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem cũ ipso uiam proficiscuntur, atq; ita attollens se, ex terra sua proficiscitur, utens & frigidis

dis aquis, lauandi caussa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Neque enim fas illi est conscendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitare recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod ex patria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyrijs iſti doctores, quoniam ipſis omina exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi redijt, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia imolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, illa uero præcipitata, ex caſu moriūtur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodem loco demittunt, non tamē eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt, Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo quod non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidē in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs conſentinut. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Ac adoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atque hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meumq; nomen reſtat.

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.

[illegible]

ARGVMENTVM.

E[illegible]

CVM in porticu deambularem, exeunti ad sinistram die 16. paulò ante meridiem, fortè se mihi Thersagoras offert, ex istimo eum plerisque uestrum notum esse, pusillus est, naso aquilo, ferè candidus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Thersagoras poëta est. Et interrogaui quorsum aut unde iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quòd illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cũ instituissem, ait ille, huc ueni, neque animaduerti me deambulationem ad meridiem usque produxisse. Tum ego: et mihi opus est deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem, ad hunc, inquit, eundum mihi est, ut eũ salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego contrà, inquam, si quid uotis proficitur, & ego iam olim Demostheni obstrepo, ut mihi suppeditet orationem ad natalem eius ornãdum. Si igitur satis erit uota facere, adiunge me tibi socium, nam commune inquit, lucrũ aufferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecum libellum in hoc paratum, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem ociosum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atque aliquis, qui postquam cursu uicit in stadio, redit abluto puluere, ut oblectet se spectando, & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. [illegible] me, at paulo antè, cũ à meta procurrendum esset, non erat ocium ad iocandum. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. LVC. Fortassis inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerum cõferatur, & uideri uis in argumento graui, ac difficili posuisse operam, cum Homerum laudasti, me uero existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. THERS. Cauillaris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. LVC. Bene inquam, an non putas me Demostheni magis fauere? Sed quoniam non recusas hac de re mecum colloqui, apparet te solam poëticam admirari, & solutam orationem prorsus contemnere, sicut eques peditem præteruectus aspernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne sic insaniam, tametsi non leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus est afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac sæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demosthenis cum Homero delectat, cum similẽ uideo uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uinolentum, ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud est apud Poëtam: Vnum augurium optimũ est, pugnare pro patria, tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cum spe suscipere defensionem Reip. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est huic sententiæ: Quã grauiter ingemiscerent illi fortes uiri, qui propter gloriã & patriæ libertatẽ in acie perierũt. Confero & magna ui fluentẽ Pythonis orationẽ ad hybernas niues, quarum similis oratio Vlyssis esse scribit. Et illud

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile eſt huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij ſunt, etiamſi quiſpiam conetur ſe incluſum in caueam ſeruare. Deniq; infinitæ ſunt ſimiles utriuſque ſententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempeſtiui ex digreſſionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi ſæpe uiſum eſt (neq; enim diſſimulanda eſt ueritas) plus eſſe grauitatis in Demoſthene caſtigante ſegniciem ſuorum ciuium magna libertate, quàm in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore ſono repręſentat, quã Homerus, qui fingit colloquia in medijs pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demoſthenem membra ſuos habent numeros ac menſuras, quales ſunt in poëtica. Sicut neque deſunt in Homero antitheſes, comparia, figuræ aſperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur ſua ſponte ſimiles uirtutes, etiam in diſſimilibus ſtudijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aſpernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea cauſſa duplo plus habet negocij, quàm Demoſthenis encomium: non ob illam cauſſam, quia mihi carmen ſcribendum eſt, ſed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam ſatis ſplendidam ad inchoandas laudes præter ipſam poëticam, cætera ſunt ignota, patria, genus, ætas: nam ſi hæc nota eſſent, nullæ extitiſſent inde diſſenſiones. Alij patriam ei aſſignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, ſiquidem humanum genus ignoratur. Alij exiſtimant eum temporibus heroicis fuiſſe, alij Ionicis: nec ſatis conſtat, utrum Heſiodus ſit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Melliſſigenæ fuiſſe, quàm hoc quod nunc in uſu eſt Homeri. Nec de fortuna eius aliquid conſtat, de paupertate, de cæcitate, ut ſatius eſſet fortaſſe omittere iſta, cum ſint ignota. Valdè igitur anguſta erit Encomij materia, ſi nullæ res geſtæ, & carmen tantum laudandum erit; & ſapientia ex uerſibus æſtimanda. Tibi uero ampliſſima materia ad manum, & in promptu eſt dicendi de rebus certis & celebratiſſimis: tantum uerbis opus eſt, tanquam condimento ad obſonium parato. Quid enim non magnum & ſplendidum fortuna Demoſtheni conceſſit? Quid non celebratiſſimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd ſi mihi Athenæ contigiſſent, poëtica conſuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleuſinem. Porrò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræeo, colonijs, trophæis, terra mariq; partis, ne Demoſthenes quidem ipſe pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia ſuppeteret. Idq; encomium non exiſtimarem prætermittendum eſſe, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Iſocrates Helenæ præconio inſeruit Theſeum. Poëtis uero conceſſa eſt maxima libertas. Sed tu fortaſſis irrideri te metuis, ſi initium orationis iuſto grandius ſit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius eſſe calatho, Itaque etiamſi omittam Athenas, occurręt pater præfectus claſſis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas eſt, quàm præfectura claſſis. Quòd uero extinctus eſt Demoſthene adhuc puero, non eſt calamitas iudicanda, ſed gloriæ occaſio, retegens generoſam indolem. Iam Homeri inſtitutionem & ſtudia nuſquam legimus, ſed ſtatim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, deq; ſtudijs eius nullæ extent hiſtoriæ, Neq; licet fingere eum à Muſis accepiſſe poëticam, ſicut de Heſiodi Lauro ferunt, quæ ocioſis paſtoribus poeticam inſpirabat. Tu uero Calliſtratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Iſocratem, Iſæum, Eubulidem. Et cum innumeræ

II.

illecebræ Athenis ad se inuitent, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescẽtia per se procliuis sit ad uoluptatem, ac Demostheni liceret propter tutorum negligentiam uoluptates sequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicem amorem esse in animis humanis, alterum mari ortum, uarium, ferocem, scilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæstuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor est aurea cathena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ dijs, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili discere, exercere memoriam, adsuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adsperserit adfectus, quantus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leosthenes inquit, solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylum ait Tragœdias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demosthenem uero etiam scribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene dicendi, qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed postea transibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adsecutus est. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex proprijs facultatibus ultrò factos, instructas naues, murum, fossam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, consilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidisset in magnitudinem rerum gestarum, cœpi ridere hominem supercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus gestis Demosthenis. At fortasse me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audisse de rebus gestis Demosthenis? THERS. Imò, ait ille, opus est nobis mutuo auxilio in scribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tam claram lucem inspicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, postea nescio quomodo recepi in manus, & paulatim assuefeci oculos, ne reformidarent aspectũ, néue quisquam me accusare possit cæcutientem in sole nothum gentis Homericæ. Quanquam tua caussa facilior est, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, tota illa laus simul in animo concipienda est. Tibi uero cum totum Demosthenem consideras, ingens copia se offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec possis statuere quid primum sumere uelis, sicut delicati in Syracusanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cũ uaria spectacula et carmina offeruntur, dubitant quo potissimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re cõmorari, cum te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingeniũ ardens, tẽperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunæ despiciẽtia,

iusticia,

iusticia, humanitas, fides, audacia, prudentia, singulæ actiones in Repub. Fortasse hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde classes, Euboeam, Megara, Boeotiam, Chium, Rhodum, Hellespontum, Bysantium, dubitabis quo te potissimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens sibi proposita esse, cum inquit:

Num mea Ismenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus sæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebrésue pugnas
Herculis? seu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res gestas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri sumas laudandam. Verum nō erraueris quicquid sumes. Si solam eloquentiam elegeris, argumentum copiosum habebis. Hic satis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, sed nullæ extant eius orationes. Quare constat eas præter actionem nullam habuisse solidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationē apud posteros. At Demosthenis scripta extant, sed hoc relinquam tibi dicendum, si hoc argumentum tractaueris. Si cōuerteris te ad mores eius, & ad res gestas, poteris excerpere unum locum, aut ad summum duos, hi tibi amplissimam materiam suppeditabunt. Res enim sunt splendidissimæ. Quòd si non uis totum argumentum pertractare, sumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut uestes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiusmodi laudes aspernantur, sumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti semel potest. Itaq; neq; Demosthenes ægrè feret, si uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipse quidem suas laudes omnes una oratione complecti posset. LVC. Hæc dicentem Thersagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me ostentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poëta sis, nunc ostendis etiam quantum in soluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te segniorem esse, si tamē cura paulisper remissa audires me poëma meum recitantem. LVC. Ego uero respondi illum nō facere operæ precium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, si nondum etiā tibi satisfactum est. LVC. At nescis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim instituisti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc studia accedentem, uerum hæc mihi iā olim detrita sunt. Proinde remedia tua nihil ad meam sollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutissima est. LVCI. Mihi uero diuersum inquam, placebat. Aiūt Cyrenaicum quendam philosophum se aurigantem Platoni ostentasse ante Academiam, quòd in eadem orbita subinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut uestigia tantum unius perpetui cursus uiderentur. Ego contrà studeo tritam uiam, & uetera uestigia effugere. Verum difficile est, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Thersagoras ait: Placet igitur Passonis consilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Passone pactum esse, ut equum pingeret uolutantem se, iste currentem pinxit, & circa equum exuscitatum puluerē,

Cumq; astaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expostularet, quia aliud pactus esset, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi ostendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, seq; uolutare. LVC. Festiuè inquam, uerum putas me tot annis non sæpe conatum esse, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uerti ac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam ait ille? LVC. Hic fertur consumptis omnibus formis, quas solebat induere, uidelicet, bestiarum, plantarum, elemẽtorum, rursus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & eijciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forsan enim cum lecto poëmate desines partum tuum curare, me quoque parturientem adiuuabis. Itaq; cum peruicissem tandem, sedimus in proximo saxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legendum repente uelut furore percitus, clauso libro: auffer, inquit, mercedẽ huius auscultatiõis, sicut Athenis sportulæ dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid est quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domesticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi læticiam attulit: quare librum illum non sine magno negocio mihi comparaui, huius mihi iã uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demosthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operã reliquos uersus recitanti, neq; dimittam donec promissum præstiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectasti, ita delectabis haud dubiè & Demosthenis encomio. Postquã igitur perlegit reliquos uersus, paulisper ibi commorati sumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Thersagoræ imus, ibi uix tandem reperit librum, sed reperit tamen, quem ego accipiens domum redij: et cum legissem, decreui nihil mutare, sed totam historiam uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aesculapio cum Alisodemi & Sophoclis uersus ei decantantur, si desit nouum poëma sacrificantibus. Et Baccho iam olim desijt mos noua poëmata faciendi: sed alijs composita non minorem gratiam merentur, his qui ea tempestiuè proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum esse quòd adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demosthene mandatum, ut nulla ui adhibita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipatrũ ueniret. Porro Antipater in tantã spem erectus anxiè expectabat Demosthenis aduentum. Quare cum audiuisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit eum intrò uocari. Postquam ingressus est, sed ipse liber narret ista. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni saluus sim siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam adueho in qua sunt exuuiæ Demosthenis. ANT. Magna de spe deiectus sum, quid enim mihi cum urna & ossibus, si non cõtigit Demosthenes? ARCH. Non fuit possibile rex uiuum in hostium potestatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepistis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demosthenem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, si quis Atheniensis in consilijs Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argentum offerre soleo, amiciciam non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus est, aduersus hunc bellum gero, ut aduersus arcem, mœnia, portus, fossam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam esse duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eorum

rum opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Atheniensi duce aut milite metuis? Triremes, Piræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimentes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neque agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, non Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, et tanquam mandragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Eubœam, Megara, oram, Hellesponti, Bœotiam. Et feliciter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uererer ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Non, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, et hos proditores, qui malẽ perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuò huc atq; illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uespertini flatus metu perterriti diffugiũt. Num similem putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ non puduit iniquo iudicio Demosthenem, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire: & assentari multitudini, ea in re

cuius statim illos pœnituit. Etenim non multò post hanc calumniam, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Istum autem nihil puduit, lingua incessere homines quondam amicissimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demosthenem maximè omnium hostium? ANTI. Non, siquidem rationem habeam morum & fidei eius, & amem ubiq; integritatem, & constantiam. Nam honestæ res etiam apud hostes honestæ ducendæ sunt, & uirtus ubiq; digna laude est. Neq; uelim esse deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admirationem uirtutis eorum, cum posset eos occidere. Ego uero, si quem alium Demosthenem maximè admiratus sum, tum quia bis cum eo Athenis congressus sum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Neq; uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum isto congressi, tantum uincebar actione, sono, compositione, sententiarum luminibus, densis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualde pœnituit nos consilij, cum Græcos Athenas conuocassemus, ut Athenienses obiurgaremus, freti promissis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demosthenis argumentis, qui erat insuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo summam fuisse, erat enim organi uice, sed magis admiratus sum eum propter magnitudinem animi, & consilij, & constantiæ, quam in periculosissimis tempestatibus retinebat, nũquam cedens aduersis rebus. At memini Philippũ de illo sic sentire, qui cum afferretur quædam contio, in qua Demosthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehementer stomacharetur, & Demostheni cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus est, quem liberè loqui sinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expensum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus scribis. Nullus est autem istorum, cui non inuenias in meis rationibus perscriptum esse aurum, ligna, reditus, agros: at Demosthenes classes armat, comparat exercitus, & subinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũc & sæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis suæ parte numerabat, quòd Demostheni non esset commissa summa imperij apud exercitum, cũ omnia sua consilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec post uictoriam desijt prædicare, quantum hic uir creasset periculum ipsi. Nisi enim præter spem, inquit, propter ducum inscitiam, & aciem malè instructã, & insperatam fortunam, quæ multa nobis conficere solet, uicissemus, uno die non modo regnum, sed & uitam meam, in discrimen adduxerat. Coniunxerat potentissimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienses, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenses, Megarenses, & effecit ut periculum simul omnes ciuitates subirent, & mihi transitum in Atticam interclusit. Tales erant huius de Demosthene sermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagonisten haberet populum Atheniensem, respondebat se unum habere antagonisten Demosthenem. Nam quod absq; Demosthene sit, Athenienses similes esse Aenianensium & Thessalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, si quos alios miserant Athenienses, facile uincebat ipse; sed Demosthene præsente, frustra inquit, se legatos mittere: Non enim possunt cõtra Demosthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior sum Philippo, si cepissem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in consilium de toto regno Græciæ constituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius gestas, ac magis propter Aristotelis testimonium, qui solebat eum sæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot essent, qui ad eum uenire consueuerant, neminem sic admirabatur propter magnitudinem ingenij, tempe-

rantiam,

rantiam,grauitatem,acumen,libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo,Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere,qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia,minas adhibetis,cum iste nihil dubitet pro patria mortē oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub.gerere ac ducere,hanc administrationē tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse,quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualdè optarem mihi eius consuetudinem contigisse,ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis,tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse,quòd uitam suam in discrimen adduxit,pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores.
ARCH. Alia quidem rectè dixisti,sed hoc frustra dixisses illi,adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus,nō minus obstupuimus, quā alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se constituisse de hoc exitu uitæ,quod intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo,ac frustra superioribus diebus,cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam,promittebam ei ueniam abs te,non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi caussa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me corām audiuisse:sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari,utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit,an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit,ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum,nec posse commouere spectatorem. ANTI. Itaq; non credens tuis promissis,despondit animum. ARCH. Non, Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse,sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nō inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum,Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor,ut spe uitæ proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis,multò magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta,néue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honestè est uiuere, Pyræeus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis,cuius caussa ultrò ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuiū beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt,& Gręcorum autoritas,qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quanquam id turpe est,tamen hoc beneficiū malim accipere à meis ciuibus, quorū redemi captiuos, aut à patribus,quorum elocaui filias,aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet,petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara,& à sacris legibus. Sin autem Neptunus nō potest defendere immunitatem templi,nec pudet eum prodere Demosthenem Archiæ,moriar,nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uerecūdia Codri,

&

& filiarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dedecorare Athenas, seruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori est honestissimum. Verum conuenit te meminisse Tragœdiarum, nonne grauiter dictum est?

> At illa iam moriens tamen
> Decenter ut caderet cauebat sedulò.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demostheni, præferre inhonestam uitam honestæ morti? ac obliuisci Xenocratis & Platonis disputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatem exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremũ partim precarer, partim minas adhiberem, & blandicijs terrores miscerem. Ego inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem: sed quoniã Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui non consueui inconstans esse. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere, & Deum aspiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum apparatũ contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones possint. Firmior est enim quàm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securum præstitit, ita me aduersus Macedones securum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Aristogitonem, aut Pytheam, & Callimedõtem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixisset: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me est, salutato deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego suspicabar eum aliud facere, quàm orare deos, sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eũ habuisse paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cum lapsus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum uehes, Demosthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demosthenis. ANTIP. Demosthenis scilicet. O inuictum animum & beatum, quã generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionem. Sed decessit uicturus in beatorum insulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

DEORVM CONCILIVM.

[illegible] INTERP.

ARGVMENTVM.

R[illegible] loco Lucianus deorum gentilium uanitatem, atq; stultitiã, more suo [illegible] [illegible] Athenienses Reip. concilium deorum [illegible] [illegible] generalis deorum [illegible] qui principio quidem [illegible] in eos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus [illegible] [illegible] Atq; huius rei [illegible] [illegible] quòd [illegible] [illegible] in cœlo [illegible]

[illegible] congredi [illegible] liberos ex [illegible] sustulisse. [illegible] infectatur [illegible] consecuti sint ex [illegible] Inter quos [illegible] persequitur, quorum alij canum, alij boum, alij dicerum [illegible] Postremo etiam philosophorum illa [illegible] Virtutem, Fatum, Naturam [illegible] peregrina sint, sed ne [illegible] quidem existant. Quo loco [illegible] suorum uicia [illegible] philosophorum [illegible] ut qui uerbis quidem multa de [illegible] ipso autem opere [illegible] potius [illegible] Quod autem fati [illegible] quoque mentionis eò pertineat, quòd cultus deorum paulatim [illegible] philosophis [illegible] fato quodam [illegible] fieri [illegible] omnis opinari coeperunt. [illegible] Momus [illegible] proponit [illegible] exemplum Atheniensium psephismatum [illegible] temporibus Demosthenis, [illegible] cognitiones diuinitatis [illegible] quisque [illegible] qui peregrini [illegible] à coetu ac ciuitate deorum remouerentur.

IVPITER.

NE posthac clanculum consusurretis, ô Superi, neque ad angulos conuersi, in aurem alter cum altero colloquatur, indignantes multos parum dignos nostri symposij esse participes. Verum posteaquam coactum est concilium, quisque propalam in medium suam adferat sentẽtiam, & quæ accusatione digna sunt, accuset. Cæterum Mercuri prӕconium illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem comprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, quibus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ô Iupiter, si fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso præconio loquendi libertas tibi facta est, itaque meo permissu nihil opus est. MO. Aio itaque nonnullos nostrum uitiose & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoque pedissequos & famulos nobis honore pares esse ostenderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Volo uero ô Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi concessa sit. Neque enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerunt, quàm liberæ linguæ deus sim, & quàm nihil eorum, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere soleam. Etenim omnia in re- reprehensionem rapio, ac propalam, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neque reformidans cuiusquam autoritatem, neque præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & natura sycophanticus, dum popularis quispiam et communis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atque ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulãter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quodque pari sorte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in cœlum subduxerunt, eosque deos fecerunt asscriptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neque pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Ne quid obscuris ambagibus inuoluas, ô Mome, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspitionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium insimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ô Iupiter, quan-

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiã mercatoris, nempe Cadmi nepos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quam mollis sit & effœminatus delitijs, dimidio insaniens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratriam nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenũ, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi deditos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex caluicio, & simis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, uempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icari agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ò Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit caniculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumeliosa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hosce accuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ò Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa haberem quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Nunquid igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrum tuum commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subdititium te esse affirmantibus. Cęterũ quæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero horũ deorũ principij, & concilij nostri Nothorũ multitudine adulterandi caussam tu Iupiter adeo primus induxisti cũ puellis ac mulieribus mortalis cõditionis rem habere sustinens, ac alio subinde habitu ad eas deserto cœlo descendẽs. Itaq; persæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem indueris, ac nobis pro Ioue aut segmẽtum, aut armilla, aut inauris factus fueris. Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiso audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatis functũ esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infelicissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantum dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonũ et Endy-

Endymiona,& Iaſonem,& complures alios? Itaq; hæc mihi miſſa facienda uidentur, multi enim laboris eſſet hæc cuncta ſingulatim reprehendere. IVP. At uide Mome,ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit,ſi adoleſcẽtem uerbis conturbaueris,affecto contumelia genere. MO. Proinde, neq; de aquila quicquam dicturus ſum, quòd & illa in cœlo uerſatur, regio ſceptro inſidens,ac tantum non ſuper capite tuo nidificans,& Deus eſſe geſtiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui,ò Iupiter, Attis ille,& Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accerſiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus,qui indumento Perſico amictus, & tyara redimitus eſt, neq; græcã uocem ſonans. Adeo,ut ſi quis illi nectar propinet, præbibentem non intelligat. Itaq; & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longum ualere iuſſis, ipſi immortalitate donant homines,ſuisq; ſuffragijs deos quoſcunq; libuerit conſtituunt,non alia ratione quàm Zamolxis ſeruilis conditionis homo exiſtens,diuinitatem adeptus eſt,& deorum numero aſſcriptus,haud ſcio quo modo nobis impoſuerit. At ſanè hæc omnia,ò Dij,adhuc mediocria,& aliquo modo ferenda ſunt. Ceterum tu,ò canino rictu hians Aegyptie, qui ſyndone amictus es, quisnam eſſe gloriaris,ò optime,aut quo modo deus eſſe contendis latrando? Quid aũt ſibi uult & Memphites taurus ille uerſicolor,qui & precibus deueneratur, & reſpondet oraculis, neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me ciconias percenſere & Simias,& hircos,atq; his longè abſurdiora,quæ neſcio quomodo ex Aegypto in cœlum uſq; cõſcenderunt. Illa itaq;,ò Dij,quo modo ſuſtinetis æquali uobiſcum honore,aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter, quo ferre potes animo, poſteaquã arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profecto ſunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen ple[illegible] illorum in ſe myſtica complectuntur ænigmata,quæ non prorſus à profanis deridenda ſunt. MO. Planè nobis Iupiter opus eſt myſterijs,ut deos,deos eſſe cognoſcamus, & caninis capitibus præditos,canes eſſe intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præſens dicere, nos uero de his aliàs per ocium deliberabimus. Itaq; alios, ſi qui notandi ſuperſunt, adducito. MO. Trophonium,ò Iupiter,& quod me præfocat Antilochum. Ille inquam ſceleſ[illegible] & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia,multa impudenter ementi[illegible] & duorum obulorum gratia præſtygijs incantans homines. Quocirca nõ amplius tu Apollo ob uaticinij prædicationẽ haberis in precio,ſed iam omnis lapis,& quæuis ara reſponſa dat oraculum petentibus,dummodo oleo perfuſa fuerit, & coronas habuerit, & homine præſtigiatore abundauerit, cuiuſmodi iam permulti ſunt. Iam etiam Polydamantis athletæ ſtatua medetur febre laborantibus in Olympia,& Theagenis in Thaſo. Quin Hectori quoque ſacra faciũt in Ilio,& è regione Protheſilao,nempe in Cherroneſo. Ex quo igitur in tantum numerum ſubinde aucti excreuimus,magis in uſu fuit periurium & ſacrilegium. Et omnino nos deſpectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & ſuppoſititijs dicta eſſe uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos, neq; ullo modo poſſunt eſſe, admodum ò Iupiter, propter hæc rideo. Vbi enim gentium eſt multis modis iactata illa uirtus,& natura,& fatum,& fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philoſophiæ titulo ſemet uenditantibus excogitata. Quæ quanquam ipſorum commenta ſunt,ſic tamen ſimplicium animos perſuaſerunt,ut nemo amplius nobis ſacrificare dignetur, certò perſuaſum habens,quòd,etiam ſi infinitas hecatombas nobis obtulerit, fortunam tamen nihiloſecus ea facturam,quæ à fatis decreta ſunt, & quæ ſub initium cuiq; naſcentium Parcæ fatalibus fuſis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem,ubi nam gentium tibi uiſa eſſet aut uirtus,aut natura,aut fatum? Quòd enim & tu talia ſubinde in philoſophorum diſputationibus audias,mihi dubium non eſt,niſi fortaſſe quiſpiam ſurdis ſit auribus,ut eoſdem uo-

ciferantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda supersunt, sed finem uerborum faciam. Video enim quosdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam sibilare, maximè uero eos qui orationis libertate tacti sunt. Itaq; pro cõcludenda oratiõe, si ita sedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis iam conscriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia absurdè aut de nihilo reprehendisti. Et sanè multa ex illis inhibenda & coërcenda sunt, ne in immensum excrescant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Concilio legittimè coacto, septima die mensis instantis Iupiter cõsulatum agebat, Neptuno præsidem, Apollo præfectũ. Momus scribæ officio fungebatur noctu, & Somnus dixit sententiam. Quoniam multi ex peregrinis non Græci tantum, uerumetiam Barbari, nequaquam digni existentes cœlestis Reipub. communi nobiscũ participatione nothi & subdititij, haud scio quonam modo etiam dij esse contendentes, cœlum angulatim compleuerunt, ita ut symposium tumultuosis turbis plenum sit, obstrepente passim diuersilingui & undiq; accersita multitudine. Defecit autẽ ambrosiæ & nectaris copia, adeo ut mna iam coëmendus sit sextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, qua sunt procacitate & immodestia, dijs ueris & antiquis loco motis, semet ipsi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari contendunt, uisum est curiæ & populo, ut ad hyberna solstitia cogatur in Olympo concilium: septem autem ad cognoscendum appositi eligãtur Dij perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quæ Saturno regnante constituta est: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter. Cæterum qui electi erunt arbitri, ipsi ad cognoscendum caussas sessum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato præconio uniuersos in contionem congreget, quicunq; in deorum cõcilium legitimè admitti postulant. Veniant autem illi adductis iuratis testibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accuratè expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad sua sepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quispiam ex obscuris & reprobatis comprehẽsus fuerit, & semel ab arbitris cõdemnatus, in cœlum ascenderit, ille per præceps in tartarum corruat. Præterea quisque exerceat sua commercia, neq; Minerua rei medicæ intenta sit, neq; Aesculapius dandis oraculis uacet, aut seruiat, neq; Apollo tanta soli sibi obeunda uendicet, sed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharœdũ, aut medicum agat. Porrò autem philosophis dicetur, ne noua subinde fingendo comminiscantur nomina, neq; de ijs quorũ imperiti sunt, nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa, aut sacra constituta sunt, illorum imagines subuertãtur, earumq; loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuspiam erigatur. Illis autem urbs congesta terra sepulchrum accumulet, & aræ loco statuam reponat. Quòd si quis præconio dicto audiens esse noluerit, arbitrorumq; examen & censuram subire recusarit, ille in dicta caussa condemnetur. IVP. Iustissimum equidem decretum est istud ô Mome, & qui suffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui sua non sunt adiecturi suffragia, uerum in præsens abite. Cæterum in concionem accersiti à Mercurio, uenite adferentes unusquisque cognitiones claras, & manifestas comprobationes, matris & patris nomẽ, & unde oriundus sit, tum quomodo diuinitatem adeptus sit, adhæc tribũ quoque & curiales. Verum enimuero qui præsto non fuerit, parum curæ erit arbitris, tametsi ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum esse existimauerint.

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibusuis reiectamentis uictitent, et ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem & uoluptatem quoq;, utamur, quæ cum illi contemnant ac negligant, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contrà autem Cynicus à finitione opulentiæ & inopiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadã diluit, Et primo, quod ad uictũ attinet, ostendit, ut in cõuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi et uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari conuenire, alia ægrotantibus & inualidis, alia ualentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco in diuitias, ut quæ magna molestia, multisq; periculis pariuntur, deinde & ipsæ uicißim multorum malorum caußæ sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contrà quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Deniq; uitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobat. Deinde uero, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi sese, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerum. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: cõtrà diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Postremo etiã deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq;, quàm diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.

QVID tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordium, tritum isthoc pallium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi, ut comparetur facillimè, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putásne esse in luxu uicium? LVC. Imò admodum. CYN. Contrà in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVC. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Si tibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuique est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, nec eõ quo sit necesse peruenit? LV. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CY. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nónne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nónne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi

uidentur pedes? LV. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quodnam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestũ est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abundè, nõ in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq;: tu tamen horũ omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certè magis, quàm feræ. Nempe aquã bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decentius. Quanquam si tu his contentus rectè sapis, tum Deus profectò neutiquam rectè fecit, primũ quòd oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidẽ omnigena haberemus, potũ dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectũ haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirũ in modum præparata. Nam et ipsa quoq; artium effecta deorũ dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profectò miserũ, etiam si ab alio quopiã priueris: quemadmodum hi qui seruãtur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demũ manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atq; humanè, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiũ, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aũt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unũ duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probúsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quæ proximè apponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cętera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LV. Quid nam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchrè conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui

rebus

rebus uti uelitis omnibus, & undecunq; partis, non solis contenti præsentibus, existimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare sufficere, sed importantes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferẽtes, sumptuosaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ sunt comparatu facilia: in summa, deniq; molestias, malaq; potius eligentes, quàm absq; molestijs uiuere. At isti quidem plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perueniunt. Aurũ ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus considera sumptuosas, uestes operosas considera: atque eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo solum, quòd dum nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauia perferunt: sed ob id quoq;, quòd digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea insidiantur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, aurataq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant, neq; pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lectuli, somnum suauiorem præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosisq; stromatibus, beatis illis somnum contingere non posse. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, ijsdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam rerum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id utentes, ad quod minimè paratæ sunt, quemadmodum lecto si quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru. LVC. Quisnam is est? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi residetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam asinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maximè, ijdem maximè beati uidemini. Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quasdã ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi prꝫter naturã his utuntur, quꝫ à deo præparata sunt? LVC. Non per Iouem, siquidem tingere etiam potest, non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturã detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq; quòd nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamen quẽadmodum modestus ille, his uidelicet duntaxat, quꝫ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minimè inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dij profectò in periculum ueniunt, ne & ipsi sint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quælibet præstantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditũ, miserum tunc fuisse, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profectò non erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terra mariq; dominabat.

Nempe quocunque intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se uel ęquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosque defuisse, atque ob id mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profectò non est. Sed continens erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certè tempestate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi, barbamque & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erāt quàm uos: atque adeo ne sustinuisset quidem eorum quisquam aliquid huiusmodi, nihilo profectò magis quàm leo quispiam sese tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac læuorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoque uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodū in equis iubam, in leonibus barbā, quibus deus splendoris quandam atque ornamenti uenustatem dedit, sic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempestatis homines non æmulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & uestibus habent, dum poliunt ac læuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit natura, dimittētes. At mihi certē pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquisito, quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domum uero ut mundum hunc existimem. Alimenta demum ut ea deligam, quæ facillimē comparari possint. Aurum uero, argētumque ne desiderem unquā, neque ego, neque meorum amicorum quisquā. Omnia nanque mala inter homines ex horum cupiditate nascūtur, & seditiones, & bella, & insidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habēdi cupidinem. At hęc à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam; minus uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profectò à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neque quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus hābitu, à quibus tātum differimus instituto. Sed te miror, quonam pacto quum suam quandam citharœdo uestem tribuas cultūque, atque adeo tibicini suum, & tragœdo suum: bono uiro cultum, uestemque propriā nullam existimas, sed eandem ei cum uulgo habendam cēses, idque quum uulgus malum sit. Quòd si bonorum cultus proprius debet esse ullus, quinā deceat magis quàm hic meus, qui maximè luxuriosis pudendus sit, quemque illi maximè auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinędorum ornatui simillimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neque colore uestium, neque mollicie, neque camisiarum numero, neque lacernis, neque calceis, neque capillorum cura, neque odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi superamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis atque inceditis, imò uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanquā sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant, quocunque sit opus. Egoque & frigus tolerare sufficio, & calorem pati, eaque quę dij obtulerint, minimè molestè ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contenti, sed omnium pœnitet, ac præsentia ferre nō potestis, absentia desideratis, hyeme quidem optantes æstatem, ęstate rursus hyemem, atque in calore frigus, in frigore uicissim calorem: quemadmodum ægrotantes, morosi semper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uero mores. Atque hæc ita quum sint, iam nos in uitam uestram traducere æquum censetis,

censetis, nostramq́ corrumpere, quum sæpe malè cõsulta sint, quæ facitis, ipsiq́ sitis in uestris ipsorum negocijs minimè circumspecti, nihilq́ eorum iudicio ac ratione, sed cõsuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrem nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunque fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq́ libidines. At similiter quidem uobiscũ agitur, ut cum quodam qui equum insanum ascenderat. Equus igitur uirum corripiens abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currẽte non poterat. Quidã uero cum occurrisset ei, rogauit quónam tenderet? Hic respondit, quocunq́ huic uidetur, equũ demonstrans. Quòd si uos quisquam roget, quò feramini, si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem: quocũq́ uideatur affectibus, sigillatim uero; interdũ quocunq́ uoluptati, interdum quocũq́ ambitioni, interdum rursus quò lucri studio. Quin interdũ ira, interdũ metus, interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uidetur. Neq́ enim unũ dũtaxat e[illegible] sed multos insilientes, nunc hũc, nunc illũ, furiosos quidem omnes [illegible] Auferunt ergo uos in barathrũ, ac prærupta. Vos tamẽ priusquam cadatis, cautos uos esse nescitis, at hoc detritum pallium quod uos ridetis, comaq́ habitusq́ meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq́ agam quicquid uolo, uerserq́ cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq́ ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero scitissimi atq́ modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congrediuntur mecum, horum ego cõsuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpuram pro fastu habeo, atque homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atque eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne an mihi similiores, neque Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrum ipsi dij, ut ego, comati barbatiq́ sunt, an quemadmodũ uos, rasi finguntur atq́ pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis conspicies, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

PSEVDOSOPHISTA,

SEV SOLOECISTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Q[illegible]

NVM igitur, qui agnoscere solœcissantem potest, idem etiam cauere potest, ne solœcisset? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere non potest, ille nec agnoscere potest, eum qui talis est. SOL. Rectè dicis. LV. Tu uero te ipsum negas solœcissare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem essem, si, cum tantæ ętatis sim, adhuc solœcissarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorsus itaque. LVC. Age nunc, conuince me solœcissantem. Iam pridem enim solœcissare gestio. SOL. Proinde dic. LVC. Atqui equidē iam graue istud commisi.* Tu uero non agnouisti. SOL. Ludis tu nunc. LVC. Non per deos. Nam solœcismo commisso latui te, perinde ac nesciens. Rursus autem contemplare. Neque enim te puto intelligere posse. Quoniam alia quidem † nosti, alia autem nō nosti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc solœcismus à me commissus est,* tu uero non cognouisti. SOL. Nam quo modo cognoscerem, cū tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & solœcisso, tu uero non assequeris istud facientem. Quoniam utinam etiam nunc assequi possis. SOL. Mira dicis, si nequeam solœcismum quis sit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres † non animaduertisti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum est? LVC. Dictum est, & solœcismus iam quadrifariam * commissus. Tu uero non cognouisti. Magnum igitur premium confecturus fueras, si cognosses. SOL. Non magnum quidem, sed necessarium confitenti. LVC. Sed neque nunc cognouisti. SO. Quando nunc? LV. Quando premium confecisse ♣ te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neque enim intelligis. Ac præcede sanè in anteriorem partem, non enim uis assequi. Intelligam enim si modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixisti eorum, quæ homines solent, cum solœcismum faciunt. LV. An tibi hoc, quod modo dictum est, * paruum aliquod malorum uidetur esse? Sed tamē sequere denuo, quoniam non animaduertisti cursu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimisi currere leporem celeriter. Nū prætermisti? sed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in solœcismo iacentes. SO. Non latebunt. LV. [illegible] uerunt certè. † SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neque ipsum hoc solœcissantes intelligere possis. Deest enim ipsi, distributiua [illegible] id est, quendam. ♣ SO. Hoc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam solœcissantes perspexi. LV. [illegible] tum scies tune, quando puer quispiam eris; eorum uidelicet, qui [illegible] adhuc fugiunt. Aut si nunc non cognouisti solœcissan[illegible] me, ne percipere [illegible] puerum solœcismum [illegible] [illegible]. SO. Vera dicis. LVC. Atqui si hæc ignorabimus, nihil cognoscemus nostrorum propriorum. Quoniam & hic solœcismus, quem nūc feci, † fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quod

† In eo, opinor, cum dixit, αὐξάνοντα παιδία, actiuo pro paßiuo usus.

[illegible struck-through marginal notes]

possis

possis perspicere solœcissantem, & ipse solœcismum non committere. Atque ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mopso genus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neque apertè coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πηνίκα ἔξεισι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, responderit tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἱκανὰ ἔχω τὰ πατρῷα, id est, Satis habeo paternorum bonorũ. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἐστί μοι, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente; ὁ δεῖνά ἐστι μεθύστης, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας* Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πάρεστιν αὐτῷ, † duplici uidelicet μμ, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, πρόσεισιν ὁ μεῖραξ ἐμὸς φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eũ autem qui dixerat: δεδίττομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequeris. Alio autem dicente: τῶν φίλων κορυφαιότατος. i. amicorum maximè summus: Festiuum sanè, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultrà etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξ ἐπιπολῆς autem quodam dicente, hoc est, De superficie; subiecit: ἐκ τῆς ἐπιπολῆς ὡς ἐκ τῆς πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συνετάξατό μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συνετάξατο, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περιέστην αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circundedi ipsum, ut laterem. Mirum, inquit, si tu, cum unus sis, περιέστης, id est, circumsteteris unum. Alio rursum dicente; συνεκρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ διεκρίνετο πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoque omnino. Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: νῷν τοῦτο δοκεῖ, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam νῷν dices, ut peccamus. Alio autem seriò narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi μιχθεῖσα, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipsi concubuit, siue commixtus fuit. Porrò dicente quopiam, quòd haberet opus καρῆναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tune aduersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζεσθαι, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτει uero, cum quidam diceret ἐν τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato ἐπιδιδόναι, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam; εἰ μελετήσει ὁ δεῖνα, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Quomodo

Quōmodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus sim, di-
cis ὁ δεῖνα (hoc est, in tertia persona iste) Volente autem quodam
Atticismum exprimere, & dicente τεθνήξει, hoc est, morietur in
diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticissare adeo
te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σοχά-
ζομαι αὐτοῦ. * pro φείδομαι αὐτοῦ. (hoc est, parco ipsi, Nunquid, in-
quit aberrasti iaculando? Quodam uero ἀφιστᾶν dicente, & alte-
ro ἀφιστάναι, pro eo quod est, ad defectionem sollicitare. utrunque,
inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν εἰμί, hoc est,
nisi si, Hæc, inquit, dupla gratificantur. * Et χρᾶσθαι cum quidam di-
ceret, speudaticum, inquit, uerbum est. Rursum dicenti ἐκ ὅτε,
pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit & ἐκπέρυσιν, hoc est,
ex superiori anno dicere. Nam Plato ἔσοτε, hoc est, in id tempus,
dicit. Ei uero, qui ἴδου pro ἴδε, hoc est, uide, utebatur: Alia pro aliis
inquit, significas. Cum quidam autem αὐλλαμβάνομαι pro συνίημι
(hoc est, intelligo) diceret, mirari se ait, quo pacto ὁ ἀντιποιούμενος
τοῦ λέγοντος, id est, qui cum dicente certaret (siue competitor e-
ius foret) diceret ἀντιποιεῖσθαι, id est, concertare uel competere se.
βράδιον autem dicente quopiam, Non est simile, inquit, uerbo τά-
χιον (quod celerius significat) Et rursum βαρεῖν, pro grauare dicē-
te quopiam: non est, inquit, βαρύνειν, quemadmodum putasti. λέ-
λοχα item pro εἴληχα (id est, sortitus uel nactus sum) dicente quo-
dam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autē
ἵπτασθαι pro πέτασθαι (quod est uolare) dicentibus, quod ἀπὸ τῆς πτήσε-
ως, (hoc est, à uolatu) quidem uerbum hoc descendat, plane sci-
mus. περιστερόν autem quodam dicente (hoc est, columbum mascu-
lino genere) quasi hoc Atticum uero foret. etiā τὸν φάττον, (id est,
palumbum masculino genere) dicamus, inquit. Rursum dicente
quodam se φακὸν comedisse (hoc est, lentem) * Et quomodo, in-
quit, φακὸν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginē, & uas
quoddam unguentarium, & alia item quædam significat.) Atque
hæc quidem Socratica illa sunt. Redeamus autem, si uidetur, ad
certamen priorum uerborū. Ac ego quidem citabo ea, quæ opti-
ma uidentur * esse tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim
uel nunc posse te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO.
Fortassis ne nunc quidem potero, te dicente: sed tamen dic. LV.
Et quomodo ais te non posse? Nam cognitionis ipsorum propē
ianua tibi aperta est. SO. Dic igitur. LV. At iam dixi. † SO. Ni-
hil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexisti, quòd di-
xi ἀνέῳγεν, (id est, aperuit, pro aperta est.) SO. Non intellexi. LV.
Quid igitur patiemur? si ne nunc quidem assequeris ea quæ di-
cuntur. Atqui secundum ea, quæ ab initio abs te dicta sunt, ego
quidem putabam me equites in campū prouocare. Tu uero equi-
tes cogitasti. Sed uideris nō curare uerba, maximè quæ inter nos
ipsos * prosecuti sumus. SO. Ego quidem curo, tu uero obscurē
ipsa prosequeris. LV. Nempe omnino obscurum est, quod dixi,
ὑπερφᾶς αὐτὸς, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidē
manifestum est. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberaue-
rit, nisi fortassis Apollo. Vaticinatur ✶ enim ille omībus interro-
gantibus. Tu uero neque ipsum μαντευόμενον intelligis. SO. Per de-
os equidem, nō enim didici. LV. Si ergo καθεὶς latet te circūiens. *

infrá apparet. significat aūt καθεὶς, ut hic ponitur, idem quod demittēs uel descendēs.

SO. Videntur certè. LV. At καθεὶς iste, quo pacto præterijt? SO. Neq; hoc didici. LVC. Nosti autem quempiam sibi ipsi γάμον μνηστευόμενον (hoc est, nuptias stipulantem uel despondentem?) SO. Quorsum igitur hoc? LV. Quòd necesse est solœcismum committere τὸν μνηστευόμενον αὐτῷ, id est, eum qui sibi despondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, si solœcismum committit quispiã despondens? LV. Quòd ignorat, is qui se scire dictitabat. Et hoc quidem ita se habet. Si uero quispiam dicat tibi, accedens, ὡς ἀπολείποι τὴν γυναῖκα, hoc est, quod repudiare uelit uxorem, num permittes hoc illi? SO. Quidni permittam, si uideatur iniuria affectus esse. LV. Si uero solœcismum commitere uideatur, etiam ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendum amico, ut solœcisset, sed docẽdus potius est, ut hoc ne patiatur. Quòd si quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulset, quid dicemus tibi accidisse? SO. Mihi quidem nihil; illũ uero, uel exire uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores τὸν κόπτοντα, hoc est, qui pulsat, aut τὸν ψοφοῦντα, hoc est, qui crepare faciat, nihil omnino accidisse putabimus, indocto adeo existenti? SOL. Contumeliosus es. LV. Quid dicis? Ego contumeliosus uero nunc γινώσκομαι (id est, fiam) qui tecum disputo. Videtur aũt solœcissare etiam ipsum γινώσκομαι, quo nunc usus sum. Tu uero non cognouisti. SO. Desine, quæso, per Mineruã, ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligã. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Si mihi omnia ista percurras, quæ modo dixisti à te cum solœcismo dicta, à me autem non animaduersa esse, et quo pacto in singulis peccatum sit, exponas. LV. Nequaquam ô optime, longum enim hoc modo facturi essemus dialogum. Sed de horum quidem unoquoq; licebit tibi singulatim quærere. Nunc autem alia quædam * persequamur, si uidetur. Ac primũ ipsum hoc ἄπα, absq; aspiratione, et cum tenui spiritu, utrum rectè uideatur dictum, cũ uerbo ἑτέρα composi tum. Non enim ita præter rationem fuerit. Deinde & τὸ περὶ ὕβρεως, id est, de contumelia, qua te à me affectũ ais, si non hoc pacto dicã, sed εἰς σὲ, hoc est, in te contumeliosum (fuisse me scilicet.) dicam, propriũ id esse, ego quidem non possum dicere. Quoniam σὲ quidem ὑβρίζειν, hoc est te cõtumelia afficere, idem est, quod corpus tuum, siue plagis, siue uinculis, siue etiam alio aliquo pacto. At εἰς σὲ (hoc est in te contumeliosus esse dicor) quando alicui tuorum contumelia fit. Nam et qui uxorem tuam contumelia afficit, in te contumeliosus est, & qui puerum tuũ, & amicum, & certè qui seruum quoq;. Nam præterquam de rebus, ita tibi se res habet. Quoniam & in res cõtumeliosum esse dictum est, ut in prouerbium, quẽ admodum Plato dicit in symposio. SO. Intelligo differentiã. LV. Num igitur & hoc intelligis, quòd si dicam: ταῦτα ὑπαλλάττειν, solœcismum uocant? SO. At nunc scibo. LV. Ipsum autẽ dici debere ἐναλλάττειν? SO. Mihi quidem uidetur idem utrumq; dicere. LVC. At quomodo idem fuerit ὑπαλλάττειν & ἐναλλάττειν, quando illud quidem est, alterum cũ altero commutare, uidelicet id quod rectũ non est, cum eo quod rectum est, hoc autem, id quod non est, cũ eo quod est. SO. Intelligo, quod ὑπαλλάττειν quidem sit, id quod proprium nõ est, pro eo quod proprium est dicere. ἐναλλάττειν uero, aliquando quidem eo quod propriũ est: aliquando uero, eo quòd proprium non est uti. LV. Habent quandam & hæc considerationem non iniucundam. σπουδάζειν autem πρός τινα, id est, satagere uel obsequiosum esse erga aliquem, propriam utilitatem eius qui satagit, indicat: cum aũt dico περί τινα, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis satagit, siue obsequiosus est. Atq; hæc quidem fortasse confunduntur à quibusdã, fortassis aũt etiam obseruantur. Melius autem est, obseruare unumquenq;. SO. Rectè dicis. LV. καθέζεσθαι uero à καθίζειν, & κάθισον à κάθησο scis quo pacto differant? SO. Haud scio. καθέζοντι quidem audiui te dicere, * quod sit alienum. LV. Et rectè quidẽ audisti. Sed κάθισον à κάθησο differre aio. SO. Et quo tandẽ inter se differunt? LV. Quòd κάθισον quidem ad eum, qui stat, dicitur: alterum autem ad eum qui sedet, ut:

* ἑτέρα ἄλλα

* uel abesse, uel corrupta

ἧσο ξεῖν᾽, ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλοθι δήομεν ἕδρης.

Hoc est, Sede uel quiesce hospes, nos autem etiam alibi inueniemus sellã. Rursum itaque dictum sit, quòd qui hæc commutat, uicium incurrit. καθίζω autem à καθέζομαι, num tibi parum distare uidetur? Siquidem καθίζειν dicendo, alterum sedere facimus, καθέζεσθαι uero, nos met ipsos solos. SO. Et hæc sufficienter prosecutus es. Atque igitur dic; ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me alio pacto dicente, non intelligis. Non nosti, quale sit ξυγγραφεὺς ἀνὴρ (hoc est, uir historiarum scriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & καταδουλοῦν tu quidem fortassis idem cum καταδουλοῦσθαι putasti. Ego uero scio, differentiam non paruam habere. SOL. Quãm nam hanc. LV. Quòd hoc quidem alteri, καταδουλοῦν autem sibi ipsi fit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi discere, si modo non ipse tibi scire, cum nescias, uidebere. SO. Non uidebor facile. LV. Proin reliqua in posterum reijciemus, in præsentia autem, dialogum dissoluamus.

falta solo este dialogo (o carta)

PHILOPATRIS, SEV QVI DOCETVR.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

N[illegible] totius corporis [illegible] paret. [illegible] personis [illegible] mul[illegible] illi[illegible] sunt.

HERMIPPVS.

DEAMBVLABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul ut ex agrorum aspectu me aliquātulum reficerem, simul etiam quietis & ocij gratia, fortè enim tū meditabar quippiam. Obuiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius. Allocutus autem ipsum, quemadmodum cōsueueram, interrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tū ille, uenire se quidem etiam ipsum respondet, huc oblectationis gratia, quam ex agrorum aspectu percipere consueuisset, refici autem uel le etiam temperata ac leui aura, quæ illos afflaret. Cæterum redire se à conuiuio, quod pulcherrimum peractum fuisset in Pireo apud Androclem Epicharis filium, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Vicisse autem ipsum in Diasijs, libro quodam recitato. Cōmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta aiebat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uidelicet: deinde etiam alioqui non ita multum circa orationes dicendas uersatum. Te uero, facile commemoraturum, ut qui & ipse encomium dixisses, & cæteris per totum conuiuium, animum aduertisses. CHAR. Facta sunt hæc Hermippe, ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Neq; enim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui ministrabant, & ab ijs qui cōuiuabantur, & alioqui etiam ex difficilioribus hoc est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiuijs fiunt. Nosti enim quàm obliuiosos reddant, etiam eos qui alioqui plurimum memoria ualent. Sed tamen tui gratia, quoad potero, commemorare tibi illa conabor, nihil eorum prætermittens, quæcunq; memoria consequi potuero. HERM. Proinde ob hanc rem gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repetieris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato eo superauerit, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum plenam apud me gratiam inibis. CHAR. Ipse quidem liber, encomium Herculis erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Diotimum Megarensem illum, pro spicis, imò uero pro gloria cum eo certans. HER. Quid autem libri erat, quod ille recitauit? CHAR. Encomium Castoris & Pollucis. Dicebat autem se quoq; ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim, cum ab illis etiam confirmatus fuisset, de summis nautum uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Aderant autem in conuiuio & alij multi partim cognati ipsius, partim aliâs familiaritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, qui & totum conuiuium cohonestarunt, laudesq; pulchritudinis uerbis persecuti sunt. Philo erat, Diniæ filius, & Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleonymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescentulus tener & delicatus, qui mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodum enim attētè auscultabat, quæ dicebantur. Primus itaq; Philo de pulchritudine incipiebat dicere, facto in hūc modum exordio. HER. Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa encomia exordiare

are, quàm caussam quoq; exposueris, qua adducti, ad hoc argumentum tractandum processeritis. CHAR. Præter rem moraris nos, ò optime, qui tibi iamdudũ potuissemus, uniuersa oratione exposita, iterum hinc abire. Veruntamen quid agas, quando quispiã, amicus existens, tantopere urgeat? Necesse enim est quid uis etiam amici caussa perpeti. Caussam igitur quam quæris, qua ad hoc argumẽtum compulsi sumus, ipse Cleonymus, formosus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum, cuius nepos erat, sederet, multus ab Idiotis sermo de eo fiebat, qui & respiciebant ad ipsum, & ad formam eius, plus quàm obstupescebant. Propemodum igitur cæteris omnibus postpositis, sedebunt encomia adulescentis persequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac studium, & simul collaudatis ipsis, segnitiem quandam arbitrati sumus esse, uerbis ab idiotis superari, præcipue de pulcherrimis dicendo, quo solo nos illis præstare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Visum igitur nobis est, haud nominatim dicere laudes pueri, neq; enim honestum fore, nam hoc pacto præcipitaturos nos ipsum in maiorem insolentiam esse, sed tamen neq;, ut illos, incompositè adeo, & ut cuiq; fortè succurrisset, sed seorsim singulos, quacunq; de re proposita commeminisset. Atq; ita Philo, primus exorsus, in hunc modum uerba fecit. Quàm indignum uero est, quòd, cum quæcunq; in singulos dies agimus, pro ijs tanquam pulchris, omnem operam ac diligentiam adhibeamus, de ipso pulchro sermonem nullum habemus, sed perinde silẽtes ac taciti sedemus, ac si metuamus, ne fortẽ uerbum aliquod, de ijs, pro quibus tantopere laboramus, uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubinam aliquis oratione meritò utatur, se, cum de illis, quæ nullius precij sunt, tantopere contendat, de eo quod omnium pulcherrimum est, planè cõticescat? aut quo modo id quod in uerbis pulchrum est, rectius quàm omnia alia seruari poterit, si de ipso fine eorum, quæ quotidie aguntur dicere prętermittamus. Verum ne uidear monere quidem scire, quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos esse, dicere autem ipsum, de eo nihil posse, quoad fieri potest, de eo breuiter commemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt, qui illam assecuti fuissent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere, illi omnium beatissimi fuisse uisi sunt, & apud deos, & apud homines meritò honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit: Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti sunt, Hercules, & Dioscuri, & Helene, Iouis filij sunt: quorum ille quidem, fortitudinis caussa, honorem hunc consecutus esse dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia, cum se ipsam in deam mutasse, tum fratribus Dioscuris, causa fuisse, ut ante ipsam, in cœlum ascẽderent, ijs quæ cæteri uita functi sub terra obnoxij premuntur, exoluti. Quanquam etiam, quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit, ut deorum consuetudine frueretur, alium reperire non licet, quàm qui pulchritudinis particeps fuisset. Nam & Pelops eadem hac caussa cum dijs Ambrosiæ particeps fuit, & Ganymedes ille Dardani, hoc pacto miscuisse nectar dicitur, omnium summo deorum. Quare etiam ipsum neq; ullum deorum cæterorum alium uoluisse secum uenationis huius, amorum suorum uidelicet, participem fieri, sed sibi soli decorum arbitratur esse, in Gargarum Idæ deuolare, atque inde amasium suum, in eum locum, ubi per omne tempus cum illo consuetudinem haberet, subducere. Tantam autem curam ille semper habuit pulchrorum, ut non solum cœlo dignatus eos fuerit, illuc ipsos attollens: sed & ipse in terram quocunque fors tulit, descenderit, ut cum amatis singulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem, in cygnum conuersus, cum Leda rem habuit, ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Assimilatus autem Amphitryoni, procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quispiam possit, quibus ille eorum congressu, quorum desiderio tenebatur, potitus fuit.

Quod

Quod aũt maximum est, quodq́; meritò aliquis admirari posset, cũ ille cum dijs uersaretur (neq; enim hominum ulli cõuersatus est, præterquam pulchris) quoties inter illos concionem aliquam habuit, ita austerus fingitur à communi Græcorum poëta, ut in priore quidem oratione, Iunonem, quanquam illa antea ubique increpare ipsum consueuisset, nihilominus, tamẽ ita perterruerit, ut ea satis habuerit, quòd nihil grauius pateretur, & intra uerba duntaxat, illius ira consisteret. In posteriore autem, deos uniuersos nõ minore terrore affecerit, terram unà cum ipsis hominibus, & mare quoq;, in sublime sublaturum sese minatus. At uero quoties cum pulchris congressurus esset, ita mansuetus, & blandus, omnibusq́; æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiam ipso eo, quòd Iupiter est deposito, uidelicet ne molestus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uideatur, alienam aliquam formam induat, eamq́; pulcherrimam, & qua maximè putat, intuentem allici posse. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhibet. Ac non solum ipse quidem Iuppiter ita pulchritudine captus est, cæterorum autem Deorum nullus, ut hæc magis accusationem Iouis continere uideantur, quàm pro pulchritudine dicta esse, sed si quis diligenter considerare uolet, omnibus etiam dijs eadem hæc accidisse uidelicet deprehẽdet. Vt, uerbi gratia, Neptunum Pelopis forma captum fuisse. Hiacynthi autem Apollinem, & Mercuriũ Cadmi. Præterea neq; deas pudet pulchritudine superatas ac captas uideri, sed hanc quasi æmulationem quandem honoris inter se habent, puta eam quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare posse, hominibus sese dedisse. Iam uero, cum ex cæteris omnibus, unaquæq; suæ ac certæ rei præses sit, de ijs, quibus quæq; præest, nulla cum altera contendit, sed Minerua quidem cum hominibus ad bella gerenda præit, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat, eodemq́; modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptijs autem Iuno Veneri, neq; hæc illi molesta est ob ea, quibus illa præsidet. At contrà singulæ ob formam & pulchritudinem eousq; animo efferuntur, omnesq́; alias excellere sibi uidentur, ut cum Eris ipsas inter se mutuo discordes & inimicas reddere uellet, nihil aliud obiecerit illis quàm pulchritudinem, rata hoc pacto facillimè sese hoc quod uolebat, effecturam esse. Ac prudenter sanè hoc excogitauit. Animaduerteritq́; uel inde aliquis pulchritudinis potestatem. Nam pòstq; pomum illud accepissent, & inscriptionem legissent, cum unaquæq; suum illud esse censeret, neq; tamen ulla contra se ipsam suffragium ferre sustineret, quòd uidelicet altera turpior esset, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrẽ & coniugem deueniunt, litem hanc illi disceptandam committentes. Ille autem cum & per se ipse sententiam, quænam earũ pulcherrima foret, proferre posset, & multi fortes, & sapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros essent, quibus eadem caussa delegari potuisset, Iudicium hoc Paridi, Priami filio commisit, manifestum adeo calculum ferens, quòd & prudentiam & sapientiã, & uires pulchritudo anteiret. Porrò tanto semper studio tantaq́; cura, formosæ audire expetiuere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtæ persuaserint, non aliunde magis, quàm à pulchritudine sese appellare. Proinde libentius audierit λευκώλενος (hoc est, niueis lacertis) Iuno, quàm, πρέσβα θεά, & θυγατὴρ μεγάλου κρόνου (hoc est, antiqua dea, & Saturni magni filia) Minerua autem neque Tritogenia, quàm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerso etiam redemerit, nominari χρυσῆ, hoc est, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem pertinent. Atqui hæc non modo argumento atq; indicio sunt, quo pacto illi, qui potiores habentur, circa hanc se gerant: sed & testimonium perhibent neutiquam falsum, quòd cæteris omnibus, præstantior eadem sit. Proinde Minerua quidẽ fortitudine pariter & prudentia præstare illam suffragatur, utriq; enim harum præsidet ipsa. Iuno autem uniuersa dominatione, atque potentia, expetendam magis esse, sententia sua declarat, in partem etiam Ioue tanquam patrono, aduocato.

cato. Quòd si igitur diuina adeo res & uenerãda, pulchritudo est, deinde et dijs tantopere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hæc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerbositatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ post illum statim Aristippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neq; enim uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus aũt inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam cõparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de ijsdem rebus inter se uerbis contendentes: alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alij etiam de ijs de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quando nũc ego de ijs, quæ existunt, nihil sani cognouisse existimo, et alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino stulticiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quodq; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & non de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transisse: nunc aũt præsens hoc, tantam dicendi copiam præbet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haudquaquam, si quis pro dignitate ipsum non tractarit, ob id infeliciter sibi successisse rem arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benigniorem fortunam experiri putetur. Nam quòd manifestè adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus autem ita pro re diuina, & operę precio digna, existimatum, omnibusq; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentũ existit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, neq; dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quisnam dicẽdi facultate præditus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Veruntamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeq; diuina res, pulchritudo est, ut etiam, si omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros affecere, superioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ætatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponesum profectus, conspecta illius forma in tãtam admirationem ipsius uenerit, ut cum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq̃ uulgari, nihilominus tamen putarit, sibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ esse, si illa carere deberet: rursum aũt se omnes alios felicitate supergressurum esse, si secum illam cohabitare contingeret. Atq; hoc modo cum apud sese animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, neq; enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atq; despecto, spretisq; insuper etiam omnibus, qui tum in Peloponneso agebant, potẽtibus assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adesset, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum asportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum ꝑ omne deinde tẽpus ita amarit, ut etiã posteris in exemplũ abierit, Thesei et Pirithoi amicicia. At postq; etiã illũ oportebat ad Plutonis ꝓficisci regnũ ambiẽtem filiã Cereris Pro-

Proserpinam, postquam multis ipsum dehortatus à proposito, ne quid tale ten taret, auertere non potuit, unà cum ipso profectus est, arbitratus debere se hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc protectò peregre, illa Argos mox rediisset, postquam ætate nubilis facta est, quanquam principes Græciæ, & formosas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores sibi possent, nihilo minus tamen conuenientes, huius proci facti sunt, cæteris omnibus, perinde ut uilioribus contemptis. Scientes autem, quòd non absq; certamine ab uno aliquo ducenda esset, metuentesq; ne pugnantibus inter se aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cōmuni sententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellēt ei, quicunq; uxorem hanc ducere dignatus fuisset, neq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggressus esset: existimantes uidelicet, quisq; sibi auxilium & societatem hanc parari. Propria quidem igitur sententia frustrati omnes sunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum statim adeo dederunt. Non enim multò post, cum contētio inter deas de pulchritudine orta esset, disceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cum iudicio inferior esset, quàm ut inter corpora dearum cognoscere posset, donorum autem cogeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Asiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipse uero contrà secum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire possent, Helena autem, non statim ullus posterorum dignus futurus esset, nuptias huius cęteris rebus omnibus anteposuit. Postea uero exorta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra Asiam bello concitata, cum Troiani possent Helena reddita, sine periculo ac metu terram suam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberari: neutri consulere sibi ipsi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli caussam, ob quam morerentur, inuenire se posse. Iam uero & dii, cum certò scirēt liberos suos in eodem bello perituros esse, haudquaquam illos ab eo absterruerunt, sed ad id ultrò proficisci fecerunt, rati non minorem inde gloriam cōsecuturos eos esse, si pro Helena mortem obiissent, quàm quòd deorum filii procreati essent. Et quid attinet de filiis deorum dicere? cum ipsi dii maiore grauioreq; certamine inter se eodem bello congressi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum gessere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxiliis dimicarunt: hic autem ipsi contra se ipsos arma tulerūt. Quo sanè argumento, quod nam aliud manifestius aut clarius esse potest, quanto etiam ipsis diis iudicibus, cęteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam ulla ullo modo inter sese discordes fuerint, pro pulchritudine autem, non solum filios suos in mortem obtulerint, sed ipsi inter se dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculis censuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuersis anteponendam esse? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hunc locum commorari diutius uideamur, ad alium hinc trāsire uolo, haudquaquā his quæ antè dicta sunt, ad comprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiā. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, ostendit, mortem subire uoluisse potius, quàm ab hac dissociatos, lucem intueri. Nam postquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater nō paruo interuallo cæteras omnes anteire conspexit, ipse quoq; forma illius captus est. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiam eum, à quo nata fuerat, pręter naturam illexerit. Proinde cum ipse quidem illam apud sese retinere cuperet, elocare autem uelle ei, qui dignus illa foret, simularet, ut hominum accusationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate sua multò iniustiorē,

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facillimè sese conficere posse. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte compararat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelocissimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine superasset, sponsam illam proponens: qui uero uictus esset, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipsam unà conscendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiscerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc iniisset, successu caruisset, & præterquam quòd à puella, etiam uita excidisset, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quæ semel decreuissent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddã esse censerent: rursum autem crudelitatem Oenomai detestarentur, alius alium præuertit moriendo, perinde ac si metuerent, ne non pro puella illa mori possent. Ac processit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur. At dii, cum illum ob prauitatem hanc odio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miserarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei possessione priuati essent: puellam autem, quòd forma sua per ætatem frui ne[illegible] set, pro iuuene eo, quicunque mox certaturus esset (erat autem is Pelops) [illegible] aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos i[illegible] les, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus esset. Et sanè factus quoque est, socero ad metam & terminos uictoriæ occiso. Adeo pulchritudo ipsa, cum hominibus diuinum quiddam esse uidetur, & ab omnibus coli consueuit, tum à diis quoque sæpenumero cum summo studio obseruata est. Quamobrem neque nos quispiam reprehendere meritò poterit, quòd quasi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine disseruisse. Atque ad hunc modum & Aristippus orationem suam peregit. HER. At tu etiam restas Charideme: quare fac, ut quasi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hisce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæso, ulterius progredi me cogas. Satis enim sit, indicasse tibi, & quo pacto conuersati fuerimus, & hæc quæ modo dixi, præsertim cum ne illa quidem satis adhuc meminerim, quæ modo commemoraui. Multò enim facilius ea memoria repetiueris, quæ ab aliis dicta sunt, quàm quæ ipse dixisti. HER. Hoc igitur illud est uidelicet, quod ab initio consequi me cupiebam. Neque enim mihi tantopere orationes aliorum, ac tuam audire cura fuit. Quare si me hac priuaueris, etiam illa frustra laborasse te scias. Sed per Mercurium quæso, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorsus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abstinere me: attamen quando ita cupis, & nostram audire orationem, in hoc quoque morem tibi gerere necesse est. Proinde hoc pacto ipse quoque uerba feci:

Si primus ipse cœpissem de pulchritudine dicere, procemiis fortasse frequentibus & densis opus haberem, nunc autem quando post multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus sum, nihil alienum puto, fuerit, si illorum antè dictis, perinde ac procemiis quibusdam usus, sequentem orationem subiungam. Præsertim cum non alio loco, sed hoc in conuiuio, eodemque die, orationes istæ habeantur, ita ut liceat & præsentes latere nos, perinde ac si non quisque priuatim uerba faceret, sed eandem singuli per uices prosequantur orationem. Proinde alteri quidem sufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ uestrũ unusquisque seorsim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum superest, ut & iis, qui post nos uenturi sunt, extra ea quæ nunc dicta sunt, satis laudum ad prædicandam illam suppetat. Plurima enim undique circumstant, quæ & ipsa eam de se opinionem prebent, quasi singula eorum primo loco dici debeant, non aliter atque in prato aliquo floribus fœcundo, ubi semper ea quæ nouissime apparent, carpentes potissimum allíciunt. Ego uero ex omnibus illis de-

lectis, quæ mihi uidebuntur minime prætereunda fuisse, quàm breuissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, & uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi quidem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præstare nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolētiam sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuidemus illis magis, undecunque etiam eis negocia, quæ geruntur, minus benè procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm amamus eos, neque grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis licitum fuerit, & seruire quoque illis. Libentius igitur quispiam obediērit formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremque gratiam habuerit formoso, multa iubēti, quàm si nihil quicquam præcipiat. Ac cæterorum quidem bonorum, quibuscunque caremus, ulteriorem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla unquam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum Achiuis ad Troiam profectus fuit; siue Hyacinthum formosum illū, siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, tamen nobis ipsi minimè satisfacimus, sed semper timemus, ne fortè uideamur apud posteros, ab alijs superati fuisse. Propemodum autē omnium eorum, quę inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quoddam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neque duces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neque oratores ad eandem orationes suas componere, neque etiam pictores, imagines ac tabulas suas secundum illam depingere. Et quid attinet ista recensere, quorum finis quoque pulchritudo est? Quin illa quoque quibus necessario utimur, haudquaquam prætermittimus, quin omnia, quæ maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè apparemus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessitatem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi attonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas eas ædificauit. Neque etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius ita admiratus eas fertur, cum ad percunctandū de patre, eò loci uenisset, ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob caussam minio infectas duxit naues, cum unà cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspicientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tendere, eamque consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæteras rescunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iusticia, uel sapientia, uel fortitudine aliqua fiūt, multa alia inuenias maiori precio uel existimatione digna censeri: at uero, quæ cum hac specie commune aliquid habent, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & illis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atque indignius. Quippe solos eos qui pulchri non sunt, turpes uocamus, perinde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habuerit, in quo cæteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde & eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyrannorum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares * uocare solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potesta-

ti subiecti sunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoque communes benefactores censemus esse, eos, qui pulchrorum quasi quidam procuratores sunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo est, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quasi pro lucro putatur, huic ministrare saltem aliquid potuisse, quomodo non meritò reprehenderit nos quispiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere possimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipsum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoque orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omissis, postquam conuersationem hanc in longum adeo progressam, uidebam. HER. Felices sanè uos, quibus tali conuersatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego non minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

[illegible]

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI,

Si modo germanus est, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

T[illegible]

MENECRATES.

AT Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleam, tollere nauigantibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis, quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæso Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi sumus, nisi si quid aliud seriæ rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quandoquidem uultis. Nam sat scio, quòd plus etiam gratificabor, ijs uticꝫ, qui ad iniucundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam hanc studendi caussa uenerūt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaserat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleracꝫ ad se magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Necꝫ enim necꝫ illū aduersus se cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterum Isthmus haudquaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cū fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuorꝫ uidelicet regem, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponens, qui ipse Euboiā quocꝫ à Bœotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde aūt & Darium, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cum is contra Scythas proficisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitarat, quod magnificentissimum operū magnificorꝫ omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter se misceri possent, contra exteros splendidè adeo stabilitū iri. * Nam tyrannorꝫ ingenia ebria quidē sunt, tanguntur aūt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porro progressus in scenam, hymnum quidē Amphitrites et Neptuni cecinit, et canticū quoddam nō magnum, Melicertæ aūt & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamcꝫ tanquam in tutelā commendassent, ad fodiendū profectus est, plausu cantucꝫ prosequentibus illum tum omnibus. Atcꝫ ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atcꝫ imperia credita erant, opus unà capessere iussisset, Corinthū redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi uisus superasse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atcꝫ difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aūt, ea quę terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimū & quintum * diem quasi alligati Isthmo fuissemus, rumor quidā è Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, ꝙ Neronem pœnituisset Isthmi incisi. Dicebant aūt Aegyptios geometras, altitudinē metientes, haudquaquam eandem atcꝫ æqualē utriuscꝫ maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partem quæ Lecheum aspicit, altiorem iudicarēt, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absterriturus fuerat, quāquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, * qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia, & ab Isthmo Neronem frigide adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemcꝫ superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, qui

* [struck through] ... contra Neronem in Gallijs surrexit. Suetonius, & Tacitus quocꝫ meminit.

impe-

impegerat,* audiſtis. MEN. At uox Muſoni,propter quam in Muſas ita deperit,& Olympiadas pariter & Pythiadas amat,qualis nam tyranno eſt? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus ueniebant,alij quidem admirabantur ipſum,alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille,quod ad uocem attinet,neq; admiratione dignus,neque riſu eſt. Nam ipſum natura inculpabilem,atque adeo mediocrem formauit. Sonat,autem concauum quiddam, non natura tamen, & graue,impendente atq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam perſonat. Voculationes autem ſonorum leuigant hunc poſtquam ſibi ipſi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa,& ad cytharæ tantum accommodata. & ubi tempus exire et ſtare,& de loco tranſire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accuratè facere,eius eſt qui pudore ſolo eo afficitur,quòd rex uidetur. At rurſum ſi imitetur ſuperiores,hui quàm multis ſpectatoribus riſus excidit: quanquam infinito adeo metu impendente, ſi quis ipſius cauſſa rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum ſpiritum attrahit,ſtat ſummis pedibus diſtentus et refractus,perinde ut ij, qui rotam circumagunt. Iam uero natura rubicundus exiſtens,multò magis etiam rubeſcit,cum ipſi facies inceditur, ſpiritus autem modicus, & ægrè alicubi ſufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipſo conferuntur Muſoni,quo pacto ſe gerunt? Nam arti gratificantur ſcilicet. MVSON. Arti quidem Muſoni, quemadmodum & qui luctando ſubſeruiunt,ſed cogita,Menecrates, Tragicum hiſtrionem illum, quo pacto in Iſthmijs,perierit. Paria enim pericula et circa artes ſunt, ſi qui in ijs oſtentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Muſoni,admodum enim ignarus eius ſum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem abſurdam quidem & inſolētem, attamen in conſpectu Græcorum actam. Nam cum in Iſthmijs lex eſſet,ut neq; Comœdia certaret quiſpiam,neque Tragœdia,Neroni placuit,Tragœdos ſuperare. Ac prodierunt ad hoc certamen plures quidem.Epirota autem ille,ut qui uoce optimè ualeret,& ob eam autem etiam celebraretur,& in admiratione eſſet,clarius ſolito fingebat,& coronam amare ſe,& nihil de ſtudio remittere uelle,priuſquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exaſperabatur,ſimul & inſani more ferebatur: nam & auditus iam ſub ſcena fuerat in ipſo uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit ſcribā,qui iuberet hunc ſubmittere ſibi ſeſe: ſed pergente eo,& ſupra modū attollēte uocem,populariterq; ac liberè cum ipſo contendente, immittit Nero in pulpita ſuos hiſtriones,tāquam qui ad hoc negocium pertinerent.Nam & libellos elephantinos,& duplices habebāt,quibus præ ſe intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipſius fregerunt, cędentes obuerſis in rectum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit,Muſoni,ſceleratum adeo facinus in oculis Græcorum auſus? MVSO. Quid putas?ludus hic adoleſcenti fuit,qui matrem occidit quoque. MENE. Si uero inter Tragœdias,hiſtrionem occidit, execta illius uoce,quid adeo attinet demirari,quando & Pythicum os,unde uoces inſpirare ſolebant,obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollini uox aliqua eſſet? Quanquam ipſo Pythio, recenſente,eū inter Oreſtas & Alcmæones, quibus id, quòd matres occidére, etiam laudis aliquam famam præbuit, poſtquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem,cum nullo modo dicere poſſet, quemnam ultus eſſet,contumelia à deo affectum ſeſe putabat, cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audijſſet. Sed interea dum ſermones cedimus,quænam nauis iſta eſt, quæ huc propinquat,ut autem boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes ſunt,perinde ut chorus quiſpiam, qui fauſtum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum protendit quoq;,iubens & confidere nos,& gaudere, clamatq; niſi non ſatis rectè percipio, Neronem perijſſe. MENEC. Clamat enim Muſoni, & manifeſtius

utiꝗ, quo propius terram contingit. MVSO. Euge, ô dij. MEN. Sed ne glorie-
mur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

D[illegible] Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; graecè scripti etiam, sed quia à doctis Italiae [illegible] quidem lectione [illegible] quenquam [illegible] humanis, praesertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo efficti [illegible] essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.

OBSECRO te ô Charon, sine me ut iam nauim conscendam.
CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illi
us, quem nuper uiuentem transuectasti, Aeneæ Troiani.
CHA. Tu̕ne ille es, qui apud portus Velinos inhumatus ia-
cebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestium nutu fieri,
ut transuehar, quorum prodigijs longē lateꝗ; actæ finiti-
mæ gentes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulum mi
hi, tumuloꝗ; insuper solemnia statuerunt. Quare te oro, ô
iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauiga-
tio tua, sit solida nauis tua atꝗ; inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, in
gredere, ut libet: uos uero tā confertæ umbrę, quid fatigatis me precibus, quid
fatigatis: quæ nam hęc uis desiderij? Expectate tantisper, dū trans flumen hunc
porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias,
qui me his tandem eripuisti è malis, qui me dira hac tandē, qua detinebar trans
fretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Ae-
neam regem, quem mihi nominasti, qui & super omēs, quos unꝗ; uiderim, mor
tales, uisus est mihi singulari quādam præditus pietate, tum propter meum eti-
am, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisꝗ; parem affe
ctat, delectatꝗ; magis, quæ inter pares fit, uel confabulatio uel uitæ actio. Affici-
ebar porrò non modico dolore, quum uidebam iamdudū te in citeriore hac ri-
pa errantem, incertumꝗ; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legem
mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim
ego minimus inter infernos habitatores, subiectusꝗ; alienæ potestati, cui pare-
re non tam pulchrum mihi, quàm aliàs necesse sit. Gaudeo autē nunc & lætor,
quòd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desideriū, & me-
um releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PA. Imò ego non minus
propter te dolebam, ô Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosꝗ; labo
res perferentem sine ulla relaxatione. Neꝗ; enim me latet, quot quantisꝗ; uexa-
ri malis solent nauium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quàm nauigatio-
nem exercui: atꝗ; ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere
mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat
me utiꝗ; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustine-
bam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam pro-
bè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam
nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere &
iocundam artem meā. Vides ut cruda uiridisꝗ; senectus est mihi? memini haud
unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum
me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualentior: sed intelligo cur
tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis
suæ

suæ quenq; distedeat semper, uiuatq; contentus nemo studijs suis, laudent uero longè, ac beatiores existiment omnes, qui diuersas à se artes atque actiones sequuntur, uerum falluntur maximè opinione sua. Nam si rectè intueri uelint, cognoscent perspicuè nullum esse in uita eorum statum qui nō magnis scateat miserijs, quem non magnæ grauesq; perturbent undiq; molestiæ & uexationes. Et si detur aliquando ut alter in alterius studia transferatur, quàm uideas tunc sua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accusabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; si benè cōsideres, Palinure, non est ita grauis mea cōditio, ut censes, neq; propterea quòd nauclerus sim, sum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) sequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudicijq;, ueri lucem secutus dego contentus ac lætus sorte mea, neq; adscribo mihi calamitatem, quòd desudem quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quempiam horum, qui mecum simul ultimas sedes colunt, me esse beatiorem, non ipsos iudices Minoën, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant potestate, non ipsum Ditem, quanquam sceptro potens sit, atq; regna ista moderetur. Sunt namq; & illi sui labores suæq; molestiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis sarcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon persuadere, ut libet, mihi enim de me nunquā persuadere poteris, quin ars nostra sine ulla comparatione cæteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidò tibi probarem, nisi quòd uereor tædio te afficeret fortasse longior narratio nostra. CHA. Imò summa me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum sermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre solent huiusmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non est tibi iniocundum, prosequar suscepti sermonis nostri rationem, ut intelligamus, non esse duriorem ullam, quàm nautarum sortem: quod tibi facile persuadebo, si animaduertas, quos æstus & frigora tolerare eos, quos perhorrescere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uētorum rabie agitari quotidie necesse sit. Si cognoscas quoties eos torqueri fame & siti, quoties squalore etiam teterrimo consumi contingat: si attendas habitationem eorum instar carceris supellectilem, uel nullam uel sordidissimam, strata dura, cibaria aspera, potum immundissimum, indumenta spurca, incommoditatem rerum omnium, noctes insomnes, & sub diuo semper, & inquietas. taceo perpetuum alioqui quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palantes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil est in uita dulcius) cōiugis sobolisq; fructu ac iocunditate: quis non abiectissimos, longeq; omnium mortalium miserrimos esse iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infesta nauigantibus maris pericula. Omitto tempestates, quibus nec uisu quicquam est tristius, nec horribilius, quibus & ad summum uitæ usque discrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod sæpe accidit) submersi tandem obruuntur. In qua re nemo est, qui idoneus magis, quàm ego, testis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quassatus tempestatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuasit, tam sæua atque horrens, ut horrori sit adhuc mihi eius recordatio. Non possum certè (ut par esset) explicare tibi acerbitatem illius tempestatis, sed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aenæam ducem, cuius summa constantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingementem, extentisque ad cœlum manibus beatos longè inclamātem eos, quibus ad Troiam oppetere contigisset, lamentantemq; pari ab eorum morte ac fortissima, à Diomedis gladio se ereptum extitisse, crudelem equidem diem illuxisse omnibus ultimum, neque ex numero nostro quenquam putaui euasurum, Non ipsum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem, grandeuūm ue Aletem, quorum naues longè disiectas, ad summumq; penè exitium adductas, nescio quæ

uis illa, nisi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipsa die resciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An acrem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc submersus concessit ad me, ilico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu disseruisti, implorans deinde opem, rogitansq; multum, ut se ulteriore in ripa sisterem, quod nunquā passus fui, quum inter fluctus adhuc corpus suum sine sepulchri honore iactaretur. Nunc agit sese circum hæc stagna mœstus, atq; errabundus: uidisti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum solatiū habui, dum tantisper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falsa de tristi eius interitu retulisti, cuius adhuc imago subit mihi, dum excussum, & puppi contortūq; ter eum atq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uortex absorpsit. sanè quod ad me pertinet, nihil edisseram: qui licet eam euaserim tempestatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excussus & ipse, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) insuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis surgentibus, spoliata magistro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, sic illis uiuitur, sic moritur. Tui nunc & aliorum defende studia, & artes, contemneq;, si libet, maiorem esse etiam eorum miseriam & calamitatem, qui patrias incolentes suas, uxorumq; ac filiorum societate beati quiescūt, gaudent, ludunt, hortantur, amicitias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, uestiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos suos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam sibi uendicant autoritatem, habenturq; summo in precio atq; honore, qui ius dicunt, qui caussas agunt aliorum, qui fasces gerunt, qui ducunt exercitus, qui uel assistunt principibus, uel principes ipsi magni illustresq; sunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita esse uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores esse arbitraris, miseriores illi sunt ulla sine dubitatione. Neque enim negauerim sortem subiectam esse nautarum magnis malis: sed ita subiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè misera iudicanda sit. Quid enim tristius (ut ad tuos ueniam) qui patrias suas colunt, quid miserabilius, quàm domi suæ agere, & ita agere, ut iocundiorem aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hostibus, ingruere bellum, uolitare tela, stringi enses, perfodi muros, fremere tormentis, saxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemque fame sitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari mœnia, spoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, stuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meministi, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ô Charon, quàm nunc uel audiens ista perhorresco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ desolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euersione nihil credo referri posse crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque tristiora quàm tu suprà memoraueris, sibi contigerint: quæ si uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoscas, explicabo. CHAR. Haud opus est, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non secus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixisti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, sed aduertas Charon, grauissima licet hæc sint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ suprà exposui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipsis quidem met ciuitatibus, quarum relatio augebit

augebit etiam earum miseriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticusq; discurre, quid aliud offendes, quàm oblatrantium maledicta, insimulationes pestilentissimas, optimi cuiusq; dilacerationem, quid non exploratorum insidias, inuidentiumq; uenena. Diuerte modo gressum, & artificum, mercatorumq; tabernas ac conuentus pete; quid aliud deprehendes, quàm sermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesq; manifestas. Transfer dehinc te in fora publica, sedesq; iudiciarias: quid aliud audis, quàm undiq; omnia magno strepitu ac clamore misceri? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta, grassationes, conspirationes, proditiones? Quæ alia occurrent tibi, nisi litigatorum iurgia, & contentiones, testium periurationes, causidicorum præuaricationes, iudicum corruptiones, præsidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quàm exultantes improbos, lugentes bonos, oppressas uiduas, proculcatos pupillos, egentes prostratos? Attolle postea altius oculos, & atria principum perscrutare, quàm non uidebis ibi assentatorum exaltationem, speculatorum acceptionem, militum audaciam, fœneratorum uoracitatem, quæstorum improbitatem: quàm non potentum hominũ in tenuiores uim atq; insolentiam? Quas non concussiones? quas non populationes? quos non innocentes accusari, criminari, carcerari, proscribi? PAL. Grauia hæc nimis ac miserabilia. CHA. At restant alia, quæ non minus tibi grauiora & miserabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortassis etiam grauiora & miserabiliora iudicabis, quoniam domestica ac frequens magna est eorum pestis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosq; artificum & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus causidici, cæterarumq; disciplinarum sectatores æstus, algores, inediam, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, cædes, districtas habitationes, infinitaq; agendi, cubandi, uescendi incommoda uel fastidia, lassitudines, uigilias, sollicitudines, odia & infamationes. Nam si cõplecti cuncta sermone meo atq; exequi uoluerim, tot tantaq; dicẽda se offerent, ut præ longitudine maloꝝ ac mole, citius nauigatio nostra quàm oratio finem possit inuenire. Omittam itaq; & commemorabo tantum, quas inter domesticos parietes, tum seruoꝝ, tum uxorum ac filiorum molestias ac turbationes pessimas perferre solẽt, qui gubernationi pręsunt rei familiaris. Cuius si ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus sum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares. Nã seruoꝝ primo in dominos semper prompta maledicta, furta, impositiones, fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominoꝝ, temulentiam, edacitatem, somnolentiam, tarditatem, ignauiam: nemo est qui non uideat magnam afferre his, qui patiutur, infelicitatẽ. Deinde filios quorum amore nihil dulcius esse fertur, quanta animi cum amaritudine aspiciant parentes, uel ęgrotare uel mortem obire, quod frequenter admodum fit, satis existimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis esse eoꝝ uel parturitionem, uel educationem, uel institutionẽ? Quoties pro eis bonos parentes gemere, suspirare, dolere, torqueri? Quanta etiã putas perturbatione affici, dũ quos progenuerunt, immensaq; adeo cura aluerunt, uel parũ sibi audientes, uel rebelles ac infestos, postea habere contingat, quæ dolenter eos ferre arbitraris, dum insani & uecordes sunt, dum hebetis & crassi ingenij, dum effœminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & studio intendunt, dum per præcipitia uitiorum omnium uitam ducunt suam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus insolentes, forma suspectas, deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nihil perniciosius, quarum audacia nihil prodigiosius, quarum improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs semper & contentionibus obtundunt uiros, quæ semper conqueruntur, semper exprobrant, semper insidiantur. Quibus quum desint cætera, nunquam tamen lachrymæ, gemitus, & suspiria, quæ

cæca sua, quia tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefactant domos, cogunt maritos in malos quęstus, in dira scelera. Non refero turpissima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quicquam. ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo satis unquam, meo iudicio, enarrare posset, sed magnum doloris argumentum præstant, & grauissimas cædes, & ingentia, quæ sæpe propter corruptas uxores, bella exarserunt. PALIN. Hoc plus, quàm uellem, scio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifesta sunt, ea tãtum nosti Palinure, at si singula, quorum nihil me latet, intelligeres, adducèris in tantum stuporem, ut stupescens etiam præ miseratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Hui quid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè, id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidisse ea præditas honestate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quàm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuscemodi esse confiteor, sed eas quidem, quæ optimis honestissimisq; ortæ parentibus, ebiberunt à primis annis sobrios & castos mores. Quæ sanctis parentum suorum exemplis educatæ uitam instituerunt, peccare castigatę, sapienter ad mansuetudinem edoctę, ad pietatem, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compositumq; regimen rei familiaris. Quæ se à thiasis saltibus, iocis: quę se à spectaculis, ab immodestiore cultu, ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra sanctitatem, quæ malis institutis, peruersisq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, assuefactæ delitijs, quia turpi ocio, quæ nihil nisi saltare, canere, fides pulsare didicerunt, quæ præterea oculis suis auxerunt matrum præsertim obscœnitates & immundicias. Hasce qua fide & integritate esse putas erga maritos? Illabuntur siquidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quã reris, est hymenalis honestas: quò qui eas uel emendatis instituant moribus, uel sancto inuitent exemplo, parentes simul rariores habeantur. Prodeũt postea in publicum quæq; etiam procatiores, aperta fronte, directo gressu, quasi pudicitiam ipsæ consecrasse uideantur. Et quæ secretum intra cubile probra gesserunt, cum uestem induerint, illa contexisse atq; occultasse existimant. Vosq; ea, uanũ uulgus, ita ut cernitis, uera ducẽtes esse arbitramini. At ego nihil ac res se habet de eis iudico, nuda enim hic õmia atq; aperta sunt. Nõ ueste hic teguntur maculæ, nõ pallio obnubuntur scelera, exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorsus huc ingredi oportet. Quicquid in uita malè tentatum maleq; actũ est, hic fronte coràm ipsa demum gestatur, dispoliatur, ostentatur. Quare non mirum tibi uideatur, si quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque esse nudas, ita ut prædixi, transueho umbras, quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudiciciam longè apertam ostendant suam, pudicissimæ tamen in uita habeantur. Quantas secum in maritos fraudes gerunt, quot simulationes, quot proditiones, quantam hypocrisim, quot aliorum obscœnos amores, quot pollutiones, quot suppositìtios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni seminis susceptas messes. At, quod ridiculum magis est, lugent postea ignari mariti hasce sibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quasi pudiciciæ principes. Statuunt mausolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes scribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam castitatis fideiq; earum sempiternam. An hæc tristia & amara esse censes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea seueritate & acrimonia recensuisti, ut cætera læta, fausta, delitiarũmque plena (si tibi fides daretur) existimanda essent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatisq; domibus, quanta modo enumerasti mala, regnare

regnare credidissem. CHA. Ita proficit inexpertos sermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum usum atque experientiam habent. PA. Ita fit. CH. Quid si animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infensos ire? concedes amplius etiam sententiam meam. Nã huiusmodi res duræ assiduo quodam usu & assuefactione mitiores fiunt, & quodammodo domantur, quas uero ego memoraui, cum animum magis affligunt, non ita usus et assuefactio mitigare atque edomare potest. PAL. Consentio tibi iam, gaudeoque in eam lucem te illustrante peruenisse, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quàm nautarum miseriam. Sed illud non possum intelligere, quin principes saltem ac magni uiri, nõ dicam, nautis, sed cæteris insuper quibuscunque mortalibus beatiores sint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atque affluant bonis. CHA. Quibus? PAL. Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hisce? PAL. Hisce & multò pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optassem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Maluissem ita delirare, quàm tua cum sententia sapere. CHA. Quid, si nihil illis miserius? PAL. Quid, si nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonstrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari potest, assequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque satietatem semper facultas sit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint arua, equi, canes: quibus tot sunt serui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum possideant auri, gemmarum, uestium, supellectilis: Quibus audiant omnes, adsurgant, inclinent: Quos populi uerentur, timeant, laudẽt, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proscribant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non est tam magna, ut existimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè fastidium tanta bonorum continuatio, tantaque affluentia: neque sapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atque delitijs suis nunquam fruuntur cum iocunditate, nũquam cum gaudio, quę in tanta rerum copia: nunquam exhilarent se, nunquam releuent animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundantes, tristicia tamen semper obducantur, sollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multò optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita securior, & uoluptates etiam, si mentem intendes, maiores sunt: quos summa semper condit hilaritas, mulcet festiuitas, explet alacritas. Quantam putas afferre delectationem cõmunis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, uescuntur lætè, iocantur modestè. Quàm dulcem esse arbitraris amicorũ inter se & æqualium parem uitam, domesticum usum, frequentem conuentum? Quid eorum amore suauius, confabulatione gratius, curis melius atque commodius? Quantũ credis læticiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, solationes: quantũ dilatent animos et permulceant: quantum emanet mellis, cuius nec stillam principum aliquis degustauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ tristiciam atque anxietatem, qui inter risus tantum, blanditias, iocosque uersentur: quibus semper psallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad transigendũ hilarem uitam excogitari potest, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quæ oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ seduci solent: sed quod certũ afferre possunt iudiciũ, exteriora corporis, quæ uelamenta quędã magis sunt ueritatis. Aut quid certi ꝑmittere & ostẽtare potest frons hominũ, quæ plures quàm Proteus species mentiri, atque in plures mutari queat: Considerandæ sunt secretæ animi fibrę: perscrutãdę sunt interiores mẽtis latebræ: quas si peruidere ita ut frontẽ, posses, proh dolor quantã ibi maloꝝ turbam: quantam formidinũ atque strepitationũ aciem introspiceres, quot angores,

sollicitudines, suspitiones, quot pestilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera, quot plagæ & cædes, quot insidiæ, quot enses, & telorum infinita genera, quæ nec somnos eorum quietos, nec cibos placidos, nec opulentiam dulcem, nec imperium iocundum, nec delicias iocosq; lætos esse permittant. PAL. Nesciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala, sed cur illis cõtingant tanta, non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaq; odia, quas continuè cum finitimis ciuitatibus, cum subditis sibi populis, cum sibimet ipsis etiam gerunt: quo fit ut ingrauescentibus odijs, increscentibusq; iniurijs, quibus quotidie afficiunt quemq;, necesse sit illos torqueri & affligi grauiter, confidere nemini, suspicari omnia possunt, extimere muscas etiã (ut aiunt) uolantes, gaudere & lætari nunquam, tristicia & mœrore detineri semper. PAL. Adducis me facile, ut credam, suspectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infensa odia confiteor, propter continua, quæ exercentur bella, & dominandi libidinem, qua plurimum incenduntur. Cum suis uero quibus imperant populis, nihil accipere possum, nisi amorem, & dulcissimam pacem? Porro si cum finitimis sint inimicicitiæ; si oriãtur bella, ac demum etiam augentur imperia, subducuntur oppida, profligantur acies, spoliantur & captiuantur hostes, populationes magnæ fiunt, trophęis decoratur patria, uictoris celebratur, triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus, & inimicorum timor, & populorum inter se lætícia, atq; erga principes fides & amor crescit. CHAR. At tantum narras quæ prospera sunt & læta, ac quæ frequentibus accidunt aduersa & tristia prætermittis, quasi semper eos putes debellare hostes, potiri uictoria, triumphis exultare, nunquam uero uinci, prosterni, agros suos populari, bona sua diripi, et è suis se oppidis deijci, sed maiora hæc prætereamus, de minoribus tantum dicatur. Quippe si conferas quas strages suorum & cædes sustinent, comperies lõgè maiore damno quàm lucro partas eorum uictorias constare, discussaq; ratione decessisse plus illis quàm accessisse. His adijcias ut populorum etiam suorum odia, nedum finitimorum intelligas, quòd ad inferenda bella, & persequendos hostes opus illis est ingenti & munito exercitu, multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione, quę quum magno & inæstimabili constent sumptu, nec proprij suppeditent redditus, necesse est nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præstationes, nouas angarias, augere tributa, multiplicare onera, exhaurire ęs omnium, eradi marsupia, imò uiscera pauperum, paruos atque magnos diripere, spoliare, conculcare. Inde fit, ut quum inuisos manifestè se cunctis intelligant, suspectum tum sibi incipiant habere quemq;: nullius fidei, nullius amiciciæ credere, coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in se pessimum malefactorum conscientia, ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amiciciam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri posse putet: proinde magis insurgitur, grauiores initur iniurias, hunc proscribunt, illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant, alios iugulari aut strangulari iubent, uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læserunt malis cognatos, affines, amicos, socios, seruos, quasi fidei suæ diffidentes persequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt sibi, acuuntq; ipsi non minus odia. Nam non minus rebus suis ac saluti suæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur, obmurmurat, rapitur ira, odijs incenditur, coquit nouas cogitationes, noua concilia molitur. Mox eò deueniunt, ut hæc intelligentes uideant, quantæ ruinæ quantoq; præcipitio subiaceant, quàm tenuissimo quasi quodam filo pendeant imperia sua. Tunc cernas eos pallere, tristari, consumi, expauere omnia, torqueri scelerum suorum conscientia, quæ prima est pœnarum omnium, timere hostium insidias, ciuium conspirationes, domesticorum proditiones, oppressorum uindictas. Tunc securum nihil existimare

mare, nisi quòd ui ac ferro teneantur. Propterea non credunt se tutò cuiquam, non ministris, non necessarijs, non germanis, quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent se ab aspectu & præsentia omnium, cingunt se fossis & aggeribus, claudunt se arcibus, quasi ad perpetuas damnati carceres, custodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut obsideri eos putes, circunuallantur. Nihil illis dulce, nihil apertum, nihil iocundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum, angit solitudo, timent colloquia, timent salutationes, timent dona, suspecti illis aditus, suspectæ sellæ, suspecti cibus & potus; qui nec etiam nisi prægustati sumuntur, suspecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum est, cur sine cuiusquam prægustatione congrediantur: ipsos uero, quorum se custodiæ commiserunt, non minus extimescunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam suam, eo magis augetur eorum timor & miseria, quo armatos pro firmiore illos præsidio esse necesse sit. Quare alienigenas & barbaros homines, atque abiectissimos quosque sibi deligunt, eosq́ frequentius comitantur, Deijciunt sæpius ac exterminant, quo saluti suæ (& si nō alia, at saltem hac uia) consulere possint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitiosis se committere: suos uero, prudentes, sobrios, iustos spernere atque deuitare. Quanta ista tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens semper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, sed cuncta insuper dulcia mundi dona fugantur & dissipantur. Quantæ istæ eorum deliciæ, quanta gaudia: qui trāquillitatem nunquam & pacem sibi, ne dicam populis suis, aut hostibus concesserunt, expertes omnino tam sanctissimi atque omnium dulcissimi boni. Quænam ubertas ista bonorum, qui distracti aliunde, neque sciant, neque uisant, neque pertractent, neq́ gustent unquam. Quanta ista imperij bona? quæ quum ipsi uidere & attrectare non possunt, committant necesse est aliorum curæ & gubernationi, ignari rerum suarum, nescij omnium fermè, quæ sub se geruntur, fraudati quotidie & decepti, ab his præsertim, quos præ cæteris hauserunt: quibus tamen quum se credant, quot innocentium criminationes, quot facinorosorum falsas commendationes audiunt, quoties eorum fidem sequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt, atque hos beneficijs, illos pœnis afficiunt. Quodq́ grauius est, quoties ipsis etiam uidentibus, hi quos tantum extulerunt, pro sententia sua in foro quosque ledunt, concutiunt, opprimunt, atque dilaniant. Quid mirum, si exardescunt postea populorum odia, si labefactatur postea eorum status atque desolatur: quanta ista, quamq́ optanda imperia, cum quibus & seruitutem pessimam degant, subiecti tantis perturbationibus, tantis insidijs, subiecti ipsis etiam, quos sibi subiecerunt: constricti quasi quibusdam regni compedibus: clausi intra arces, quasi magni alicuius criminis rei: coartati instar ferarum, exclusi ab omni, quæ foris capitur, recreatione, priuati libertate, quod est tam dulce & omnibus optabile bonum, non hominibus modo, sed cæteris insuper quibuscunque animantibus: cuius priuatione, quid est quod tristius aut infelicius contingere possit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq́ & moderatæ naturæ Tyrannos esse? CHAR. Imò multos credo. sed tanta est dominandi libido, tantus ardor, tanta nescio quæ pestis ingenita, ut quos semel inuaserit, sint summa quamuis bonitate præstantes, adeo illiciat eos, illiciensq́ deprauet, ut uita potius quàm imperio, quod iam occupauerunt, carere possint, uel ad conseruandum, uel ad amplificandū contendunt unguibus dentibusq́: ac propterea nemo est tam bonus tyrannus, cui conseruationis, amplificationisq́ suæ gratia multis non magnas inferre iniurias, atq́ ob eas illatas non plurimum timere, plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ plane ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantope re mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atque excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo exposuisti miserias. Dulce quippe est mandare aliis, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum bene gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ extersio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium facinus, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus quidem, quo & diuina numina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desiderataque conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abundè est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insacietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel pauper paucitate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nam si multitudinem excedunt sumptus, quomodo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremque proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernandoque tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Vertumni capita, ad intelligenda examinandaque tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui se

tam

tam uasto curarum ponderi parum audeat polliceri? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoque infringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur. Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamque immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sis iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare? CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hūc fasellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lętatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatus ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fraris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragrare omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, peruestigare quodcunque periculūm perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Tiphœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquā ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaque sibi reijcere. Proindeque magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit sors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeriua, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno collige eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauiculario ministerio, quod ita necesserium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, qua aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligēs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipue scio, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignis corrueret, explorauit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quē suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & ex alto prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putas ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè. CHAR. Optarés ne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo nihil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vis ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et aliæ & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas auidissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in litore reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis, perge ô mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum: sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quòd plurimum miseram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus censebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem minima omnis disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirmia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior sors est, atque mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis status altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. Inde tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit) tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & ante socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, tum magna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum lesit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum iri baratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem aduenisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulò humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo benè consultum est, neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam pernecessarius erat, spoliaretur: Quòd si opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cernere fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tanti regis status esset. Ego quidem

dem nihil ambigo, priuatus fuissem hac nauicula: hoc enim habeo tantum, quòd adimi mihi possit, priuatus etiam fuissem rege meo: sed quotquot alios uoluissem reges, procul dubio inuenissem, qui ministerio meo indigentes, seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri fecissem, quòd pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amisisset, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percussus propter bella Gigantum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ suprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his temporibus Troiano rege maius, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot cruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte consumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapha transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo memini tempore longiorem interfectorum multitudinem huc descendisse, quàm illo, quo ita lassatus fui, ut præ multitudine omnibus transuehendi minimè hæc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miserias, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quòd si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarem & millia aliorum tyrannorum, ex quibus cresceret etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè me uidisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyrannum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quàm Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcunque in uita peccatur, pari demum post mortem & respondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauicularìam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, similes pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, quali te iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem peccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellenti aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tãtum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiam ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos edunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PALI. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdẽ quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, dejiciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur. PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perraros? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nam uirtus per se tam dulcis, tamq; iocunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prędulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta prę eligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; se ipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iocundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentiæ

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus securusque sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquetur, nō timet largas (quibus caret, quasque nihili facit) diuitias sibi à potētioribus eripi. Non timet à quocunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uerè hic felix est, qui tot tantisque semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbationum, sibi semper alijsque iocundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uoluptatibus: qui humanioribus sanctioribusque deditus studijs, contemnat omnia, contemnensque omnia possideat. Nam is possidere omnia uidetur, non qui omnibus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupiscit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensque ita id assequitur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, beatorumque omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœnarum et nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus: imō propter transactam benè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fiunt incolæ, communicantque æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descendunt, mittuntur in Elysium: qui locus est quietis ac deliciarum, ubi sedes fortunatæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mihi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam laborem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones peruersaque iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam magno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuocarem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua agendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateque uiuendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somni cuiusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad honestas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Etiam egressus sum. Ad iudices eo, placidam opto tibi semper nauigationem: salue ō Charon, & uale. CHA. Et ego ad reliquas umbras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: salue ō Palinure, & uale.

VIRTVS DEA.

Interlocutores, VIRTVS, MERCVRIVS. MER.

VIRTVS Dea per epiſtolas orauit modo, ut ad ſe irem. Eo perconter quidnam me uelit, ilico ad Iouem redibo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quandoquidem tua in me pietas atque benignitas efficit, ut non penitus deſpecta ab omni cœtu deorum ſim. MER. Expecto quid narres tu modo per breues narrationes facito: nam edixit ut confeſtim ad ſe redirem Iupiter. VIR. Etiamne tecum nobis non licebit noſtras ærumnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, ſi non modo apud ipſum maximum Iouem, uerum & apud te quem ſemper in fratris locum habui, colui, obſeruaui, condolendi facultas negatur. O me miſeram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Me quidem cum ita deſpiciar, malo eſſe truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm ſim nuda & fœda? Hoc ita ut ſim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam ſanè ornata apud Eliſios campos inter ueteres illos amicos: Platonem ſcilicet, Socratem, Demoſthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiuſmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, pijſſimè atque religioſiſſimè coluere. Interea loci cum iam non pauci ſalutatum ad nos aduolaſſent, è ueſtigio fortuna dea inſolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba conſepta atque ſtipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus dijs aduentantibus non ultrò cedis? dolui iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque ſi maioribus cedendum eſt, tibi turpiter cedendum cenſeo. Illa uero ilico in conuitium ſeſe effert aduerſum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philoſophus cœpit contra nonnulla de deorum officijs diſputare: Illa excandeſcens, apagite hinc uerboſe, inquit, Non enim decet ſeruos deorum cauſſam ſuſcipere: cœperat & Cicero orator plura uelle ſuadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotēs latera illa ſua digladiatoria oſtendēs, grauiſſimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculſi metu, fuga ſibi propere conſuluere, neque enim Policletes poplites peniculo, aut Phidias ſcalpro, aut Archimenides horoſcopo, aut cæteri inermes aduerſus audaciſſimos armatos eosq; prædis atque homicidijs ſuetos bello ad ſeſe tuendos ualebant, ergo me infeliciſſimam ab ipſis dijs omnibus qui tum aderant atque hominibus deſertam, pugnis ac calcibus totam confregere, ueſtes meas diripuere, in lutum proſtratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conſcendi huc, ut I. O. M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti menſis elapſus eſt, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas ſemper aliquas excuſationes audio. Aut enim deos aiunt uacare, ut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adſint. Quid igitur? ne uero aliquid ſemper habebunt negocij, quo nos excluſas teneant ac floccipendant. Tum etiam & uillicus ſuſcepit curam dudum, ne cucurbitæ ſiti pereant. Nos tamen neque dijs neque hominibus cordi ſumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obteſtorq; Mercuri, qui ſemper apud deos ipſos interpres extitiſti, & ut cauſſam hanc meam iuſtiſſimam atque pijſſimam ſuſcipias. Ad te confugio, te ſupplex oro, in te omnis mea ſita eſt ſpes atq; expectatio.

Da

Da quæso, operam, ne dum à uobis excludor, ipsis quoque mortalibus sim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametsi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere nostra amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem caussam te aduersus fortunam suscepisse. Nam & Iupiter ipse, ut cæteros omittam Deos, cum e ob accepta beneficia nimium fortunæ debere sentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum dijs ascensum præstitit: atque ubi uelit, ualens sua armatorum manu eijciet. Qua de re, si sapis, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum sit, latebis. VIR. Aeternum latitandum est, ego & nuda & despecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOLPHVS excudebat, Mense Martio, Anno M. D. XXXVIII.

thesaurus nobis carbones erant ubi est in prouerbio. fol. 100.

Noua cantilena gratissima. ubi. Ʒ. Tellus. nobilis Atheniensis. 53. 121

Unus sibi amicus Timon

Haud curat Hippoclides

Virgultea scapha Egeum aut Ionium transmittere. 1

existimas Te cum Margito quopiam insulso et stupido [illegible] facere. 1

ad expositionem. Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. V. fol. 81. pag. 2.

Apelles proditionis reus. 259. 1

Demetrius accusatus quod in bacchanalibus aquam biberet. 261.

[illegible] del comer y vestir. y las silletas [illegible]

et [illegible] ac comare nutrire quam viri [illegible]. fol. 327. [illegible]